

ספר

שיחות מוהר"א"ש

חלק ז'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חברתנו חסידי ברסלב,
מחבר ספר שפת הנחל – פרוש ובאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הפנויים ומיסדים על פי דברי רבנו
הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא, בוצינא
עילאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הנאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אנים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מנמרא
ומדרשים, והזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספורי צדיקים המקבלים מהור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי הצעיר באלפי
ישר'אלי

הובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלוש אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלוש אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית אל: 052-786-5978

מזפחה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

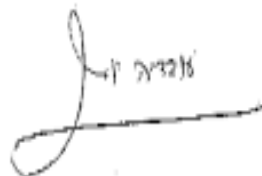
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקוה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכניס בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רְאֵה לְסֵפֶר לָהֶם סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְלִבְּנֵי רְאֵה גַם אֶתְּהָ לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְתַתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכַר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש", וְאֲנִי מְקַנֶּה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲכָשׁוּ יַדְפִּיסוּ סֵפֶר סִפּוּרִים, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדֵים, כִּי הָעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאֵי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִיָּנִי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרֵי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתֵנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְבֵּה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכְוָלוּ לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבָרֵי הָאֲמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁצַח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵינִי עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּךְ הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוּת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֶת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְלְלַמּוֹד אֶתְּן אֶת הַלְמוּדִים שֶׁצָּרִיכִים לְלַמּוֹד – הַלְכוּת, וְהַל"ט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

וכן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: 'וכן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו'", עד כאן לשונו.

נשות כולל "גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש" הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, והסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע בכולל, ובכל יום תגידו ספר אחר, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, וכן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, וכן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, ששזכה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפיו מוהרא"ש זכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש זכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש זכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו זכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש זכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל), עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"

הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.

שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אמר המחבר והמסדר את החבור הנפלא הזה, בספר זה יבארו ויספרו
במה וכמה שיחות קדש וחדושי תורה יקרים, ספורים נוראים ונפלאים,
אותות ומופתים, שזכינו לשמוע ולראות מחיי ראשנו, הרב החסיד
מוהרא"ש, זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא,

הממשיך והמגלה והמפרסם בדור הזה את אורו הגנוז והצפון של בוצינא
קדישא, בוצינא עלאה, אדוננו מורנו ורבינו, הגאון, הקדוש, איש
האלקים רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, וכל המובא בספר זה,
זכיתי בעצמי לראות ולשמע ולחקוק על פני הכתב, למען יעמד ימים
רבים.

ויהיה לזכרון לחברים, אנשי שלומנו הקדושים, חסידי ברסלב,
ובעיניהם יראו, ובלבבם יבינו את חשיבות האוצר הזה, אשר הוא מלא
התעוררות והתחזקות גדולה לכל אדם, בכל זמן, בכל מקום ובכל דרגה
ודרגה, וכולם נובעים מהאי נחלא עמיקא ושמירא, דברי תורתו של
מוהרא"ש וצוקל"ה, אשר שח עמנו, ואשר נארע עמו בכל מיני זמנים
ועתותי רצון, והכל קשר ושלב אל תורת רבנו ז"ל, כדי להכניס בנו עוצם
ערבות, ידידות, נועם, אור, זיו שכינתו יתברך, ולהדריך אותנו בדרך
השם, לחזור אליו יתברך, ולהמשיך עלינו אור אמונתו יתברך,
ולהדביקנו בשורשנו.

וסדרתי את הספר בסדר אל"ף בי"ת כל שיחה וספור ומארג השניף לזה,
ואני בטוח, שכל מי שישתכל בהם בעין אמתית, ימשיך על עצמו ערבות
ונעם צוף דבש, מתיקות עצומה, כאלו שמעם מפיו הקדוש בעצמו, ויזכה
לאשר אמיתי ונצחי, לאור באור החיים, אור הגנוז והצפון, שעליו
נאמר: עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה (ישעיהו סד, ג), ויזכה לגאולה
ש'למיה אמן ואמן!

הַתְּנַצְלוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבַפְּרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְּרוֹ מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹב קֶשֶׁה וְכִבֵּד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וְכַמָּה גְּלִיוֹנוֹת, וּבַפְּרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שִׁמְחָה יִצְאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגָת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהַרְגִּישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַה שֶׁדָּבַר וְסִפֵּר, כִּי כָּל מִינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וּגְלוּי אֱלֻקוֹת, רָאוּ וְהַרְגִּישׁוּ אֲצֵלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שִׁכַּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַשְּׁבֵת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יָדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרָאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי הַסְּתִירוֹת וּבַפְּשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהַנְּהִיגָה פְּשוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מִלְּבַד הַמַּחְלָקָת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שֶׁזֶה מְכַסֶּה וּמַסְתִּיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַח הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפּוּךְ, רַק עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַב עַל יָדוֹ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מִטִּיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדָה, וּמִזֶּה

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות, כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה, נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש, ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש, בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך, שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך, אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים. וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד לכף זכות.

ספר שיחות מוהרא"ש חלק ז'

אמונה

מוהרא"ש נ"י אמר, שכח האמונה הקדושה הוא כל-כף תזק, עד שהאמונה הקדושה בעצמה יכולה להמשיך על האדם את ישועתו, אפלו אם לא היה ראוי לזה כלל, כי אמונה היא כח הגדל וכח הצומח (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנה), הינו שהיא בעצמה מגדילה ומצמיחה את הענין שהאדם מאמין בו, וכן מובא בספרים הקדושים, שהאמונה היא מלשון (אסתר ב, ז): "ויהי אמן את הדסה", הינו שגדל אותה, וכפי שהאדם מכניס את אמונתו באיזה ענין, כך יגדל ויצמח הדבר בשלמות, נמצא שפכר אין לאדם תרוץ לומר, שלא תועיל לו אמונתו ובטחוננו בהשם יתברך, כי הלא הוא רחוק כמו שרחוק, ובודאי אינו ראוי לישועה וכו', כי זו טעות גדולה מאד, כי בזה לבד שהאדם יחזק את עצמו באמונה הקדושה, האמונה בעצמה תמשיך לו הישועה, וכעין שאמרו חכמינו הקדושים על הפסוק (תהלים לב, י): "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' תסד יסובבנו", ואמרו (שם במדרש שחר טוב): אפלו רשע הבוטח בה' תסד יסובבנו, כי פדאית היא זכות האמונה והבטחון לבד להמשיך על האדם ישועתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בספר הקדוש "אוהב ישראל" בשם הרב הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, זכותו יגן עלינו, פרוש נפלא על הדרך הנ"ל בדברי רש"י הקדוש בפרשת נח: אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול, עד שדחקוהו המים (והוא מבראשית רבה לב, ו), עיין שם; ולכאורה פלא גדול לחשד בנח הצדיק שהיה מקטני אמנה, כי הלא התורה הקדושה העידה עליו (בראשית ו, ט): "איש צדיק תמים היה בדתיו" וכו', ועקר מדרגת הצדיק הוא אמנותו, בבחינת: "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד), ופרש הרב הקדוש הנ"ל, שאמונה יש לה כח המשכה וכח גדול שעל-ידי האמונה ימשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, ועל-ידי שהאדם מאמין בהשם יתברך ובוטח בו באמונה שלמה, אזי נמשך הדבר וקא בשלמות, והנה נח הצדיק בודאי האמין בשלמות בכל אשר דבר אליו השם יתברך בכל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו מעולם, אף בענין המבול היה ירא להאמין באמונה שלמה בכל לבבו, כי אולי יהיה הוא הגורם להכאת המבול על-ידי שלמות אמנותו בו, כי אמנותו לכד תמשיך את מי המבול, ולכן לא היה יודע איך לתן עצה לנפשו בענין אמנותו בדבר זה, וזה שפרש רש"י: מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין, הינו שבאמת היה מאמין, רק שהיה ירא להאמין בשלמות שהשם יתברך יביא את המבול, כי אולי יהיה הוא הגורם לזה, והבן היטב.

וסים מוהרא"ש נ"י, על פן יכניס האדם את עצמו בתוך האמונה הקדושה תמיד בכל כחותיו, ויאמין ויבטח בהשם יתברך, שפודאי תהיה לו ישועה במה שהוא צריך, ולא יסיח דעתו מהאמונה הקדושה כלל, כי בזה בעצמו שיחזיק האדם בתקף אמנותו, ויאמין היטב, שפודאי תהיה לו ישועה, זה גופו ימשיך לו ישועתו, ועקר עצת היצר הרע הוא — להחליש דעת האדם ולהכניס בו ספקות, שאולי באמת לא יושע במה שהוא צריך, ותכף-וימיד כשהאדם מסיח דעתו מהאמונה הקדושה, הוא עלול כבר לאבד ישועתו, כי כבר נפסק כח הגדל וכח הצומח שהיה צריך לגדל ולהצמיח לו את

הישועה, נמצא שהאדם דוחה בידים את הישועה שהיתה ראויה לבוא עליו.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא בענין זה, אשר הרב הקדוש רבי ברוך ממעז'ביז, זכותו יגן עלינו, היה לו תלמיד חביב באיזו עיר קצת רחוק ממנו, שנחלה במחלה אנושה, וכבר התאזשו ממנו הרופאים, ואמרו לו שאין לו תקוה לצאת מהמחלה הזו, אבל הרב הקדוש רבי ברוך, זכותו יגן עלינו, הבטיח לו, שבודאי תהיה לו ישועה, והיה תמיד מתפלל עליו, והיתה דרכו לשלח את הגבאי שלו לתחנה ששם היו בעלי העגלות שבאו מדי יום ביומו מהעיר ההיא של תלמידו, וצוה לגבאי שישאל בשלום התלמיד, ואם היתה לו כבר רפואה, אבל בכל פעם חזר הגבאי עם אותה בשורה — שהוא חולה מסכן מאד, והרופאים מתאזשים ממנו לגמרי, אבל רבי ברוך, זכותו יגן עלינו, לא התפעל מזה כלל, והיה תמיד אומר, שבודאי תהיה לו ישועה.

פעם אחת נתישב הגבאי בדעתו, למה לחכות שיבקש ממנו הרבי ללכת לבעלי העגלות, הוא ילך אליהם לשאל בשלום התלמיד הנ"ל, וכשהגיע לשם, הגיעה בדיוק אשה אחת מהעיר הנ"ל, ושאל אותה הגבאי על שלום התלמיד וענתה ואמרה לו בתמיהה גדולה: "זה? הוא כבר נפטר לעולמו, כי מת ממחלתו", וכששמע הגבאי דבר זה, רץ בכבדה גדולה לרבו הקדוש, ותכף-ומיד שנכנס, קדם שהתחיל להגיד את הבשורה הנ"ל, אמר לו רבי ברוך, זכותו יגן עלינו: "לך לבעלי העגלות, ותשאל על שלום תלמידי", ענה לו הגבאי: "רבי, אני עכשו בא משם, ופגשתי אשה אחת שבאה מהעיר הנ"ל, וספרה שהתלמיד הזה כבר הלך לעולמו, רחמנא לצלן, אזי התחיל רבי ברוך, זכותו יגן עלינו, לצעק: "לא יכול להיות דבר כזה, לא יכול להיות דבר כזה", לך שוב לבעלי העגלות, ותשאל לשלום תלמידי, ותברר אם אמת הדברים ששמעת, והלך הגבאי על-פי פקדת רבו לבעלי העגלות, ומצא בעל עגלה אחד שבא משם,

ושאל אותו על שלום התלמיד ההוא, ואמר לו בעל העגלה בשמחה עצומה, שתהלה לאל, היתה לו רפואה שלמה בדרך נס מאד, והוא כבר בריא כאחד האדם, והרופאים אינם מוצאים לזה שום פרוש, כי הוא פתאם קם ממחלתו כאלו לא חסר לו שום דבר כלל, ורץ הגבאי לרבו לספור לו את הבשורה הטובה, וכששמע רבי ברוך את זה, נתן שבח ותהלה להשם יתברך על שנתרפא תלמידו חביבו, וכשראה שהגבאי תמה מאד על כל הספור הזה, איך ידע הרבי את כל הענין ברוח קדשו, אזי הסביר לו הרבי ואמר: "תדע, שהאשה הזאת שבאה מהעיר הנ"ל, היתה שליחת הסמ"ך-מ"ם בעצמו, והיא רצתה להחליש אצלי את האמונה הקדושה, שאסיח דעתי כרגע מרפואת תלמידי, ואם הייתי, חס ושלום, מפסיק מהאמונה הקדושה שבנדאי תהיה לו רפואה, אזי היה באמת מת, חס ושלום, ועל ידי שתפסתי את הענין, וידעתי שאי אפשר לי בשום אופן לאבד את אמונתי ובטחוני בהשם יתברך, לכן לא שמתי לבי כלל לדבריה, רק נתחזקתי יותר באמונה ובטחון בהשם יתברך, ועל-ידי-זה בעצמו המשכתי לו רפואה שלמה, וכל הענין היה לי רק בחירה ונסיון, אם באמת אסיח דעתי מישועתו או לא", הרי אנחנו רואים מספור פלא זה, שלפעמים מנסים את האדם בכל מיני נסיונות קשים, אם יפסיק אמונתו ובטחונו בו יתברך לרגע, ואזי, חס ושלום, יפסיד ויאבד ישועתו, ולכן צריך האדם לחזק אמונתו ובטחונו בהשם יתברך בכל עת ורגע, יהיה איך שיהיה, ואפלו כשנראה לו המצב קשה ומר מאד, כי יכול להיות שבאותה העת מנסים אותו בדבר האמונה הקדושה, ואם יחזק אז אמונתו בהשם, אזי בנדאי תהיה לו ישועה גדולה ונפלאה למעלה מדרך הטבע.

ואמר מוה"רא"ש נ"י, שפן הוא בענין אמונת חכמים והדבקות לצדיקים אמתיים, שכל מה שהאדם מכניס אמונתו בהם, על-ידי-זה בעצמו הוא רואה אצלם אותות ומופתים, וכמו שפעם אמר רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוה"ר"ן, חלק א', סימן קפו) בענין מה שמספרים מופתים מהצדיקים שבמדינות קיר"ה דווין, ומחמת שאנשיהם הם אנשים

כְּשָׂרִים וּמֵאֲמִינִים בְּצַדִּיקִים, כִּי עַל־יְדֵי אֱמוּנָה שֶׁהֵם מֵאֲמִינִים בְּדַבְרֵי הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּים מוֹפְתִים, כִּי בְּאֵמַת הַצַּדִּיק בּוֹדְאֵי מְלֵא מוֹפְתִים, וּכְשֶׁהוּא מֵאֲמִין בְּצַדִּיק וְנוֹתֵן עֵינָיו וְלִבּוֹ אֶל דְּבַרֵי הַצַּדִּיק, וּמֵאֲמִין שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם אֵמַת וְצֶדֶק וּבִכְוֹנָה מְכוֹנֵת, אֲזִי אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁבָא לְבֵיתוֹ כָּל מָה שִׁיאָרַע עִמּוֹ, הוּא מְסַתְּכָל עַל זֶה הַיֵּטֵב, וּמְבִין לְמַפְרַע בְּדַבְרֵי הַצַּדִּיק שֶׁדָּבַר עִמּוֹ בְּהִיּוֹתוֹ אֶצְלוֹ, נִמְצָא שֶׁהִפֵּל תְּלוּי כְּפֵי כַח אֱמוּנָתוֹ בְּדַבְרֵי הַצַּדִּיק, עֵינַי שֶׁם הַיֵּטֵב בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְלִכְּנֹן מִמֵּילָא אֵין קִשְׂיָה, לְמָה יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שְׂרוּאִים אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּלוּיִים אֶצֶל אֵיזֶה צַדִּיק, וּבְנֵי־אָדָם אַחֲרִים אוֹמְרִים שְׂאִין רוּאִים שֶׁם כְּלוּם, כִּי הִפֵּל תְּלוּי כְּפֵי הָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם בְּדַבְרֵי הַצַּדִּיק, וּבּוֹדְאֵי לְאַחַד יֵשׁ אֱמוּנָה שֶׁלְמָה וּבְרוּרָה וְהַשְׁנֵי חֶסֶר מִן הָאֱמוּנָה לְגַמְרֵי.

וּסְפַר מוֹהֲרָא ש"ש נ"י, שֶׁלְרַב הַקְּדוֹשׁ הַמַּגִּיד מִמְעַזְרִיטְשׁ, זְכוּתוֹ יִגְן עָלֵינוּ, הִיָּה חֶסֶד אֶחָד שֶׁהִיָּה קֶצֶב בְּעִירוֹ, וְיוֹם אֶחָד עָמַד בְּחֲנוּתוֹ וְחֲתַף בְּשׂוֹר קִשְׂיָה עִם קַרְדֵּם גְּדוֹל, וּפְתָאֵם נִכְנַס לְחֲנוּת אֵיזֶה גּוֹי פְּרִיץ לְגַבּוֹת חוֹבוֹ מִמֶּנּוּ, וּבְדִיוֹק כְּשֶׁנִּכְנַס הַגּוֹי, הַגְּבִיָּה הַקֶּצֶב אֶת הַקַּרְדֵּם לְחֲתַף בְּשׂוֹר, וְהִיָּה נִדְמָה לְגּוֹי שֶׁהוּא מַגְבִּיָּה אֶת הַקַּרְדֵּם עָלָיו לְהַרְגוֹ, וּמַרְבֵּ בְּהִלָּה וּפְחַד נִפְל חֲלָשׁוֹת וְקִבֵּל הַתְּקַפּוֹת לֵב וְמַת עַל הַמְּקוֹם, וְהַקֶּצֶב הִבִּין שֶׁעֲכָשׁוּ יְהִיָּה מַר לוֹ מְאֹד, כִּי יַעֲלִילוֹ עָלָיו שֶׁהָרַג אֶת הַפְּרִיץ, וְלֹא יָדַע מָה לַעֲשׂוֹת, וְסָגַר תְּכַף־וּמִיד אֶת הַחֲנוּת, וְרָץ לְרַבּוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַמַּגִּיד מִמְעַזְרִיטְשׁ, זְכוּתוֹ יִגְן עָלֵינוּ, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ עֲצָה לְנַפְשׁוֹ מָה לַעֲשׂוֹת, וְיַעֲץ לוֹ רַבּוֹ שִׁידַחַף אֶת גּוֹף הַגּוֹי מִחוּץ לְחֲנוּתוֹ, וּיְבָרַח תְּכַף־וּמִיד מִן הָעִיר לְשַׁבּוּעִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר שִׁישְׁתַּכַּח כָּל הָעַנְיָן לְגַמְרֵי, וְכֵן עָשָׂה הַקֶּצֶב, וּכְשֶׁחֲזַר כְּעֶבֶר שַׁבּוּעִים נִשְׁתַּכַּח כָּל הָעַנְיָן לְגַמְרֵי, וְהִיָּה זֶה מוֹפֵת גְּדוֹל וְעֲצוּם מְאֹד, כִּי הַגּוֹיִם הִיוּ תָּמִיד מְחַפְּשִׁים עֲלֵילוֹת עַל יְהוּדִים לְהַאֲשִׁים אוֹתָם עִם כָּל מִינֵי עוֹלוֹת, וּבְפֶרֶט דְּבַר כְּזֶה, וּבָא הַקֶּצֶב הַנַּ"ל לְרַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ לְהוֹדוֹת לוֹ עַל הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה עִמּוֹ, וּכְשֶׁשְׂמַעָה אֵשֶׁת הַמַּגִּיד, זְכוּתוֹ

יגן עלינו, את כל הספור ואיך שנציל היהודי הנ"ל מעלילה של שקר ומאבדן פרנסתו, ענתה ואמרה לבעלה: למה אינך פועל מופת גם לנו בענין פרנסתנו הדחוקה מאד מאד, כי סבלו אז עניות ודחקות גדולה מאד, וענה ואמר לה הרב הקדוש המגיד, זכותו יגן עלינו: תדעי, אם היתה לך אמונה בי כמו שיש לחסיד הקצב הנ"ל, בודאי היתה רואה אותות ומופתים כאלו בכל יום ויום... הרי שהכל תלוי רק באמונה, וכפי שאדם מאמין בדברי הצדיק, כך בודאי ימשיך עליו ישועות ממנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שידיעה זו בענין האמונה הקדושה, שהאמונה בעצמה היא כח הגדל וכח הצומח הממשיך לאדם ישועתו, הוא נוגע גם בענין האמונה שצריכה להיות לאדם בעצמו, כי כבר הקדים לנו רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א, סימן סא), שצריכה להיות לאדם אמונה בעצמו, ואמין שהוא חשוב ויקר בעיני השם יתברך, והקדוש-ברוך-הוא חפץ בו ובתורתו, וזהו ענין אחד עם האמונה שצריכה להיות לאדם בהשם יתברך, כי כמו שהאדם צריך להאמין בגדלת השם יתברך, ואיך שהוא כל יכול, ולא יבצר ממנו מאומה, כך צריך האדם להאמין בעצמו, שיש לו הכוחות הגדולים ביותר לפעל כל מה שהוא צריך בזה העולם, וכל תנועה ותנועה שלו חשובה ויקרה מאד בעיניו יתברך, ועקר כשלוך האדם הוא — כשמאבד את הבטחון העצמי, דהינו שנדמה לו שאינו חשוב כלום, וכבר לא יצליח לשום דבר בימי חייו, ואזי על-ידי חלישות אמונתו בעצמה, זה גורם לו שבאמת אינו מצליח בשום דבר כלל, אבל אם האדם היה חזק מאד באמונה ובטחון בעצמו, ואף-על-פי שלעת עתה אינו רואה איך יכול להוציא מהכח אל הפעל מה שהוא צריך, אבל כשיאמין בעצמו ויחזק את רוחו, שבודאי יצליח בענינו, אזי יראה אותות ומופתים גלויים, ודבר זה נוהג בין ברוחניות ובין בגשמיות, דהינו ברוחניות — צריך האדם להאמין, שבודאי הוא יכול לבוא לכל המדרגות וההשגות שיש בעולם, ואף-על-פי שלעת עתה הוא רחוק מכל זה מאד, אבל

כְּשֵׁיאֲמַן אֶת רוּחוֹ לְהֶאֱמִין שְׂיִכּוּל לְזִכּוֹת לְכָל הַמְדַרְגּוֹת וְהַקְדָּשׁוֹת, אִזִּי בּוֹדָאי סוּף כָּל סוּף יִגִּיעַ לָזֶה, וְכֵן בְּגַשְׁמִיּוֹת — כְּשֶׁאֲדָם רוּצָה לְהִצְלִיחַ בְּאִיזָה עֶסֶק אוֹ מִסְחָר, אֶף-עַל-פִּי שְׁלַעַת עֲתָה אֵינּוּ רוּצָה שׁוּם דָּרוֹךְ לָזֶה, כִּי אֵין לוֹ הַכֶּסֶף וְהַסְחוּרָה וְכוּ', אֲבָל כְּשֵׁיִהְיֶה חֲזוֹק וְתַקִּיף בְּלִבּוֹ, וַיַּעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבַעוּלָם לְהַתְחִיל עֶסְקוֹ אֲפִלּוּ עִם מַעֲט סְחוּרָה בְּכַמוֹת קִטְנָה, סוּף כָּל סוּף בּוֹדָאי יִצְלִיחַ מְאֹד, וַיִּגִּיעַ לְמָה שְׂרָצָה לְהִגִּיעַ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁדָּבָר זֶה רָאוּ בַחֹשׁ אֶצֶל בְּנֵי-אָדָם רַבִּים, שְׁבַעֲצָמָם לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים כָּלֵל, אֲבָל מִחֲמַת שְׁחִזְקוֹ עֲצָמָם בְּבִטְחוֹן עֲצָמֵי, וְאָמְרוּ שֶׁהֵם יַעֲלוּ אֶת עֲצָמָם לְכָבוֹד וְלִחְשִׁיבוֹת גְּדוּלָה, כֵּן נַעֲשֶׂה עִמָּהֶם לְבִסּוּף, וְסִפֵּר שֶׁגַּם אֲמוֹת הָעוֹלָם, לְהַבְדִּיל, הָיוּ בִּינֵיהֶם הִרְבֵּה אֲנָשִׁים, שֶׁהָיוּ אֶפְרַיִם פְּשׁוּטִים לְגַמְרֵי, וְלֹא הָיוּ חֲכָמִים כָּלֵל, אֲבָל תְּמִיד חָלְמוּ וְדַמּוּ בְדַעְתָּם שֶׁפַּעַם יִהְיוּ נְשִׂאִים אוֹ מְלָכִים, וְהַכְּנִיטוּ עֲצָמָם כָּל-כֶּךָ בְּזָה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לָזֶה מִמֶּשׁ, (וְכַמוֹ שֶׁיִּדְוַע זֹאת עַל כַּמָּה נְשִׂאִים בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים מְאֹד, רַק דַּמּוּ לְעֲצָמָם שְׂרוּצִים לְהִיּוֹת נְשִׂאִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִגִּיעוּ לָזֶה), וּמִכָּל שֶׁנֶּן בְּדָבָר שֶׁבִקְדָּשָׁה, אִם הָאָדָם מְחִזֵּק אֶת בְּטַחוֹנוֹ בְּעֲצָמוֹ, בּוֹדָאי יִזְכֶּה לְהִגִּיעַ לְכָל דָּבָר טוֹב, כִּי הַכֹּל תְּלוּי רַק בְּאַמוּנָה וּבְבִטְחוֹן חֲזוֹק; אֲשֶׁרֵי מִי שִׁזְזָה לְהִגִּיעַ לְאַמוּנָה וּבְטַחוֹן בְּזָה.

אַהֲבַת-יִשְׂרָאֵל

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁעֵקֶר כַּחַם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא כְּשִׂאוּחִזִּים אֶת עֲצָמָם בְּיַחַד, וַיֵּשׂ אַהֲבָה וְשִׁלוּם בִּינֵיהֶם, וְכַמוּכָא בְּמִדְרָשׁ (יִלְקוּט עֲמוֹס תְּקַמַּח), שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִמְשָׁל לְקִנְיָה בְּפָנָיו עֲצָמוֹ, וּבְנִקְל יְכוּלִים לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, אֲבָל כְּשֶׁמַּעֲמִידִים הִרְבֵּה קָנִים בְּיַחַד בְּחִבְלָה

אחת, אזי אי אפֿשר לשבר אותם, וכן הוא אצל עם ישראל, כִּשְׂאוּחִזִּים
 עֲצָמָם בְּיַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחֲדוּת, אִזִּי אֵין אִמָּה וְלִשׁוֹן יְכוּלִים לְשַׁבֵּר
 אוֹתָם וּלְבַטְלָם, וְעַקֵּר הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים שְׂסוּבָבִים הוּא רַק, מִחֲמַת
 הַמַּחְלָקֶת וְהַמְרִיבוֹת שֵׁישׁ בִּינֵיהֶם, וְגַם כָּל כַּחַם שֶׁל הַפּוֹשְׁעִים
 וְהַרְחוּקִים מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הוּא רַק מִחֲמַת שְׂאִין הַחֲרָדִים וְשׁוֹמְרֵי
 תּוֹרָה וּמִצְוֹת אוֹחֲזִים עֲצָמָם בְּיַחַד, וְלִכֵּן יֵשׁ לָהֶם שְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם, מֵה
 שְׂאִין כֵּן אִם הָיוּ אוֹחֲזִים עֲצָמָם בְּאַהֲבָה גְּמוּרָה, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַרְע
 לָהֶם כָּלֵל, וּכְמוֹ שְׂמִסְפָּרִים בְּשֵׁם גְּדוֹל אֶחָד, שְׂאָמַר, שְׁהִיָּה רְאוּי לָנוּ
 לְלַמֵּד מֵהַפּוֹשְׁעִים אֶת מִדַּת הָאַחֲדוּת שְׁלָהֶם, בְּבַחֲיַנַּת (תְּהִלִּים קיט,
 זח): "מֵאוֹיְבֵי תַחֲכַמְנִי", כִּי אֶצֶל הַפּוֹשְׁעִים אֶף-עַל-פִּי שֵׁישׁ הַרְבֵּה
 חֲלוּקִים וּפְרוּדִים בִּינֵיהֶם, אֲבָל בְּמָה שְׂנוּגָע נֶגֶד הַיְהוּדוּת, הֵם כְּלָם
 מְאַחֲדִים בְּאַחֲדוּת אַחַת, וְלִכֵּן הֵם מְצַלִּיחִים בְּרִשְׁעוֹתָם, מֵה שְׂאִין כֵּן
 הַחֲרָדִים וְשׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, הֵם כְּלָם מְפַלְגִים וּמְפָרְדִים זֶה
 מִזֶּה, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁרַק הַדֶּרֶךְ שֶׁלוֹ נְכוֹנָה בְּדַרְכֵי הַיְהוּדוּת, וְלִכֵּן
 אֵינָם יְכוּלִים לְהַתְגַּבֵּר כְּרְאוּי נֶגֶד הַפּוֹשְׁעִים, וּמִחֲמַת זֶה סוּבָלִים מֵה
 שְׂסוּבָלִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁזַהוּ גַם מֵה שְׂמִבְאָר בְּדַכְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 (עֵינן לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן א), שְׁעַל-יְדֵי שְׁהֶאֱדָם אוֹחֲזוּ עֲצָמוֹ בְּיַחַד
 עִם כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִזִּי אֵין כַּח אֶפְלוֹ לְמַלְאָכִים לְהַפִּיל אוֹתוֹ,
 עֵינן שֵׁם, כִּי עַל-יְדֵי שְׂאֶדָם אוֹחֲזוּ עֲצָמוֹ בְּיַחַד עִם כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
 בְּאַהֲבָה וְשְׁלוֹם גְּמוּרָה, עַל-יְדֵי-זֶה אִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אוֹיֵב מְלַמְעָלָה
 וּמְלַמְטָה לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְהוּא מַחֲבִיא אֶת עֲצָמוֹ בֵּין שְׂרָשֵׁי נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְנֹצֵל מִכָּל רַע תְּמִיד.

מוהֲרַא"ש נ"י רָגִיל לְחַזֵּר עַל מֵאֵמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ
 זִי"ע שְׂמִי שְׂאוּהֵב אֶת הָאֵב יֵאֱהֵב אֶת הַבֵּן, וּכְשֵׁישׁ לְאָדָם אֱהַבֵת
 יִשְׂרָאֵל בְּאַמַּת, זֶה סִימָן שֶׁהוּא אוּהֵב אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמַּת, וְזֶה
 תְּלוּי בְּזוּה, כִּי כְּפִי שְׂאוּהֵב אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יֵאֱהֵב אֶת כָּל בֵּר
 יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא חֶלֶק אֱלוֹהֵי מִמַּעַל, וְכֵן יֵאֱהֵב מְאֹד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה,

שהיא אחדות אחת עם השם יתברך וישראל, וכדאיתא בזהר הקדוש (אחרי עז): קדשא בריך הוא אורייתא וישראל פלא חד.

וזהו גם דברי רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן צא), שסגלה להתמדה — שיזכה האדם להיות מתמיד בלמודו, ולהזהר לבלי לדבר על שום בר ישראל, כי כל אחד מישראל יש לו אות בתורה, כי ששים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, וכשיש חסרון באחד מישראל, נמצא איש חסרון בתורה הקדושה, ואזי הספר תורה פסול, וממילא כבר אין לאדם חשק ללמד אותה, הרי שאהבת השם יתברך, אהבת ישראל ואהבת התורה הם כלם מקשרים ביחד, ואשרי מי שזוכה לקבץ אהבת שלשתם בלבו באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר הגלות של ישראל הוא, מחמת שנפלו תחת צמצום המקום, ומאז שנתפזרו נשמות ישראל בין אמות העולם, וכל קבוצה של יהודים מצאה דרכה במדינה אחרת, ומה גם שאפלו במדינה אחת נתקבצו קבוצות של יהודים מפמה עירות שונות, ומאז שנעשו כמות וחוגים, עד שכל אחד ואחד התחיל להתפרד מהשני, למשל במדינת רוסיה נתחלקו כמה מיני כמות של חסידים, וזה קרא עצמו על שם עיר זו, וזה קרא עצמו על שם עיר זו, וכן בהונגריה ובפולניה, וכן נעשה אצל אחינו בני ישראל הספרדים, שכל אחד קרא עצמו על שם מדינה אחרת, ואפלו במדינה אחת כמו אצל התימנים, זה נעשה שמי וזה נעשה בלדי וכו', וזה גרם להרבה מיני חלוקים ופרודי לכבות, אבל באמת הכל נמשך מחמת שרחוקים מהתורה הקדושה באמת, כי על-ידי הדבקות בתורה הקדושה באהבה אמיתית, על-ידי-זה כל היהודים מתאחדים ביחד, ואין שום פרוד ומחלקת ביניהם כלל, כי התורה הקדושה היא אחת, ומלמדת אותנו איך לעבד את השם יתברך, ולכן כבר אין שיה מחלקת בין יהודים, כשכלם רוצים להתקרב אל השם יתברך, והאדם צריך לעבד על עצמו להוציא את עצמו תחת צמצום והגבלת המקום, עד שלא יהיה אצלו שום הפרש בין שום

יהודי שיבוא מאיזה מקור או עדה שיבוא, כי כלנו בני איש אחד אנחנו, בני אברהם, יצחק ויעקב, וכלנו נקראים בנים למקום, ולמה יהיה איזה פרוד לבבות בינינו?!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת זה הוא עקר סוד למודו של רבנו ז"ל — להפיל כל הפרודים והחומות שיש בין עדה אחת לזולתה, ולאחד את כלם, כי רבנו ז"ל רוצה להוציא אותנו מתחת צמצום המקום והזמן, ולקשר אותנו להשם יתברך, ששם אין שום חלוקים ופרודים כלל, ואשרי מי שזוכה להכניס למודי רבנו ז"ל בעצמו באמת, כי אזי יהיה נגאל מכל הגלות הזו שגורמת לקטטות ומריבות בין עם ישראל, ויתגלה לו אור נורא ונפלא מאד מעין הגאולה ממש.

אור

פעם טילו תלמידי-היכל-הקדש עם מוהרא"ש נ"י אחר חצות לילה כדרכו בקדש, וראו שאחד השכנים תקן בחצרו מנורה חזקה מאד שהאירה את כל החצר בלילה, (ותקן זאת בעבור שמירה מן הגנבים), וספרו למוהרא"ש נ"י, ששכן אחר גוי יצא כנגד האיש הנ"ל בטענות גדולות, כי טען, שכשהוא מתעורר משנתו באמצע הלילה, נדמה לו שכבר יום, מחמת גדל האור, וכבר אינו יכול לישן שנית, והכרח אותו גוי לצבוע חצי מנורה בצבע שחור, שלא יגיע האור לצד ביתו, וכששמע מוהרא"ש נ"י את כל הספור, אזי נתעורר מאד מאד וענה ואמר: תדעו שזו צריכה להיות פעלת כל אדם בזה העולם — שידליק אור גדול כזה שיאיר בכל העולם כלו, עד שיתעוררו כל הישנים משנתם, ויאיר להם אור השם יתברך בשמש בצהרים ממש, ותדעו שזוהי כל עבודתי מיום שזכיתי להתקרב אל דרכי רבנו ז"ל — להדליק אור כזה, ואני לא אצבע שום מקום

מהמנוחה, רק אתקן אותה שתאיר באור גדול כזה, עד שיגיע לכל בית ישראל, ולא יהיה אפשר כלל להתחבא מפני גדל האור הזה שנוצה להדליק בעולם, ושום בריה לא תוכל להכריח אותי לצבוע את האור והפנס בצבע שחור, חס ושלום, אדרבה אני אאיר עליו עד שיתעורר מהשנה.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: הרי גדל האור של רבנו ז"ל אי אפשר לשער ולתאר כלל, כי רבנו ז"ל מאיר בו חיים מתקים וערכים כאלו, עד שעניי האדם מאירות באור אחר לגמרי, אבל מה נעשה, שיש אנשים ששמים אור לחשף ומתק למר, ואומרים שאינם רואים שום אור אצל רבנו ז"ל, וזהו מחמת שהם בעצמם אנשים מרוזים מאד, מלאים חשך, וצבעו את חלונותיהם כדי שלא יפנס האור, וזהו בבחינת מה שכתוב (שמות טו, כג): "ולא יכלו לשותת מים ממרה, כי מרים הם", הם דיקא — הינו האנשים בעצמם היו מרים, ולכן טעמו בכל דבר טעם מרור, ולכן רבנו ז"ל אומר (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימנים ט, קיב), שאם אין האדם במדרגה זו, שיהיה כמו אבן טובה — שיאיר לכל העולם כלו, על-כל-פנים ישתדל שיהיה בבחינת חלון — שיוכלו אחרים להאיר בו אור אלקותו יתברך, כי איזו טפשות היא זו להשחיר חלונות ביתו, כדי שלא יפנס בהם האור, הלא האדם רק מפסיד אורות נשגבים כאלו בידיו ממש, והיה יכול בנקל לצאת מפל החשך שלו, אם רק היה נותן מקום לאור להפנס בתוכו; ואשרי מי שרוצה לקבל את האמת ממי שאמרה, ואף פעם אינו מסרב לשמע דבורים אמתיים מכל מי שיאמרם, כי אזי לבסוף יזכה בנדאי לראות את האור כי טוב מאד, ויזכה לשמע דברי תורה ומוסר מכל ירא שמים, ויתעורר מהשנה העמקה שישן בה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת עקר הטעם שאין לרב בני-אדם השגה ברבנו ז"ל ובאור הגנוז הוא, מחמת שאין להם הרגשה כלל בהשגות רוחניות ובדברים דקים, כי כדי שתהיה לאדם השגה

בצדיקים כאלו, הוא מכרח גם-כן שתהיה לו הרגשה עדינה לדברים רוחניים, ואם לאו — לא תהיה לו השגה בהם כלל, וכמו שהיה הרב הקסיד רבי לוי יצחק ז"ל רגיל לומר על אודות הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שפדי שיהיה לאדם "געפיל"א ברבי אברהם בר' נחמן ז"ל, היו צריכים להיות "א שטיק ר' אברהם" (חתיכת ר' אברהם), וכן זה לגבי כל הצדיקים האמתיים, היראים והכשרים שבדור, שפדי שתהיה לאדם הרגשה בהם, הוא צריך להיות בעצמו חתיכה מהם ולא איש גס ומגשם, כי איש גס ומגשם, לא תהיה לו שום השגה בדברים כאלו כלל.

והזכיר מוהרא"ש נ"י, את דברי ה"תולדות יעקב יוסף" (פרשת בא), שפרש בשם רבו הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע את דברי רש"י על הפסוק (בראשית מא, לח): "ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו", ופרש רש"י: הנמצא כזה — הנשכח כדין, אם גלף ונבקשהו הנמצא כמוהו, ולכאורה מה רש"י הקדוש רוצה לומר בזה? ופרש הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, כי להבין מעלת מדרגת צדיק או חכם, צריך הוא בעצמו להיות במדרגה זו שיבין מהי מעלת ומדרגת חכם ונבון, ולכן איך אפשר לבקש איש כזה אם אין נמצא כמוהו, כי הלא פדי למצא אותו צריכים להיות גם-כן כמוהו, עין שם בדבריו הקדושים; וזהו עקר הטעם למה רב בני-אדם רחוקים מאד מאור רבנו ז"ל? כי אין להם השגה בדברים דקים ורוחניים כאלו, ואשרי מי שפותח את לבו בפתח גדול מאד, ונותן מקום לאור להכנס לתוכו, כי אזי בודאי יזכה לקבל הרבה טוב אמתי ונצחי מן הצדיקים שבדור, ויזכה לראות אור נערכ ונורא מאד כל ימי חייו, אשרי לו ואשרי חלקו.

אמונת חכמים

פעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה מאד בענין אמונת חכמים, וענה ואמר: בני-אדם חושבים שהיום כבר אין צדיקים קדושים שיהיו דבוקים כל-כף בו יתברך, עד שיידעו כל דבר, ואפלו עתידות רק ממה שהלב אומר להם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קלח), אבל אני אומר שיש צדיקים כאלו שהם זפי הלב ויודעים רוח-הקדש ברור ממה שהלב אומר להם.

ובאותו היום היה מעשה עם בחור אחד מאנשי שלומנו, שרצה לנסע למרחקים, ורצה שאחד מאנשי שלומנו יקח אותו עם הרכב של הישיבה לתחנת האוטובוסים, כדי לנסע משם, אבל מוהרא"ש נ"י לא נתן רשות לזה, והצריך לקחת מונית פרטית להגיע למקום חפצו, והיתה לו קשיה גדולה על מוהרא"ש נ"י, למה לא הרשה לו לנסע עם הרכב של הישיבה, הרי כל נסיעתו היתה רק בשביל ענין רבנו ז"ל, והיתה לו חלישות הדעת גדולה מזה, וכששמע מוהרא"ש נ"י, ענה ואמר, שאין לבחור הנ"ל אמונת חכמים, כי אלו היתה לו אמונת חכמים, לא היה שואל עליו קשיות, והוסיף וענה מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו שעמדו שם, שלבו אמר לו שלא פדאי לנסע עם הרכב, וכן נתברר אחר-כך, כי אחר-כך נסעו איזו דרך קצרה בעיר עם הרכב הזה, ונתקלקל משהו בדרך, ואלו היו נוסעים קצת יותר ובפרט בכביש גדול כדי להגיע לתחנת האוטובוסים הנ"ל, היה נשרף כל הרכב, ולא היו יכולים לתקן אותו כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם ארע אצלו ספור פעין זה, שלבו אמר לו משהו ופחד מאד מאד, ולבסוף ראה שפן הוא האמת, כי מה שהלב אומר הוא רוח-הקדש; ומעשה שהיה כן היה: שנסעו שני אחים בחל המועד ספות להפיץ ספרי רבנו ז"ל באיזו עיר, ונסעו עם הרכב של הישיבה, והיה כבר מאחר בלילה, וראו אנשי שלומנו שמוהרא"ש נ"י דואג הרבה בעבורם למה עדין לא חזרו, והיה קצת

פלא אצל אנשי שלומנו, כי שני האחים הנ"ל היו רגילים לבוא קצת מאחר בלילה, ולא היה זה דבר משונה כלל, אבל מוהרא"ש נ"י היה מדאג מאד, וט"ל אז בחוץ ברחוב לפני בנין הישיבה הקדושה עם כמה מאנשי שלומנו, וספר להם ספור זה: שפעם נסע זקנו של מוהרא"ש נ"י הגאון הקדוש בעל ה"גיא חזיון" לרב הקדוש בעל ה"דברי יחזקאל" משיניווא ז"ל, כי רצה לראות התנהגותו בקדש, ואולי יתקרב אליו, (כי לא היה כל-כף מקרב לכת החסידים אז), והגיע שם זמן תפלת מנחה, וראה שהרב הקדוש משיניווא ז"ל מטיל אנה ואנה בפנים מדאגות מאד, וכבר התאחר וכמעט נהיה לילה, והרב עדין מטיל אנה ואנה, ואינו נכנס לתפלת המנחה, פתאום שמעו מרחוק שמגיעה עגלה עם סוסים מלאה באנשים, והסתפל הרב הקדוש הנ"ל בחוץ, וראה שמגיעה קבוצה של חסידיו ואנשיו, ואז ענה ואמר לעומדים שם: עכשו נוכל להתפלל מנחה, והלך והתפלל.

כששאלו אחר-כך את הרב הקדוש הנ"ל, למה לא הלך להתפלל עד שהגיעה העגלה הנ"ל עם אנשיו, ענה ואמר להם: לכו ותשאלו אותם, ואז תבינו הכל... והלכו ושאלו את האנשים, וספרו, שבדרך נסיעתם התנפל עליהם לפתע מחנה של זאבים, אשר רצו לטרף אותם, רחמנא לצלן, וכבר היו על סף יאוש, ואמרו ודוי, כי ראו שהגיע סופם, רחמנא לצלן, ופתאום בלי שום טעם וסבה טבעית נתהפכה רוחם של הזאבים, וכלם ברחו, ואז הבינו כלם למפרע, איך שהרב הקדוש הנ"ל ראה כל זה ברוח קדשו, וכל זמן שהיה מטיל אנה ואנה בחוץ, היה עוסק בהצלתם, עד שראו שהגיעו בשלום.

וכך ט"ל מוהרא"ש נ"י בחוץ, וספר ספור זה לאנשי שלומנו, והיה מדאג מאד אודות שני האחים הנ"ל, עד שפעבר זמן מה הגיעו שניהם בשלום.

אז שאלם מוהרא"ש נ"י: למה אחרתם לבוא כל-כף? וספרו לו, שקרה להם גס גדול כי בדרך נסיעתם, באה מאחוריהם משאית ענקית של זבל, ולא ראה אותם הנהג, וכמעט שדרס את רכבם, ורק בדרך גס נצלו, ומשאית הזבל עצרה ברגע האחרון, ונכנסה בהם רק קצת, (והמשאית הותירה ברכבם סימן, שהיו יכולים לראותו), ואזי ענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: אין לכם משג, איזה גס היה לכם, כי לפי אמר לי כל הזמן, שאתם צריכים לישועה גדולה, ובחסדי השם נצלתם, ואין לכם השגה כלל ממה נצלתם.

וסים מוהרא"ש נ"י ואמר: ואלו דברי רבנו ז"ל הנ"ל, שעל-ידי דברי הלב יכול האדם לדעת עתידות ומה הולך בעולם; אשרי מי שזוכה ללב חדש וטהור כזה.

איש וביתו

מוהרא"ש נ"י חוזר תמיד ומזהיר את אנשי שלומנו, שיהיו נזהרים מאד בצרכי ביתם, והעסק הראשון שלהם יהיה תמיד לעזור לנשותיהם ולאנשי ביתם לפני שידאגו דאגות של אחרים, כי עקר החסד והצדקה מתחיל בתוך הבית, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות נ.) על הפסוק (תהלים קו, ג): "עושה צדקה בכל עת" — זה הזן פניו ובנותיו כשהם קטנים וכו', ויש טבע רע אצל בני-אדם, שהם מוכנים לעשות צדקה וחסד עם כל הבריות, אבל בביתם הם רשעים ואכזריים מאד, ואינם מסתכלים כלל על צרכי ביתם, וזה פגם גדול מאד, כי עקר הצדקה והחסד של האדם נפר בתוך ביתו דיקא.

ופעם היה ספור שאחד מאנשי שלומנו קבל טלפון מאשתו, שלפני כמה דקות התנפלו גוים עליה ועל בתה באמצע הרחוב עם ספינים, וגנבו ממנה כל ממונה ותכשיטיה וכו', והיתה מזועזעת מאד מאד, וקראה לבעלה הביתה, והנה האיש מאנשי שלומנו הנ"ל רצה לספר כל המאורע למוהרא"ש נ"י תכף-ומיד, אבל מוהרא"ש נ"י לא היה אז בביתו, ולכן המתין האיש לבואו של מוהרא"ש נ"י, כדי לספר לו, וכשהגיע מוהרא"ש נ"י לביתו ושמע את כל הספור, הקפיד עליו מאד מאד בלי שעור, ואמר לו: למה לא רצת תכף-ומיד לביתך להרגיע את אשתך, ובזה אותו הרבה על שהיה בטלן בזה, ואמר, שזה מעשה כסילות מאין כמוהו, כי בשעה שאשתך באיזו צרה, אזי צריך לרוץ תכף-ומיד בכל הכחות לעזור לה.

ונזדמן אחר-כך באותו לילה, שדבר מוהרא"ש נ"י עם אנשי שלומנו איזו שיחה קדושה, והאיש הנ"ל היה שם גם-כן, וספר למוהרא"ש נ"י, ששמע היום על בחור צעיר באיזו ישיבה שאבד את עצמו לדעת, רחמנא לצלן, והיה רעש גדול בין אנשי העולם וכו', ואז ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י בפני כל אנשי שלומנו שעמדו שם: אני חוזר ואומר לך בפני כל האנשים שעומדים כאן, מה אכפת לך מאנשים אחרים שיעשו עם עצמם מה שיעשו, העקר עליך תזכר תמיד, שאם אשתך באיזו צרה תרוץ בכל כחך תכף-ומיד לעזור לה, ואמר אז בזו הלשון: "וואס גייט דיר אן פון אנדערע מענטשן זאלען זיי טוהען וואס זיי ווילן, אבער אז דוין ווייב איז אין א עת צרה זאלסטו לויפען אויף אלע פיר איהר צו העלפן..." וכיום המתרת צוה לו מוהרא"ש נ"י לברך ברפת הגומל בשעת קריאת התורה בעבור אשתו ובתו שנצלו מהצרה.

ובדרך אגב זו שיטת מוהרא"ש נ"י תמיד, שצריך הפעל או האב לברך ברפת הגומל כשארע איזה גס לאשתו או לבניו, והיה מקפיד מאד על בני-אדם שמזלזלים בזה, כי צריכים לתת תודה והודאה להשם יתברך, כשנעשה לו ולבני ביתו איזה גס, ובפרט

על-פי דברי הרב הקדוש מקאמנא ז"ל, צריכים לברך ברפת הגומל על כל נס קטן או גדול שנעשה לאדם.

והאריך מוהרא"ש נ"י מאד מאד בענינים אלו בין איש לאשתו, ורגיל לומר: כשעוזרים לאשתו הרי עוזרים לעצמו, וכשאדם עוזר לאשתו, אז תהיה עזרתו להיות עזר פנגדו בכל מה שצריך, וכזה תלוי כל השלום-בית של האדם פפי שהוא מסור לאשתו ועוזר לה בכל עניניה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפי שאומר אחרת, זהו מחמת חמרות של שטות והבל וכו', כי על-ידי מריבה קטנה בבית, כבר אין מחו פנוי לתורה, לתפלה ולדבקות הבורא ותברך שמו, ומה גם שיכול לפל אחר-כך ממדרגתו בנקבא דתהומא רבא, ולהפשל בעברות חמורות, חס ושלום, לא-כן כשיהיה לו שלום-בית, יוכל ללמד תורה ולהתפלל בדבקות, ויהיה איש פשר באמת.

בין אדם לחברו

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר: כשאחד מחפש ומבקש לעשות רע לחברו, אזי מן השמים מסבכים תמיד שיהיה נעשה פתאום עסוק עם עצמו (פארנומען מיט זיך), דהינו שמגיע לו איזה בלבול או צרה פתאומית, והוא כבר מכרח לשכח מחברו לגמרי ולבקש עצות איך לצאת מן הצרה של עצמו.

והביא מוהרא"ש נ"י ראיה לזה מהפרשה של יוסף הצדיק, שבשעה שפוטיו הושיבו במאסר על עסק אשתו, ויצא עליו שם רע מאד בכל ארץ מצרים, פתאום נעשו כלם עסוקים עם המעשה

שֶׁל שׁוֹר הַמְשָׁקִים וְשׁוֹר הָאוֹפִים שֶׁרָצוּ לְהַרְגֵּ אֶת פְּרָעָה, וְשָׁכְחוּ לְגַמְרֵי מַעֲנֵן יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא כֹּל זֶה בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבִרְאשִׁית רַבָּה פַת, א), כִּי כֵן הוּא תַמִּיד, שֶׁבְשָׁעָה שְׂרוּצִים לְהִרְעֵ לְאִיזָה אָדָם שֶׁבָּאֵמֶת חָף וְנָקִי מִפֶּשַׁע, אֲזִי תַכְף־וּמִיד נַעֲשִׂים עֲסוּקִים עִם עֲצָמָם וּמְכַרְחִים כְּבָר לְשִׁכַח מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁפֶן נוֹהֵג הַדְּבָר תַמִּיד בְּכֹל עֲנִינֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּכֹל וּבְ"הִיכַל־הַקֹּדֶשׁ" בְּפָרְט, שֶׁכֹּל פַּעַם שֶׁחֹשְׁבִים בְּנֵי־אָדָם לְהַפְרִיעַ בְּאִיזָה עֲנִין הַנוֹגֵעַ לְדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, הֵם תַמִּיד נַעֲשִׂים עֲסוּקִים עִם עֲצָמָם, שֶׁזֶהוּ כְּלָלִיּוֹת כֹּל הַמַּחְלֶקֶת וְהַמְרִיבֹת שֵׁשׁ הַיּוֹם בְּעוֹלָם, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שֶׁבָּאֵמֶת הִיָּה בְּדַעַת הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם לְדַבֵּר סָרָה עַל עֲסָקֵי רַבְּנוּ ז"ל, וּלְהַפְרִיעַ בְּהַפְצַת סִפְרֵיו בְּעוֹלָם, אֲבָל פְּתֹאוֹם נַעֲשִׂים כָּלֵם עֲסוּקִים עִם עֲצָמָם, וַיֵּשׁ לְכֹל הַפְּתוֹת וְהַמְפְּלְגוֹת סְכֻסוּכִים, מְרִיבֹת וּקְטָטוֹת בֵּינָם לְבֵין עֲצָמָם, וּבִינָתַיִם זֶה נוֹתֵן כַּח וְסִיוֵעַ לְדַבֵּר רַבְּנוּ ז"ל לְהַתְּפַשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְכֹל אֶחָד חוֹטֵף אֶת הַסְּפָרִים וּמַחְפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ בָּהֶם אִיזָה דְבוּר שֶׁל חֲזוּק וְנַחֲמָה בְּכֹל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְשׁוֹכַח לְגַמְרֵי מִן הַהֲתַנַּגְדוֹת וְהַמַּחְלֶקֶת שֶׁלוֹ לְגַמְרֵי.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י שֶׁרָאָה בְּחוּשׁ כֶּף אֲצֵל כֹּל הַמַּתְנַגְּדִים שֶׁלוֹ, שֶׁחֲשָׁבוּ לְגַרֵם לוֹ כַּמָּה מֵינֵי רַעוֹת וְצָרוֹת מְשֻׁנוֹת, וּלְבַסּוֹף פְּתֹאוֹם נַעֲשׂוּ כָּלֵם עֲסוּקִים בְּעֲצָמָם, עַד שֶׁהִכְרִחוּ לְשִׁכַח מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי, וְלִכֵּן מִי שֶׁעִינֵיו בְּרָאשׁוֹ וַיִּוְדַע בְּרָאשׁ מָה שִׁיְהִיָּה בְּסוֹף, אֲזִי יִזְהַר מְאֹד לְהַתְּעַסֵּק עִם חֲבֵרוֹ יְהִיָּה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, כִּי לְבַסּוֹף תַּצְמַחְנָה לוֹ מִזָּה רַק רַעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהַהֲפָסֵד יְהִיָּה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַרְרוּחַ, וְלָמָּה יַחְפֵּשׁ לְעֲצָמוֹ צָרוֹת בְּחָנָם ?!

וּפַעַם הִיָּה מַעֲשֵׂה פֶלְאָ, שֶׁבָּאוּ כַּמָּה שׁוֹטְרִים לְבוֹשִׁים בְּבִגְדֵי אֲזָרְחִים מִהַמְּשָׁלָה לְעֶרְףְּ דְרִישׁוֹת וְחֻקִּירוֹת בְּבִנְיָן הַיְשִׁיבָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אִישׁ בְּלִיעַל אֶחָד מְסַר לְמַמְשָׁלָה מְסִירוֹת שֶׁל שֶׁקֶר עַל מוהֲרַא"ש נ"י, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ הַשׁוֹטְרִים לְבִנְיָן הַיְשִׁיבָה, וְהַתְּחִילוּ לְשָׂאֵל אֶת

מוהרא"ש נ"י כִּמְה מַיְנֵי שְׁאֵלוֹת וַחֲקִירוֹת וְכוּ', פְּתָאוּם הַסְּתַכְּל אֶחָד מֵהֶם לַחוּץ, וְרָאָה שֶׁהִגִּיעָה מְכוּנִית אַחֲרַת שֶׁל הַמְּשֻׁטָּרָה, וַיֵּצֵא מִשָּׁם אֶחָד מֵהַשּׁוֹטְרִים וְכָתַב לְמְכוּנִית שְׁלֵהֶם דו"ח וַקְּנֵם שֶׁל שְׁלוֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה דוֹלָר, מִחֲמַת שְׁלֵא חָנוּ לְפִי הַחֶק, וְהַמְּכוּנִית שְׁלֵהֶם הִיָּתְה מְכוּנִית אֲזַרְחִית, [כֵּן עוֹשִׂים הַבְּלָשִׁים שְׁמַתְחִזִּים וְכוּ'], וְתַכְּף-וּמְיָד רָצוּ הָאֲנָשִׁים הַחוֹקְרִים הַנ"ל לַחוּץ לְמַנְע אֶת הַמְּשֻׁטָּרָה מִלְּתַן לָהֶם דו"ח, אֲבָל לֹא הוֹעִיל לָהֶם שׁוּם דְּבָר כָּלֵל, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁצַעְקוּ: הֲלֹא אֲנוּ עוֹבְדִים בְּשִׁבִיל הַמְּשֻׁלָּה כְּמוֹכֶם, וְאִיךָ תַּעֲזוּ לְתַן לָנוּ דו"ח וְכוּ', לֹא הוֹעִילוּ מְאוּמָה כָּל צַעְקוֹתֵיהֶם, וְכָתְבוּ לָהֶם הַשּׁוֹטְרִים אֶת הַדו"ח וְנִסְעוּ הִלָּאָה.

וְהִנֵּה אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָיוּ מְרַגְזִים מְאֹד עַל כָּל הָעֲנָן, וְכִבֵּר שְׂכָחוּ לְגַמְרֵי עַל מַה וְלָמָּה בָּאוּ לְבַנֵּן הַיְשִׁיבָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֲזִי נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם מוהרא"ש נ"י, וְהִתְחִיל לְתַן לָהֶם הַצֵּדֶק, אִיךָ יֵשׁ לַמְּשֻׁטָּרָה חֲצָפָה וְהַעֲזָה לְתַן לָכֶם דו"ח וַקְּנֵם כַּנ"ל... הֲלֹא אַתֶּם גַּם-כֵּן עוֹבְדִים בְּשִׁבִיל הַמְּשֻׁלָּה, וְאַתֶּם חֲשׁוּבִים יוֹתֵר מֵהֶם וְכוּ'... וְאָמַר לָהֶם מוהרא"ש נ"י, שְׁלֹא יַעֲזְבוּ אֶת הַדְּבָר הַפְּקָר, רַק יֵלְכוּ לְבֵית-הַמְּשֻׁפֵּט וַיִּתְּבְּעוּ אוֹתָם לְדִין, וְעוֹרְרֵם מוהרא"ש נ"י מְאֹד מְאֹד עַל הַשּׁוֹטְרִים בְּחֻקָּם עֲצוּמָה... וְהַכֵּל כְּדֵי שְׁיַרְדּוּ מִמֶּנּוּ הַחוֹקְרִים, וַקְּבִלוּ אֶת דְּבָרָיו וְאָמְרוּ שֶׁהֵם הוֹלְכִים תַּכְּף-וּמְיָד לְבֵית-הַמְּשֻׁפֵּט, וּבִינְתִים חֹזֵר וְשָׂאֵל אוֹתָם מוהרא"ש נ"י: וּמָה עִם הָעֲנָן שְׁלָנוּ, הָאֵם הַכֵּל אֶל נְכוֹן? אֲזִי עָנוּ וְאָמְרוּ: בְּנֵדָאֵי הַכֵּל אֶל נְכוֹן לֹא שׁוּם בְּעֵינָה כָּלֵל, וְחַתְמוּ תַּכְּף-וּמְיָד עַל כָּל הַנִּירוֹת שֶׁהַכֵּל פְּשׁוּרָה, וּבְרַחוּ מִבְּנֵן הַיְשִׁיבָה בְּבִהְלָה גְּדוּלָּה, כִּי רָצוּ עוֹד לְהַשִּׁיג אֶת מְכוּנִית הַמְּשֻׁטָּרָה שְׁנִתְּנָה לָהֶם דו"ח, וְלַקַּחַת אֶת מִסְפַּר הַזְּהוּת שְׁלֵהֶם, כִּי מוהרא"ש נ"י עוֹרְרֵם עַל זֶה — הִיָּתְכֵן שְׁתִּהֵה חֲצָפָה לְשׁוֹטְרִים לְתַן דו"ח לַחוֹקְרִים! ?

וְכִשְׁהִלְכוּ הַחוֹקְרִים הַנ"ל, אֲזִי עָנָה וְאָמַר לָנוּ מוהרא"ש נ"י: הָרִי תִרְאוּ בְּמוֹ עֵינֵיכֶם מַה שְׁאֲנִי אוֹמֵר תָּמִיד, שְׁכָּל פְּעַם שְׁרוּצִים לְגֵרָם רַע אוֹ הֶזֶק לְאֵילוּ בְּנֵי-אָדָם, פְּתָאוּם נַעֲשֶׂה הָאָדָם עֶסוֹק עִם

עצמו, ותראו גם-כן את גדל נפלאות ההשגחה של השם יתברך, איך שכל דבר משגח בהשגחה פרטית, ותכף כשנכנסו אלו האנשים לעשות לנו אילו בעיות, וכבר הגיעה להם בעיה וצרה משוטרים אחרים, ואין שום דבר הפקר בעולם כלל; אשרי מי שאין לו עסק עם אחרים כלל.

בושה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבושות ובזיונות הם יסוד גדול בדרך התשובה, הינו כשאדם רוצה לזכות לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, עליו לדעת שהבושות והבזיונות שעברו עליו הם בשביל כפרת עוונותיו, והם יעזרו לו להיות דבוק בו יתברך באמת, ועל-כן עקר עצתו — שישמע בזיונו, ידם וישתק ולא יענה למחרפהו שום דבר כלל, ובזכות זה יזכה לתשובה שלמה באמת ולעלות בתכלית המדרגה העליונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה מבאר בדרך רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו) בענין פונת אלול וסוד התשובה, כי רבנו ז"ל אומר שם, שכל זה מרמז בתמונת האות א', שיש לה י' למעלה וי' למטה ווא"ו באמצע, כי זה מרמז, שאפלו מי שהוא מרגיש את עצמו למטה בתכלית הדיוטא התחתונה, הוא רוצה לחזור בתשובה ולהגיע לי' העליונה, שהיא תכלית המדרגה העליונה, הוא מכרח לעבר דרך הקו של הא"ו באמצע המרמזת על בושות ובזיונות, (כי הא"ו מרמזת על הרקיע שהוא כלול מגוננין רבים, וכמו פני המתבייש שנשתנים לגונים רבים), ולכן כשבאים על האדם בושות ובזיונות, יסבל הכל בדמימה ובשתיקה, וידע שהכל למען כפרת עוונותיו, ודיקא הבזיונות האלו ביאו אותו לתקונו הנצחי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שרוצה להפנס לדרך התשובה, הוא מכרח לדעת כל זה, כי בודאי פשאדם מתעורר להיות בעל תשובה, ולעזוב את חבריו הרעים, אזי בודאי כלם יצחקו ממנו וילעגו לו, ויהיה מכרח לסבל בזיונות ושפיכות דמים הרבה, אבל כשהוא יודע שזה עקר תקונו, ואם יסבל הכל בדמימה ובשתיקה, יזכה לתשובה שלמה באמת, אזי בודאי ידלג ויקפץ על הכל, ולא ישים לבו לכל הבזיונות האלו, ואדרבה יקבל אותם באהבה גמורה, ויתכפרו לו כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: וכן נוהג בענין ההתקרות לרבנו ז"ל, שכל מי שרוצה להפנס לחדרו של רבנו ז"ל, מן ההכרח שיעברו עליו בזיונות ובושות הרבה, ובפרט כשרוצה להתקרב אל האנשים התמימים והקשרים שמסתובבים בחדר רבנו ז"ל, אזי בודאי מכרח לעבר עליו מה שיעברו, והעקר שיחזיק מעמד ולא ישיב למחרפהו שום דבר כלל, ועל ידי זה יאיר עליו אור נורא ונפלא מאד, אורו הגנוז של רבנו ז"ל, ויגיש טעם אחר כל ימי חייו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הרב הקדוש "בעל התניא" זי"ע שכר אברך אחד מתלמידי המגיד ממעורייטש זי"ע להיות מלמד לבנו הרב הקדוש רבי דב פער זי"ע, שהיה אז ילד קטן, ואמר לו בזו הלשון: אני יש לי מצוה של "ולמדתם אתם את בניכם" (דברים יא, יט) וגו', ואתם יש לכם מצוה לזון ולפרנס אשה ובנים, ולכן בא ונחליף את עבודתנו, אתה תלמד עם בני תורה ואני אזון ואפרנס בני ביתך, ותחיל ללמד עם בני אל"ף-בי"ת, וכשתלמד אות אל"ף תסביר לו שצורת האל"ף היא "י" למעלה ו"י" למטה ונא"ו באמצע, וזה מרמז, שאם יש "יהודי" למטה והוא רוצה לעלות ולהיות "יהודי" למעלה, אזי עקר הדרך הוא על-ידי הנא"ו שבאמצע שהיא האמונה הקדושה, כי עקר עבודת האדם בזה העולם הוא להשלים עצמו באמונה הקדושה, ומי שזוכה להתבררות והזדככות האמונה, הוא

זוכה לעלות למדרגה העליונה ביותר, כי תבת א' מרמזת על אמונה, כי האמונה היא האל"ף של היחודות, ועל-פן יהודי כשהוא למטה ורוצה להיות יהודי למעלה, הוא צריך להגיע ולעבור דרך הוא"ו שהיא אמונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפאמת דברי הרב הקדוש "בעל התניא" ו"ל שפרש שהוא"ו באמצע האל"ף היא אמונה, עולים בקנה אחד עם דברי רבנו ו"ל שאומר, שהוא"ו מרמזת על בוששה, כי באמת עקר הכח שיש לאדם לקבל את הבוששות והבזיונות בשתיקה ולא לענות למחרפו שום דבר, זה רק על-ידי האמונה הקדושה, כי מאמין באמונה שלמה שהאיש הזה הוא רק שליח מהשם יתברך לבייש ולחרף אותו, ולכן אינו עונה לו שום דבר רק מקבל הכל באהבה, מחמת כפרת עוונותיו, וכמו שהיה אצל דוד המלך, עליו השלום, שבשעה שקלל אותו שמעי בן גרא קללה נמרצת, ורצו אנשי דוד להרג אותו בחרב, ענה ואמר (שמואל"ב טז, י): "מה לי ולכם בני צריה" וגו' ה' אומר לו קלל" וגו', הינו שבטל את עצמו לגמרי מכל וכל, והכניס את עצמו לתוך האמונה הקדושה, עד שהאמין באמונה שלמה, ששמעי בן גרא היה רק שליח מהשם יתברך, ובדרך זו היה לו כח לסבל בזיונות ושפיות דמים כאלו, ולכן הוא"ו הזו שבתוך האל"ף מרמזת על אמונה ובזיונות, כי שניהם הולכים ביחד, כפי שיש אמונה ברורה ומזככת לאדם, בן הוא יכול לסבל כל מיני בזיונות ושפיות דמים, ותמיד יקבל הכל בשביל תקון וכפרת עוונותיו, ולא יענה למחרפו שום דבר כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש בעל ה"חדושי-הרי"ם" ו"ל, היה לו גבאי נאמן, שתמיד עשה סדר בין האנשים שרצו להכניס אליו, שיעמדו כלם בתור אחד, ויכנסו כסדר בואם, ופעם בא לשם אברך אחד עצבני, ולא רצה לעמד בתור, אלא חפץ להכניס אל הרבי תכף-ומיד, והגבאי עכב אותו בידו, והתרגז האברך מאד, וסטר לגבאי על פניו, וכמוכן כבר לא נתן לו הגבאי להכניס לפניו כלם,

ובשעה שנקנס הגבאי לרבו בין כניסת האנשים, ספר לו בתמימותו שקבל סטירה מאברך אחד שרגז עליו מחמת שלא נתן לו להכנס בלי תור, אבל לא ספר לרבו מי היה האברך, רק ספר לו הדברים שאיזה אברך בעלמא עשה לו כזאת, והנה אחר שנקנסו כל האנשים אל הרבי, נכנס לבסוף האברך הנ"ל, והפיר הרבי תכף-ומיד שזהו האברך שסטר לגבאי, ולכן אמר לו תכף-ומיד שאינו רוצה לשמע ממנו שום דבר כלל, עד שילך ויבקש מחילה מהגבאי, והחל האיש הנ"ל לבכות מאד, שלבו מלא צער ויגון על שהוא נשוי כבר עשר שנים, ואין לו ילדים ואשתו רוצה להתגרש ממנו וכו' אבל הרבי באחת, שאינו רוצה לשמע ממנו מאומה עד שיבקש מחילה מהגבאי, וקרא לגבאי שיכנס לחדר, וצוה הרבי שיבקש ממנו האברך מחילה, אזי ענה ואמר הגבאי, שהוא מוכן למחל לו רק בתנאי אחד, והיה הרבי מענין מאד לדעת מהו התנאי שרוצה הגבאי להתנות קדם שימחל לו, וענה ואמר: "אני מוחל לו רק בתנאי שיברך אותו הרבי בזרע של קימא, כי הוא כבר נשוי עשר שנים ואין לו ילדים" וכו', והרבי התפעל מאד מתמימותו וצדקתו וישר לבבו של הגבאי, ואיך שלא חרה לו על בזיון כבודו ועל הסטירה שקבל, ואדרבה רחם מאד על האברך הזה, עד שהפך כעסו ורצה רק ברכה וחסד בעבורו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שזוהי מדרגה גדולה וחסובה מאד במדת בין אדם לחברו ולקבל בזיונות ובושות, שלא רק שלא יחר לאדם אפו על הבושות והבזיונות שמקבל, רק אדרבה ירצה לראות רק הטוב והחסד אצל זה שחרף ובייש אותו; אשרי הזוכה להגיע לכטול בזה.

בית־הכנסת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להזהר מאד בכבוד בית־הכנסת, הן בנקיותו בגשמיות והן בכבודו ברוחניות, לא לדבר בו דברים בטלים ודברים של מה בכך ובפרט בעת התפלה, שזה עון חמור מאד, וכמוכא בזהר הקדוש (עין זהר תרימה קלא:), דעביד קלניא בשכינתא, רחמנא לצלן, ואמר שמלבד מה שאדם עושה רעה לעצמו במה שמדבר בבית־הכנסת בשעת התפלה, כי זהו בזיון השכינה הקדושה ממש, רחמנא לצלן, מלבד זה הוא גם מבלבל את היראים והכשרים שרוצים להתפלל בכונה ובהתלהבות פראוי, כי בשעה שאדם מתפלל בכונה, ושומע אחרים שמדברים דברים בטלים ועושים ליצנות וכו', זה מבלבל אותו מאד, אפלו אם יהיה אדם גדול ודבוק במחשבתו כמו שדבוק, כי אדרבה הצדיק הדבוק בכונותיו הגבוהות, העקר מה שעזר לו לכון את כל הכונות, השמות והיחודים הוא — השקט והדממה, וכל מיני קולות ודבורים של זה העולם מבלבלים אותו מאד, וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל, שדרך של בני־אדם לעשות ליצנות מאלו היראים והכשרים שרוצים להתפלל בכונה, כי אלו היראים והכשרים אומרים תמיד, שאלו הליצנים מבלבלים אותם בתפלתם, אבל הליצנים אומרים: "אם הייתם מתפללים בכונה באמת, לא הייתם צריכים לשמע את דברינו" וכו', ואמר רבנו ז"ל בפרוש שאינו בן, רק בנדאי זהו בלבול גדול מאד לכל אחד אפלו מי שמתפלל בכונה ובדבקות, ולכן צריך האדם להזהר מאד שלא יהיה חוטא ומחטיא את הרבים על־ידי דבוריו בבית־הכנסת בשעת התפלה, שהוא עון חמור מאד, וצריכים להזהר בזה בתכלית הזהירות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מרמז בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ל), שאנחנו צריכים לקבל את תוכחת הצדיקים אפלו אם לפעמים היא באה בדרך בזיון, כי צריכים לדון אותם

לכף זכות, כי אין אדם נתפס על צערו, כי סובלים צער גדול מאתנו, ואפלו מה שהוא טוב אצלנו, הוא רע אצל הצדיקים, וכודאי העסקים ושיחות החלין שלנו, הם כודאי רע אצלם, אלא אפלו טובתנו הינו התפלה, שהיא בערכנו רק "טוב", היא בחינת "רע" אצל הצדיקים, כי תפלתנו מבלבלת אותם, פי כל ערוב הדעת, כל הבלבולים וכל השטיות שיש לנו לפעמים, הכל נמשך בתפלתנו, וכל זה מבלבל את הצדיק מאד, עיין שם כל זה בדברי רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י שבפשוט דברי רבנו ז"ל מוכנים מאד על-פי הנ"ל, שדרך בני-אדם לפטפט ולדבר דברים בטלים בבית-הכנסת בשעת התפלה, וכל זה מבלבל דעת הצדיקים מאד, ולכן יזהר האדם בזה מאד, ואפלו אם הוא אינו יכול להתפלל בכונה, ידקדק מאד לא לבלבל את האחרים שכן רוצים להתפלל בכונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא מהאריז"ל ומרבי משה קורדובירו ז"ל ומרבי חיים ויטאל ז"ל, שדקדקו מאד לא לדבר שום דבורים כלל בבית-הכנסת חוץ מדבורי תפלה, פן יבואו מזה לדברי חול, ואפלו דברי תורה לא רצו לדבר בבית-הכנסת, וכן הוא מנהג הרבה יראים וכשרים, שכשיש להם דבר-מה לדבר עם חבריהם, הם קוראים להם חוץ לבית-הכנסת, ומדברים עמהם שם פן יבואו, חס ושלום, לחלל קדשת בית-הכנסת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם היה בבית-הכנסת של חסידי ברסלב בירושלים, והתפלל שם, ונגש אליו איש אחד, ונתן לו ידו בדרך גתינת שלום, באהבה ובחבה גדולה וחקו, אבל לא דבר עמו כלום, רק רמז לו ועשה תנועות בידי, שיבוא אתו חוץ לבית-הכנסת, פי יש לו דבר לדבר עמו, והנה מוהרא"ש נ"י לא חפץ לקום ולצאת מבית-הכנסת, פי לא ידע מה האיש הזה רוצה ממנו, ואין דרכו כלל להיות כפוף לשום אדם, ולהיות כקוף בפני אדם, עד שישחבו אותו אנשים לכל מקום חפצם, לכן נשאר על מקומו, ולא שם לבו

לתנועות ולרמזים של האיש הנ"ל, והלה המשיך לרמז לו שזה דבר נחוץ מאד, אבל מוהרא"ש נ"י נשאר על מקומו, והמשיך את עבודתו שהיה עוסק בה, עד שלא היה יכול האיש הנ"ל להתאפק, ואמר למוהרא"ש נ"י: תדעו שאני נוהר בתכלית הזהירות לא לדבר שום דבורים בבית-הכנסת, וקבלתי עלי זה הענין בקבלה חזקה מאד, אבל לכבודכם אני מכרח לבטל את קבלתי, כי אני מכרח להודות לכם על הספרים הקדושים שאתם פותבים, וקונטרס אחד הנקרא "העין רואה" הציל אותי לגמרי, וזו כל חיותי, והוציא קונטרס "העין רואה" מכיסו, והראה למוהרא"ש נ"י שנשארו לו רק כמה דפים יחידים וקרוצים לגמרי מרב השמוש בו, ולא היו מלים בפיו להודות למוהרא"ש נ"י על הקונטרס הנפלא הזה, ודבר עם מוהרא"ש נ"י באהבה ובחבה גדולה מאד, ואמר מוהרא"ש נ"י שהתפעל מאד מהעבודה של איש זה, שהיה מדקדק בתכלית הזהירות לא לדבר בבית-הכנסת, וראוי לכל אדם לעשות לעצמו גדרים וסיגים, שלא יבוא לדבר שום דבור בטל בבית-הכנסת; אשרי מי שזוכה להזהר בקדשת בית-הכנסת כראוי.

בר מצוה

פעם בשמחת בר המצוה של אחד מאנשי שלומנו, דבר מוהרא"ש נ"י דבורים נוראים ונפלאים מאד בענין יום הבר מצוה, ואמר שהלא בזהר הקדוש (משפטים קא.) מבאר, שהפסוק (תהלים ב, ז): "ה' אומר אלי בני אתה אני היום ילדתיך", נאמר על יום בר המצוה, וכן הרב הקדוש רבי משה חיים אפרים מסדליקוב ז"ל בעל "דגל מחנה אפרים" אמר פסוק זה לרבנו ז"ל ביום בר המצוה שלו, ודבר עמו עוד דברי התעוררות והתחזקות, ורבנו ז"ל נתלהב מאד

מאד מדבוריו הקדושים (עין שבחי-הר"ן, סימן ג), ויש להבין באור ענין זה, למה דיקא על יום בר המצוה נאמר הפסוק הזה.

ובאר אז מוהרא"ש נ"י, כי הלא אמרו חכמינו הקדושים על הפסוק (בראשית ח, כא): "כי יצר לב האדם רע מנעריו", כשיוצא מרחם אמו כבר נתן בו יצר הרע (כמוכא בפרוש רש"י שם, והוא מבראשית רבה לד, י), אבל יצר טוב אינו בא לאדם עד יום בר המצוה (כדאיתא בזהר הקדוש, ריש פרשת וישב, דף קעט. וכן עין מדרש שחר טוב, מזמור ט), והנה רבנו ז"ל אומר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כב), שעקר עצמיות האדם מה שנקרא אצל האדם בחינת "אני", הוא הנשמה הקדושה שהיא עצם הקים לעד וכו' עין שם; נמצא שעקר התגלות הנשמה הקדושה שהיא כח היצר טוב אינו אלא מיום בר המצוה ואילך, ולכן אומרים אז פסוק זה: "אני היום ילדתיך", הינו "אני" שהוא עצם הנשמה "היום ילדתיך", מיום בר המצוה ואילך נולדת ומתגלה בחינה זו, ויכול הבחור בר המצוה להכנס מהיום ואילך באור עבודת השם יתברך כראוי, ולזכות להתגלות נשמתו באמת.

ועוד פרש מוהרא"ש נ"י, כי הנה חכמינו הקדושים אמרו (קדושין ל:), ששאלשה שתפין באדם: הקדוש-ברוך-הוא, אביו ואמו, והנה השתפות של אביו ואמו זה נתגלה תכף-ומיד בצאתו לאור העולם, כי אנתחנו רואים את התינוק לפנינו, אבל חלקו יתברך עדין מכסה ומסתר מאתנו, כי אפלו אצל יעקב ועשו אמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, סג, י), שכל זמן שלא גדלו לא היו יכולים להכיר ההפרש ביניהם, ורק כשהם גדלו והגיעו לגיל בר המצוה, אזי זה פרש לבתי-כנסיות ובתי-מדרשות, וזה פרש לתרבות רעה, רחמנא לצלן, נמצא שמיום בר המצוה ואילך נתגלה עקר השתפות של הקדוש-ברוך-הוא בילד הזה, דהינו כשזוכה לילך בדרך התורה והיראה, וזהו "אני היום ילדתיך", שדיקא מהיום הזה שהוא יום בר המצוה נתגלה שאני ילדתיך, שהשם יתברך כביכול יש לו חלק

בשתפופת הזו שגרים לילד הזה להיות נולד ולצאת לאויר העולם, והבן.

ועוד פרש מוהרא"ש נ"י אז, ששיכולים להבין את הענין על-פי דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רעב) על הפסוק (תהלים צה, ז): "היום אם בקולו תשמעו", שזהו כלל גדול בעבודת השם יתברך, שלא ישים האדם לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותה השעה בלבד, פי כפשוטים להפגס בעבודת השם, נדמה לאדם כאלו זהו משא כבד, ואי אפשר לו לשאת משא כבד כזה, אבל כשיחשב שאין לו רק אותו היום בלבד, לא יהיה לו למשא כלל וכו', עין שם; נמצא כשאדם רוצה להפגס בעל עבודתו יתברך, הוא צריך להנהיג לעצמו הנהגה קדושה זו — להתחדש בכל יום ויום ולהיות בעיניו כבריה חדשה וכתינוק שגולד דמיא, ואז לא יהיה כבד עליו על עבודתו יתברך כלל, רק יראה לחטף מכל יום ויום מה שיכול, ויחטף לעצמו הרבה נקדות טובות בתורה, תפלה, מצוות ומעשים טובים, וזהו בחינת הפסוק הנ"ל: "אני היום ילדתיך", שנאמר על יום בר המצוה, כי השם יתברך אומר לילד הזה שנכנס עכשו בעל המצוות, שאם ידמה בעיניו בכל יום ויום כאלו היום נולדת והיום נכנסת לעל המצוות, אזי תמיד תתחדש ותתגבר בעל עבודתו יתברך, ותזכה להיות איש כשר כראוי.

ובאפן נוסף פרש מוהרא"ש נ"י את הפסוק הנ"ל, דהנה מבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז), שיש השגה של בחינת "בן" בעבודת השם יתברך, שהיא השגה של דרי מעלה, וזו נקראת השגה של בחינת "מה", בבחינת "מה חמית מה פשפשת" וכו', בבחינת "איה מקום כבודו" וכו', עין שם; הינו שמי שרוצה להפגס לעל עבודת השם יתברך ולעבדו יתברך בבחינת "בן" חביב לאביו, אזי צריך לידע שאינו יודע שום דבר כלל, ועדין לא התחיל להשיג אותו יתברך כלל וכלל, רק תמיד יעשה התחלה חדשה

(א) ושיהיה דומה כתינוק שגולד זה עתה.

לחפש ולבקש את כבודו יתברך בבחינת "איה מקום כבודו", ואפלו אם כבר השיג מה שהשיג, יסלק הכל מדעתו, ויתחיל מחדש כאלו לא התחיל כלל מעולם, ובדרך כזו ילך תמיד מדרגה לדרגה, ויזכה להדבק בו יתברך באמת, וזהו אני הייום י'לדתיך ראשי תבות: א"יה, הינו איך תזכה להשגה כזו, דהינו לעשות בכל יום ובכל שעה התחלה חדשה בעבודת השם יתברך, ולא תתישן אצלך העבודה? על-ידי שתהיה תמיד בבחינת "איה מקום כבודו", ותמיד תחפש ותבקש אותו יתברך מחדש, כאלו עדין לא השגת שום דבר כלל מעולם, כי אם תדמה בעיניך שכבר השגת משהו, וכאלו אתה כבר עומד על איזו מדרגה, אזי יהיה קשה מאד להתחיל מחדש, כי הוא חושב תמיד בחזרה על מה שכבר זכה להשיג, וכבר נתישנה אצלו עבודתו יתברך, אבל על-ידי שאדם מסלק הכל מדעתו, ויודע שאינו יודע שום דבר כלל, אזי תמיד עושה התחלה חדשה לחפש ולבקש אותו יתברך, עד שזוכה לעלות בכל פעם להשגה חדשה, וזהו "אני הייום י'לדתיך", הינו על-ידי בחינת א"יה המרמז בראשי תבות, שתבקש תמיד כבודו יתברך בבחינת "איה מקום כבודו", על-ידי-זו תזכה לבחינת התחדשות, שתמיד תהיה בעיניך כברייה חדשה, ותזכה להפגס לעל עבודת השם יתברך פראוי, (ומן הדרוש הנפלא הזה נתעורר הבחור שהיה בר מצוה מאד מאד, והיום הוא עובד השם גדול, מתמיד בתורה, בתפלה ובהתבודדות, וכן כל אנשי שלומנו שנכחו שם התעוררו שם, והיתה התעוררות גדולה מאד).

בגדים לבנים

מוהרא"ש נ"י דבר פעם באריכות גדולה מענין מעלת לבישת בגדים לבנים בשבת, והסביר, שבאמת על-פי דעת האר"י"ל, צריך להיות לבוש בשבת עם ארבעה בגדי לבן, והאר"י"ל הקפיד על כך

מאד מאד, ומה שאין אנשים נוהגים כן הוא, מפנין שמנהג העולם אינו כן, ורוב האנשים לבושים בבגדים שחורים בשבת, וכדי שלא יראה פחתן בין אבליים, לא נהגו אפלו יחידים שרצו לנהג כן, ללבש בשבת בגדי לבן.

ואמר מוהרא"ש שמאז שנכנס ליבנאל, הורה לכל תלמידיו ללבש בשבת בגדי לבן, פי ביבנאל אף פעם לא היה מנהג המקום בבגדים שחורים דיקא, ולכן אין זה שנוי ממנהג המקום, ומפנין שהאריו"ל הקפיד מאד מאד ללקח בבגדי לבן בשבת, לכן הנהיג מוהרא"ש נ"י ביבנאל ללקח לבושים כן, וכודאי אם פלם הולכים לבושים בבגדי לבן, אין זה שנוי ממנהג המקום, וכך נוהגים תלמידיו וחסידיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמעלת לבישת בגדים לבנים בשבת היא גדולה ונוראה מאד מאד, פי על-ידי שלובשים ארבעה בגדי לבן כמו בגדי הכהן הגדול ביום הכפורים, שהם כנגד ארבע אותיות הו"יה, על-ידי-זה זוכים למעלה גדולה מאד, ומה גם שעל-ידי שלובשים בגדי לבן בשבת דיקא, נזכרים בתכלית, איך שיהיה ביום שפלו שבת ומנוחה לחיי העולמים, וידעו שהאדם צריך לעזוב את העולם הזה, ועל-ידי-זה יתעוררו לחזור בתשובה אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהצדיקים הגדולים זוכים בשבת לדבקות גדולה בזאת, עד שזוכים להפשיט מעצמם את בגדי החל לגמרי, ומתלבשים בבגדים לבנים זכים ונקיים, ואשרי ואשרי מי שזוכה ללבש בגדים לבנים נקיים וזכים בשבת-קדש.

וספר מוהרא"ש נ"י שהרב הקדוש בעל התניא, זכותו יגן עלינו, בימי חרפו היה חי בעניות ובודחקות גדולה מאד מאד, פי חותנו התנגד לו מאד, כיון שהתקרב לדרך החסידות, ונסה גם להשפיע על אשתו להתגרש ממנו, אף אשתו הכירה במעלתו, ולא הסכימה

להתגרש ממנו כָּלֵל, ועל-כל-פְּנִים הרב הקדוש בעל התנ"א, זכותו יגן עלינו, הִיָּה חַי בְּעֵנִיּוֹת וּבְדַחְקוֹת גְּדוּלָּה, וְנֶאֱלָץ לְלַמֵּד עִם כַּמָּה בַּחֲוָרִים בְּכָל יוֹם בְּשִׁבְלֵי פְּרִנְסָתוֹ, וְרַב הַבְּחֻרִים הָיוּ אִמָּנָם בְּנֵי עֲנִיִּים, אִךְ הָיָה בִּינֵיהֶם בַּחֲוָר אֶחָד שְׁאֲבִיו הָיָה עֲשִׂיר גְּדוֹל, וּמִכֵּיּוֹן שְׂזָכָה לְהִתְקַדֵּם בְּלַמּוּדוֹ עַל-יָדַי בְּעַל הַתְּנַיָּא, שְׁבַע אָבִיו נַחַת רוּחַ, וְהָיָה שׁוֹלַח מְדֵי פַעַם עַל יָדוֹ סְכוּם כֶּסֶף נוֹסֵף, שְׂיַמְסֹר לְיָדֶיהָ שֶׁל הַרְבֵּנִית לְצָרְכֵי הַבַּיִת, וְהַרְבֵּנִית שְׂרָאָתָה שְׂאוֹתוֹ בַּחֲוָר מְבִיא לָהּ בְּכָל פַּעַם כֶּסֶף וְכוּ', שְׂמַחָה מְאֹד וְנִתְרַחֲבָה דַעְתָּהּ, וּפַעַם אַחַת הִזְמִינָה אֶת הַבְּחֻר שְׂיֹאכַל בְּבֵיתָם בְּשִׁבְתָּ.

וְהִנֵּה בֵיתוֹ שֶׁל בְּעַל הַתְּנַיָּא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, הָיָה מְחַלֵּק לְשָׁנִים, בַּחֲדָר גְּדוֹל אֶחָד הָיָה הַמְטַבֵּחַ, חֲדָר הָאֵכָל וְחֲדָר הַשְּׁנָה וְכוּ', וְהָיָה לוֹ עוֹד חֲדָר קִטּוֹן אֶחָד שְׁשָׁם עֶבֶד אֶת עֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, וּכְיֵן שְׁנֵי הַחֲדָרִים הַפְּרִיד חֲלוֹן קִטּוֹן, שְׁהָיָה אֶפְשָׁר לְהִסְתַּפֵּל דְּרַכּוֹ פְּנִימָה, וְדַרְכּוֹ שֶׁל בְּעַל הַתְּנַיָּא זִי"ע, הָיְתָה לוֹמַר בְּכָל לַיִל שִׁבְתָּ לְפָנַי הַקְּדוּשָׁה אֶת שִׁיר הַשִּׁירִים בְּדַבְּקוֹת גְּדוּלָּה מְאֹד מְאֹד.

בְּאוֹתָהּ שִׁבְתָּ שְׁבָא אוֹתוֹ בַּחֲוָר לְהִתְאַרַח בְּבֵיתוֹ שֶׁל בְּעַל הַתְּנַיָּא זִי"ע, לְפָנַי עֲרִיכַת הַקְּדוּשָׁה, נִגְשָׁה אֵלָיו הַרְבֵּנִית, וְאָמְרָה לוֹ: "בֹּא וְאֶרְאֶךָ מַשְׁהוּ יָפָה, וְהוֹלִיכָה אוֹתוֹ אֶל הַחֲלוֹן הַמְּפֹרֵד בֵּין שְׁנֵי הַחֲדָרִים, וְאָמְרָה לוֹ שִׁיסְתַּפֵּל פְּנִימָה, וְהַבְּחֻר עָשָׂה כְּדַבְּרֶיהָ, וְהִסְתַּפֵּל פְּנִימָה כִּי צִד בְּעַל הַתְּנַיָּא אוֹמֵר אֶת שִׁיר הַשִּׁירִים בְּדַבְּקוֹת גְּדוּלָּה מְאֹד מְאֹד, וְאָחַז אֹז בְּאַמִּירַת הַפְּסוּק (א, ד): "מְשַׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו", וְהִתְלַהֵב מְאֹד מְאֹד, וְהִתְחִיל לוֹמַר בְּנִגּוֹן "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, צִי מִיָּךְ צוֹ דִּיר, שְׁלַעַפ מִיָּךְ צוֹ דִּיר, נָעַם מִיָּךְ צוֹ דִּיר, וּוִייל אִיךָ וּוִייל נָאר דִּיר, נָעַם מִיָּךְ אַרִיין נָאר אִין דִּיר, אִין דִּינַע חֲדָרִים", (רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מְשַׁף אוֹתִי אֵלֶיךָ, סָחַב אוֹתִי אֵלֶיךָ, קַח אוֹתִי אֵלֶיךָ, כִּי אֲנִי רוּצָה רַק אוֹתָךְ, תְּכַנִּיס אוֹתִי אֵלֶיךָ, כִּי רַק בְּחֲדָרֶיךָ אֲנִי רוּצָה לְהַכְנִיס), וְכַךְ חֲזַר עַל הַמְּלִים בְּדַבְּקוֹת גְּדוּלָּה וְעֲצוּמָה פַּעַם אַחַר פַּעַם בְּהִשְׁתַּוְּקוֹת גְּדוּלָּה מְאֹד, וְאַחֲרֵי שְׁגִמַר יֵצֵא הַחוּצָה, וְעָרַף אֶת סֹדֵר

הקדוש בְּדַבְּקוֹת גַּפְּלָאָה, וְאוֹתוֹ בְּחֹר בְּשִׁרְאָה כִּף יֵצֵא מִכְּלִיו לְגַמְרֵי מְרַב הַתְּלַהֲבוֹת, וְנִתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה רְגִיל לְסַפֵּר אֶת הַמְּרָאָה שְׁנַיִם רַבּוֹת אַחֲר־כֶּף.

וּבְמוֹצָאֵי-שַׁבָּת לְאַחַר הַבְּדֵלָה וְאִמִּירַת "וַיִּתֵּן לָךְ" קִרְאָה הַרְבֵּנִית שׁוֹב לְאוֹתוֹ בְּחֹר וְאִמְרָה לוֹ, שְׁיִלַּךְ וַיִּסְתַּפֵּל שְׁנֵית דְּרָךְ אוֹתוֹ חֲלוֹן לְרֵאוֹת מָה עוֹשֶׂה בְּעַל הַתְּנִיא, וְהִלֵּךְ הַבְּחֹר וְהִסְתַּפֵּל, וְרָאָה אִיךָ שֶׁהַצְּדִיק שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ בְּפִשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבֹכָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאוֹמֵר: "פִּשְׁטָתִי אֶת בְּתִנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשְׁנָה" (שיר השירים ד, ג), רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּכְר פִּשְׁטָתִי אֶת בְּגָדֵי הַחַל שְׁלִי וְלִבְשָׁתִי בְּגָדֵי שַׁבָּת, וְזִכִּיתִי לְאוֹר הַגְּדוּל שֶׁל שַׁבָּת, אִיךָ אוֹכֵל עֵצְמוֹ לְחֹזֵר וְלִלְבֹּשׁ אֶת בְּגָדֵי הַחַל, "רַחֲצִיתִי אֶת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם" (שם), רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רַחֲצִיתִי אֶת עֵצְמִי כִּכְר מִכָּל הַרְגִילוֹת שְׁלִי שֶׁל יָמֵי הַחַל, וְזִכִּיתִי לְאוֹר הַגְּדוּל שֶׁל שַׁבָּת, וְעַתָּה אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם, אִיךָ אוֹכֵל לְהַכְנִס לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחַל וְלִהְתְּלַכֵּךְ עוֹד הַפַּעַם... וְכִף הָאָרִיךְ בְּבִכְיָה גְדוּלָה בְּדַבְּקוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ, וְאוֹתוֹ בְּחֹר הַתְּעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד מִמְּרָאָה זֶה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ג"י, שְׁרוּאִים מְסֻפּוֹר זֶה אֶת גְּדֻלַּת מַעֲלַת הַצְּדִיקִים, וְלָמָּה הֵם זֹכִים בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ, כִּי בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ הֵם זֹכִים לְדַבְּקוֹת גְּדוּלָה כָּל-כֶּף בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁהֵם מִפְּשִׁיטִים מַעֲצָמָם לְגַמְרֵי אֶת בְּגָדֵי הַחַל, וּמִלְּבִישִׁים אֶת עֵצְמָם בְּבִגְדֵי לְבָנִים, בְּגָדֵי שַׁבָּת, וְרוֹצִים רַק לְהַכְלִיל בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁבְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת קָשָׁה לָהֶם לְפַעַל בְּעֵצְמָם לְחֹזֵר וְלִפְשֹׁט אֶת בְּגָדֵי הַלְבָּן, בְּגָדֵי שַׁבָּת, הַשְּׂגוֹת רוּחַנִיּוֹת אֱלָקוֹת, וְלְחֹזֵר אֶל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחַל.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש ג"י, וְאָמַר: אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְהַשְׁתַּוְּקֵק לְהַגִּיעַ אֶל מַדְרָגוֹת כְּאֵלוֹ וּדְבָקוֹת כְּזוֹ, וְעַל-כֵּן-פָּנִים יִשְׁתַּוְּקֵק לְהַתְּקַרֵּב לְאֲנָשִׁים שְׁזוֹכִים לְכֶף, שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְיִלְךְ בְּדַרְכֵיהֶם, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ.

גויים

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך תמיד לזכור, שהטבע של גוי הוא טבע אכזרי מאד, ואין בו שום מדת הרחמנות, כי כמו שהטבע של יהודי, להבדיל, הוא טבע של רחמנות וגמילות חסדים, כמו-כן הטבע של גוי הוא טבע של כעס ואכזריות, ואם רואים אצל איזה גוי איזו בחינה של רחמים וחסדים, צריכים לדעת, שמערכב בו איזה זרע ישׂראל מצד אביו או מצד אמו, ואם לא בדור הזה אזי בדורות הקודמים, כי גוי שהוא גוי גמור מכל הצדדים, לא תהיה בו שום מדה של חסד ורחמנות, ועיני הגוים לטושות תמיד להרע לישראל, רחמנא לצלן, לכן צריך להזהר מהם בתכלית הזהירות, ולא להתחבר עמם כלל, וכמבאר בשלחן ערוך (יורה דעה, סימן קנג), שאסור להתיחד עם הגוי ולהתלוות עמו, ומכל שכן בנדאי אסור להשפיר דירה לגוי שיגור בשכנות אתו, כי יש בזה אסור יחוד ממש, וכבר היו כמה ספורים כאלו, שגוי שהיה דר בשכנות עם יהודי, נעשה פעם שכור, ולקח ספין והרג את היהודי שהיה שכנו, רחמנא לצלן, לכן צריכים להזהר בזה מאד מאד.

וכששמע פעם מוהרא"ש נ"י, שאיזה איש חסידי עם זקן ופאות השפיר דירה בפנין שלו לגוי, אזי אמר, שאדם זה עתיד לתן את הדין, כי איך יוכל יהודי לגור עם גוי בפנין אחד, והרי זה יחוד, וצריכים להשמר מאד מאד מגוי, ואיך יכולים להשאיר את אשתו בבית בשעה שבקומה מעליו גר גוי, וזה יחוד גמור, והעולה הזו קשה לתארה; וסיים מוהרא"ש נ"י: צריכים לבדק מהיכן מקור מחצבתו של האיש הזה, אם לא מערכת שם איזו פסלת של גוי, רחמנא לצלן.

וּפְעַם אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שׁוֹטִים וְחֹסְרֵי דַעַת, שְׂאוּמְרִים שֶׁקֶשָׁה מְאֹד לֵהִיּוֹת יְהוּדִי, וְקַל הֶרְבֵּה יוֹתֵר לֵהִיּוֹת גּוֹי, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וּבִאֲמַת אֵין טְפָשׁוֹת וּכְסִילוֹת מְזוּ, כִּי בְּנֹדָאֵי לֵהִיּוֹת גּוֹי הֶרְבֵּה יוֹתֵר קֶשָׁה, כִּי גּוֹי אֵין לוֹ אַף פְּעַם מְנוּחָה, יְהוּדִי, לְהַבְדִּיל, יֵשׁ לוֹ שִׁבְת־קִדְשׁ וְחֻגִים וּמוֹעֲדִים שֶׁבָּהֶם יֵשׁ לוֹ מְנוּחָה מֵהַכֹּל, מַה שֶׁאֵין כֵּן גּוֹי אֵין לוֹ שׁוּם דְּבַר כְּזֶה, וַיּוֹם וְלִיָּלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ, תְּמִיד רוֹדֵף אַחֵר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן וְשֶׁאֵר הַתְּאוּוֹת, וְכֵן יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר נְשִׁים וּבָנִים לְרַב, וַיֵּשׁ לוֹ צְרוֹת צְרוּרוֹת מְכַל אֶחָד וְאֶחָד, וְחִיּוֹ אֵינָם נִקְרָאִים חַיִּים כָּלֵל, וּמְזַכֵּר בְּגִמְרָא (קְדוּשֵׁין ג.), שֶׁרַבִּי יוֹחָנָן הָיָה קָם לִפְנֵי גוֹיִם זָקֵנִים, כִּי הָיָה אוֹמֵר: כְּמָה הִרְפַּתְקָאֵי עֲדוּ עֲלֵיהוּא, הֵינּוּ כְּמָה צְרוֹת וְיִסּוּרִים עֲבָרוּ עֲלָיו בְּחַיִּים, וּמַחֲמַת זֶה יְכוּלִים לְקוּם מִפְּנֵיו, כִּי הוּא כְּבָר בְּעַל נְסִיוֹן גָּדוֹל מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י אַז, שֶׁכֵּן לְהַבְדִּיל יְהוּדִי חִילוּנִי, שְׂאֵינוֹ שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, אֵין לוֹ שׁוּם חַיִּים כָּלֵל, וְאֵין לוֹ שׁוּם מְנוּחָה כֹּל יְמֵי חַיָּיו, וּבְנֹדָאֵי אֵין מַה לְקַנָּא בּוֹ כָּלֵל, כִּי יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂמִבְיָנִים מִרְחוּק גְּדוֹל מַעֲלַת הַיְהוּדִי שֶׁשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְדַבּוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲבָל מִצַּד הַגִּשְׁמִיּוֹת מְקַנָּאִים בְּאֵלוֹ הַרְחוּקִים מִן הַתּוֹרָה, כְּאֵלוֹ יֵשׁ לָהֶם עוֹלָם הֵזֶה וְחַיִּים גִּשְׁמִיִּים, אֲבָל הָאֲמַת הִיא שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם חַיִּים גִּשְׁמִיִּים כָּלֵל, כִּי כָּל יְמֵיהֶם הֵם כָּלִים בְּצַעַר וּבְיָגוֹן שְׂאֵינָם מְשִׁיגִים אֶת תְּאוּתָם כְּמוֹ שֶׁרְצוּ, וּמִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּעֵין אֲמַת רוּאָה שֶׁאֵין מַה לְקַנָּא בָּהֶם כָּלֵל.

וּפְעַם כְּשֶׁשָּׁמַע מוֹהֲרָא"ש נ"י אֲבַרְךָ אֶחָד מִתְּבַטָּא, שֶׁהֲלוֹאֵי הָיָה גַר בְּאֵיזָה קְבוּץ חִילוּנִי, וְאֵז הָיָה פְּטוּר מְכַל הַצְּרוֹת שֶׁל רְדִיפָה אַחֵר פְּרַנְסָתוֹ וְלִטְפֵּל בִּילְדִיו וְכוּ', אַזִּי עָנָה וְאָמַר: תְּרָאָה בְּאֵיזָה דְמִיּוֹן וְשֶׁקֶר הָאִישׁ הַזֶּה מְנַח, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁבְּקַבּוּץ חִילוּנִי הָיָה יוֹתֵר טוֹב לוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁשָּׁם הָיָה מְכָרַח לֵהִיּוֹת בְּשָׂדֵה בְּשַׁעַר אַרְבַּע אוֹ חֲמֵשׁ לְפָנוֹת בְּקָר, וְלַעֲבֹד כְּמוֹ חֲמוֹר, וְגַם לֹא הָיָה מְקַבֵּל מִשְׁפָּרַת טוֹבָה

(א) כְּמָה מְקַרְאוֹת וְצְרוֹת [עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם] וְרָאוּ נְסִים הֶרְבֵּה וּמוֹפְתִים — ר"ש"י.

כמו שנהוג שם בקבוצים, ולא היו לו חיים כלל, וכל המחשבות האלו הם רק דמיונות בעלמא, שרוצים לשבר את רוח האדם שישפכ מהי עצם חשיבותו ומעלתו, שזוכה לשמר את התורה ומצוות השם יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י שהוא זוכר עוד מימי בחרותו פשהיה דר בירושלים, שהיה שם בחור אחד קצת חסר דעה, שגם כן נכנס במחור שיותר טוב לו לילך לאיזה קבוץ חילוני, רחמנא לצלן, ושם כבר לא יצטרך לשמר שבת, רחמנא לישזכר, ויהיה לו יותר טוב, וכשהגיע לשם העבירו אותו בעבודת פרך, ובדיוק ביום השבת נתנו לו לנקות את כל האוטובוסים, רחמנא לצלן, (פי על-פירב לא נסעו האוטובוסים בשבת, לכן אז היה הזמן הטוב ביותר לנקות אותם), ואז כבר טעם טעם של שבת-קדש, שדיקא אז הצרף לעבד הכי קשה, ואז התחרט מפל הדמיונות שלו, ורצה כבר לחזר ליהדות האמתית.

ובענין הגוים מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שאינו יכול לסבל אותם כלל, ומי שיש לו נשמה ברורה ומזככת, הוא כבר אינו יכול לסבל ריח של גוי, ופעם היה איזה בחור שבא למתיבתא "היכל-הקדש", שאביו היה גוי, רחמנא לצלן, והוא נעשה בעל תשובה, ולמד באיזו ישיבה כבר כמה שנים, אבל למוהרא"ש נ"י היה חשש גדול שאינו יהודי פשר כלל, אפלו מצד אמו, ולבסוף צוה לאנשי שלומונו לגרש אותו, ואמר, שהרגיש בשעת אמירת תורתו בכל פעם, כשהבחור היה נוכח אז, שמשהו אינו כשורה אתו.

ופעם אחרת בא איש אחד לבית-המדרש באמצע התפלה, שלא היה שומר תורה ומצוות, ונתודע אחר-כך שהיה גר, ואמר מוהרא"ש נ"י, שבודאי האיש הזה לא נתגיר פראוי כלל, פי הרגיש בשעת התפלה רוח של טמאה ודמיון של שתי וערב, רחמנא לצלן, ולא היה יכול לסבל אותו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשכיל דבר אחד הגוים טובים, הינו להזכיר לנו שאנחנו עדין נמצאים בתוך הגלות, ואנחנו צריכים תמיד לבקש מהשם יתברך שיביא לנו את הגואל צדק, כי לפעמים האדם יכול לחשב שכבר טוב לו בגולה, ויש לו כל מה שצריך, ולא חסרה לו הגאולה השלמה, אבל הגוים כבר מזכירים לנו שאנחנו רחוקים מאד מחיים שקטים ושלום, עד שלא יבוא משיח צדקנו, והם מזכירים לנו תמיד לבקש על הגאולה השלמה בכלל ובפרט, עד שנוזקה לראות עצמנו עוד פעם בארץ ישראל ובירושלים בבנין בית מקדשנו במהרה דיין.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבשנה אחת בלילה הראשון של ימי בין המצרים למד שעור ברבים בלקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ז, ששם מדבר רבנו ז"ל מסוד הגלות והגאולה, ואיך שנעלם שם הצדיק האמת מכל העולם, והשכינה הקדושה בוכה על זה בכתל המערבי, ומ'ע'ר'ב' ראשי תבות: "ר'חל מ'בכה על ב'ניה" וכו', והיו אז דבורים קדושים ונוראים מאד של בטול הבחירה ממש, ואמר מוהרא"ש נ"י, שאחר שגמר את השעור הרגיש הארה מעין הגאולה ממש, וכשהצריך אחר-כך לילך ברחוב לבית חותנו לקחת איזה דבר, הלך בגדלות המחין, והרגיש כאלו נתבטלה כל הגלות לגמרי, וכבר נתקברו ימי הגאולה, ופתאום בדרך הליוכו ברחוב עברה איזו מכונית, ועצרה באמצע הרחוב, וקפצו מהזכה ארבעה ערלים עם אבנים בידיהם, וזרקו את אבנים לכוון מוהרא"ש נ"י, ובדרך גס גלוי אף אחת מהן לא פגעה בו, רק עפו מן הצד ולמעלה מראשו, ואחר-כך קפצו הערלים בחזרה לתוך מכוניתם וכרחו משם, ואמר מוהרא"ש נ"י, שהגוים האלו נשלחו מן השמים להזכיר לו, שעדין היא עת גלות עצמה היום, ואנחנו עדין רחוקים מהגאולה השלמה, ועלינו לבקש תמיד מהשם יתברך שנוזקה לצאת מכל הגלות לגמרי, ונוזקה כבר לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו.

גזלה

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מדברי רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שאומר, שצריך כל אדם לגזל עתים, דהינו לגזל מן הזמן שהוא טרוד בעסקיו ולעסק בתורה בכל יום, ופרש רבנו ז"ל בזה את דברי חכמינו הקדושים (שפת לא.), ששואלים את האדם: "קבעת עתים לתורה"? פי קבע הוא לשון גזלה, כמו שכתוב (משלי כב, כג): "וקבע את קבעיהם נפש", הינו ששואלים את האדם אם גזל מן הזמן שהיה טרוד בעסקיו לעסק בתורה, ושאל מוהרא"ש נ"י: הלא ידוע לנו, שרבנו ז"ל אף פעם אינו נוטה מהפרוש הפשוט של הפסוק או המאמר של חכמינו הקדושים, וכל ההשגות הנפלאות שמגלה רבנו ז"ל, הן מתישבות יחד עם הפרוש הפשוט, ואם-כן איך רבנו ז"ל מפרש כאן את ענין השאלה: "קבעת עתים לתורה" שהוא מלשון גזלה ונגנבה, הלא לכאורה הפרוש הפשוט הוא בדיוק להפך, שצריכים לקבע עתים לתורה בקביעות עצומה, ואיך שני פרושים אלו מתישבים ביחד?

ואמר מוהרא"ש נ"י שבאמת שני הפרושים הם דבר אחד ממש, וזהו עקר החדוש שמחדש לנו כאן רבנו ז"ל, שאי אפשר להגיע לקביעת עתים בתורה ולהיות קבוע בלמוד התורה הקדושה באמת, כי אם כשיש לאדם הקדמה זו — שהוא צריך לגזל ולגנב עתים לתורה, כי אם ירצה האדם לחכות עד שיהיה לו זמן פנוי הרבה וגם ישוב הדעת לעסק בתורה, אזי אף פעם לא יפתח ספר, כי האדם תמיד טרוד בעניניו ובעסקיו, ובפרט בשצריך לפרנס אשה ובנים, ומתי יש לו זמן רב פנוי כזה, לקבע לעצמו שעורים קבועים בתורה, אבל כשיודע ידיעה זאת, שצריכים לגנב ולגזל בכל פעם מעסקיו וטרדותיו לעסק בתורה, אזי זה בעצמו יביא אותו לקביעות, כי

בתחלה יהיה זה גופא הקביעות ש'לו, הינו שבקביעות הוא חוטיף וגזול עתים לתורה, ולאט לאט כשיכנס בו חשק התורה, אזי ימצא לעצמו עוד עתים וזמנים ללמד תורה, ולבסוף יהיה קבוע בלמוד התורה בקביעות עצומה, נמצא שדברי רבנו ז"ל בעצם עולים בקנה אחד עם הפרוש הפשוט, והם תלויים זה בזה, כי על-ידי שיקבע ויגזל האדם לעצמו עתים לתורה, בזה יזכה לקביעות התורה באמת.

ורגיל תמיד בפי מוהרא"ש נ"י לומר, שכמו שרבנו ז"ל מלמד אותנו לעשות בענין למוד התורה, בן הוא בכל דבר שבקדשה, שהאדם צריך לגזול לעצמו מכל דבר טוב, אפלו אם אינו יכול לגמור כל הדבר בשלמות, דהינו שיחטף מעט מצוות וכן טבילת מקנה וכן בענין אמירת חצות וכו', שאם אינו יכול לעשות את כלם בכל יום, שיעשה לכל הפחות פעם אחת בשבוע או פעמים בשבוע וכיוצא בזה, ועל-ידי שגונב וחוטף נקדות קטנות בכל פעם, זה יביא אותו לבסוף להיות קבוע בעבודת השם יתברך, ויהיה כל דבר נעשה אצלו כטבע שני ובקביעות עצומה באמת; אשרי מי שזוכה לילך בדרך הקדושה הזו.

גנב

מוהרא"ש נ"י דבר פעם משיתת מוהרנ"ת ז"ל, שאמר בדרך צחות: את כלם אני יכול לקרב אף לא גנב, כי עד שאקרהו יגנב לי את ביתי...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שבאמת קשה מאד לקרב גנב לעבודת השם יתברך, פי בדרך כלל כל מחו ומחשבתו של הגנב מלאים שקר ומרמה, והוא מכחיש לגמרי בהשגחתו יתברך הפרטית,

שְׁבִשְׁבִיל זֶה מְשַׁלֵּם כְּפֶל, כִּי עָשָׂה עֵין שְׁלֹמֶעֱלָה כְּעֵין שְׁלֹמֶטָה (בְּכַא קָמָא עַט:), אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּוֹדָאֵי אִם יִהְיֶה לוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה אֲמַתִּי, הוּא יְכוּל לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְתַקֵּן כָּל מַה שְׁקָלָקֵל.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם דִּבֶּר מוהֲרַנ"ת ז"ל שִׁיחָה נִפְלְאָה בְּרַבִּים מַעֲנִין הַתְּחִזְקוֹת, וְאִיךְ שְׁאָסוּר לְאָדָם לִפְלֵ בְדַעְתּוֹ מִפְּנֵי שׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם כָּלֵל, וְהָיָה שֵׁם אִישׁ אֶחָד שֶׁיֵּשֶׁב מִן הַצַּד, וְשָׁמַע דְּבָרֵי מוהֲרַנ"ת ז"ל, וְאַחַר הַשִּׁיחָה נִגְשׂ אֶל מוהֲרַנ"ת ז"ל, וְשָׁפַף כָּל לְבוֹ לִפְנָיו, שֶׁהָיִית שְׁלֹפְנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים הָיָה גֵר בְּעִיר וּיְלֵנָא, וְשֵׁם בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל בְּעִיר הָיָה כְּמָה וְכְמָה סְפָרֵי תוֹרָה מְעֻטָּרִים בְּכָלֵי כֶסֶף וְזָהָב וְתַכְשִׁיטִים יְקָרִים מְאֹד, וְהָיוּ שׁוֹמְרִים מְאֹד עַל בֵּית-הַכְּנֶסֶת זֶה וְעַל סְפָרֵי הַתּוֹרָה שָׁבוּ, אֲבָל בְּלֵיל יוֹם כְּפּוֹר לֹא הִשְׁגִּיחוּ כָּל-כָּף עַל בֵּית-הַכְּנֶסֶת, כִּי חָשְׁבוּ שֶׁמֵּאִימַת יוֹם הַדִּין וְהַנּוֹרָא לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב שׁוּם אָדָם לְעַרְךָ בּוֹ גְּנֻבָה, אֲבָל הָיָה כְּמָה גְּנֻבִים שֶׁבְּחָרוּ דְּוָקָא הַזְּדֵמְנוֹת זֹו לְבַצֵּעַ גְּנֻבוֹתֵיהֶם, וּבְלֵיל יוֹם כְּפּוֹר גְּנֻבוּ אֶת כָּל כְּלֵי הַכְּסָף וְהַזָּהָב מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת, וּלְמַחְרַת כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְהִבִּינוּ שֶׁבִצְעָה שֵׁם גְּנֻבָה בְּאוֹתוֹ לֵילָה, נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל, שֶׁהֶעֱזוּ בְּנֵי-אָדָם בְּלֵיל קְדוֹשׁ וְנּוֹרָא כְּזֶה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה מְגִנָּה כְּזֶה, וְדָנוּ רַבְנֵי הָעִיר בְּעֵינָיו, וְהִסְפִּימוּ לְהַטִּיל חֶרֶם חָמוּר הֵן עַל הַגְּנֻבִים וְהֵן עַל הַיּוֹדֵעַ מִי גְּנֻבָם, וְאֵינּוּ רוֹצִים לְהַגִּיד, וְיִהְיֶה כָּלֵם מְחַרְמִים מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאָמַר הָאִישׁ הַנַּ"ל לְמוהֲרַנ"ת ז"ל, הִנֵּה אֲנִי לֹא הָיִיתִי מִן הַגְּנֻבִים, אֲבָל יָדַעְתִּי מִי הָיוּ הַגְּנֻבִים, וְכִכָּר מֵאוֹתוֹ זְמַן וְעַד עַתָּה אֲנִי בִּיאֹוֹשׁ עִמָּךְ מְאֹד, מִחַמַּת הַחֶרֶם הַנַּ"ל, שְׁאֲנִי בְּוֹדָאֵי מְחַרֵּם מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, אֲבָל עַתָּה שֶׁשְׁמַעְתִּי דְּבָרֵי הַהַתְּחִזְקוֹת שְׁלָכְכֶם, נִכְנַס בִּי בְּטָחוֹן וְתַקְוָה טוֹבָה שְׁאֲנִי יְכוּל עוֹד לְתַקֵּן אֶת מַעֲשֵׂי, וְשָׁאֵל אֶז מוהֲרַנ"ת ז"ל תִּקְוֹן לְנַפְשׁוֹ, וְסִדֵּר לוֹ מוהֲרַנ"ת ז"ל דִּרְךָ תְּשׁוּבָה כְּרָאוּי.

וְהָיָה פַּעַם סְפוּר, שֶׁצִּלְצַל אִישׁ אֶחָד מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְמוהֲרַא"ש נ"י, שִׁיתָן לוֹ עֲצָה, הָיִית שֶׁבִצְעַע כְּבָר כְּמָה גְּנֻבוֹת וְתַפְסָה אוֹתוֹ

המשטרה, והוא צריך לבוא למשפט ביום פלוני ופלוני, אך הוא מתחרט מאד על כל מעשיו, ורוצה לחזור בתשובה, ושאל את מוהרא"ש נ"י יצה לנפשו, והשיב לו מוהרא"ש נ"י: אם אתה מתכוון לעשות תשובה שלמה באמת, בודאי תנצל מכל המשפט, ויעץ לו לילך למקוה האריז"ל בעיר צפת, ולטבל שם, ואחר-כך לגמר את כל ספר התהלים על יד קבר רבי פינחס בן יאיר, ואזי בודאי יראה ישועה, וכן עשה האיש הנ"ל, ואחר-כך הלך לבית-המשפט, ואמרו לו שם שאין כאן מקומו, רק צריך לילך לבית-משפט בעיר אחרת בשבוע הבא, ותכף-ומיד צלצל שנית למוהרא"ש נ"י, וספר לו בשמחה שפבר פעל דחיה לעוד שבוע אחד, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שהנה בשבוע זה יהיה ל"ג בעומר, תראה לנסע לציון רבי שמעון בר יוחאי במרון, ושם תאמר את ה"תקון הכללי", ואחר-כך תראה נפלאות, וכן היה, שהלך אחר-כך לבית-המשפט, וכשבא לשם, היה שם לחץ גדול מכל המשפטים שהיו צריכים לדון בהם באותו היום, וצעק עליו השופט: מה אתה רוצה כאן, אין לי זמן בשבילך, הרי יש כאן פשעים ושוודים גדולים הרבה מאד, ואין לי זמן בעבור מעשים קטנים כאלו, וקרע את התיק שלו ופטרו לשלום, ואז צלצל אותו איש שוב למוהרא"ש נ"י, וספר לו כל המעשה בשמחה עצומה, ומאז נעשה בעל תשובה גמור, והחל לחיות חיים אחרים לגמרי.

גאווה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר מדת הגאווה הורסת את האדם לגמרי, כי בזה שאדם מחזיק את עצמו למשהו, זה הורס אותו ומעבירו על דעתו ועל דעת קונו, עד שיש בני-אדם שכל-כך נכנסו במדת הגאווה, עד שהם משתגעים לגמרי, וכמו שאמר החכם מכל

אדם (משלי כח): "גאות אדם תשפילנו", ודרשו חכמינו הקדושים (תנחומא ויקרא ג): מי שרודף אחר שררה, השררה בורחת ממנו, ורואים בני אדם שנכנסו במדה המגנה הזו של גאווה, עד שאם לא נותנים להם את הכבוד הראוי בשעת חתונה תחת החפה וכדומה הם מתרעמים מאד, ומתפכים את השמחה לתוגה, ודבר זה מאד מאד מצוי בהרבה משפחות וכפרט אצל רבנים וכלי קדש וכו', ונעשות מריבות במשפחה, ומבלבלים את כל השמחה.

ואמר מוהרא"ש נ"י שזה שגוען גדול שהורס את האדם, פי מה יהיה כבר אם יתנו לך ברכה תחת החפה? מה תרויח בזה? וכמה דקות זה לוקח? והאם פדאי בשביל כמה דקות להפוך את כל השמחה לתוגה, ולעשות מחלקת ומריבות בין כל המשפחה, ולערב את כל השמחה, הלא לחסר דעה יחשב אדם בזה.

(וכמה פעמים רצו לכבד את מוהרא"ש נ"י בברכה תחת החפה, ובקש והתחנן לפני המתננים, תנו את זה למי שצריך, אני, ברוך השם, אומר כמה פעמים ברכת "אשר יצר" ... וכן "שהכל" ... ועל-כן למה לי להיות לטרח עליכם, תנו את זה למי שחלה בעבור זה).

ותמיד חוזר מוהרא"ש נ"י על דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן כב), כי בענוה צריכים חכמה גדולה מאד מאד, כי סתם הכנעה להכניע את עצמו לפני כל אחד ואחד, זה אינו נקרא ענוה אלא חנפה, שהוא חונף את זולתו, כגון כשאדם נכנס ורוצים לכבד אותו לישב במזרח, והוא אומר: לא, לא, טוב שאשב פה למטה, ומתעקשים עמו: לא, תשבו במזרח, והוא עושה את כל המאמצים לא לישב במזרח, דבר זה לא נקרא ענוה אלא חנפה, כי חבל על כל רגע ורגע להתנפח בדברים אלו, כי הוכווחים בענין ענוה וגאות, הם מסכנים מאד מאד, כי האדם צריך לבוא לכטול בזה, עד שלא יהיה אכפת לו שום דבר, אלא בשעה שיושב במזרח יחשב שהוא יושב במערב, ולא יעשה שום עסק מזה כלל, כי בו ברגע שאדם מתחיל

להתוכח בענינים אלו, על-ידי-זה נכנסת בו גאות, רחמנא לצלן, שהיא עבודה זרה ממש, כמאמרם ז"ל (פסיקתא, פרשת בהעלותך): כל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה, ואמרו (סוטה ד): כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו בונה במה, כאלו כופר בעקר וכאלו עובד עבודה זרה וכו', עין שם; ועל-כן אין לאדם לעשות שום עסק בדברים אלו, רק לבקש הרבה ממנו יתברך שיזכה להיות בטל ומבטל באין סוף ברוך הוא, אשר זהו עקר שלמות העונה, שלא ידע כלל מה רוצים ממנו.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר הגאון האלקי רבי עקיבא איגר, זכותו יגן עלינו, היה אדם נמך קומה וקצת כפוף, והיתה לו חטוטרת קטנה על גבו, ופעם אחת נסע לעיר לעמברג, ובאו לכבודו מאות אנשים לקבל את פניו, ודחקו את עצמם מאד לראותו, והוא היה ענו כל-כף גדול, עד שלא ידע בכלל מה רצו ממנו, וכשחזר, אמר לזוגתו הרבנית: איני מבין מה קרה בעיר לעמברג, האם האנשים אף פעם לא ראו אדם נמך קומה וקצת כפוף עם חטוטרת קטנה על גבו, שבאו להסתכל עלי? ...! ואמרו בתמימות ובפשטות כזו, כי באמת לא הבין שהם באים לקבל פניו, כי היה שלם בתכלית השלמות במדת העונה, עד שהיתה אצלו פליאה למה דוחקים את עצמם בני-אדם לבא להסתכל עליו, האם לא ראו אדם נמך קומה כזה בתייהם...

וסיים מוהרא"ש נ"י: זו שלמות מדת העונה, שאדם יגיע למדרגה כזו שלא ידע ממדרגתו כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר דרכו של ר' אברהם בר' נחמן ז"ל (בעל מחבר ספר "באור הלקוטים" פרוש על ה"לקוטי-מוהר"ן") היתה, לומר על אביו רבי נחמן טולטשינער, תלמידו של מוהרנ"ת ז"ל, בזו הלשון: "דער טאטע איז געווען ביי זיך א שטיק בלאטע

בזו ער האט אריין געברענגט און אנדערע מענטשן זאל אויך האלטן פון איהם פאר א שטיק בלאטע"א, כל-כף היה חכם במדת הענוה.

וספר מוהרא"ש נ"י, פי לגאון האלקי רבי משה סופר, זכותו יגן עלינו, בעל ה"חת"ם סופר" לא היו ילדים בזווג ראשון עד גיל חמשים, שאז נסתלקה הרבנית, ובא אליו שדכן והציע לו לקחת את בתו של הגאון האלקי רבי עקיבא איגר, זכותו יגן עלינו, ענה ואמר על זה ה"חת"ם סופר": הירצה גאון כמותו להשתדף עם הארץ כמוני? ... ואחר-כך הלך השדכן אל הגאון האלקי רבי עקיבא איגר, זכותו יגן עלינו, והציע לפניו את ה"חת"ם סופר", ענה ואמר על זה: האם ירצה הגאון המפרסם בכל העולם בעל ה"חת"ם סופר" להשתדף עם הארץ כמוני? ... ענה ואמר על זה השדכן: אם-כן זהו שדוף טוב מאד שישתדכו שני "עמי ארצים" ... וכך נגמר השדוף, ובאמת זו לא היתה אצלם מליצה, אלא זכו להגיע למדרגתם בתורה רק על-ידי מדת הענוה שהיתה בהם, פי (מדרש אגדה חקת): אין התורה מתקימת אלא במי שצמו כמדבר לדוש עליו, ואמרו (דרף ארץ זוטא פרק ח): אין התורה מתקימת אלא במי שרוחו נמוכה עליו, ואמרו (מדרש תנחומא, פרשת תבוא ג): אין התורה מתקימת בגסי הרוח, ואמרו (סוטה כא:): אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו, ומי שמעמיד עצמו ערם עליהם, עין שם; ועל-כן זכו שניהם להגיע למדרגתם בתורתם שהאירה את כל העולם כלו עד היום הזה, רק על-ידי גדל מדת הענוה והשפלות שהיתה טבועה בהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל הצדיקים האמתיים לא זכו להגיע למדרגתם אלא על-ידי חרופין וגדופין, בזיונות ושפיכות דמים, שקמו עליהם רשעים ארורים, נואפים גמורים, וחרפו וגדפו ובזו אותם ברבים, ושפכו את דמם, ועל-ידי-זה שברו את רוחם לגמרי,

(א) אבא שלי החזיק את עצמו לחתיכת בוך ואדמה, ללא כלום, עד שהכניס גם באחרים שהוא באמת חתיכת בוך ואדמה ואינו כלום, עד שבגיי-אדם באמת לא החזיקו ממנו.

עד שַנַעֲשׂוּ כְּלֵא מַמַּשׁ, כִּי מֵרַב בְּזִיוּנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים שֶׁגָּרְמוּ לָהֶם
הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים הַנוֹאֲפִים, נַעֲקְרָה מֵהֶם הַגְּאוּהָ, הַגְּדֻלוֹת וְהַיִּשּׁוּת
לְגַמְרִי, עַד שֶׁזָּכוּ לְהַכְנִיעַ מַעֲצָמָם אֶת מְצִיאֹתָם, וְנַעֲשׂוּ כְּלֵא' מַמַּשׁ,
וּבַעֲבוּר זֶה כָּל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, יֵשׁ עֲלֵיהֶם מַחֲקָרִים שְׁחוֹקָרִים
אֲחֵרֵיהֶם וְאַחַר מַעֲשֵׂיהֶם, חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם וּמַצְעִרִים וּמַעֲיָקִים לָהֶם
בְּכָל מִינֵי צָרוֹת, וְגוֹרְמִים לָהֶם כָּל מִינֵי עֲגַמַת נַפְשׁ, וּמְבַזִּים אוֹתָם
בְּכָל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, וְהַכֵּל כְּדֵי לְטַהֵר וּלְזַכֵּךְ אוֹתָם
מִכָּל מִינֵי גְאוּת וַיִּשּׁוּת, וְרַק בְּשִׁבִיל זֶה מְקִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
עַל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים רְשָׁעִים אֲרוּרִים הַחוֹקְרִים אֲחֵרֵיהֶם וְחוֹלְקִים
עֲלֵיהֶם, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַחֵם עַל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, אֲשֶׁר
יִגְעוּ וְטָרְחוּ בַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָמִים וְשָׁנִים בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ הַכִּי
גְדוֹלָה, וְהֵם מְנַחִים בְּסַפְּנָה גְדוֹלָה בְּכָל עֵת וְרַגַע שְׁלֵא יִפְלוּ בְּאִיזוֹ
יִשּׁוּת וְגְאוּת, וְעַל-כֵּן שׁוֹלַח עֲלֵיהֶם נַחֲשִׁים וְעַקְרָבִים, שֶׁהֵם הַרְשָׁעִים,
הַנוֹאֲפִים, הַחוֹלְקִים עַל הַצְּדִיקִים, כְּדֵי לְשַׁבֵּר אֶת רוּחָם וַיִּשּׁוּתָם,
שְׂאֵף פֶּעַם לֹא יִגְעוּ לְשׁוּם גְאוּת, כִּי מֵדַת הַגְּאוּת הִיא עֲבוּדָה זָרָה
מַמַּשׁ וּמְסַכְּנַת לְאָדָם מְאֹד מְאֹד.

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ,
הַחֲזִיק פֶּעַם עַל בְּרַכְיֹו אֶת נִכְדוֹ רַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים אֶפְרַיִם מְסַדְּלִיקוֹב,
זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ (בַּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר "דְּגַל מַחְנֵה אֶפְרַיִם"), כְּשֶׁהָיָה עוֹד
יָלֵד קֶטָן, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "דָּא שְׁווער אֵיךְ דִּיר אַז ס'אִיז דָּא
אַ מַעֲנֻטֶשׁ אוֹיף דְּעַר וְוַעֲלֵט וְוַאס עַר הַעֲרֵט תוֹרָה לֹא מְפִי מְלֶאךָ
וְלֹא מְפִי שְׂרָף, נָאֵר פּוֹן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אַלִּיין, אֲוֹן עַר הָאֵט
מוֹרָא יַעֲדַע רַגַע עַר זֵאל נִישׁט אַרִיין פֶּאלֶן אִין נַקְבֵּא דִתְהוּמָא רַבָּא
דוֹרְף גְאוּת^ב, וְכֵן יְדוּעַ שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ,
נִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם בְּאֶמְרוֹ אֶת הַפְּסוּק (תְּהִלִּים לו, יב): "אַל תְּבֹאוּנִי רְגֵל
גְּאוּהָ", כִּי כָּל-כֶּף צְרִיכִים לְהִזְהַר מִמֵּדַת הַגְּאוּהָ בְּזֶה הָעוֹלָם עַד
הַרְגַע הָאֲחֵרוֹן בְּחַיֵּיו, כִּי מֵדַת הַיִּשּׁוּת הִיא סַפְּנָה גְדוֹלָה לְאָדָם, שְׁלֵא

(ב) "אִי נִשְׁבַּע לָךְ, שֵׁשׁ אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁשׁוּמַע תוֹרָה לֹא מְפִי מְלֶאךָ וְלֹא מְפִי שְׂרָף, אֲלֵא מְפִי
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַעֲצָמוֹ, וְהוּא מְפַחֵד בְּכָל רַגַע שְׁלֵא יִפֵּל בְּנַקְבֵּא דִתְהוּמָא רַבָּא עַל-יְדֵי גְאוּת.

יאבד את שני העולמות ברגע אחד, וצריכים לבקש ממנו יתברך בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, שיהיה בטל ומבטל באין סוף ברוך הוא, ושלא תפגס בו איזו ישות וגאות כלל, רק יהיה בטל לגמרי בו יתברך, ואז כולי האי ואולי יזכה להיות בעיני עצמו כ'לא' ממש, וימשיך על עצמו תמיד ערבות, נעימות, דבקות, זיו וחיית אלקותו יתברך, כי אי אפשר להגיע לכל זה, כי אם על-ידי שמשבר ממנו לגמרי את מדת הגאות והישות, ובא אל בטול גשמיותו לגמרי; אשרי מי שזוכה לזה.

גאון

מוהרא"ש נ"י אמר, שהיום פל אחד משתמש בתאר "גאון", ואם לא קוראים לו "גאון" אזי אוי ואבוי... וכאמת רבנו החיד"א, זכותו יגן עלינו, מביא, שתבת גאון עולה ס', שלא קוראים לאדם "גאון", אלא כשיהיה בקי בששים מסכתות של הש"ס, כי רק זה נקרא "גאון", ועל-כן מי יכול להתפאר היום שידע את הששים מסכתות בעל-פה, אפלו ששים מסכתות משניות ומכל שכן הל"ו [השלישים ויש] מסכתות בש"ס, ולכן כשקוראים היום לאחד "גאון", זה סתם שקר ובזיון, כי הוא לא אוהז בזה כלל, וזו סתם ליצנות שעושים מהאדם שקוראים לו "גאון", וזה הבזיון הגדול ביותר כשקוראים לאדם בשבח בזה שהוא לא ראוי לו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבענין השבחים של האדם, צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך, שלא יטעה את עצמו כלל, כגון: "גאון", אם אינו יודע ששים מסכתות, איך יקרא לעצמו "גאון"?! ואם אינו קדוש בקדשת הברית, איך יקרא לעצמו "קדוש"?! וכדומה כל מיני

שְׂבָחִים שְׂבַגְי־אָדָם מְשַׁבְּחִים אֶת זְוִלְתָם בְּשַׁבְּחִים שֶׁל הֶבֶל: ה"גאון"
ה"קדוש".

וּפְעַם אַחַת רָאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י שְׂאָחַד מְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנו עֲשֵׂה
לְקוּט וּמִפְתַּח עַל סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכָתַב עַל רַבְּנוּ ז"ל "רְשַׁכְּבֵה"ג",
(ר'בן ש'ל כ'ל ב'יני ה'גז'לה), וְצַחַק מוֹהֲרָא"ש נ"י מְזֶה וְאָמַר: מָה
אַתָּה מְגַדִּיר אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּדָבָר שְׂאִינוּ, וְכָל הַמוֹסִיף גּוֹרֵעַ, וְרַבְּנוּ ז"ל
לֹא רָצָה כָּלֵל תְּאָרִים כְּאֵלוֹ, וּבִפְרָט שֶׁתֵּאָר כְּזֶה גִתָּן רַק לְפוֹסֵק הַדּוֹר
שֶׁנִּתְקַבֵּל פְּסָקוֹ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכָּלָל, וּמָה זֶה
שִׁיף לְגַבֵּי רַבְּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר גְּדוֹל שְׁמוֹ מִכָּל הַשַּׁבְּחִים, כִּי אֵין לְהַגְדִּיר
אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּשׁוֹם שַׁבַּח, כִּי מִגְדֵּל קִדְשָׁתוֹ וְטְהָרָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ שְׁזָכָה
לְמָה שְׁזָכָה, וְהִגִּיעַ לְמָה שֶׁהִגִּיעַ, לֹא שִׁיף לְהַגְדִּירוֹ כָּלֵל בְּשׁוֹם תֵּאָר,
וּמִכָּל שַׁבָּן בְּתֵאָר הַנ"ל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַעֲקָר מֵה שְׂצָרִיף הָאָדָם לִידַע הוּא —
לְהַתְמִיד בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּהַתְמַדָּה וּבִשְׂקִידָה גְּדוּלָה וְנִפְלְאוּ
עַד מְאֹד, וְלִלְמַד תּוֹרָה לְשִׁמָּה לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, וְלֹא כְּדִי לְהַתְפָּרֵס,
אֲדַרְבֵּה סֵדֵר דְּרַף הַלַּמּוּד שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא לְהַתְמִיד וְלִהְיוֹת בְּכָל
מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: מִקְרָא, מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדָרַשׁ, הַלְכוֹת,
אֲגָדוֹת, בְּרִייתוֹת וְתוֹסֵפְתוֹת, זֶהֲרֵר וְתַקּוּנִים, כְּתָבֵי הָאֲרִיז"ל וְכָל סִפְרֵי
הַצְּדִיקִים, וְאִף אֶחָד שֶׁלֹּא יָדַע מְזֶה, וְעַל־יְדִי־זֶה בְּעֲצָמוֹ יִזְכֶּה לְהִגִּיעַ
לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת וְרָמוֹת עַד מְאֹד, וְאִף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יָדַע מְזֶה
כָּלֵל.

וּסְפָר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל בְּעַל ה"פְּרִי מְגָדִים" רַבִּי יוֹסֵף
תְּאוֹמִים ז"ל, שֶׁגָּלָה בְּעֲצָמוֹ, אֲשֶׁר בִּימֵי יְלֻדוֹתוֹ לֹא הָיָה מְחַנֵּן
בְּכַשְׂרוֹנוֹת מִיְחָדִים וְגַם בִּימֵי גְדֻלָּתוֹ, כִּי הָיְתָה לוֹ תְּפִיסָה קָשָׁה, אֲבָל
מִיְלֻדוֹתוֹ וְעַד זְקֻנָּה וְשִׁיבָה, הָיָה שׁוֹקֵד עַל דְּלִתוֹת הַתּוֹרָה וּמִתְמַדֵּד
בְּלַמּוּדָהּ, וְכִמְעַט שֶׁלֹּא פָּסַק פּוּמִיָּה מְגִירָסָא, וּבִשְׂכָר הַתְּמַדָּתוֹ זֶה
עֲמָדָה לוֹ שֶׁנֶּעֱשֶׂה לוֹ שֵׁם כְּאֶחָד הַגְּדוֹלִים, וְהִגִּיעַ לְמַעְלַת עֲלוּי וְגֵאוֹן.

והיה כל־כף דבוק בתורה הקדושה, עד שכתב בעצמו בהקדמת ספרו ה"פרי מגדים" בזו הלשון: "ואני דומה לעני אשר נתנה לו רשות מאת המלכים והשרים לילך בחצריהם וטירותם יום יום לעת האכל ללקט משירי הסעדה, ומתוך הרגלו שם מפיר ברמיזתם וקריצותם ונהנה מהם, ולפעמים מוצא שם דרך הלוחו איזו אכן יקרה בחצרם, וגם לוקח מהם בגדים ישנים חתיכות קטנות אין בהם שלש על שלש, ועושה לו בגד ממנו ופש ומתפאר בגונין הרבה, בן אני במלי, והוא בגד לנפשי בפה אשכב, אם לא במעט שחנני ה' ממה שלקטתי מאמריהם ויפי הפנינים שלהם", והיה ענו מאד מאד, אף שזכה להתמיד כל־כף בתורה ולחדש בה, עם כל זאת לא החזיק טובה לעצמו כלל עד שכתב בהקדמת ספרו: "ואמנם זאת נחמתי, שהזמנים שהוצאתי בעיון בגמרא, פרוש רש"י, תוספות ופוסקים, ולא הרהרתי בהכלי הזמן, די לי בזה", ולכן מגדל ענותנותו זכה שיצא עליו כרוז ברקיע כעדותו של רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, זכותו יגן עלינו (עין בספר עצי עדן לרב הקדוש מקומארנא, זכותו יגן עלינו, בהקדמת משניות שלו): "רבי יוסף תאומים ז"ל הכריזו עליו ברקיע, שיזכה לקבע הלכה כמותו על שלמד בטורה לשם אל עולם", עין שם; וסיים מוהרא"ש נ"י: הרי לכם אדם, שאף שלא היה מחנן עם כשרונות יוצאים מהכלל, עם כל זאת מרב שקידה והתמדה בלמוד התורה הקדושה מילדותו וקטנותו עד זקנותו, זכה שיצא שמו כשם אחד הגדולים, וקבעו הלכה כמותו, עד שהרב הקדוש מצאנו, זכותו יגן עלינו, היה אומר, שדברי ה"פרי מגדים" בכל מקום הם קילורין לעינים, ודבריו מתלהבים בקדשה נפלאה ובחריצות בפלפול וסברה ובקיאות (עין שו"ת דברי חיים, חלק א', יורה דעה, סימן כב), וזכה לחבר ספרים רבים, אשר נתקבלו בכל תפוצות ישראל.

ודבר ממנו הרבה מוהרא"ש נ"י, ואמר שבדבר זה כל אחד ואחד יכול לחקותו — להתמיד בלמוד התורה הקדושה, ולא לרצות להקרא בשם "גאון", רק ללמד לשמה, לשם אל עולם, כמו שעשה בעל ה"פרי מגדים", ודרך היתה לחתם את עצמו:

"יוסף מלמד" או "יוסף מקרי דרדקי מלכוב" (עין בספר נוטריקון שלו), וכן בהקדמת ספרו "פרי מגדים" הוא כותב: "אני הדל והצעיר יוסף מלמד תינוקות, הייתי בקהלה קדושה לבוב, והעמדתי מעט תלמידים, תהלה לאל, חשובים", ולכן זכה למה שזכה, רק מחמת שלא דחף את עצמו לקרא לעצמו "גאון", ובעוונותינו הרבים היום, כשלא קוראים למישהו "גאון", הוא כבר נעלב ומתחיל להתקוטט עם אחרים.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין סדר דרוך הלמוד של רבנו ז"ל, אשר כל מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם רק מתמיד בתורה הקדושה, ולומד על-פי סדר דרוך הלמוד שגלה לנו רבנו ז"ל, ללמד בסדרן דיקא, להתחיל את המסכתא ולסימה, וכן להתחיל את הספר מהתחלה עד הסוף (עין שיחות-הר"ן, סימן עו), על-די-זה יכול לזכות לעבר ולטיל ולהיות בכל התנ"ך וששה סדרי משנה בש"ס, בבלי וירושלמי ותוספתא, רא"ש ורי"ף, רמב"ם, טור ושלחן ערוך וכל המדרשים כולם, ספרי הזהר הקדוש והתקונים, כל כתבי האריז"ל וכל ספרי המוסר והחסידות, ויהיה בקי בהם עד מאד, ואף אחד לא ידע מזה כלל רק הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וזה נקרא "גאון" באמת, וכמו שהתבטא פעם מוהרנ"ת ז"ל בשעה שהיה בלעמברג, וחרפוהו שם ובזוהו מאד במה לומדים, ענה ואמר בזה הלשון: "גאונים זענען זיי, אבער לערנען קענען אונו"^א... והפטיר אז: למה הם נקראים גאונים ארץ? כי כל הגאות בארץ נמצאת אצלם...

אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, רק זוכה לצית לרבנו ז"ל בתמימות ובכפשיטות גדולה, ולומד על-פי סדר דרוך הלמוד שגלה לנו, שאז יזכה להיות ולטיל בכל חלקי התורה הקדושה, ויהיה בקי בכל, ואף אחד לא ידע מזה; אשרי מי שישים דברים אלו אל תוך לבו.

(א) הם נקראים גאונים, אכל אנחנו הם אלה שלומדים...

דַּרְךְ אֶרֶץ

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שיש לו דַּרְךְ אֶרֶץ מתלמיד חכם וצדיק אמתי, זה סימן שנפשו עדינה, ויש לו תשוקה אליו ותפורה, ורוצה להשיג רוחניות אלקותית ותפורה, לא כן מי שיש לו עזות פנים נגד תלמיד חכם וצדיק אמתי, זה סימן שנפשו מלאה טמאה וזהמא, והוא מגשם מאד מאד, ואין לו שום שיכות אל רוחניות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו עזי הפנים שמתחצפים נגד תלמידי חכמים וצדיקים אמתיים, סופם רע מאד מאד, ואף שעכשו בשעה שמתחצפים, נדמה להם כאלו הם למעלה, כי דַּרְךְ הַעֲזוּ פָּנִים, שחושב שבוה שהוא אלים ומחרף ומגדף את תלמידי החכמים והצדיקים האמתיים, יהיה תמיד ככה, ובאמת לא רעת ותבונה לו כי סופו מר מאד מאד, כי התלמיד חכם והצדיק האמתי דבוקים בתורה ובקדוש-ברוך-הוא, והוא כבר ינקם נקמתם, ולכן אשרי מי שבורח מפל מיני עזות פנים ומפל מיני עזי פנים, כי אוי להם ואוי לחבורתם, ומה טוב ומה נעים אם האדם מרגיל את עצמו להתחבר רק עם בני-אדם בעלי דַּרְךְ אֶרֶץ, שאז בודאי יצליח בחייו, ועל-כל-פנים ינצל מענש מר שמגיע לעזי פנים ולחבורתם.

(ומוהרא"ש נ"י מקפיד תמיד על תלמידיו שישמרו מאד מאד בכבוד תלמידי חכמים, ובפרט לשמר לא לדבר על גדולי הצדיקים האמתיים, אבל נגד עזי פנים ושקצים המדברים כל דבר אסור, עליהם מוהרא"ש נ"י לא חס, ומשלם להם מנה אחת אפים, וכן מצוה לתלמידיו, שאם הם פוגשים אילו שקצים ועזי פנים, לא להתפעל מהם, רק לתת להם בחזרה כפל כפלים, כי עזי פנים אינם

מבינים שפה אחרת, ועל דבר זה הוא תמיד חזק מאד, ובפרט כשרואה עזי פנים בין אנשי שלומנו, אין הוא חס עליהם כלל, ומגלה את קלונם ברבים, ורגיל לומר, שרבנו ו"ל אינו סובל עזי פנים כלל).

נדבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין דרך ארץ, אשר אין לה עוד מדה טובה ומדה יקרה כמו מדה זו, וצריך להרגיל את הילדים עוד בימי קטנותם למדת דרך ארץ, ולהסביר להם מעלת בעלי הדרך ארץ, ולהפוך ענש העזי פנים, ובפרט מלמד תינוקות, הוא צריך מאד מאד להדגיש לתלמידיו את מעלת מדת הדרך ארץ, ואיך שצריכים לברח מכל מיני מחלקת ומריבות, אשר הורסים כל חלקה טובה מישראל; אשרי מי שמרגיל את עצמו בדרך ארץ מנעוריו.

דחיקת השעה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך שקול דעת גדול מאד כדי להבחין תמיד על מה הוא צריך למסור נפשו עכשו ברגע זה, ועל מה הוא צריך לחכות קצת לעת עתה ולא לדחוק את השעה, כי יש דברים שבודאי צריכים לעשותם תכף-ומיד בלי שום שהיה כלל, ואין שיה בהם דחיקת השעה, כמו מצוות התורה התלויות בזמן, כגון: מצות קריאת שמע ותפלה וכיוצא בזה, שבודאי לא שיה בזה דחיקת השעה, אדרבה צריכים להזדרז בכל מיני זריזות להקדים לקיים מצוות אלו, ולא פאיש פסיל ופתי שישין במטה בבקר, ויעבור זמן קריאת שמע ותפלה, חס ושלום, ויגיד שאינו רוצה לדחוק את השעה... כי במצוות פאלו שתלויות בזמן, צריכים לזרז את השעה ביותר ולקיים אותן בכל ההקדים האפשרי, וכן בדברים פאלו שצריכים עליהם מסירות נפש, כגון: נסיעה אל הצדיק וכיוצא בזה,

אסור לאדם לומר, שלא יסע עד שתתבטלנה ממנו כל המניעות והעכובים וכו', כי אינו רוצה לדחק את השעה, כי זה כלל ידוע, שעל כל דבר שפקדושה ובפרט דבר גדול כזה שכל ת"י האדם תלוי בו, כמו נסיעה אל הצדיק וכיוצא בו בודאי יהיו על זה תמיד מניעות ועכובים, והאדם צריך להכיר שבודאי יצטרך מסירות נפש להגיע אל תקונו הנצחי, ורק כשילפעמים עומדות לפניו מניעות כאלו שאי אפשר בשום פנים ואפן לשבר אותן בעת, אזי צריך לדעת שאי אפשר לדחק את השעה, ועדין צריך להרבות בתפלה ובתחנונים להשם יתברך, שיזכה להוציא מהפח אל הפעל כל מה שרוצה בעבודת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרבה בני-אדם מתבלבלים בענין זה מאד, וקשה להם להבחין מה נקראת דחיקת השעה ומה נקראת מסירות נפש, ולכן כל אחד ואחד צריך להתבודד הרבה עמו יתברך, ולישב עצמו היטב בינו לבין קונו, מה הם הכחות שלו ומה נקרא למעלה מכחותיו שאי אפשר לו לעת עתה לדחק את השעה בזה, ואם ירבה האדם בתפלה והתבודדות לפני השם, בודאי יורהו השם יתברך הדרך האמת, ויזכה להוציא מהפח אל הפעל כל מה שרצה לעשות בעבודת השם יתברך.

והיה פעם ספור, שבחור אחד מארץ ישראל הגיע למתיבתא "היכל-הקדש", ורצה לסדר לעצמו מסמכים, כדי שיוכל תכף-ומיד לנסע לציון רבנו ז"ל, אבל ראה שהוא מסבב עם מניעות ועכובים עצומים, ואמר לו אז מוהרא"ש נ"י, שתהיה לו קצת סבלנות ולא ידחק את השעה, רק יתפלל הרבה להשם יתברך שיזכה להוציא מהפח אל הפעל את מחשבתו הטובה, וצ"ת הבחור הנ"ל את מוהרא"ש נ"י וישב ב"היכל-הקדש", ולמד שם כחצי שנה, והעיד אחר-כך שלמד בחצי שנה זו הרבה יותר ממה שלמד כמה שנים בישיבה אחרת, ולבסוף זכה להיות בציון רבנו ז"ל ולהכנס בשלום ולצאת בשלום, ללא שום בעיות וקשיים כלל, והיה זה חדוש גדול

בימים ההם, כי היה קשה עד מאד להגיע אל ציון רבנו ז"ל, מחמת השתלטות הרשעים שם, וספר שעד כדי כך נתהפכו לו כל המניעות לנעימות, עד שגם במלון במדינת רוסיה הביאו לו כלי לנטילת ידיים שחרית, כי בעל המלון שמע כבר שאנשים מבקשים דבר כזה, והיה כל הענין פלא גדול, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י אחר-כך, שכל זה היה מחמת שלא דחק את השעה רק הרבה בתפלה ובתחנונים להשם יתברך, ובזכות התפלות והתחנונים זכה לפעל ישועה גדולה ויפה כזו.

גם פעם אמר מוהרא"ש נ"י, שהשתמשות בקבלה מעשית לפעל נסים ושווד הטבע בעולם, הוא גם-כן פגם של דחיקת השעה, כי האדם צריך למסור את עצמו לגמרי להשם יתברך, ולבקש הכל במתנת חנם ובחסד עליון, וכן מוכא בספרים הקדושים, שאסור להשתמש בקבלה מעשית, ואין אף אחד יוצא נקי מזה, והיו כמה ספורים מפרסמים מצדיקים גדולים, שהשתמשו בקבלה מעשית, ואחר-כך סבלו מזה הם ובניהם צרות הרבה כל ימי חייהם, השם יצילנו, ולכן עקר הכלל לידע שהאדם צריך להיות מוכן למסירות נפש בכל דבר שבקדשה, אבל כשרואה שלעת עתה אי אפשר לו בדרך הטבע להוציא מהכח אל הפעל את מחשבתו הטובה, אזי עליו להרבות בתפלה ובתחנונים להשם יתברך, ולא להניח את הרצונות אף לרגע, ואזי במשך הזמן בודאי יזכה לראות נסים ונפלאות, איך שתבטלנה לפניו כל המניעות, ויזכה להוציא מהכח אל הפעל כל מחשבותיו הטובות.

דבור ושתיקה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁמַדַּת הַשְּׁתִיקָה עוֹלָה עַל הַכֹּל, בְּזוֹ שְׂאָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְשֵׁתֵק וְלֹא לַעֲנוּת, בְּזוֹ יִצְלִיחַ תָּמִיד דְּרָכוֹ, כִּי הִרְבָּה פְּעָמִים כְּשֶׁעוֹבְרֵת עַל הָאָדָם אִיזוֹ צָרָה אוֹ רִיב וּמַחְלָקֶת, יֵשׁ לוֹ תַּאֲנֶה לַעֲנוּת לְזוּלָתוֹ, וְאִם יַעֲנֶה, יִשְׁפָּף שְׁמֵן עַל הַמְדוּרָה וְהַכְּעָרָה לְלֵהב יִצְאָה, וְתִתְלַקַּח הַשְּׂרָפָה — אִשׁ הַמַּחְלָקֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְכֹלֵם אֶת פִּיּוֹ בַּעַת הַמַּחְלָקֶת, וְעַל-יְדֵי-זוֹ בּוֹדְאֵי יִצְלִיחַ בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת בֵּין בְּרוּחָנִיּוֹת.

וְדָבָר עֲמָנוּ מוהרא"ש נ"י וְאָמר, שְׁמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אָמר פַּעַם לְאַחַד מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "דַּעַם רַבִּינִים זֶאֶף אִיז נִישְׁט צו זײַן אַ שׁוֹתֵק אָפְעֵר מֵעַן דַּאָרְף ווִיסֵן ווי אַזוי רַעְדֵן", וְהַסְבִּירוֹ מוהרא"ש נ"י, כִּי בְּאֵמֶת לֹא עַל כָּל דְּבָר צְרִיכִים לְהִשְׁיב, נִישְׁט אֲלַעַס דַּאָרְפֵן מֵעַן עֲנֻטְפֵּעֵרֵן, הִינּוּ לֹא עַל כָּל קִשְׂיָה צְרִיף תַּרּוּץ, יֵשׁ לָךְ קִשְׂיָה עָלִי, אִינִי מַחְיֵב לְתַרֵּץ אֶת עֲצָמִי, אֲנִי צְרִיף רַק לְדָבָר מִרְבָּנוּ ז"ל וּמַעֲצוּתָיו הַקְדוּשׁוֹת וְלֹא יוֹתֵר, אֲנִי צְרִיף לְדָבָר רַק דְּבוּרֵי אַמוּנָה וְהַשְּׁגָחָה פְּרֻטִית, לְגַלוּת לְכֹלֵם אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל לְחִזּוֹק וּלְאַמֵץ אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל אֲכַל לֹא יוֹתֵר, הִינּוּ אֶת כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלִי, אִינִי צְרִיף לְסַפֵּר לְאַף אַחַד, כִּי מִמִּילָא לֹא יוּכַל לַעֲזוֹר לִי, וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לִי לְסַפֵּר אֶת כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלִי, וְכֵן כְּשֵׁישׁ קִשְׂיוֹת עָלִי, מַה לִּי לְהַכְנִס בְּכּוֹחַיִם, הֲרִי לֹא נִגִיעַ אֶל שׁוּם תְּכֵלִית, יוֹתֵר טוֹב לְשֵׁתֵק, אֲנִי אַעֲשֶׂה אֶת שְׁלִי, וְאַתָּה תִּשָּׂא עִם הַקִּשְׂיָה שְׁלָךְ וְתוֹ לֹא.

וְאָמר מוהרא"ש נ"י: אִם הָאָדָם יִרְגִיל עֲצָמוֹ לִילָךְ בְּדַרְךָ זוֹ, אִז תָּמִיד יִצְלִיחַ דְּרָכוֹ, כִּי עֵקֶר כָּל הַצְּרוֹת הַבָּאוֹת עַל הָאָדָם הוּא רַק עֵקֶב רַבּוּי הַדְּבוּרִים, שְׁמַדְבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ וּלְבַסּוּף, נִעְתָּק מִשְׂרָשׁוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלֵן, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כּוֹחוֹת — לְטוֹב אוֹ

(א) הַעֲנִין שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא לֹא לְהִיּוֹת שׁוֹתֵק, אֲלֵא צְרִיכִים לִידַע אִיךָ לְדָבָר.
(ב) לֹא צְרִיף תָּמִיד לַעֲנוּת.

להפך, או שיכולים לבנות, או שיכולים להרס, או שיכולים להחיות, או שיכולים להמית, ועל-כן אשרי מי שמנצל את דבורו לטוב, לחזק ולאמץ את כל בר ישראל ולקרבו אליו ותפרו, שעל-ידי-זה יחיה בני-אדם ויבנה בנינים נפלאים, כי בזה שמעוררים ומחזקים נשמות ישראל ללמד ולהתפלל, על-ידי-זה יש למחזק חלק בעבודתו הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כלל זה תנקטו בידכם: אויף נישט רעדן האט מען קיינמאל קיין חרטה, וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם היה צדיק גדול, שהיתה עליו מחלקת רבה, וכל מה שחלקו עליו יותר, כמו-כן היה שותק יותר, והיתה דרכו לומר: מיט שווייגען ווערט מען נישט מיד, כאומר על-ידי שישתק אף פעם לא יתיגע, לא-כן כשילך לצעק על זולתו ולריב עם כל אחד, לבסוף יתיגע.

ודרכו של מוהרא"ש נ"י לומר בכל פעם מה שהיה רגיל האדמו"ר הרני"צ מליופאוויטש, זכותו יגן עלינו, לומר: "טובה פעלה אחת מאלף אנחות", הינו האדם צריך תמיד לעשות את שלו, אפלו פעלה אחת, וזה כבר יועיל יותר מאלף אנחות, הינו בשעה שהצד שכנגד מתאנח אלף אנחות: מה יכולים לעשות, הוא יעשה פעלה אחת שתשבור את הצד שכנגד אלף פעמים, והכל על-ידי שתיקה, אתה עשה את שלך ושתק שתק, ואל תתחשב עם שום ברירה, ואז תצליח דרכך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש מקומארנא, זכותו יגן עלינו, התבטא פעם ואמר בזו הלשון: אם הייתי בעת המחלקת הגדולה שהיתה על הרבי רבי יהונתן איבשיץ ז"ל, הייתי אומר לו שווייגי, ואל תפנס עם החולקים בשום ופוחים ודין ודברים, ועל-ידי-זה באמת תצליח.

ג) על 'לא לדבר' אין אף פעם חרטה.

ד) משתיקה אין מתעופים כלל.

ה) שתק.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא שׁ נ״י, כִּי בְּאֵמֶת מִי שְׁמַרְגִּיל עֲצָמוֹ לִילֵךְ בְּדַרְךָ זוֹ — לְשִׁתּוֹק וְלֹא לְהִכָּנֵס בְּכּוֹפּוּחִים, וְלֹא לְסַפֵּר אֶת צְרוּתוֹ לְזוּלָתוֹ, רַק לַעֲשׂוֹת וְלַעֲשׂוֹת, טוֹהֵן אֹהֵן אֶת שְׁלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּאֵמֶת יַצְלִיחַ דְּרַכּוֹ תָּמִיד.

דְּבָקוֹת

מוֹהֲרָא שׁ נ״י אָמַר, אֲשֶׁר עֲנִין הַדְּבָקוֹת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא הַשְּׂגַת הַתְּכָלִית הָעֲלִיוֹנָה שְׁרוּצָה רַבָּנוּ וְ"ל לְהַחֲדִיר בְּנוּ, כִּי כָּל הַלְמוּד שֶׁל רַבָּנוּ וְ"ל הוּא לְהַעֲלוֹתָנוּ מִיְרִידָתָנוּ וּנְפִילָתָנוּ וְקַטְנוּתָנוּ, וְלְהַמְשִׁיךְ אוֹתָנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שְׁנֻזָּכָה לְהִיּוֹת דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדְבָקוֹת אֵמֶת, וְתִכְף-וּמִיד כְּשֶׁאֲדָם מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מְרַגִּישׁ טַעַם גִּן-עֵדֶן מִמֶּשׁ, כִּי הַדְּבָקוֹת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵיא הֵיא הַגִּן-עֵדֶן מִמֶּשׁ, כִּי אֵין לָךְ עוֹד טוֹב, עֲרֻבוֹת וְנַעַם כְּמוֹ מִי שְׁזוֹכָה לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ שֶׁהוּא תָּמִיד מְצִיר בְּדַעְתּוֹ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה, מְהוּה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כָּלָה, וְהַכָּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, שְׂאֵז נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ אוֹר יֶשֶׁר וְאוֹר חוּזֵר (עֵין לְקוּיטִי-מוֹהֲר״ן, חֶלֶק א׳, סִימָן עו), שְׁזֵה סוּד הַפְּסוּק (יְשַׁעְיָה מִד, ו): "אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֻקִּים", שֶׁהוּא אוֹר יֶשֶׁר וְאוֹר חוּזֵר, שְׂאֲדָם צְרִיף תָּמִיד לִידַע, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ צוֹפֵה וּמְשַׁגִּיחַ עֲלָיו מַעֲלֵא לְתַתָּא, שְׁזֵה בְּחִינַת "אֲנִי רֵאשׁוֹן" כְּכִיכּוֹל תַּחֲלַת הַבְּרִיָּאָה, וְהֵאֲדָם צְרִיף תָּמִיד לְהַסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂיַדַע שְׂאֵין לוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם אֵף אַחַד, רַק הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, שֶׁכָּל זֶה "אֲנִי אַחֲרוֹן" אַחַר הַבְּרִיָּאָה, שְׁזֵה בְּחִינַת מַתָּא לַעֲלֵא, וְאֵז כְּשֶׁאֲדָם בָּא לְמַדְרָגָה זוֹ, שֶׁהוּא יוֹדַע שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צוֹפֵה וּמַבִּיט עֲלָיו בְּהַשְּׁגָחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ מִלְמַטָּה אֵלָא אִם-כֵּן מְכַרִּיזִין עֲלָיו מִלְמַעְלָה (חֶלֶין ז):, וְאֵין אָדָם נוֹגַע בְּמָה

שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימא (יומא לח.), והוא חוזר וצופה אליו יתברך, ויודע זאת בידיעה שלמה, אשר כף היא הנהגתו יתברך שמנהיג את עולמו, זו נקראת השגחה שלמה, שיודע שהקדוש-ברוך-הוא מסתכל עליו, והוא חוזר ומסתכל אליו יתברך, שזה בעצמו בחינת אור ישר ואור חוזר, זו המדרגה הגבוהה ביותר בדבקות הבורא יתברך שמו, ומי שזוכה להגיע אל מדרגה זו, אז אין לו לירא ולפחד משום בריה שבעולם, כי מה יעשה לו אדם, מאחר שהוא מתחבא אצלו יתברך, אפלו שיקומו עליו רשעים ארורים, וינדברו עליו כל דבר רע, ויוציאו עליו כל מיני דבה ושם רע וכיוצא, הוא אינו מתפעל כלל, מאחר שהוא גר אצלו יתברך בגן-עדן, כי זה נקרא גן-עדן — כשמתקשרים יחד, קדם הבריאה שהוא "אני ראשון", אור ישר, אל אחר הבריאה שהוא "אני אחרון", אור חוזר, שאז דיקא אין העולם הפקר כלל, כי הכל מחברים ומשלבים יחד מעילא לתתא ומתתא לעילא, שזו מדרגת הצדיקים הדבוקים תמיד בו יתברך, ואז אין שום בריה שבעולם יכול להרע להם כלל, מאחר שתמיד מסתכלים רק אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר להגיע אל מדרגת הדבקות הזו, כי אם על-ידי התקרבות לצדיקים האמתיים, שצריכים לעשות עצמו כאסקפה הנדרסת אצלם, ולהסתובב במחיצתם תמיד ולהיות עמם יחד, ולא יסתכל על הבזיונות ושפיכות הדמים, החרופים והגדופים, המניעות, הצרות והיסורים שסובל על-ידי-זה דיקא, כי בודאי אדם שחטא כמו שחטא כמו שכל אחד ואחד יודע בעצמו, רחוק הוא מלזכות להגיע אל מדרגת הדבקות הזו, אלא עקר תקנתו היא על-ידי התקרבות אל הצדיקים האמתיים שבכל דור ודור. ובודאי כדי להתקרב אל הצדיקים האמתיים שבכל דור ודור, יש נסיונות קשים ומרים עד מאד, כי הרע של האדם תמיד מתעורר עליו, והוא מתחיל לחלק על הצדיקים האמתיים, כי לא יחלק אדם על הצדיקים האמתיים, כי אם מי שפגום בברית, כמו שכתוב (תהלים נה, כא): "שלח ידו בשלומיו חלל בריתו", ועל-כך כל מי

שחלל יותר בכריתו ופגם, רחמנא לצלן, כמו שפגם, כמו-כן הוא חולק ומתלוצץ על הצדיקים האמתיים, עד שיש שכל-כף פגמו בכריתם, והם כל-כף מלכלכים בתאוותיהם ובמדוותיהם הרעות, עד שהם מכרחים לחלק על צדיקים אמתיים, והם הם הגורמים לאחרים גם-כן להתרחק מצדיקים אמתיים, ועל-כן זה הנסיון הגדול ביותר לאדם בזה העולם לזכות להתקרב אל צדיקים אמתיים, כי דיקא על-ידי הצדיקים האמתיים יכולים לזכות להגיע אל הדבקות האמתית בו יתברך, ולכן מי שיודע נגעי לבבו ומכאוביו, צריך להשפיל את עצמו לגמרי אל הצדיקים האמתיים, ולהיות נעשה כאסקפה הנדרסת אצלם, ועל-ידי-זה כולי האי ואולי יזכה גם הוא שהצדיק יאיר בו את אמתת מציאאותו יתברך, בבחינת אור ישר ואור חוזר, ויזכה להיות דבוק בו יתברך בדבקות אמת כמו בגן-עדן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר על דבר זה צריכים לבקש רחמים רבים מאד מאד, שלא יסיתו אותו אלו פוגמי הברית, שגם הוא יתחיל לדבר על הצדיקים האמתיים, כי זה עקר הבחירה והנסיון בזה העולם, כי באמת בלא זה היו כלם יכולים להגיע למדרגה זו, להיות דבוקים בו יתברך בסוד "אור ישר ואור חוזר", "אני ראשון ואני אחרון", "קדם הבריאה ואחר הבריאה", אשר הוא התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים, לולי הרשעים הארורים פוגמי הברית, אשר הם הם המסיתים והמדיחים להתרחק מן הצדיקים האמתיים, שעל-ידי-זה הם גורמים להעלים ולהסתיר את אור השגחתו יתברך הפרטית, ועל-ידי-זה סובלים צרות גם בגשמיות, וכל חסרון הפרנסה בא רק מהם — מאלה הפוגמים בברית, כי מאן דזריק פרוורין דנהמא עניות רדיף אבתריה, כל שכן מאן דזריק פרוורין דמתא^א (זהר פינתס רמד), כי רק בזה תלויה פרנסה בלי טרח, בבחינת (שמות טז, ד): "לחם מן השמים", רק על ידי תקון הברית, שזוכים על-ידי שבח הצדיקים שמשבחחים ומפארים את הצדיקים האמתיים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כו), וכן להפוך — על-ידי

(א) מי שזורק פרוורי לחם, עניינת רודפת אחריו, כל שכן מי שזורק פרוורי המים [הגני פוגם בברית].

שפוגמים בכבוד הצדיקים האמתיים, ומדברים עליהם כל דבר רע ומחרפים ומבזים אותם, על-ידי-זה בידוע שהם פגומים מאד בפגם הברית, ועל-ידי-זה צריכים לטרח מאד בפרנסתם, ועובר עליהם מה שעובר, ועל-כן על זה צריך לבקש תמיד ממנו יתברך — שלא יחלק על צדיקים אמתיים, ואז יזכה להגיע אל דבקות אמת, להיות דבוק בו יתברך, ויזכה לפרנסה בנקל שתבוא לו בלי שום טרח כלל; אשרי מי שזוכה להיות דבוק בצדיקים אמתיים, אשר הם יביאו אותו אל דבקות הבורא בתכלית השלמות שאין שלמות אחריה, בסוד "אני ראשון ואני אחרון ובלעדי אין אלקים", שהיא השגחתו הפרטי פרטית, קשור אור הישר ואור החזר, קדם הבריאה ואחר הבריאה כנ"ל.

דבוק

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר מובא הרבה בספרים הקדושים ספורים מענין דבוקים שהיו נכנסים בבני-אדם, והצדיקים הוציאו את הדבוקים האלו מהאנשים, ויש הרבה שמתלוצצים מכל ענין הדבוקים, ואומרים שזה הזיות בעלמא, פאנטזיות ודמיונות, ובאמת רבנו ז"ל אמר פעם בזו הלשון: "ווען דער יצר הרע זעהט אז ער קען זיך נישט נעמען צו איין ערליכער יוד טשעפעט ער איהם צו א שגעון, אזוי ווי א דבוק"^א, נמצא שהשגעונות שנוכנסים בבני-אדם, זה בעצמו דבוק, ובאמת חכמינו הקדושים אמרו (סוטה ג): אין אדם עובר עברה אלא אם-כן נכנס בו רוח שטות; ועל-כן כל אחד כפי עוונותיו המרבים, כמו-כן יש בו רוח שטות, שנדבקת בו איזו שטות ושגעון, ורואים בחוש אצל בני-אדם, שלפעמים נדבק בהם ממש

א) כשהיצר הרע רואה שאי אפשר לו לקחת את עצמו על איש כשר, אזי מדביק בו שגעון כמו דבוק.

שגֵּעוֹן, עַד שְׁנִדְמָה לָהֶם שְׁצָרִיכִים לְהִתְנַהֵג כִּף, וּבְכַאֲמַת זֶה שְׁגֵעוֹן כְּמוֹ דְבוּק, וְזֶה שְׁיָף אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת הַדְּבוּק הַזֶּה, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת אֶל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וְאֶפְלוּ אִישׁ כְּשֵׁר וְעוֹבֵד ה', גַּם־כֵּן הַהִכָּרַח לוֹ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי אֲשֶׁר יֵאִיר גַּם בּוֹ אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי אַחֲרַת יְהִי דְבוּק בְּשִׁגְעוֹנוֹת שֶׁהֵם סֵתֵם דְבוּק אֶצְלוֹ, וְרַחֲמָנוֹת גְּדוּלָה עָלָיו, כִּי רוֹאִים בְּנֵי־אָדָם, שְׂבָאֲמַת הֵם עוֹבְדֵי הַשֵּׁם וּמְתִינְעִים בְּתַפְלָה וּמְתַמִּידִים בְּתוֹרָה, וְעַם כָּל זֹאת נִכְנָסוּ בָּהֶם אֵילוֹ שְׁגֵעוֹנוֹת לְעֲשׂוֹת עֲבוּדוֹת קִשׁוֹת וְכוּ', וְתַנּוּעוֹת מְשֻׁנוֹת וְכוּ', הַעֲוִיּוֹת וְהַטְּוִיּוֹת וְכוּ', וְצוּעִיקִים בְּקוּלֵי קוּלוֹת כְּמִטְרָפִים וְכוּ', וּבְכַאֲמַת אִם הָיוּ זוֹכִים לְהִיּוֹת דְבוּקִים בְּצְדִיק הָאֲמִתִּי הַדְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְאֵינוֹ רוֹאֶה, אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְרַגֵּשׁ מְשׁוּם דְּבַר רַק אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, לֹא הָיוּ צְרִיכִים אֶת כָּל אֵלוֹ הַעֲבוּדוֹת, הַיְגִיעוֹת וְהַתְּנוּעוֹת הַמְּשֻׁנוֹת כֻּלָּל, כִּי מִי שְׂמַאֲמִין אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כֻּלָּל, הוּא אֵינוֹ צָרִיף לְעֲבוּדוֹת מְשֻׁנוֹת וְקִשׁוֹת כֻּלָּל, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּטִי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן פו'), וְכָל זֶה נֶאֱמַר בְּאִישׁ כְּשֵׁר וְעוֹבֵד הַשֵּׁם, שֶׁהוּא גַם־כֵּן צָרִיף לְרַחֲמִים רַבִּים שְׁלֹא יִדְבֵק בּוֹ אֵיזָה דְבוּק, שֶׁהוּא אֵיזָה שְׁגֵעוֹן, שְׂיִדְמָה לוֹ שְׁצָרִיף לְרַקֵּד אוֹ לְעֲשׂוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּמִשְׁגָּע, אוֹ לְצַעֵק וְלְעֲשׂוֹת תְּנוּעוֹת מְשֻׁנוֹת, הַעֲוִיּוֹת וְהַטְּוִיּוֹת מְשֻׁנוֹת וְכוּ', וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שְׂאָר בְּנֵי־אָדָם, שֶׁהֵם כֻּלָּל לֹא אוֹחֲזִים וְלֹא מְשִׁתַּוְּקִים לְעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, עֲלֵיהֶם בְּוַדָּאִי הִרְחַמְנוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, כִּי בָּהֶם בְּאֲמַת נִדְבְּקוּ הַשְּׁגֵעוֹנוֹת כְּמוֹ דְבוּק מִמֶּשׁ, וְרַחֲמָנוֹת גְּדוּלָה עֲלֵיהֶם, כִּי רוֹאִים בְּנֵי־אָדָם שְׁעוֹשִׂים מְעֻשֵׁי שְׁטוֹת מִמֶּשׁ, זוֹרְקִים וּמְנַעֲנְעִים אֶת עֲצָמָם כְּלוּלָב, וְעֲצָבְנִיִּים מְאֹד, רְצִים וְהוֹלְכִים אָנָּה וְאָנָּה וְאֵינָם מִיִּשְׁבִּים כֻּלָּל, פֶּעַם הֵם בְּבִיתָם וּפֶעַם הֵם יוֹצְאִים בַּחוּץ, פֶּעַם הֵם בַּחוּץ וּפֶעַם נוֹסְעִים נְסִיעוֹת, פֶּעַם חוֹזְרִים וּפֶעַם מְסִתּוֹבְבִים בְּרַחֲבוֹת וְכוּ', מִמֶּשׁ אֵינָם רְגוּעִים כְּרַגְע, וְאֵין לָהֶם יִשׁוּב הַדַּעַת כֻּלָּל, וְהֵם מִמֶּשׁ מְשֻׁנְעִים וּמְטְרָפִים, וְכָל זֶה בָּא לָהֶם מִחֲמַת עוֹנוֹתֵיהֶם הַמְּרַבִּים, שְׁנִתְקַלְקְלָה דַּעַתָּם, וְזֶה אֶצְלָם כְּמוֹ דְבוּק מִמֶּשׁ, וְרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם מִמֶּשׁ מְטְרָפִים, וְקִשָּׁה וְכִבְד לָהֶם לְהַפְרֵד מֵהַשְּׁגֵעוֹן וְהַטְּרוּף שְׁלָהֶם, וְזֶהוּ הַדְּבוּק הַמּוֹבָא בְּסִפְרֵים,

ואין זה ספור בעלמא, שפעם היו דבוקים והיום אין, אלא הכל כנ"ל, שהיום גם-כן יש דבוקים, שהם כלל השגעונות וטרופי הדעת שנדבק באדם על-ידי חטאיו המרבים ובפרט פגמי הברית, שאי אפשר לצאת מזה כי אם על-ידי התקרבות אמתית אל צדיק גדול היכול לגרש ממנו את הדבוק; ועל-כן כל מי שנדבק בו איזה שגעון, ועובר עליו מה שעובר — איזו מרירות שנתמרוו חזיו, והוא שרוי בדכאון, הוא צריך לדעת שזה דבוק שנדבק בו, קטב מרירי שממרר את חזיו, ואי אפשר להנצל מזה, רק על-ידי התקרבות אמתית אל הצדיק האמת, ולכן אשרי ואשרי מי שזוכה להתקרב אל הצדיק האמת, ולשקד על דלתותיו, ולקיים את עצותיו בתמימות ובפשטות, שאז יוכל לצאת מכל אלו הדבוקים שנדבקו בו, הינו השגעונות וטרופי הדעת והאי שקט.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י, אשר זו מעלת התפלה וההתבודדות שגלה לנו רבנו ז"ל, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בכל יום, ולפרש ולספור את כל אשר עם לבבו אליו יתברך באשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, אשר דבר זה יכניס בו ישוב הדעת אמת, וזה בעצמו יגרש ממנו את כל מיני הדבוקים והשגעונות שנדבקו בו, ובאמת אי אפשר לזכות להגיע אל מחין זפים ומזוכים, כי אם על-ידי תפלה והתבודדות, וכל מה שאדם מרבה בתפלה והתבודדות, כמו-כן נמשך עליו יותר ישוב הדעת, וזוכה לגרש ממנו את כל מיני השגעונות והדבוקים שנדבקו בו על-ידי עוונותיו המרבים; אשרי מי שמצית את רבנו ז"ל, ומקיים את העצה הנוראה והנפלאה הזו של תפלה והתבודדות, ומיחד לעצמו מקום פנוי שאין שם בני-אדם, ומדבר עמו יתברך, ומספור לו את כל אשר עם לבבו, שאז נכון לבו יהיה ובטוח, שיגרש ממנו את כל מיני הדבוקים והשגעונות, ויזכה להגיע אל מח מזכך, מח דבוק בו יתברך; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא.

הפאה

מוהרא"ש נ"י מזהיר מאד, שלא יגביה אדם ידיו על חברו יְהִי־הוּ אִיךָ שְׂיִהְיֶה, כי זה אסור תורה ממש (עין שלחן ערוך, חשן משפט, סימן תכ), ונקרא רשע (עין סנהדרין נח:), והוא אסור חמור מאד מאד, וזהו באמת כל הכח של עשו הרשע, שעליו נאמר (בראשית כז, כב): "והידיים ידי עשו", ומי שהוא מזרע ישראל עם קדושים, ראוי שלא ימצא אצלו שום שמץ של מדת עשו הרשע, שהוא ענין הגבהת ידיים והפאה כנ"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה נאמר, שלא יתחיל האדם עם חברו בהפאות וחלילה וחס להרים יד עליו, אבל אם כבר קבל מפה מאיזה רשע שעבר על האסור הנ"ל ועל אסור ד"לא תשנא את אחיך בלבבך", המביא את האדם לשפיכות דמים (עין רש"י הקדוש, דברים יט, יא), אזי צריך לתן לו בחזרה כראוי, ולא לפחד ממנו כלל (עין שם, שלחן ערוך, סימן תכא, סעיף יג), כי הבא להרגך השכם להרגו (סנהדרין עב), ואין שום ענין להם ולשתק ולקבל מכות, אדרבה רבנו ז"ל אומר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ), ש'להכניע את הרשעים צריכים לקבל את הכח מאדום, הינו בחינת "הידיים ידי עשו" וכו', עין שם; וכן אסור להיות בטלן ושלומזלניק ולקבל מכות, רק צריך להתזיר לו כראוי, כדי שיזכר מכאן ולהבא שעל יהודי אין מרימים יד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעונותינו הרבים, הדבר הזה נוגע למעשה מאד, כי היום מתגברים בחוץ כל מיני אנשי בליעל ועזי פנים, שאינם מתביישים לתן מכות רצח לאנשים אחרים שאינם אוהבים משיטתם ומדרךם, והם באים לידי שפיכות דמים ממש, רחמנא לצלן, וכן צריכים לדעת את הידיעה הנ"ל, שאין שום ענין

לדם ולשתק ולקבל מכות כאלו באהבה, רק צריכים להחזיר להם כראוי, וללמד אותם באופן כזה, שלא יוכלו לעשות כדבר הזה פעם שנית.

והיו כמה ספורים שבאו תלמידי "היכל-הקדש" למוהרא"ש נ"י, וספרו לו שקבלו מכות בחנם על לא דבר מאנשים רשעים, עזי נפש בכלבים ממש, והיה מוהרא"ש נ"י אומר להם: אף-על-פי שאני מזוהר אתכם תמיד לא להרים יד על איש יהודי אף פעם, אף-על-פי-כן אם פגע בכם איזה מנוול ועז פנים, ונתן לכם מכה, אזי אינכם צריכים לפחד ממנו כלל, רק לתן לו בחזרה כפל כפלים למען ידע מכאן ולהבא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם יצא רבנו ז"ל מהמקוה עם המשמש שלו רבי חייקל, ועבר על גדם מפרסם אחד, אשר התבטא נגד רבנו ז"ל בדבורים מלערים בגאונה ובוז, והלך לו, ורבנו ז"ל התעצב מאד וענה ואמר לר' חייקל: "איך בין אזוי אליין אז קיינער נעמט זיך נישט אן פאר מיר"^א, והבין רבי חייקל שפגם בכבוד רבנו ז"ל, בזה שאינו מוחה בשבילו, והלך תכף-ומיד אחר המפרסם הנ"ל, וראה אותו נכנס לבית מדרשו לישב בסעדה עם אנשיו, והמתין לו עד שנטל ידיו ל"המוציא", שיהיה אסור לו לדבר, וראה שכל האנשים עומדים בתור לטל ידיהם, ואין אף אחד מהם שם לבו עליו, ונגש אל המפרסם ההוא וסטר לו על לחיו וברח, והמפרסם התרגז בכעס גדול מאד, והחל לצעק ברמיזה: "נו... נו..." (פי לא היה יכול להפסיק בדבור לפני "המוציא"), ואף אחד לא הבין מה הוא רוצה, אחד רץ להביא מלח והשני רץ להביא ספין, והוא המשיך לצעק: "נו... נו... והראה בידו על הדלת, ואף אחד לא הבין פונתו, עד שברך ברפת "המוציא" ואמר להם מה קרה, ובינתיים רבי חייקל ברח לנפשו, ושמח מאד על שזכה למחות בשביל כבוד הצדיק, ולא ארע לו שום דבר כלל.

(א) אני בלי-כף לבד, שאין אף אחד מוחה בשבילי.

ועוד ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם נסע רבנו ז"ל בדרך, ונתודע למתנגדים שרבנו ז"ל נוסע דרך עירם, וחכו בדרך עם מקלות ואבנים להכות את רבנו ז"ל, ונודע לאנשי רבנו ז"ל מזה, וארבו אף הם מצידים במקלות ואבנים פן ירהיבו עז בנפשם לנגע ברבנו ז"ל, ובינתים עברו כמה שעות, והגיע סמוך לזמן תפלת מנחה, ורבנו ז"ל עדין לא הגיע, והחליטו אנשי שלומנו שבינתים ילכו להתפלל מנחה, כי מסתמא בזמן מועט כזה לא יגיע רבנו ז"ל, ובינתים הגיעה עגלה אחת עם רבנית אחת של מפרסם אחד, וגם היו עמה כמה גבאים ומשמשים, וחשבו המתנגדים שבודאי זוהי העגלה של רבנו ז"ל, והתנפלו עליה עם המקלות והאבנים, והכו את כל האנשים לרבות הרבנית, עד שנתודע להם שאין זה רבנו ז"ל כלל, רק איזו רבנית וכו', והסתלקו משם בחרפה ובבזיון גדול, והיו ללעג ולקלס בפי כל אנשי העיר, והנה רבנו ז"ל לא הגיע לשם, כי בדרך נסיעתו הטה את העגלה מאם הדרך, כי הבין ברוח קדשו שתהיינה לו צרות שם, ונסע בדרך מן הצד, וכשהגיע לעיר, הקפיד מאד על אנשי שלומנו, למה הלכו בזמן הנ"ל להתפלל מנחה, פי עברו בזה על הלאו של "לא תעמד על דם רעך" (ויקרא יט, טז), כי אלו הנה מגיע רבנו ז"ל בזמן הזה, היו מתנפלים עליו, חס ושלום, והיתה סכנת נפשות ממש... הרי אנו רואים מהספורים הנ"ל, שגם רבנו ז"ל רצה שישתמשו אנשי שלומנו ביד תקיפה נגד המתנגדים ועזי פנים שבדור, ולא יותרו להם כלל.

וכן התבטא פעם רבנו ז"ל: "אמאל דארף מען גיבט א פאטש"ב, פי בדרך כלל לא אחז רבנו ז"ל מהרמת יד על שום בריה שבעולם אפלו על ילד, וכמו שאמר פעם למוהרנ"ת ז"ל בתמיהה: "און ווידער א קינד שלאגט מען?" אכל לפעמים במקרים בודדים אחז רבנו ז"ל, שפן צריכים לתן סטירה, ומוהרנ"ת ז"ל תמיד

(ב) לפעמים צריכים לתן סטירה.

(ג) וכי ילד מכים אותו?

השתוקק להבין ולדעת מתי צריכים לקיים הדבור הנ"ל של רבנו ז"ל, שלפעמים צריכים לתן סטייה, (כמו כל דבור של רבנו ז"ל, שהיה אצל מוהרנ"ת ז"ל קדש קדשים), ופעם ישב מוהרנ"ת ז"ל בבית המדרש, וראה שיהודי פשוט יושב בפנה ואומר תהלים בבכיות ובלב נשבר, והיה שם מתנגד אחד, איש בליעל ועז פנים, שנגש אל היהודי הנ"ל ואמר לו להפסיק את אמירת התהלים שלו, כי זה מבלבל אותו, והלה לא רצה להפסיק, עד שהמתנגד קם וסטר על לחיו, וכשראה זאת מוהרנ"ת ז"ל, התישב בדעתו, שעכשו צריכים לקיים הדבור הנ"ל של רבנו ז"ל, שלפעמים צריכים לתן סטייה, ונגש אל המתנגד וסטר לו סטייה הגונה על הלחי, והלך לו.

וידוע שאמרו פעם למוהרנ"ת ז"ל, שהמתנגדים מתפארים שיש להם תכנית לשבר כל החלונות שבבית מוהרנ"ת ז"ל, וענה ואמר מוהרנ"ת ז"ל (וכן כתב במכתב אחד ב"עלים לתרופה"): ומה יהיה? גם למתנגדים יש חלונות... הרי שאין להתפעל כלל ממצעה הרשעים ומהחצפה של עזי הפנים שבדור, ובמצבים כאלו צריכים לתת פנגד בכחם של אדום, ולהחזיר להם כדברי רבנו ז"ל בתורה הנ"ל.

ולפני שנים מספר לבית הפנסת הגדול של חסידי ברסלב בירושלים הגיע קהל גדול לקבל את פני מוהרא"ש נ"י לשמע תורה מפיו, ובין האנשים נדחק איש רשע ועז פנים אחד, שבערה בו מדת הקנאה, התאוה והכבוד, והיה מפרסם ברשע בכמה מעשים רעים אחרים, ורצה לתפס את מוהרא"ש נ"י, ולמנעו להגיע למקום שיבתו ולומר תורה, ותכף-ומיד דחפו אותו כמה מאנשי שלומו מחוץ לבית הפנסת וסלקוהו, ואחר-כך הלך אחד ממקרבי מוהרא"ש נ"י, והשיב לרשע הנ"ל מנה אחת אפים כראוי לו, למען ידע להבא לא לנגע בשום יהודי, ובפרט לא בצדיקים שבדור, וכשנתודע למוהרא"ש נ"י אחר-כך מה עשה האיש, אזי שבח אותו מאד ואמר,

שְׂבָאֵמֶת הִיָּה הוּא בְּעֵצְמוֹ רָצָה לְלַמֵּד לְקַח אֶת הַרְשָׁע הַזֶּה בּוֹ בְּמִקּוֹם,
 רַק נִמְנַע מִכְּמָה טְעָמִים פְּמוֹסִים, וְאוֹתוֹ אֶחָד שָׂבָא וְחִטָּף אֶת הַמְצָוָה,
 זָכָה לְעֵצְמוֹ, וּבְזָכוֹת זוֹ יְהִיָּה לוֹ שֶׁפַּע גְּדוֹל בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, וְכֵן הִיָּה;
 הָרִי מְמַדַּת הַהִפְאָה צְרִיף הָאָדָם לְהִשְׁמֵר מְאֹד מְאֹד, וְאֲשָׁרֵי מִי שָׂאָף
 פְּעַם אֵינוֹ מְרִים יָד עַל שׁוֹם נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל כָּלֵל.

הַפְּרַת הַטוֹב

פְּעַם שִׁח מוֹהֲרָא"ש נ"י שִׁיחָה נִפְלְאָה מְאֹד בְּעֵנִין מִדַּת הַפְּרַת
 הַטוֹב, וְעַד כְּמָה הִיא מְדָה חֲשׂוּבָה וִיקָרָה מְאֹד מְאֹד, כִּי אֲסוּר לְאָדָם
 אֲף פְּעַם לְשַׁכַּח אֵיזָה בֶּן אָדָם שֶׁעָשָׂה לוֹ טוֹבָה, וְהוּא צְרִיף לְהִיּוֹת
 לוֹ אֲסוּר תּוֹדָה כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּבְתוֹךְ הַשִּׁיחָה עָנָה וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש
 נ"י: וּבְכֵן אֵיזוֹ הַפְּרַת הַטוֹב צְרִיכָה לְהִיּוֹת לְאָדָם אֶל רַבְּנוֹ ז"ל,
 וְלְהִיּוֹת לוֹ אֲסוּר תּוֹדָה עַל כָּל מָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ, שֶׁהוֹצִיאוֹ רַבְּנוֹ ז"ל
 מִהַשְׁאוּל תַּחֲתִיּוֹת, מִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ, וְהַגְּבִיָּה אוֹתוֹ לְמַדְרָגוֹת רְמוֹת
 וְיָפוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֵין עוֹד טוֹבָה גְּדוֹלָה מִזֶּה, שֶׁיִּכּוֹלִים
 לְקַבֵּל מֵאֵיזָה בֶּן אָדָם, וְלִכֵּן צְרִיכָה לְהִיּוֹת לְאָדָם הַפְּרַת הַטוֹב אֲמַתִּית
 לְרַבְּנוֹ ז"ל, וְעַקֵּר הַפְּרַת הַטוֹב הוּא לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת לְמוֹדוֹ שֶׁל
 רַבְּנוֹ ז"ל לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבְזֶה הָאָדָם מְרָאָה שֶׁהוּא בְּאֵמֶת מְכִיר
 טוֹבָה לְרַבְּנוֹ ז"ל.

וְאָמַר אֲז מוֹהֲרָא"ש נ"י: זֶהוּ בְּדִיּוּק מָה שֶׁעֲשִׂיתִי כְּשִׁזְכִּיתִי
 לְהַתְקַרֵּב לְרַבְּנוֹ ז"ל, כִּי הִיָּתָה בִּי הַפְּרַת הַטוֹב גְּדוֹלָה לְרַבְּנוֹ ז"ל,
 וְקַבֵּלְתִּי עַל עֲצָמֵי לְהַדְפִּיס אֶת כָּל סִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וְלְהַפִּיץ אוֹתָם
 לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ וְכֵן עֲשִׂיתִי, וְעַד הַיּוֹם אֲנִי תְּמִיד מְכִיר טוֹבָה לְרַבְּנוֹ
 ז"ל, וְאֲף פְּעַם לֹא אֲשַׁכַּח אֶת הַטוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמִּי רַבְּנוֹ ז"ל, וְכָל
 יְמֵי חַיָּי אֲמַשִּׁיף לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אוֹרוֹ הַגְּנוּז לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם מי שקרב את האדם לדעת רבנו ז"ל, צריך האדם להיות לו אסיר תודה כל ימי חייו בלי שעור וערך, כי הלא האדם הזה זכה אותך עם חיים אמתיים ונצחיים, ולכן אתה צריך להיות לו אסיר תודה באמת, ואין עוד דבר גרוע ממי שהוא כפוי טובה לאדם שקרב אותו לדעת רבנו ז"ל, ועוד הולך ומדבר עליו כל דבר אסור, כי בזה מראה על רע לבבו, ומגלה שבאמת לאמתה אינו מקרב לרבנו ז"ל כלל, כי אלו היה האדם מקבל למודי רבנו ז"ל באמת, היה מכיר את מעלת ענין הפרת הטוב, ואיך שהאדם צריך להיות מכיר טובה לכל מי שגמל עמו איזו טובה, ובפרט מי שקרב אותו לחיים נצחיים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבעיר אומן היה אחד עובד ה' גדול שקראו לו רבי יעקב מזיטומיר, וזכה להתקרב אל רבנו ז"ל על-ידי הרב החסיד רבי אליהו חיים רוזין ז"ל, והיה עני ואביון בתכלית העניות, והיתה דרכו לישוב כמה שעות בציון רבנו ז"ל עם ספר ספורי-מעשיות, והיה שופך שם דמעות הרבה מאין הפוגות, ואחר-כך היה לוקח שק ומסבב על הפתחים ללקט לחם מן הבתים בשביל בחורי הקלויז שישבו ולמדו שם כל היום, ומזה היתה לו גם-כן קצת פרנסה, כי היה מפריש גם לעצמו מפרוסות הלחם ומשאר הדברים שקבל בבתים, (ונהרג על קדוש השם כי הקומוניסטים, ימח שמם וזכרם, תפסוהו וכפתוהו בחבל, והניחו אותו בשדה בצעת הקור הגדול עד שקפא, רחמנא לצלן, ואחר-כך חתכוהו בחרב, רחמנא לצלן, השם ינקם דמו).

ופעם היתה שמחת ברית מילה בקלויז לאחד מנגדי רבנו ז"ל, כי לר' ברוך חתן ר' געצי ז"ל נולד בן, וכל אחד רצה להיות סנדק בברית זו של אחד מנגדי רבנו ז"ל, והחליטו למכר את הסנדקאות, ועלה המחיר לסכום גדול ועצום מאד, ולבסוף קנה אותו רבי יעקב זיטומיר הנ"ל, וזו היתה מסירות נפש נוראה מאד בלתי מוכנת,

כי הלא היה עני ואביון ומסבב על הפתחים פנ"ל, וכשקראו לו לעלות לסנדקאות הלך וכבד את רבי אליהו חיים הנ"ל, שקרב אותו אל דעת רבנו ז"ל, ולא היה יכול לסרב, והוא היה הסנדק לברית המילה.

אחר-כך כששאלו אותו איך עשה דבר כזה בעניות פזאת, לקנות סנדקאות, ועוד לכבד איש אחר בזה? ענה ואמר: מה אגיד לכם, בלי האדם הזה לא הייתי יודע כלל מרבנו ז"ל, ותמיד חשבתי איך אני יכול להיות לו אסיר תודה, ועכשו מצאתי הזדמנות להיות לו אסיר תודה באמת...

הרי לאיש שקרב את האדם לדעת רבנו ז"ל אין שעור וגבול עד כמה צריכים להיות לו אסיר תודה, ואשרי מי שזוכה לזכר זאת תמיד, ולהיות מפיר תודה לרבנו ז"ל, וכן למי שקרב אותו לדעת רבנו ז"ל, ולכבד אותו בכל מיני כבודים שבעולם.

הפצה

מוהרא"ש ג"אמר, שבשעה שעוסקים בהפצת ספרי רבנו ז"ל, שאז עוסקים בקרוב הגאלה ממש, כי מפרסמים ומגלים אלקותו ותברך בכל העולם כלו, אזי ראוי תמיד לבקש מאותו האיש שלוקח הספר, איזו מתנה מועטת בשביל צדקה, כי בשעה שנותנים לאדם מתנת חנם, ואינו משלם על זה מאומה כלל, אזי הדבר זול מאד בעיניו מאד, ואחר-כך יזרקנו לאשפה, חס ושלום, אבל כשנותן איזו מתנה מועטת אפלו שתהיה פרוטה אחת, בזה הוא מוסר איזו בחינה קטנה מנפשו, כי המון בא משך הנפש (עין לקוטי מוהר"ן. חלק א', סימן ט), ועל-ידי-זה נפתח לו פתח גדול בהשגות אלקותו

יתברך, וכבר תהיה לו הרגשה אחרת בתוך הספר; וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ד), שעל-ידי צדקה נפתחים כל הפתחים והשערים של העולם, בבחינת "פתוח תפתח את ידך" וגו' (דברים טו, יא), לכן תכף-ומיד שהוא נותן לה אפלו פרוטה אחת בלבד, הוא פותח איזה שער ופתח, שבזה הוא יוכל לקבל התעוררות אמתית מתוך הספר הזה שאתה נותן לו, מה שאין בן כשקבל בחנם, הדבר מזלזל בעיניו מאד, ולא יזכה לקבל ממנו התעוררות כלל.

ומוהרא"ש נ"י תמיד אומר למפיצים, שיתעקשו מאד בדבר הזה, שיתן כל המקבל ספר אפלו פרוטה אחת, ובדרך כלל לא יסרבו אנשים לתן מתנה מועטת, כי על-פי-רב הם חושבים שצריכים לתן מתנה גדולה, וזה אין להם או שאינם רוצים לתת עכשו מתנה כזו, אבל כשמבקשים מהם פרוטה אחת, אזי קשה להם לסרב, ופעמים רבות ראינו, שבשעה שבקשו מאנשים פרוטה אחת, אחר-כך פתחו את כיסם, והוציאו מטבע הגונה מאד, וכמו שספרו כל המפיצים ספורים רבים כאלו, ואף ספרו על איזה עני מרוד מאד, שהיה מתגלגל ברחובות עם שקים של בגדים קרועים ובלויים, ואשר אפלו בית לישן לא היה לו, וכשננתנו לו איזה ספר ובקשו ממנו פרוטה אחת לצדקה, הוא פתח את כיסו, ונתן נתינה הגונה של שמונה-עשר דולר... הרי לפעמים יש לאדם כסף בפיס, אבל לא ירצה לתתו למי שמבקש נתינה גדולה, מה שאין בן אם מבקשים ממנו פרוטה אחת, אזי הוא פותח את לבו, ונותן הרבה יותר ממה שחשב לתן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ואם לפעמים רואים בן-אדם, שבאמת היה רוצה לתן איזו נתינה, אבל אין לו שום פרוטה בכיסו, אזי תן לו בעצמך איזו מטבע קטנה, ותאמר לו שזוהי מתנה בשבילי, ואחר-כך תחזר ותבקשנו בתור צדקה, ואזי תתן לו הספר שרצית לתת לו, ובדרך זו יהיה גם-כן נחשב כאלו נתן צדקה, כי הלא

המטבע היא כבר שלו, ותכף-ומיד כשנותן אותה, הוא פותח את השערים הנ"ל בכחינת "פתוח תפתח", העקר שלא לתת לו הספר בלי שום צדקה כלל, כי אזי לא יפעל בזה הפעלה הראויה; אשרי מי שזוכה לזכות בני-אדם עם ספרי רבנו ז"ל, וגם לזכות אותם בצדקה הגונה ואמתית.

התבודדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בכל מקום בואו, אפלו אם יתגלגל לאיזה מקום נדח בקצה העולם, תכף-ומיד יתחיל לדבר שם עמו יתברך, ויפרש כל שיחו לפני השם יתברך, כי אין האדם יכול לדעת כלל למה נתגלגל למקום הזה, וכודאי הוא צריך לתקן שם איזה דבר, ועל-ידי שידבר שם אל השם יתברך, יזכה לפעל כל מה שצריך. והזכיר את דברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות התבודדות, סימן א): השיחה שאדם משיח בינו לבין קונו, השיחה הזאת נעשית אחר-כך גאלה וישועה לבניו; כי בזה שהאדם מדבר אליו יתברך, אף-על-פי שבו במקום אינו רואה מה הוא פועל, אבל סוף כל סוף יצמח מזה דבר גדול מאד, אם לא לאדם בעצמו אזי לבניו אחריו, וכשאדם יודע זאת, אזי אף פעם לא תחלש דעתו, אפלו אם יסבב עמו השם יתברך שימצא באיזו מדינה רחוקה או בפנה נדחת רחוק מבני-אדם לגמרי, כי בין שכודאי יש בזה השגחה מהשם יתברך, והוא צריך לדבר שם כמה דבורים של תפלה והתבודדות, כדי שתצמח מזה גאלה וישועה לאיזה בן-אדם ברוחניות או בגשמיות, וזה ידוע ומפרסם בכל הספרים הקדושים, שלכל מקום שהאדם בא, הוא צריך לתקן בו איזה דבר, ועל-פירוב אין האדם יודע מה צריך לתקן, אבל

כְּשֵׁי־תִמִּיד שֶׁם בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת, אֲזִי בּוֹדָאי יִזְכֶּה לְקַבֵּל שֶׁם אֶת
תְּקוּנוֹ הָאֲמִתִּי, וְתִצְמַח לוֹ מִשֶּׁם גְּאֻלָּה וְיִשׁוּעָה לוֹ וּלְבָנָיו אַחֲרָיו.

וְהִיָּה פַעַם סְפוּר, שְׁאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִתְקַע בְּאִיזוֹ עִיר
רְחוֹקָה כְּשֶׁהֲלֵךְ בְּעֵבֹר צְדָקָה, כִּי חָפֵה לְפָלוּנִי שְׂיִקְחֵנוּ בְּמִכּוֹנֵיתוֹ
פְּמִדְבָר, אֲבָל הֵהוּא לֹא הִגִּיעַ, וְהוּא נִשְׂאָר שֶׁם לְבָדוֹ, וְהִיתָה לוֹ
חֲלִישוֹת הַדַּעַת גְּדוּלָּה מְאֹד, וּבִקְשֵׁי רַב מֵצָא אִיזוֹ דֶּרֶךְ לְחֹזֵר הָעִירָה
לְמִתִּיבְתָא "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ", וּלְבִסּוֹף כְּשֶׁחֹזֵר וְסִפֵּר לְמוֹהֲרָא"ש נִ"י אֶת
כָּל הַמַּעֲשֵׂה, אָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נִ"י: תִּדַע שְׁאֶסוּר שְׂתִהְיֶה לְאָדָם
חֲלִישוֹת הַדַּעַת בְּמֵצֵב כְּזֶה, כִּי בּוֹדָאי הִיָּה הַכֹּל רַק בְּהַשְׁגָּחְתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
שְׂתִהְיֶה שֶׁם לְבָדָה, וּבּוֹדָאי הִצְרִיכָה לְתַקֵּן שֶׁם אֵיזָה דְבָר, וְהֵלֵא הַמְּקוֹם
שְׂהִיִּיתָ הוּא סְמוּךְ לְשֵׁפֶת הַיָּם, וְשָׁמָּה בּוֹדָאי הוֹלְכִים יְהוּדִים לְפַעֲמִים
לְהִתְרַחֵץ וּלְשַׁחוֹת, וְשָׁמָּה הִיָּה לְאֶחָד מֵהֶם הִרְהוּר אוֹ הַסְּתַפְלוּת לֹא
טוֹבָה, חֵס וְשָׁלוֹם, וְלִכֵּן מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא גִלְגַּל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמָּךְ
כָּךְ, שְׂתִבּוֹא לְשֵׁם, כְּדֵי שְׂתִדְבַּר שֶׁם כְּמָה דְבוּרֵי הַתְּבוּדוֹת לְהַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּגְרַם תְּקוּן לְכָל הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ, כִּי פִתְאוּם בְּאֶחָד
הַיָּמִים יִפֹּל בְּמַחְשַׁבְתָּם אֵיזָה הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְיִשְׁאַלוּ אֶת עֲצֵמָם:
מָה אָנוּ עוֹשִׂים כָּאֵן? לָמָּה לָנוּ לְבָלוֹת יְמֵינוּ וְשִׁנוֹתֵינוּ בְּאִפְּן כְּזֶה?!
וְכָל הַמַּחְשָׁבוֹת הָאֵלּוּ נִצְמַחוּ וְנִמְשְׁכוּ מִדְּבוּרֵי הַהַתְּבוּדוֹת שְׂהִיו לָךְ
שֵׁם, וְאַף-עַל-פִּי שְׂאִתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵהֶם, וְהֵם אֵינָם יוֹדְעִים מִמֶּךָ,
אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְסַבֵּב כָּל הַסְּבוֹת בְּחֻשְׁבוֹן צְדָק וּבְכוֹנֵה מְדִיקָתוֹ,
וְלִכֵּן לָמָּה תִּהְיֶה לָךְ אִיזוֹ חֲלִישוֹת הַדַּעַת, וּבִפְרָט אִם הַפְּצָתָ בְּעִיר
הַנִּזְכָּר אֵיזָה סֵפֶר מְסֻפְרֵי רַבְנוּ ז"ל, אוֹ דְבַרְתָּ עִם אֵיזָה בֶּן-אָדָם דְּבוּרֵי
אֲמוּנָה, אֲזִי בּוֹדָאי תִּקְנֶת הַרְבֵּה בְּמִקּוֹם הַהוּא, וְאֵל תִּחְלַשׁ דַּעְתְּךָ
כָּלֵל. וְהָאִישׁ הַנִּזְכָּר הִשִּׁיב אַחֲרֶיךָ לְמוֹהֲרָא"ש נִ"י, שְׂבִאָמַת הָיוּ לוֹ
כְּמָה דְבוּרֵי הַתְּבוּדוֹת שֵׁם, וְגַם הִפִּיץ כְּמָה סְפָרִים, וְדָבַר עִם כְּמָה
אֲנָשִׁים דְּבוּרֵי אֲמוּנָה, וְקַבֵּל הַתְּחִזְקוֹת נִפְלְאָה מִדְּבָרֵי מוֹהֲרָא"ש נִ"י,
וּכְבָר לֹא הִיתָה לוֹ חֲלִישוֹת הַדַּעַת כָּלֵל.

ופעם שאלו אנשי שלומנו את מוהרא"ש נ"י, אשר לפעמים אין להם דבורים להתבודדות, ואינם יודעים מה לבקש מהשם יתברך, ענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: מאחר שיש לנו, ברוך השם, את אותיות האל"ף-בית"ת, כבר אין שום תרוץ בעולם, למה אין לאדם התבודדות, כי מה עושים כשאין דבורים? מתחילים מאות אל"ף ואומרים: "רבנו של עולם, זכני להיות איש אמת, ולא להוציא אף פעם שקר מפיו, חס ושלום, רבנו של עולם, זכני לאכילה בקדשה ובטהרה, רבנו של עולם, זכני לאמונה שלמה בך ובצדיקיך האמתיים" וכו', ואזי עובר לאות בית"ת: "רבנו של עולם, זכני לקדשת הברית באמת, זכני לבטחון" וכו' וכו', ובדרך זו יכולים לעבר על כל אותיות האל"ף-בית"ת, ולעשות תפלות נאות ויפות על כל אות ואות, וזוהי עצה טובה ונפלאה מאד לכל אחד ואחד, כי בדרך זו יהיו לו דבורים רבים בשעת התבודדות, ואף פעם לא יחסרו לו דבורים לדבר לפני השם יתברך.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את הספור שהיה עם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, בשעה שנסע לארץ ישראל, והסמך-ד"מ"ם עכב אותו ושבר את הספינה, ונזרק לעיר רחוקה, ואזי שכח הבעל-שם-טוב הקדוש ז"ע את כל מדרגותיו והשגותיו עד שלא זכר שום דבר כלל, ואמר אז לתלמידו שהיה עמו הרב הקדוש רבי הערש סופר, שיזכיר לו איזה דבר, ואמר שגם הוא אינו זוכר מאומה כלל, ואזי שאלו הבעל-שם-טוב הקדוש ז"ע, אם הוא זוכר על-כל-פנים את האל"ף-בית"ת, ואמר, שאת האל"ף-בית"ת הוא זוכר, ואמר לו שיחזור לפניו על האל"ף-בית"ת, וכשהתחיל רבי הערש סופר להזכיר את כל אותיות האל"ף-בית"ת, אזי לאט לאט חזרו לבעל-שם-טוב הקדוש ז"ע כל השגותיו ומדרגותיו, הרי שבתוך אותיות האל"ף-בית"ת מנחות כל ההשגות שבעולם, ולכן בשעת התבודדות, יכולים להתבודד הרבה על כל אות ואות, ולעשות מזה תפלות יפות ונאות להשם יתברך.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שפך הוא הנה נהג תמיד בימי נעוריו, שהיה מתבודד לפי סדר האל"ף-בית, ופעם התבודד כך יום שלם ממש, ועשה תפלות על כל סדר האל"ף-בית כמה וכמה פעמים, כי על-ידי שהזכיר לעצמו אותיות האל"ף-בית, על-ידי-זה היו לו דבורים רבים, אשרי מי שזוכה להתבודד עמו יתברך תמיד בכל מקום ובכל זמן.

הכנה

פעם אחת הלך מוהרא"ש נ"י לקיים מצות נחום אבלים אצל אחד מאנשי שלומנו, ושאל האבל, אם היה מוהרא"ש נ"י מציר לעצמו שיארע מעשה כזה, שילך זה האדם מזה העולם, ויצטרף מוהרא"ש נ"י להודיעו שישב שבעה, (כי מוהרא"ש נ"י בעצמו הודיע לאבל שנפטר אביו, כי לא היה באותה העת בביתו).

אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: תדע שכל דבר בעולם אני יכול לציר, כי אני מוכן לכל דבר ממש, וכשאדם מוכן לכל דבר, אזי אין שום דבר בעולם שיכול לבלבלו ולנתק אותו מדבקותו בו יתברך, ועקר הצער והיסורים שיש לבן-אדם, זהו רק מחמת שאינו יכול להעלות על דעתו, שאצלו יכול לקרות מעשה כזה, וכשפתאום נארע אצלו איזה דבר, הוא מרגיש עצמו אבוד לגמרי, ואינו יודע לשית עצה לנפשו, אבל מי שמוכן לכל דבר מלכתחלה, אזי אין שום דבר בעולם שיכול לבלבלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בגשמיות הוא כן, שכשאדם מכין את עצמו לקבל איזו מכה או ועזוע וכיוצא בזה, אזי אין המכה

מזיקה לו כָּלֵל, מה שאין כֵּן מי שֶׁמִּקְבֵּל אִיזוּ מִכָּה או זְעוּזָע פְּתָאוּמִי, הוא יָכוֹל לְהַנְזִק בְּהִזָּק גָּדוֹל, כִּי לֹא הָיָה מוֹכֵן לָזֶה כָּלֵל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שְׂרָאָה עֲנִיָּן זֶה בְּחוּשׁ שְׁתֵּי פְעָמִים בְּחַיּוֹ, בְּקָר אֶחָד נִסַּע בְּמוֹנִית לְיִשְׁבֵּיהָ שֶׁלֹּמֵד בָּהּ, וּבְדַרְךָ רָאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י שְׂאִיזוּ מְכוֹנִית בָּאָה מִן הַצַּד שֶׁהוּא מְסַתֵּר תַּחַת אֵיזָה אוֹטוֹבוּס וְאֵין הִנָּהָג רוֹאֶה אוֹתָהּ כָּלֵל, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְנֶהָג שְׂיִזְהַר מְאֹד, כִּי יֵשׁ מְכוֹנִית מְסַתֵּרֶת מֵאַחֲרֵי הָאוֹטוֹבוּס הַנִּ"ל, וְהִנָּהָג הִחֵל לְצַעֵק עָלָיו: לְמָה אָתָּה מְנַהֲגֵנִי מֵאַחֲרָהּ, וְאָמַר לִי מַה לַּעֲשׂוֹת וְכוּ', אָבֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י הִכִּין עֲצָמוֹ לְתַאוּנָהּ, כִּי רָאָה שֶׁעוֹד מְעַט תֵּצֵא הַמְכוֹנִית הַשְּׂנֵיָה וְתִפְגַּס בָּהֶם, וְהִחְזִיק מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּחִזָּק רַב בְּכִפְסָא וּבְדִלְתָהּ לְהִכִּין עֲצָמוֹ לְתַאוּנָהּ, וְכֵן הָיָה, שְׁלֹא עָבַר רָגַע, וְנִכְנְסָה הַמְכוֹנִית הַהִיא בְּתוֹךְ הַמוֹנִית בְּכַח גָּדוֹל, וְהִנָּהָג קִבֵּל מִכָּה חִזְקָה עַד מְאֹד, אָבֵל לְמוֹהֲרָא"ש נ"י לֹא אָרַע דְּבַר כָּלֵל, כִּי הָיָה מוֹכֵן לָזֶה מִקְדָּם, וְאִז רָאָה דְּבַר זֶה, שְׂאֵם הָאָדָם מִכִּין אֶת עֲצָמוֹ מְרֹאשׁ, אֲזַי אֵין שׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם יָכוֹל לְהִזִּיק לוֹ כָּלֵל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם נוֹסֶפֶת אַרְע לֹו מַעֲשֵׂה כְּזֶה, בְּעִיר וַיְנַה בְּדַרְךָ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ו"ל, נֶהָג אֶחָד הִסִּיעַ אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י וְעוֹד כְּמָה מְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּמְכוֹנִיתוֹ מְשׁוּדָה הִתְעוּפָה אֶל תוֹךְ הָעִיר, אָבֵל רָאוּ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּמְכוֹנִית בְּאִפְן פְּרָאִי מְאֹד כְּמִטְרָף מִמֶּשׁ, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י הִזְהִירוּ כָּל הָעַת שְׁלֹא יִסַּע כָּל-כָּף מִהֵר, אָבֵל הוּא בְּאַחַת, עָנָה שְׂכָף הוּא הַמְנַהֵג בְּעִיר זֹו, וְלֹא יֵאָרַע שׁוּם דְּבַר רַע כָּלֵל, אָבֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י רָאָה שֶׁצָּרְתוֹ הִיא צָרָה, כִּי עוֹד מְעַט תִּפְגַּס מְכוֹנִיתָם בְּמְכוֹנִית אַחֲרַת, וְלָכֵן הִחְזִיק בְּכִפְסָא וּבְיָדֵית הַדִּלְתָהּ בְּחִזָּק רַב, וְכֵן הִזְהִיר לְאַחֲרֵים שְׂיִחְזִיקוּ עֲצָמָם הַיָּטֵב, וְלֹא עָבְרוּ דַקּוֹת סְפוּרוֹת, וּלְפַתַּע נִכְנְסָה בָּהֶם מְשֹׁאֵית גָּדוֹלָה בְּכַח רַב מְאֹד עַד שֶׁנִּהְרָסָה הַמְכוֹנִית שְׁלֵהֶם לְגַמְרִי, וְנִפְּל כָּל הַחֶלֶק הַקָּדְמִי עִם הַמְּנוּעַ, וְגַם כָּל הַזְּכוּכִיּוֹת נִשְׁבְּרוּ, וּמִחַמַּת שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לָזֶה מִקְדָּם, לֹא אָרַע לָהֶם

שום דבר כָּלָל, וְגַם נִס גְּלוּי הָיָה שְׁלֵא נִזְוָקוּ מִהֲזִכּוּכֵיּוֹת, וְנִצְּלוּ מִהֲזִק גְּדוֹל הַיּוֹת שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לָזֶה מֵרֵאשׁ.

וּבְדֶרֶךְ אַגַּב סִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י שְׁלֵמַד עֲנִיָּן נִפְּלָא מִהֲנֶהֱגַג הַנ"ל, כִּי אַחֲרֵי הַתְּאוּנָה לֹא אֶבֶד אֶת עֲצָמוֹ כָּלָל, וְתַכְּף-וּמְיָד יֵצֵא מִן הַמְּכֻנֵּית כְּאֵלוֹ לֹא קָרָה דְבָר, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁהִיָּתָה זֶה מְכֻנֵּית חֲדָשָׁה מִמֶּשׁ, לֹא צִעַר אוֹתוֹ דְבָר זֶה כָּלָל, וְעֵנָה וְאָמַר שְׁאִינוּ צָרִיף לְדַאֲג עַל דְבָר זֶה, כִּי יֵשׁ לוֹ בְּטוֹחַ טוֹב וּבְשָׂבוּעַ הַבָּא כְּבָר תְּהִיָּה לוֹ מְכֻנֵּית חֲדָשָׁה, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י הִתְפַּלֵּא מְאֹד, הֵיֵאָף לֹא אֶבֶד עֲצָמוֹ כָּלָל בְּעַת צָרְתוֹ וְהַחֲזִיק מֵעֲמֹד, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שְׁצָרִיכִים לְלַמַּד מִדָּה זֶה — לֹא לְאַבֵּד עֲצָמָם בְּכָל מִצַּב שָׂרָק יְהִיָּה, וְיִהְיוּ תְּמִיד מוֹכְנִים לְכָל דְבָר בְּעוֹלָם, וְאֲזִי יַחֲיוּ חַיִּים טוֹבִים וְנֹעִימִים מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרָאָה פְּעַם בְּפְרוּשׁ מְסַכֵּת אַבּוֹת מִהֲרַב הַקְּדוּשׁ הַ"בֵּן אִישׁ חַי" ו"ל עַל הַמְּשֻׁנָּה: "הָיוּ קָל לְרֹאשׁ וְנַח לְתַשְׁחָרֵת", שְׁגַם-בֶּן פִּרְשׁ הַדְּבָר בְּדֶרֶךְ הַנ"ל, שְׂאָדָם יָכִין אֶת עֲצָמוֹ לְכָל דְבָר, וְיִקְבַּל כָּל דְבָר מֵרֵאשׁ וּמִלְכַתְחֻלָּה בְּדֶרֶךְ קִלְיָה, וְאֲזִי יְהִיָּה נַח לְתַשְׁחָרֵת, הֵינּוּ שִׁיְהִיָּה הַרְבֵּה יוֹתֵר נַח לוֹ אִם יִצְטָרֵף, חַס וְשְׁלוֹם, לְהִיּוֹת שְׁחוֹר וּמְבֻזָּה, כִּי אִם אָדָם מְכִין אֶת עֲצָמוֹ קֹדֶם לְכָל דְבָר, וְיִוֹדַע שֶׁהוּא מְסוּר לְגַמְרֵי בְּיָדוֹ יְתַבְּרָף, וְאִיף שֶׁהוּא יְתַבְּרָף רוֹצֵה כֵּן יְהִיָּה, אֲזִי יְהִיָּה לוֹ נַח בְּיוֹתֵר לְקַבֵּל כָּל מִינֵי תַשְׁחָרֵת שֶׁיִּבּוֹאוּ לוֹ מִלְּמַעְלָה, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי כְּבָר מְסוּר אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדוֹ יְתַבְּרָף לְגַמְרֵי; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁהוֹלֵף בְּדֶרֶךְ זֶה וּמוֹסַר עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יְתַבְּרָף תְּמִיד, וְאֲזִי שׁוּם דְבָר שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יְהִיָּה יָכוֹל לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִדְּבָקוֹתוֹ בּוֹ יְתַבְּרָף, וְיַחֲיָה חַיִּים טוֹבִים וְנֹעִימִים בְּאַמָּת.

נדאי

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד דְּבַר וְדָאֵי כְּמוֹ אַמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים תְּמִיד לְדַבֵּר רַק מְאֻמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְזֶה צְרִיף לְהִיּוֹת אֶצֶל הָאָדָם דְּבַר וְדָאֵי בְּלִי שׁוּם סִפְקָ וְסִפְקָ סִפְקָא כָּלֵל, וְכֵל מַה שְׂיִכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֶת אַמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַכְּלִיל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְזֶה דְּבַר וְדָאֵי אֲשֶׁר אֵין עַל זֶה שׁוּם פְּקוּקִים כָּלֵל, כִּי בְּאַמְתַּת הוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לְדַבֵּר דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכַף וּדְבָרִים שֶׁל מַעֲלָה מַה שְׁגַתְנוּ וּמְדַעַתְנוּ, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַה וּמִי וְאֵימַת, יוֹתֵר טוֹב לְדַבֵּר רַק דְּבָרִים וְדָאֵיִים שֶׁהֵם מְאֻמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁלֵגְבֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הָאָדָם צְרִיף לְהִיּוֹת תְּמִיד בְּבַחֲיִנַת וְדָאֵי, לִידַע אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי כֶּף הוּא וְאֵי אֶפְשָׁר אַחֲרַת, וְכֵן שֶׁהוּא יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּבּוֹדָאֵי הוּא יָכוֹל לָצֵאת מִהַפֶּח יְקוּשׁ שֶׁנֶּפֶל לָשֵׁם, וּבּוֹדָאֵי יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְכֹל הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, אִם רַק לֹא יַעֲזֹב אֶת עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר לָנוּ רַבְּנּוּ ז"ל בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה (עֵין סְפוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה א), שֶׁהִשְׁנִי לְמֶלֶךְ הַתְּעַקֵּשׁ וְאָמַר: "עֵס אֵיזוּ בּוֹדָאֵי יָא דָא", אֵף שֶׁרָצוּ לְדַחֲוֹת אוֹתוֹ, לְגַרְשׁוֹ וּלְסַלְקוֹ וּלְוַמַּר לוֹ: הַכְּנִיסוּ בִּי דְמִיּוֹן, שְׂאֵתָה בּוֹדָאֵי כֶּבֶר לֹא תוּכַל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עִם כָּל זֹאת הַתְּעַקֵּשׁ וְאָמַר: "עֵס אֵיזוּ בּוֹדָאֵי יָא דָא", הֵינּוּ שֶׁבּוֹדָאֵי יוּכַל לְהוֹצִיא אֶת נַשְׁמַתוֹ מִהַקְּלָפוֹת, וּבּוֹדָאֵי הוּא יָכוֹל לְזַכּוֹת לְבוֹא אֶל דְּבִקּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְלְהַכְּלִיל בְּאַמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּתַכְלִית הַהַכְּלָלוֹת, וְזֶה דְּבַר וְדָאֵי, וְעַל זֶה אֵין שׁוּם סִפְקָ כָּלֵל, וְצְרִיף לְהִיּוֹת עֲקָשָׁן גְּדוֹל מְאֹד, לִידַע שֶׁאֶפְלוּ שֶׁהוּא מִנַּח עַדִּין בְּעַמְקֵי עַמְקִים בְּשִׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתִיּוֹ, וְלִכְלַף אֶת עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁלְּכַלֵּף, עִם כָּל זֹאת עָלְיוֹ לְמַסֵּד

את נפשו לא לסגת אחר, אלא להמשיך לחפש אחריו יתברך, אשר דבר זה ודאי, שאפשר לזכות לזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אבל לגבי עצמו אסור לאדם להיות ודאי וצורך, הינו שרואים טבע בני-אדם, שתמיד הם צריכים להיות צודקים, עד שנסכסם בדעתם, שהם בודאי צודקים, ומזה יוצאות כל מיני מריבות ומחלוקות וכל מיני צרות ויסורים — בין בבית ובין בחוץ, והכל מחמת שאוחזים שהם צודקים, והם בודאי בלי שום ספק צודקים, אף באמת צריך לדעת, שלגבי עצמי איני צודק כלל, ואני צריך לשוב בתשובה אמתית, ועדין לא יצאתי מחל אל הקדש אפלו כחוט השערה, ולבקש ולהתחנן מלפניו יתברך בכל יום על זה — שיזכה לשוב בתשובה שלמה, בתשובה אמתית, וכשילך בדרך זו שלגבי עצמו ידע שהוא אינו צודק, אז דיקא יצליח דרכו, כי תמיד ידע: "אני איני צודק וזולתי צודק, וממילא עלי לא להתחיל עם אף אחר", ואז דיקא יצליח דרכו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שחסידים ראשונים היו מפרשים את מאמרם ז"ל (ברכות כט.): "יחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמונים שנה, ולבסוף נעשה צדוקי", ופרשו החסידים בדרך צחות: "ער איז געווארן גערעכט ביי זיך"^ב... הינו שהגיע כבר למדרגה גבוהה פל-כהן, עד שהיה כהן גדול ושמש בכהונה שמונים שנה, ואז החזיק את עצמו שהוא צודק בכל מעשיו, ועל-ידי-זה, רחמנא לצלן, נפל למקום שנפל, כי באמת האדם צריך לירא ולפחד כל ימי חייו פן ואולי הוא מטעה את עצמו, אפלו כשכבר זכה להגיע למדרגות גבוהות ורמות בעבודת השם יתברך, עליו לא להיות צודק, ולא להיות בודאות, אלא צריך לירא ולפחד שמא הוא מטעה את עצמו, שמא הוא מקלפת נגה, ודיקא על-ידי-זה יזכה לעלות מעלה מעלה, ובכל פעם יהיה יותר דבוק בו יתברך בודאות, אבל

(ב) הוא נהיה צודק בעיני עצמו [צודק' מלשון 'צדוקי']...

תמיד יחזיק את עצמו שאינו צודק, וזה היה הפגם של יוחנן כהן גדול שנעשה 'צדוקי', מלשון 'צודק' בעיני עצמו...

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר הרב הקדוש מקומארנא, זכותו יגן עלינו, היה רגיל לומר, שפעם אחת בא אל דודו הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשוב, זכותו יגן עלינו, בעל "עטרת צבי", שאמר לו בזה הלשון: "איזיק, בני, פשהייתי בן ארבעים, עדין חשבת שמה אני מקלפת נגה", ואמר על זה הרב הקדוש מקומארנא, זכותו יגן עלינו, שחרדה ופחד גדול נפלו עלי, "אם בארזים נפלה שלהבת מה יאמרו אזובי הקיר" (מועד קטן כח:), אם צדיק גדול כמותו פחד שמה הוא מקלפת נגה, מה נאמר אנחנו, הינו פי אין לאדם לבטח בעצמו כלל, ומכל שפן שלא יהיה צודק בעיני עצמו, אלא תמיד ישוב בתשובה שלמה, ועל-ידי-זה יזכה לעלות מעלה מעלה, וזה יעלהו ממדרגה למדרגה עד שיבוא לודאות, אשר הקדוש-ברוך-הוא הוא ודאי ואין בלעדיו יתברך כלל; אשרי מי שמגיע למדרגה זו.

ותיקין

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר שלמות התפלה היא כשמתפללים את תפלת שחרית כותיקין, וזו מצוה מן המבחר, ואין על זה שום מחלקת, והבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, תקן לתלמידיו שיתפללו תפלת הותיקין, ואמר שטוב להתפלל תפלת הותיקין, כי אז אויר העולם זך וצח, כי כלם ישנים, ועדין אין האויר מלא קלפות מאנשי העולם, כי הקלפות נהיות מחטאי האדם, והיות שאז כלם ישנים, וממילא עדין לא נתעוררו הקלפות, על-כן טוב להתפלל תפלת הותיקין, וזרז את תלמידיו להתפלל תפלת הותיקין, ורבנו ז"ל בא לחדש את התקנה הזו, ועל-כן

הקפיד מאד על תלמידיו להתפלל תפלת הוֹתִיקִין, וגם הוא התפלל תמיד תפלת הוֹתִיקִין, וכן אחריו תלמידו הקדוש מוהרנ"ת ז"ל הִזָּה מְדַקְדֵּק מְאֹד מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הוֹתִיקִין, וכן כל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו תלמידיו, ובפרט רבי נחמן טולטשינער ז"ל הִזָּה תמיד מעורר את אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו לְהִתְפַּלֵּל וְתִיקִין, וביותר זרז ודקדק על זה בְּנוֹר אברהם בר' נחמן ז"ל (בעל מחבר ספר "באור הלקוטים" פרוש על ה"לקוטי-מוהר"ן"), ואמר שאי אפשר לשנות כלל את דברי רבנו ז"ל, רק צריך להתפלל תפלת הוֹתִיקִין, ולמסר את נפשו להתפלל תפלת הוֹתִיקִין, וכן נוהגים אנשי שְׁלוֹמֵנו לְהִזְהַר מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הוֹתִיקִין, כי קמים בחצות, ונשארים ערים עד זמן תפלת הוֹתִיקִין ואז מתפללים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבתחלה גם הוא התפלל תפלת הוֹתִיקִין, והיה נזהר בזה מאד, אך אחר-כך כשנכנס בעבודת הדפסת והפצת ספרי רבנו ז"ל, והיו המפיצים חוזרים מאחר מאד בלילה, בשעה שנים או שלש, מזה נתהוה שהתחילו להתפלל מאחר, ואף שיודע שהשלמות היא להתפלל ותיקין, אך מרב תשוקתו להכניס את דבר רבנו ז"ל בעולם, על-כן הצרף להתפלל מאחר, וכך נהיה שאצלו מתפללים מאחר, היות שהמפיצים חוזרים מאחר מאד, ואצלו עולה על הכל — הפצת מעינות החכמה חוצה — אור רבנו ז"ל בעולם, ועל-כן הוא עושה כל מיני פעולות שבעולם, ומוסר את נפשו להפיץ את אור רבנו ז"ל, כי זה אצלו חשוב יותר מהכל, והיות שהסמ"ך-מ"ם אורב מאד מאד על דברי רבנו ז"ל שלא יכנסו בעולם, על-כן מוהרא"ש נ"י לקח על עצמו את המשימה הזו, שיהיה אף שיהיה ויהיה מה שיהיה, הוא ימסר את נפשו להפיץ את מעינות החכמה חוצה, ועל-כן היה לו ההכרח לשנות ולהתפלל מאחר, אף שהוא יודע שאין זה נכון, אך העקר העולה על הכל — להפיץ את אור רבנו ז"ל, עם כל זאת הוא מעורר תמיד את תלמידיו

מי שיכול להתפלל תפלת התיקין, שימסר את נפשו על זה — בין בחל ובין בשבת ויום טוב, כי אין למעלה מתפלת התיקין.

יהודי

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר לפי דעת רבנו ז"ל, ענין הודוי דברים הוא יסוד ועקר בעבודת השם יתברך, כי כל מה שעובר על האדם, הוא רק מחמת חטאיו ועוונותיו המרבים שנחלקו בתוך עצמותיו, ועל-ידי ודוי דברים שמתודדה ומוציא מפיו את אשר עשה, ומבקש רחמים ממנו יתברך, על-ידי-זה מוציא את כל הרע שנחלק בתוך עצמותיו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רואים בני-אדם שעשו כל מיני דברים מגנים ומכערים, ועברו על עברות חמורות, והמצפון הורס אותם לגמרי, עד שמזה הם נשברים מאד, וצריכים ללכת אל פסיכיאטורים ופסיכולוגים להוציא מלבם מה שלוחץ להם, ובאמת על-פי דברי רבנו ז"ל יכולים לעשות זאת להקדוש-ברוך-הוא בעצמו, הינו לקבוע לעצמו מקום פנוי שאין שם בני-אדם בשעה מיחדת ביום, ולהתודות לפניו יתברך ולספר לו יתברך את כל אשר עשה, ולבקש רחמים על נפשו, ועל-ידי-זה בעצמו יזכה לצאת מהרע והחשך שנפל בהם, וכך בעצמו יוריד את כל האבנים הכבדות המנחות על לבו, כי בדרך כלל מי שעבר על עברות חמורות, או שהיו לו אכזבות בחיים, שמפל זה נשבר לבו לגמרי, עד שמרגיש אכן כבדה מנחת על לבו, אזי הוא מכרח לחפש רופא ממחה שיוכל לדבר אליו, או לחפש איזה חבר טוב שיוכל לספר לו את כל אשר עם לבבו, ואלי יקל לו, ויבזה שירגיל את עצמו להתודות בכל יום אליו יתברך ולספר לפניו יתברך את כל אשר עם לבבו בתמימות ובפשיטות גמורה, ויתודדה

על כל חטאיו, זה בעצמו יועיל לו להוציא את כל הרע שנכנס בו ולשבר את לבו לב האבן, ויזכה להגיע ללב בשר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר הענין של ודוי דברים והתבודדות עולה על הכל, ואם היו בני-אדם מקבלים את דבר רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות גמורה, והיו מתודים בכל יום אליו יתברך, ומדברים עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, אז היו נגאלים לגמרי, ומוהרנ"ת ז"ל דבר הרבה מענין התבודדות, ואמר שפשיכוא משיח צדקנו יהיה נעשה מדרך זו דרך כבושה לרבים, וכמו שהיום כל יהודי יודע שהוא צריך ללכת לבית-הכנסת עם טלית ותפלין, כף ידע שהוא צריך לקבץ לעצמו שעה מיחדת במקום פנוי לדבר אליו יתברך, ולהתודות לפניו יתברך על כל מה שעשה, ועל-כן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל ועוסק בודוי דברים, תפלה והתבודדות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בזה תלוייה כל ההתקרבות אל רבנו ז"ל — להתודות תמיד אליו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, ולהיות רגיל לדבר הרבה עמו יתברך, ועל-ידי-זה באמת יזכה לכל טוב אמתי ונצחי.

ותרן

מוהרא"ש נ"י אמר, שבזה העולם צריך להרגיל את עצמו מאד במדת הותרנות, לותר לזולתו, ועל-ידי-זה ינצל מצרות ורעות רבות, ובפרט ממחלקת אי אפשר להנצל רק על-ידי שיהיה ותרן לותר לזולתו, ועל-ידי-זה סוף כל סוף הוא נצח, כי טבע של ותרן שהוא מנצח, ואף שנדמה בפעם הראשונה שהוא המנצח, אבל בסופו של

דבר הוא המנצח, כי ותָרַן הוא תמיד מנצח, ובפֶּרֶט בביתו צָרִיף האדם להרגיל את עצמו להיות ותָרַן גדול, ולא לעמד בתקף שמכרח להיות כָּף וכו', כי על-ידי־זה יבוא אחר-כָּף לידי מחלקת וסכסוכים, וזה יגרום לו לבסוף צרות יותר גדולות, פי הרבה פעמים על-ידי מחלקת קטנה נגרמת מחלקת גדולה, עד שמכניס את כל המשפחה בתוך המחלקת, והיה יכול למנע את כל המחלקת, אם רק היה ותָרַן בתחלה, אף על-ידי שהתעקש שמכרח להיות כמו שהוא רוצה, ולא רצה לותר, על-ידי־זה הסתבף בסבוף קשה כזה, עד שרחמנא לצלן, הוא מכרח לברח מביתו או, חס ושלום, אשתו בורחת מהבית, עד שהרבה פעמים נעשה מזה גם גט, ורחמנא לצלן, ומי סובל? הילדים, וזו מחלקת בלי סוף, והיה יכול להפטר מזה לגמרי ולא להגיע לזה כלל, אם היה אוחו במדת הויתרנות, הינו לותר ולומר: "כן", "בסדר", "אתה צודק", "יהיה כמו שאתה רוצה", ובתוף תוכו יצחק ויסתכל קדימה, שעוד מעט ממילא יעבר וכו', ועל-כן למה לו להתעקש, ובדרך זו יהיה הוא המנצח, והאחרים אשר חושבים שנצחוהו, יהיו המנצחים בסופו של דבר, כי מי שמסתכל קדימה, רואה שהכל הבל ורעות רוח, ולא כדאי להסתכסך עם אף אחד ובפרט בבית עם האשה והילדים והמשפחה, יותר טוב להיות ותָרַן מלהיות עקשן, ועל-ידי־זה יצליח תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י שעצה הזו היא עצה נוראה ונפלאה מאד, וכל חיי האדם תלויים בזה, וכל הצלחתו הגשמית והרוחנית תלויה במדת הויתרנות, כי דיקא על-ידי־זה יכול להצליח מאד מאד, כי אף פעם לא יתעקש על שום דבר, ויעשה כמו שלכאורה אחרים רוצים, אבל בתוף תוכו יצחק מכלם, ויעשה כמו שהוא רוצה, ואמר בזו הלשון: "טוהן דארף מען טוהן ווי זיי וילען, און אויספירן וועל איך אויספירן אזוי ווי איך וויל"^א... כי בדרך כלל כשאדם מתעקש עמך שיהיה כמו שהוא רוצה, אם תותר לו, לבסוף יעזב אותך ואתה תנצח, לא-כן אם תתעקש עמו שיהיה כמו שאתה רוצה ולא כמו

(א) צריך לעשות כמו שהם רוצים, ולהוציא מהכח אל הפעל, ויהיה נעשה כמו שאני רוצה...

שהוא רוצה, לבסוף הוא לא יעזב אותך ותהיה מריבה גדולה, ויהיה ההכרח לך לעשות כמו שהוא רוצה, ועל-כן החכם עיניו בראשו, יעשה ויתנהג בצורה זו — שיהיה ויתרן לזולתו, ובסופו של דבר הוא ינצח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה נאמר רק בדברים של מה בכך, שאז יתנהג בעצה זו — להיות ויתרן, אבל בדבר השיף לעקרי היהדות, אסור לותר כהוא זה, הן על חנוף הבנים, הן על צניעות והן על טהרת המשפחה, ואף שגם בזה יכולים לעשות כל מיני אפנים שבעולם לנצח באפן של ויתרנות, אבל זוהי דרך מסכנת מאד מאד, ואם יתחיל לותר, אזי יבוא אחר-כך לקלקולים רבים, ועל-כן על עקרי היהדות אסור להיות ויתרן כלל, רק להתעקש שמכרח להיות כך, ולא יכול להיות אחרת, ואפלו אם תהיה מחלקת — מה בכך, כי צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם להוציא מהכח אל הפעל את הקדשה כמו שהיא.

ודבר את זה בענין מה שקרה ביבנאל, שבאמת דרך הויתרנות היא דרך נוראה ונפלאה מאד, וזו הדרך המנצחת, אבל היות שקם שם רשע מרשע, ורצה לעקר לגמרי את ענין הטהרה, ועושה כל מיני שחיתות בענין המקוה, שבכלל אין על זה הכשר, ויש על זה הרבה פקפוקים, וכן בענין החנוף, שרוצה לעשות פשרות, שילמדו שנה שנתים בחנוף מערב — בנים ובנות, ועוד הרבה דברים בענינים של עקרי הדת וכו' וכו', לזאת היה צריך לצאת נגדו בחמר הדין, ולצעק ולהתריע ולמחות נגד הרשעות, העולות והשחיתות שעושה שם אדם בליעל, אשר אין בו קורטוב של יראת שמים, עד שבאשר באו המשפחות הראשונות של אנשי שלומנו, רצה להכריחן לטבל קדם בין השמשות בעוד היום גדול וכו', וכן מצאו הרבה פסולים במקוה וכו', ובפרט בעניני חנוף עמד לארכו ולרחבו שלא יפתח שם חנוף חרדי, לזאת היה לו ההכרח לצאת עמו בתקף ועז בריש גלי, ואינו מתפחד כלל מאף אחד, ואף שעל-ידי-זה נגרם לו הרבה

הפסד בעולם, כי הרשע המרשע הזה הולך ומדבר עליו כל דבר אסור, ועושה ממנו כל מיני לעג וקלס, עם כל זאת אם זה שיף לנקדת היהדות, אסור להיות ותתן כלל רק צריך להיות עקשן להוציא מהכח אל הפעל, "צריכים מקוה טהרה בלי שום שאלות ופקפוקים", "צריכים חנוף כשר בהפרדה מחלטת בין בנים לבנות", "צריכים לשמר על כשרות האכילה, בפרט על בשר, ולאכל רק משוחט ירא שמים", ואף שבין כך סובלים מהרשע המרשע הזה, מה בכך, בכך אמר דוד המלך (תהלים מד, טו-טז): "תשימנו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו", "כל היום כלמתי נגדי ובשת פני כסתי מקול מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם", "כי עליך הרגנו כל היום נחשכנו כצאן טבחה", ואם דוד המלך אמר זאת, מה נאמר אנו?! אסור להיות ותתן על עניני יהדות בשום פנים ואפן, ואפלו שבין כך יסבלו חרופים וגדופים מרשע מרשע, מאדם המוסר למלכות, עם כל זאת אסור להתפעל ממנו כלל, רק להמשיך לחיות את חיינו רק על-פי דרכי התורה הקדושה, ובדברים אלו לא שיף בכלל ענין הותרנות, ואף שקל העולם כלו צועקים: "לא, תהיו ותרגים, ועל-ידי-זה יהיה שלום", הכל שקר, כי על תורה ומצוות אין שום ותרגות כלל, כי אם רוצים לותר בזה, לבסוף נופלים בנפילה כזו שאין לה תקומה, וכל אלו שהלכו עם ותרגות ביהדות, לבסוף יצאו מכלל ישראל, כמו הרפורמים, שגם-כן התחילו בותרים קטנים ביהדות, ולאט לאט הגיעו לותרים בדברים חמורים, עד שיצאו לגמרי מכלל ישראל, ולכן כל ענין הותרנות שיף רק בדברים של מה בכך, אבל בעקרי היהדות ובפרט בצבור אסור להיות ותתן כלל, וזה לא נקרא שלום כלל, אדרבה זה עקר המחלקת — אם מותרים, כי שלום הוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, והתורה נקראת שלום, ותכף-ומיד כשרק נוטים מהתורה הקדושה ומהקדוש-ברוך-הוא, זו כבר מחלקת ואין זה שלום כלל, ועל-כן אסור לותר.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שהוא חזק מאד בדעתו, ולא יותר בשום פנים ואפן על קיום היהדות, הוא ינצח, ואף שבין כך יסבל

תּרפּוֹת וּבזיוֹנוֹת, לְבִסּוֹף יִנָּצַח, וְאֵלֹה הַמְחַרְפִּים וְהַמְגַדְפִים אוֹתוֹ יַפְלוּ
תַּחְתּוֹ, וְיִהְיוּ נֹעֲשִׂים כְּלֹא מִמֶּשׁ.

י

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְצַעֵק
תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ: "וַי, וַי לִי עַל מַחְשְׁבוֹתַי, וַי לִי עַל דְּבוּרַי, וַי
לִי עַל מַעֲשֵׂי", כִּי עֲנִין וַי, הוּא עֲנִין שֶׁל חֲרָטָה, שְׁאָדָם צוֹעֵק:
"אוֹי לִי וַי לִי עַל רַע מַעֲלָלִי, מָה עֲשִׂיתִי וְאֵיךְ אֲנִי מְבַלָּה אֶת יְמֵי
וּשְׁנוֹתַי, וְאֲנִי מִנַּח בְּשֵׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתּוֹי", וְעַל-יְדֵי שְׁצוֹעֵק בְּכָל
פַּעַם: "וַי, וַי", עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה אֲמִתִּית סוֹף כָּל
סוֹף, לֹא-כֵן מִי שְׁמַצְדִּיק אֶת עֲצָמוֹ תְּמִיד, וְאֵינוֹ חִפֵּץ לְצַעֵק: "וַי,
וַי לִי, אוֹי לִי", לְבִסּוֹף נִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי עַקֵּר הַהִתְקַרְבוֹת
אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם אֲמֵת, וְעַקֵּר הָאֲמֵת הוּא לְהִיּוֹת מִכִּיר
אֶת מְקוֹמוֹ, וְלְהִיּוֹת רְגִיל לְצַעֵק תְּמִיד: "וַי לִי, אוֹי לִי, מָה עֲשִׂיתִי,
אֵיךְ עֲשִׂיתִי, וְאֵיךְ בְּלִיתִי אֶת יְמֵי וּשְׁנוֹתַי", וְעַל-יְדֵי שְׁצוֹעֵק תְּמִיד:
"וַי, וַי", עַל-יְדֵי-זֶה לֹא יֵנִיח אֶת עֲצָמוֹ לְפַל, כִּי רוֹאִים אָדָם שֶׁנִּפְּל
לְתוֹךְ תְּהוֹם רַבָּה, כָּל זְמַן שְׁצוֹעֵק: "וַי, וַי", יֵשׁ לוֹ תַקְנָה לְצֵאת,
הֵן עַל-יְדֵי שְׁיַעֲבֵרוּ עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים וְיִשְׁמְעוּ שֶׁהוּא צוֹעֵק: "וַי, וַי",
וְיִבֹאוּ וְיִסְתַּפְּלוּ מִי הוּא זֶה וְאֵיזָה הוּא שְׁצוֹעֵק: "וַי, וַי", וּבְיָדָיו
צָרִיכִים לְעֹזֵר לוֹ, אוֹ שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ יִקַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדוֹ, כִּי כָּל זְמַן
שְׁאָדָם צוֹעֵק: "וַי, וַי", בְּיָדוֹעֵ שְׁאֵינוֹ עוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן צַעֲקַת:
"וַי, וַי" תְּמִיד, זֶהוּ דָבָר יָקָר מְאֹד מְאֹד, וּמוֹעִיל לוֹ לְחֹזֵר בְּתַשׁוּבָה,
כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא רְחוֹק עֲדִין לְגַמְרִי, וְכוֹאֵב לוֹ מְאֹד, כִּי מִי צוֹעֵק "וַי"?
רַק מִי שְׁכוֹאֵב לוֹ, כִּי מִי שְׁאֵין כּוֹאֵב לוֹ שׁוֹם דְּבָר, הוּא אֵינוֹ צוֹעֵק
"וַי", עַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם צוֹעֵק: "וַי, וַי", זֶה סִימָן שְׁכוֹאֵב לוֹ, וְזֶה עַקֵּר
שְׁלֵמוֹת הַתַּשׁוּבָה — לְצַעֵק: "וַי, וַי", וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁוּב בְּתַשׁוּבָה

שְׁלֵמָה; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁאִינוּ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ כָּלֵל, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יְכוּלִים לְהִטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד, וְלַחֲשֹׁב שֶׁהוּא כְּבָר צַדִּיק וְאִישׁ כָּשֶׁר, וּבְזֶה שְׂאָדָם צוֹעֵק: "וַי, וַי" תְּמִיד, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא תַעֲלֶה עַל לְבוֹ מַחֲשֶׁבֶה כְּזוֹ לְהַצְדִּיק אֶת עַצְמוֹ, וְעַל־כֵּן דִּיקָא מִי שְׁצוֹעֵק תְּמִיד: "וַי, וַי", זֶה יוֹעִיל לוֹ לְחַזֵּר בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה.

זמן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁאִין לָךְ עוֹד דְּבַר יָקָר כָּל־כָּף כְּמוֹ הַזְּמַן, כִּי אִי אֶפְשֶׁר לְשַׁלֵּם עָלָיו שׁוּם תְּשֻׁלוּם, כִּי כָּל הוֹן דְּעֵלְמָא לֹא יִסְפִּיק לְשַׁלֵּם בְּעֵבֹר הַזְּמַן, כִּי עִם זְמַן יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת הַרְּבֵה דְּבָרִים, לְזִכּוֹת לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יְתַבְּרָךְ בְּדַבְּקוֹת אֲמַת, וְתַכְּף־וּמְיָד כְּשֶׁרַק עוֹבֵר הַזְּמַן, הָאָדָם אֵבֵד אוֹתוֹ לְנֹצַח, וְזֶה לֹא כְּמוֹ דְּבַר גְּשָׁמִי כְּגוֹן כְּסָף, שְׂאֵם אֵבֵד הַיּוֹם כְּסָף, מְחַר הוּא יְכוּל לְהַרְוִיחַ כְּפָלִים, אֲלֵא הַזְּמַן הוּא יָקָר מְאֹד, אֲשֶׁר אֵין לוֹ שׁוּם תְּשֻׁלוּם, כִּי תַכְּף־וּמְיָד כְּשֶׁרַק עוֹבֵר הַיּוֹם, הַשְּׁעָה וְהַרְגַע, לְעוֹלָם כְּבָר לֹא יִחְזְרוּ כָּלֵל, וּבְגִי־אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים זֹאת, וְעַל־כֵּן מְבֻזְזִים אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר מְכַל, וְאִם הָיוּ יוֹדְעִים אֶת יְקָרַת הַזְּמַן, לֹא הָיוּ מְבַטְלִים וּמְבֻזְזִים אוֹתוֹ, וּבְאֲמַת בְּזְמַן יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת הַרְּבֵה דְּבָרִים, קָדָם כָּל לְהִיּוֹת דְּבוּקִים בּוֹ יְתַבְּרָךְ, לַחֲשֹׁב רַק מִמְּנוּ יְתַבְּרָךְ, לְדַבֵּר עִמוֹ יְתַבְּרָךְ, אֲשֶׁר כָּל מַחֲשֶׁבֶה שֶׁרַק חוֹשְׁבִים מִמְּנוּ יְתַבְּרָךְ, מְקַיְמִים בְּזֶה מְצֻנֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וּבוֹ תִדְבֹק" (דְּבָרִים י, כ), וְעַל־יְדֵי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׁמִדְבָרִים עִמוֹ יְתַבְּרָךְ, מִמְּשִׁיכִים אֶת שְׁכִינַת עַזּוֹ יְתַבְּרָךְ לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מְזֶה, כִּי זֶה הָיָה רְצוֹנוֹ יְתַבְּרָךְ — שֶׁתְּהִיָּה לוֹ דִּירָה כְּאֵן בְּתַחְתּוֹנִים, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא בְּחֻקֹּתֵי ג): נִתְאַוָּה הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כְּשֵׁם שִׁישׁ לוֹ דִּירָה לְמַעְלָה, כְּךָ תְּהֵא לוֹ דִּירָה לְמַטָּה; וּכְמוֹ־כֵן לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא תְּכַמְתּוּ יְתַבְּרָךְ, אֵין לְתֵאָר וְאֵין לְשַׁעַר מַעְלָתָהּ, אֲשֶׁר בְּכָל

רגע ורגע שאדם לומד את התורה הקדושה, הוא מקיים מצות עשה מיחדת של למוד התורה הקדושה, ואם הִיָּה האדם יודע את מעלת למוד התורה הקדושה, הִיָּה מתמיד בה כל ימי חייו, כי רק זה ישאר ממנו, כמאמר התנא הקדוש (אבות ו, ט): "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין אותו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר (משלי ו, כב): 'בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך'", בהתהלךך תנחה אותך — בעולם הזה, בשכבך תשמר עליך — בקבר, והקיצות היא תשיחך — לעולם הבא; וכן יכולים לקיים מצוותיו יתברך, כי כל בר ישראל מסבב במצוות, איפה שרק ילך יש לו מצוה מיחדת: ציצית, תפלין, מזוזה, צדקה, שבת, פשרות, זקן ופאות, מילה וכו' וכו', כי כל ישראל מלאים מצוות כרמון (ברכות נז.), ואמרו חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה א, טג): ישראל מצינים בתגלחת, במלה, בציצית; ואמרו חכמינו הקדושים (שבת קל): ישראל מצוות מגנות עליהם, עין שם; הרי לה שכל בר ישראל יכול לעשות עם הזמן הרבה דברים טובים, וכן לחזק את כל בר ישראל, אשר זה עולה על הכל, כי זו הצדקה העולה על כל הצדקות — לחזק ולאמץ כל בר ישראל, ובפרט בעתים הללו, שעובר על עם ישראל מה שעובר — כל מיני קטנות, דחקות וחלישות הדעת, כי הכפירות והאפיקורסות מתפשטות מאד בעולם, ובגוי-אדם מלאים קשיות וספקות עליו יתברך, ועל-כן אשרי מי שיזכה לחזק ולאמץ את כל בר ישראל, להכניסם אל תוך כנפי השכינה ולהחזירם בתשובה שלמה, אשר אין למעלה מזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אם הִיָּה האדם יודע מעלת הזמן היקר ומה יכולים לעשות בו, הִיָּה תמיד עסוק באיזה עסק של קדושה, והִיָּה בוחר עבודה כזו שתהיה הן לנשמתו והן לגופו, הינו כי הקדוש-ברוך-הוא סבב כף, שהאדם יצטרף לעשות משהו בשביל פרנסה, כמאמרם ז"ל (אבות ב, ב): "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משפחת עון", ואמרו (ירושלמי פאה, פרק א): ובחרת

בחיים (דברים ל, יט) — זו אַמְנוּת, וְאָמְרוּ (קדושין פב.): לעולם ילמד אדם את בנו אַמְנוּת נְקִיָּה וְקִלָּה, וְאָמְרוּ (אבות ב, ב): "כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה", וְאָמְרוּ (מובא בבית המדרש ג): לעולם ילמד אדם את בנו תורה ומלאכה שיתפרנס בה, וילהדריכו על הדרך הישרה, עין שם; ועל-כן המשפיל על דבר אמת יבחר לעצמו גם עבודה גשמית כזו שהיא תלויה ברוחניות, כי יכולים לעסק בעסקי העולם הזה בעבור פרנסה, ובאותה שעה תהיה העבודה גם קשורה ברוחניות, כגון מדפיס ספרים, שאז בעת שמדפיס את הספרים, הוא גם-כן לומד, או כגון סופר שכותב תפלין ומזוזות וספר תורה, שאז גם-כן עוסק במצוה, או מוהל, או שוחט, או מלמד תינוקות, שהיא עבודה קדושה מאד, ללמד את נערי ישראל תורה, ולהחזיר בהם אמונה, ובאפן כזה אף שהוא עוסק באיזה עסק בעבור פרנסתו, עם כל זאת באותו זמן העסק הוא גם עסק רוחני, ובאפן הזה הוא אינו מבלה את זמנו בהבל וריק, כי חבל מאד על כל יום, על כל שעה ועל כל רגע שהולכים לריק; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי-כן אף שאדם צריך לבטל הרבה, אסור לו לפל בדעתו כלל, רק לעשות בכל פעם התחלה חדשה ולהתחזק מאד מאד, וספר שפעם אחת שמע מוהרנ"ת ז"ל בבית-המדרש, איך שיהודי אומר לחברו בזו הלשון: "איך האב נישט קיין צייט, עס איז זייער שפעט", ענה וְאָמַר על זה מוהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: "טאקע קיין צייט איז נישט דא אבער שפעט איז קיינמאל נישט", ובזה החזיר מוהרנ"ת ז"ל התחזקות עצומה לאדם, שידע ידיעה זו, אשר באמת אין שום זמן, כי הנה יום והנה לילה, והנה הכל פורח כצל צפור הפורח באויר (עין תנחומא, ויחי א), אף-על-פי-כן צריך לדעת, שלעולם אינו מאחר, ותמיד יכול לעשות התחלה חדשה ולחזור אליו בתפרו, וזה הלמוד של רבנו ז"ל, שמלמד אותנו להיות רגילים לעשות בכל פעם התחלה חדשה,

(א) אין לי זמן, כי מאד מאחר.

(ב) באמת אין זמן, אבל אף פעם צדין לא מאחר.

ולא להתיאש כָּלֵל, כי אין שום יאוש בעולם כָּלֵל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן עח), אִפְלוּ שֶׁכָּבַר בְּלֵה אֶת זְמַנּוֹ הֵיכָר בְּהֶבֶל וּבְרִיק עַד עַכְשָׁו, עַל-כָּל-פְּנִיּוֹת יִשְׁתַּדֵּל לְעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה מְעַכְשָׁו, וּבְזֶה בְּאֵמֶת יַעֲלִיחַ אֶת דְּרָכּוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּו.

זְכוּת אָבוֹת

מוהרא"ש נ"י דָּבַר פְּעַם מְעַנֵּן זְכוּת אָבוֹת וַיְחֹס, אִיךָ שֶׁהָעוֹלָם טוֹעִים בְּעַנְיָן זֶה מְאֹד, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּיְחֹס וּבְזְכוּת אָבוֹת, וּמִי שֶׁאִינוֹ יַחֲסֵן וְאֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת, אִינוֹ יָכוֹל לְזְכוּת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בְּשִׁלְמוֹת, וּבְאֵמֶת זוֹהִי טְעוּת גְּדוֹלָה, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, יָכוֹל לְזְכוּת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל יַחֲסִנִּים הֵם, וְכֹלֶם בְּשֵׁרֶשֶׁם בְּנֵי אַבְרָהָם, יַצְחָק וַיַּעֲקֹב וּמָה שֵׁיף לֹאמַר שֶׁהָאֶחָד יוֹתֵר גְּדוֹל מִן הַשְּׂנִי, כֹּל יְהוּדֵי חֲשׁוּב, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁמוּבָא בְּגִמְרָא (בְּבֵא מְצִיעָא פג.), שֶׁהַתְּנָא אָמַר לְבָנָו, שֶׁפֶסֶק מְזוֹנוֹת סֵתָם בְּלִי לְקַבֵּעַ מָה יִתֵּן לְפּוֹעֲלָיו, שֵׁיִלְךָ מֵהַר וַיִּתְּנָה עִמָּהֶם שֶׁאֵין לוֹ עֲלֵיהֶם אֵלָא פֶת וְקִטְנִית בְּלֶבֶד, כִּי אִם לֹא יִתְּנָה עִמָּהֶם כֶּף, יִהְיֶה חֲזֵב לְתַת לָהֶם כִּסְעֵדַת שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ בְּשַׁעֲתוֹ, שֶׁכֵּן הֵם בְּנֵי אַבְרָהָם, יַצְחָק וַיַּעֲקֹב וְכוּ', עַיֵן שֵׁם, וְכֵן הִגְמֵרָא אוֹמְרַת (שַׁבַּת 120): כֹּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא מִיַּחַס מְבִנֵי אַבְרָהָם, יַצְחָק וַיַּעֲקֹב, וְלֹא שֵׁיף לֹאמַר שֶׁהָאֶחָד יִהְיֶה יוֹתֵר גְּדוֹל מֵהַשְּׂנִי.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁעַקֵּר מַעֲלַת הַיְחֹס הוּא אֲצֵל מִי שֶׁרוֹצֶה בְּאֵמֶת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, שֶׁאֵזוֹ אִם הוּא מִיַּחַס וְכֹא מִמְשַׁפְּחָה שֶׁל צַדִּיקִים, יוֹעִיל לוֹ דְּבַר זֶה, כִּי אִם הוּא רוֹצֶה בְּאֵמֶת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, יִקְרֵם בּוֹ מֵאִמֵּר חֲכָמֵינוּ ז"ל (תְּנָא דְּבִי אֵלֵיהּ וּבָה, פָּרָק כה), שֵׁיאֵמַר: מְתִי יִגִּיעוּ מְעֲשֵׂי לְמַעֲשֵׂי אָבוֹתַי, וַיִּרְצֶה לְהַדְמוֹת אֵלֵיהֶם, וַיִּתְחִיל לְעַבֵּד אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה

כמו שעבדו אותו יתברך אבותיו הקדושים, ואז בודאי יזכה למה שיזכה, כי אבותיו שיחוסו נובע מהם יהיו לו דגמא פיצד להתנהג, וכיצד להתקרב באמת אליו יתברך, שעל-ידי-זה יזכה סוף כל סוף להתקרב אליו יתברך, אבל גם מי שאינו מיחס כלל, יכול להתקרב אליו יתברך, ואין הדבר תלוי אלא ביגיעה ובעבודה שלו, וכמו שאמר רבנו ז"ל על עצמו, שגם אם היה בא ממשפחה פשוטה, ולא היה יחסן כלל, היה זוכה למה שזכה, כי העקר תלוי רק ביגיעות ובעבודות ולא ביחוס כלל (שכחי-הר"ן, סעיף כה).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בפספר הקדוש "נעם אלימלך" (פרשת קרח), שזה היה פגמו של קרח בפשה שחלק על משה, שהסתפל על יחוסו ועל כבודו, ולכן בא למחלקת, ולכן אמר יעקב: "בקהלם אל תחד כבדי" (בראשית מט, ו), כי עקר מעלת היחוס הוא רק לעבודת השם יתברך, ואז שיף היה שקרח יתיחס ליעקב אבינו, אבל כשמנצלים את היחוס למחלקת, על כף בקש יעקב "בקהלם אל תחד כבדי", כי לא רצה ששמו יהיה נזכר בתורה במחלקת, כי אין שום מעלה ליחוס כשהוא בשביל מחלקת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה יכולים לראות בחוש, כי אנשים רבים מנצלים את יחוסם רק לשם מחלקת, וכל ראשם ומחם מנחים בכבוד שהם רוצים להשיג יעקב יחוסם, והם צריכים לדעת ידיעה זאת היטב היטב, כי יחוס מועיל רק לעבודת השם יתברך, וכשהיחוס משמש למחלקת אין בו שום מעלה כלל וכלל, כי בדרך כלל אנשים באים בטענות ואומרים: האם אינך יודע מי אני? הרי אני מיחס גדול! נכדו של צדיק פלוני! ונינו של צדיק אלמוני! מדוע לא קבלתי ברכה תחת לחפה, או עליה מכבודת לתורה? וכו' וכו', ועל-ידי-זה יוצאים במחלקת ובמריבות, כשהעלה לכל הענין משמש ענין היחוס, שפן הוא יחסן גדול, ואיך מעזים אנשים לזלזל בכבודו ולא לכבדו כראוי, ובאמת בענין זה היחוס אינו מעלה כלל, ואין להשתמש ביחוס כשרוצים מחלקת, וזה שבקש יעקב אבינו: "בקהלם אל תחד כבדי", דהינו שלא ישתמשו ביחוס שלי כשהם עושים מחלקת, את היחוס שינצלו רק לעבודת השם יתברך ולא לשטיות והבלים ובפרט לא למחלקת; אשרי ואשרי הזוכה לקיים את כל זאת, אשרי לו ואשרי חלקו.

זווגים

מוהרא"ש נ"י דבר פעם אודות הסגלה המקבלת בעולם לענין שדוכים — להיות בקבר של רבי יונתן בן עוזיאל בכפר עמקה, ואמר, שיש לזה שרש גדול בדברי רבנו ז"ל, כי הגה יונתן בן עוזיאל עשה את התרגום על ספרי התנ"ך, ומבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יט), שעל-ידי לשון התרגום, נשלמת בחינת לשון-הקדש, ובה תלוי תקון הברית ומציאת הזווג, עין שם כל זה בדברי רבנו ז"ל, ולכן דיקא התפלה על קברו מסגלת מאד למציאת הזווג, ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שפמו שלהיות על הקבר שלו מסגל מאד למציאת הזווג, בן מסגל לזה למוד חמש עם תרגום יונתן בן עוזיאל, כי בתוך הספר של הצדיק, שם נמצאים פניו, שכלו וחקמתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצב), ובשעה שלומדים את התרגום של רבי יונתן בן עוזיאל, אזי התנא רבי יונתן בן עוזיאל נמצא אצל האדם בביתו, ובני-אדם מוסרים את נפשם ומכתתים את רגליהם להגיע לציונו שם בכפר עמקה, אשר הדרכים להגיע לשם הן קשות מאד כידוע, אבל אף אחד אינו מעלה על דעתו למסור את נפשו ללמד חמש עם הפרוש שלו, ובאמת אז האדם מתדבק עם התנא רבי יונתן בן עוזיאל ממש, ויכול לפעל כל מיני ישועות בזה, ולכן אשרי מי שזוכה ללמד חמש עם התרגום של יונתן בן עוזיאל, כי זה יאיר את עיניו בפרושם של הדברים, ויזכה לפעל בזה למצא את זווגו ולזכות לשלום-בית.

ומוהרא"ש נ"י רגיל תמיד לומר הרבה פרושים מתרגום יונתן בן עוזיאל בחמש, ומבאר אותם בדרך נפלאה על-פי דברי רבנו ז"ל בספריו הקדושים, והיה אומר שפרושו מאיר עינים בכמה מקומות להבין את פרוש הפסוק בהבנה אחרת לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה להיות שם בציונו של התנא רבי יונתן בן עוזיאל בכפר עמקה, ראוי לו להפיץ שמה את

הקונטרס "מציאת הזווג" לכל הבחורים והבחורות הנמצאים שמה, פי הקונטרס הזה כבר עזר לבחורים רבים ולבחורות רבות למצא את זוגם ההגון, ולכן זה דבר נפלא מאד להפיץ אותו בציון רבי יונתן בן עוזיאל, שהמקום בעצמו מסגל למצא את הזוג.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שרק הקדוש־ברוך־הוא יודע כמה מאות ואלפי דמעות נשפכו מבחורים ובחורות על־ידי הקונטרס הנפלא הזה "מציאת הזווג", וספר שפעם צלצל אליו מנהל בית־ספר לבנות, וספר לו, שבאחת הפתות יש קונטרס אחד בלבד בעבור כל הבנות, וכלן מתקוטטות ביניהן מי תקבל את הקונטרס עכשו, כי הוא היה החיות של כלן, ובקש המנהל, שישלחו לו חבילה של קונטרסים "מציאת הזווג", שיוכל לחלק אותם לכלן.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י: מה אגיד לכם, הקונטרס "מציאת הזווג" היה חדוש גדול מאד, גם אם היה נעשה על־ידי אחד מהצדיקים שפדורות הקודמים, כי עוד לא נמצא ספר כזה בעולם שיכול לדבר אל כל הבחורים והבחורות הרצוצים והשבורים מאד, מחמת שאינם יכולים למצא את זוגם, עד שרוצים לאבד את עצמם לדעת מחמת זה, רחמנא לצלן, ותהלה לאל, הקונטרס הזה כבר הציל נשמות רבות פאלו שהיו במצב כזה, וכמו שהעידו הרבה מהן לפני בעצמן, לכן זו זכות גדולה להפיץ ביניהם קונטרס קדוש זה, ומי שישתדל כזה, תהיה זכות הרבים תלויה בו לדורי דורות.

זרע

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר לפי דברי הזהר הקדוש, אין לך עוד חטא יותר חמור מהוצאת זרע לבטלה, עד שאמרו (ויחי ריט:), שאין

לו שום תשובה כָּלֵל, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, אִךְ רַבְנֵנוּ ו"ל אָמַר (שיחות-הר"ן, סימן עא), שְׁבִינָה מֵאֲמַר הַזֶּהר אֵין שׁוּם אָדָם מִבֵּין הַפְּשָׁט, רַק הוּא לְכַד, כִּי בְּאֵמַת בְּוֹדָאֵי מוֹעִילָה תְּשׁוּבָה עַל חֲטָא זֶה, אֲפֹלוּ אִם הִרְבָּה לִפְשַׁע בְּזֶה, חֵס וְשְׁלוֹם, אִךְ עַקֵּר הַתְּשׁוּבָה, שְׁמַנְסִים אוֹתוֹ שִׁיעֵבֵר עוֹד פְּעַם בְּמַקּוֹמוֹת אֵלוֹ, וְלִרְאוֹת אֵיךְ יִחְזִיק מֵעַמֵּד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ג"י, שְׁכַל אֵלוֹ שְׁחַטָּאוּ בַּחֲטָא הַמְּגַנָּה הַזֶּה שֶׁל פְּגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, הֵם בְּדַרְךְ כָּלֵל חוֹלְקִים עַל צְדִיקִים, כִּי נִפְגַּם מַחֲס וְדַעַתְס, וְהַהֲכִרַח לָהֶם לְדַבֵּר כָּל דָּבָר אֲסוּר עַל צְדִיקִים וִירָאִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְזֶה מֵה שְׁאָמַר דּוֹד הַמְּלֻךְ (תְּהֵלִים נה, כא): "שְׁלַח יָדוֹ בְּשִׁלְמֵיו חֲלָל בְּרִיתוֹ", אִם הָאָדָם מְדַבֵּר עַל צְדִיקִים אֲמַתִּיִּים שֶׁהֵם בַּחֲיִנַת 'שְׁלוֹם' — שְׁעוֹשִׂים שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׂמִים (עֵין מְדַרְשׁ שַׁחַר טוֹב, תְּהֵלִים ג), וְאִם מְדַבֵּר עֲלֵיהֶם, זֶה סִימָן שְׁחָלַל בְּרִיתוֹ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְרוֹאִים שֶׁרַב הַפְּגוּמִים בַּבְּרִית, הֵם הַמְּדַבְּרִים כָּל דָּבָר אֲסוּר עַל צְדִיקִים אֲמַתִּיִּים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה סִימָן מְבַהֵק מְאֹד לִרְאוֹת עַל אָדָם שְׁפָגַם בְּפִגְם הַבְּרִית — אִם מְדַבֵּר עַל צְדִיקִים קְדוּשִׁים הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ; וְעַל-כֵּן מִי שִׁיּוֹדַע שְׁפָגַם בַּחֲטָא הַמְּגַנָּה הַזֶּה, שִׁיתְחַבֵּ אֶת פָּנָיו בְּתוֹךְ הַבּוּץ מְרַב בּוֹשָׁה, וְאִךְ יִנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּפִשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלָיִם עַל הַרְצָפָה, וְיִדְפֹק בְּרִאשׁוֹ עַל הַרְצָפָה, וְיִתְחַנֵּן וַיִּבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כּוֹלֵי הָאֵי וְאוּלַי יִזְכֶּה שִׁיִּמְחַל לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַחֲטָא הַמְּגַנָּה הַזֶּה, אֲשֶׁר עַל-יָדַי כָּל טִפָּה וְטִפָּה הִיָּה יָכוֹל לְהוֹלֵד וְלָד כַּמּוּבָא בְּסִפְרֵי הַרוּפְאִים, שְׁכַשְׁלוּקָחִים זְכוּכִית מַגְדֵּלֶת יְכוּלִים לִרְאוֹת שְׁבָתוֹךְ הַזֶּרַע מִתְּנוּעַע תִּינוּק שְׁלָם עִם רֵאשׁ, יָדַיִם, רַגְלָיִם וְגוֹף, וְרַבְנֵנוּ ו"ל אָמַר (לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן קמא), שְׁמִי שְׁחַטָּא בְּפִגְם הַמְּגַנָּה הַזֶּה, רָאוּי לוֹ לְהִתְעוֹרֵר בְּאֵמַת בְּתְשׁוּבָה עוֹד בַּחֲיִים חֵיוֹתוֹ, כִּי אַחַר-כֵּךְ כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק, כָּל אֵלוֹ הַטּוֹפוֹת שֶׁהוֹצִיא זֶרַע לְבִטְלָה, הֵן הוֹלְכוֹת אַחַר מִטָּתוֹ, וְזֶה לוֹ לְבִזְיוֹן גָּדוֹל עַד מְאֹד, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, שְׁזֶה יוֹתֵר גְּרוּעַ מְכַל הַעֲנָשִׁים שְׁבַעְעוֹלָם, וְזָכִי הַנִּפְשׁ רוֹאִים אֵיךְ שֶׁהָאָדָם מְסַבֵּב עִם הַקְּלָפוֹת שְׁבָרָא מִחַמַּת פְּגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה.

ואמר מוהרא"ש נ"י אשר בשביל זה מנהג הגבאים של החברה קדישא תקף-ומיד כשמוציאים את הנפטר צועקים בזו הלשון: "הבנים שלא ילוי את מטת אביהם", ובאמת הפונה היא לכל אלו טפות הזרע שאדם אבד, רחמנא לישזבן, שמכל טפה וטפה יכול להולד ולד, והן בכלל בניו, ועליהם מכריזים שלא ילוי את אביהם, ויש בכלח הגבאים להחרימם שלא ילוי את אביהם, ובודאי צריכים לרחמים רבים, לרחמים עצומים ולסיעתא דשמיא גדולה, שבאמת יהיה בן, כי זה לנפטר בזיון גדול מאד מאד, ורבנו ז"ל גלה לנו אשר עקר התקון לכל זה הוא בחדש אלול, שאז מתקים (דברים ל, ו): "ומל הוי"ה את לבבך ואת לבב זרעך", כי בחדש אלול זהו הזמן לתקן את החטא הזה, וכשאדם נתעורר בעצמו בתשובה בחדש אלול, על-ידי-זה הוא מל לא רק את לבבו אלא גם את לבב זרעו להיכן שנמשך, ומוחקם ומבטלם לגמרי, והסביר מוהרא"ש נ"י למה דיקא בחדש אלול? כי חכמינו הקדושים אמרו (סוטה ב.): ארבעים יום קדם יצירת הולד מכריזין למעלה בת פלוני לפלוני, כמזכר בבריאת העולם מובא בספר "בני יששכר" ארבעים יום קדם בריאת העולם כבר עלתה במחשבה להבראות העולם, נמצא שפל הימים האלו שהם ימי אלול, הם ענין של מחשבה, שעלה במחשבה להבראות עולמו, והכריזו בעולם העליון שהולכים לברא את העולם הזה, ועל-כן אז הוא חדש של מחשבה, וידוע שהחטא הזה בא על-ידי פגם המחשבה, כמאמרם ז"ל (פתבות מו.): אל ירהר אדם ביום ויבוא לידי טמאה בלילה, נמצא שבחדש אלול שאז הוא זמן של מחשבה, ועל-כן אז הוא מאד מסגל לתקן את החטא הזה, כי אז הוא הזמן לתקן את המחשבה, וכמו שבפרטיות אצל האדם ארבעים יום קדם יצירת הולד מכריזים שבת פלוני לפלוני, כמזכר בכלליות העולם מכריזים את יחוד העולם הזה לעולם הבא, כי העולם הזה נקרא בחינת 'בת' לעולם הבא, והפל תלוי במחשבה ובדבקות, כפי שאדם זוכה לחשב ממנו יתברך ולהיות דבוק בו יתברך, ועל-כן ימי אלול הם ימי המחשבה, ולכן אז הוא זמן מסגל

לתקן את החטא הזה, שבא בדרך כלל מפגם המחשבה; אשרי מי שזוכה לשוב בחיים חיותו על החטא המגנה הזה של הוצאת זרע לבטלה, ובפרט בימי אלול, שאז לא יצטרף שהחברה קדישא יכריזו אחר מטתו: "הבנים שלא ילוו את אביהם".

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה לישוב הדעת אמת, הוא יכול לבוא למדרגות גדולות, אפלו שפכר נכשל בחטא המגנה הזה, אם רק יקח את עצמו בידיים, אז יזכה לבטל ולמחק ממנו את החטא המגנה הזה.

ופעם אחת פרש מוהרא"ש נ"י את הפסוק (תהלים לד, יז): "פני הוי"ה בעושי רע להכרית מארץ זכרם", אשר ידוע מהזהר הקדוש (בראשית נו), אשר החטא הזה נקרא רע, כמו שכתוב (בראשית לח, ז): "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'", שאדם הוא תמיד בכעס ובקפידות וכו', והכל מחמת שהפריד את היסוד מהמלכות, כי פגם באמונה הקדושה, כי כשמאמין באמונה אמתית, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, אז לא שיהיה בכלל בכעס ובקפידות, כי הלא אין שום מציאות בלעדיו יתברך, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, אבל תכף-ומיד כשחוטא בחטא הזה, על-ידי-זה גורם משחיתים וקלפות המעלימים ומסתירים ומכסים את אמתת מציאותו יתברך, ואז נעשה איש רע, ועקר התקון לזה שימשיך על עצמו אור הקדוש-ברוך-הוא, שיחדיר בעצמו אמתת מציאותו יתברך, ויאיר אור נורא ונפלא מאד, וזה "פני הוי"ה בעושי רע" — כשאדם מאיר את פני הוי"ה ברוך הוא, הינו אורו יתברך, בתוך אלו שעשו את הרע, הינו שחטאו בחטא שנקרא רע, הוא החטא המגנה של הוצאת זרע לבטלה, על-ידי-זה "להכרית מארץ זכרם" — שנכרת ונמחק זכרם מהעולם, הינו שנתבטל לגמרי, כי על-ידי רב אור שאדם זוכה להאיר על עצמו אורו יתברך, על-ידי-זה נתבטלות אלו הקלפות לגמרי, וזה אשר ליהכרית מארץ זכרם ראשי תבות: מוציא זרע לבטלה, ועקר התקון לזה — רק להרבות באמונה, ולהחדיר אמונה

בַּעֲצָמוֹ וּבְאַחֲרֵים, וְעַל-יְדֵי רַב אֹר, חַיּוֹת וְזִיו, תַּחֲבִטְלֶנָּה כָּל אֵלוֹ
הַקְּלָפוֹת, וְלֹא יִצְטָרֵף לְהַתְּבַיֵּשׁ אַחֲרֵי מִיתָתוֹ.

זְמָה

פַּעַם שְׁאַלוּ אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, בְּמָה כָּחוֹ שְׂיָכוֹל לְחַזֵּק עֲצָמוֹ
נֶגֶד כָּל הַקָּמִים עָלָיו, וּמָה סוֹד הַצְּלָחַתוֹ שְׁאַיְנוּ מִתְּפַעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה
שְׂבַעוּלָם, רַק מִמְּשִׁיף לְהַדְּפִיס סֵפֶר אַחַר סֵפֶר וּמְפִיֵּצִם בְּכָל כְּדוֹר
הָעוֹלָם? עָנָה וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י: אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים מָה
שְׁאַנִּי יוֹדֵעַ, אָז לֹא הֵייתֶם שׂוֹאֲלִים שְׂאֵלָה זוֹ, כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים,
מִי שְׂמַכִּיר אֶת הַדּוֹר הַזֶּה, אֵיךְ הוּא מְלֵא זְמָה וְנֹאוֹף, שְׂקוּץ, תַּעֲוֹב
וְעָרִם וְכוּ' וְכוּ', וְשִׁפְרָא דְשִׁפְרָא נִכְשָׁלִים בְּמָה שְׂנִכְשָׁלִים, בְּכָל מִינֵי
עֲוֹנוֹת, חֲטָאִים וּפְשָׁעִים, וּכְבָר אֵין מְדַבְּרִים פֹּה מִחִילוּנִים, אֲלֵא
אֶפְלוּ מְדַתִּים וְחַרְדִּים, שְׂנִכְשָׁלִים בְּמָה שְׂנִכְשָׁלִים, וְהַסְפָּרִים הָאֵלֶּה
הֵם לְהֵם בְּמִים קָרִים עַל נַפֶּשׁ עֵיפָה, וּמִמֶּשׁ מְצִילִים אוֹתָם, אִם הֵייתֶם
יוֹדְעִים כָּל זֹאת, לֹא הֵייתֶם שׂוֹאֲלִים שְׂאֵלָה זוֹ, כִּי בְּאַמְת, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ
הַרְבִּים, עַכְשָׁו קָדַם בִּיאַת מְשִׁיחַ, שְׂאָז יִהְיֶה אַרְיָ אַנְפִּין דְּקַדְשָׁה,
שְׂהֵיכֵן שְׂרַק יִסְתַּוֵּב הָאָדָם יִרְאֶה אֶת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה לְעַמַּת זֶה
מִתְגַּבֵּר הַסֵּמ"ך-מ"ם בְּאַרְיָ אַנְפִּין דְּקַלְפָּה, שְׂהֵיכֵן שְׂרַק מִסְתַּוֵּב,
הוּא רֹאֶה רַק נֹאוֹף, שְׂקוּץ, תַּעֲוֹב וְזֵהוּם (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן
רמב), וּבְכַפְרֵט מְאֹז שְׂנוֹצֵר כְּלֵי הַשׁוֹפְכִין הַנִּקְרָא "וִידִיאֹ", שְׂמַרְאִים
שֶׁם כָּל מִינֵי סְרֻטִים הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר מִמֶּשׁ כְּמוֹ כְּדוֹר הַמְּבוּל, וְכָל
אֶחָד יָכוֹל לְהַכְנִיס אֶת הַמְּכַשִּׁיר לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָף אֶחָד לֹא יָדַע מָה הוּא
רֹאֶה בּוֹ, וְכֵן מוֹכְרִים בְּרִישׁ גְּלִי כָּל מִינֵי חוֹבְרוֹת וְעִתּוֹנִים וְכוּ' וְכוּ',
הַמְּלֵאִים שְׂקוּץ, תַּעֲוֹב, עָרִם וְזֵהוּם, תְּמוֹנוֹת תּוֹעֵבָה הַכִּי מְגַעְלוֹת,
עַד שְׂמֵי שְׂרַק מִסְתַּכֵּל בָּהֶם, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, בָּא לִידֵי
הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, וּמְגַרָּה אֶת יְצֵרוֹ עַד שְׂיֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂעוֹבְרִים

על עריות נשג"ז (נדה, שפחה, גויה, זונה), רחמנא לישזבן, רחמנא לצלן, וזה מאד מאד מצוי, ואין שום ספר בעולם שידבר לאנשים כאלו שנפלו בפח כזה, רק ספרי, כי הספרים האלו שזכיתי לחדש בדברי רבנו ז"ל, הם המצילים אותם, ומוציאים אותם מהפח, ואני יודע דבר זה, כי בני-אדם באים ומספרים לי את מעשיהם ואת לכוליכיהם וכו' וכו', וכן אני מקבל מכתבים רבים, שכל אחד פותח מה שעובר עליו, והספרים הם אשר מצילים אותם, ועל-כן זו כל ההתחזקות שלי וזו כל ההצלחה שלי, שאני יודע שהספרים פועלים ומוציאים בני-אדם מזמה, ועוד יותר, אני יודע שמי שמדבר נגד הספרים האלו, הוא בעצמו נואף, ובעצמו עושה כל מיני מעשים מגנים, כי אדם המדבר על ספרים קדושים המגלים את אמתת מציאותו יתברך, לא ימלט שהוא בעצמו לא פגם, ואף שנראה כמו שנראה וכו' וכו' — עם בגדי כבוד כמו רב, רבי, גאון וצדיק וכו' וכו', עם כל זאת, אם הוא מדבר נגד ספרים המגלים את אמתת מציאותו יתברך, הוא בנדאי נואף, וזה אצלי ברור, וכשאני יודע את כל זאת, איני מתפעל מאף אחד, וזה סוד הצלחתי.

ואמר מוהרא"ש נ"י: בעוונותינו הרבים, דור המבול נמצא עכשו עוד פעם בעולם, ובני-אדם נכשלים בכל מיני זמה ותועבות רעות, רחמנא לישזבן, ואין מי שיציל אותם, כי אם דבורי רבנו ז"ל, זו כל תכלית הספרים החדשים — לעורר ולחזק ולאמץ את כל אלו שנפלו וירדו בעמקא דתהומא רבה, ונכשלו במה שנכשלו וכו' וכו', בפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה וכו' וכו', שקוץ, תעוב, ערם, זהום וכו' וכו' זמה וכו' וכו', וכל מח מחשבתם הוא בנאוף, ויש בכח ספרים אלו להוציאם מכל מיני תועבות רעות שנפלו בהן, ואשרי מי שידבק את עצמו בספרי צדיקי אמת, וימשיך על עצמו הארה נוראה ונפלאה מזיו שכונת עזו יתברך, כי יש בכח הספרים האלה לעורר ולסנוור את הקלפות והסטרא אחרא שברא מחמת הזמה, רחמנא לישזבן, רחמנא לצלן, ויזכה לצאת מהפח היקוש שנפל לשם, ועל-כן לא בחנם הסמ"ד-מ"ם בעצמו מדבר

נגד הספרים הקדושים ויוצא נגדם, כי כואב לו מאד, מאחר שעבד עבודה קשה כל-כף לתפס בני-אדם חרדים, בחורי חמד וכני נעורים יקרים מפז בפח יקוש כזה של פגם הברית, ועכשו בא אדם עם ספרים קדושים המגלים את אמתת מציאותו ותברך בגלוי נורא ונפלא מאד, ומוציאם מהפח שלו, בודאי שלא ישקט, ויעשה כל מיני פעולות שבעולם לחלק על הספרים, וילביש עצמו במי שילביש, העקר שלא יחזיקו את הספרים האלו, אבל צריכים לדעת, שזה הסמ"ך-מ"ם בעצמו עם שלוהיו, ועל-כן מי שזוכה להפיץ את הספרים, ומגלה ומפרסם אותם לכל עם ישראל, על-ידי-זה יגרם שכלם יחזרו בתשובה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר לצאת מהזמה, שקוץ, תעוב וזהו של פגם הברית, כי אם על-ידי עצותיו הקדושות של רבנו ז"ל, כי רבנו ז"ל בא לזה העולם רק כדי להציל את נשמות ישראל משאול תחתיות ומתחתיו, ולטהרן, לזכך ולהאיר בהן את אמתת מציאותו ותברך, עד אשר תעשינה בלים להמשכת שכירת עזו בעולם; אשרי מי שמעמיק עצמו בספרי רבנו ז"ל, ואינו מסתפל על שום מונע ומעכב, ויודע ומפיר את מקומו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו שכבר זכו לצאת מהבוץ שלהם, על-ידי הספרים הקדושים שלו, עדין הם בסכנה גדולה, שלא יהפכו את הקערה על פיה וכו', כי הסמ"ך-מ"ם אורב עליהם מאד מאד, הינו הם באמת זכו להושע על-ידי ספרים אלו, אבל אחר-כך הסמ"ך-מ"ם מתלבש בהם, וגם הם כבר מתחילים לדבר כל דבר אסור על הספרים, אשר באמת דבר זה מגחך מאד, אדם שנושע על-ידי ספרים אלו, אדם שבעצמו הפיץ את הספרים האלו, ולבסוף הוא יתהפך ויחלק עליהם, יקרעם ויבזם וכו', אין זה כי עדין לא נטהר לגמרי מהחטא המגנה הזה של נאוף, זמה, שקוץ וכו', ועדין יש לו הפרות עם הסמ"ך-מ"ם, ועל-כן לבסוף תופס

אותו גם-כן במצודתו, וגם הוא מתחיל לחלק על אלו הספרים שהיו כל-כף חביבים בעיניו ימים ושנים, וזה פלא גדול.

חמש רש"י

מוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את תלמידיו, שיתמידו בפרשת השבוע עם פרוש רש"י, ולדקדק מאד בפרוש רש"י, כי כל תבה היא רוח-הקדש ברורה מאד, והוא מסגל מאד מאד לאדם להגיע ליראת שמים.

ואמר בשם הרב הקדוש רבי פינחס מקוריץ, זכותו יגן עלינו, כי "פרוש רש"י" בחמש הוא סגלה למחשבות רעות, וכן הזהיר את תלמידיו להיות בקיאים בכל דברי רש"י שבתורה, וכך אמר הרב הקדוש רבי פינחס מקוריץ, זכותו יגן עלינו, לתלמידיו: "כשיוכלו בגיכם ללמד רש"י על חמש, מבטחני שיהיו אנשים פשרים, ולא יהיו להם מחשבות עבודה זרה, ויהיו נקיים בברית קדש" פמוכא בספר "אמרי פינחס" (שער ה, סימן י).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו שמסימים בכל שבוע פרשת השבוע חמש ורש"י עם התרגום, מבטח להם שלא יארע להם שום רע, חס ושלום, ולהפך בשבוע שמזניחים את למוד פרשת השבוע עם פרוש רש"י והתרגום, אזי יהיו בטוחים שבשבוע זה תהיה להם איזו צרה או הפסד, רחמנא לצלן, וזה ברור, ותמיד חוזר על זה מוהרא"ש נ"י, ומזהיר את כל תלמידיו, שיהיו חזקים בלמוד חמש עם פרוש רש"י והתרגום, ולסימם בכל שבוע, ודבר זה יביא להם ברכה והצלחה בכל מעשה יריהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים אשר בני-אדם מאד מאד מזלזלים בלמוד חמש ורש"י, כי חושבים שזה שיף רק לילדים קטנים, ובאמת פרוש רש"י על התורה, יש בו עמקות גדולה, בבחינת "עמק עמק מי ימצאנו" (קהלת ז, כד), ואשרי מי שלומד במפרשי פרוש רש"י הקדוש, ואז יראה מרחוק את גדל העמקות שיש בתוך דבריו.

חֶסֶד

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לעשות חסדים וטובות עם כל הבריות בכל אפן שרק יכול, ועל-פירב נדמה לבני-אדם שפדי לעשות חסד צריך לעשות איזה דבר גדול בשביל השני, אבל דברים קטנים אינם נחשבים בעיניהם כלל לחסד, ובאמת זו טעות גדולה, כי לפעמים עם דבר קטן מאד, יכולים לעשות את החסד הגדול ביותר, כגון לבטל קצת מזמנו לשמע דברי פלוני הרוצה לשפוף מר לבבו לפניו, ולאדם נדמה דבר זה כקטן מאד, אבל באמת זהו דבר גדול, ויכול להציל אדם ממות לחיים ממש, כי יש הרבה בני-אדם שמסתובבים בעולם עם לב מלא צער ויגון, והם מחפשים איזה אדם שיוכלו לשיח לבם לפניו, אבל רב אנשים אין להם זמן לזה כלל, וצועקים ואומרים, שלא יבלבלו דעתם בשטיות כאלו, ואין להם זמן כלל, וזמן שוה כסף וכו', ובזה מבטלים חסד גדול שהיו יכולים לעשות עם הבריות, כי לפעמים עם כמה דקות שתבטל על מנת לשמע צרותיו של אדם, אפה יכול להציל אותו ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מרמז בפסוק (תהלים נב, ג): "חסד אל כל היום", שיכולים לעשות חסד עם כל היום בעצמו, דהינו על-ידי שנותנים מזמנם לאחר, כי על-ידי שאתה מוכן לבטל מזמנך,

כדי לעזור לאדם במה שהוא צריך, בזה אתה עושה את החסד הגדול ביותר, ובזה תמשיך על עצמך חסד מהשם יתברך, כי בזכות שהאדם מרחם על הבריות, בן מרחמים עליו מהשמים (שבת קנא:), וזה פרוש "חסד אל" — הינו אני עושה חסד של הקדוש-ברוך-הוא "כל היום" — שאני מוסר את כל היום שלי אליו יתברך, ולעזור לאנשים, לחזקם ולאמצם תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת זהו כחם של הצדיקים האמתיים, שנקראים "גוטע יודן"^א, כי הם מלאים טוב וחסד תמיד, והם מוכנים לתן מזמנם החשוב והיקר כדי לעזור ליהודי שני, ואף-על-פי שבודאי היו יכולים להשתמש עם הזמן הזה לדברים חשובים ויקרים מאד בעבודת השם יתברך, אף-על-פי-כן העקר אצלם לעזור ליהודי שני, ובזכות זו הקדוש-ברוך-הוא חוזר ומרחם עליהם בחסדים וברחמים גדולים, ומזה נמשך להם כח לעשות אותות ומופתים בשמים ובארץ, כי מחמת שהם מוכנים תמיד למסור נפשם בשביל יהודי שני, לכן גם מן השמים הם מוכנים למלא מבקשם ותפלתם, ועל ידם יורדים השפעות טובות רבות לכל נשמות ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעקר הוא שיתחיל האדם לגמל חסד עם זמנו בתוך ביתו עם אשתו, כי יש טבע רע אצל בני-אדם שיש להם זמן לכל דבר ולכל האנשים בעולם, אבל לנשותיהם בביתם אינם רוצים לעזור עם הילדים וכו', וטוענים שאין להם זמן כלל, ובאמת זוהי עולה גדולה מאד, כי המקום הראשון שאדם צריך לעשות טוב וחסד הוא בביתו עם אשתו, לעזור לה בכל עניינה, למה היא חייבת לשבת עם הילדים ולטפל בהם כל היום פלו, והוא יהיה פטור מזה לגמרי, הלא כשהאדם מתחתן הוא נכנס לשתפות גמורה, ולמה לא תהיה לו רחמנות על אשתו לעזור לה ולתן לה מעט מזמנו, כדי להקל משאה מעליה, ולכן כשאדם מקבל התעוררות לעשות טוב וחסד עם הבריות, המקום הראשון שיחפש לעשות חסד הוא

(א) יהודים טובים.

בביתו עם אשתו, ויראה לעזור לה בכל מה שצריכה, ובזכות זו בנדאי ירחם עליו השם יתברך, ויהיו נשפעים עליו רחמים וחסדים גדולים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה באמת מרמז בספורי-מעשיות של רבנו ז"ל (בספור מהשבעה בעטלירס, מעשה י"ג, מיום השלישי), שעקר התהוות הזמן נמשך מאיש חסד הגדול וכו', עין שם; פי מי שהוא איש חסד באמת, הוא יודע היטב איך להשתמש בזמנו, ולגמל חסד עם 'גוף הזמן' בעצמו, שלפעמים זה יכול להיות החסד הגדול ביותר שיכולים לעשות עם הבריות; אשרי מי שזוכה לעשות חסד תמיד.

חננוך

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את אנשי שלומנו, שבעניני חננוך אסור להתפשר בשום אופן שבעולם, כי חננוך הילדים הוא העקר בקיום והמשך היהדות, ועל-כן מי שרוצה שישאר ממנו שם ושאריה בארץ, ימסר נפשו בעבור חננוך כשר לילדיו, ויחפש ויבקש תמיד אחר תלמוד תורה לבנים ובית-ספר לבנות החרדי ביותר, ולא יעשה שום פשרות, כי הילדים הם כאישון עיניו, וכמו שאין האדם עושה פשרות ונסיונות עם אישון עיניו, כמו-כן אסור לו לעשות שום פשרות בעניני חננוך, וצריך למסר את נפשו בעבור חננוך טוב, ויחפש ויבקש הרבה ממנו יתברך, שיהיו לילדיו מלמדים הגונים ויראי ה', כי כפי המלמדים, כן גדלים הילדים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אחד מיסודות החננוך — להביא את הילדים לבית-הכנסת ולבית-המדרש, ואף שמרעישים וכו', מה בכך,

גם אֲנַחְנוּ בְּהִיּוֹתָנוּ קְטַנִּים הֵינּוּ כְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וְעִשְׂיָנוּ רַעַשׁ, וְתַהֲלָה לֹאֵל נִדְבָקוּ בְּנוֹ הַרְבֵּה מְנַהֲגִים טוֹבִים שְׂרָאִינוּ בְּעוֹדְנוּ יְלָדִים קְטַנִּים, וְגַם אֶת נִסְחַת הַתְּפִלָּה קִלְטָנוּ הֵיטֵב, כִּי טָבַע שֶׁל יֶלֶד קֶטָן, שְׂתוּפָס כָּל מָה שְׁנַעֲשֶׂה סְבִיבוֹ, וְעַל־כֵּן כְּשֶׁמְבִיאִים אֶת הַקְּטַנִּים לְבֵית־הַמְּדֻרָשׁ, וְאַף־עַל־פִּי שְׁעוֹשִׂים רַעַשׁ, אֲבָל זֶה מְגֻדֵר הַחֲנוּךְ שִׂירָאוּ סִפְרֵי תוֹרָה, קְרִיאַת הַתּוֹרָה, בְּרִכַּת כֹּהֲנִים, חֲזָן וּבַעַל תְּפִלָּה, רַב, מַגִּיד וּבַעַל דִּרְשָׁן וְכוּ', וְלֹאט לֹאט נִקְלָט גַּם בָּהֶם כָּל מָה שְׂרָאִים, וּכְשֶׁגִּדְלִים נִשְׂאָר חֲקוּק בְּדַעְתָּם מָה שְׂרָאוּ בְּקִטְנוּתָם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂבָכָל אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת כְּגוֹן בְּעָרֵי גְרַמְנִיָּה, שְׂדֵקְדָקוּ דִּיקָא לֹא לְהַבִּיא אֶת הַקְּטַנִּים לְבֵית־הַמְּדֻרָשׁ וְלְבֵית־הַכְּנֶסֶת, שְׂלֹא יַעֲשׂוּ רַעַשׁ, פִּי בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת צָרִיף לִישֵׁב בְּשֶׁקֶט... דִּיקָא מִשֵּׁם יַצְאָה הַהִשְׁכָּלָה הָאֲרוּרָה, עַד שְׂבָאוּ לִידֵי כְּפִירָה גְמוּרָה, וּבְגִיָּהֶם וּבְנוּתֵיהֶם נַעֲתָקוּ לְגַמְרֵי מַהִיָּהוּת, עַל־כֵּן צָרִיכִים לְהַבִּיא דִּיקָא אֶת הַיְלָדִים לְבֵית־הַמְּדֻרָשׁ וְלְבֵית־הַכְּנֶסֶת, כְּדֵי שִׂירָאוּ בְּעִינֵיהֶם הַכֹּל, וַיַּחֲזֶק בְּתוֹף לְבָם כָּל מָה שְׂרָאוּ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂבִיּוֹתֵר צָרִיף לְשֹׁמֵר עַל יְלָדָיו עִם מִי הֵם מְתַחַבְּרִים, פִּי בְּעֵתִים הִלְלוּ הַכֹּל הַפְּקָר, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאִם לֹא נִזְהָרִים בְּזֶה, אֲזִי בְּנִקָּל לְחַבְּרִים רַעִים לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם לְרַעָה, וְעַל־כֵּן צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד מְאֹד עַל הַיְלָדִים, וְלִידַע עִם מִי הֵם מְתַחַבְּרִים, וְאִסּוּר לֹמַר: יֵשׁ לִי זְמַן, עֲדִין הֵם קְטַנִּים... חֲלִילָה וְחַס לֹמַר דְּבָרִים כְּאֵלוֹ, כִּי עוֹד מִימֵי קְטַנוּתָם צָרִיף לְהַפְרִידֵם מִחַבְּרִים רַעִים, שֶׁהֵם מְלֵאִים אָרֶס, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּבְנִקָּל יִשְׁפִיעוּ עַל יְלָדָיו, חַס וְשְׁלוֹם, וְאִזְ הִיָּה כְּבָר מְאַחֵר.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂצָרִיף לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר חֲנוּךְ תְּרַדִּי, וְלְהַקְפִּיד עַל הַפְּרֻדָּה מַחֲלֻטָּת שֶׁל בָּנִים וּבָנוֹת, וְאִפְלוּ בְּאוֹתוֹ רַחוּב שְׂלֹא יִהְיוּ יַחְדָּו, אֲלֹא בְּרַחוּב אֶחָד בֵּית־סִפְר לְבָנוֹת וּבְרַחוּב אַחַר לְגַמְרֵי תְּלֻמוּד־תּוֹרָה לְבָנִים, וְעַל זֶה צָרִיף לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ, וּכְדֹאֵי

למשכן את בגדיו להביא מלמד ירא שמים לבניו, ולא יאבה ולא ישמע לשום ברירה הרוצה לעשות פשרות, רחמנא לצלן, אוי לו ואוי לנפשו, בחנוף אין עושים פשרות כלל, רק מוסרים נפשם עד הסוף, כדי שהילדים יקבלו חנוף טוב ומצין; אשרי מי שמכניס דבורים אלו אל תוף לבבו, ואז נכון יהיה לבו ובטוח, שיזכה שיצאו ממנו דורות יראים ושלמים.

חכמות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר החכמה בעבודת השם יתברך היא לא להיות חכם, דהינו להשליך את שכלו וחכמתו, ולהתנהג בתמימות ובפשיטות גמורה כפי שהתורה הקדושה מצוה עלינו, ובלי שום חכמות כלל, ואמר, שרבנו ז"ל ספר על עצמו, שכל הצלחתו בעבודת השם יתברך היתה רק פיון שהשליך את חכמתו, ואף-על-פי שהיה חכם גדול מאד, בכל אפן השליך את חכמתו, והבין שבעבודת השם אין צריכים אלא תמימות ופשיטות, ורק כך זכה למה שזכה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כשהאדם הולך אחר שכלו וחכמתו, הוא יכול לטעות ולפל בנקבא דתהומא רבא, להכשל ולהכשיל אחרים, רחמנא לצלן, ורבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן יב), שעקר היזהרות הוא לילך רק בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השם יתברך, ולכלי להשגיח כלל על כבוד עצמו, רק אם יש בזה כבוד השם יתברך יעשה, ואם לאו — לאו, ואזי בודאי לא יכשל לעולם, כי עקר עבודת האדם הוא, לקיים את רצונו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, ולמצא את השם יתברך בכל דרכיו, מעשיו ומחשבותיו, אשר לזה אי אפשר

לזכות אלא על-ידי תמימות ופשיטות, ולהשליך את השכל העצמי לגמרי, רק צריך תמיד להסתכל אם באותו מקום או מעשה נמצא כבוד השם יתברך, ואז יעשה את המעשה, ואם לאו, לא יעשה את המעשה הזה, ואז ילך לבטח דרכו, ולא יפשל לעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהחכמות של האדם הן הן המפילות אותו בנגבא דתהומא רבא, והן עקר המניעה לאדם, שלא יזכה לחזר בתשובה שלמה לפניו יתברך, כי מרב החכמות שיש לאדם, הוא מתחיל לחשב על עצמו וליאש את עצמו, כי לפי דעתו וחקמתו נדמה לו, שאדם כמהו שחטא ופגם כל-כף הרבה, ולכלף את עצמו כמו שלכלף וכו', בודאי כבר אין לו שום תקנה וספוי לחזר בתשובה אליו יתברך, כי על-פי שכלו וחקמתו, הוא אינו מבין כיצד יכול לכפר על כל החטאים האלו שעשה ופגם וכו', וכל זה נמשך מחמת שהוא הולך אחר שכלו וחקמתו, וממילא נופל ואינו זוכה לחזר בתשובה, מה שאין בן אם היה האדם הולך בתמימות ובפשיטות, והיה מקים את רצונו יתברך, היה זוכה תמיד לחזר אליו יתברך, כי הקדוש-ברוך-הוא שהזהירנו בתורתו הקדושה, שלא לעשות כף וכף, הוא אמר, שאם נכשל האדם ועשה כף וכף, יעשה תשובה ויכפר לו, ומתוך הבוץ והבור שנפל אליו — יצחק: "איה מקום כבודו", ושם יחפש אותו יתברך, ועל-ידי-זה יזכה לצאת משם, ואין האדם צריך לחשב יותר כלל, אלא לקיים את רצונו יתברך ולחזר בתשובה שלמה, בלי שום שכל עצמי כלל, ובלי לרצות להבין שום דבר, אלא לעשות ולעשות רק מפני שהקדוש-ברוך-הוא צוה כף, ואז יצליח דרכו, כי כשהאדם הולך אחר שכלו וחקמתו, לא יוכל אף פעם לעבד אותו יתברך באמת, כי בכל פעם יתיאש, כי על-פי שכלו וחקמתו לא יבין כיצד מגשם כמהו יכול לחזר בתשובה, וכיצד הקדוש-ברוך-הוא ישמע את תפלתו, ומה שוה תפלתו, ומה שוה למודו וכו', ועל-ידי-זה יתיאש ויפל, מה שאין בן כשהאדם הולך בתמימות ובפשיטות גדולה, ומקיים את רצונו יתברך, ומתפלל

ולומד אף ורק מפני שהוא תברך צוה כף, על-ידי-זה יצליח מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר המחלקת בעולם נמשכת רק מחמת שהאדם הולך אחר חכמתו ושכלו, ונדמה לו שכאשר יצא לריב ולחלק על פלוני וכו', יוכל להתגבר עליו, ותהיה לו הצלחה, מה שאין כן אם היה האדם הולך בתמימות ובפשטות, אף פעם לא היה יוצא לריב ולחלק על השני כלל, רק היה יושב במקומו, כי עקר התמימות והפשטות הוא — למצא את השם תברך בתוך מקומו, ולדעת שאם הקדוש-ברוך-הוא שם אותו במקום פלוני, כנראה הוא צריך להיות שם, וזה רצונו תברך, ומה שיך לעשות נגד רצונו תברך, כי (משלי כא, ל): "אין חכמה ואין תבונה נגדו תברך, אלא העקר הוא למצא באותו מקום את הקדוש-ברוך-הוא, ולשמח את עצמו תמיד, כדרך שעשה יוסף הצדיק, שהיה ברום המעלות ונמכר לעבד, וגם אחר-כך כשעלה מעלה מעלה בבית המצרי, העלילו עליו עלילה, וחשדו בו באנס, וגדל הבזיונות שהיו לו, אין לתאר ולשער, ונאסר בבית-הסהר עשר שנים על לא עול בכפו, אף יוסף הצדיק שהלך בתמימות ובפשטות, ומצא את הקדוש-ברוך-הוא בכל מקום ומקום, זכה לשמח את כל האסירים בבית-הסהר, כי ידע שעכשו רצונו תברך שיהיה במקום זה, ומשם יעבד אותו תברך, ועל-ידי-זה היה יכול להחזיק מעמד ולא נשבר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה היה פגמו של קרח שיצא לחלק על משה, כי הלך אחר חכמתו ושכלו, ולא הסכים לבטל את עצמו אליו תברך, ובאמת זה מה שמוכא ברש"י שם: "קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו"? (והוא מבמדבר ופה יח, ז), דהינו שכל עקר השטות של קרח, שיצא וחלק על משה, הכל נמשך אף ורק מפני שהיה פקח וחכם בעיני עצמו, אשר על-ידי-זה יצא וחלק על משה רבינו, ונפל להיכן שנפל, עד שנבלע באדמה, ורחמנא לצלן, כי במקום להסתכל על הקדוש-ברוך-הוא, הסתכל על משה רבינו, וקנא בו, ולפי חכמתו

ושכלו לא היה יכול להבין, מדוע לא הוא נבחר לתפקיד שרצה בו, והלא זה מגיע לו, ועל-ידי-זה יצא וחלק על משה, והכל נמשך מפיון שקרח פקח היה, כי השתמש עם חכמתו ושכלו, ועל-ידי-זה נבלע באדמה; אשרי הזוכה ללכת בתמימות, אשרי לו ואשרי חלקו.

חתן

מוהרא"ש נ"י דבר פעם ממעלת החתן ביום חפתו, ואמר, שחתן אסור לו לילך לחפה כמו עגל לשחיטה שרועד ובוכה וכו', כמו שנהוג לפעמים אצל חתנים ביום חפתם, כי אין זו הדרך כלל ללכת לחפה בצורה כזו, רק אדרבה צריך ללכת בגדלות המחזין ובדבקות גדולה לעבודת השם יתברך, רק לפני החפה כל היום, אז ראוי לחתן לישב בביתו ולבכות הרבה להשם יתברך בתפלה והתבודדות, ולסיים את כל ספר התהלים, וכן לטבל במקוה ולומר הודוי הגדול בתפלת מנחה כמו בערב יום פפורים, אבל אחר-כך פשכר הולכים אל החפה, צריכים לחשב מחשבות של דבקות והתעוררות להשם יתברך, ולדעת שאז נשפעים על האדם מחזין קדושים, "מחזין דאבא", כמבאר בכתבי האריז"ל, ואז מתחיל עמו ענין אחר לגמרי, ואז בשעת החפה האדם צריך לדמות לעצמו כאלו הוא יושב בצל הספה, מקף עם השבעה עננים הקדושים, שהם מרמזים על שבעת הנרות שהם: שתי עינים, שתי אזנים, שני נחירי החוטם והפה (כמבאר בדברי רבנו י"ל בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כא), ואז הזמן מסגל ביותר לבקש מהקדוש-ברוך-הוא שתהיה נמשכת עליו קדשת אלו שבעת הנרות, ויזכה למח קדוש וטהור מאד, דבוק תמיד בהשם יתברך, ותמיד יאיר עליו אורו יתברך כמו אור המנורה הטהורה, (אשר זה גם מרמז בשבע הקפות שנוהגים לעשות סביב החתן), ולכן מה ענין הבכיה לכאן? הלא זהו יום שמחת לבו ולא

יום אַבלותו, חס ושלום, וְלָמָּה יבכה אָז? ! עקר הבכיה צריך להיות קדם לכן בינו לבין קונו, אַבְל אחר־כֵּן כְּשֶׁכָּבַר הוֹלֵךְ לַחֲפָה, צריך להיות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבְדַבְּקוֹת גְּדוּלָּה לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁאַצֵּל הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם נוֹהֲגִים שֶׁהַבְּדָחַן אוֹמֵר דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת לְחַתֵּן לִפְנֵי הַחֲפָה, כְּדֵי שְׂיִבְכֶּה וַיִּתְעוֹרֵר לַתְּשׁוּבָה, אַבְל אוֹי לוֹ לְמִי שְׁצָרִיךְ שֶׁהַבְּדָחַן יְעוֹרְרוֹ לְזֶה, כִּי הֲלֹא רוֹאִים אִיזוֹ שְׁטוּת וְלִיצְנוּת גְּדוּלָּה, כִּי הֲלֹא אוֹתוֹ בְּדָחַן שְׁאוֹמֵר לוֹ דְּבָרֵי תְּשׁוּבָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת קִדְּם הַחֲפָה, אַחֲר־כֵּן אוֹמֵר דְּבָרֵי לִיצְנוּת וּבְדַחְנוּת לְבַדַּח אֶת כָּלֶם, הֲרִי רוֹאִים שֶׁהַכֹּל שֶׁקָּר וְכִזָּב וְדַמְיוֹן בְּעֵלְמָא, וְהַעֲקָר הוּא שְׁאָדָם צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת עֲצָמוֹ לְבִכְיָה וְתְּשׁוּבָה לִפְנֵי שֶׁהוֹלֵךְ לַחֲפָה, אַבְל אַחֲר־כֵּן יִשְׂמַח מְאֹד וַיִּדְבֵּק עֲצָמוֹ בְּהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּמַחֲשָׁבוֹת קְדוּשׁוֹת וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְאִזִּי בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ קִדְּשָׁה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁצָרִיךְ לְזָכֹר, שְׁאֲז הוּא זְמַן מְסַגֵּל מְאֹד לְפַעַל יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד לְכָל הַחַיִּים, כִּי בְּשַׁעַת הַחֲפָה הוּא עַת רְצוֹן גְּדוֹל מְאֹד, וְרְאוּי לְאָדָם לְבַקֵּשׁ מִהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל כָּל דְּבָר — הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי אֲז רְאוּי לְאָדָם לְבַקֵּשׁ מִהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שְׂיִזְכֶּה לְהַתְּדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמְתּוֹ, וַיִּזְכֶּה לִישָׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה כָּל יְמֵי חַיָּו, וְגַם יִתְפַּלֵּל אֲז עַל בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוּנֵי, וְשְׂיִזְכֶּה לְשָׁלוֹם־בֵּית אִמְתֵּי כָּל יְמֵי חַיָּו, וְאִם הָאָדָם מְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר אֲז, בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְפַעַל יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

וְסִפֵּר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם בָּאָה אֲדָל בַּת רַבְּנּוּ ז"ל, וְסִפְרָה לוֹ שִׁישׁ לָהּ צָרוֹת גְּדוּלוֹת מִהַמְשָׁרְתָת שְׁלָהּ, וְאִינָה מְסַתְּדֶרֶת עִמָּה, וְשָׂאֵל אוֹתָהּ רַבְּנּוּ ז"ל כְּלֹאֲחֵר יָד: בְּתִי, הָאִם הַתְּפַלְלָתָ עַל זֶה תַּחַת הַחֲפָה?... וְהַבִּינָה מִזֶּה כִּמָּה גְּדוֹל הַכַּחַשׁ שֶׁל תְּפִלָּה בְּיוֹם הַחֲפָה,

שְׁאֲדָם צָרִיף לְבַקֵּשׁ אֶז עַל כָּל דְּבַר מַמָּשׁ, דְּבַר קָטָן וְדְבַר גָּדוֹל, וְשִׁתְּהִיָּה לוֹ הַצְּלָחָה כָּל יְמֵי חַיָּיו.

וְהַמְשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י וְאָמַר, שְׁאֲדָם צָרִיף לְזַכֵּר אֶת דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֵרוּכִין נד.): "הָאֵי עֲלָמָא כְּבִי הִילּוּלָא דְמִיָּא"א, הֵינּוּ שְׁכָל הַחַיִּים הֵם כְּמוֹ חֲפָה, כִּי כַּמָּה זְמַן אוֹרְכַת הַחֲפָה? כְּרַבֵּעַ שָׁעָה, וּבְזְמַן הַחֲפָה הָאָדָם בּוֹדֵאי שְׂמִיחַ מְאֹד, וּבּוֹדֵאי לֹא יָרִיב אֶז עִם כְּלָתוֹ אוֹ עִם חֲמוֹתוֹ וְכוּ', רַק יוֹתֵר עַל הַכֹּל, וַיְהִיָּה רַק בְּשִׂמְחָה, וְכֵן צָרִיף הָאָדָם לְדַמּוֹת לְעַצְמוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו, שֶׁהוּא כְּמוֹ בַּחֲפָה, וּכְדִבְרֵי רַבְּנּוֹ ז"ל (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן סא), שְׁכָל הַחַיִּים הֵם כְּמוֹ רַבֵּעַ שָׁעָה לְמִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁכָל גָּדוֹל מְאֹד, עֵינֵי שָׁם; וְלִכֵּן כְּדֵאי לְאָדָם לְעַשׂוֹת לְעַצְמוֹ חֲשֻׁבוֹן תְּמִיד, הָאֵם כְּדֵאי לְרִיב עִם אִשְׁתּוֹ וְעִם שְׂאֵר בְּנֵי-אָדָם בְּשִׁבִיל זְמַן קָצֵר כְּזֶה, הֲלֹא יוֹתֵר טוֹב לְוֹתֵר עַל הַכֹּל, וְלַחֲיוֹת חַיִּים שֶׁל שְׂמִיחָה, וְאֶז יְהִי לוֹ כָּל הַחַיִּים כְּמוֹ יוֹם הַחֲפָה, וַיְחִיָּה חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים בְּאַמְת; אֲשֶׁרֵי לוֹ וְאֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ.

טוֹבוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאֲדָם צָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְעַשׂוֹת טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, וְצָרִיף לְמַסֵּר אֶת עַצְמוֹ בְּעֵבּוֹר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְזֶה נִקְרָא יְהוּדֵי בְּאַמְת, "אֵיִין אֲמַתָּר יוּד"א, כְּשִׁמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְעַשׂוֹת טוֹבוֹת בְּעֵבּוֹר זוּלָתוֹ, וְאֶפְלוֹ שֶׁהִלָּה לֹא יִשְׁלַם לוֹ בַּחֲזָרָה אֶפְלוֹ אֶחָד מִנֵּי אֶלָּף, עִם כָּל זֹאת אֵל יִמְנַע אֶת עַצְמוֹ לְעַשׂוֹת טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, וְזֶה נִקְרָא יְהוּדֵי אֲמַתִּי, וְרֵאִינוּ בְּחֹשׁ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁהִיוּ יְהוּדִים אֲמַתִּיִּים כְּאֵלוֹ שֶׁמְסַרּוֹ אֶת נַפְשׁוֹ בְּעֵבּוֹר זוּלָתוֹ, וְהִצִּילוֹ אוֹתָם, כְּגוֹן

(א) הָעוֹלָם הַזֶּה דוֹמֶה לְבֵית חֲתָנָה.

(א) יְהוּדֵי אֲמַתִּי.

בַּעַת מְלַחְמָה או בַּעַת גְּזֵרַת הַחֲטִיפָה לְצָבָא, עֲשׂוּ כָּל מִינֵי טוֹבוֹת לְזוּלְתָם לְהַעֲבִירָם דְּרַף הַגְּבוּל או לְהַסְתִּירָם וּלְהַצִּילָם, וְזֶה נִקְרָא יְהוּדֵי אֲמַתִּי, וְכָל זְמַן שָׂאִין יְהוּדֵי מוֹכֵן לְמִסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר זוּלְתוֹ, אֵינּוּ נִקְרָא "אֵיִן אֲמַתֵּר אִיד", כִּי עֵקֶר הַשֵּׁם "יְהוּדֵי אֲמַתִּי" הוּא רַק, לְמִי שְׂמוּסֵר נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר זוּלְתוֹ, וְעוֹשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי עֵקֶר הַטוֹבוֹת הוּא בְּרוּחַנִיּוֹת, בְּוֹדָאֵי צְרִיכִים לְעֹזֵר לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל גַּם בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּלְמִסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּרוֹ וּלְהַצִּילוֹ בַּפֶּעַל מִמֶּשׁ, אִם נִמְצָא בְּאִיזוֹ סִכְנָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּגוֹן לְהַעֲבִירוֹ דְּרַף הַגְּבוּל וְכוּ', או לְהַצִּילוֹ מִהַעֲפוּ"ם [עוֹבְדֵי פוֹכְכִים וּמְזֻלוֹת] וְכוּ', או מִכָּל מִינֵי גְזֵרוֹת רָעוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲבָל עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַטוֹבוֹת — לְעֲשׂוֹת לְיְהוּדֵי טוֹבָה בְּרוּחַנִיּוֹת, וּלְקַרְבוֹ אֵלָיו יתְבַרֵךְ, וּלְהַחֲדִיר בּוֹ אֶת דַּעַת הָאֲמַת, שְׁזֶה הָעֵקֶר; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרֵּי מִי שְׂמוּסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל וּמִפִּיץ אֶת אֹר רַבְּנוֹ ז"ל, וּמִתְדִיר בְּכָל אֶחָד אֶת אֹר רַבְּנוֹ ז"ל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְהִקְרָא יְהוּדֵי אֲמַתִּי, "אֵיִן אֲמַתֵּר אִיד", כִּי מִי שְׂמוּסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר זוּלְתוֹ, נִקְרָא יְהוּדֵי אֲמַתִּי, "אֵיִן אֲמַתֵּר אִיד"; אֲשַׁרֵּי מִי שְׂמוּסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבּוּר זוּלְתוֹ, וּמִתְדִיר בּוֹ דַּעַת הָאֲמַת שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה, כִּי בְּזֶה שְׂמֻקְרָבִים אֶת הָאָדָם אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה נִשְׁאָר לְאָדָם תָּמִיד.

טענות

מוהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיף תָּמִיד לְהַסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ הַיָּטֵב הַיָּטֵב, וְלֹא יִטְעֶה אֶת עֲצָמוֹ, כִּי בְּפִרוּשׁ גְּלָה לָנוּ רַבְּנוֹ ז"ל (עֵין שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן נ"א): אֶת זֶה תִּקְבְּלוּ מִמֶּנִּי שֶׁכָּל יִטְעָה אֶתְכֶם הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מִטְעָה אֶת הָאָדָם מְאֹד מְאֹד; עַל-כֵּן צָרִיף

לחפש ולבקש בעצמו תמיד פן ואולי הוא נמצא בטעות, ותמיד צריך לדעת ולחקק היטב בדתו פן ואולי מטעה את עצמו, ושמה הוא נמצא בטעות, ועל-ידי שיחזיק את עצמו תמיד שהוא בטעות, על-ידי-זה יזכה להתעלות תמיד מעלה מעלה, לא-כן אם יחזיק את עצמו כצודק, אזי אף פעם לא יעלה מעלה מעלה.

ודבר עמנו הרבה מוה"רא"ש נ"י, שזו היתה עבודתו הקדושה של רבנו איש האלקים, רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו, שתמיד חרף ובזה את עצמו בפני כל תלמידיו וצעק: "מיילך, מיילך, מה עשית וכו', מיילך, מיילך, אתה חוטא ופושע וכו', מיילך, מיילך, אתה נמצא בטעות ואתה מטעה את עצמך ומטעה את הבריות" וכו' וכו', ועל-ידי-זה עורר תמיד את תלמידיו, ובעבור זה זכה אל מה שזכה, כי מי שמחזיק את עצמו ללא כלום, ותמיד נדמה לו שהוא בטעות, על-ידי-זה יתעלה מעלה מעלה עד אין סוף, כי כל מה שאדם מחזיק את עצמו ללא כלום ואשר נמצא בטעות, על-ידי-זה הוא עולה מעלה מעלה וזוכה להשגות ולמדרגות חדשות בדבקות הבורא יתברך שמו.

ואמר מוה"רא"ש נ"י אשר דבר זה החדיר רבנו איש האלקים, רבי אלימלך, זכותו יגן עלינו, בתוך תלמידיו, ולכן זכו למה שזכו, כגון החוזה מלובלין וכל תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שתמיד החזיקו את עצמם, שהם נמצאים בטעות גדולה, ובכו שמים וארץ על רחוקם, ועל-ידי-זה זכו להתעלות מעלה מעלה, כי כן צריך האדם תמיד להחזיק את עצמו שנמצא בטעות, ואז באמת יעלה ויתעלה.

וסים מוה"רא"ש נ"י: מי שהולך בדרך זו, הוא תמיד מצליח, כי כשאדם מחזיק את עצמו כצודק, הוא יפל בנקבא דתהומא רבא, מה שאין כן כשמחזיק את עצמו כטועה, אזי יתעלה מעלה מעלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל מי שפּרַגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְלֶכֶת בְּדַרְךָ זוֹ, שֶׁמִּחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ כְּטוֹעָה, בְּאֵמֶת סוּף כֵּל סוּף יִגִּיעַ לְדַרְךָ הַיְשָׁרָה, כִּי עַל-יְדֵי כֵּךְ לֹא יַעֲזֹב אֶת עֲצָמוֹ, רַק תָּמִיד יִחַפֵּשׂ וַיִּבְקֹשׂ אַחֲרָיו יתְּבַרֵךְ כּוּלֵי הַיּוֹלֵי וְאוֹלֵי יִזְכֶּה לְלֶכֶת וְלַעֲלוֹת עַל הַדַּרְךָ הַיְשָׁרָה, לֹא-כֵן מִי שֶׁמִּחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ כְּצוֹדֵק, אֲזִי חוֹשֵׁב שְׂאִין לוֹ מַה לְתַקֵּן, וּבְזֶה נִשְׁאָר תָּמִיד לְמַטָּה; וְעַל-כֵּן אֲשָׁרִי וְאֲשָׁרִי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ זוֹ, לְבִכּוֹת וְלִהְתַּחַנֵּן לְפָנָיו יתְּבַרֵךְ, וְלִידַע שֶׁהוּא מֵנַח בְּטַעוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה בְּאֵמֶת לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה; וְאֲשָׁרִי מִי שֶׁתָּמִיד מְסַתְּפֵל עַל עֲצָמוֹ בְּעֵין כְּזוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא בְּטַעוֹת, וְתָמִיד מְשִׁתַּקֵּק לְחֹזֵר אֵלָיו יתְּבַרֵךְ, שְׂאִז יַעֲלֶה מֵעֲלָה מֵעֲלָה.

טמאה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר עֵקֶר הַטְּמָאָה הִיא טְמֵאת פְּגָם הַבְּרִית, כִּי כָל מַה שְׂאָדָם מְטַמֵּא אֶת עֲצָמוֹ בְּנֹאֵף, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, עַל-יְדֵי-זֶה מְטַמֵּא אֶת נִשְׁמָתוֹ, כִּי אֵין עוֹד דְּבַר שֶׁמְטַמֵּא כָּל-כֵּךְ אֶת נִשְׁמַת הָאָדָם כְּמוֹ תַּאֲוֹת נֹאֵף, וְהַסֵּמ"ךְ-מ"ם יוֹדַע דְּבַר זֶה, וְעַל-כֵּן מְכַשִּׁיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתַאֲוֹת נֹאֵף, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (סְנֵהֲדִין צג): אֱלֹהֵיהֶם שֶׁל אֱלוֹ שׁוֹנֵא זְמָה; וְעַל-כֵּן יַעֲזֹב בְּלַעַם לְבָלֵק לְהַפְקִיר אֶת בְּנוֹת מוֹאָב וְלְהַכְשִׁיל עַל-יְדֵי כֵּךְ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֲזִי יֵצֵא הַקְּצָף מִמֶּנּוּ יתְּבַרֵךְ, כִּי אֵין עוֹד דְּבַר שֶׁמְבִיא חֲרוֹן-אָף בְּעוֹלָם כְּמוֹ טְמֵאת נֹאֵף, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁיּוֹדַע בְּעֲצָמוֹ שֶׁנִּפְּל בְּתַאֲוֹת נֹאֵף, וְנִטְמָאָה נִשְׁמָתוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּטְמָאָה, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, עָלָיו לְצַעֵק אֵלָיו יתְּבַרֵךְ כּוּלֵי הַיּוֹלֵי וְאוֹלֵי שְׂיִזְכֶּה לְטַהַר אֶת עֲצָמוֹ, כִּי עֵקֶר הַטְּהָרָה מְטַמֵּאת נֹאֵף הִיא הַצַּעֲקָה אֵלָיו יתְּבַרֵךְ, שְׂצָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְלֶכֶת בְּמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וְלְצַעֵק, לְזַעֵק, לְהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ כּוּלֵי הַיּוֹלֵי וְאוֹלֵי שְׂיִזְכֶּה לְצַאת מִזֶּה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שנטמא בפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה, וכל מיני נאוף, שקוץ, תעוב, ערם, זהום וכו' וכו', עליו לצעק בקולי קולות אליו יתברך, ולא — אף פעם לא יטהר מטמאתו, כי אי אפשר להטהר מטמאת נאוף, כי אם על-ידי צעקות וקולות אליו יתברך, ולכן פדאי לו ללכת למקום פנוי שאין שם בני-אדם, כגון באיזה שדה ויער, או באיזה מרתף, ולצעק בקולי קולות אליו יתברך, אולי ירחם אולי ירחם השם, כי אי אפשר לטהר את עצמו מטמאה זו כי אם על-ידי צעקה.

פעם אחת הלך מוהרא"ש נ"י לטייל אחר חצות לילה כדרךפיו עם תלמידיו, ודבר עמהם כדרכו דבורים ערבים ומתקים על-פי דרכו של רבנו ז"ל, ופתאום עברה מכונית של "מכבי-אש", וכידוע כשהיא נוסעת לכבות אש, היא צופרת ומריעה בכל מיני קולות, ואפלו שיהיה אמצע הלילה אין זה משנה, המכוניות של "מכבי-אש" צופרות, מצלצלות ומריעות בכל מיני קולות משנים ונוסעות במהירות, ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: ראו גם ראו איך שנוסעים לכבות אש, הרי צריכים לצעק ולצלצל ולהתרות בכל מיני קולות וזעקות, תרועות וצלצולים וכו' וכו', כמו-כן מי שרוצה לכבות את אש התאוות, את הטמאה של נאוף שנקנסה בו, אין שום עצה אחרת, אלא לצעק ולהריע ולזעק על מר נפשו האמללה שנפלה בחשך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר על טמאה זו — טמאת נאוף, שנדבקה בנשמת האדם, ראוי לאדם לבקש ולהתחנן ממנו יתברך, שיזכה לצאת ממנה, וימטר את נפשו בקולות ובתחנונים אליו יתברך, שיחוס וירחם עליו כולי האי ואולי, ואף-על-פי-כן אסור להתנאש כלל, כי רבנו ז"ל גלה לנו, אשר תפלה והתבודדות וצעקה מועילים לזה, ובפרוש גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן

לו), אֲשֶׁר מִי שְׁנֹלֶכֶד בְּתַאֲנוֹת נְאוּף, טְמֵאת צָרַעַת, זְהֵמַת שְׁקוּץ נְאוּף, עָלָיו לְצַעַק ע' [שְׁבַעִים] קָלִין מִמָּשׁ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

וספר מוהרא"ש נ"י, שִׁשְׁמַע מִהֶרֶב הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ו"ל, שִׁפְעֵם הֵלֵךְ אֶל צִיּוֹן רַבְנוֹ ו"ל, וְשָׁמַע שְׁאֶחָד בּוֹכָה וּמְבַכָּה שֵׁם עַל נַפְשׁוֹ, וְאוֹמֵר: "רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בּוֹעֵרַת בִּי תַאֲנוֹת נְאוּף בְּתַכְעֲרָה עֲצוּמָה בְּזוֹ שָׂרָק אַתָּה יוֹדֵעַ וְכוּ', וְאֵשׁ הַטְּמֵאָה שֶׁל נְאוּף שׁוֹרְפֶת אוֹתִי לְגַמְרִי, נָא וְנָא, רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה לְנִקּוֹת אוֹתִי מִטְּמֵאָה זוֹ, וְאִם לֹא, רְאֵה שְׁאֲשׁוּרָף כָּאֵן עַל הַצִּיּוֹן, כִּי אֵינִי יְכוֹל כְּבֹר לְסַבֵּל אֶת טְמֵאת נְאוּף שְׁבוֹעֵרַת בִּי", וְסֵפֶר אִזּוֹ הֶרֶב הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ו"ל, שְׁאֵף אִם לֹא הִיָּה מְסִתִּיר אֶת עֲצָמוֹ (כִּי הִסְתַּתֵּר בְּחֻשׁוֹ שֶׁהֵלָה יִתְבַּיֵּשׁ), לֹא הִיָּה הֵהוּא רֹאֵה אוֹתוֹ עוֹמֵד שָׁם, כִּי כָל־כֶּף הִיָּה מְכַנֵּס בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ, וְלֹא הִיָּה יְכוֹל לְהִכָּחִין בְּמִישָׁהוּ אַחַר הַמְשַׁתְּטַח עַל צִיּוֹן רַבְנוֹ ו"ל, וְהוֹסִיף, שְׁאִי אֶפְשֶׁר לְתַאֵד וּלְשַׁעַר אֶת גְּדֵל הַבְּכִיּוֹת וְהַצְּעָקוֹת וְהָאֲנָחוֹת שְׁצַעַק וְהַתַּאֲנַח הָאֲבִירָף הַזֶּה, וּבְזוֹ הַלְשׁוֹן אָמַר: "רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָּאס הָאֲרִץ זָאל מִיר אוֹיִסְגֶּעֲרִיסֶן וְוַעֲרֵן אוֹיב אִיף וְוַעֲל נִישְׁט רִיין וְוַעֲרֵן פּוֹן טְמֵאת נְאוּף"א, "רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, פֶּאָרְבֶּרַעַנט זָאל אִיף דָּא וְוַעֲרֵן אוֹיב אִיף וְוַעֲל נִישְׁט רִיין וְוַעֲרֵן פּוֹן תַּאֲנוֹת נְאוּף"ב, וְסִיִּים הֶרֶב הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ו"ל לְמוֹהֲרָא"ש נ"י: "אִין בְּפִי מְלִים לְפָרֵשׁ לָךְ אֶת הַמַּחְזָה הַנּוֹרָא הַזֶּה, שְׁבַעֲצָמִי לֹא הֵאֱמַנְתִּי שְׁאֶחָד הִיָּה כָל־כֶּף מְסוּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ עַל צִיּוֹן רַבְנוֹ ו"ל, וַיִּבְקַשׁ וַיִּתְחַנֵּן שָׁם, וַיִּצְעַק עַל נַפְשׁוֹ שֶׁיְהִיָּה נֶעְקָר לְכַבּוֹ, אִם לֹא תִתְקַרֵּר אֲצִלוֹ טְמֵאת נְאוּף, וְשִׁישְׁרָף עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, אִם לֹא יִנְקָה אֶת עֲצָמוֹ מִטְּמֵאת נְאוּף".

ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שְׁבַאָמַת כָּף צְרִיכִים לְצַעַק תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ בְּפִשׁוּט יָדִים וְרַגְלִים, לְזַעַק וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, שִׁיזְכָּה לְטַהֵר אֶת עֲצָמוֹ מִטְּמֵאתוֹ טְמֵאת מַת, שֶׁהִיא אָבִי אַבוֹת הַטְּמֵאָה —

(א) רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֵלֵב שְׁלִי יַעֲקֹר, אִם לֹא אֲנֻצֵּל מִטְּמֵאת נְאוּף.

(ב) רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁאֲשׁוּרָף כָּאֵן, אִם לֹא אֲנֻצֵּל מִטְּמֵאת נְאוּף.

תַּאֲוֹת נְאוּף, וּבִפְרֻט בְּעֵתִים הֵלְלוּ, אֲשֶׁר הִפְרִיצוֹת וְהִתְאַוֹת עוֹשִׂים
פְּרָצוֹת בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהִסְמִיךְ-מ"ם רָאָה שֶׁהִגִּיעַ קִצּוֹ, וְעַל-כֵּן הוּא
עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַחֲבוּלוֹת לְלַכּוֹד אֶת בְּנֵי הַנְּעוּרִים בְּרִשְׁתּוֹ, וּמִכְשִׁילֵם
בְּפֶגֶם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, עַל-יְדֵי שֶׁהוֹלְכִים מִמֶּשׁ לְלֹא
מִלְבוּשׁ בְּרַחוּבוֹת וְכוּ' וְכוּ', הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְטֹהַר אֶת עֲצָמֵנוּ
מִטְמֵאת נְאוּף, וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ קִדְשָׁה וְטָהָרָה.

טְהָרָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר עֵקֶר הַטְּהָרָה הִיא טְהָרַת הַבְּרִית,
כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב), כִּי עֵקֶר הָרִיחַ
תְּלוּי בְּטְהָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ קְדוֹשִׁים (סוֹטָה מח.): מִשְׁכַּבְטְלָה
הַטְּהָרָה בְּטֹל הָרִיחַ, וְכַמוּבָא שָׁם, שֶׁאָמַר: רִיחָא דְחַנוּנִיתָא אֲנִי מְרִיחַ,
אָמַר לִיה: טְהָרָה יֵשׁ בָּךְ; כִּי עֵקֶר הַטְּהָרָה הִיא רַק מִשְׁמִירַת הַבְּרִית,
וּכְשֶׁאֲדָם זוֹכֶה לְשֹׁמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, אָז שִׁיף לְקֹרָא לוֹ טְהוֹר, וְעַל-כֵּן
צָרִיף כָּל אָדָם לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שִׁיזְכֶּה לְהִיּוֹת טְהוֹר
לְגַמְרֵי מִפְּגַם הַבְּרִית, כִּי אוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ לֹא נִכְנַס בְּאָדָם אֲלֵא כִּשְׁהוּא
טְהוֹר בְּטְהָרַת הַבְּרִית, וּבְכָל מְקוֹם שֵׁיִשׁ אֶפְלוּ רִיחַ שֶׁל נְאוּף, חַס
וְשְׁלוֹם, הוּא הוֹלֵךְ וּמְקַנָּא (עֵין לְקוּטֵי-מוהר"ן, חלק ב', סימן לב), עַל-כֵּן
עַל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּעֵת תְּפִלָּה וְהִתְבּוּדָדוֹת,
שִׁיזְכֶּה לְהִיּוֹת טְהוֹר לְגַמְרֵי מִפְּגַם הַבְּרִית, וּבִפְרֻט בְּעֵתִים הֵלְלוּ, אֲשֶׁר
הִפְרִיצוֹת וְהִתְאַוֹת עוֹשׂוֹת פְּרָצוֹת בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנִעְרִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
נְלַכְדִּים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבְּן, בְּעוֹנוֹת חֲמוּרִים: פְּגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת
זֶרַע לְבִטְלָה, כִּי נִעֲשֶׂה הַפֶּקֶר לְגַמְרֵי בְּעוֹלָם, כִּי לִפְנֵי בִיאַת הַמְּשִׁיחַ,
אָז מוֹצִיא הַסְּמִיךְ-מ"ם אֶת כָּל חֲצִיו, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, הוֹלְכִים
בְּרַחוּבוֹת מִמֶּשׁ לְלֹא מִלְבוּשִׁים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבְּן, וּמְדַבְּקִים כָּל מִינֵי
תְּמוֹנוֹת תּוֹעֵבָה, כְּדֵי לְהַכְשִׁיל אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְכֵן יְכוּלִים לְקַנּוֹת כָּל

מיני שקוץ, תעוב, ערם וזהוים בריש גלי, כל מיני עתונים המדברים פתוח מנאוף, ומה יעשה הבן שלא יחטא? ! ובפרט אשר בשנים האחרונות יש כל מיני שקוץ, תעוב וזהוים של וידיאו, השורפים את נפש האדם לגמרי על-ידי התועבות הרעות שמראים שם, שכל זה גורם, רחמנא לישזבן, לפגם הברית, שזה עקר הטמאה, ולפני ביאת המשיח יתפשט מאד אריף אנפין דקלפה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רמב), ועל-פן צריכים לבקש בכל יום ממנו יתברך על דבר זה, שיזכה לטהר את עצמו מטמאת נאוף, ויזכה לטהרה, שיהיה בו ריח של גן עדן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שזוכה לקדש ולטהר את עצמו בקדשת הברית, וזוכה לדבק את מח מחשבתו בו יתברך, עד שאין לו שום מחשבות רעות כלל, רק תמיד מהרהר ומדבק את מחשבתו באין סוף ברוך הוא, על-ידי-זה יוצאים ממנו ריחות טובים; ומוכא בזהר הקדוש, אשר סימן לאדם שהוא נוטר הברית, שקם ממטתו ואין יוצא משם ריח רע, וזה היה אצל אלישע הנביא, שהיה קדוש בקדשת הברית, כן מוכא בפרוש בזהר הקדוש, וכן הוא אצל כל צדיק וצדיק, ועל-פן העקר לעבד על טהרת הברית, שיזכה להיות טהור תמיד, במחשבות טהורות, במעשים טהורים ובדבורים טהורים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ודעת לנכון, שעקר הטהרה הוא להיות רגיל בטבילת מקנה, פי מקנה מטהר את האדם בגשמיות וברוחניות, פי כה בשעה שאדם טובל עצמו כאן למטה במקנה, בו ברגע טובלת נשמתו במקנה העליון; אשרי מי שיהיה טהור תמיד על-ידי טבילת מקנה. ומוכא בזהר הקדוש, אשר יחזקאל בן בוזי זכה להתגלות הנבואה בחוץ לארץ רק על-ידי נהר, הינו שהיה רגיל בטבילת מקנה, פי טבילת מקנה מטהרת את האדם, עד שזוכה להגיע אל נבואה ברורה ומזככת, פי מקנה הוא מקור הטהרה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, אמר שזכה להגיע אל מדרגתו, רק בזכות טהרת המקנה, שהיה רגיל הרבה בטבילת מקנה, ובשביל זה זכה להגיע אל מדרגותיו הנוראות, וכן מובא בספר הקדוש "מאור ושמש" (פרשת אמר), שהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ורבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו, החזירו את ענין טבילת עזרא בין עם ישראל, ומובא שם, שכל מי שעוסק בקבלה וכן לומד לפני רבים, עליו להזהר מאד בטבילת מקנה, והש"ץ, ימח שמו וזכרו, יצא לתרבות רעה רק על-ידי שלא היה נזהר בטבילת מקנה, כי עקר הטהרה הוא דיקא על-ידי מקנה, עין שם; אשרי מי שזוכה לטהר את עצמו בכל יום במקנה כשר.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו הרבה מאנשי שלומנו, שהיה להם את המפתח של המקנה בעירם, כדי שיוכלו לקפץ אל תוך המקנה בכל זמן שירצו, כי היו רגילים לילף כמה פעמים ביום למקנה: לפני כל תפלה, לפני התבודדות, לפני כל למוד, כי טבילת מקנה מטהרת את האדם; אשרי מי שמטהר את עצמו תמיד במקנה, ורבונו ז"ל אמר על תקון הברית: "דאס ערשטע איז מקנה"א, הינו התקון הראשון קדם אמירת העשרה מזמורי תהלים הוא — לילף למקנה; על-כן אשרי מי שיכול לטבל בכל יום במקנה, ועל-ידי-זה יזכה לטהרה.

טענות

מוהרא"ש נ"י אמר, שדרךכם של בני-אדם שתהיינה להם טענות על זולתם, וככל שתעשה להם יותר טובות, תהיינה להם

(א) הדבר הראשון הוא מקנה.

יותר טענות עליך, ועל-כן מי שיש לו שכל, אינו שם לב כלל לכל הטענות והמענות שיש בזה העולם, כי הפל הכל ורעות רוח, וסתם מרבה במחלקת, ולא כדאי אפלו להגיב על הטענות האלו, ודבר זה נוגע בין בכלל ובין בפרט, בכלל צריכים לדעת שכל מי שעוסק בצרכי צבור, תמיד יבואו אליו בטענות ובבקרת, "זה הוא אינו עושה טוב, וזה אינו עושה טוב", כי אין לה אדם שעוסק בצרכי צבור שלא יהיו עליו כל מיני טענות ובקרת קשה וחריפה מאד, ועל-כן כל מי שעוסק בצרכי צבור, צריך לדעת דבר זה שתהיינה עליו טענות ומענות ובקרת, וראוי לו שלא ישם לב לזה, וימשיך לעבד רק לשם שמים, ואז יצליח, אך אם לא יקבל דברים אלו, אזי לבסוף ישבר, כי כל מי שעוסק בצרכי צבור, צריך למסור את נפשו רק בשביל האמת, ואם מוסר נפשו בשביל האמת — מצליח, אפלו שיבואו אליו כלם בטענות ומענות, לא יתפעל כלל, כי כך צריך להיות, וכך צריך להכניס בלבו, כי הכרחי שיהיה כך, ואם יהיה חזק בנקדה זו — יצליח, וכן הוא בפרט, האדם צריך לדעת, שאם יעשה טובות לזולתו, תמיד יהיו עליו כל מיני טענות מאחרים, ואפלו שיעשה לחבריו הטובות הגדולות ביותר, עם כל זאת יבואו אליו בטענות ובבקרת, ועל-כן מי שחוגר מתניו לעשות טובות לבני-אדם, עליו להיות מוכן לקבל על עצמו כל מיני בקרת וכל מיני טענות שיענו עליו, ואם יקבל על עצמו שלא יהיה אכפת לו, הוא ימשיך לעשות רק טובות לבני-אדם, ולהיטיב ולעזר לזולתו, ולא יסתכל כלל על כל הטענות — אזי יצליח, ובלי זה אין שום הצלחה, כי כפי רבוי הטענות שיש בזה העולם אחד על חברו, אם שמים לב לזה, אזי נשברים לגמרי, ועל-כן כל מי שעוסק בצרכי צבור, וכל מי שרוצה לעשות טובה לזולתו, הן בפית והן בחוץ, הן עם הקרובים והן עם הרחוקים, צריך להיות מוכן לכל הטענות שתהיינה עליו, ויש פתגם: "אם אתה רוצה שלא תהיה עליך בקרת, אל תעשה שום דבר", כי מי שאינו עושה דבר, עליו אין טענות ובקרת כלל, אבל פרגע שאדם עוסק בצרכי צבור או עושה טובה לזולתו, תכף-ומיד יבואו עליו בטענות, ועל-כן, סיים מוהרא"ש נ"י,

מי שידע זאת, לא ישבר משום דבר בעולם, אדרבה שיהיו עליו כל מיני טענות, ובפרט מי שעוסק בצרכי צבור, תמיד יחשדו בו שהוא גנב וגזלן, ונוטל לעצמו כספי הצבור, כי בני-אדם אף פעם אינם מפירים טובה, רק תמיד באים בטענות, ואם אדם יהיה חזק לא לפל בדעתו משום דבר שבעולם, אז דיקא יצלית.

יום המיתה

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מזכרון יום המיתה, ואשר אין דבר היכול לעורר את האדם להגיע לתכליתו הנצחית כזכרון יום המיתה, כי על-ידי שהאדם קובע בדעתו היטב שהוא מכרח להסתלק מזה העולם ולחזור אל ביתו העליון, על-ידי-זה כבר יסתכל על החיים בצורה אחרת לגמרי, והזכיר את דברי הספר "חובות הלכבות", שכתב, שמי שחי עם חשבון הנפש, ותמיד זוכר את יום המיתה לפני עיניו, הוא כבר נצח במלחמה לגמרי, כי על-ידי שראשו קבוע שם במקום השגת התכלית, על-ידי-זה כבר יקפץ וידלג על כל מה שעובר עליו בחיים, ובודאי יזכה לתכלית טובה באמת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם היה הרב הקדוש רבי אייזיקל מזידיטשוב זי"ע יושב ולומד בתדרו, ולחצה אשתו הרבנית על הילדים שיכנסו אל אביהם, ויבקשו ממנו על פרנסת הבית, כי היה צר ודחוק להם מאד, ולא היה כסף לקנות אכל, וכשנכנסו הילדים עם טענתם, אזי ענה ואמר הרב הקדוש לגבאי שלו: "איצ'ה יוסף (כך היה שמו של הגבאי), גיי ברענג די לעכט און צונד זיי אן און רוף די מענטשן מע האלט שוין ביי יציאת נשמה"א... ובשמע

(א) לך תביא את הנרות ותדליקם, ותקרא לאנשים, כי כבר אוחזים ביציאת נשמה...

הילדים זאת, נתפחדו מאד, וחזרו וספרו זאת לאמם, וכבר לא בקשו ממנו שום דבר.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי זו היתה מדרגת הצדיקים, שתמיד נדמה להם כי היום הוא היום האחרון של להם, וכאלו הם אוהזים עצמם כבר ביציאת נשמה, ולכן מה שיף כבר להתבלבל עם כל מה שנעשה שם בעולם הגשמי הזה.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שהנה היום, בעוונותינו הרבים, מראים בהרבה מקומות כל מיני סרטים מלכלכים ומתעבים, ובני אדם הולכים לראותם, רחמנא לצלן, אלו היו מראים פעם באיזה סרט איך האדם נראה שעה אחת קדם מיתתו בגסיסתו וביציאת הנשמה וכו', אזי היו כלם חוזרים בתשובה, ורצים לעסק בעבודת השם יתברך, כדי להציל נפשם מני שחת, אך הצרה היחידה היא, שאין מראים סרטים כאלו, כי בני אדם מפחדים מזה, ולכן הולכים בשרירות לבם, ושוכחים מן התכלית לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרוב בני אדם מפחדים מאד לחשב בדברים כאלו – מה יהיה נעשה עם הגוף שלו, ואיך יבוא אליו מלאך המות וכו', אבל מי שדבוק בהשם יתברך באמת, הוא אינו חושב מהגוף שלו כלל, רק מנשמתו ומהשם יתברך לבד, וזהו כדגמת מי שנכנס לארמון יפה ונהדר מאד, ורואה שם חתנה וסעדה גדולה ונפלאה מאד, ורוקדים שם ושמים בכל מיני שמחות, ותכף ומיד הוא זורק המעיל שלו מעליו, ונכנס לתוך השמחה, ושוכח לגמרי ממעילו והיכן הניחו, (וכמו שרואים זאת בחוש הרבה פעמים בחתנה, שבן אדם רץ לתוך השמחה, ושוכח לגמרי איפה הניח המעיל שלו), וכך הוא עם יום המיתה, שאדם צריך לקבץ בדעתו, שכל רצונו הוא להכליל בו יתברך לגמרי, ואזי ממילא ישכח מהגוף שלו ואיפה נקבר וכו', כי הגוף הוא רק כמו מעיל

ומלבוש הנשמה, שהיא עקר התכלית, ועקר מחשבת האדם צריך להיות איך הנשמה שלו תחזור ותדבק בו יתברך.

ופעם הלאה מוהרא"ש נ"י לקים מצות נחום אבלים, ודברו שם אודות ענין קבורת המת, אם טוב לקברו במקום פשוט או במקום חשוב וכו', אזי ענה ואמר מוהרא"ש נ"י ליושבים שם: אתם חושבים שיש חלוק ונפקא מיניה היכן קוברים את גוף המת? אין שום חלוק ונפקא מיניה בזה, רק עקר החלוק הוא איפה מקום מנוחת הנשמה, בזה יש כבר חלוק והפרש גדול, וכמו שאומר רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כא) על הפסוק (ישעיה יא, ט): "ומלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים", שהמים למעלה שוים בכל מקום, אבל בעמק יש הפרש גדול בכל המקומות, כי במקום אחד הוא עמק מאד ובמקום אחר אינו עמק כלל, וכן הוא בהשגת נשמת האדם בעולם העליון, שכל אחד זוכה למקום שלו כפי טרחתו וגייעתו בעבודת השם יתברך, ולכן למה צריך לדבר ממנוחת הקבורת האדם בעולם הזה, יותר טוב לחשב ולדבר היכן יהיה מקום מנוחתו שם בעולם הבא, כי אזי בודאי יתעורר בהתעוררות גדולה להשם יתברך, וידבק בו באמת.

ופעם ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: איני יודע למה צריכים ספורי מוסר, הלא הספור מוסר הגדול ביותר הוא לצאת לבית הקברות, ולישב שם על איזו אבן זמן מה, ולהתבונן מה נעשה שם, וזהו כבר הספור מוסר הגדול ביותר, ואחר-כך כבר אין צריכים ספור מוסר אחר כלל, ואף-על-פי שיש בני-אדם שיכולים להסתובב ולישב שם בבית הקברות, ולא להביא לתשומת לבם כלל כל הענין הזה, אבל אני מדבר ממי שראשו על כתפיו, ויש לו קצת ישוב הדעת, ואינו מטעה את עצמו כלל, אזי יקבל התעוררות מהלוכו שם, וכבר יסתכל על החיים בצורה אחרת לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף פעם לא ישפח המראה שראה פעם
 בהר המנוחות, בעת שבא להתפלל שם על ציונו של הרב הקדוש
 רבי אהרן מפעלו, זכותו יגן עלינו, וראה שם איזה רב זקן שהסתובב
 עם בנו אנה ואנה בכל הנה, וחפש מקום טוב לקבורה, והיה אומר
 לבנו: "כאן אין זה מקום טוב, כי אינו מקום מכבד, וכאן אין המקום
 יותר למעלה וחשוב וכו'", והיה מוהרא"ש נ"י תמה מאד, היאך בן
 אדם ירדף כל-כף אחר הכבוד, עד שכל דעתו ומחווה הוא, שגם אחר
 הסתלקותו יהיה לו 'מושב מזרח' בקבר... אשרי מי שזוכה לקבוע
 זכירת יום המיתה בלבו תמיד, ולדבק עצמו בו יתברך באמת.

יבנאל

מוהרא"ש נ"י אמר, שאת יבנאל קבל מתנה מרבנו ז"ל
 בעצמו, ושם יבנה עיר על שם רבנו ז"ל, ואף שנראה עכשו כל
 הדבר הזה כחלום, עם כל זאת עוד תראו איהו שהחלום יתגשם,
 ואף שהסמ"ך-מ"ם מעכב עדין, עם כל זאת בלח רבנו ז"ל שאמר:
 "נצחתי ואנצח", נזכה לנצח את כל הקמים עלינו מימין ומשמאל,
 ונבנה שם תלמוד תורה לבנים ובית-ספר לבנות, ונקים שם מערכת
 כשרות שהיתה מזנחת מאד מאד, אטליז למהדרין מן המהדרין,
 וכן מכלת שימכרו רק מוצרים פשרים למהדרין, וכן פרות וירקות
 מעשרים, אשר דבר זה הוא חדוש גדול ביבנאל, כי המקום היה נגד
 הדת מאד מאד, רחמנא לצלן, עם כל זאת נמסר את נפשנו להקים
 שם קהלה חרדית, (וכמה פעמים התפאר מוהרא"ש נ"י, שיעשה
 מיבנאל פעין ירושלים של הגליל), ולא בחנם שהסמ"ך-מ"ם בעצמו
 לקח עצמו עליו, כי מאד מפחד מעיר על שם רבנו ז"ל, אשר משם
 דיקא עתידים להגאל על-ידי משיח צדקנו.

יצר

מוהרא"ש נ"י אמר, שהיצר הרע של האדם בא בכל פעם בהתלבשות אחרות, וצריך האדם להיות חכם להתגבר על יצרו, ולכבש אותו בכל עת וזמן כפי תחבולותיו, כי על-פי-רוב בימי נעוריו של האדם, היצר הרע בא בהתלבשות של חמימות והתלהבות, ורוצה לחמם אותו לדבר עברה, חס ושלום, כי בשנות הנעורים, האדם עומד בכל הכחות, ובוערות בו כל התאוות, ולכן צריך האדם להתגבר כנגדו, לקרר את עצמו מכל מיני חמימות של עברה, חס ושלום, ולהכניס כל החמימות וההתלהבות שלו בתוך עבודת השם יתברך, דהינו ללמד בחמימות ולצעק הרבה קולות של תפלה והתבודדות להשם יתברך בחמימות ובהתלהבות גדולה, וכזה הוא כוונה את היצר הרע ליצר הטוב, ומתפך אותו ממש בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות נד.) על הפסוק (דברים ד, כט): "בכל לבבך" — בשני יצריך, הינו שתקח מן הכחות של היצר הרע בעצמו, ותכניס אותם בעבודת השם יתברך, כמו שאמר פעם רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מט), שזו מעלה גדולה כשיש עדין יצר הרע לאדם, כי אז יכול לעבד את השם יתברך עם היצר הרע דיקא, דהינו לקחת את כל ההתלהבות והחמימות שלו, ולהכניסה בתוך עבודת השם, כי העקר לעצור את החמימות בעת התאוות, ולהניחה בעת התפלה והעבודה, ששם תנוח חמימותו והתלהבותו בתוך העבודה, עין שם.

ולהפוך בעת זקנותו של האדם, היצר הרע על-פי-רוב עם התלבשות של קרירות, ומסית את האדם כאלו כבר נתקע במעשיו, ואי אפשר לשנות אותם כלל, והיצר הרע הזה מכניס מחשבות כאלו בתוך האדם, לקרר אותו מעבודתו, ואומר לו: מה כבר שנה

התורה והתפלה שלך וכו', יותר טוב להסתובב בחוץ למצא עוד זקנים, ולדבר עמם דברים בטלים ופטפוטים של הכל, או לקרא עתונים, או לשמע רדיו וכו', כי בימי הזקנה האדם ממילא כבר אבד חמימותו ותאוות עולם הזה, ורואה שהכל הכל, והיצר הרע רוצה להכניס את הקרירות הזאת גם בעבודת השם יתברך, אבל האדם צריך להיות חכם גדול מאד לא להתקרב מעבודתו אף פעם, רק להשתמש עם הקרירות להכלי העולם הזה, שבאמת יפנה ערף לכל גשמיית עולם הזה, ויבין היטב איך שהכל הכל, ואיך כל החיים עוברים כהרף עין, ולא נשאר לאדם כלל רק תורה ותפלה, מצוות ומעשים טובים שסגל לעצמו, אבל במה שנוגע לעבודת השם יתברך יחזיק בחמימותו והתלהבותו, ויתפלל תמיד להשם יתברך: "אל תשליכנו לעת זקנה" (תהלים עא, ט), הינו שלא יהא משלך לתוך זקנה בעבודת השם יתברך, וכמו שצעק רבנו ז"ל: אלט טאר מען נישט זיין, כי עבודת השם יתברך צריכה להיות אצל האדם בכל פעם חדשה ממש, וכאלו היום נולד, ולא יהיה אצלו ענין של זקנה כלל במה שנוגע לעבודת השם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בהיותו ביבנאל, הלך לאיזה איש זקן לעשות שלום בינו ובין רב אחד, היות שהיה ביניהם ריב ומחלוקת, ורצה מוהרא"ש נ"י לעשות שלום ביניהם, וכשבא לבית האיש הנ"ל, לא מצא אותו בביתו, והמתין לשובו, בינתים פתח איזה ספר ישן שהיה בביתו מחכם אחד מחכמי טונים, וראה שם פרוש על הפסוק (במדבר כח, ד): "את הפכש אחד תעשה בכקר ואת הפכש השני תעשה בין הערפים", פכש — הינו מלשון כבישת היצר, הינו שיזדרז האדם מאד לכבש את יצרו, הן בשנות צעירותו, שזהו בחינת "את הפכש אחד תעשה בכקר", והן לעת זקנותו, בבחינת "ואת הפכש השני תעשה בן הערפים", וקשר מוהרא"ש נ"י את הפרוש הזה לענין הנ"ל, שיש שני מיני יצרים לאדם בימי חייו, הינו היצר הרע של חמימות, והיצר הרע של קרירות, והאדם

צריך להתגבר תמיד לכבש אותו כל אימת שירצה להתגבר עליו, וביתים הגיע האיש הנ"ל לביתו, ואמר לו מוהרא"ש נ"י בדרך של נעימות ואהבה, שיראה להתגבר על יצרו ותאנתו לעת זקנתו, אשר יצרו רוצה לפתותו להחזיק במחלקת ולעשות שנאה ופרודים בין בני-אדם, כי גם זה נמשך מהיצר הרע של קרירות, שהאדם כבר נתקרר לגמרי מעבודתו, והוא משעמם מאד, ואין לו מה לעשות, ולכן מבקש לעורר ריבות ומדנים בין בני-אדם, וכל ההרגשות שלו כבר קרות לגמרי, ולכן ראוי לכן אדם בעת זקנותו שיעשה שלום עם כל הבריות, כי לא ידע האדם מתי יבוא יומו, ואיזו בושח וחרפה תהיה לו אם יצטרך לעזוב את זה העולם באמצע ריב ומחלקת; והדבורים הקדושים של מוהרא"ש נ"י עשו רשם גדול אצלו, ונתחרט מהמחלקת, ועשה שלום עם האיש שהיה עמו בסכסוך, והודה מאד למוהרא"ש נ"י; אשרי מי שפובש יצרו ותאנתו ממחלקת ומריבות תמיד.

ישוב הדעת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהעקר בזה העולם הוא ישוב הדעת, כי כלי ישוב הדעת האדם אבוד לגמרי, ועל-כן צריך לעבד הרבה על ישוב הדעת, ותכף-ומיד פשאדם זוכה לישוב הדעת, ומישב את עצמו בכל פרט ופרט מה הוא עושה ומה יש לו לעשות, על-ידי-זה יזכה להצלחה גדולה, כי רק בזה תלויה הצלחת האדם — כפי ישוב הדעת שזוכה, ואי אפשר לזכות לישוב הדעת כי אם על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, שיתבודד בכל יום עמו יתברך, ולדבר ולפרש את כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, וכל מה שהאדם יתמיד יותר בתפלה והתבודדות, כמו-כן יזכה לישוב הדעת יותר גדול, ועל-ידי ישוב הדעת הזה — יצליח.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל התפאר בסוף ימיו, למה הולכת לו העבודה כסדרן? מחמת שהגזיל את עצמו כל-כף בימי נעוריו בעבודה הקדושה של תפלה והתבודדות, עד שאינו יכול לעשות שום דבר בלא תפלה והתבודדות, ואפלו דבר בעניני גשמיות אי אפשר לו לעשות בלי שמישב עצמו קדם עם קונו, וכזה הצליח כל ימיו, והיתה דרכו של מוהרנ"ת ז"ל לעורר ולחזק את אנשי שלומנו הרבה על ענין זה של תפלה והתבודדות, שיהיו רגילים לדבר ולספר לפניו יתברך את כל לבם בכל יום, אשר דבר זה מכניס באדם ישוב הדעת אמתי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רואים שכל הצרות והיסורים, המרירות ועגמת הנפש שעוברים על האדם, הם רק מחמת שאינו זוכה לישוב את דעתו, כי אם היה האדם מישב את דעתו היטב היטב, היה חוסך מעצמו הרבה צרות ועגמת נפש, כי מחמת שעשה את מעשיו ועניניו במהירות, בחפזון ובפזיזות, בלי ישוב הדעת, על-כן סובל מה שסובל, ולכן צריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזכה לישוב הדעת אמתי, וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר בשום פנים ואופן להגיע אל ישוב הדעת בשלמות, כי אם על-ידי רבוי תפלה ובקשה, ושיחה בינו לבין קונו, וכל מי שזכה לישוב הדעת אמתי מבין אנשי שלומנו היקרים, היה רק בזכות התפלה וההתבודדות שהרבה כל ימי חייו, וראינו בין אנשי שלומנו אנשים שהיו כל-כף מישבים בדעתם, והפירו את זה על-ידי מעשיהם ודבריהם, הכל היה בזכות ישוב הדעת שזכו לו על-ידי רבוי תפלה והתבודדות.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר רבי נחמן טולטשינער ז"ל היה מפרסם בין אנשי שלומנו לבעל ישוב הדעת גדול, ואף שהיו עובדי השם גדולים בין אנשי שלומנו, אבל ביותר ראינו את ישוב הדעת אצלו, ופעם אחת אמר על אנשי טירהאוויצא: עובדי השם זענען זיי אבער אן עצה דארף מען פרעגען מירא, כי הוא זכה לישוב הדעת גדול מאד; אשרי מי שזוכה להגיע לישוב הדעת אמתי, ואז טוב לו כל הימים.

יְרָאָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁמַדַּת הַיְרָאָה הַיָּא הַיְסוּד וְהַעֲקָר בְּעִבּוּדַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיא, י'): "רְאֵשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה'",
כִּי הָרִי כָּל הַחֲכָמָה בְּזֶה הָעוֹלָם הַיָּא רַק עִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי
אִם לֹא עִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הַכֹּל הִבָּל וְרַעוּת רוּחַ, כִּי "מָה יִתְרוֹן
לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמַשׁ" (קהלת א, ג), הִנֵּה הוּא כָּאֵן וְעוֹד מְעַט יֵצֵא
מִכָּאֵן, וְעַל-כֵּן מָה וְלָמָּה לוֹ לְהַתְיַגֵּעַ עַל עוֹלָם שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ, וְלָכֵן עָקַר
הַחֲכָמָה הַיָּא רַק עִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, לְהִיּוֹת עוֹבֵד הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ,
לְקַיֵּם מִצְוֹתָיו וְלְהַתְמִיד בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְזֶה עָקַר הַחֲכָמָה, כִּי בְּלֹא
זֹאת לֹא נִקְרָא שׁוֹם חֲכָמָה כָּלָל, כִּי כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה
הֵם הִבָּל הִבָּלִים, הִבָּל וְרִיק שְׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ כָּלָל, כִּי כָּל חַיֵּי הָאָדָם
עוֹבְרִים כְּצֵל צְפוּר הַפּוֹרֵחַ בְּאֹוִיר (עֵין בְּרֵאשִׁית רַבָּה, תַּחֲלַת פְּרֻשַׁת וַיְחִי),
וְעַל-כֵּן מִי שֶׁכָּבַר זוֹכָה לְהַגִּיעַ לְחֲכָמָה הַזֶּה שֶׁהִיא — לְהִיּוֹת עוֹבֵד
ה' בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת וּבְהַתְמַדַּת הַתּוֹרָה, עִם כָּל זֹאת צְרִיף לְדַעַת, כִּי
"רְאֵשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה'" (תהלים קיא, י'), שֶׁצְרִיכִים לִירֹא וְלִפְחֹד תְּמִיד
מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה עָקַר הַשְּׁעַר וְהַפֶּתַח לְהַפְנִס אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּכְמֵאמָרָם
ו"ל (שַׁבַּת לֹא): כָּל אֶחָד שֵׁישׁ בּוֹ תּוֹרָה וְאִין בּוֹ יִרְאֵת שְׁמִים דּוּמָה
לְגַזְבֵּר שֶׁמְסָרוֹ לוֹ הַמַּפְתָּחוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, אִף הַמַּפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת
לֹא מְסָרוֹ לוֹ, וְאִם-כֵּן אִיף יִפְנִס? כִּי הַשְּׁעַר לְהַפְנִס אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ הוּא
הַיְרָאָה, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לִירֹא וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְלִידַע תְּמִיד
שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְסַתְּפֵל עָלָיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִירֹא וְיִפְחֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ
לֹא לַעֲשׂוֹת שׁוֹם דְּבַר נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה אֲשֶׁר בָּרַךְ רַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן זְכַאִי אֶת תַּלְמִידָיו לְפָנָי הַסְּתַלְקוּתוֹ, וְאָמַר לָהֶם: יְהִי רְצוֹן, שֶׁיְהִי
מוֹרָא שְׁמִים עֲלֵיכֶם כְּמוֹרָא בְּשׁוֹר וְדָם, וְשֶׁאֵלּוֹ אוֹתוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי
עַד כָּאֵן, וְאָמַר לָהֶם: תַּדְעוּ, כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה, הוּא מְסַתְּפֵל לְכָל
צַד אִם אֵין מְסַתְּפֵלִים עָלָיו, עַל-כֵּן הַלּוֹאִי שֶׁיְהִיָּה מוֹרָא שְׁמִים עֲלֵיכֶם
כְּמוֹרָא בְּשׁוֹר וְדָם, שֶׁכָּל-כֶּף תִּפְחָדוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ כְּמוֹ שֶׁאָדָם מְפַחֵד
מִבְּשׁוֹר וְדָם, לֹא לַעֲשׂוֹת דְּבַר אֲשֶׁר מְתַבֵּישׁ בּוֹ מְאֻחָרִים (עֵין בְּרֻכּוֹת
כח:), נִמְצָא שֶׁהָאָדָם צְרִיף לְהַגִּיעַ אֶל מַדַּת הַיְרָאָה כְּזוֹ, לִירֹא וְלִפְחֹד

כל-כף ממנו יתברך, עד שתמיד ידע שהקדוש-ברוך-הוא מסתפל עליו, ולא יעשה שום דבר נגד רצונו יתברך, וכשאדם זוכה להגיע למדת היראה הזו, אז יבנס אל תוך הקדשה, ויהיה נקרא עבד השם, ועל-כן "ראשית חכמה יראת ה'", ראשית והתחלת החכמה העליונה היא יראת ה' — לירא ולפחד ממנו יתברך, וזו היתה מדרגת כל הצדיקים, שתמיד היו רועדים ופחדים ממנו יתברך, כי הרגישו את אמתת מציאותו יתברך עליהם, ועל-ידי-זה יראו תמיד ממנו יתברך, ומוהרנ"ת ז"ל ספר, שגדל מדת היראה שהיתה לרבנו ז"ל, זה לא יכולים לתאר ולשער כלל, וכמה פעמים רעד מרב פחד ואימה, עד שהכרח להחזיק בשלחן שלא יפל מרב יראה, וכל השלחן גם-כן רעד עמו, ומי שלא ראה מראה זה, אינו יכול לתאר לעצמו מה נקראת מדת היראה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אי אפשר לזכות למדת היראה, כי אם על-ידי משפט, שאדם צריך לשפט את עצמו תמיד בכל יום, בכל שעה ובכל רגע בינו לבין קונו — מה הוא עושה, איך מתנהג, מה כבר עשה ומה הולך לעשות, שכל זה הוא ענין ההתבודדות שגלה לנו רבנו ז"ל, שדיקא על-ידי-זה יכולים לזכות להגיע אל מדת היראה והפחד, לירא ולפחד רק ממנו יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן טו), ועל-כן כל מי שמרבה בתפלה והתבודדות, הוא זוכה יותר להגיע אל מדת היראה, מאחר שהוא מתבודד עמו יתברך, ומספר לפניו יתברך את כל אשר עם לבבו ואת כל תכניותיו ואת כל מה שיש לו לעשות, ומתיעץ רק עמו יתברך, ולכל מקום שצריך לילך הוא מספר לפניו יתברך, וכל פרט ופרט מחייו, הוא משתף את הקדוש-ברוך-הוא בחייו הפרטיים, ועל-ידי-זה דיקא גיע אל מדת היראה והפחד, ותמיד יירא ויפחד רק ממנו יתברך, ושום בריה שבעולם לא תוכל להפחידו כלל; על-כן מי שרוצה לזכות להגיע אל שלמות היראה, הוא צריך לעסק תמיד בתפלה והתבודדות ובשיחה בינו לבין קונו, ויספר לפניו יתברך כל פרט ופרט מחייו הפרטיים, עד שלא יהיה שום דבר בעולם שלא יספר להקדוש-ברוך-הוא ממש

כמו שְׁמֵדְבָרִים וּמְסַפְרִים לְפָנַי חֵבֵר טוֹב אוּ לְפָנַי אָבָא, כִּף צְרִיף
הָאָדָם לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר וּלְשַׁיחַ וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ
עִמוּ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יַדֵּי-זוֹהַ יְהִיָּה תְּמִיד קָשׁוּר וְדְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁלֹּא
יֻכַל לַעֲשׂוֹת דְּבַר גָּדוֹל וְדַבֵּר קָטָן בְּלִי לְהַתְיַעַץ קֹדֶם עִמוּ יִתְבַּרֵךְ.

וּסְפָר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׁמוֹהֲרַנ"ת ז"ל הִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ בְּעִבּוּדָה
הַקְדוּשָׁה הַזֶּה בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת גְּמוּרָה, עַד שֶׁהִתְפָּאֵר פַּעַם לַעֲת
זְקֵנָתוֹ, לָמָּה הוֹלַכְתָּ לוֹ הָעִבּוּדָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם כְּסֹדֵר? כִּי כָל-כִּפֵּף
הִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוּדוֹת, עַד שֶׁשׁוּם דְּבַר
בְּעוֹלָם אֵינּוּ עוֹשֶׂה מְבֻלִי לְהַתְיַעַץ קֹדֶם עִם הַקְדוּשׁ-כְּרוּף-הוּא.

וּסְפָר מוהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר זוֹ הִיָּתָה עִבּוּדַת הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב
הַקְדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, לְהַכְנִיֵס וּלְהַחֲדִיר בְּתוֹךְ תַּלְמִידָיו אֶת מִדַּת
הִירָאָה, שֶׁתְּמִיד יִירָאוּ וַיִּפְחָדוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וּפַעַם אַחַת נִסְעַ
עִם בְּעַל הָעֲגָלָה שְׁלוֹ, שֶׁהָיָה עָרֵל, אֲלֶקְסִי שָׁמוּ, וְנִסְעוּ דֶרֶךְ שׂוּדָה
וּפְרָדֵס גָּדוֹל, וְהָיוּ שָׁם תְּפוּחִים יָפִים, וְהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע,
יָשַׁב עַל הָעֲגָלָה בְּדַבְּקוֹת גְּדוּלָה בְּעֵינָיִם עֲצוּמוֹת, וְחָשַׁב בְּעַל הָעֲגָלָה
הָעָרֵל שֶׁהוּא יָשָׁן, וְעַל-כֵּן נִתְאַוָּה מְאֹד לַעֲצֹר אֶת הָעֲגָלָה, וְלִילֵךְ
לְגַנֵּב כַּמָּה תְּפוּחִים יָפִים, כִּי נִכְנַס בּוֹ יֵצֵר הָרַע גָּדוֹל עַל הַתְּפוּחִים,
וְרָצָה לְגַנְּבָם, וְהִסְתַּוְּבַב כָּל רָגַע לְרֵאוֹת אִם הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ
זי"ע, מִסְתַּפְּלֵל, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁהוּא 'יָשָׁן'... עֲצַר אֶת הָעֲגָלָה, יָרַד וְנִתְקַרַּב
אֶל הָעֵץ, וּכְשֶׁרָצָה לְהוֹרִיד כַּמָּה תְּפוּחִים, הִתְחִיל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב
הַקְדוּשׁ זי"ע לַצַּעֵק: "אֲלֶקְסִי רּוֹאִים, מִסְתַּפְּלִים עָלֶיךָ"... וְתַכְּף-וּמַמִּיד
כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת בְּעַל הָעֲגָלָה, אָזִי רָץ בְּחִזְרָה אֶל הָעֲגָלָה כְּמִי שֶׁבּוֹרַח
מִמִּישָׁהוּ, וְהִצְלִיף מַכּוֹת עַל הַסּוּסִים, וּבְרַח מִשָּׁם וְהִמְשִׁיף לְנִסְעַ, וְכִף
נִסְעַ זְמַן רַב, וְהִסְתַּפְּלֵל לְכָל הַצְּדָדִים אִם מִסְתַּפְּלִים, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁאֵין
אִף אֶחָד, וְהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע חָזַר 'לִישָׁן'... אָזִי עֲצַר שְׁנִית
אֶת הָעֲגָלָה וַיָּרַד, וּכְשֶׁאָף נִגַּשׁ אֶל עֵץ הַתְּפוּחִים, קָרָא הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב
הַקְדוּשׁ זי"ע שׁוֹב: "אֲלֶקְסִי, רּוֹאִים, מִסְתַּפְּלִים עָלֶיךָ"... וְתַכְּף-וּמַמִּיד
קָפַץ עַל הָעֲגָלָה וְהִצְלִיף עוֹד כַּמָּה מַכּוֹת עַל הַסּוּסִים וּבְרַח, וְכֵן חָזַר

הדבר כמה פעמים, עד שבפעם האחרונה שאל את הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע: "מי מסתפל ורואה?" והראה הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע באצבעו הקדושה על השמים, ואמר: "אלקסי, היושב בשמים מסתפל עליך, ומביט על כל מה שאתה עושה" ... וסיים מוהרא"ש נ"י: אם האדם יחיה בצורה כזו, אזי אף פעם לא יעשה שום עול לזולתו, לא יגנב ולא יגזל, ולא יעבר שום עברה, חס ושלום, רק תמיד ידע שמסתכלים עליו, שכל זה הוא סוד מצות ציצית שהאדם מלבש בה כל היום, כי רבנו ז"ל גלה לנו (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז), אשר ציצית היא מלשון (שיר השירים ב): "מציץ מן החרפים" — לשון הבטה, ועל-כן מי שנוהר במצות ציצית ומתבונן באמת בציצית תמיד, אז אף פעם לא יחטא, כמאמרם ז"ל (מנחות מג.): כל שיש לו ציצית בבגדו, חזקה שלא יחטא, כי בזה שסתפל תמיד על הציצית, ויתבונן היטב שמצות ציצית היא בגד שצוה לנו הקדוש-ברוך-הוא לילך בו, כדי לזכר את כל מצוותיו, והיא מלשון "מציץ מן החרפים", שהקדוש-ברוך-הוא מסתפל עליו תמיד, ואז תפגס בו מדת היראה, כי תשרה עליו השכינה, כמאמרם ז"ל (ירושלמי, ברכות פרק א', הלכה ב'): "וראייתם אותה" אין כתיב כאן, אלא "וראייתם אותו", מגיד שכל המקיים מצות ציצית כאלו מקבל פני שכינה, כי בזה שהאדם מסתפל תמיד על הציצית, הוא נזכר בו יתברך ובמצוותיו, כמו שכתוב (במדבר טו, לט): "וראייתם אותו וזכרתם את כל מצוות הוי"ה ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", כדרך שתחמינו הקדושים (ברכות יב): "אחרי לבבכם" — זו מינות, ואחרי עיניכם — זה נאוף, כי תהפך-ומיד פשאדם מתבונן בציצית שלבוש בה, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא נמצא אתו, עמו ואצלו ומסתפל עליו, על-ידי-זה ינצל מכפירות ואפיקורסות ומנאוף, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (נדרים כה.): שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות שבתורה, כי בזה שאדם מתבונן תמיד בציצית, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא מסתפל עליו, על-ידי-זה אף פעם לא יבוא לידי עברה, ועל-כן

הציצית מביאה את האדם לידי יראה, לירא ולפחד תמיד ממנו
יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל אמר לתלמידו הקדוש רבי
שמואל איזיק ז"ל, שידבר הרבה עם איבריו ויספירם מה היא
התכלית, וכך התנהג, עד שזכה להגיע ליראה ופחד כזה ממנו
יתברך, עד שהיה תמיד רועד מרב פחד ה' שהיה על פניו, כי
כשאדם מישב את עצמו היטב בזה העולם היכן הוא, להיכן צריך
לילך ומה תכליתו בזה העולם, זה יכניס בו מדת היראה, ותכף-ומיד
כשתהיה לו יראה, ימחל לו הקדוש-ברוך-הוא על כל עוונותיו, ויזכה
לראות נסים נגלים שיעשה עמו הקדוש-ברוך-הוא, כמו שגלה רבנו
ז"ל (ספר המדות, אות יראה, סימנים יט, כ): "מי שדבוק תמיד ביראת
השם יתברך, הקדוש-ברוך-הוא עושה לו נסים", "מי שמקשר תמיד
ביראת ה', ואינו שוכח ממנו, מוחלין לו כל עוונותיו"; ועל-כן
אשרי מי שממשיך על עצמו תמיד מדת היראה, לירא ולפחד רק
ממנו יתברך, שאז לא יתפחד משום בריה שבעולם.

(נדבר זה מחדיר תמיד מוהרא"ש נ"י בלב כל תלמידו, שלא
ייראו ולא יפחדו משום בריה שבעולם, רק ממנו יתברך בעצמו,
ותמיד חוזר על זה פעמים אין מספר, שאין לירא ולהתפחד משום
בריה שבעולם רק מהקדוש-ברוך-הוא בעצמו, כי רק הוא בעל-הבית
של העולם, והוא מנהיג את העולם בחסד וברחמים, ואף שיש דברים
שאי אפשר להבין, מדוע אלה הרשעים ישיגו חיל ודרבם צלחה,
ועכשו הם למעלה, כי כל פושעי ישראל ורשעים מרשעים הם
עכשו למעלה, ומצליחים לדכא את יראי ה', עם כל זאת אין מה
להתפעל מהם כלל, ואין להקשות שום קשיות כלל עליו יתברך, כי
סוף כל סוף יבוא יומם ויפלו תחתיו, אם רק יחזק את עצמו ביראת
ה' טהורה, לירא ולפחד רק ממנו יתברך ולא משום בשר ודם,
אפלו שהם מצליחים עכשו לדכא אותו, עם כל זאת אל יקשה שום
קשיות עליו יתברך, רק יחזק את עצמו באמונה פשוטה, לידע אשר

אין בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ועליו להמשיך על עצמו תמיד רק יראת ה' טהורה, ועל-ידי-זה יזכה שימחל לו השם יתברך על כל עוונותיו, ויזכה לראות נסים נגלים שיעשה עמו הקדוש-ברוך-הוא, שלרשעים תהיה מפלה גדולה, והוא יעלה מעלה מעלה, כי הכל הוא בשביל הבחירה והנסיגון, לראות להיכן יפנה בעת צרתו, לכן מי שעוברת עליו צרות מרשעים וקלי עולם הרוצים לדכא אותו, להשפילו ולהכניעו, לשברו ולבטלו, אל לו להתפעל מהם כלל, ואף שעכשו הם הרב, ויש בכחם לעשות לו רע, חס ושלום, עם כל זאת צריך לידע, שבכל תנועה ותנועה שם גנוז אלופו של עולם, ועל-כן עליו לברח רק אליו יתברך, ובתוך הצער, היסורים והמכאובים שסובל מאלה הרשעים, ימצא גם את הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה בעצמו סוף כל סוף תהיה להם מפלה גדולה, כי הכל בשביל הבחירה והנסיגון, ודבר זה הוא חוזר כמעט בכל שיחה ותורה, שמשיח ומדבר עמנו, שאין להתפעל משום ברירה שבעולם, ואין להתפחד רק ממנו יתברך בעצמו, כי רק הוא מנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית).

כבוד אב ואם

מוהרא"ש ג"י אמר, אשר אין לשער ואין לתאר את גדל המצוה של המכבד את אביו ואת אמו, ולהפך את גדל הענש של המצער את אביו ואת אמו, ועקר כבוד אב ואם הוא להתמיד בלמוד התורה הקדושה, ולקיים את המצוות מתוך שמחה, כי זה עקר כבודם, כי הרי סוף כל סוף גם הם רוצים שבניהם יתמידו בלמוד התורה הקדושה, ויקימו את מצוותיו יתברך בשמחה, וזו תהיה תועלת גם להם, כי כשהבנים טובים זוהי זכות גדולה לאבותם, ואפלו לאחר שכבר נסתלקו ההורים, והבנים לומדים תורה בזה

העולם, ומקיימים את המצוות בשמחה, יש להם תענוג ושעשוע גדול בעולם העליון, ועל-כן בזה שהאב או האם חולקים עליו שהוא מקרב אל רבנו ז"ל, ופועמים רבות אף אומרים: אתה עובר על כבוד אב ואם, צריך לדעת שזה אינו כף, כי עקר כבוד אב ואם הוא לשמע בקול התורה הקדושה, ואם, חס ושלום, ההורים אומרים לעבר על התורה, לא מחיבים לשמע בקולם, והנה פשאדם זוכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל, אזי רבנו ז"ל מחדיר בו התמדה בלמוד התורה הקדושה וקיום המצוות בשמחה, אשר זה עקר כבוד אב ואם, ובאמת רואים בחוש, שמי שזוכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל באמת, ומציית את רבנו ז"ל בשלמות, ומתמיד בלמוד התורה הקדושה, ומתבודד בכל יום ויום, ומקיים את המצוות בשמחה, אזי הוא מקיים בשלמות את מצות כבוד אב ואם, כי כל שאיפתו ומגמתו בחייו לשמח את אביו ואמו, עם כל זאת יעץ מוהרא"ש נ"י להרבה מקרבים, שייעלימו מהוריהם שהם מקרבים אל רבנו ז"ל, כדי לא לצער אותם, כי בעוונותינו הרבים, הסמ"ך-מ"ם עשה תעמולה נגד רבנו ז"ל, ועל-כן על-פירב קבלו ההורים תמונה מטעית על מקרבי רבנו ז"ל, וממילא הם מתנגדים על בנייהם שמקרבים אל רבנו ז"ל, ויש להם צער ועגמת נפש גדולה, ועל-כן כדאי להעלים מהם את ההתקרבות, אבל צריך להתמיד בלמוד התורה הקדושה, ולהתפלל בחיית, בדבקות ובהתעוררות, ולהתנהג עמהם בדרך ארץ גדולה, ובמשך הזמן יראו שכל ההתקרבות אל רבנו ז"ל מביאה לתורה, לתפלה ולשמחה, ואז ימחלו לבניהם ויעזרו להם בהתקרבותם אל רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לתאר ואין לשער את גדל הנחת רוח למעלה בעולמות העליונים, בשעה שזוכים לכבוד את האב או האם, כי אז הקדוש-ברוך-הוא רוצה לשרות ביניהם, כי חכמינו הקדושים אמרו (קדושין ל:): שלשה שתפין הן באדם: הקדוש-ברוך-הוא אביו ואמו, וכשמכבדים את ההורים, אז הקדוש-ברוך-הוא שורה ביניהם, ואם, חס ושלום, אין מכבדים אותם, אז גם הקדוש-ברוך-הוא הולך

משם, וגורמים צער גדול למעלה, ועל-כן אשרי מי שמחזק ומאמץ את אביו ואמו, ומשמחם ומדבר על לבם, שזה בכלל כבוד אב ואם, כי על-פירוב ההורים סבלו כבר בתייהם מה שסבלו, וכל עקר תקנתם היא לראות נחת מילדיהם, וכשהילדים מתנהגים בדרך התורה והיראה, ומשתדלים לדבר על לב ההורים לחזקם, לאמצם ולשמחם, אין למעלה ממצוה זו, וצריכים לעשות כל מיני השתדליות לבשר להורים רק בשורות טובות, ולא לספר להם את הצער והמכאובים, רק לבשר להם תמיד בשורות טובות, וזה מעקר כבוד אב ואם; אשרי מי שזוכה לקיים מצות כבוד אב ואם בשלמות.

ומוהרא"ש נ"י מוסר את נפשו תמיד על ענין זה, ומזהיר מאד את תלמידיו, שיקימו באמת מצות כבוד אב ואם, ואפלו כשנארע שההורים מתנגדים מאד על שבניהם מקרבים אליו, הוא משתדל לשכנע את הבנים שיעלימו לגמרי מההורים שהם מקרבים אליו, על מנת שלא לגרם להם צער, עד כדי-כף יוצא מוהרא"ש נ"י מדרך, והכל כדי שלא יגרם על ידו שום צער להורים, ורגיל לומר, שאם ההורים היו יודעים אל אילו טובות בניהם יזכו אצלו, היו מוליכים את ילדיהם אליו על טס של זהב, אך מחמת רב המחלקת, הפל נעלם לגמרי, ולכן הוא מבקש מתלמידיו שיעלימו מהוריהם שהם מקרבים אליו, כדי לא לגרם להם צער.

ובכל פעם מוהרא"ש נ"י מזרז את תלמידיו, שיבשרו להורים בשורות משמחות, ושטוב להם וכו' וכו', וישמרו עצמם מאד לא לצערם, ולהרבה מתלמידיו שנסעו מעבר לים, היה מזרזם שיכתבו על-כל-פנים פעם בשבוע מכתב להורים, ויספרו להם רק בשורות משמחות, ואמר, שכל זה בכלל מצות כבוד אב ואם; אשרי מי שמקיים בשלמות מצות כבוד אב ואם.

כפוי טובה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁאִין עוֹד מִדָּה רְעָה בְּעוֹלָם כְּמִדַּת כְּפִיּוֹת טוֹבָה, כִּי אִיךָ תִּהְיֶה לְאָדָם עֲזוּת וְחֻצְפָּה כְּזוֹ לְהִתְכַחֵשׁ לְמִי שֶׁעָשָׂה לוֹ טוֹבָה גְדוֹלָה אוֹ קִטְנָה, כִּי אֶפְלוּ אִם אֵיזָה אָדָם גָּמַל עִמּוֹ טוֹבָה קִטְנָה מְאֹד, רָאוּי לְאָדָם לְהַפִּיר לוֹ טוֹבָה, כִּי הֲלֹא יֵצֵא מִדְּרָכּוֹ לְהִיטִיב לוֹ, וְלֹא הִיָּה מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת זֹאת כָּלֵל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָשָׂה לָךְ אָדָם טוֹבָה גְדוֹלָה מְאֹד, וְעוֹזֵר לָךְ בְּאֵיזָה דְּבַר חָשׁוּב, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעוֹזֵר לָךְ בְּרוּחָנִיּוֹת וְעָשָׂה לָךְ טוֹבָה נְצִחִית, לָמָּה לֹא תִּהְיֶה לוֹ אֶסִּיר תּוֹדָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְעַל הָאָדָם לְהִיּוֹת זְהִיר מְאֹד בְּתַכְלִית הַזְּהִירוֹת שֶׁלֹּא לְגָרֵם לוֹ שׁוּם צָעַר וְיִסּוּרִים כָּלֵל, אֲדַרְבָּה יִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כַּחוֹ לְהַשִּׁיב לוֹ עַל הַטוֹבָה הַזֹּאת בְּאֵיזָה אֶפֶן שֶׁרַק יְכוּל, וְלִהְרֹאוֹת לוֹ שֶׁבְּאַמַּת מִכִּיר לוֹ טוֹבָה בְּכָל לְבוֹ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁאֵף-עַל-פִּי שֶׁהַמִּדָּה הַזֹּאת הִיא מִדָּה גְרוּעָה מְאֹד, אֵף-עַל-פִּי-כֵן רַק יְחִידֵי סִגְלָה זֹכִים לְהַשְׁמֵר מִמֶּנָּה לְגַמְרֵי וְלִהְיוֹת מִכִּירֵי טוֹבָה בְּאַמַּת, וְרוֹאִים בְּחֹשׁ אִיךָ שִׁיכוּלִים לְבָלוֹת יָמִים וְשָׁנִים עִם אֵיזָה בֶּן אָדָם, לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִהַבּוֹץ הַגְּדוֹל בְּיֹתֵר וּמִהַדְּיוּטָא הַתַּחְתּוֹנָה, וְאַחַר-כֵּן כְּשֶׁעוֹלָה קֶצֶת וּכְשֶׁכָּבַר מִתְרַחֵב לוֹ, הוּא מְכַחֵשׁ לְגַמְרֵי שֶׁקָּבַל מִמֶּךָ אֵיזוֹ טוֹבָה, וְאוֹמֵר שְׂאֵף פָּעַם לֹא הִיָּה צָר וְחָשׁוּף לוֹ כָּלֵל, וְעוֹד יַעֲזוּ פָּנָיו לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת עַל מִי שֶׁהֻצִּילוּ מִמּוֹת לְחַיִּים מִמֶּשׁ, וְלֹא יִרְצֶה לְהוֹדוֹת כָּלֵל שֶׁקָּבַל טוֹבָה כְּלִשְׂהֵי מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁכָּל זֶה מְרַמֵּז בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים: מֵאַן דְּלֹא כָּרַע בְּמוֹדִים, עֲנָשׁוּ שֶׁשִּׁדְרָתוֹ נַעֲשִׂית נָחַשׁ, כִּי מִי שֶׁלֹּא כָּרַע בְּמוֹדִים זֶה בְּחִינַת הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁהוּא כְּפוּי טוֹבָה, וְאֵינּוּ רוֹצֶה לְכַפֵּף אֶת רֹאשׁוֹ לְהוֹדוֹת לְזֶה שֶׁגָּמַל עִמּוֹ טוֹבָה, וּמִי שֶׁמִּתְנַהֵג כֵּן, תִּדְעַ שֶׁבְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר לֹא דֵי שֶׁלֹּא יוֹדֶה, אֲלֵא גַם יֵצֵא כְּנִגְדּוֹ כְּנִחַשׁ

ארור, וינשכנו בכל מיני הוצאת דבה של לשון-הרע ורכילות, שהיא אמנותו של הנחש, כי זהו טבע בני-אדם אשר כפויי טובה הם, שלבסוף נתהפכים לנחשים ממש, ורודפים ונושכים את האנשים שקבלו מהם טובה, ומהפכים את הקצרה על פיה ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבצעוונותינו הרבים, קרו אצלו הרבה ספורים כאלו, כי במשך ימי חייו בלה ימים ושנים רבות עם בני-אדם לקרבם תחת צל כנפי השכינה, ולעשות שלום-בית בין זוגות, ולעזר לבחורים למצא זוגם וכו', ולבסוף הרבה מהם שלמו לו רעה תחת טובה, ולא די שלא רצו להודות שקבלו את הטובה ממנו, גם הוציאו עליו שם רע, ודברו עליו כל דבר אסור, והיה רגיל לומר, שזהו דבר קשה מאד להבין בשכל האנושי, אבל כף מתנהג העולם, ואשרי מי שזוכה לנקות את עצמו לגמרי מהמדה הגרועה הזו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו אם האדם רואה שמשלמים לו רעה תחת טובה, הוא צריך להמשיך בעבודתו לעשות טובות לבני-אדם, כי הטובה שהאדם עושה, הוא עושה בשביל לקיים רצון השם יתברך, שצוננו על זה, ואין האדם צריך להסתכל כלל מה יצא לו מזה, וכן השם יתברך מתנהג עם כל בריותיו, שמיטיב להם בכל מיני טובות, אף-על-פי שמועטין הם מאד שזוכים להפיר טובה להשם יתברך על כל מה שעושה עמם, לכן אשרי מי שזוכה להרגיל עצמו לעשות טובות עם כל הבריות, ואשרי ואשרי מי שזוכה להפיר טובה למי שגמל עמו טובות, כי זה סימן שלבו שלם עם אלקיו, והוא מפיר טובה גם להשם יתברך על כל הטובות שעשה עמו, אשר אלו החיים הטובים ביותר והמאשרים ביותר שיש בעולם.

כָּסָף

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁעַקֵּר הַמְּנִיעָה לְכָל הַטּוֹבוֹת וּלְכָל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הוּא הַכֶּסֶף, כִּי עַל מְנַת שְׁהָאָדָם יִמְשֹׁף לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁכֵם אֶחָד עִם כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כָּל זֶה תְּלוּי כְּפִי שְׁמִשְׁלִיף אֶת אֱלִילֵי כֶסֶף וְאֱלִילֵי זָהָב, וּכְמוֹ שְׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֵלֶק א', סִימָן כו), שְׁלִמְשֹׁף אֶת כָּל הָעוֹלָם לְעַבּוֹדָתוֹ לְעַבְדוֹ שְׁכֵם אֶחָד, וְכֵלָם יִשְׁלִיכוּ אֶת אֱלִילֵי כֶסֶפָם וְזָהָבָם וְיִתְפַּלְלוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, זֶה הַדְּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְפִי הַשְּׁלוֹם שְׁבַדוֹר, כִּי עַל-יְדֵי הַשְּׁלוֹם שֵׁשׁ בֵּין בְּנֵי-אָדָם וְהֵם חוֹקְרִים וּמְסַבִּירִים זֶה לְזֶה הָאֱמֶת, עַל-יְדֵי-זֶה מְשַׁלֵּיף כָּל אִישׁ אֶת שְׁקָר אֱלִילֵי כֶסֶף, וּמְקַרֵּב אֶת עֲצָמוֹ לְאֱמֶת, נִמְצָא שְׁזֶה תְּלוּי בְּזֶה, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֵה בְּאֱמֶת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא מְשַׁלֵּיף אֶת אֱלִילֵי כֶסֶפוֹ וְאֱלִילֵי זָהָבוֹ, וְעוֹסֵק רַק בְּתַפְלָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מְכִיר בְּגִדְלוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵי יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁפְּרַנְסָתוֹ תְּלוּיָהּ רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין אֵף אֶחָד יָכוֹל לְקַחַת אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ בְּלַעֲדֵי רְשׁוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִכֵּן הוּא עוֹסֵק בְּתַפְלָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֱלִיל מִכֶּסֶפוֹ וְזָהָבוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכָל זֶה תְּלוּי בְּשְׁלוֹם שֵׁשׁ בְּדוֹר, דְּהֵינּוּ בְּשְׁלוֹם שֵׁשׁ בֵּין כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְעַקֵּר הַמְּנִיעָה לְשְׁלוֹם הוּא הַכֶּסֶף, כִּי כָּל עוֹד אֵין אֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֵּין כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהַשְּׁנֵי נוֹטֵל יוֹתֵר כֶּסֶף וּמְצַלִּיחַ יוֹתֵר וְכוּ', וּמִמִּילָא בָּא לְמַחְלַקַת וּלְמַרְיבוֹת עֲמוֹ, כִּי כָּל הַמְּחַלְקוֹת שֶׁבְּעוֹלָם תְּלוּיוֹת בְּכֶסֶף, וְאִפְלוּ שְׁמַנְסִים לְהַלְבִּישׁם בְּלְבוּשִׁים נְאִים... וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם לְשֵׁם שְׁמִים וְכוּ', הַכֵּל הוּא בְּשִׁבִיל כֶּסֶף, כִּי הָאֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהַשְּׁנֵי קָבֵל וְהַרְוִיחַ קָצֵת יוֹתֵר כֶּסֶף מִמֶּנּוּ, וּמִמִּילָא יוֹצֵא לְחֵלֶק וְלָרִיב עֲמוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁרַשׁ"י הַקְּדוֹשׁ מְבִיא עַל הַפְּסוּק (בַּמִּדְבָּר ח, ד): "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה", שֶׁהָרָאֵהוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּאֶצְבָּע,

לפי שנתקשה בה לכך נאמר "וזה", דהינו כשעלה משה רבנו למרום, והקדוש-ברוך-הוא הסביר לו איך עושים את המנוחה, נתקשה בה ולא היה יכול להבין, וכמובא במדרש (ספרי ה, ז), שהקדוש-ברוך-הוא הראה למשה רבנו כמה וכמה פעמים איך עושים את המנוחה, אף בכל פעם התקשה משה להבין זאת, עד שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא, שיקח חתיכת זהב, ויזרק אותה אל תוך האש, וכך עשה, ואז יצאה המנוחה, ובאמת צריך להבין מדוע דוקא בזה מכל כלי המשכן נתקשה משה להבין, כיצד עושים זאת, מה הקשי הגדול כל-כך יותר משאר הכלים, ומדוע אמר לו הקדוש-ברוך-הוא למשה להשליך חתיכת זהב אל האש, ודוקא אז יצאה המנוחה וכו' (עין מדרש תנחומא בהעלותך ג).

אך על-פי הנ"ל יובן הענין מאד, כי הנה אנו מוצאים במנוחה, שהיתה עשויה ממ"ט [ארבעים ותשעה] חלקים — גביעים, כפתורים, פרחים וכו', אף אסור היה לעשותה מפרקים, אלא היתה צריכה להיות מקשה אחת, והנה מוהרנ"ת ז"ל מסביר, שבמנוחה היו מ"ט חלקים כמנין האותיות שבשבטי ישראל, פי האותיות של שנים-עשר שבטי י"ה: ראובן, שמעון וכו' הם מ"ט. והנה משה רבנו, עליו השלום, שידע שהמנוחה היא פנגד נשמות ישראל, התקשה ולא היה יכול להבין בשום פנים ואפן כיצד יתאחדו כלם להיות כאחד, וכיצד יוכל לעשות את המנוחה מקשה אחת, באפן שכלם יזכו לעבדו יתברך שכם אחד, כי הלא כלם מחלקים בדעותיהם, ואיך אפשר יהיה להכניס אחדות ביניהם, וכמה שנסה הקדוש-ברוך-הוא להסביר למשה רבנו, איך עושים את המנוחה, לא הצליח משה רבנו להבין, ונתקשה במעשה המנוחה, עד שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא, שיקח חתיכת זהב וישליך אותה אל תוך האש, ואז יצאה המנוחה, ובזה רמז לו, שבכך תלויה כל האחדות של כלל ישראל, דהינו כשמשליכים את הפסף והזהב אל תוך האש, על-ידי-זה יכול עם ישראל להתאחד, ודו"ק.

כתיבת ספר תורה

כְּשֶׁהֵבִיאוּ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת הַיְרִיעָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַסֵּפֶר תּוֹרָה, שְׁזָכָה לְהַכְנִיֵס לְבֵית מִדְרָשׁוֹ, נִהְנֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד, וְהָיָה שֶׁמִּי שֶׁבָּרַח בְּשִׂמְחָה יוֹצֵאת מִן הַכֶּלֶל. וְאָמַר אִזּוֹ לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: "אֲנִי הִתְחַלֵּיתִי, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם גַּם גִּמְרֵתִי, וְזֶהוּ עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת תָּמִיד, יֵשׁ הַרְבֵּה מִתְחִילִים, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים כד, ג): "מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'", אֲבָל מְסִימִים וְגוֹמְרִים אֵין הַרְבֵּה, כִּי הֵם בְּבַחֲיִנַת (שֵׁם): "מִי יָקוּם בְּמִקּוֹם קְדָשׁוֹ", שְׂיִוָּכַל לְהִשָּׂאֵר וְלַעֲמֹד עַל עַמְדוֹ, אֲשֶׁר זֶה דְּבַר קָשֶׁה בְּיוֹתֵר, אֲבָל כְּבָר אָמְרוּ חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה יג:): אֵין הַמְצֹוּה נִקְרָאת אֶלָּא עַל שֵׁם גְּמֻרָה, כִּי זֶהוּ הָעֵקֶר, וּבְשַׁעֲרֵהּ שֶׁהִתְחַלֵּיתִי לְכַתֵּב אֶת הַסֵּפֶר תּוֹרָה, הִבְטִיחוּ לִי הַרְבֵּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׂיִסְיְעוּ לִי בַּהוֹצָאוֹת, וְיָבִיאוּ לִי סֵף מְסִים בְּכָל שָׁבוּעַ, אֲבָל אַחֵר שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת הִפְסִיקוּ כֻּלָּם, אֲבָל בְּרוּךְ הַשֵּׁם, לֹא הִפְסַקְתִּי, וְהַמְשַׁכְתִּי, וְכֵן תָּמִיד, בְּכָל מָה שֶׁאֲנִי מִתְחִיל, אֲנִי גּוֹמֵר".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "כֵּן הוּא בְּהַדְפַּסַּת סְפָרֵי רַבֵּנוּ ו"ל, מֵהַ שֶׁהִתְחַלֵּיתִי אֲנִי אֲגַמֵּר, בְּעֵזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְדִיקָא כְּשֶׁכֻּלָּם עֲזָבוּ אוֹתִי וְיָצְאוּ לְחֵלֶק עָלַי כְּשֶׁהִדְפַּסְתִּי אֶת הַסְּפָרִים הַחֲדָשִׁים, אֲזִי הִתְחַלֵּיתִי לְגַמֵּר בְּשְׁלֵמוֹת", כִּי כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ אֶפֶס אֶחָד, רַק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַד, אֲזִי בּוֹדֵאי יִזְכֶּה לְגַמֵּר הַכֹּל בְּשְׁלֵמוֹת תָּמִיד.

וְאָמַר אִזּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: "תִּדְעוּ שֶׁאֶפְלוּ אִם אָקוּם בְּאַיִזָּה יוֹם בְּבִקְרָה, וְאַרְאֶה שְׁכָלָם בְּרַחוּ מִמֶּנִּי, לֹא אֶתְפַּעֵל מִכָּל זֶה כָּלֵל, רַק אֲמַשִּׁיף עוֹד וְאֲגַמֵּר, בְּעֵזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ".

והזכיר אז מה שידוע אצלנו, שרבנו ז"ל היה תמיד עולה בשמחת-תורה לחתן תורה, אבל מוהרנ"ת ז"ל היה נוהג לעלות לחתן בראשית, וכששאלו אותו הטעם על זה, אמר מוהרנ"ת ז"ל, שרבנו ז"ל היה עולה לחתן תורה, כי תמיד גמר מה שרצה, אבל אני רוצה תמיד לעשות התחלה חדשה ולהתחיל מבראשית ממש... הרי רואים שעקר השלמות הוא לגמר כל דבר שבקדשה, שהיה בדעתו לעשות, (וכן מוהרא"ש נ"י נוהג תמיד לעלות לחתן תורה).

ואמר אז מוהרא"ש נ"י לענין מצות הכנסת ספר תורה, שהלא חכמינו הקדושים אמרו בענין מתן תורה (מדרש תנחומא, פרשת פי תשא, סימן לא), שאין לה יפה מן הצניעות, כי הלוחות הראשונים על ידי שהיו בתשועות, בקולות ובקהילות, שלטה בהם עין הרע, מה שאין בן לוחות שניים נתנו בצנעה, ולכן גם מצות הכנסת ספר תורה יכולים לקיים באופן צנוע כזה, ואנשי העולם נוהגים לעשות מזה רעש גדול, ולשלח הזמנות, ולהוליד את הספר תורה ברחוב תחת חפה ותזמרת, ולדקדק שתהיה פרסמת גדולה כזה, אבל האמת של רבנו ז"ל היא אמת אחרת לגמרי, כי ענין הפרסום והכבוד של בני-אדם וכו', אינו תופס מקום כלל אצל רבנו ז"ל, ואדרבה הצניעות היא הטובה ביותר, ומכניסים את הספר תורה עם אנשי הקהלה בשמחה ובחדונה רבה, והספר תורה כבר מנח בהיכל, וכבר קוראים בתוכו, אשר זוהי השלמות הגדולה ביותר, (ובנדאי סעדת מצנה עושים לכבודה של תורה), אבל כל הרעש והפרסום אין צורך בו כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהאדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש, זכותו יגן עלינו, בנו של הרב הקדוש ה"צמח צדק", זכותו יגן עלינו, כשגמר לכתב ספר תורה, קרא לבנו הרב הקדוש הרש"ב, זכותו יגן עלינו, ולעוד שלשה אנשים באמצע הלילה, וארבעתם אחזו את החפה באמצע הרחוב, והוא בעצמו עמד תחת החפה עם הספר

תורה בידו, וכף הכניס את הספר תורה לבית-הכנסת בהצנע גדול
באישון לילה.

בדיוק אז לפני אשמרת הבקר יצא שואב המים של העיר
למלאכתו פדרכו בכל יום, ופתאום ראה מראה זה לפני עיניו, הינו
ארבעה אנשים הולכים עם חפה בתוף העיר, וכל אחד אחז נר
הבדלה בידו, והרבי עומד תחת החפה עם ספר תורה בידו, ולא
ידע אם הוא חולם חלום או רואה מלאכים וכו', ומרב בהלה נפל
חלשות באמצע הרחוב, ואחר-כך פשהקיצו אותו בני העיר, ושאלו
אותו: מה קרה עמו, והתחיל לספר להם מה ראה, כלם חשבו אותו
למשגע ומדמין דמיונות, והבין השואב מים ששתיקתו יותר יפה
מדבורו, פי כבר לא יאמינו לו, ושוב לא דבר מזה כלל.

הרי רואים, שגם הצדיק הנ"ל דקדק לעשות כל הכנסת הספר
תורה בצנעה, כדי שלא ישלט בזה עין הרע, וכדרך חכמינו הקדושים
הנ"ל בענין הלווחות השניים, וסיים מוהרא"ש נ"י, שזהו כלל גדול
בכל דבר שבקדשה, שכל מה שהולך בהצנע לכת, לבסוף יש לו
הצלחה גדולה, (וכן נהג מוהרא"ש נ"י, פשהכניס שני ספרי תורה
לבית מדרשו בעיר ניו יורק, עשה הכל בהצנע לכת גדול מאד,
ושמחו אנשי שלומנו עם מוהרא"ש נ"י ביחד בבית-המדרש, ולא
עשו מזה שום רעש ופרסמת כלל, וכן פשהכניס ספר תורה שלישי
לבית מדרשו ביבנאל עיר ברסלב, עשה הכל באפן פתאומי בזה,
שאף אחד לא ידע מזה קדם כלל, והיתה ממש פליאה עצומה, איך
פתאום היה לאנשי שלומנו ספר תורה חדש לקרא בו, אשר השתוקקו
לזה ימים ושנים רבות, וכל אנשי שלומנו שמחו מאד לכבודה של
תורה בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ולא עשו מזה שום פרסמת
ותעמולה כלל, רק ביבנאל פן צוה מוהרא"ש נ"י לרקד ברחוב אבל
באפן פתאומי, וכן עשו אנשי שלומנו, שסבבו כמה רחובות בשירה
ובזמרה, אבל היה כל-כך מהר ופתאומי, שלא היה מי שימנע,

ואמר שפך צריכים לגלות את רבנו ז"ל, פתאום בלי שום פרסמת עשית, וזה כבר מופץ בעולם).

וסיים מוהרא"ש נ"י: "וכן הוא בכל עסקי שאני עוסק כל השנים בהדפסה, הכל אני עושה בהצנע גדול, ואף אחד אינו מעלה על דעתו מה אני מדפיס, ופתאום יש כבר עוד ספר חדש ועוד ספר חדש, עד שהיום, ברוך השם, נתמלאו כל פני תבל כפשוטו ממש עם ספרי רבנו ז"ל, ועקר הצלחתי הייתה מחמת שהיה הכל בהצנע גדול"; אשרי מי שזוכה לילך בדרך קדושה כזו.

בשרות

מוהרא"ש נ"י אמר, שבעניני בשרות צריכים לדקדק מאד מאד, ואסור לסמוך על שום אדם, וצריך לבקש רק ממנו יתברך תמיד, שלא יפשל במאכלים אסורים, ורחמנא לצלן, כי אפלו כשיש כבר משגיח, גם המשגיח צריך משגיח... וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה בחתונה של אחד מתלמידיו בארצנו הקדושה, והוא כדרכו אינו אוכל בשר בשום מקום רק מהשוחט הפרטי שלו, אבל מחמת סקרנות כשראה שמחלקים בשר עם ירקות מבשלים, שאל את המשגיח: "תאמר לי, האם יכולים לאכל את הבשר?" ענה המשגיח ואמר בחיוך מסתר: "זה לא בשבילכם, אתם אל תאכלו את זה..." והיה הדבר תמוה מאד בעיני מוהרא"ש נ"י, הרי המקום נקרא "גלאטא כשר", וואם זה לא בשבילי, איך זה בשביל כל אנשי שלומנו? וכי, ואז חזר ושאל אותו: ומה עם הירקות? וגרד הנ"ל בראשו ואמר בחצי פה: "כן יכולים לאכל..." ושאלו מוהרא"ש נ"י: "הרי בשלו את זה ביחד עם הבשר?" אז ענה: "נו, זה בטל בששים..." ושאל מוהרא"ש נ"י: "האם הירקות מעשרים?" וגרד שנית בראשו,

ואמר: "כֵּן זֶה בְּחֻזְקַת מְעֻשָׁר" ... וְאִז רָאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַכֹּל לִיצְנוּת גְּדוּלָה, וְקָרָא לְכַמָּה מְאֻנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ וְאָמַר לָהֶם, שִׁיפְרֹסְמוּ תַכְף מִפֶּה לְאֶזֶן, שְׁלֹא יֵאָכְלוּ כָּאֵן שׁוֹם דְּבַר, כִּי הַמְשָׁגִיחַ הוּא סֶתֶם רַמְאִי, וְהַבֶּשֶׂר אֵינְנוּ כֶּשֶׁר, וְהִירְקוֹת אֵינָם מְעֻשָׂרִים, וְכֹל הַהֲשָׁגָה הִיא בְּדִיחָה אַחַת גְּדוּלָה, וְאִף שֶׁהַמְשָׁגִיחַ אוֹחֵז אֶת עֲצָמוֹ "לְרַב" וְגַם "מְשַׁפֵּיעַ חֲסִידוֹת", רַחֲמָנָא לִישׁוֹכֵן, אֵילוּ תַקְלוֹת יוֹצְאוֹת עַל יָדוֹ, וְאִז דִּבֵּר עִמְנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י הַרְבֵּה, אֵיךְ צְרִיכִים לְשָׁמַר מְאֹד מְאֹד עַל כְּשָׁרוֹת הַמְאָכְלִים, וְלִבְדֹק בְּשִׁבְעַ עֵינַיִם בְּחֻקֵּירוֹת וּבְדִיקוֹת מֵה וּמִי וְאִימַת, וְלֹא לֶאֱכֹל סֶתֶם מִחֲמַת שְׁנֵקְרָא "רַב" אוֹ "חֲסִיד" וּ"מְשַׁפֵּיעַ חֲסִידוֹת", כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ טוֹב וְחֲסִיד טוֹב וּמְסַבֵּיר חֲסִידוֹת טוֹב, אָבָל אִם מְדַבֵּר כֶּף, אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ, אֵיךְ הוּא נוֹטֵל עַל עֲצָמוֹ אַחֲרֵירוֹת עַל כְּשָׁר שֶׁל נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת וְעַל פְּרוֹת וִירְקוֹת שְׁאֵינָם מְעֻשָׂרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכְּיוֹתֵר צְרִיכִים לְהִזְהַר בְּקִיץ בְּכֹל הַמְאָכְלִים הַעֲשׂוּיִים מִקְמַח, כְּגוֹן: אֶטְרִיּוֹת וּפְתִיתִים וְכוּ', שֶׁצְרִיךְ לְשַׁמֵּרם בְּמִקְרָר כֹּל הַקִּיץ, כִּי הַחֵם מוֹלִיד תּוֹלְעִים קְטַנִּים הַנִּקְרָאִים מִלְּבָן, וְכֵן עֲפִים כֹּל מִינֵי זְבוּבִים גְּדוּלִים וְקַטְנִים, וְיִתּוּשִׁים מְסִתּוֹבְבִים בֵּין הַמְאָכְלִים מְרַב הַחֵם, וּבְפֶרֶט גְּמָלִים, אֲשֶׁר תַּכְף-וּמִיד כְּשֶׁרַק שְׁמִים אֶת הַחֲלוֹת אוֹ הַלְחָם, וְהֵנָּה כְּבָר גִּמְצָאִים הַרְבֵּה מֵהֶם, וְאָדָם אֵינּוּ שֶׁם לֵב, וְרַחֲמָנָא לִישׁוֹכֵן, הוּא נִכְשֵׁל בְּמְאָכְלִים הַמְּלֵאִים שְׂרָצִים וְרִמְשִׁים, וְלִכֵּן צְרִיכִים לְהִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד בְּכְשָׁרוֹת הַמְאָכְלִים, וְלִהְקַפִּיד הֵיטֵב הֵיטֵב בְּדַבְרֵים אֵלוֹ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְגַּעַל בְּמְאָכְלוֹת אֲסוּרִים, עַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁמָטֵם מִחוּ, וְאֵינּוּ זוֹכֵה לְהַבִּין מֵה שְׁלוּמִיד, וְכֵן בָּאִים עָלָיו כֹּל מִינֵי מַחֲלוֹת, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ מֵה זֶה וְעַל מֵה זֶה, וְהַכֹּל מִחֲמַת שְׁאֵינּוּ נִזְהָר בְּמְאָכְלִים כְּשָׁרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁרְאוּי לְכֹל כִּר יִשְׂרָאֵל לְהַבְהִיר לְאִשְׁתּוֹ חֲמֵר הָעֲנָן, כִּי עַל-פִּי-רַב הַנְּשִׁים אֵינָן יוֹדְעוֹת אֶת חֲמֵרַת הָעֲנָן, וְאָמַר עוֹד, שֶׁהַיּוֹם הַדְּפִיסוֹ כְּבָר כְּמָה סְפָרִים הַמְּדַבְּרִים מִכְּשָׁרוֹת הַמְאָכְלִים,

וגם תמונות של שרצים ורמשים, נמלים ותולעים קטנטנות, המצויים בכל מיני מאכלים, וראוי לכל אחד לקנות את הספרים האלו, למען יראה במה הוא עלול להכשל, כי תמונות התולעים, השרצים והרמשים הקטנטנים בספרים, הן מגדלות פי מאה מגדל החרקים הללו במציאות, וההסתכלות עליהם בלבד מעוררת שאט נפש, ואמנם כשאין האדם שם לב ואינו נזהר כראוי, הוא אוכל אותם, רחמנא לישיבון, ועובר בזה על פמה וכמה לאוין, רחמנא לצלן, וצריך להשמר בזה מאד מאד.

למוד

מוהרא"ש נ"י אמר: כשאדם לומד תורה לשמה, אין שום דבר נעלם ממנו, כמאמר התנא הקדוש (אבות ו, א): "רבי מאיר אומר: כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כלו כדאי הוא לו, נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק, חסיד, ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצוה ותושיה בינה וגבורה וגו', ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק וגו', ומגדלתו ומרומתו על כל המעשים".

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו הצדיקים האמתיים, שזכו למה שזכו למדרגות גבוהות בעבודת השם יתברך, עד שכל הטבע נתבטל מהם, הכל היה אודות למוד התורה, שלמדו תורה לשמה, לשם אל עולם, ולא היתה להם פונה אחרת בלמוד התורה הקדושה, רק לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, הן לעצמם והן לאחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמספרים על רבי יוסף תאומים ז"ל, שחבר את הספר "פרי מגדים", שהתמדתו בתורה היתה להפליא, ובתחלה לא היו לו פשרונות גדולים כל-כך בתורה, אבל שקינתו בתורה היתה פלאי פלאות, ולמד תורה לשמה, כאשר העיד הרב הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, זכותו יגן עלינו, ואמר, שמהשמים יצא עליו כרוז, שיזכה שתקבע הלכה כמותו על שלמד בטורה לשם אל עולם, והרב הקדוש רבי חיים מצאנז, זכותו יגן עלינו, אמר עליו שהוא דחק את עצמו בין הפוסקים והלכה כמותו, והכל היה הודות לכך שמסר את נפשו על למוד תורה לשמה, ובתחלה היה עני גדול מאד, עם כל זאת לא הסתפל על שום דבר, רק מסר את נפשו ללמוד תורה, והיה מקבץ תלמידים, ולמד עמהם תורה, כי אהבתו ללמוד התורה לא ידעה גבול, ולא פסק פומיה כרגע ממש מלמוד תורה, תמיד היה עסוק בלמוד התורה או עם עצמו או עם אחרים, והיה ענו גדול מאד, ודרפו היתה לחתם את עצמו: "יוסף מלמד תינוקות", או "יוסף מקרי דרדקי", כי היה ענו גדול מאד, ודיקא על-ידי-זה זכה שנתקבל ספרו "פרי מגדים" אצל כלל ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בזה שאדם מכניס את עצמו בלמוד התורה הקדושה, ויש לו רצונות וכסופים חזקים ללמוד התורה הקדושה, ורוצה ללמד רק לשם אל עולם, להדביק את נפשו רק בו יתברך, על-ידי-זה יזכה לדברים נוראים ונפלאים מאד, ושום דבר בעולם לא יוכל לשבר אותו.

והפליג מוהרא"ש נ"י מאד מאד באלו האנשים שאינם מטעים את עצמם, אלא בכל יום הם קובעים לעצמם שעורים בכל חלקי התורה הקדושה: מקרא, משנה, הלכה, מדרש, הלכות ואגדות, זהר, תקונים וקבלה, ומוסרים את נפשם להיות בכל מקומות התורה

הקדושה, שעל-ידי-זה לא יהיה דבר בעולם שלא יזכו לו, ותמיד מעורר את תלמידיו שיהיו בכל מקום בתורה הקדושה, הינו שיעינו בכל הספרים, וכן שיהיו רגילים לקנות ספרים רבים, שיהיה לכל אחד ספריה גדולה פרטית בביתו, אשר מובא מקדמונים: "אין חכמת אדם מגעת אלא עד מקום שספריו מגיעין" (בספר דרכי הגמרא), ולכן ימכר אדם כל מה שיש לו, ויקנה ספרים, פי על-ידי שאדם יתמיד ויהיה בכל מקומות התורה הקדושה, על-ידי-זה ידביק את מחשבתו באין סוף ברוף הוא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיותר טוב להכניס את עצמו בלמוד התורה הקדושה, ועל-ידי-זה ישפח מפל הבלי העולם הזה, כי בדרך כלל אדם מתבהל ומתבלבל מפל מה שקורה בעולם, רק מפני שמחו ודעתו ריקים מתורה, אבל בו ברגע שאדם זוכה להכניס את עצמו בתוך למוד תורה הקדושה, ומפל שפן כשלומד תורה לשמה, אז זוכה להצליח דרכו, ועל-פן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ומתמיד בלמוד התורה הקדושה.

לב נשבר

מוהרא"ש נ"י אמר, שאחת מהמדות הנקרות ביותר היא מדת הלב נשבר, וכשאדם זוכה ללב נשבר, סימן שישבא לכבוד גדול, וכמו שכתוב (משלי טו, לג): "ולפני כבוד ענוה", ולהפך כשיש לאדם גדלות ולב רחב, זה סימן שתבוא לו צרה, חס ושלום, וכמו שכתוב (שם טז, יח): "לפני שבר גאון", (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסח), והנה בני-אדם מחפשים תמיד כבוד וגדלה, וכואב להם מאד כשאינם מקבלים איזו עליה לתורה או הקפה עם ספר התורה בשמחת תורה כרצונם, ובינתיים אינם מבינים, שמזמינים לעצמם

צָרָה, חס ושלום, כי "לפני שבר גאון", מה שאין בן כשמחזיק עצמו תמיד ללא כלום, ויש לו לב נשבר ונדבא, זה סימן שסוף כל סוף יבוא לו כבוד גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר גדלות הצדיקים הִיָּה — ההשפלות שלהם, ועל-ידי-זה נשאר זכרם קדוש בין עם ישראל לדורי דורות, כי מאחר שהיו שפלים בְּדַעְתָּם מֵאֵד מֵאֵד, ובְּרַחוּ תמיד מכל מיני כבוד ופרסום, על-בן הכבוד רַדף אַחֲרֵיהֶם, ונתפרסם שָׁמֶם בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, ואשרי מי שזוכה לקנות מדה יקרה זו בנפשו.

וספר מוהרא"ש נ"י שֶׁהֵרֵב הַקְּדוּשׁ רַבִּי וְאוֹלָף קִיֶּצֶעס, זכותו יגן עלינו, הִיָּה הַבְּעַל תּוֹקֵעַ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אֶצֶל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ, זכותו יגן עלינו, ולפני ראש השנה למד עמו הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ אֶת כָּל פְּנוֹת הַתְּקִיעוֹת, והוא כְּתָבָם עַל גֵּיר עַל מִנַּת שִׁסְתַּפֵּל בָּהֶם בְּשַׁעַת הַתְּקִיעוֹת, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּקִיעַת שׁוֹפָר, חִפֵּשׁ בְּכָל פִּסְיוֹ, וְלֹא מֵצָא אֶת הַנִּיר הַנִּי"ל, וְהִיָּה שְׁבוּר וְעֶצוּב מֵאֵד, בִּינְתִים צָוָה לוֹ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ לְתַקֵּעַ, וְהִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, שְׁאֲמַנֵּם שְׁכַח אֶת כָּל הַפְּנוֹת לְגַמְרִי, אֲבָל יִתְקַע בְּשִׁבְלִי שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה אוֹתוֹ (ועֵין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה טז.), וְכֵן עָשָׂה, אַחַר הַתְּפִלָּה נִגַּשׁ אֵלָיו הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ וְאָמַר לוֹ: תִּדַע, שֶׁפְּנוֹתֶיךָ בְּשַׁעַת הַתְּקִיעוֹת שְׁבָרוּ כָּל הַשְּׁעָרִים שְׁלִמְעֵלָה, וְנִכְנְסוּ לְמָקוֹם עֲלִיּוֹן וְגִבוּהַ מֵאֵד, כִּי כָּל הַפְּנוֹת הַפְּרֻטִיּוֹת שֶׁל הָאָרֶזׁ"ל וְכוּ', הֵן רַק כְּמוֹ מִפְתָּחוֹת לְפִתְחַי כָּל הַיֵּכָל וְהַיֵּכָל בַּפְּרֻט, אֲבָל לֵב נִשְׁבַּר הוּא כְּמוֹ קְרִדוֹם שֶׁהוֹרֵס וְשׁוֹבֵר כָּל הַשְּׁעָרִים לְגַמְרִי, וּפּוֹתַח אֶת כָּלָם, וְאֵין דָּבָר לְמַעְלָה מִזֶּה.

וגם אצל רבנו הִיָּה פַעַם סְפוּר כְּזֶה, שֶׁשָּׁלַח אֶת אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו לְעַמּוּד לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת מוֹסַף בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְהִלָּה לֹא הִיָּה רְגִיל לְהִיּוֹת בְּעַל תְּפִלָּה, וְלֹא יָדַע אֶת הַנֶּסֶח כְּרֵאוּי, אֲבָל הִיָּתָה לוֹ אֵימַת רַבּוֹ, כִּי רַבְּנוּ ז"ל צָוָה לוֹ לְהַתְּפַלֵּל, וְ"אֵין מְסַרְבִּין לְגְדוּל" (עַן פִּסְחִים פו:), וְלָכֵן כָּל הַתְּפִלָּה בְּכָה מֵאֵד, וְאַחֲרֵי-כֵן שָׁר בְּנִגּוֹן קִצָּת,

ושוב בכה ונגן קצת, וכך עשה כל התפלה, אחר התפלה נגש אליו רבנו ז"ל ושבח את תפלתו מאד, ואמר לו, שהתפלה שלו פתחה את כל השערים שלמעלה, פי עקר החשיבות אצל השם יתברך הוא לב נשבר.

ופעם היה ספור אצל הרב הקדוש החוזה מלובלין, זכותו יגן עלינו, שהיה לו תלמיד אחד בעיר ורשה, שרצה לנסע אליו לליל-הסדר הקדוש, אבל נשאר תקוע באיזו עיר סמוך ללובלין, מחמת קלקול הדרך, והצריך להתאכסן אצל אפר אחד שהיה איש פשוט מאד, והיתה לו חלישות הדעת ולב נשבר מאד, שהצריך לבלות ליל-הסדר הקדוש במקום כזה, ובמשך כל הסדר בכה מאד באמירת ההגדה ובאכילת המצה וכיו', והכל היה בלב נשבר מאד, ובעל-הבית היה תמה על זה, ושאלו: מדוע הנך שבור כל-כך? ולא היה יכול לענות דבר, רק חשב בדעתו, שהרי עכשו היה צריך לישב בעיר לובלין לפני רבו הקדוש, ולהשיג אורות עליונים וגדולים מאד, ובמקום זה הוא מכרח לישב כאן, לנהל את הסדר אצל איש פשוט מאד, וכך גמר את הסדר בשכרון לב והלך לישן.

בבקר גם במצב רוח אחר לגמרי, וחזר קצת למחין שלו, ואמר לעצמו: הלא קבל מרבו, שכל דבר משגח בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ולמה הוא שבור כל-כך, הלא בודאי יש סבה מן השמים למה הצריך לבלות כאן הימים הראשונים של פסח, ולאט לאט חזר לעצמו, וכשהגיע ליל-הסדר השני, כבר היו לו מחין אחרים לגמרי, ונהל את הסדר בשמחה ובגדלות המחין, והרגיש כל מיני טעמים בעולם בסדר שנהל בצותא עם האיש הזה.

למחרת אחרי יום טוב, תכף-ומיד נסע לרבו הקדוש בעיר לובלין, והרב הקדוש החוזה, זכותו יגן עלינו, יצא לקראתו בפנים שוחקות, ונתן לו שלום, ואמר לו: "תגיד נא לי, איפה היית בליל-הסדר הראשון, הסדר שלך האיר למעלה בכל העולמות", וענה

ואמר התלמיד לרבו הקדוש: "בּוֹדַאי הַרְבֵּי מִתְּפוֹן עַל לֵיל־הַסֵּדֶר הַשְּׁנִי, כִּי בְּלִילָה רֵאשׁוֹן הָיִיתִי מְאֹד בְּמַחֲזִין דְּקַטְנוּת", וְעֵנָה וְאָמַר לוֹ רַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ: "לֹא, לֹא, כְּוֹנְתִי בּוֹדַאי לְלֵיל־הַסֵּדֶר הָרֵאשׁוֹן, הַסֵּדֶר שֶׁלֶךְ הָאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת", וְאָז הִבִּין הַתְּלָמִיד, שֶׁעַקֵּר הַחֲשִׁיבוֹת לְמַעְלָה הוּא לֵב נִשְׁבֵּר, וּמִחֲמַת שְׁנֵהָ אֶת הַסֵּדֶר שֶׁלּוֹ בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְבָּה מְאֹד, לְכֵן הָיְתָה לְזֶה חֲשִׁיבוֹת גְּדוּלָּה לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם; וְכֵן הוּא בְּכָל עֲנִיָּן, שָׂאֵם הָאָדָם מְקִיִּים אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה וּבְלֵב נִשְׁבֵּר מְאֹד, אֲפֵלוּ אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכוּן כָּל הַכּוֹנֹת שֵׁשׁ בְּמִצְוֹת, אֲבָל רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפוֹ תָּמִים מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזִי יֵשׁ לְזֶה חֲשִׁיבוֹת נוֹרָאָה מְאֹד לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם, וְעַבּוּדָתוֹ מִתְקַבְּלָת לְרַחֲמִים וּלְרְצוֹן; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְהַגִּיעַ לְמַדָּה יְקָרָה זֹה.

לקוטי-מוהר"ן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁמִי שְׂרָגִיל לְלַמֵּד "לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן" הַקְּדוֹשׁ, אֲצִלוֹ רַבְּנוּ ז"ל חֵי מִמֶּשׁ, כִּי פָּנִיו, שְׁכָלוֹ וְחֻקְמָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל מְנַחִים בְּתוֹךְ סִפְרוֹ (עֵיִן לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצב), נִמְצָא שְׁמִסְתַּכֵּל עַל פְּנֵי רַבְּנוּ ז"ל מִמֶּשׁ, וּכְבֵּר אָמַר לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (עֵיִן שֵׁם, סִימָן יב), שֶׁבְּשַׁעַה שְׁלוֹמֵדִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק, הַצַּדִּיק בָּא וְנוֹשֵׁק עֲצָמוֹ עִם הָאָדָם; וְכֵן אֵיתָא בִּירוּשְׁלָמִי (שְׁקָלִים ב, ה), שֶׁבְּשַׁעַה שְׁלוֹמֵדִים מֵאִמֵּר הַתַּנָּא, צְרִיכִים לְצִיר כְּאֵלוֹ הַתַּנָּא עוֹמֵד לְפָנָיו; וְכָל מֵה שְׂאָדָם מְרַבֵּה לְהַגוֹת בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, כֵּן הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁרַבְּנוּ ז"ל חֵי אֲצִלוֹ, וְאֵף בְּרִיָּה בְּעוֹלָם לֹא יְכוּלָּה לוֹמַר, שֵׁשׁ לוֹ רַבִּי לְפָנֵי מְאֵתִים שָׁנָה, כִּי אֲצִלוֹ הַרְבֵּי חֵי מִמֶּשׁ.

וּפְעַם נִגַּשׁ אֶחָד אֶל הַרַב הַחֲסִיד רַבִּי יִצְחָק בְּרִיִּיטְעֵר ז"ל, וְהַתְּחִיל לְטַעַן עִמוֹ, שֵׁיִסַּע לְאֶחָד מִצַּדִּיקֵי הַדּוֹר הַנִּמְצָאִים בְּחַיִּים

חיותם, ולמה לו להסתפק ברבי שחי לפני שנים רבות כל-כך, וענה ואמר לו הרב החסיד רבי יצחק ברייטער ז"ל בתמימות ובפשיטות: "מה אתה מדבר? הרי יש לי לעבדך דיקער רבי"א, והתחיל הלה לתמה, כי ידע שהוא מקרב לחסידי ברסלב, ונדמה היה לו שאין להם רבי חי, ואמר לו הרב החסיד רבי יצחק ברייטער ז"ל: "בא ואראה לך", והוציא את ה"לקויטי-הלכות" הקדוש והראה לו, הרי תראה שפתוב בכל מקום "רבנו ז"ל", והלה היה תמה יותר, ולא הבין פונתו כלל, ואמר לו הרב החסיד רבי יצחק ברייטער ז"ל: "רביו"ל הוא ראשי תבות רבי ז'אל לעבן"ב... פי הרב החסיד הנ"ל שהתמיד מאד בספרי רבנו ז"ל, הרגיש תמיד פאלו רבנו ז"ל חי אצלו ממש, ויש לו רבי בחיים חיותו.

והיה פעם ספור, שאיש אחד שהחשיב עצמו לאחד מחשובי אנשי שלומנו, התקשר למוהרא"ש נ"י, ודברו אודות הנסיעה לציון רבנו ז"ל, ואשר צריכים רצונות וכסופים ותפלות להגיע לשם, וענה ואמר האיש הנ"ל למוהרא"ש נ"י, שכן קבל מאחד מאנשי שלומנו הזקנים, שצריכים להתפלל להשם יתברך על כל דבר ממש, ואמר לו מוהרא"ש נ"י בתמיהה גדולה: "אתה אומר לי דבר בשם זקני אנשי שלומנו, בשעה שזוהי שיחה מפורשת מרבנו ז"ל, ורבנו ז"ל תמיד חזר והזהיר אותנו על נחיצות התפלה על כל דבר, ובאמת כבר היה לי ספור כזה, שאחד אמר לי בשם אחד מזקני אנשי שלומנו, ש"אנחנו צריכים לשמח מאד שיש לנו רבי כזה", ואף האיש הזה לא ידע שגם זוהי שיחה מפורשת מרבנו ז"ל, שאמר לנו בעצמו, שאנחנו צריכים לשמח שיש לנו רבי כזה, והחל האיש הנ"ל לתרץ את עצמו ולהתנצל לפני מוהרא"ש נ"י, ואמר לו: "אם אני אומר דבר בשם רבנו ז"ל, בני-אדם יכולים לומר שזהו כבר ספר ישן מלפני מאתיים שנה, אבל כשאני אומר דבר בשם זקני אנשי שלומנו שחיים עכשו, יש לזה חשיבות מיחדת", וענה ואמר לו מוהרא"ש

(א) רבי חי.

(ב) הרבי שיחה...

נ"י: "זוהי כל הטעות שלכם, שאתם חושבים שרַבְנוּ ז"ל כָּבַר לא חי מאתים שָׁנָה, אֲצִלֵי רַבְנוּ ז"ל חי עֲכָשׁוּ, וְאֲנִי נוֹשֵׁם וְחַי עִם רַבְנוּ ז"ל, וְאֲנִי הוֹלֵךְ לִישׁוֹן עִם רַבְנוּ ז"ל, וְאֲנִי קָם עִם רַבְנוּ ז"ל, וְסִפְרֵי רַבְנוּ ז"ל הֵם בְּתוֹךְ הַדָּם שְׁלִי, וְאֲנִי יוֹדֵעַ אֵיזוֹ שִׁיחָה אָמַר רַבְנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ, וְאֵילּוּ שִׁיחוֹת נּוֹבְעוֹת מִשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, אֲבָל אֲצִלְכֶם, שֶׁדִּבְרַר רַבְנוּ ז"ל הוּא יֵשֵׁן מְאֹד, אַתֶּם צְרִיכִים לְחַפֵּשׁ תָּמִיד שִׁיחוֹת חֲדָשׁוֹת בְּשֵׁם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְאִין אַתֶּם יוֹדְעִים לְהִבְחִין כָּלֵל מָה אָמַר רַבְנוּ ז"ל וְמָה אָמְרוּ אֲחֵרִים", וְעוֹרֵר אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהִתְמִיד מְאֹד בְּסִפְרֵי רַבְנוּ ז"ל, וְרַק בְּדֶרֶךְ זוֹ יְכוּל לְקַרְא עֶצְמוֹ עַל שֵׁם רַבְנוּ ז"ל; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוֹכָה לְהִגּוֹת בְּסִפְרֵי רַבְנוּ ז"ל תָּמִיד.

לִיצְנוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁקִּלְפַת הַלִּיצְנוֹת הִיְתָה בְּעֵינֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הַקִּלְפָּה הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר, כִּי מִי שֶׁהוּא לֵץ, אֵינּוּ יְכוּל בְּשׁוּם פָּנִים וְאָפֵן לְהִגִּיעַ לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, מִפְּנֵי שֶׁצְרִיכִים לְזֶה תְּמִימוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהִנֵּה רַב בְּנֵי־אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁלִּיצְנוֹת הִיא בְּמָה שְׁאוּמְרִים בְּדִיחוֹת וְגוֹרְמִים לְצַחוּק בְּקֶרֶב בְּנֵי־אָדָם וְכוּ', אֲבָל בְּאֵמֶת בְּדִבְרֵי רַבְנוּ ז"ל מְבָאָר, שֶׁעֵקֶר לִיצְנוֹת נִקְרָא מִה שְׁמִזִּיקִים לְבְנֵי־אָדָם בְּדַבּוּר וּבִמְעֻשָׂה, וְכַמוּכָא בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רַבְנוּ ז"ל (בְּמַעֲשֵׂה ג' מֵהַתְּנַיִן), "שֶׁרָאָה הַחֲגֵר אֶת הַשְּׂדִים עוֹשִׂים לִיצְנוֹת, זֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק לְזֶה הַתִּינוֹק, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהִזִּיק לְזֶה יָד, וְזֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק רֶגֶל, וְכֵן שָׂאָר לִיצְנוֹת" וְכוּ', עֵינֵן שָׁם; הֵרִי שֶׁעֵקֶר הַלִּיצְנוֹת נִקְרָא — כְּשִׁמְזִיקִים לְאָדָם בְּרוֹחַנִיּוֹת אוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְהוּא סִימָן עַל מַעֲשֵׂה שְׂדִים, הֵינּוּ שֶׁהַשְּׂדִים הִתְלַבְּשׁוּ בְּכֵן אָדָם זֶה, כִּי מְבָאָר בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פִּינְחָס רִנְג.), שֶׁיֵּשׁ שְׂדִין יְהוּדָאִין, שֶׁהֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַלּוֹמְדִים תּוֹרָתָם לְהִתְיַהֵר וּלְקַנְטֵר, וְהֵם מְזִיקִים בְּנֵי־אָדָם בְּלִמּוּדָם הַפְּסוּל,

ומלמדים את תלמידיהם איך לרדף את צדיקי האמת שבדור (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן יב), ואף-על-פי שהם נראים מבחוץ כיראים וכשרים, ועושים כל מיני תנועות משנות וקופצים ורוקדים וכו', ובני-אדם מעידים שהם פורחים בשמים וכו', כל זה הוא מעשה שדים, שגם-בן מתדמים לבני-אדם וקופצים ורוקדים ופורחים וכו', אבל הם מזיקי עלמא, ולכן תכף-ומיד כשאומר איזה בן אדם שצריכים להזיק למישהו או להרע לו וכו', סימן שהאיש הזה הוא שד יהודאי ולץ גדול, וצריך להתרחק ממנו בתכלית הרחוק.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכבר ראה הרבה לצים ושדין יהודאין כאלו מסתובבים גם בין אנשי שלומנו, ובני-אדם חושבים שהם עובדי ה', מחמת שקופצים ורוקדים ועושים כל מיני תנועות משנות, אבל אחר שאמרו שצריכים להזיק לאיש פלוני ופלוני ולסדר אותו, ולמנע ממנו שלא יגיע לציון רבנו ז"ל וכו', הרי נתגלה שהוא שד יהודאי ממש, המלמד במעשה הלצים והשדים, ולכן אין צריכין להתפעל ממנו כלל, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי שקלים, סוף פרק ב): אין דור שאין בו ליצנים כדורו של דוד, כי גם לדוד המלך נתפנוו הלצים להזיק ולהחליש את דעתו, ואמרו לו: "דוד, אימתי יבנה המקדש" וכו', ודוד המלך לא התפעל מהם כלל, רק אמר (תהלים קכב, א): "שמחתי באומרים לי בית ה' גלף", והזהיר את כל עם ישראל להתרחק מהלצים לגמרי, וכמו שפתח את ספר התהלים ואמר (שם א, א): "אשרי האיש וגו' "ובמושב לצים לא ישב", ולכן אשרי מי שאין לו שום שיכות והתחברות ללצים כלל, ו"הלך בדרך תמים" (שם קא, ו), כי אז יהיה שמח ומאשר בעולם הזה ובעולם הבא, ויחיה חיים טובים ונצחיים באמת.

(א) שהיה ידוע שבית-המקדש לא יבנה כי אם במותו, וכזאת רצו להקניטו ולקמז לו שמחכים למותו.

לשון-הקדש

מוהרא"ש נ"י אמר פעם, שרוב בני-אדם אינם יודעים שלשון-הקדש היא שפה קדושה ועליונה מאד, והם טועים ומערבבים אותה עם השפה "עברית" שמדברים היום, ובאמת אין לזה שום שיכות וקשר עמה כלל, כי גדל יקר הערך של לשון-הקדש שבה נברא העולם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן יט), וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (מובא בפרוש רש"י, בראשית ב, כג) על הפסוק: "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת", לשון נופל על לשון, מכאן שנברא העולם בלשון הקדש (והוא מבראשית רבה יח, ד), עין שם; וכן אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי שבת א): המדבר בלשון-הקדש וכו' הרי הוא בן עולם הבא; כי בתוך המלים של לשון-הקדש גנוזה קדשה גבוהה מאד, והיא עקר שפתו ולשונו של עם ישראל, וכמו שאנו אומרים (בתפלת המועדים): "ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצוותיך", ובזאת השפה היו מדברים אחינו בני ישראל הספרדים והתימנים וכו' בכל הדורות, מה שאין כן הלשון "עברית" שמדברים היום בארץ ישראל אין לה שום קשר ושיכות ללשון-הקדש, כי זה שהמציאה וכתבה היה פושע ישראל וכופר בעקר בשבת-קדש דיקא, והיה רגיל לאכל ביום הכפורים במרפסת לעין כל, רחמנא לצלן, ולכן זוהי שפה טמאה לגמרי, וזהו עקר גלות השכינה הקדושה — שהורידו היום קדשת לשון-הקדש לתוך הטמאה והקלפות, ומשתמשים בה לכל מיני זמה ולכלוך, רחמנא לצלן, כי רבם ככלם של המלים שלהם לקחו מלשון-הקדש והכניסו אותם לתוך הטמאה, רחמנא לצלן, ולכן גם על זה צריכין לכוון בשעת אמירת תקון חצות, כשמאונגין ומקונגין על גלות השכינה הקדושה, הינו על מה שהורידו את השפה הקדושה של עם ישראל לתוך הרע והקלפות, אבל אין לטעות ולחשב שזוהי לשון-קדש שהיתה קדושה תמיד לעם ישראל.

ובכל פעם ששאלו אנשים מארץ ישראל את מוהרא"ש נ"י:
 "האם אתם מדברים עברית?" היה עונה ואמר להם: "אני אני
 מדבר עברית, אני מדבר לשון-הקדש... והיה רגיל לדרש ולדבר
 בלשון-הקדש לאנשים שלא היו מכינים שפת אידיש, שהיא השפה
 שהיה רגיל בה מימי נעוריו, והיה תמיד אומר, שזוהי לשון-הקדש
 ואין לה שום שיכות לעברית.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבהיותו ילד, כשגר בעיר הקדש ירושלים,
 ראה פעם איש אחד ברחוב, אשר מגביה ומרים כל מיני קטעים
 קטנים של עתונים וניירות וכו', שהיו משלכים ברחוב, ומכניס אותם
 לתוך שק, וכל הזמן היה מדבר וממלמל משהו לעצמו, וחשב
 מוהרא"ש נ"י, שאולי הוא אחד מל"ו צדיקים נסתרים, והתחיל
 לעקב אחריו, עד שראה שמצא איזה ניר שהיה מעטף בתוכו צואה,
 והאיש הנ"ל פרץ בבכיה עצומה וגדולה, והתחיל לצעק במר נפש:
 "איזה חלול, איזה חלול"... ונער הצואה מהניר, והכניס גם ניר זה
 בתוך השק, ואז הבין מוהרא"ש נ"י, שאיש זה היה תם וישר, וכאב
 לו מאד על חלול שמו ותברך, שהחלו להשתמש באותיות קדושות
 של לשון-הקדש לדברי חל וזבל וכו', והדבר חרה לו כל-כף, עד
 שהיתה אצלו מצנה להציל אותיות קדושות אלו מבזיון ומחלולין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אומר, שאם מדברים
 דבורים קדושים של תורה, תפלה ויראת שמים באיזו שפה שרק
 תהיה, אזי מקדשים גם את השפה הזאת בקדשת לשון-הקדש, ולכן
 מצינו במשך כל הדורות, שהצדיקים השתמשו בשפות אחרות גם
 בשעת למודם ועסקם בתורה, כמו שפת האידיש וכו', כי על-ידי
 שהכניסו לשונות אלו בתוך הקדשה, גם הן נתקדשו בבחינת
 לשון-הקדש, ונשארו קדושות בין עם ישראל לדורי דורות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם שהאדם מקשר איזה עסק חלין לעבודת השם יתברך, אזי הוא עושה ובונה לשון-הקדש, כגון: מי שיש לו חנות נעלים, ובא בן אדם לקנות נעלים, אזי כשאומר לו: "בנעלים אלו תזכה לילך לבית-הכנסת בכל יום ערב ובקר", או "בנעלים אלו תרקד בחתונה ובשמחה של מצנה" וכו', וכו', אזי במלים אלו הוא מכניס את כל הדבורים שלו לקדשת לשון-הקדש, והופך את כל העסק שלו לעסק של קדשה; אשרי מי שזוכה להרגיל עצמו בדרך קדושה זו.

מלמדים

פעמים רבות דבר עמנו מוהרא"ש נ"י מענין מלמדים, והיה רגיל למסור לנו כמה כללים בחכמת המלמדות, ואמר, שאף-על-פי שרבנו ז"ל לא רצה שיהיו אנשי שלומנו מלמדים, פי האחריות של מלמד היא גדולה מאד, והאדם עלול להפשל בגזלת זמן התלמידים, שלא נתן דבר זה למחילה כלל, אבל היום בודאי כבר יותר טוב להיות מלמד וללמד עם ילדים, מלצאת לעבד בין גוים וערלים, ולהיות מערב בין נשים וכו', ובפרט היום שנתפשטה הפריצות כל-כך בעולם, בעוונותינו הרבים, אזי בודאי יותר טוב לישוב וללמד עם תלמידים, שעל-ידי-זה יהיה נצול מפל מיני הנסיונות הנ"ל, והזכיר אז את שיחת רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן רמ), שאחד התוכח עם רבנו ז"ל, שיותר טוב להיות מלמד, וספר לו בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שאמר שטוב להיות מלמד, וענה ואמר לו רבנו ז"ל, שאפלו אם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, אמר כן, אף-על-פי-כן כל צדיק הדור יש לו כח לעשות גדרים, ולהנהיג את העולם כפי אותם הדורות, ואני אומר עתה, שטוב לעבודת הבורא יתברך שלא להיות מלמד, עין שם; הרי שכפי הדור נשתנה הענין, ולכן יכול להיות שבדור הזה, כדי

להנצל מכל הקלפות והזהמה המתגברת בראש כל חוצות, בודאי פדאי יותר להיות מלמד, מלהיות מערב בין כל הקלפות האלו המתגברות בחוץ.

והנה ידוע לנו, שמוהרא"ש נ"י היה בעצמו מלמד כתשע שנים רצופות, והיה מלמד ממחה ונפלא מאד, כידוע ומפרסם זאת לרבים, ועד היום תלמידיו זוכרים אותו היטב ואוהבים אותו מאד מאד, ולכן כשהיה מוסר לנו כללים בעניני מלמדות, היה אומר: "תדעו שהדברים האלו בחנתי ונסיתי אותם בעצמי, והם דברים ברורים ונכונים מאד", אשרי מי שזוכה לקימם.

והנה כמה כללים שמסר בדינו: על-פירוב המלמדים רוצים להראות למנהל שהם טובים ויודעים איך להנהיג פתה, ולכן תקף-ומיד פשיש להם בעיה עם איזה ילד, הם שולחים אותו למנהל או שיעמד בחוץ בפרוודור, ובינתים אינם תופסים, שהם כורים בזה בור לעצמם, כי למלמד יש אחריות רק של הפתה שלו, שיש בה על-פירוב כעשרים וחמשה או שלשים ילדים, מה שאין כן המנהל יש לו האחריות של כל החדר והישיבה ביחד, וזה כולל את הילדים והוריהם מלבד הדאגות האחרות של כסף ושכר למוד וכו', ולכן המנהל מחפש תמיד מלמד בזה ששומר על הילדים שיש לו בפתה, ומסתדר עמם על הצד הטוב ביותר, ולא יבוא לבלבלו עם הבעיות האלו, אבל המלמד הזה שהוא חכם בעיניו, ושולח את הילדים למנהל, הוא מראה לו בזה, שאין ביכולתו להנהיג פתה ולשמר עליה כראוי, ובזה הוא מאבד תקף-ומיד את חנו בעיני המנהל, ועל-פן אסור למלמד לשלח אף תלמיד אל המנהל, רק יסתדר עמו וכו', או ידבר אחר-כך עם המנהל וכו', כי זו טעות להוציא ילד ולשלחנו אל המנהל.

וטעות נוספת הוא עושה בזה ששולח את הילד לחוץ לפרוודור, כי כל זמן שהילד בפתה, אזי הוא עושה רעש רק בתוך הפתה הזו,

אבל כשהוא בפרוודור, אזי הוא מהפך את כל הפרוודור, ומפריע ומבלבל את כל הפתות האחרות הלומדות שם, ולכן אין זו שום עצה פלל, רק העקר להסתדר עמו בתוך הפתה, ולבקש פתרון אחר לבציותו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהחכם שעניו בראשו, יכול לתן לעצמו כמה מיני עצות טובות להעניש ילד שוכב, כדי להדריכו בדרך הישר, כגון: למנע ממנו את זמן החפש בהפסקה שנותנים לכל הילדים, שזהו כחצי שעה באמצע היום, ולהכריחו לישוב בתוך הפתה בשעה שכל הילדים משחקים בחוץ, ועוד ענשים כאלו שיפעלו את פעלתם בטוב, אבל צריכים להשתמש עם חכמה ושכל כשרוצים לתן ענש לילד, כי לפעמים הענש יגרם לו להתפרע ולהיות שוכב יותר מבתחלה; ואמר מוהרא"ש נ"י, שפכר ראה מלמדים כאלו שרצו להעניש איזה ילד, ולא נתנו לו לאכל ארוחת צהרים, וזוהי טפשות וכסילות גדולה מאד, כי אם הילד לא יאכל ארוחת צהרים, אזי יתפרע לגמרי, ויעשה מהפכה יותר גדולה בכל הפתה, לכן צריכים להשפיל מאד בדברים אלו, ולשקל את הדבר היטב בדעתו, אם נרויח משהו בחנוף על-ידי הענש הזה.

עוד פלל בדבר המלמדות, שסימן מבהק על מלמד טוב הוא — כשיכול להכניס הלמודים גם בתוך הילדים החלשים וחסרי ההבנה, וכל חשיבות המלמד נמדדת בדבר זה, דהינו כפי שיכול להוריד עצמו אפלו לחלשים ביותר, וכבר אמר רבנו ז"ל, שזה היה עצם מעלת משה רבנו, עליו השלום, שהיה יכול להאיר אלקות אפלו בתוך שפחה פשוטה (עין לקוטי מוהר"ן, סימן ל), עד שראתה שפחה על היס מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי (מדרשים ומכילתא), והנה על-פירוב המלמדים מתפארים בילדים הטובים שיש להם בפתה, דהינו הילדים שיש להם תפיסה טובה וקלה מאד, ומבינים בפעם הראשונה את הלמודים, אבל כשמנהל בא לכתה לבחן את הילדים, על-פירוב הוא בוחן דיקא את הילדים החלשים, ושואל

אותם כל עקרי השאלות, ואזי יש למלמד טענות על המנהל, למה הוא בוחן את הילדים החלשים, ואינו שואל את הילדים הטובים, שבודאי היו יודעים את הלמוד כראוי, אבל המנהל חכם יותר ובעל נסיון מכבר, ואומר למלמד: זה אני יודע מכבר, שהילדים הטובים יודעים את הלמוד, כי אני מכיר אותם הרבה שנים, והיו תמיד מציינים, העקר רצייתי לראות מה אתה פעלת עם הילדים החלשים, ואם עלה בידך להגביה ולהרים אותם גם כן שידעו הלמוד, וכזה הייתי רואה שאתה מלמד ממחה באמת...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבודאי זהו דבר בלתי אפשרי, שידעו הילדים החלשים כמו הילדים הטובים, אפלו אצל המלמד הטוב ביותר, אבל הכלל העקרי, שיזכר המלמד תמיד, שכמו שהטובים יודעים למשל עשרים פסוקים מהחמש טוב מאד, כן ידעו הילדים החלשים פסוק אחד מהחמש טוב מאד, דהינו שלא יכביד עליהם יותר מפסוק אחד, אבל הפסוק הזה ידעו אותו טוב מאד, וכדרך זו ידע המלמד שיצא ידי חובתו עם כל התלמידים ביחד מקטנם ועד גדולם.

וכלל נוסף בענין המלמדות, שצריכים דעת ושכל לדעת מה ללמד עם ילדים קטנים, דהינו ללמד עמם למודים קלים לפי שכלם, שהם יכולים לתפס היטב, ולא להעמיס עליהם למודים גבוהים ועמקים, שאין להם בזה שום השגה כלל, כי כשרוצים להכניס הלמודים הקשים בילדים קטנים, אזי לבסוף הם מאבדים את כל חשקם לגמרי, ולא נשאר בידם דבר כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא היה מלמד בישיבה אחת שהמנהל התעקש שהילדים ילמדו חמש ויקרא עם כל פרוש רש"י, ומוהרא"ש נ"י טען למנהל שהרש"י בספר ויקרא הוא כלו לקוח מספר תורת כהנים, אשר זה ספר קשה מאד, ואפלו בחורים מבגרים אינם מבינים אותו היטב, וכמו שרואים בחוש, כאשר נכנסים לאיזו ישיבה גדולה,

שֶׁאֵפְלוּ הַבְּחוּרִים הַגְּדוּלִים אִינֶם יוֹדְעִים פֶּשֶׁט טוֹב בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים, וְאִם-כֵּן אֵיךְ יִרְצֶה הַמְּנַהֵל שְׂיִלְדִים קִטְנִים יְבִינּוּ לַמּוֹדִים קָשִׁים כְּאֵלוֹ, וְהוֹסִיף מוֹהֲרָא"ש ג"י אֶז לַמְּנַהֵל וְאָמַר, שְׂאִם רְצוֹנוֹ שְׂיִלְמַד דּוֹקָא עֲנִינֵי קִדְשִׁים, אֲזִי הוּא יִלְמַד עִמָּהֶם מִשְׁנִיּוֹת שֶׁל מִסְכַּת יוֹמָא (הַנִּקְרָאת קִדְשִׁים קֶטָן), וּמִזֶּה תִּהְיֶה לָהֶם הַרְבֵּה יוֹתֵר תּוֹעֵלַת, וְכֵן עֲשֵׂה, וְחִזֵּר מוֹהֲרָא"ש ג"י עִמָּהֶם עַל מִסְכַּת יוֹמָא פַּעַם אַחַר פַּעַם, עַד שֶׁהָיוּ בְּקִיָּאִים בְּכָל הַמִּסְכָּתָא בְּעַל פִּיה, וְזָמְרוּ אוֹתָהּ כְּמוֹ זָמַר מִמֶּשׁ, וְהַרְבֵּה מֵהוֹרֵי הַיְלָדִים סִפְרוּ לַמּוֹהֲרָא"ש ג"י, שְׂיִלְדֵיהֶם הִלְכוּ לִישׁוֹן בְּלֵילָה וְכֵן קָמוּ בַבֶּקֶר כְּשֶׁהִנְגוֹן וְהִזְמַר שֶׁל מִשְׁנִיּוֹת בְּפִיהֶם: "שְׂבַעַת יָמִים קָדָם יוֹם הַכַּפּוּרִים" וְגו'... הָרִי בְּעֲנִינֵי הַלְמוּד צְרִיכִים חֻכְמָה גְּדוּלָה מְאֹד מֵהַ לְלַמֵּד עִם יְלָדִים, וְהָאֵדָם צְרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמְּצִיאוֹת, אֵיזָה לְמוּד יִתְפָּסוּ הַיְלָדִים הַיֵּטֵב, וְיִהְיֶה נִרְשָׁם בְּפִנְיָמִיּוֹת זְכוּרָנָם; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוֹכֵר כְּלָלִים אֵלוֹ בְּעֲנִינֵי הַמְּלַמְדוֹת, (וְעוֹד דְּבָרִים הַרְבֵּה דְּבַר מוֹהֲרָא"ש ג"י עִמָּנוּ בְּעֲנִין הַמְּלַמְדוֹת, וְיִתְבָּאֲרוּ בְּמָקוֹם אַחַר, בְּעֲזַרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ).

מְזוּזָה

מוֹהֲרָא"ש ג"י אָמַר, שְׂאֵדָם צְרִיךְ לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד בְּמַצְנוֹת מְזוּזָה, כִּי מוֹבָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (דְּבָרִים דָּף ש': בַּתּוֹסֶפֶת) עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים ו, ט): "וְכִתְבֹתֶם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ", כִּי 'מְזוּזוֹת' הִיא תַּבַּת 'זוּ מוֹת', הֵינּוּ בְּפֶתַח שֵׁשׁ מְזוּזָה שֵׁם לֹא יִכְנַס הַמּוֹת, וּמוֹת זֶה סוֹבֵב עַל כָּל הַצְּרוֹת, הַיִּסּוּרִים וְהַמְּרִירוֹת שְׂעוֹבָרִים עַל הָאֵדָם, כִּי כְּשֶׁעוֹבָרִים עַל הָאֵדָם צְרוֹת, יִסּוּרִים וּמְכַאוּבִים, עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת, זֶה גַם-כֵּן בְּחִינַת מוֹת וְלַפְעָמִים יוֹתֵר מְמוֹת, כִּי לְמוֹת הָאֵדָם מֵת פַּעַם אַחַת, אֲבָל צְרוֹת וְיִסּוּרִים, מְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת שֶׁהָאֵדָם סוֹבֵל בְּבֵיתוֹ, וּבְפָרֵט כְּשֵׁשׁ גַּם מְרִיבוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, זֶה יוֹתֵר גְּרוֹעַ מְמוֹת, כִּי זֶה

דְּבַר תְּמִידִי, עַל־כֵּן צְרִיף לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד בְּמִצְוֹת מְזוּזָה, וּלְדַקְדֵּק לְקִנּוּת מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת בְּכָל פִּתְחֵי בֵּיתוֹ, וְלֹא יִקְמָץ בְּכִסְפוֹ עַל הַמִּצְוָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת, כִּי מִצְוָה זוֹ שׁוֹמֵרֵת אֶת הָאָדָם, וְכַמְאֲמָרם ו"ל (עֲבוּדָה זָרָה א.) : אֲנִי אֲנִי בְּרַקְלוֹנִימוֹס אֵיגִייר שְׂדֵר קֵיסָר גִּוְנָדָא דְרוֹמָאֵי אֲבַתְרִיָּה... חֲזָא מְזוּזָתָא דְמִנְחָא אֲפַתְחָא אוֹתִיב יְדִיָּה עֲלָהּ וְאָמַר לְהוֹ: מַאי הָאֵי? אָמְרוּ לֵיהּ: אֵימָא לָן אַתָּה, אָמַר לְהוֹ: מְנַהְגוּ שֵׁל עוֹלָם, מְלָף בְּשׂוֹר וְדָם יוֹשֵׁב מִבְּפָנִים וְעַבְדֵּי מְשֻׁמְרִים אוֹתוֹ מִבְּחוּץ, וְאֵלּוּ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַבְדֵּי מִבְּפָנִים, וְהוּא מְשַׁמְרָן מִבְּחוּץ, עֵינֵי שָׁם; וְרוֹאִים שְׂאָדָם מְשַׁלֵּם כָּל הוֹן דְּעֵלְמָא בְּעַבּוּר שׁוֹמְרִים, שֵׁיִשְׁמְרוּ אוֹתוֹ אִם הוּא נִמְצָא בְּמִצְבָּה שֵׁל סַכְנָה, וְיֵעֲלֶה לוֹ הוֹן תּוֹעֲפוֹת שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ, בְּשַׁעַר שְׁרוּצִים לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ אוֹ לְגַזֵּל אֶת מְמוֹנּוֹ, וּפְהָ בְּשִׁבִיל מִצְוָה יִקְרָה כְּזוֹ — מִצְוֹת מְזוּזָה, מִדּוּעַ יִקְמָץ הָאָדָם בְּכִסְפוֹ, הֲלֹא זֶה קוֹנִים רַק פְּעַם אַחַת, וְיֵשׁ לוֹ כֶּכֶר שְׁמִירָה תְּמִיד; וְעַל־כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְקִנּוּת מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת וּמַהֲדָרוֹת, וְיִקְבַּע אוֹתָן עַל כָּל דְּלֵת, וְאֵז נִכּוֹן לְבוֹ יִהְיֶה וּבְטוּחַ, שֵׁיִהְיֶה שְׁמוֹר מִכָּל רַע וּמִכָּל נֶגַע וּמַחְלָה, וְכַמְאֲמָרם ו"ל (זֶהר חֲדָשׁ רוֹת פֶּד): פִּתְחֵי הַמִּצְוֵי בְּמְזוּזָה, אֵינִי מְזִיק וְאֵינִי שָׁטָן וְאֵינִי פֹגַע רַע מִתְקָרֵב אֵלָיו, אֲפֹלוּ בְּשַׁעַר שְׁנַתְנָה רְשׁוּת לְמַלְאָךְ הַמְּשַׁחֵת לְחַבֵּל זְקִיף עֵינָיו וְרוֹאֶה שְׁשֵׁם שְׂדֵי עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח, עֲרַקְבִּי, עֵינֵי שָׁם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא שׁ ג"י, אֲשֶׁר רַבְּנֵי ו"ל גְּלָה לָנוּ (לְקוּטֵי־מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן כג): עַל־יְדֵי מִצְוֹת מְזוּזָה נִתְבַטְּלַת חֻמַּת הַמְּמוֹן, וְזוּכָה לְשְׁמִירַת הַבְּרִית וְלִהְיוֹת שְׁמִיחַ בְּחֶלְקוֹ וּלְאַרְיִכוֹת יָמִים, וְעַל־כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׂאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ, אֲלֹא נִזְהָר מְאֹד בְּמִצְוָה זוֹ, כִּי מִצְוֹת מְזוּזָה מְסַגֵּלַת לְהַפִּיךְ אֶת כָּל הַדֵּינִים וְהַעֲנָשִׁים הַקְּשִׁים וְהַפְּרִים לְחֻסֵּד וְרַחֲמִים, וְזֶה שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ב):

(א) אֲנִי אֲנִי בְּרַקְלוֹנִימוֹס [שְׁהִיָּה אֲחִינוּ שֵׁל הַקֵּיסָר הַרוֹמָאֵי] הַתְּגִיר, שֵׁלַח הַקֵּיסָר גְּדוּד שֵׁל חֲלִים רוֹמָאִים לְלָכְדוֹ, וְלֹאֲחַר שֵׁכַל הַקְּבוּצוֹת שֵׁל הַמְּלָךְ הַשְּׂמִכְנַעֵי מֵאַמְתַּת צְדָקְתוֹ וְהַתְּגִירוֹ, צָוָה הַמְּלָךְ עַל הַקְּבוּצָה הַאֲחֻרָּוֹנָה שְׁלֹא תִשְׁחַח עִמּוֹ, וְכִשְׁפָּנְתָה לְצֵאת מִמֶּנּוּ הַסַּתְּפֵל בְּמְזוּזָה וּשְׂאֵלָם: מַה זֶּה? אָמְרוּ לוֹ: אָמַר אַתָּה, אָמַר לָהֶם...

(ב) זְקַף עֵינָיו וְרוֹאֶה שְׁשֵׁם שְׂדֵי עַל הַפֶּתַח, מִיָּד נִמְלֵט.

שִׁמְאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי — זוֹ מִצְוֹת מְזוּזָה, הֵינּוּ כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל הַשְּׂמֵאל הוּא בְּחִינַת דִּינִים, וְאֵיךְ אֲנִי זוֹכֵה לְהִכְנִיעַ אֶת הַשְּׂמֵאל, וּלְהִבְיֹאוֹ אֶל רֵאשִׁי שֶׁהוּא הַמַּחַ וְהַדַּעַת בְּדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא? עַל־יְדֵי מִצְוֹת מְזוּזָה, בְּזֶה שְׂאֵדָם נִזְהָר בְּמִצְוֹת מְזוּזָה, הוּא מְמַתִּיק מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַדִּינִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר עֵקֶר חֲבִיבוֹת הַמִּצְוָה הוּא כְּשֶׁמִּנְשָׁק אֶת הַמְּזוּזָה בְּכָל פֶּעַם שֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ אוֹ לְחֻדְרוֹ, וּבְזֶה שֶׁנוֹגֵעַ וּמִנְשָׁק אֶת הַמְּזוּזָה בְּאֶצְבָּעוֹ, בְּזֶה מֵרָאֵה כִּי הַמִּצְוָה חֲשׂוּבָה מְאֹד בְּעֵינָיו, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם אֵיזֶה חֲפֵץ יָקָר מְאֹד, וְהוּא מֵתַעַנֵּג בּוֹ בְּתַכְלִית הַעֲנָג, אֲזִי הוּא תַּמִּיד מִסְתַּכֵּל עָלָיו, מִמְשָׁמְשׁוֹ וְכוּ', כְּמוֹ־כֵן כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵד בְּכָל פֶּעַם בְּדִלְתַּת בֵּיתוֹ אוֹ חֻדְרוֹ וְהוּא מִמְשָׁמֵשׁ אֶת הַמְּזוּזָה וּמִנְשָׁקָהּ, בְּזֶה מֵרָאֵה שֶׁמִּצְוָה זוֹ חֲשׂוּבָה וְיִקְרָה מְאֹד בְּעֵינָיו; וְעַל־כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁתַּמִּיד מִמְשָׁמֵשׁ אֶת הַמְּזוּזָה וּמִנְשָׁקָהּ, וּבְזֶה מְגַלֵּה שֶׁהַמִּצְוָה מְאֹד חֲשׂוּבָה וְיִקְרָה בְּעֵינָיו.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַמִּצְוָה הִיא — שְׂאֵדָם יִזְכִּיר לְעַצְמוֹ בְּכָל פֶּעַם כְּשִׁיּוֹצֵא מִדִּלְתַּת בֵּיתוֹ — מַה כָּתוּב בְּמְזוּזָה, הֵינּוּ יַחֲדוּ וְאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שִׁידַע שְׂאֵפְלוֹ כְּשִׁיּוֹצֵא בַּחוּץ, יִמְשִׁיף עַל עַצְמוֹ אַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כְּשֶׁאָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, בְּנִקְל לּוֹ לְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, מֵאַחַר שֶׁהוּא מְסַבֵּב בְּמַחֲצוֹת הַבַּיִת, לֹא־כֵן כְּשִׁיּוֹצֵא בַּחוּץ, אֲזִי יָכוֹל לְשַׁכַּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל בְּזֶה שֶׁמִּנְשָׁק אֶת הַמְּזוּזָה בְּשַׁעַר שִׁיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ, יִמְשִׁיף עַל עַצְמוֹ גַּם בַּחוּץ אַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּזֶה תְּלוּי עֵקֶר הַיְרֵאתָ שְׁמִים שֶׁל הָאָדָם — אִם הוּא זֶהִיר בְּמִשְׁמוֹשׁ וּבִנְשִׁיקַת הַמְּזוּזָה.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר פֶּעַם אַחַת בָּא אַבְרָהָם אֶחָד אֶל רַבְּנֵי אִישׁ הָאֱלֹקִים הַחַת"ם סוֹפֵר ז"ל, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ כְּתַב הַתֵּר הַוֵּרָאֵה, וַיְהִי כְּאֲשֶׁר נִכְנַס אֶל הַחַת"ם סוֹפֵר, הִבְחִין בְּאַבְרָהָם הַזֶּה, שֶׁלֹּא נִשְׁק לְמְזוּזָה, וְחָשַׁב פֶּן וְאוּלַי שָׁכַח, לְזֹאת אָמַר לוֹ: "צֵא עִכְשָׁו וְתִבּוֹא לְמַחֲרָ", וַיְהִי כְּשִׁיּוֹצֵא הָאַבְרָהָם בְּשֵׁנִית, לֹא נִשְׁק לְמְזוּזָה, וְהִנֵּה חוֹר

למחרת ונכנס אל החת"ם סופר לבקש כתב הטר הוראה, ויהי בהכנסו שוב לא נשק למזוזה, אזי אמר לו החת"ם סופר: "איני יכול לתת לך כתב הטר הוראה", והלה שאלו בפחד ובבהלה: "מדוע רבנו יעקב ממני, למה אינו רוצה לבחן אותי על-כל-פנים", ענה ואמר לו: "התבוננתי היטב היאך עברת בפתיח של פעמים, ולא נשקת למזוזה, ושלש פעמים לכולי עלמא הוי חזקה, ועל-כן אני רואה שאין בך שום יראת שמים, לזאת איני רוצה לבחן אותך, כי ממילא לא אתן לך כתב הטר הוראה, כי אין בך יראת שמים, קדם לך לעבד על נקדה זו של יראת שמים", וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים מזה איך משמוש ונשיקת מזוזה הוא סימן על יראת שמים, אשרי מי שזהיר בזה תמיד.

משפט

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך לידע תמיד, שמשפטי ה' אמת, כמו שאמר דוד המלך (תהלים יט, י): "משפטי ה' אמת צדקו יחדו", כי הקדוש-ברוך-הוא עושה משפט וצדקה גם יחד, הינו שיש הרבה דברים בעולם, שאדם אינו זוכה להבין מדוע קורים לו דברים אלו, ולמה עושה עמו הקדוש-ברוך-הוא דברים כאלו, ויש לו קשיות וספקות מדוע זה מגיע לו, ובאמת הכל הוא סוד הגלגול, כי מי יודע מה עשה קדם, ולכן אין שום עצה אחרת בשעה שעוברים על אדם משפטים ודינים, אלא תכף-ומיד יצדיק עליו את הדין והמשפט, וידע כי "צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד), כי בודאי הקדוש-ברוך-הוא עושה צדקה וחסד בדין ובמשפט, ודבר זה צריך להחדיר בעצמו תמיד, ואז אף פעם לא יהיו לו קשיות וספקות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים שרוב רבם מבני העולם נופלים בדעתם, ונתרחקים ממנו יתברך רק בשביל דברים כאלו, שיש להם קשיות וספקות עליו יתברך, ועל-דייזה נהרסים לגמרי, עד שנופלים בפח יקוש של קשיות וספקות, ועוזבים, ורחמנא לישזבן, את כל היהדות, והכל מפני שראו דברים כאלה שלא הבינו, ולא היה להם תרוץ על עניניהם, ועל-דייזה נתרחקו לגמרי, ובאמת אסור לאדם לחקור אחריו יתברך, אלא צריך שידע פי "צדיק וישר הוא" ו"משפטי ה' יחדו", גם בתוך המשפט יש צדק, וכשאדם יהיה חזק ואמיץ בדבר זה, לא ישאל שום קשיות וספקות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמספר אשר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, למד עם תלמידיו דרכי ההשגחה פרטית, ואמר להם שהכל בחשבון צדק ממנו יתברך, ואפלו העול והגזל שיהיו מנת חלקם של הבריות, ואף העבדה שאיש את רעהו חיים בלעו אינה נסתרת ממנו, וכששמע זאת תלמידו המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, נתמלא בעצב ובצער על גורל העניים העשוקים והגזולים, הוא פנה, איפוא, להשם יתברך, ושאל: "שופט כל הארץ מדוע תרע לצדיק ותיטיב לרשע, משום מה תראה מעשה און ותעלים עיניך? אגא ה', הסבר לי את משפטיך, שבנדאי צודקים הם, ואני אספר צדקתך ברבים", וכך השיב לו השם יתברך: "כיון שבקשת והתחננת לפני, אראה לך את משפטי, אף לא את כלם תוכל לראות, פי אם מעט מהם בלבד, שכן לא הכל מסגל ילוד אשה לראות ולהבין", ואמנם פקח את עיניו, וזאת אשר ראה:

לעבר נחל קטן, שממיו זפים וצלולים התקרב חיל רוכב על סוס, משהגיע אל שפת הנחל, ירד מעל הסוס, והשקה את הבהמה מהמים הזכים, לאחר מכן התכופף לעבר המים ושתה אף הוא, בו ברגע נשמט מפיסו צרור כסף, אף החיל כלל לא הבחין בזה, הוא רוה מן המים, עלה על סוסו והמשיך ברכיבתו, מקץ דקות

ספורות הגיע אל הנחל נער צעיר רועה צאן, בעקבות הנער התנהל עדרו, והרועה הצעיר השקה את הכבשים, לפתע הבחין בצרור תופח המנח על גדות הנחל, הוא התכופף וראה פי צרור גדוש בכסף לפניו, חיש תחב את המציאה לכיסו, ואת לבו מלאה שמחה, "מעתה לא אאלץ לשוב אל אדוני המתאכזר אלי ומכה אותי מדי יום מכות נמרצות", הרהר בהתרגשות, "כעת אוכל לחזור אל אמי האלמנה, אקנה בעבורה בית נאה ושרה משבח ואגור עמה..." "הו, בורא העולם, תודה על המציאה הנפלאה שזמנת לי".

ובעוד הרועה מתנהל עם צאנו ובלבו רנה, הגיע אל הנחל אדם זקן תשוש ויגע, כחותיו של האיש לא עמדו לו עוד, והוא פשל על שפת הנחל, ובקש להשיב את נפשו מהדרך המיגעת ומתחם הצורב, תחלה פתח את צרור מטלטליו, והוציא כמה פתיתי לחם יבש, אותם טבל במי הנחל ואכלם, מששים את ארוחתו הדלה, שכב לנוח, את צרורו הניח למראשותיו, וחיש מהרה נפלה עליו תרדמה.

בעודו בדרך, משש החיל את כיסו, ולתדהמתו הבחין כי צרור הכסף נעלם ואיננו, "היכן הכסף?" תמה לנפשו, נגנב ממני או אולי נשמט ואבד", הוא שחזר, איפוא, את מעשיו בשעות האחרונות, ונזכר כי התכופף לשתות ממי הנחל, "בודאי נשמט הצרור מכיסי בעת שהתכופפתי", סבר, חיש הפנה את הסוס לעבר הנחל לחפש את האבדה, בהגיעו, חפש בין השיחים והעשבים שצמחו על גדות הנחל, אך הצרור לא נמצא, עודנו מחפש, והנה הבחין באדם זקן הישן בקרבת מקום, "בודאי מצא האיש הנה את כספי" חשב, ועורר את הזקן מתנומתו, "הב את כספי" דרש, משאך פקח הלה את עיניו, "איזה כסף?" מלמל הזקן מבלי להבין את המתרחש סביבו, "את הכסף שלי, את צרור כספי שנפל פה מכיסי" תבע החיל, "אתה מצאת אותו ולקחתו לעצמך", "אני? צרור כסף?" שאל הזקן בתדהמה, והשיב: "לא מצאתי כאן מאומה, לא לקחתי לעצמי אפלו פרוטה אחת", אך החיל לא האמין לדבריו, "מלבדך לא היה פה

איש, ואם כן מי לקח את כספיי? אין זאת אלא מעלים אתה ממני את הכסף, ואם לא תשיבנו לי בזה הרגע, אהרג אותך בו במקום", הזקן שהיה נקי מפל פשע ועון, לא שת לבו לאיומי החיל, הוא הפנה לו ערף, ובקש להמשיך בדרך, ודבר זה הגביר שבעתים את זעמו של החיל, שוב לא יכול היה לעצור בעצמו, והתנפל על הישיש והרגו, רק לאחר מכן פשדוק את כל בגדיו וחפציו של הזקן, נכח לדעת פי הכסף לא נמצא אצלו... הוא פנה, איפוא, והמשיך בדרך.

כל המראות הללו ראה המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, ופנה אל השם יתברך: "אלקי ישראל, עד כמה הכאיבו לי המראות שראיתי עתה, הן ראיתי זקן חף מפשע ונקי כפים, שהומת בידי פושע על לא עול בכפו, ולעמת זאת ראיתי נער קטן שפרגע קט התעשר ודרך צלחה עליו, אנא ה', כיצד נתן להבין כל זאת", השיב לו השם יתברך: "אם תשא עיניך תבחין בסלם הנצב לפניה, טפס במעלות הסלם עד לשלב אשר איש עדין לא עלה בו, ומשם תוכל לראות ולהבין כי כל משפטי צדקו", טפס המגיד ממעזריטש זי"ע ביחודים קדושים, ועלה בסלם והגיע עד לאותו שלב אשר הורה לו השם, ומשם נגלה לפניו המראה הזה:

אבר צולע מהלך ולידו נער קטן, אל האבר מתקרב לפתע איש זקן, וללא כל סבה מתנפל עליו, הורג אותו, את כספו נוטל לעצמו ונעלם מהמקום, כל אותה עת נצב חיל לא הרחק ממקום הארוע, הוא רואה את כל המעשים, אך אינו נוקף אצבע לעזר לאבר האמלל.

"ועתה לאחר שראית זאת", אמר הקדוש-ברוך-הוא למגיד ממעזריטש זי"ע: "הסכת ושמע את דרך משפטי, הזקן שנרצח בסמוך לגדות הנחל, לא היה אלא הזקן שרצח את האבר הצולע וגזל את כספו, ואותו חיל שהרג את הזקן, הוא הוא החיל שנצב מרחוק מנגד בעת שהרג הזקן את האבר, ולאחר הרצח נחפו הזקן לברח מהמקום, ובחפזו נשמת מכיסו צרור הכסף שגזל מהאבר

הצולע, ומי מצא את הצרור? החיל! הוא נטל, איפוא, את הכסף לעצמו, אף כיון שגנב את הכסף, אכד לו הצרור בעת ששטה ממי הנחל, ואת הצרור מצא כזכור הרועה הצעיר, אותו רועה לא היה אלא בנו של האפר שנהרג, וכאשר מצא את הכסף, נמצא שירש בעצם את אביו", ראה המגיד ממעזריטש זי"ע, כי כל משפטי ה' אמת צדקו יחדו, הזקן ששפך דם, דמו נשפך, החיל שעמד מנגד בראותו אדם נרצח, המית עתה על שפת הנחל את הזקן הרוצח, את כסף הגזלה מצא הרועה הקטן, שכן בן יחיד היה לאביו, וכדין מגעת לו הירושה, "אכן", אמר המגיד ממעזריטש זי"ע, בשמעו את הדברים הללו, "אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד).

וסים מוהרא"ש נ"י: כשאדם יכניס בעצמו את הספור הנפלא הזה, אז אף פעם כבר לא יהיו לו שום קשיות וספקות על הקדוש-ברוך-הוא, אלא תמיד יאמר: "צדיק וישר הוא", ובאמת כך הוא, מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא, עושה בצדקה וחסד ובחשבון צדק, ואין לאדם לעשות שום דבר, רק לברח אליו יתברך, וכל מה שפואב לו יותר, שעוברים עליו מרירות וצרות, יסורים ועגמת נפש יותר גדולים, עקר העצה — שיברח רק אליו יתברך, אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ואינו טועה במשפטו יתברך, אלא מרגיל את עצמו לומר תמיד: "צדיק הו"ה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", ואז יזכה שהקדוש-ברוך-הוא ישמע את תפלתו — "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת" (תהלים קמה, י"ח).

מחלקת

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם שזוכה שיש עליו מחלקת, ראוי ונכון לו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא שזמן לו מחלקת.

כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסא), שהמחלקת מגביהה ומקרכת את האדם אל השם יתברך, ועל-כן מה ולמה להתרעם פשיש לו מחלקת, אדרבה עושים לו טובה גדולה על-ידי-זה, כי דיקא מזה מתקרב אליו יתברך.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה, ואמר: הלא פתיב (דברים כ, ט): "כי האדם עץ השדה", ורואים בחוש עץ העושה פרות כמו תפוחים, אגוזים וכו' וכו', איך מורידים את הפרות? מנענעים את העץ היטב, ועל-ידי-זה נופלים פרות, וכל מה שמנענעים יותר את העץ, נופלים יותר פרות, ולפעמים כשאין מועיל הנענוע כדי להוריד את הפרות, צריכים לקחת מקל ולהכות בעץ, וכל מה שמכים על העץ, נופלים יותר פרות, ולפעמים גם זה לא מספיק, כי מפקדים שיפלו הפרות על הראש, ואזי זורקים מרחוק אבנים גדולות על הענפים, ועל-ידי-זה נדעזע כל העץ ונופלים הפרות, נמצא שכל מה שמנענעים ומכים וזורקים אבנים על העץ, כמו-כן נותן את הפרות, מה שאין בן בעץ שהוא אילן סרק, עליו אין מכים ולא מנענעים אותו, ואין זורקים אבנים, ועל-כן על מי שעוברים צרות ויסורים, מחלקת, חרופין וגדופין, ראוי לו לשמח מאד, ולידע שבודאי יש בו כחות גדולים, כי אחרת לא היו מכים בו, ולא היו זורקים עליו אבנים, כי באילן סרק שהוא בור ועם הארץ, אין עליו שום מחלקת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא רב אחד אל רבו הגאון המהר"ם שיק, וכותו יגן עלינו, וספר לו שיש עליו מחלקת גדולה בעירו, ענה לו רבו: "תדע, כי רק על עצי פרי מתרבים התולעים, על עצי סרק אין תולעים", וסיים מוהרא"ש נ"י, שזה סובב רק על רב ירא שמים שמוסר נפשו על טובת קהלתו ומלמד תורה לקהלתו, ומוסר נפשו על פשרות ועל טהרת המשפחה ועל כל הענינים של הדת, אם יש עליו מחלקת — זה סימן טוב, אבל, בעוונותינו הרבים, היום יש רבנים קלים וריקים ופוחזים, שאין הם עוסקים במלאכתם בנאמנות, אדרבה כל מגמתם היא רק לגרף תקציבים...

בְּשֵׁי שְׂעִיָּהֶם מִחֲלָקֶת אֵין הֵם בְּכָלֵל הַזֶּה, וְאֵין הַנִּמְשָׁל שִׁיף אֲלֵיהֶם, כִּי הֵם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא אִכְפַּת לָהֶם שְׂיִהְיֶה מִקְּוֵה טְהָרָה בְּעִיר, וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם בְּעִנְיָנֵי כְּשֻׁרוֹת וְכַדוּמָה, רַבָּנִים כְּאֵלוֹ הֵם סֵתָם קָלִים וּפְחוּזִים הַמְּכַשִּׁילִים אֶת הַרְבִּים, וְהַלְבוּשׁ הַמְּכַבֵּד שְׂעִלֵיהֶם הוּא כְּמִרְדַּעַת עַל הַחֲמוֹר מִמֶּשׁ, אֲכַל אִם יֵשׁ רַבָּנִים אֲמִתִּיִּים, יֵרְאִי שְׂמִים, שְׂמוֹסְרִים נִפְשָׁם בְּעִבּוֹר קִיּוֹם הַיְהוּדוֹת, וּמוֹסְרִים נִפְשָׁם עַל טְהָרַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל כְּשֻׁרוֹת וְעַל כָּל מֵה שְׂשִׁיף לַיְהוּדוֹת, אִם עֲלֵיהֶם יֵשׁ מִחֲלָקֶת, צְרִיכִים לִידַע שֶׁהֵם עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי, וְכַמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל אַחֲיָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֻׁרוֹאִים מִחֲלָקֶת עַל מִישָׁהוּ, צְרִיכִים לִדַּעַת קֶדֶם אִם הוּא אָדָם יֵרָא שְׂמִים, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא גִּנְבֵּ, גִּזְלָן, לוֹקַח סְמִים... רַחֲמָנָא לְצַלָן, שְׂבוּדָאֵי גַם עֲלֵיו יֵשׁ מִחֲלָקֶת... וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לִדַּעַת קֶדֶם לְמַה עוֹבְרַת עַל בֵּר יִשְׂרָאֵל מִחֲלָקֶת, וְאִזּוּ שִׁיף כָּל הַמְּשָׁל הַנִּי"ל שֶׁל "עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי", מֵה שְׂאֵין בֵּן כְּשֶׁהוּא קָל שְׂבִקְלִים, גִּנְבֵּ, נוֹאֶף וּמְשַׁחַת וְכו', שְׂאִזּוּ אֵין זֶה פְּלֵא שֵׁי שְׂעִלֵי מִחֲלָקֶת, וְצְרִיכִים לְהִבִּין וּלְהַשְׁפִּיל הַיָּטֵב הַיָּטֵב בְּדַבְרֵים אֵלוֹ, מֵה נִקְרָאת מִחֲלָקֶת אֲמִתִּית וּמֵה נִקְרָאת מִחֲלָקֶת וַרְדִּיפּוֹת עַל שְׁחִיתוֹת וְכו'.

מְסִירוֹת נִפְשׁ

מוהרא"ש נ"י רגיל לחזור תמיד מה שכתב רבנו רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו, בצעטל קטן שלו, שצריך לציר לעצמו כאלו אש בוערת עד לב השמים, והוא קופץ לתוך האש ונשרף בשבילו יתברך, ורגיל להראות בידיו ובגופו כאלו בוערת אש גדולה, והוא קופץ לתוכה, ואמר: "אה, אה", כאלו מרגיש ממש שנשרף על קדוש השם, ומוסר נפשו אליו יתברך. (ומי שראה זאת, היה יכול להרגיש כך בחוש, כאלו רואה בעצמו אש לוחטת, והוא קופץ לתוכה מרב אור הדבקות שהאיר עליו אז בכטול כל הרגשותיו).

ואמר מוהרא"ש נ"י, פי אדם צריך להיות מוכן ומזמן בכל רגע למסור נפשו אליו יתברך בתמימות ובפשיות, ודבר זה יכניס בו הארה עצומה מאורו האין סוף ברוך הוא. והוסיף עוד ואמר, שמש אי אפשר להשיג שום רוחניות אלקותו יתברך, מבלי שיקבל על עצמו מסירות נפש על קדוש השם, ויהיה מוכן ומזמן לההרג ולהשרף, להחנק ולהסקל על קדשת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו מעלת עם ישראל יותר מכל אמות העולם, כי הם מסרו את נפשם על קדוש שמו יתברך בכל הדורות בפעל ממש, ורק בשבילו יתברך לבד, ודבר זה לא היה מסגל אף אחד רק עם ישראל, כי שרשם הוא ממחשבה דקדשא בריך הוא ממש (עין מדרש רבה ריש פרשת בראשית), ועל-כן בזה שמסרו נפשם על קדוש שמו יתברך, עלו למעלה, עד שהאירה בהם יחידה דנפש^א, וכמו-כן הצדיקים האמתיים, כל זמן שהם עדין בגופם בפעל, הם מוכנים כל עת ורגע למסור את נפשם על קדוש שמו יתברך, ועל-ידי-זה דיקא הגיעו למה שהגיעו, כל אחד ואחד כפי מסירות נפשו על קדוש שמו יתברך.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין מסירות נפש של הצדיקים האמתיים, שמסרו נפשם בכל יום, בכל שעה ובכל רגע אליו יתברך מרב כסופין והשתוקקות אחריו יתברך, ותמיד היו מוכנים להשרף על קדוש השם מרב אור וחייות ודבקות שהאיר בנשמתם מאור האין סוף ברוך הוא, ורגיל לספר, שפעם אחת שמע תלמיד אחד מאחורי דלת רבו הרב הקדוש רבי שניאור ולמן מליאדי, זכותו יגן עלינו (פעל התניא והשלחן ערוך), ששר לעצמו בנגון שלו (כי דרכו היתה לדבר עם נגון): "איך דארף נישט דיין עולם הזה, איך דארף

(א) ידוע שהאדם מרכיב מחמשה חלקי נשמה: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה, וזכה אליהם על-ידי רבוי זכויו וקדושתו, ובכל שלב יש כל החמשה, כגון נפש שבנפש, רוח שבנפש, נשמה וכו', ויחידה היא המדרגה הגבוהה ביותר, וכאן מדברים מאלו שזכו ליחידה שבנפש.

נישט דיין עולם הבא, איך דארף נאר דיר אליין"ב, כן שר בדבקות עליונה אליו יתברך, כאומר שאינו רוצה שום דבר, לא עולם הזה ולא עולם הבא, רק לזכות להכלל בו יתברך לבד.

וספר מוהרא"ש נ"י שדרכו של הרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע, שהיה יושב בחדר מיוחד קדם קדוש, ואומר בהתלהבות עצומה שיר השירים, ואחר-כך היה אומר קדוש, והיתה דרכו לומר את סדר שיר השירים בדבקות עצומה בכלות הנפש, ופעם שמע מישהו, ששר בדבקות עצומה: "משכני אחריו נרוצה", צוא מיר שלעפ מיר ווארום איך לויף דאך נאך דיר, ואמר בדבקות כזו ובמסירות נפש כזו, עד שממש הרגישו שהוא רץ ונמשך אחריו יתברך במסירות נפש עצומה. וסיים מוהרא"ש נ"י: "אט דאס הייסט געלעבט", כאומר: מי שזוכה להגיע אל דבקות אמת כזו אחריו יתברך, זהו עקר החיות; אשרי מי שמוכן למסור את נפשו תמיד אליו יתברך.

(פעם אחת טס מוהרא"ש נ"י עם אחד מאנשי שלומנו, והמטוס היה אמור כבר לנחת, והיה כמעט שלש מאות מטר סמוך לארץ, ותוך כדי כך השמיע הפרוז: "הנה אנחנו נוחתים", ופתאום החל המטוס שוב להתרומם והכרו לנוסעים: "אל תבהלו, יש בעיות בנחיתה, כי ארעה תקלה במטוס, וההכרח לחזור ולעשות מספר סבובים למעלה עד שנוכל לנחת", וכל הנוסעים נתפחדו עד מאד, ופרצה בהלה גדולה, ומוהרא"ש נ"י ישב בשקט ובנחת ובלי שום הדעת, חיד וסדר את פאותיו ומלבושיו, ואמר לזה מאנשי שלומנו: "נו מה יכול לקרות, הנני מוכן ומזמן למסור את נפשי על קדוש שמו יתברך, ולהשרף עכשו על קדוש שמו יתברך", ואמרו בפשיטות ובתמימות כזו, עד שזה מאנשי שלומנו התפעל מאד, והחל להסתכל

ב) איני צריך את העולם הזה שלא, ואיני צריך את העולם הבא שלא, אני צריך רק אותך יתברך לבד.

ג) משך אותי, סחב אותי, כי הרי אני רץ אחריו.

ד) אכן, זה נקרא לחיות.

ולהתבונן עליו וכו', עד שגם הוא שכח מהפחד, ולבסוף נחתו, ברוך השם, בפלום).

נס

מוהרא"ש נ"י אָמר: מי שְׁמַדְבֵּק עֲצָמוֹ תָּמִיד בּוֹ יְתַבְרַךְ, וְכָל מַחֲשַׁבְתּוֹ הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת בְּדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא יְתַבְרַךְ, וְאִינוֹ מְסִיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה שְׂיֵהִיו נַעֲשִׂים עִמּוֹ נְסִים נִגְלִים, הַעֲקָר שְׁלֵא יְסִיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ כָּלֵל, וְכָל מִי שֶׁהוּא יוֹתֵר חֲזָק בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, כְּמוֹ-כֵן זֹכֶה לְרֵאוֹת יוֹתֵר נְסִים גְּלוּיִים, וְזוֹ הִיְתָה עֲבוֹדַת הַפֶּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ — לְהַחֲדִיר בְּתַלְמִידָיו מַחֲשֶׁבָה זוֹ, שְׂיִזְכּוּ לְרֵאוֹת וְלִהְתְּבוֹנֵן תָּמִיד רַק בְּאַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרַךְ, וְאִיךָ שְׂאִין בְּלַעֲדָיו יְתַבְרַךְ כָּלֵל, עַל יְדֵי זֶה יֵרָאוּ נְסִים נִגְלִים, וְזֶה כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים שֶׁמְסַפְּרִים מִמֶּנּוּ וּמִתַּלְמִידָיו הַקְּדוּשִׁים, כִּי הַכֹּל הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁהָאִיר בָּהֶם אֶת הָאוֹר וְהַשְׁגָּה הַזֶּה — לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יְתַבְרַךְ, וְלִהְבָּטֵל לְגַמְרֵי מֵהַמְצִיאֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה כָּבֵר אֵינוֹ נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁהוּא הִנְהַגַּת הַטָּבַע, וְאִזּוֹכִים לְנְסִים נִגְלִים שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִדֶּרֶךְ הַטָּבַע, מֵאַחַר שֶׁהוּא כָּבֵר לֹא נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל.

וְדַבֵּר עִמָּנוּ הִרְבֵּה מְאֹד בְּעֵנֵינוּ נְסִים נִגְלִים שֶׁנַּעֲשִׂים לְבְנֵי-אָדָם הַזּוֹכִים לְהִיּוֹת דְּבוּקִים בּוֹ יְתַבְרַךְ, וְכָל מִי שֶׁמְפָרִיד מִחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ מִהַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִדְּבִיקָה יוֹתֵר אֶל הָעוֹלָם הַבָּא, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכֶה לְנְסִים גְּדוּלִים יוֹתֵר, שְׂזֶה כָּלֵל סְפּוּרֵי הַמוֹפְתִים שֶׁמְסַפְּרִים מֵהַצְּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהַכֹּל אֵמֶת, כִּי מִי שֶׁרַק זֹכֶה לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יְתַבְרַךְ, וּמְבָטֵל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יְתַבְרַךְ, יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּמוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא, כִּי שִׁיטַת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא

היתה — "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה" (עין חלין ז:), ועל-כן עשה אותות ומופתים ושדוד הטבע בעולם, כמוכא הרבה בגמרא ספורים נוראים ונפלאים ששדד את המערכה ובטל את הטבע, והכל היה מרב דבקותו בו יתברך, עד שאמר: "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה".

וספר מוהרא"ש נ"י, כשהגיע רבי נחמן הורודענקר ז"ל (סבו של רבנו ז"ל) לארץ ישראל, ונפגש עם רבי גרשון קיטובר ז"ל (גיסו של הבעל-שם-טוב), והיתה שרויה ביניהם שמחה גדולה, ושבתו יחד בשמחה עצומה, וביליל-שבת האריכו על השלחן מאד מאד בדברי תורה בדבקות גדולה, וכמעט שכבה הנר, כי כבר כלה השמן, וצוח רבי גרשון: "וואס איז דאס"? והיה הנר דולק כל השבת, עד שבא רבי גרשון מבית-הכנסת במוצאי-שבת קדש, וצוח: "ס'איז שוין גענוג"^ב, ואז פכה הנר, וסיים מוהרא"ש נ"י: כל זה היה מרב דבקותו בו יתברך, וכמו-כן כל הנסים הנגלים שדוד הטבע שנעשים בעולם על-ידי הצדיקים השלמים, הכל נעשה רק בזכות דבקותם בו יתברך, וצריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שגם הוא יזכה להיות דבוק בו יתברך בדבקות אמת, ויחשב תמיד רק ממנו יתברך, כי בנגל להטעות את עצמו, שיחשב כאלו הוא דבוק בו יתברך, ולבסוף זהו רק דמיון גדול, כי הדבקות האמתית בו יתברך, מביאה את האדם לכל המדרגות ולכל ההשגות שבעולם, ועל-כן צריך רק לבקש על דבקות, ואז כבר יהיה לו הכל, עד שיוכל גם הוא להראות נסים נגלים שדוד הטבע ממש, שכל שונאיו יפלו תחתיו, והוא תמיד ינצח, ואף שימנעו אותו כמו שימנעו, עם כל זאת על-ידי גדל דבקותו בו יתברך, יזכה להתגבר על הכל; אשרי

(א) מה דאת?

(ב) זה כבר מספיק.

מי שְׁמַצִּית אֶת רַבְּנוּ ז"ל, וְאֵז לֹא תִהְיֶה דְרָגָה בְּעוֹלָם שְׁלֹא יָבוֹא אֵלֶיהָ.

נִצְחוֹן

מוהרא"ש נ"י אָמַר: מִי שְׁלֹקֵחַ עַל עֲצֻמוֹ אֵינָה דְבַר שְׁבִקְדָּשָׁה, צְרִיף לְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ יִהְיֶה אִיף שִׁיחִיָּה אֲנִי מִכְרַח לְנִצְחַן, וְאֵז בְּאֵמַת יִזְכֶּה לְנִצְחַן וּלְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל אֶת כְּסוּפִיו וּרְצוֹנוֹתָיו, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּמִדַּת הָעֵקֶשְׁנוֹת, שְׁאֲדָם צְרִיף לִהְיוֹת עֵקֶשׁן גְּדוֹל עַד מְאֹד, כִּי בְּלִי מִדַּת הָעֵקֶשְׁנוֹת אֵי אֶפְשֶׁר לְנִצְחַן בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן בְּשׁוּם דְבַר שְׁבִקְדָּשָׁה, וְכָל אֵלוֹ שְׁזָכוּ לְהַגִּיעַ לְמָה שֶׁהַגִּיעוּ, הִיָּה רַק עַל-יְדֵי שְׁהִיו עֵקֶשְׁנִים גְּדוֹלִים בְּנִקְדָּתָם, לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל, וְדוֹקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִצְחוֹ בְּמִלְחָמָה.

וְסֵפֶר מוהֲרָא"ש נ"י, כִּי הָרַב הַקְּדוֹשׁ ר' אַבְרָהָם בֶּר' נַחֲמָן ז"ל (מִחֲבֵר הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים") אָמַר פַּעַם: מַה שְׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל "נִצְחָתִי וְאֶנְצַח", דְּבַר זֶה סוֹבֵב גַּם עַל כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אִם רַק יִקַּח אֶת עֲצֻמוֹ בְּיָדוֹ, וְיִתְעַקֵּשׁ עַל עֲנִינוֹ לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל, בְּוַדָּאֵי יַפְעֵל דְּבַר זֶה, כִּי הָעֵקֶר בְּמִדַּת הַנִּצְחוֹן הוּא הָעֵקֶשְׁנוֹת, וְלֹא לְהַנִּיחַ אֶת רְצוֹנוֹתָיו וְכְסוּפִיו, אֶפְלוֹ שְׁדַבֵּר זֶה בָּא לוֹ בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ הַכִּי גְּדוֹלָה, וְאֵז בְּוַדָּאֵי יִנְצַח בְּנִצְחוֹן דְּקִדְשָׁה.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י: בְּעִנְיַן מִדַּת הַנִּצְחוֹן שְׁמַדְבַּר רַבְּנוּ ז"ל (בְּלִקוּטֵי מוהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכב) עַל הַפְּסוּק (שְׁמוּאֵל-א טו, כט): "וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", שְׁמִדַּת הַנִּצְחוֹן אֵינָה סוֹבֵלֶת אֶת הָאֵמַת, אִף

לא כמדת בשר ודם מדת הקדוש-ברוך-הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא אף במדת הנצחון הוא אמת, ואינו משקר, חס ושלום, לכאורה מה שיך לומר דבר כזה על הקדוש-ברוך-הוא, שאינו משקר אף במדת הנצחון? אלא הפרוש הוא כן, רואים אצל בשר ודם כשרוצה לנצח את זולתו, יעשה כל מיני פעולות לנצח, ואפלו שזה שקר, יהפך את השקר לאמת, העקר לנצח את זולתו, לא-כן מי שזוכה להיות דבוק בו יתברך, ואינו חפץ שום דבר רק את הקדוש-ברוך-הוא, הוא אף פעם לא יכון לנצח את חברו, הוא ירצה רק להכליל יותר ויותר באור אין סוף ברוך הוא, ואז ילך בתמימות ולא יתחשב כלל במה שזולתו חולק עליו ומתנגד לדרך, מה לי ולך, אף שאינך מבין אותי, ואף שאני עושה ההפך מרצונך — מה בכך, אין פונתי לנצח אותך כלל, רצוני, חשקי וכסופי רק באין סוף ברוך הוא, ואפלו שלא יתאימו מעשי ודרכי למעשי ודרכי זולתי — מה בכך, אני רוצה רק את הקדוש-ברוך-הוא, וזה נקרא נצחון אמת, ואם ילך בדרך זו תמיד ינצח, ואף פעם לא יפל בשום דבר, כי המאמין האמתי בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ורוצה להכליל רק בו, הוא באמת ינצח תמיד; אשרי לו.

נבואה

פעם דבר מוהרא"ש נ"י מענין השגת הנבואה הקדושה, ואמר שמבאר בשער רוח-הקדש לאריו"ל, שיש שתי מדרגות בהשגת הנבואה, השיכות גם בזמן הזה, הראשונה היא שנתלבש קולו של השם יתברך ככיכול בקול האדם בעצמו, ומדברי עצמו יכול האדם לשמע רמזים ודברים נפלאים, אם רק יטה אָזְנוֹ לָזֶה, וכמוכן זוהי מדרגה גבוהה ועליונה מאד, כי האדם צריך לקדש ולזכך הקול שלו, עד שכל דבוריו יהיו מקשרים ודבוקים בו יתברך, ואפלו

בְּשַׁעַה שְׁמַדְבַּר עִם בְּנֵי־אָדָם, יִהְיֶה אִזּוּ מֵחוּ דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכֵן כָּל מִינֵי מַחְשְׁבוֹת שֶׁל דְּבָקוֹת וַיְחֻדִים וּתְפִלוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וּכְשֶׁאָדָם זֹכֶה לְזַכֶּךָ אֶת הַקּוֹל שְׁלוֹ בְּזַכּוֹךָ רַב כְּזֶה, אֲזִי יְכוֹל לְזַכּוֹת שְׁמֵן הַקּוֹל שְׁלוֹ בְּעֲצָמוֹ יִשְׁמַע קוֹל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וּכְאֵלוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְדַבֵּר עִמוֹ כְּכִיכּוֹל, בְּבַחֲיִנַת: "שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת מֵתוֹךְ גְּרוֹנוֹ" (ועֵין בַּזֵּהר הַקְּדוֹשׁ, פִּינְחָס רל.ב.).

וְהֵבִיא מוֹהֲרָא"ש ג"י דְּגָמָא לְזֶה, שֶׁפַּעַם בִּהְיוֹתוֹ בְּאֲמֻצַּע הַדְּרָךְ הַתְּאֲכֻסֵּן הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ בְּעַל ה"מְאוֹר וְשֵׁמֶשׁ" ו"ל אֶצֶל יְהוּדֵי אֶחָד בְּאִיזָה כְּפָר קָטָן, וַיְהוּדֵי זֶה הָיָה עָנִי וְאֶבְיוֹן, וְלֹא הָיָה לוֹ חֵדֶר מִיַּחַד בְּשֶׁבִיל הָאוֹרֶחַ, וְאֶפְלוֹ לֹא מָטָה מִיַּחְדָּת, וְהִצְרִיךְ לָתֵן לוֹ לִישָׁן בְּמָטָה יַחַד עִם בְּנֵי בֵּן הַחֲמֵשׁ שָׁנִים, בְּבִקְרָה כְּשֶׁקָּם הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ בְּעַל ה"מְאוֹר וְשֵׁמֶשׁ" ו"ל, עָנָה וְאָמַר לְיְהוּדֵי הַנ"ל: "עַם אִיז גּוֹט צוֹ לִיגֵן מִיט דַּעַם יוֹנְגֵל"א, וְכֵן נִתְקַיֵּם אַחֲרֵי־כֵן, כִּי הֵיילֵד הָיָה גָדֹל וְנֹעֵשָׂה צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד, וּכְשֶׁנִּפְטַר נִקְבַּר בְּבֵית־הַחַיִּים שֶׁל הָעִיר קְרֵאקָא עַל יַד בְּעַל ה"מְאוֹר וְשֵׁמֶשׁ" ו"ל, הָרִי שֶׁנִּתְגַּלָּה אַחֲרֵי־כֵן רוּחַ הַנְּבוּאָה שֶׁהִיָּתָה בְּתוֹךְ דְּבוּרִים אֵלוֹ שֶׁל הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ בְּעַל ה"מְאוֹר וְשֵׁמֶשׁ" ו"ל.

וְהַמְדַרְגָּה הַשְּׁנִיָּה שֵׁישׁ בְּהַשְׁגַּת הַנְּבוּאָה בְּזִמְנֵי הַזֶּה, שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ קוֹלוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כְּכִיכּוֹל בְּקוֹל אָדָם אַחֵר, וְהָאָדָם מוֹצִיא רְמָזִים וְסוּדוֹת נְפִלְאִים מִן הַדְּבוּרִים שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֲרִים, וְגַם לְזֶה צְרִיף הָאָדָם מִחַ מְזַכֶּךָ וּמְקַדֵּשׁ מְאֹד, אֲבָל זֶהוּ מְדַרְגָּה שֶׁיְכוֹל כָּל אָדָם לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ אִם רַק יִטָּה אָזְנוֹ וּמַחְשְׁבֹתוֹ לְכָל מֵה שֶׁשׁוֹמֵעַ, כִּי אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וּכְבוֹדֵי יֵשׁ כְּנֻנָה מִיַּחְדָּת מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְמֵה הָאָדָם הַצָּרִף לְשִׁמְעַ דְּבַר זֶה בְּדִיּוּק בְּשַׁעַה זֹאת, וּכְשֶׁאָדָם מָטָה אָזְנוֹ וְלָבּוֹ לְמֵה שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ, וְכִמּוֹ שֶׁלְמַד אוֹתָנוּ רַבְּנֵינוּ ו"ל (עֵין לְקוּיֵי־מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן א), לְהַסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׁכָל

שׁיֵשׁ בְּכָל דְּבַר, אֲזִי יָכוֹל לְהוֹצִיא רְמָזִים נִפְלְאִים מִכָּל מַה שֶּׁהוּא שׁוֹמֵעַ, וַיֵּשׁ בְּכָל זֶה בְּחִינָה שֶׁל רוּחַ נְבוּאָה מִמֶּשׁ.

וּפְעָמִים רַבּוֹת רָאִינוּ כָּל זֹאת בְּעֵינֵינוּ, אִיךָ שֶׁמוֹהֲרָא"ש נ"י הוֹצִיא רְמָזִים נִפְלְאִים, הֵן מִהַדְּבָרִים שֶׁדָּבַר הוּא מַעְצָמוֹ, וְהֵן מִהַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מֵאַחֲרֵים, וּבְשַׁעָה שֶׁבָּנוּ אֶת הַמְּחִיצָה בְּעִבּוּר עֲזֵרַת הַנָּשִׁים בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י (מְחִיצָה מִטְּלָטְלַת), אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְבַעַל הַמְּלֶאכֶה, שִׁירָאָה לַעֲשׂוֹתָה טוֹבָה וְחֻזְקָה מְאֹד, שְׁלֵא תִפְּלֵ, עָנָה וְאָמַר לוֹ בְּעַל הַמְּלֶאכֶה: "הַעֲקֵר תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה שְׂמֵחוֹת כְּאֵן בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, וְעַל הַמְּחִיצָה אַל תִּדְאָגוּ, כִּי בְּיָדַי תִּהְיֶה טוֹבָה וְחֻזְקָה מְאֹד... אֲזִי עָנָה וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ שֶׁעָמְדוּ שָׁם: "הַשְּׁמַעְתֶּם מַה הוּא אוֹמֵר? אֲנִי אֲמַרְתִּי לוֹ שֶׁתִּהְיֶה הַמְּחִיצָה טוֹבָה וְחֻזְקָה מְאֹד, הֵינּוּ שֶׁתִּהְיֶינָה מְחִיצוֹת הַמַּחַם טוֹבוֹת וְחֻזְקוֹת מְאֹד, עַד שֶׁתִּהְיֶינָה פְּרוֹסוֹת כְּנֶגֶד תְּאַוֶּת נְאוּף" (עֵין שָׁם, חֵלֶק ב', סִימָן ח), "כִּי הֲרִי זֶה עֲקֵר תְּכַלִּית כְּנִנְת הַמְּחִיצָה, וְהוּא אָמַר לִי שֶׁעַל-יְדֵי מִדַּת הַשְּׂמִיחָה, בְּיָדַי תִּהְיֶינָה הַמְּחִיצוֹת טוֹבוֹת וְחֻזְקוֹת מְאֹד, כִּי עֲקֵר הַשְּׂמִיחָה מִתְאַוֶּת נְאוּף הוּא עַל-יְדֵי שְׂמִיחָה... (עֵין שָׁם, חֵלֶק א', סִימָן קס"ט, וְחֵלֶק ב', סִימָן ה). וְכֵן הִיָּתָה דְרָכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י, לְהַפְּךָ תְּמִיד כָּל שִׂיחָתוֹ וְעֵינָיו לְתוֹרָה שְׁלֵמָה, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁזוֹכֵה לְהִלְךָ בְּדֶרֶךְ קְדוּשָׁה זוֹ.

נח

פְּעַם שֶׁח מוֹהֲרָא"ש נ"י שִׂיחָה נִפְלְאָה מִעֲבוֹדַת הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ כְּדִרְכּוֹ, וְהִיא מְדַבֵּר מִגְּדֹל הַמַּעֲלָה לְהַסְתַּפֵּל עַל הַחֻכְמָה וְהַשְּׂכָל שׁיֵשׁ בְּכָל דְּבַר, וְאִיךָ זוֹכִים לָזֶה? עַל-יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי עַל-יְדֵי שְׁלוֹמְדִים הַרְבֵּה תוֹרָה, זוֹכִים לְדַעַת אִיךָ לַעֲשׂוֹת תּוֹרָה מִכָּל

פָּרַט וּפָרַט שֶׁל הַחַיִּים (וּכְמִבְּאֵר כֹּל זֶה הֵיטֵב בְּדַבְרֵי רַבְנוּ ו"ל בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן א), וּלְפֶתַע בְּאֲמֻצֵּעַ הַשִּׁיחָה, נִכְנָס אִישׁ אֶחָד שֶׁקָּרָאוּ לוֹ
ר' גַּח, וְאָז הִמְשִׁיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י שִׁיחָתוֹ וְאָמַר: הִנֵּה בְּאֲמַת מְצִינוּ,
שָׂדֵה הָיָה כֹּל עֵקֶר עֲבוּדַת גַּח הַצַּדִּיק, לְהִסְתַּפֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשֶּׁכֶל
שֶׁל כָּל דָּבָר, כִּי זֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ו, ח): "וְנָח מְצִיא
חַן בְּעֵינֵי ה'", ח"ן הוּא בְּחִינַת הַחֲבוּר בֵּין הַחַיִּים וְהַנּוּ"ן, הֵינּוּ בֵּין
הַחֲכָמָה וְהָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא עֲנִין הַהִסְתַּפְלוּת הַנ"ל (וּכְמִבְּאֵר הֵיטֵב בְּדַבְרֵי
רַבְנוּ ו"ל הַנ"ל), וְלָכֵן נִקְרָא שְׁמוֹ גַּח, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַנ"ל
— נו"ן וְחַי"ת, כִּי זֶה הָיָה עֵקֶר עֲבוּדָתוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו, וְאִיךְ שָׂדֵה
לְהַנְצִיל מִמֵּי הַמַּבּוּל, שֶׁשָּׁטְפוּ וּמָחוּ אֶת כָּל בְּנֵי דוּרֹו, וְזֶהוּ "וְנָח מְצִיא
חַן בְּעֵינֵי ה'", "בְּעֵינֵי ה'" דִּיקָא, הֵינּוּ עַל-יַדֵּי שְׁהִיחָה לוֹ בְּחִינַת
(תְּהִלִּים לד, טז): "עֵינֵי ה' אֵל צַדִּיקִים", שֶׁהוּא עֲנִין הַהִסְתַּפְלוּת עַל
הָאֱלֹקוֹת שֵׁשׁ בְּכָל דָּבָר (עֵיִן לִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן צח), עַל-יַדֵּי-זֶה
מְצִיא ח"ן, וְנִצּוּל מִכָּל רַע.

וְהִנֵּה מְצִינוּ בַּתְּכָה שֶׁבָּנָה גַּח, שֶׁהָיוּ בָּהּ שְׁלֹשׁ קוֹמוֹת, אַחַת
לְאָדָם, אַחַת לַחַיּוֹת וְאַחַת לְזָבָל, לְרַמּוֹז שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת
עַצְמוֹ לְרֵאוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְפַּרֵּךְ מִכָּל דָּבָר שֶׁרַק יְהִיָּה, הֵן מִבְּנֵי-אָדָם,
הֵן מִחַיּוֹת וְהֵן מִזָּבָל, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְעֵינַיִם קְדוֹשׁוֹת וּמְזַכָּכוֹת,
אֲזִי מִכָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִרְאֶה, אֶפְלוּ אִם יְהִיָּה זָבָל וְלִכְלוּךְ וְכוּ', יוּכַל
לְהוֹצִיא רַמְזִים וְהַתְעוּרָרוֹת לְעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ, וְהִנֵּה רֵאשִׁי תְּבוּת
שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַדְּבָרִים: אָדָם, חַיּוֹת, זָבָל הֵם אֲחִיז', כִּי מְצִינוּ שֶׁאָחַז
הַרְשָׁע הָיָה הַהֲפָךְ מִכָּל זֶה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה מ"ב, ד): לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ אָחַז? שֶׁאָחַז בְּתִי-כְּנִסְיֹוֹת וּבְתִי-מִדְרָשׁוֹת
מִלְּמַד בָּהֶם תּוֹרָה, כִּי תִכְף-וּמִיד שְׁמוֹנְעִים בְּנֵי-אָדָם מִלְּמַד תּוֹרָה,
אֲזִי אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִגִּיעַ לַח"ן הַנ"ל, וְלִמְצֵא הָאֱלֹקוֹת שֵׁשׁ בְּכָל
דָּבָר, כִּי דָבָר זֶה מִתְגַּלֶּה רַק עַל-יַדֵּי לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכִפִּי
שֶׁאָדָם מִרְבֵּה בְּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כֵּן הוּא נִצּוּל מִכָּל מִינֵי עֲצוֹת
הַרְשָׁעִים, וּמִלְהִיּוֹת שְׁטוּף בְּמִימֵי הַמַּבּוּל, וְזוֹכֵה לַחַיִּים טוֹבִים בְּאֲמַת.

גרות

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין הדלקת גרות הוא דבר עליון ונורא מאד, הן הדלקת גרות של שבת ויום טוב, הן הדלקת גר חגכה, והן הדלקת גרות בית-הכנסת או שאר כל גר מצוה, כי הגר מרמז על אור הקדוש-ברוך-הוא ואור השכינה הקדושה, וכמוכא בפסרים הקדושים, שנ"ר עולה בגימטריה השלשה יחודים: הו"ה אהי"ה, הו"ה אלקי"ם, הו"ה אדנ"י, נמצא שבכל פעם שהאדם מדליק גרות, הוא מדליק אור השם יתברך כפיכחול סביבו, ויכול להמשיך על עצמו נעם וערכות עצומה, אם רק יכונן פמה שהוא עושה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא ז"ל היתה לו עבודה גדולה בענין הדלקת גרות, והיתה דרכו להדליק גרות בבית-הכנסת בכל מקום פנוי, וגם בביתו היה נוהג להדליק הרבה גרות, עד שאמרו שהיה מדליק פמה מאות גרות בכל יום, וזו היתה אצלו עבודה גדולה ורמה מאד.

וגם מוהרא"ש נ"י נוהג להדליק הגרות בבית-הכנסת לפני כל תפילה ליד העמוד, ועל-פירב הדליק ארבעה גרות, וראו אנשי שלומנו שיש לו עבודה גדולה וכונה מיוחדת בזה, עד שלפעמים גם כשהיה מתפלל ביחידות, היה מדליק גרות אלו.

ופעם אחת באה אשה אחת למוהרא"ש נ"י, וספרה לו ששכנתה באה אליה בבכיה עצומה, היות שיש לה חובות גדולים מאד, ואין לה מה לאכל בבית וכו', ואולי היא יכולה לעזור לה באיזה ענין, ונתישבה האשה הנ"ל לילך למוהרא"ש נ"י לשאלו איזו עצה, וכששמע מוהרא"ש נ"י את כל הספור, מסר לה שני גרות, ואמר

לה: "קחי שני גרות אלו בעבורה, והם יאירו לה" ... ונחלשה קצת דעתה של האשה, למה מוהרא"ש נ"י מוסר לה גרות בעלמא, כי חשבה שיוציא מוהרא"ש נ"י איזה סף כסף ויתן לה, והתעקשה לפני מוהרא"ש נ"י, אולי יכול לעזור לה בעוד איזה דבר וכו', ואמר לה מוהרא"ש נ"י: "הקדוש-ברוך-הוא יעזר שגרות אלו יאירו גם את עיני אחרים" ... ולא רצה לדבר עוד מזה, והלכה לדרכה, לא עברו ימים מועטים, ונתודע לאשה הנ"ל ששכנתה היתה אשה צבועה לגמרי, ולא היה חסר לה כסף כלל, רק מצאה לעצמה עצה איך להוציא כסף מבני-אדם — על-ידי ספורים ובכיות וכו', וצלצלה האשה הנ"ל למוהרא"ש נ"י, וספרה לו כל הספור ובקשה סליחתו, ואמר לה מוהרא"ש נ"י: "הלואי שתזכי שיאירו לך הגרות מעכשו" ... וכן היה מוהרא"ש נ"י נוהג בפה פעמים, למסר גרות לנשים שבקשו ממנו איזו עצה וישועה, והיה לו ענין מיחד בזה.

סמ"ך-מ"ם

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר, אשר ידוע, כי הסמ"ך-מ"ם — בראו הקדוש-ברוך-הוא להסית ולהדיח את כל בר ישראל ממנו יתברך, והוא מלאך המשחית, ונקרא סמא"ל, אף האר"י הקדוש הזהיר מאד מאד את תלמידו רבי חיים ויטאל, לבל יזכיר את שמו, כי ספנה גדולה מאד שלא יתגרה בו, כי כל מי שמזכיר את שמו, יש לו רשות להתגרות בו, ועל-כך אמר שצריכים להזכיר רק את שתי התבות הראשונות, שהן סמ"ך-מ"ם, ולו יש כל מיני שליחים שעושים את שליחותו, כי בדרך כלל הסמ"ך-מ"ם בעצמו אינו מתעסק עם אנשים קטנים, אלא שולח את שליחיו, כי יש לו כבוד שליחים בכל מקום בעולם — להסית ולהדיח את נשמות ישראל ממנו יתברך, לקררם ולרחקם ממנו יתברך, אף מה ששייך לדבר רבנו ז"ל אז הוא נמצא בעצמו, וזה אשר מובא (בספורי-מעשיות, מעשה ז),

שקדם ירידת נשמת רבנו ז"ל לזה העולם, צעק הסמ"ך-מ"ם בכל העולמות, אם הנשמה הזו תרד לעולם, כבר אין לי מה לעשות בזה העולם, כי הרי כל ענינו של הסמ"ך-מ"ם הוא רק להעלים, להסתיר ולכסות את אמתת מציאותו יתברך, עד שלא ידעו ולא יראו, לא יבינו ולא ישכילו אורות רוחניות, אורות צחצחות, וזה לעמת זה אור רבנו ז"ל הוא אורו של משיח המאיר בכל העולם פלו את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא כזה, עד אשר אפלו כל הרחוקים, הירודים והנפולים, גם-כן יכולים להתקרב אליו יתברך, ועל-כן צעק, שאם נשמת רבנו ז"ל תרד לעולם, אין לו כבר מה לעשות, וענו לו, שהנשמה הזאת מכרחה כבר לרדת לעולם כי קץ בא הקץ, כי דיקא מזרעו של רבנו ז"ל ברוחניות ובגשמיות יהיה משיח צדקנו, ועל-כן הנשמה הזאת מכרחת לרדת לזה העולם, ואתה צא ומצא לעצמך עצה כדת מה לעשות, ויצא וחזר והביא עמו איזה זקן וכו', ושחק וכו', ואמרו על זה אנשי שלומנו היקרים, שזה סובב על עצת הסמ"ך-מ"ם שביא איזה זקן וכו', ויצחק מדבר רבנו ז"ל, הינו כי כל דבר רבנו ז"ל יהיה לצחוק וללעג וקלס בעיני העולם, ובאמת דבר זה ראינו בחוש, איך שמדבר רבנו ז"ל כלם צוחקים, אפלו אנשים רציניים, יראי השם הלומדים את התורה הקדושה, חסידים ואנשי מעשה וכו', אבל לגבי דבר רבנו ז"ל, הכל אצלם ללעג ולקלס, ושוחקים מזה, וזה מעשה הסמ"ך-מ"ם בעצמו, ועל-ידי-זה לכד את כל העולם פלו, שיהיה דבר רבנו ז"ל ללעג ולקלס ומתלוצצים ממנו, ובפרט מי שעוסק במסירות נפש לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, עליו שוחקים ולועגים לו ועושים ממנו כל מיני ליצי ליצנות, וזו עבודתו של הסמ"ך-מ"ם בעצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "אל תחשבו שהסמ"ך-מ"ם הוא איזה ענין מפשט... אלא הוא מתגשם בתוך אנשים, עד שיש בני-אדם שהם לא פחות ולא יותר אלא הסמ"ך-מ"ם בעצמו, המונע ומעכב את דעת רבנו ז"ל לצאת ולהתפשט בעולם".

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י בענין זה, היות שהוא רוצה לבנות עיר על שם רבנו ז"ל, לכן קם עליו הסמ"ך-מ"ם בעצמו בלבוש אדם פגום, והוא בכבודו ובעצמו לוחם נגדו, אף-על-פי-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, אינו מתפעל ממנו כלל, כי כבר אמר הרב החסיד רבי ישראל קארדינער ז"ל: עכשו שיש הנחל נובע מקור חכמה בעולם, שעמד והכריז, אשר "אין שום יאוש בעולם כלל", יכול הסמ"ך-מ"ם לקפץ מהשמים אל הארץ ומהארץ אל השמים, וכבר לא יועיל לו, פי דבורי רבנו ז"ל הם מחזקים ומאמצים את כל נשמות השומעים, אף פחו של הסמ"ך-מ"ם הוא כמו העפביש והזבוב, כי דרכו של עפביש לירק מפיו הטמא לחה וכו', ואורג מזה קורי עפביש, ותכף-ומיד פשזבוב נכנס בתוך קורי העפביש הוא נדבק בהם, ואינו יכול כבר להפרד מהם, כמו-כן הסמ"ך-מ"ם בכבודו ובעצמו יורק מפיו הטמא כל מיני דבורים טמאים נגדו, ואורג קורי עפביש על-ידי דבוריו הטמאים והמטמאים, ואלו בני-אדם אשר מחם חלוש כמו זבוב, תכף-ומיד פשרק שומעים את דבוריו הטמאים, הם נתפסים בקורי העפביש ונדבקים בו, וכבר אינם יכולים להפרד ממנו, והבחינה חפשית, וכמו שפרא הקדוש-ברוך-הוא את העפביש ונתן בו כחות שירק מפיו לחה כזו שתארג קורי עפביש, וכל זבוב שרק יגע בהם מעט ומקצת וכו', כבר ילכד, כמו-כן בשביל הבחינה ונסיון סבב, שעל כל צדיק אמתי הדבוק בו יתברך בדבקות אמת, יעמד עליו רשע מרשע הסמ"ך-מ"ם בעצמו, וירק מפיו הטמא דבורים טמאים, ויתרף ויבזה אותו, וידבר עליו כל מיני דבורים רעים, ועל-ידי-זה כל אלו המחות החלושים ידבקו בו וימשכו אחריו, וילכדו ברשותו הטמאה, ויתרחקו מהצדיק הדבוק בו יתברך בדבקות אמת, וזה מחקי הבחינה, פי אם לא היה הסמ"ך-מ"ם קיים, אז לא היתה שייכת בחינה כלל, פי אז היו כלם נמשכים אחרי הצדיק האמת הדבוק בו יתברך בדבקות אמת, ומגלה עצות נוראות ונפלאות עד מאד;

אשרי מי שמבחין בין האמת לשקר, בין הסמ"ך-מ"ם ולהבדיל בין הצדיקים האמתיים.

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר, אשר מוכא בספרים הקדושים, אשר שמו של הסמ"ך-מ"ם הוא ראשי תבות: ס"יום מ'סכתא א"ין ל'עשות, שזה סובב ביותר על סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, שמי שמרגיל את עצמו ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, הוא יכול לזכות לסיים מסכתא אחר מסכתא, אף מחמת שכל ענינו של הסמ"ך-מ"ם הוא ס"יום מ'סכתא א"ין ל'עשות, על-כן הוא מתלוץ מאד מסדר-דרך-הלמוד הזה, ומביא בורים וקלים, ריקים ופוחזים, שידברו נגד סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ובאפן הזה לוכד את נשמות ישראל, ובני ישראל הולכים בטלים ומבטלים, ואינם לומדים כלל, כי באמת מי שמרגיל את עצמו ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, אין לך עוד נעימות, חיות וזיו כמו זה, ואם לא היה הסמ"ך-מ"ם יורק מפיו הטמא לחה מזהמת נגד סדר-דרך-הלמוד, היו ישראל מקבלים על עצמם לסיים מסכתא אחר מסכתא, אשר אין עוד טוב, ערבות ונעם יותר מזה, עד שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קיח:): תתי לי פי קא חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבדינא יומא טבא לרבנן, כי כל-כף שמח התנא כשראה שאחד מהתלמידים זכה לסיים מסכתא, אשר היה עושה סעדה ויום טוב לכל החכמים, כי באמת בזה שבר ישראל זוכה לסיים מסכתא, הוא מוחה ועוקר את הסמ"ך-מ"ם לגמרי, ועל-כן דיקא על זה אורב הסמ"ך-מ"ם לארכו ולרחבו על כל אחד ואחד, שלא יעשה סיום מסכתא, כי זה עקר כחו: ס"יום מ'סכתא א"ין ל'עשות, ובאמת אמרו חכמינו הקדושים (פסיקתא וזרתא צו ח, כב): כל המשלים מסכת צריך לעשות יום טוב, כי אין לך עוד יום טוב יותר גדול מזה שזוכים לסיים מסכתא.

(ב) תעמר לי [הזכות] שכשאני רואה תלמיד חכם שסיים מסכת, אני עורך "יום טוב" [משפחה וסעדה] לתלמידי החכמים.

(ובאמת כשהתחיל הסמ"ד-מ"ם לצאת נגד מוהרא"ש נ"י פנים אל פנים ביבנאל, אז עורר את כל תלמידיו תושבי יבנאל, שישתדלו לזכות לסיים מסכתא, ואמר, שדיקא על-ידי-זה יזכו לבטלו ולהכניעו, לשברו ולעקרו לגמרי, כי דיקא כשזוכים לסיים מסכתא, נתבטל הסמ"ד-מ"ם לגמרי).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לה עוד דבר המוחה ומבטל את הסמ"ד-מ"ם כמו השמחה, שאדם שש ושמח ורוקד בכל יום, כי עקר כחו הוא רק — העצבות והעצלות ש מפיל על האדם, שמשם נמשכים כל מיני פחדים, כי באמת אין לו רשות להזיק, אלא להפחיד, ומי שאין לו שכל, ונופל בעצבון, הוא מתעצב ומתעצל ונופל בפחדים גדולים, מה שאין פן כשאדם שש ושמח, על-ידי-זה אינו מתפעל ממנו כלל, וככל ששמח יותר, כך מבטלו יותר, עד שמי שזוכה להיות תמיד בשמחה, אזי מבטל אותו לגמרי, ואין לו שום שליטה עליו כלל, וכמו-כן הוא ענין ההתבודדות, שאדם צריך להרגיל את עצמו לדבר בכל יום אליו יתברך, אשר כל דבור ודבור שמתדברים אליו יתברך, הוא חץ בעיני הסמ"ד-מ"ם, כי כל ענין הסמ"ד-מ"ם הוא — להעלים, להסתיר ולכסות את אמתת מציאותו יתברך, כאלו הפל טבע וכאלו הפל תלוי בידי אדם, אבל כשאדם מדבר עמו יתברך, והוא עקשן גדול על דבר זה, אזי כל דבור ודבור הוא כחצים בעיניו, ועל-ידי-זה הוא מבטל את הסמ"ד-מ"ם לגמרי; אשרי מי ששמח בכל יום, ומתבודד בכל יום עמו יתברך, שעל-ידי-זה יזכה, שיתבטל ממנו לגמרי הסמ"ד-מ"ם, וימשכו עליו ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך.

סבָּלָנוֹת

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר לְמוֹדוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל הוּא לְמוֹד עִמָּךְ
עִמָּךְ בְּסִבְלָנוֹת הַקְּשׁוּרָה וְשְׁלוּבָה יַחַד עִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי אִי
אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן לְהִגִּיעַ אֶל מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, לְסַבֵּל עַל כָּל
מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְּףָה הָאֱמוּנָה, כִּי דִיקָא אָדָם הַזּוֹכֶה
לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יָכוֹל
לְסַבֵּל עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֵלֶק א', סִימָן קנ"ה) עַל מֵאֲמָרָם ז"ל (שְׁבַת ל"א): אֱמוּנָה זֶה סֵדֶר זָרְעִים,
הֵינּוּ כְּשֵׁי שֶׁלְאָדָם אֱמוּנָה, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ כַּח הַגָּדֵל וְכַח הַצּוּמָח,
וְאִין מְזִיק לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְאִינוּ יָרָא מְשׁוּם אָדָם, מְשׁוּם דְּבָר וּמְשׁוּם
עֲנִין שְׁבַעוֹלָם, כִּי הַמֵּאֲמִין הָאֱמֵתִי, שְׂמֵאֲמִין שֶׁהַכֹּל מְשַׁגַּח בְּהַשְׁגָּחַתוֹ
הַפְּרִטִי פְּרִטִית מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, אִין לוֹ מָה לִירָא וְלִפְחֹד מְשׁוּם בְּרִיָּה
שְׁבַעוֹלָם כָּלֵל, כִּי מָה יַעֲשֶׂה לוֹ אָדָם מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכִשְׂיֵשׁ
לְאָדָם אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת כְּזוֹ, אֲשֶׁר הַכֹּל בִּידוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה
הוּא זוֹכֶה לְמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, לְסַבֵּל עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי יוֹדֵעַ
וְעֵד, אֲשֶׁר אֶפְלוּ הַבַּעַל בַּחִירָה שְׂמַצְעֵר אוֹתוֹ, מַעִיק וּמְזִיק לוֹ, הוּא
גַם-כֵּן בְּרִשׁוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁם אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם,
וּבְלַעֲדֵי רִשׁוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְצַעֲרוֹ, לְהַעִיק לוֹ וּלְהַרְעֵ
לוֹ, וְעַל-כֵּן אֱמוּנָה וְסִבְלָנוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְרַבְּנוֹ ז"ל זָכָה לְהִגִּיעַ
לְמַדְרַגָּה זוֹ, אֶל תְּכֵלִית הַשְּׁלֵמוֹת שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרֶיהָ, כִּי יְדוּעַ לָנוּ
שֶׁרַבְּנוֹ ז"ל אָף פֵּעַם לֹא הָיָה עֵקֶשׂן, וְלֹא הִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דְּבָר
בְּעוֹלָם, וְהָיָה חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא בְּזֶה, וְסִיִּם מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁהַלְמוּד
הַזֶּה רוֹצֵה רַבְּנוֹ ז"ל לְהַחֲדִיר בְּנוֹ, שְׁנִזְכָּה גַם-כֵּן לְהִגִּיעַ אֶל מַדְרַגַּת
הַסִּבְלָנוֹת בְּאֶפֶן וּבְצוּרָה כְּזוֹ, שְׁנִזְכָּה לְהִיּוֹת בְּטָלִים וּמִבְטָלִים לְגַמְרֵי
בְּאִין סוּף בְּרוּף הוּא, וְשׁוּם דְּבָר שְׁבַעוֹלָם לֹא יוֹכֵל לְשַׁבֵּר אוֹתָנוּ כָּלֵל,
רַק מִכָּל מָה שְׂיַעֲבֹר עָלֵינוּ, גִּדַּע שֶׁהַכֹּל בְּרִשׁוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה

יהיה לנו כח הסבלנות לסבל כל הבא עלינו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שידוע אשר אצל רבנו ז"ל היה משרת ששלם לו בעבור עבודתו, כי רבנו ז"ל לא רצה שאחד ישמשו בחנם, וטעמו ונמוקו היה עמו, עם כל זאת היתה דרכו של רבנו ז"ל לומר: אף המשרת שאני משלם לו, איני יכול לצוותו שהוא מכרח לעשות כך וכך וכו', כי גם הוא אינו מצית לי... וההכרח לי שתהיה לי סבלנות גם אליו, ופעם אחת נכנס אחד מאנשי שלומנו לחדרו של רבנו ז"ל, ששם עבד את עבודתו הקדושה בתורה, בתפלה והתבודדות, ורבנו ז"ל לא היה אז בביתו, רק יצא לחוץ לטיל עם מוהרנ"ת ז"ל ועם עוד כמה מאנשי שלומנו, ודבר עמהם כדרכו, וזה מאנשי שלומנו שנוכנס לחדר רבנו ז"ל, ראה שכל קירות החדר היו שחורים, כי זמן רב שלא סידו, והוכיח את המשרת של רבנו ז"ל: "מדוע אינך דואג שייסידו את החדר, היתכן שתניח חדרו הקדוש של רבנו במצב כזה?! אם אין כסף אני אשתדל לגייס את הכסף" וכו', ונתפיש המשרת מאד והסכים, וקבעו יום שרבנו ז"ל לא יהיה בביתו, ואז יסידו את החדר, וכך עשו, ודרכו של רבנו ז"ל היתה, שאף פעם לא הגיב על שום דבר שפעולם, כי היה סבלן וחדוש נפלא בענינים כאלו, ולא היה אכפת לו שום דבר הקורה בעולם, הקורה סביבו או הקורה בביתו, והיה דבוק בתכלית הדבקות תמיד בו יתברך, ועל-כן פשחור רבנו ז"ל, לא הגיב כלל על החדר המסיד, והוא מאנשי שלומנו שעורר את המשרת, היה סקרן ומענין מאד לראות פיצד יגיב רבנו ז"ל על זה, וכשראה שרבנו ז"ל אינו עושה שום עסק מפל הספור, ואינו מתענין כלל, אזי לא יכול היה להתאפק, ושאל את רבנו ז"ל: "היתכן שלא יאמר למשרתו לסייד את החדר?" וספר לו את כל המעשה הנ"ל, שבא וראה את החדר שחור, והוכיח את המשרת, עד שהלכו והביאו צבע שייסיד את החדר, ענה ואמר לו רבנו ז"ל בזו הלשון: "פעם אחת אומרים,

פעם שנייה צועקים, ופעם שלישית כבר כוועטים, ומחמת שאיני רוצה להיות בכעס, לא התחלתי לומר כלל... הינו פדי לצוות למשרת צריכים לומר לו פעם אחת, ובוודאי בפעם הראשונה הוא מתעצל, ואינו עושה מה שמבקשים ממנו, ואז צריכים לבקשו פעם שנייה, ואז צריכים להגביה את הקול ולצעק עליו: "מדוע אינך עושה מה שמבקשים ממך", ועדין המשרת מתעצל בדרפו, ואז צריכים כבר לכעס עליו, ורק אז הוא עושה את רצון אדונו... ומחמת שרבונו ז"ל לא רצה להיות בכעס כלל, על-פן לא התחיל לומר לו, וסיים מוהרא"ש נ"י, שמספור זה יכולים להבין דברים נוראים ונפלאים במדת הסבלנות ואריכות אפים, שאדם צריך לקנות לעצמו, כי הלא המשרת מקבל כסף ומצוה לעשות מה שבפעל-הבית אומר לו, כי רק בשביל זה מגיע לו הכסף, ורבונו ז"ל בעצמו אמר, שאפלו למשרתו שמשלם לו, אי אפשר לו לצוותו, כי לא בכל פעם הוא מצית... עם כל זאת דרפו הנוראה והנפלאה של רבונו ז"ל היתה להתרחק כל-כך מכעס, שאפלו ספק ספקא אם רק יאמר פעם ויצעק בפעם השנייה ובפעם השלישית יצטרף לכעס עליו על שאינו עושה רצונו, אף שמשלם לו, כבר לא רצה לומר לו, ודבר זה הוא למוד עמק עמק בענין סבלנות; אשרי מי שיזכה להגיע אל מדת הסבלנות הזו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת מי שזוכה להגיע אל מדת הסבלנות, אז חיי חיים אמתיים, חיים נצחיים, חיים ארכיים, כי הפעם והרציחה שבטבע האדם הורסים לו את כל החיים, וכל הצרות, היסורים ועגמת הנפש שבני-אדם סובלים, זהו רק מחמת שאין להם מדת הסבלנות, וכן בבית כל הצרות והיסורים, המחלקת והמריבות הם רק מחמת חסרון הסבלנות, כי נדמה לאדם שההכרח לו להשיב לאשתו, ברצותו להראות שהצדק עמו, ועל-די-זה הוא ואשתו נכנסים בכוזחים וכוזכים, עד שהבערה ללהב יצאה, והרבה פעמים גורמים לעצמם צרות משנות, עד שצריכים להתגרש ולברח מהבית, רחמנא לישזבן, וכל זה מחמת אי סבלנותם, אבל אם היתה

לְאָדָם סְבָלָנוּת, וְאָפְלוּ כְשִׁיּוּדֵעַ בְּוִדְאֵי שֶׁהוּא צוֹדֵק וְאִשְׁתּוּ טוֹעָה, הִיָּה שׁוֹתֵק לָהּ וּמְסַכִּים עִמָּה, הִיָּה פּוֹטֵר עֲצָמוֹ מֵהִרְבֵּה צְרוּת וְיִסּוּרִים, וְדָבָר זֶה שִׁיף בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט בְּחַיִּים, וּבִפְרֵט בְּמִשְׁפָּחָה, שֶׁבְּכָל פַּעַם צָצִים וּבָאִים עֲנִינִים בְּלִתי רְצוּיִים, צְרִיכִים לְלַכֵּת לְאִיזוֹ שְׂמִחָה, אוֹ לְאִיזָה מְאוּרָע אַחַר וְכוּ' וְכוּ', וְתַמִּיד יֵשׁ עֲנִינִים מְסִימִים עִם קְרוֹבֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלֹּא רוֹצִים לְהַפְגִּישׁ עִמָּהֶם וְכַדוּמָה, אוֹ שֶׁהִקְנִיטוּ אוֹתָם וּבְדַרְךְ הַטֵּבַע אֵין רוֹצִים לְלַכֵּת, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה אִיזָה רִיב וּמַחְלָקָת, חֲפוּכִים וּכְפוּחִים, עַד שֶׁכָּל הַשְׂמִיחָה נִהְפְּכֶת לְתוֹגָה, וְגוֹרְמִים לְעֲצָמָם כָּל-כָּף הִרְבֵּה צְרוּת וְיִסּוּרִים, אֲשֶׁר אַחֲר־כֵּף רוֹאִים שֶׁלֹּא הִיָּתָה כְּדָאִית כָּל הַמִּהְפָּכָה הַזֶּה, כִּי הִלְכוּ לְשֵׁם לְשַׁעֲתִים, שֶׁלֹּשׁ אוֹ אַרְבַּע, וְחִזְרוּ וְנִגְמַר הָאֲרוּעַ כָּאֵלוֹ לֹא הִיָּה, אֲבָל כָּבֵר מְאֹד, כִּי כָּבֵר נַעֲשֶׂה הַרִיב וְהַמַּחְלָקָת, הַקְּנָאָה וְהַשְׂנָאָה, וְכָל הַמִּשְׁפָּחָה כָּבֵר בּוֹעֶרֶת וְרוֹתַחַת עָלָיו, וְעַל-יְדֵי קִצָּת יֵשׁוּב הַדַּעַת, הֵיוּ יְכוּלִים לְהַמְנִיעַ מִכָּל הַצְּרוּת וְעֲגַמַת הַנֶּפֶשׁ הַזֶּה, וְכִיצַד? עַל-יְדֵי שְׁעוּבָדִים עַל מַדַּת הַסְּבָלָנוּת הַתְּלוּיָה וְקְשׁוּרָה בְּמַדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַמְּאֲמִין בְּאֵמֶת, שֶׁמְאֲמִין אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, אֵף פַּעַם לֹא יִתְעַרֵּב בְּשׁוּם מַחְלָקָת וּמְרִיבוּת, רַק יְסַפֵּים לִילֵף לְכָל מְקוֹם, הַעֲקָר שֶׁלֹּא תִהְיֶה מַחְלָקָת, כִּי הַמְּאֲמִין הָאֱמֶתִי, שֶׁאֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא וּבְלַעֲדָיו אֵין שׁוּם נִמְצָא, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִכּוּל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מְקוֹם בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מָה אֲכַפֵּת לוֹ לְאִיזָה מְקוֹם עָלָיו לִילֵף, אִם הוּא צָרִיף לִילֵף לְמְקוֹם פְּלוֹנִי, אֲזִי גַם שֵׁם תִּהְיֶה לוֹ הַתְּבוּדָה, וְיִדְבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִתְפַּלֵּל אִיזוֹ תְּפִלָּה — מִנְחָה אוֹ מְעִרִיב, אוֹ יִבְרַךְ בְּרֶפֶת-הַמְּזוֹן וּבְרֶפֶת "אֲשֶׁר יֵצֵר" אוֹ שְׂאֵר בְּרִכּוֹת, וְיִהְיֶה גַם שֵׁם דְּבוּק בְּקְדוּשַׁת-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִי יוֹדֵעַ מָה הִיָּה צָרִיף לְתַקֵּן שֵׁם, אֲבָל בְּזֶה שִׁיצָא לְרִיב עִם מִשְׁפָּחָתוֹ אוֹ עִם אִשְׁתּוֹ, גּוֹרֵם לְעֲצָמוֹ רַעוּת וְצְרוּת רַבּוֹת עַל לֹא דָבָר, וְהַכֵּל עַל אֵי סְבָלָנוּתוֹ; וְעַל כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְקַנּוּת לְעֲצָמוֹ אֶת מַדַּת הַסְּבָלָנוּת, שֶׁהוּא לְמוּד עֲמַק עֲמַק

לעבר את החיים בשלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בשלמות יכניס משיח צדקנו את מדת הסבלנות בעולם, כי הוא יחדיר בעולם את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא כזה, עד שלא יהיה שיה דבר אחר מבלעדיו, "עין בעין יראו בשוב הו"ה ציון" (ישעיה נב, ח), הינו שיהיה גלוי אלקות כזה, שיראו בעיני הבשר, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ואז יפל כל הפעם והרציחה, עד שאפלו החיות יחיו ביחד בשלום, מחמת גדל הדעת שתהיה אז בעולם, עד שיקים (שם יא, רז): "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי" וגו' "ויפרה ודב" וגו' "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את הו"ה", כי תתגלה הדעת כל-כף בגלוי אלקות, עד שלא יהיה שיה כלל כל הענין של הפעם והקפידות, עד שיזכו להגיע אל מדרגת הסבלנות בתכלית המדרגה העליונה, להיות סבלן על כל אשר עובר עליו; אשרי מי שיגיע אל מדרגת הסבלנות הזו, ואז טוב לו כל הימים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל מי שזוכה להיות יותר מקרב אל רבנו ז"ל, אצלו מוצאים את מדת הסבלנות הזו ביותר, ובזה נמדד תלמיד רבנו ז"ל, "ברסלב חסיד", כפי מדת הסבלנות שיש לו, שסובל על כל הפא עליו, ויש לו סבלנות לבני-אדם, הוא יכול להוריד את עצמו לכלם, ואף שהוא דבוק בחי החיים בו יתברך, ומתמיד בלמוד התורה הקדושה, ועוסק בתפלות ושיחה בינו לבין קונו בקביעות, עם כל זאת הוא יכול להוריד את עצמו אל בחורים פגומים ואל אברכים שבורים וכו', יתומים ויתומות, אלמנים ואלמנות וקשיי יום וכו', לשמע את קול שועתם וצעקתם ולנחמם, ולדבר על לבם דבורי נחומים והתחזקות, ובזה תלויה כל ההתקרבות אל רבנו ז"ל, ודבר זה ראו בחוש עוד בין תלמידי רבנו ז"ל, מי שזוכה יותר לסבלנות, הרגישו שבו מאיר יותר אור

רַבְּנוּ ז"ל, וְהַחֲדוּשׁ הַנִּפְלֵא מְכַל תַּלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל הָיָה כִּידוּעַ מוֹהַרְנ"ת ז"ל, אֲשֶׁר הוּא יִרְשׁ אֶת בְּחִינַת רַבְּנוּ ז"ל בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, וְעַל-כֵּן הָיָה לוֹ כֹּחַ לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ לְכָל הַיְּרֻדִים, לְכָל הַפְּגוּמִים, לְכָל הַשְּׁבוּרִים וּלְכָל הָעֵינִפִים וְכוּ', הַמְּנַחִים בְּעַמְקֵי עַמְקִים בְּשֵׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתָיו וְכוּ', גַּם בְּעִבּוּרָם הָיוּ לוֹ דְבוּרִים חֲמִים כַּגִּחְלֵי אֵשׁ, לְחִזְקָם וּלְאַמְצָם, לְעוֹרָרָם, לְהַחֲיֹתָם וּלְקַרְבָּם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְכֵן מְדוּר דוּר, כָּל אֵלּוֹ מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שְׂזָכוּ לְהַכְנִיֵס בְּעֲצָמָם יוֹתֵר אֶת לְמוּד רַבְּנוּ ז"ל, הַיְתֵה לָהֶם יוֹתֵר סְבָלָנוּת אֶל הַמוֹן הָעַם לְקַרְבָּם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, לְחִזְקָם וּלְאַמְצָם, לְעוֹדְדָם וּלְהַצִּילָם מִצְרוּתֵיהֶם וּמִמְצִיקוֹתֵיהֶם הָעוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם, כִּי רַק בְּזֶה תְּלוּי עֲצָם הַהִתְקַרְבוּת אֶל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי בְּזֶה שֶׁאָדָם סְבָלָן, וַיֵּשׁ לוֹ סְבָלָנוּת לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ לְכָלֵם, וְאִפְלוּ שֶׁיִּדְבְּרוּ עָלָיו אַחֲר־כֵּן כָּל דְּבַר אֲסוּר, בְּזֶה מֵרָאָה לְדַעַת, שֶׁהוּא כָּלוּ מְלֵא אֱמוּנָה, וְהוּא דְבוּק בַּפְּנִימִיּוֹת בּוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי אַחֲרַת לֹא הַיְתֵה לוֹ סְבָלָנוּת כְּזוֹ, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֱמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר דְּבַר זֶה מְקַבְּלִים בְּשִׁלְמוֹת מִרַבְּנוּ ז"ל.

סְפָרִים

מוֹהַרְא"שׁ נ"י אָמַר, שֶׁהוּא בִּלְהָ יָמִים וְשָׁנִים רַבּוֹת עִם בְּנֵי-אָדָם

לקרבם אליו יתברך על-פי דעת רבנו ז"ל, ולכסוף או שהתרחקו
 ממנו לגמרי, או שהתקררו, או שהתחילו לחלק עליו, וראה שמכל
 הימים והשבועות, החדשים והשנים שבלה עם בני-אדם לא נשאר
 ממנו מאומה, רק הספרים שזכה לחבר ולחדש בדרכי רבנו ז"ל,
 ועל-כן עכשו הוא מסתפל אחורנית, ורואה שהיה חבל על הטרחה
 והגיעה הרבה, שטרח והתיגע כל-כך עם בני-אדם, כי בזמן הזה
 היה יכול לחבר עוד גזמאות מספריו, עם כל זאת הוא מנחם את
 עצמו, כי דיקא על-ידי רבוי האנשים שהסתוכבו אצלו, ושמע את
 צרותיהם ובעיותיהם מה שעבר ועובר עליהם, ונכנסו בו בכיותיהם,
 אנקותיהם ובעיותיהם וכו', על-ידי-זה בעצמו יכול היה לחבר
 ספרים על כל פרטי הבעיות שיש בעולם, כי במקום חצי יובל שנים,
 כבר עברו כמה אלפי אנשים דרך ביתו בלי גזמא כלל, וכן קרא
 כמה מאות אלפי מכתבים מהצרות והיסורים, מהירידות והנפילות
 שעברו על בני-אדם, ומכל זה יש לו כל הכח לחבר ספרים על כל
 בעיות החיים, לחזק ולאמץ את כל הנפשות עד יומו האחרון, ולכן
 קבל על עצמו שיותר טוב לחבר ספר מלהתעסק עם בעל בחירה,
 כי להתעסק עם בעל בחירה ספק אם ישמע לו וספק ספקא אם
 הוא יקבל את דבריו וכו', אבל ספר נשאר לדורי דורות, ואם אחד
 אינו מתעורר ומקבל את דבריו, אזי שני יתעורר, ואם גם השני
 אינו מתעורר, אזי השלישי וכן להלן, עד שספר אחד יכול לחזק
 ולאמץ מאות אלפי אנשים באשר רואים בחוש, שהספרים מחיים
 ומחזקים אלפי בני-אדם, ועל-כן נסכם בדתו לבלות את שארית
 ימיו ושנותיו רק בעסק הקדוש הזה — לחבר ספרים על-פי דעת
 רבנו ז"ל, ולהפיצם בכל העולם כלו, ובאופן הזה ימשיך את אור
 רבנו ז"ל בכל העולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר הרב הקדוש מטשהרין ז"ל אמר,

ששמע בפרוש ממוהרנ"ת ז"ל, שחקר הרבה איה יוכל להמשיך את דבר רבנו ז"ל לדורות? ובא לידי החלטה, שדבר זה יעשה רק על-ידי שיכתב ספרים על-פי דעת רבנו ז"ל, וידיפוסם ויפיצם בעולם, וכן עשה (עין "פרפראות לחכמה"א על התורה: "חדי רבי שמעון" (סימן ס' בלקוטי מוהר"ן חלק א') באמצע דבריו, שמביא דבור זה, עין שם).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה רב גאון גדול, ושמו היה רבי גרשון שטערן, ואף שהיה רב בעירה קטנטנה בשם לודיש, עם כל זאת חבר ספרים נפלאים בשם "ילקוט הגרשוני" על תנ"ך ועל אגדות הש"ס ושאלות ותשובות וכו', והיה חריף ובקי גדול ודרשן נפלא, ומי שרק שמע אותו, נדבק בקסם דבורו, ופעם אחת היתה אספת רבנים, שהתאספו רבנים רבים מהונגריה, ודנו בדברים רבים שעמדו על הפרק, וכשהגיעה תורו לדבר, התחיל לנאם, ועורר את כל הרבנים והוכיחם בשבט פיו, מדוע אינם מעוררים את המון העם שיתנו צדקה, כי, בעוונותינו הרבים, שפע הפרנסה ירד פלאים, ויש יתומים ויתומות, ועניים ודחוקים, ועל הרבנים מנח החוב לעורר את הנגידים ובעלי הבתים בעלי היכלת שיפתחו את כיסם ויתרמו לצדקה, והאריך בנאומו, והיו שם כמה רבנים צעירים, שנתפסו קצת בהשכלת הזמן וכו', ואחדים מהם עלו על הכסאות וכן על השלחנות, והתחילו לצעק ולהפריעו מדרשתו, וחרפוהו ובזוהו: "קבצן! שנוור! אינה דורש אלא לכבוד עצמך"... וכדומה כל מיני חרופים, גדופים ובזיונות, שצעקו נגדו, ולא נתנו לו עוד רשות לדבר, והיה מכרח לירד מהבמה אבל וחרפוי ראש וכו', וישב מן הצד, ובעת ההפסקה שהיתה באמצע הדיון, כשהלכו כלם לאכל, הוא ישב בפנתו מלא חלישות הדעת ושביר וכו', ונגש אליו רב אחד, ואמר לו בזו הלשון: "לודישער רב, מה לכם להיות כל-כך בחלישות הדעת, אבלים וחרפויי ראש, עוד כמה שנים, נהיה כבר

שנינו בעולם האמת, וכל אלו שחרפו ובישו אתכם ברבים, גם הם כבר לא יהיו כאן, ואף אחד לא ידע ולא יזכר שפעם חרפו ובישו אתכם ברבים, אבל הספרים הרבים שזכיתם לחבר, והם ספרי "לקוט הגרשוני" שהם אוצר כלי חמדה, אשר כל רב ובעל דרשן ההכרח שיהיו להם הספרים האלו, זה ישאר לדורי דורות, ותמיד יזכרו אתכם לטובה, ועל פן מה ולמה לכם לישב בצער, ענה ואמר על זה הרב הנ"ל: "ממש החייתם אותי בדבורים אלו".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמספור זה הוא לומד לקח, שעל אף שעוברים עליו עכשו כל מיני בזיונות, צרות ויסורים, חרופים וגדופים מאנשי דלא מעלי, אבל כשיעברו הימים והשנים, לא ישאר ממנו רק ספריו הרבים שזכה לחבר, כגון: "שפת הנחל" על כל ה"לקוטי-מוהר"ן", ו"נהרי אפרסמון" על כל ה"ספורי-מעשיות", ו"באורי-המדות" על כל ספר המדות, וישאר ספרים על התורה, על המועדים ועל אגדות חז"ל, ובפרט ספרי "אשר בנחל", שהם אלפי ורבבות מכתבים שכתב, וכן כל הקונטרסים המחיים נפש כל חי, שידפסו ויחזרו וידפסו עד סוף כל הדורות, אשר הם מחיים את כל בר ישראל, ועל-פן בעת צרותיו, כשעובר עליו מה שעובר, הוא מחיה את עצמו עם ספור זה, שכן יהיה עם מתנגדיו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר באמת מי שעיני שכל לו, רואה שספר אשר מדבר לכלל נשמות ישראל, ובני-אדם נהנים ומתחזקים ממנו, ספר כזה נשאר לדורי דורות, ואף שעובר על בעל המחבר חרופין וגדופין, בזיונות ושפיכות דמים וכל מיני בקרת, אין לו להתפעל כלל, כי סוף כל סוף מכל אלו שעושים בקרת לא נשאר שום דבר, ובדרך כלל כל בקרתם היא רק מחמת קנאה שהם מקנאים, ולכן כל מי שזוכה לחבר איזה ספר, אין לו להתפעל מהמבקרים אותו והמדברים עליו, ותמיד תמה מוהרא"ש נ"י, למה להם למחברי הספרים להתנצל בהקדמותיהם בכל מיני התנצלות, על מה ולמה

היו צריכים לחבר את הספר, כידוע למי שבקי בספרים, כי מה להם עם עורכי הבקרת, הלא לא ישאר מהם דבר, ואפלו לא ידעו שבקרו פעם את הספר, וספריהם הם אשר ישארו לדורי דורות, ויחיו את כלל ישראל.

ספורי-מעשיות

מוהרא"ש נ"י אמר פעם טעם נפלא, למה אנשי שלומנו נוהגים ללמד "ספורי-מעשיות" של רבנו ז"ל בשעת קדושא רבא של שבת-קדש, כי הנה מובא בספרים הקדושים (עין שער הפנוות, שער השבת), שבשבת-קדש בבקר מאיר אור עתיקא קדישא, וכמו שאומרים בזמר "אסדר לסעדתא" להאריז"ל, "ואזמין בה השתא עתיקא קדישא"^א, והנה האור שמאיר שם בעתיק הוא אור עליון ונשגב מאד, שהוא למעלה מתפיסתנו לגמרי, וקשה מאד לצמצם אותו בתוך דברי תורה ודרושים וכו', ולכן צריכין לעסק אז בספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שהם גם-כן נמשכים מבחינת עתיק, וכמבאר היטב בדברי רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס), ומזה יכולים להתעורר מאד, כי אפלו בשעה שנסתם מח האדם מלשמע ולהבין דברי תורה ופולפולים וכו', אבל לשמע ספורי מעשיות יש לו חשק וסבלנות, ובהם יש לו תפיסה והשגה, ויכול להתעורר מאד להשם יתברך על ידם, ולכן בשבת-קדש בבקר, שמאיר אור העתיק, מספרים "ספורי-מעשיות" הנמשכים מעתיק.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שיש עוד דברים עמקים בתוך דבר זה, כי הנה מובא בספרים, שהרבה צדיקים דקדקו לעשות קדושא רבא, ולאכל קצת מזונות וכו', וברכו ברכה אחרונה, ואחר-כך עסקו ^(א) ואזמין בסעדה זו עכשו את הבחינה של "עתיק וקדיש" המרמזת בכלל על הרבנו של עולם.

קצת בלמוד, ורק אז הלכו לטל ידיהם ולאכל סעדה גמורה, ופרשו הטעם בזה, כי רצו לקיים גם דעת רבי חדקיה המובאת בגמרא (שפח קיז:), שצריכין לאכל ארבע סעדות בשבת, כי הוא דורש, שהשלישה "היום" הכתובים בשבת², שמהם לומדים ענין שלש סעדות, כלן צריכות להיות ביום שבת ממש, ומלבד הסעדה שעושים בלילה, ולכן כדי לקיים דעת רבי חדקיה, עשו קדושא רבא לבד מן הסעדה הגדולה, ובדרך זו היה להם כמו ארבע סעדות ביום.

והנה מובא מגורי האריז"ל (עין ספר הגלגולים להרמ"ע מפאנו³), שכל הענין של התנא רבי חדקיה, הוא סוד עליון ונורא מאד, ונמשך ממקום גבוה מאד וכו', ולכן מוכן מאד למה דיקא בשעת קדושא רבא, שהיא בחינת סעדת רבי חדקיה, לומדים את ה"ספורי-מעשיות" של רבנו ז"ל הנמשכים ממקום גבוה מאד, כי זהו גם-כן הארת התנא רבי חדקיה, שהוא אור עליון ונורא מאד, וזה מרמז בשמו שעולה בק"י י"ה, הינו עתיק הוא בחינת המחין שהם י"ה חד"ק עולה בק"י, פי צריכים בקיאות עצומה איך להחזיק את המחין קדושים וטהורים ולחשב רק ממנו יתברך.

ומי שזוכה לשמע הדבורים של מוהרא"ש נ"י בשעת קדושא רבא ולמוד "ספורי-מעשיות", יודע פשר דבר זה, כי מדבר אז כל מיני שיחות וספורים נפלאים בחן אמתי ומיחד, והרבה מן השיחות שזכינו להעלות על פני הכתב, שמענו ממוהרא"ש נ"י בשעת "ספורי-מעשיות", שהיתה דרכו להלביש אז כל מיני השגות ולמודים נוראים בדבורים פשוטים של ספורי מעשיות ושיחות חלין, ועל-פירב הנה אז בדיחא דעתיה⁴ מאד, והיה רגיל לספר כל מיני

ב) בשמות ט"ז מובא בפסוק כ"ה: "ויאמר משה אכלהו 'היום' כי שבת 'היום' לה', 'היום' לא תמצאהו בשדה", וממשמעות הפסוק המביא את המלה 'היום' שלש פעמים, לומדים על חיוב שלש סעדות בשבת עם סעדת הלילה, ורבי חדקיה סובר שצריך שלש חוץ מזו של ליל שבת.

ג) רבי מנחם עזריה מפאנו זצ"ל מגדולי המקבלים.

ד) דעתו מבדחת, הינו: עת רצון של גדלות המחין.

ספורים מצדיקים ומאנשי שלומנו היקרים; אשרי מי שזכה לשמע דבוריו הקדושים בזמנים האלו.

סבל

מוהרא"ש נ"י אמר, שאחת מדרכי הבעל-דבר היא — להגביה האדם בפעם אחת ובמהירות גדולה לשער הנו"ן של הקדשה, עד שיהיה נדמה לו כאלו השיג כבר מדרגה גבוהה מאד, ועל-ידי-זה נכנסת בו ישות וגדלות, וזה גורם לו לפל לנקבא דתהומא רבא, רחמנא לצלן, בבחינת עצת זרש הרשעה שאמרה (אסתר ה, יד): "יעשו עץ גבוה חמשים אמה" וגו' "ויתלו את מרדכי עליו", חמשים אמה מרמזים על שער נו"ן של הקדשה, שמגביהים את האדם לשם בפעם אחת, ואחר-כך מפילים אותו לגמרי, רחמנא לצלן, כי שום מדרגה של הקדשה אינה באה במהירות גדולה ובפעם אחת, רק האדם צריך לחכות ולצפות בסבלנות גדולה מאד, ולהתמהמה הרבה בכל דרגה ודרגה עד שיזכה להגיע לאיזו השגה בעבודת השם יתברך, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא ט): הפא לטהר מסייעין לו, ואומרים לו המתן וכו', כי בזה בוחנין ומנסין את האדם אם פונתו לשם שמים באמת, כי בודאי כל אדם היה רוצה מאד להיות הצדיק הגדול ביותר, ולהיות דבוק תמיד בהשם יתברך וכו', אבל הוא רוצה בתנאי שיזכה לזה תכף-ומיד, אבל אם צריך לחכות ולצפות לזה ימים ושנים, ובינתיים יעבר עליו מה שיעבר, לזה אינו רוצה כלל, ואם-כן אין פונתו לשם שמים כלל, וטובת עצמו הוא דורש, ובודאי לא יגיע לשום דבר כלל, מה שאין כן כשאדם רוצה להשאיר במחנה הקדשה אפלו אם יעבר עליו מה שיעבר, ואפלו אם יצטרך לחכות ימים ושנים הרבה, ויסבל סבל גדול עד מאד ברוחניות

ובגשמיות, זה סימן שפונתו לשם שמים באמת, ובודאי יזכה להגיע למה שצריך להגיע בזה העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו עקר ענין ההתחזקות שמוכא בכל ספרי רבנו ז"ל, הינו ענין הסבלנות והמתנות, לחכות להגיע אל מה שצריך להגיע בזה העולם, ואפלו אם בינתיים עובר על האדם מה שעובר, אינו מסתכל על כל זה כלל, רק עושה התחלה חדשה בכל פעם, ושוכח כל העבר שלו לגמרי, ורק בדרך זו הגיעו כל הצדיקים למדרגתם והשגתם הגבוהה, כי שום צדיק לא נולד צדיק, רק הדרך להתגוע ימים ושנים הרבה, ובודאי בכל הזמן הזה היו לו הרבה נסיונות קשים ומרים, ועבר עליו מה שעבר, אבל עקר גבורתו היה — שהיתה לו מדת הסבלנות וההתחזקות, ולא הסתכל על שום ירידה ונפילה כלל, וכמו שאמר לנו רבנו ז"ל בעצמו, שהיו לו בתחילת עבודתו הרבה נסיונות קשים מאד, וכן היו לו כמה נפילות אפלו ביום אחד, אבל משהחליט בדעתו שיהיה איה שיהיה יזכה להיות איש פשוט באמת, מאז כבר לא הסתכל על שום דבר כלל, רק עשה התחלה חדשה בכל פעם, ועל-ידי-זה הגיע למה שהגיע, וידועה לנו גם שיחת מוהרנ"ת ז"ל, שאמר, שכל הצדיקים שהיו מימות עולם כמו רבי שמעון בר יוחאי, האריז"ל, הפעל-שם טוב הקדוש ז"ע ורבנו ז"ל, לא הגיעו למדרגתם רק מתמת שהיתה להם מדת ההתחזקות, ועקר ההתחזקות הוא מדת הסבלנות וכנ"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמבאר מתוך דברי מוהרנ"ת ז"ל, שזה היה הפגם של ירבעם בן נבט, ולמה לא זכה לחזר בתשובה? כי השם יתברך פתח לו פתח של תשובה, ואמר לו: "חזר בך, ואני נאפה וכן ישי נטיל יחד בגן-עדן", ושאל ירבעם: "ומי בראש?" ואמר לו הקדוש-ברוך-הוא: "בן ישי בראש", ולא הספיק ירבעם, ולא עשה תשובה, ונאכד משני עולמות, ולכאורה יפלא, מה היתה שאלתו, ולמה לא הספיקה לו הבטחת הקדוש-ברוך-הוא שיטיל עמו בגן-עדן? אבל זהו הענין הנ"ל, שירבעם רצה שיבטיח לו

הקדוש-ברוך-הוא, שתכף-ומיד שיעשה תשובה כבר יגיע לכל המדרגות הגבוהות, ויהיה הוא בראש כל הצדיקים, ועל זה אמר לו הקדוש-ברוך-הוא שבן ישי בראש, כי האדם מכרח להיות מוכן לעשות תשובה, אפלו אם יצטרך להיות האחרון שבאחרונים, ולא יסתכלו עליו כלל, והנה אם היתה לירבעם מדת ההתחזקות והסבלנות כראוי, והיה מסכים לעשות תשובה אפלו באפן כזה, אזי בודאי היה מגיע למדרגה הגבוהה ביותר, והיה נעשה באמת ראש, כי באמת אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: "אני ואתה וכן ישי", והקדים אותו לכן ישי, אבל מתמת שלא היתה לו מדת הסבלנות, ורצה כבר בשעה אחת להגיע לשער הנו"ן של הקדשה, על-ידי-זה נפל מהכל ונאבד משני עולמות, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו באמת כל סוד הגאולה, בבחינת אם יתמהמה אחכה לו, הינו שיזכה האדם למדת הסבלנות, והיא נמשכת מספירת הכתר, שהיא הספירה הגבוהה והעליונה ביותר, כי כתר הוא גם מלשון המתנה, בבחינת (איוב לו, ב): "כתר לי זעיר ואחרון" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו), וכשאדם זוכה למדת הסבלנות, בודאי יזכה לגאלת נפשו באמת, וימשיך על עצמו הארת הכתר עליון, ובדרך זו נתקרכו נשמות ישראל לאביהם שבשמים ביציאתם ממצרים, כי בודאי בתחלה הצרכו לברח ממצרים בזריזות גדולה בלי שום המתנה כלל, כי כדי לצאת מיד הסטרא אחרא, צריכים לרוץ בזריזות גדולה, אבל לפני שזכו לקבל את התורה הקדושה, ולהגיע לשער הנו"ן של הקדשה, הצרכו לחפות בסבלנות גדולה, ולספור את מ"ט [ארבעים ותשעה] ימי הספירה, ורק אז זכו לראות התגלות אלקותו יתברך, ולכן בתג השבועות מקריבים קרבן שתי הלחם מחמץ דיקא, שמרמז על המתנה והשהיה, להורות שהעקר הוא הסבלנות, ובלעדיה אי אפשר להגיע אל הקדשה כלל; אשרי מי שזוכה לקנות מדה יקרה זו בנפשו.

עתונים

מוהרא"ש נ"י אמר, שבעוונותינו הרבים, כל הזבל, הלכלוך והצואה שבעולם יש בעתונים, המלאים בפירות ואפיקורסות, לשון-הרע, רכילות ומחלקת, ועושים שטיפת מח לאדם, וצריכים לברח מהם כמו שבורחים מאש לוחטת, כי בודאי ישרפו את מח מחשבתו, וכן ילכלכו אותו בכל מיני זמה, כי העתונים הם קלפה עצומה יתנה איזה עתון שיהיה, הכל מלא זבל וצואה, רחמנא לצלן, ומה עשה הבעל-דבר שירצו לקרא את העתונים? הלכיש בהם דברי תורה וספורי צדיקים, ובאפן הזה כל אחד רוצה לקראם, כי הם דברי תורה וספורים יפים, ובין כך נכשלים בקריאת כל מיני זמה, זבל וצואה, מאחר שאחד מדבר על זולתו, שאינו מחזיק מהמפלגה שלו או מהשיטה והדעה שלו, והתרה לו הרצועה לזלזל בזולתו, וכן כל העתון מלא צואה וזבל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אוי להם ואוי לנפשם של אלו הצבועים, המכניסים דברי תורה וספורי צדיקים בתוך העתונים, כדי שיחפצו לקרא את הזבל והצואה שלהם, והם פוגמת מי שמניח דברי תורה וספורי צדיקים בבית הפסא, רחמנא לצלן, אשר עונו גדול מאד מאד, ולא כמו שאומרים, שאנשים ממילא קוראים עתונים, לפחות יקראו דברי תורה וספורי צדיקים, אדרבה, הוא נדמה כמי שאומר: הלא האדם ממילא נכנס לבית-הפסא, לפחות יעין שם בדברי תורה וספורי צדיקים... אוי לאותה בוששה ואוי לאותה חרפה, וגדול עונו מנשא, כי בדור האחרון המציא הבעל-דבר עצה חדשה איך לתפס את הנפשות הכשרות, על-ידי שכל מפלגה וכל שיטה וכל "לית דין בר נשא"א... מוציא עתון, וכותב שם כל מיני לשון-הרע ורכילות,

מחלקת וקללות וכו' על זולתו, ועל-ידי-זה גורם לגלות השכינה, רחמנא לישזבן, ועל-פן אשרי מי שזוכה לברח מכל מיני עתונים, שהם ממש ככלי שופכין, ומכל שכן שאסור להכניס שם דברי תורה וספורי צדיקים. (וכשמביאים לפני מוהרא"ש נ"י איזה קטע מעתון להסתפל בו, הוא קוראו בבית-הכסא, ואומר ששם מקומו).

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי קריאת עתונים היא בטול זמן, לגזל מהאדם את הזמן היקר, לבל ילמד את התורה הקדושה; אשרי מי שבורח מכל מיני עתונים, ומכניס את דעתו רק בתוך למוד התורה הקדושה.

ענש

מוהרא"ש נ"י אמר: כשכא לאדם איזה ענש, אפלו דבר קל, כגון שנשפך עליו מי שופכין וכו', או קבל איזו מכה, עליו תכף-ומיד לפשפש במעשיו, על מה ולמה הגיע לו הענש הזה, וישוב בתשובה אמתית אליו יתברך, ועל-ידי-זה יזכה שימתקו ממנו כל הדינים, כי לא בא לו דבר זה אלא לעוררו לחזור עד המכהו, כי אין לה דבר לבטלה, וכל מה שנארע עמו — דבר גדול ודבר קטן, הכל בהשגחה פרטי פרטית ממנו יתברך, השוקד עליו לשמרו ולעוררו ולהחזירו בתשובה שלמה, ועל-פן אשרי האיש הזוכה לדבק עצמו אליו יתברך מכל דבר ומקרה שנארע וקורה לו, ועל-ידי-זה ימשיך על עצמו השגחה שלמה, כי המאמין האמתי, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, וכל מה שנארע וקורה עמו, הכל ממנו יתברך, על-ידי-זה בעצמו ממתיק ממנו את כל הדינים והצרות, כי יודע, אשר אין שום מקרה

וְטָבַע כָּלֵל, וְאֵז נִתְהַפֵּךְ הַכֵּל לְטוֹבָה, וְזֶה אֲשֶׁר "עוֹנֵשׁ" עוֹלָה "תּוֹךְ",
 הֵינּוּ אִם יִחַפֵּשׂ וְיִסְתַּכֵּל בְּ"תּוֹךְ" הַ"עוֹנֵשׁ", יִמְצֵא שְׁשָׁם אֱלוֹפּוֹ שֶׁל
 עוֹלָם מִסְתַּתֵּר, וְעַל-יְדֵי-זֶה "יִתְפָּרְדּוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֶן" (תהלים צב, י),
 וְיִזְכֶּה לְהֵאִיר עָלָיו אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד כְּשֶׁמֶשׁ בְּצַהֲרָיִם, כִּי כָּל
 הָעוֹנֵשִׁים הַבָּאִים עַל הָאָדָם, הֵם רַק כְּדֵי לְהִזְכִּירוֹ לְשׁוֹב עַד הַמַּכְהוֹ,
 וּבְאִפְּן הַזֶּה יִהְיֶה תַמִּיד דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ; נִמְצֵא שְׁדִיקָא
 מִהַ"עוֹנֵשׁ" בְּעַצְמוֹ, הוּא יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל עַל "תּוֹךְ" כָּל דְּבָר, לְמָה
 מְגִיעַ לוֹ דְּבָר זֶה, וְלְמָה אַרְע עִמּוֹ דְּבָר זֶה; אֲשֶׁרִי מִי שְׁשָׁם לְבוֹ עַל
 כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִמְשֶׁךְ עָלָיו אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא עַד
 מְאֹד.

עֲנוּה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר הַמְדַרְגָּה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר שְׁאִפְשֵׁר
 לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם הִיא מֵדַת הָעֲנוּה וְהַשְּׁפָלוּת, הֵינּוּ
 שְׁהָאָדָם יִהְיֶה בְּטֵל וּמִבְטָל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרִי, וְזוֹ הִיְתָה מְדַרְגַת
 מְשֶׁה רַבְּנוּ, אֲשֶׁר נֶאֱמַר בּוֹ (במדבר יב, ג): "וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנּוּ מְאֹד
 מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה", וּפְרָשׁ רַש"י הַקְּדוֹשׁ: עָנּוּ, שֶׁפֵּל
 וְסִבְלָן, אִיךָ מִתְבַּטָּאת הָעֲנוּה שֶׁל הָאָדָם? כִּשְׁהוּא שֶׁפֵּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ
 וְנִעְשֶׂה כְּלֵא מְשֶׁה, וְקוֹנֶה לְעַצְמוֹ מֵדַת הַסְּבָלְנוּת לְסִבָּל עַל כָּל אֲשֶׁר
 עוֹבֵר עָלָיו, וּבְזֶה הוּא מְגַלֶּה אֶת טֵהַר אֱמוּנָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁמֵאֲמִין
 אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו? יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל מְמוֹנֵי יִתְבָּרַךְ,
 וְלֹא שִׁיךְ אַחֲרֵת כָּלֵל, וְזֶה נִקְרָא בְטוֹל בְּאֲמַת, אִךָ קִדְּם שְׁהָאָדָם זוֹכֶה
 לְהַגִּיעַ אֶל בְטוֹל כְּזֶה, מְנַסִּים אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי נְסִיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים,
 וּמְקִימִים עָלָיו מִתְנַגְּדִים וְשׁוֹנְאִים שְׁיִחְלְקוּ עָלָיו, יִחְרְפוּהוּ וְיִגְדְפוּהוּ
 בְּרַבִּים, וְהוּא יֵדֵם וְיִשְׁתַּק, וְלֹא יַעֲנֶה דְּבָר, אִזּוֹ רֹאִים שֶׁהוּא בְּאֲמַת
 עָנּוּ, שֶׁפֵּל וְסִבְלָן, כִּי אַחֲרֵת מְגַלֶּה שְׁעַדִּין אֵינוֹ מִחֲזִיק בְּמֵדַת הָעֲנוּה,

כי עקר שלמות מדת הענוה — כשאדם שפל וסבלן, כי בזה שאדם סבלן, וסובל כל מה שעובר עליו, בזה הוא מגלה שהוא שפל באמת, ועל-ידי-זה מתגלה ענותנותו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי מנחם מנדל מויטבסק, זכותו יגן עלינו, כשהיה גר בעיר טבריה, היה חותם על עצמו במכתביו "השפל באמת", ושאלו פעם את הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין זי"ע, איך הכתיר עצמו רבי מנחם מנדל מויטבסק זי"ע בתאר נשגב בזה, והשיב, כי אצל הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מויטבסק זי"ע, היתה השפלות שרויה עמק עמק בתוך עצמותיו באפן טבעי, עד שלא היה נראה הדבר בעיניו כמדה טובה וכמעלה מיחדת, וסיים הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין זי"ע: אין אדם רשאי לחתם "השפל באמת", אלא כשיגיע למדרגה כזאת, שחבריו תפסוהו בחטמו ויוליכוהו כף ברחובות קריה, ולא יתפעל כלל, אם הוא אוהז במדרגה כזו, יכול לחתם את עצמו: "השפל באמת", וסיים מוהרא"ש נ"י: עמד וראה והשתומם, מה נקרא ענו, שיהיה שפל כל-כף בעיני עצמו, עד שאפלו אם תפסוהו בחטמו ויוליכוהו ברחובות העיר בבושה גדולה, עם כל זאת יהיה סבלן גדול ולא יגיב כלל, זו נקראת מדת ענוה, אף אי אפשר לזכות לזה, כי אם על-ידי תקף האמונה, וכשאדם מבטל את עצמו לגמרי באין סוף ברוף הוא, ויודע שאין בלעדיו תברוך כלל, אז הוא סבלן גדול, וסובל כל אשר עובר עליו, ולזה זוכים דיקא בארץ ישראל, כאשר גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קנה), אשר בארץ ישראל זוכים להגיע למדת ארץ אפים שהיא מדת הסבלנות, לסבל כל מה שעובר עליו.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר חסידים מספרים, שפעם אחת התאונן יהודי אחד לפני הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מויטבסק זי"ע, ואמר בזה הלשון: "סבור הייתי כשאהיה כבר בארץ ישראל, שיהיה לי קל יותר לעבד את השם תברוך, ולבסוף כשאני כאן בארץ ישראל,

יש לי תאוות שלא היו לי בחוץ לארץ, איך יכול להיות דבר כזה?" והשיבו הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מויטבסק זי"ע: "אתה טועה, בחוץ לארץ היתה לך מדת הגאונה, הישות והגדלות, ולכן לא הרגשת בפחיתותך, ולא הפרת את עצמך כלל, אבל כאן בארץ ישראל, אשר מסגלת לזכך את האדם, ולהביאו לענוה, רק עתה התחלת להפיר את מצבך ומדתך, ובאמת הפרת החולה במצבו, זה כבר חצי הרפואה, כי מעתה תדע מה עליך לתקן..." ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר שלמות הענוה — שיהיה בטל ומבטל כל-כף אליו ותברך, עד שלא ידע כלל מהי מדת ענוה, הינו שיהיה אצלו דבר פשוט כל-כף שאין בלעדיו ותברך כלל, ואני לא נמצא בעולם, כי אין בלעדיו שום נמצא, אז מה שייך להתגאות עם ענוה, כי הרבה פעמים האדם מתגאה עם הענוה שלו: "ראו אני ענו"... וכמו שמספרים בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שהיה אומר, אשר טבעו של גוי, שאינו יכול לבוא לשלמות מדת ענוה, כי גוי הוא ישות, ועל-כן הוא אינו יכול לבוא לענוה, ומעשה היה, שספרו לו כי ישנו איזה פריץ גוי המצטיין ביותר במדות טובות בכלל ובמדת הענוה והסבלנות בפרט, ונסע הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע לבקרו, הלה קבלו בסבר פנים יפות וארחו בביתו, ויאמר הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע בלבו, מסתמא עדין אינו רגיל ומתאפק להראות את גאותו, עברו יומים ושלושה, והבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע מצפה אימתי יגלה את גאותו, אך לא כן, הגוי מראה סימני שפלות וסבלנות נדירים, ולא יכול היה הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע לשהות בביתו, כי הזמן לא עמד לו, ומהר ללכת, והודיעו למארחו כי נוסע, הגוי לא הסתפק בארוח החם והנלבב, אלא הלה פכרת ארץ ללוות את אורחו, והבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע עמד משתומם, וכרגע האחרון כשעמדו להפיר, פנה הגוי הפריץ אל הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, ושאל: מה אומר אדוני על הענוה והשפלות שלי?... מיד נפתרה התעלומה אצל הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, כי לפעמים האדם מתפאר בענוה שלו, אשר זה בעצמו תכלית הגאות.

וספר מוהרא"ש נ"י, פי דרכם של הפרושים לעבד על עצמם לעקר מעצמם את מדת הגאות, פעם ישב אחד הפרושים בבית המדרש, וחזר לעצמו בזו הלשון: איך בין גאר נישט, איך בין גאר נישט, איך בין גאר נישט^א, וכך ישב בבית המדרש וחזר לעצמו שהוא אינו כלום, כדי להכניס בלבו היטב שידע שאינו כלום, ויהי היום, בא עוד פרוש, וישב בסוף הבית מדרש על יד התנור, וגם הוא התחיל לחזר על מלים אלו: "אני לא כלום, אני לא כלום, אני לא כלום", ופתאום הסתובב הפרוש הראשון, ואמר לעצמו על הפרוש השני: "גם זה נקרא לא כלום" ... כאומר "הרי אני לא כלום... ואיך יכול לבוא אחר ולומר על עצמו שהוא אינו כלום... הלא אני איני כלום" ... וסיים מוהרא"ש נ"י, הנה רואים שהאדם מתגאה עם הענוה והשפלות שלו, הרי זהו בעצמו גאות; אשרי מי שזוכה לענוה בשלמות, שיהיה בטל ומבטל באין סוף ברוך הוא.

עבודת ה'

פעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נוראה ונפלאה מאד בענין מה שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ד): "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הנה מכל חיי עולם הבא", ואמר, שמדברי חכמינו הקדושים אלה, יכול האדם להוציא לעצמו התחזקות עצומה להתגבר על כל המניעות המונעות אותו מעבודת השם יתברך, כי הנה ידוע שלזכות לחיי עולם הבא ותענוגי גן עדן באמת, אין זה דבר קל כלל, כי קדם עוברים על האדם הרבה צרופים וזכוכים ובלבולים וכו', כמבאר מזה בספרים הקדושים, (ובפרט בספר הקדוש "ראשית חכמה"), ומחמת זה תקנו חכמינו הקדושים לומר "קדיש" על הנפטר בשנה ראשונה, כי אז עובר עליו מה שעובר

(א) אני לא כלום, אני לא כלום, אני לא כלום.

— כל אחד לפי בחינתו, ועל-ידי הקדיש יכולים להעלות אותו למקומו, וידועה לנו שיחת מוהרנ"ת ז"ל, שאמר לאחד מאנשי שלומנו שהתבטא אחר הסתלקות רבי עוזר ז"ל, שרבי עוזר בודאי כבר אצל רבנו ז"ל שם בעולם העליון, וענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל בתמיהה: "פון קבליטשער יריד גלייך צום רבי'ן?!"^א, נמצא שבודאי יש לאדם מניעות ועכובים הרבה לפני שמגיע לחיי עולם הבא באמת, והנה אם חכמינו הקדושים אומרים, ששעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה היא יותר יפה מכל חיי העולם הבא, אם-כן בודאי תהיינה לאדם מניעות נוראות ועצומות מאד לעסק בעבודת השם יתברך, ויבואו כל מיני מלאכי חבלה וקלפות ודמיונות וכו' למנע אותו, כי השעה הזו היא יותר יפה וחשובה מכל חיי עולם הבא, אבל כשיש לאדם קצת שכל וישוב הדעת, ויודע מה יכול לרפוש לעצמו בשעה זו — אוצרות ואורות כאלו, ששנים יותר מכל חיי העולם הבא, אזי לא יסתכל על שום מונע ומעכב כלל, רק יתגבר בעקשנות גדולה ללמד שעוריו הקבועים בשעה זו, או להתבודד עמו יתברך, ויזכה לטעם טעם גן-עדן ממש.

וכמה פעמים ענה ואמר מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו: "תאמינו לי שיכולים לחיות חיים טובים בעולם הזה מעין עולם הבא ממש, העקר שלא יהיה לכם עסק עם אחרים, רק תרבו בתורה ותפלה בכל עת פנויה שלכם, ואזי תרגישו טעם גן-עדן ממש, כי מי שמרגיל עצמו ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, לטייל בכל מקומות התורה הקדושה, ולהתבודד עמו יתברך, ובכל עת פנויה שפתותיו מרחשות תפלות, שירות ותשבחות להשם יתברך, אזי הוא כבר נמצא בעולם אחר לגמרי, עולם החרות, והוא טועם טעם גן-עדן ממש".

(א) מהיריד שבעיר קבליטש כבר מגיעים ישר לרבנו ז"ל?!

ופעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה עם איש אחד מאנשי
 שלומנו, וחיזק אותו מאד להתמיד בתורה הקדושה על-פי סדר-דרך-
 הלמוד של רבנו ז"ל, ולהתבודד עמו יתברך, וכן להתחזק במדת
 השמחה, ובסוף השיחה סיים מוהרא"ש נ"י: "ועלי אל תסתכל
 כלל", ושאל אותו הלה מהי פונתו בזה, ואמר לו מוהרא"ש נ"י:
 "בכלל ובפרט, אל תסתכל עלי איך אני נראה עכשו, רק תסתכל עלי
 איך הייתי לפני כמה שנים", ואמר האיש הנ"ל: "הלא לא הכרתי
 אתכם אז", אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תדע, שלא הייתה לי
 אז שיכות עם שום ברך שבעולם, רק עסקתי בעבודת השם יתברך
 בתורה ותפלה כל היום וכל הלילה, וטעמתי טעם גן-עדן ממש...
 והבין האיש הנ"ל מדברי מוהרא"ש נ"י, שאין רצונו שישתכלו עליו
 עכשו, היאך הוא טרוד ועסוק כל-כף בעסק הרבים, לקרב את כל
 הבריות כלן להשם יתברך, להדפיס ספרי רבנו ז"ל ולהקים עיר על
 שם רבנו ז"ל וכו' וכו', כי כלפי חוץ נראה כאלו הוא עסוק וטרוד כל
 היום, ואין לו זמן לעסק בתורה ותפלה בתמימות ופשיטות כראוי,
 ועל-כן עקר רצונו שישתכלו עליו איך בלה ימיו ושנותיו הקודמים,
 לפני שהיה לו עסק עם איזו ברך, כי אז בלה רב היום והלילה רק
 בתורה ותפלה ועבודת השם יתברך, ושמר על זמנו בשמירה מעלה
 מאד, ובזה עקר רצונו, שיעשו אחרים כמותו.

ובאמת מי שמפיר קצת את מוהרא"ש נ"י, יודע שגם היום
 הוא חדוש נפלא בענין זה, ואף-על-פי שהוא באמת טרוד רב
 היום בעסק הרבים, ומוסר כל נפשו, גופו וממונו להיטיב לנשמות
 ישראל, אף-על-פי-כן אין אצלו משג של רגע פנוי, ותמיד מוצאים
 אותו לומד שעוריו ומתבודד עמו יתברך וכו' וכו', וזהו פלא גדול
 היאך אחר טרדות ובלבולים כאלו, עדין מוצא תמיד זמן לסיים
 שעוריו ועבודותיו, ויכולים גם היום ללמד ממנו למודים נפלאים
 איך לשמר על הזמן כראוי, אף עקר פונתו בשיחה הנ"ל היה, שרב
 בני-אדם עקר סוד הצלחתם תלוי בזה שלא יהיה להם עסק עם שום
 ברך בעולם, וימלאו כל ימיהם בתורה ותפלה ועבודת השם יתברך

פראוי, וכמו שהוא בעצמו עשה בימים הקודמים; אשרי מי שזוכה לציתו באמת.

עולם

מוהרא"ש נ"י אמר, יש מאמר נפלא מהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו: "עולם, עולם, אשרי מי שלא היה בך, ואשרי ואשרי מי שהיה בך ולא הסתפל עליך", כי בודאי מי שלא הגיע לכל הנסיונות הקשים והמרים של העולם הזה, טוב לו מאד, כי בזה העולם האדם מנח בסכנה גדולה בכל עת ורגע, שלא יאבד את עולמו לגמרי, חס ושלום, אבל מי שהיה כבר בזה העולם, ולא הטעה את עצמו כלל, רק הסתפל תמיד על התכלית, ובלה כל ימיו בעבודת השם יתברך פראוי, בודאי אשרי ואשרי חלקו בזה ובכא לנצח, כי הדבקות שהאדם זוכה אליה דיקא על-ידי שהיה בעולם הזה, ודבק עצמו אל השם יתברך מתוך כל הנסיונות והבלבולים שעברו עליו, על זה נאמר (ישעיה סד, ג): "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה" וגו', כי זהו עקר תענוגיו ושעשועיו של השם יתברך כפיכול, שיש לו בריות פחותות בזה העולם השפל והגשמי, שמפירות אותו ורוצות להדבק בו, ובשביל זה היה עקר תכלית וכונת בריאת העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהמאמר הנ"ל של הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע פתוב גם בדברי רבנו ז"ל, כי מובא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן לט) על מה שאמרו חכמינו הקדושים (ערוכין יג): "נח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא וכו', ולכאורה תמוה, כי אם-כן למה באמת נברא? ואומר שם רבנו ז"ל, שבודאי אין הדברים נאמרים כי אם מצד העולם הזה, הינו כפי הצרות

והיסורין שֶׁבְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים בְּזֶה הָעוֹלָם, בְּנֹדָאֵי הִנֵּה טוֹב יוֹתֵר אִם לֹא הִנֵּה נִבְרָא כָּלֵל, אֲבָל מִצַּד עוֹלָם הַבָּא, בְּנֹדָאֵי יוֹתֵר טוֹב שֶׁנִּבְרָא, כִּי דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׁהִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא בָּא אֶל הַתְּכַלִּית, וְגַם הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אבות ד): "יִפֶּה שְׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבֻּכָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא", נִמְצָא שְׂיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת טוֹב מְאֹד גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַיִן שֵׁם בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁמַבְאָר גַּם בְּדַבְרֵי מוהֲרַנ"ת ז"ל (עַיִן לְקוּשִׁי-הַלְכוֹת, כַּפּוּד אָב וְאִם), שְׁזָהוּ יְסוּד וְשֶׁרֶשׁ מִצּוֹת כַּפּוּד אָב וְאִם, כִּי בְּנֹדָאֵי מִצַּד גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵין מַעְלָה לְכַאוּרָה בַּמָּה שֶׁהוֹרִיו הִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה, כִּי אֲדַרְבֵּה הֲלֹא כָּאֵן סוֹבְלִים כָּל מִינֵי צְרוֹת וְיִסּוּרִים וְכוּ', אֲבָל מִצַּד רִיחַנִּיּוֹת הָעוֹלָם הַבָּא, וְאֶל מַה זּוֹכֶה דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׁהִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, זֹהִי מַעְלָה וּמִתְנַה עֲלִיוֹנָה וּגְדוּלָה מְאֹד, שֶׁהוֹרִיו זָפוּ אוֹתוֹ בָּהּ, וְעָלְיוֹ לְהַפִּיר לָהֶם טוֹבָה כָּל יָמָיו עַל זֶה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא "עוֹלָם", הֵינּוּ עַל שֵׁם הַהֶעֱלָמָה שֵׁישׁ בְּתוֹכוֹ, כִּי בְּנֹדָאֵי הַגְּשָׁמִיּוֹת וְהַחֲמָרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה מַעְלִימִים וּמְסַתְּרִים מְאֹד אֶת הָאֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם זּוֹכֶה לְדַלֵּג וּלְקַפֵּץ עַל הַכֹּל, וְלִמְצָא אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַמְּסַתְּרֵת בְּכָל דְּבָר, אֲזִי נִפְתַּח לְפָנָיו עוֹלָם מְלֵא אוֹר וְשִׂמְחָה, וּמְרַגֵּשׁ נַעַם וְזִיו עוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁהוּא עֹדֵן בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וּסְפָר אֲזִי מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁפַעַם שִׁבַּח רַבֵּנוּ ז"ל מְאֹד אֶת דְּבָרֵי בַעַל "יְסוּד וְשֶׁרֶשׁ הָעֲבוּדָה", שֶׁלְּפָנָי הִסְתַּלְקוֹתוֹ הִכָּה בְּאֶצְבָּעוֹתָיו זֹו עַל גְּבִי זֹו (כְּדַרְךָ מִי שְׁרוּצָה לְהַשְׁמִיעַ קוֹל), וְאָמַר: "אֲבַעַר גְּעֵשְׁפְרִינְגֵן", וְשִׁבַּח רַבֵּנוּ ז"ל דְּבָר זֶה מְאֹד, הֵינּוּ מִי שְׂיִכּוּל לְהַגִּיד לְפָנָי הִסְתַּלְקוֹתוֹ: דְּלִגְתִּי וְקַפְצָתִי עַל הַכֹּל, כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַתְּכַלִּית,

וּכְדַבְרֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ: "אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁהָיָה בְּךָ וְלֹא הִסְתַּכַּל עָלֶיךָ"; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁזוֹכָה לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה.

פְּרָסוּם

מוהרא"ש נ"י אָמַר פֶּעַם, שֶׁצַּדִּיק אֲמַתִּי הוּא אוֹתוֹ צַדִּיק לְפָנָי שְׁנַת־פְּרָסוּם בְּדִיוֹק כְּמוֹ אַחַר שְׁנַת־פְּרָסוּם, רַק רַב בְּנֵי-אָדָם אֵין לָהֶם הַשְׂגָּה בְּזֶה, וְקָשָׁה לָהֶם לְהֶאֱמִין, שֶׁיִּכּוֹל לְהִיּוֹת צַדִּיק אֲמַתִּי בְּלִי פְּרָסוּם וּגְדֻלָּה, וּכְשֵׁרוּאִים אֵיזָה אִישׁ כְּשֶׁר וְעוֹבֵד הַשֵּׁם, שֶׁפִּתְאוּם נִתְּפָרְסוּ בְּעוֹלָם, חוֹשְׁבִים שֶׁאֵינּוּ כְּלוּם, כִּי הַכִּירוּהוּ קִדְּם כְּשֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם פְּרָסוּם, אֲבָל בִּינְתִים אֵינָם מְבִינִים, שֶׁגַּם קִדְּם שְׁנַת־פְּרָסוּם הָיָה צַדִּיק גְּדוֹל, רַק קִדְּם לְכֵן לֹא הָיָה לוֹ כְּבוֹד וּפְרָסוּם בְּעוֹלָם, וְעַכְשָׁו מִן הַשָּׂמַיִם רְצוּ שִׁית־פְּרָסוּם בְּעוֹלָם.

וְסֵפֶר מוהרא"ש נ"י סִפּוּר נִפְלֵא מִהֶרֶב הַקְדוֹשׁ רַבִּי צְבִי הִירֵשׁ מִזִּידִיטְשׁוֹב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, בַּעַל הַ"עֲטֻרַת צְבִי", שֶׁלְּפָנָי שְׁנַת־פְּרָסוּם, הִיָּתָה דְרָכּוֹ לִילֵךְ רַגְלִי בְּגָלוּת, וּלְקַבֵּץ צְדָקָה כְּדֶרֶךְ הַרְבֵּה מִן הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, וּבְכָל שָׁנָה הִסְתַּוְּכַב דְרָךְ אוֹתָן הַעֲוִרוֹת וְהַבְּתִים לְקַבֵּץ נְדָבָתָם הַטּוֹבָה, בְּעִיר מְסִימַת הָיָה גֵר אִישׁ עֲשִׂיר, שֶׁאֵף פֶּעַם לֹא רָצָה לְתַת נְדָבָה, וּבְכָל פֶּעַם גָּרַשׁ אוֹתוֹ בְּבִזְיוֹנוֹת, וְצַעַק עָלָיו: "שׁוּב אִתָּה כָּאֵן, בְּכָל שָׁנָה אִתָּה כָּא בְּחֻזְרָה" וְכוּ', וְהֶרֶב הַקְדוֹשׁ הָיָה נוֹהֵג לְשַׁתַּק וּלְקַבֵּל הַבִּזְיוֹנוֹת בְּאַהֲבָה, וְהָיָה מִמְשִׁיף לְדַרְכּוֹ.

וְהָיָה הַיּוֹם כִּמָּה שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר נִתְּפָרְסוּם בְּעוֹלָם בְּגִדְל קְדוּשָׁתוֹ וְצַדִּיקוֹ, וּכְבָר לֹא הִסְתַּוְּכַב רַגְלִי מְעִיר לְעִיר, רַק בְּכָל פֶּעַם שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְאֵיזָה מְקוֹם, הָיָה מוֹלִיכִין אוֹתוֹ בַּעֲגָלָה עִם סוּסִים כְּכְבוֹד גְּדוֹל, וּפֶעַם הִגִּיעַ בְּדַרְכּוֹ לְעִיר הַהִיא שֶׁגָּר שָׁם אוֹתוֹ עֲשִׂיר,

וּבָאוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר לְקַבֵּל פְּנֵי הַקְּדוּשִׁים וּבְתוֹכָם גַּם הָעֶשִׂיר, וְהוּא
 לֹא הִפִּיר שְׁנֵה הוּא הָאִישׁ שֶׁהָיָה מְגַרְשׁוֹ תָּמִיד בְּבִזְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים, וְכֹא
 אֶל הָאֲכַסְנִיָּה שֶׁל הַצַּדִּיק, וְנִסָּה לְהִדְחֵק וּלְהַפְנוֹס אֶל הַצַּדִּיק לְקַבֵּל
 בְּרַכְתּוֹ, וּכְשֶׁרָאָה הָרַב הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַפְנוֹס, צָוָה לַגַּבָּאִים
 שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לוֹ רִשׁוֹת, רַק יִצְווּ לוֹ שִׁימְתִין קֶצֶת בַּחוּץ, וְלֹא יִדַע הַגְּבִיר
 מִדּוּעַ אֵין נוֹתְנִים לוֹ לְהַפְנוֹס, וַיֵּשֶׁב בַּחוּץ זְמַן רַב, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁעֲדִין
 אֵין קוֹרְאִין לוֹ כָּלֵל, הִתְחִיל לְדַחֵף עֲצָמוֹ בַּשְּׁנִית לְהַפְנוֹס, וְאָז צָוָה
 הָרַב הַקְּדוֹשׁ לַגַּבָּאִים שִׁיאֲמְרוּ לוֹ לְחַכּוֹת בְּרַחוּב מַחוּץ לְבֵית, וְאָמַר
 לְאַחַד מִן הַגַּבָּאִים שִׁיקַח אֶת הָעֲגָלָה עִם הַסּוּסִים, וַיֵּגֶשׁ אֵלָיו בְּרַחוּב,
 וַיֹּאמֶר לוֹ, שִׁיקַבֵּל פְּנֵיהֶם בְּכַבּוּד רַב... וְכֵן עָשָׂה, וְהִנֵּה הַגְּבִיר רָאָה
 כָּל זֶה, שָׁבָא הַגַּבָּאִי עִם הַסּוּסִים וְהָעֲגָלָה, וְאָמַר לוֹ לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם
 וְכוּ', וְנִתְבַּהֵל וְנִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, וְלֹא יָדַע כָּלֵל מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, וְדָחַק
 עֲצָמוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל הָרַב הַקְּדוֹשׁ, וּפְרָץ בְּכִיּוֹת נוֹרָאוֹת, וְשָׂאֵל:
 "לְמָה מְבִזִּים אוֹתִי כָּל־כֶּף, וַיְמָה פִּשְׁעִי וַיְמָה חֲטָאתִי", אָז עָנָה וְאָמַר
 לוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִזִּידִיטְשׁוּב: "תִּדַע שְׂאֲנִי הוּא אוֹתוֹ יְהוּדִי, שֶׁהֵייתָ
 מְגַרְשׁ מִבֵּיתְךָ כָּכֵל שְׁנָה וְשְׁנָה בְּבִזְיוֹנוֹת וּבְשִׁפְיכוֹת דְּמַיִם עֲצוּמָה,
 וּבְאַמַּת עֵתָה אֲנִי אוֹתוֹ יְהוּדִי שֶׁהֵייתִי אָז, רַק אָז הֵייתִי הוֹלֵךְ לְבַד
 בְּרִגְלִי, וְעִכְשָׁו יֵשׁ לִי כְּבוֹד וּפְרָסוֹם, וּמוֹלִיכִין אוֹתִי בְּסוּסִים וְעֲגָלוֹת,
 נִמְצָא שֶׁבָּאתָ עִכְשָׁו לְקַבֵּל פְּנֵי מַחֲמַת הָעֲגָלָה וְהַסּוּסִים, הֲרִי הֵם לְפָנֶיךָ
 לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם"... וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש ג"י: עַל־כֵּן צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת לְאָדָם
 עֵינַיִם טוֹבוֹת מְאֹד, שִׁיזְכֶּה לְהִסְתַּכֵּל עַל הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְלֹא
 לְהִטְעוֹת עֲצָמוֹ כָּלֵל מִן הַכְּבוֹד וְהַפְּרָסוֹם שֶׁלָּהֶם; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזֹּכֶה
 לְעֵינַיִם טוֹבוֹת כְּאַלְהָה.

פוסקים

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁקָשָׁה מְאֹד לְהַסְבִּיר לְבְנֵי-אָדָם עֲצָם הַנְּחִיצוֹת וְהַחֲשִׁיבוֹת לְלַמֵּד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים, כִּי בְנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא לַמּוֹד מִיָּתֵר, וְהוּא רַק בְּשִׁבִיל רַבָּנִים וְדַגְנִים וְכוּ', וְלִכֵּן מְשַׁקֵּיעִים עֵקֶר פְּחָם וְעֵינָנָם בְּלַמּוֹד גְּמָרָא וּמְפָרְשִׁים, וּמְזַנְיָחִים לְגַמְרֵי אֵת לַמּוֹד הַפּוֹסְקִים, וְכִמוּ שְׂרוּאִים בְּהַרְבֵּה יְשִׁיבוֹת, שְׁכַמְעֻט וְאִין זְמַן קְבוּעַ לְלַמּוֹד שְׁלַחַן עֲרוּךְ וּפּוֹסְקִים, וּבִינְתַיִם אִין תּוֹפְסִים שְׁלַמּוֹד פּוֹסְקִים הוּא הַיְסוּד וְהַעֲקָר בִּיְהוּדוֹת, וּבְלִי יְדִיעָה בְּשְׁלַחַן עֲרוּךְ וּפּוֹסְקִים, הָאָדָם תּוֹעֵה לְגַמְרֵי בְּזֵה הָעוֹלָם, כִּי יָכוֹל לֵהוֹיֹת לְמַדָּן עֲצוּם, וְלוֹמֵר פְּלוֹפּוֹלִים אֲרָכִים וְחַרִּיפִים, אָבָל אִם אֵינּוּ יוֹדַע שְׁלַחַן עֲרוּךְ וּפְסָק הַלְכָה אִיךָ לְהַתְנַהֵג בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם, מַה יֵּשׁ לוֹ מִכָּל הַפְּלוֹפּוֹלִים, הֲלֹא הוּא עוֹבֵר עַל הַלְכוֹת פְּשוּטוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שַׁבָּת, וְהוּא נִחְשָׁב כַּעַם הָאֲרֶץ גְּמוּר, וְיָדוּעַ לָנוּ עַד כַּמָּה הַקְּפִיד רַבָּנוּ ז"ל עַל לַמּוֹד פּוֹסְקִים, וְהַזְהִיר אוֹתָנוּ עַל לַמּוֹד זֶה יוֹתֵר מִכָּל הַלַּמּוֹדִים, וְאָמַר, שְׁכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְחַיֵּב לְלַמֵּד פּוֹסְקִים בְּכָל יוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר הַפְּגוּם לְגַמְרֵי, וְלִצִּיַּת לְדַבְּרֵי רַבָּנוּ ז"ל, וְלִקְבָעַ שְׁעוֹר בְּלַמּוֹד פּוֹסְקִים בְּכָל יוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִהְיָה נִשְׁמָרִים תְּמִיד מִכָּל רַע.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁעָקָר כְּלָלִיּוֹת הַפּוֹסְקִים הוּא: רַמְבַּ"ם, טוֹר וְשְׁלַחַן עֲרוּךְ, כִּי מֵהֶם נִתְהוּיִם עֵקֶר פְּסָקֵי הַהַלְכוֹת שְׁנוֹהֲגִים הַיּוֹם בֵּין הָאֲשַׁכְּנַזִּים וּבֵין הַסְּפָרְדִּים, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהַגּוֹת בְּשִׁלְשָׁה אֵלֶּה בְּכָל יוֹם, יֵשׁ לוֹ שׁוֹטֵר טוֹב הַמְּשַׁמֵּר אוֹתוֹ מִכָּל רַע, וְזֶהוּ שׁוֹטֵר רְאִשֵׁי תִּבּוֹת: שְׁוִיִּלְחַן עֲרוּךְ טוֹר רַמְבַּ"ם, כִּי אֵלוּ הֵם כְּמוֹ שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים הַמְּשַׁמְרִים אֵת הָאָדָם מִכָּל רַע (עֵינֵי הַיֵּטֵב בְּלִקוּטֵי מוהֲרַא"ש, חֵלֶק א', סִימָן רפ"ו, וְהַבֵּן).

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁלַמּוֹד פּוֹסְקִים כּוֹלֵל מְהֵרָא שׁוֹן שְׁפָרָא שׁוֹנִים, כְּמוֹ: הַרְמַבַּ"ם, הַרִי"ף וְהֵרַא"ש וְכוּ', עַד הָאֲחֵרוֹן שְׁפָאֲחֵרוֹנִים, כְּמוֹ: הַקְּצוֹר שְׁלַחַן עֲרוּךְ, הַחַיִּי-אָדָם וְהַמְּשַׁנֵּה בְּרוּרָה וְכוּ', וְכִדָּאִי לְאָדָם שְׁיִקְבָע לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹרִים בְּכָלֵם, וּמְסַפְרִים, שְׁהִיּוּ

למוהרנ"ת ז"ל חמשה-עשר שעורים בפוסקים לבד, כי ככל שהאדם הוגה בדברי הפוסקים, הוא נתנדע מהלכות כאלו שאף פעם לא חשב עליהם, ובדרך זו הוא כבר יודע איך להתנהג בכל פרט מהחיים.

יודוע לנו איך מוהרא"ש נ"י הוגה תמיד בכל ספרי הפוסקים, וראינו פעמים רבות בתוך ספריתו הגדולה, שהיו ציונים ומראי מקומות בכל ספרי הפוסקים שהיו לו, כמו הרבנו ירחם, האשכול, האגור, בעל העטור, התניא, ההלכות גדולות, הסמ"ג, והסמ"ק, ספר התרומה, שבלי הלקט, הראב"ה, הרוקח, הארחות חיים, הכל בו, המנהיג, האור זרוע וכו' וכו', ותמיד מעורר אותנו שנחקה אותו ונעשה פמהו — ללמד בכל אלו הספרים, ולראות את המקור של כל הלכה והלכה, וגם להרבות בלמוד הפוסקים האחרונים, כמו: הקצור שלחן ערוך, שלחן ערוך הרב, החיי אדם, המשנה ברורה, פתח החיים, הבן איש חי, ערוך השלחן וכו' וכו', כדי שנדע את הפסק הלכה לעבדה ולמעשה, ומוהרא"ש נ"י משבח גם מאד את מחברי זמננו, שחברו ספרי קצורי הלכות על הלכות שבת ונדה, אסור והתר וכו', כי הרבה בני-אדם אין להם הפנאי לעיין בכל הספרים הנ"ל, ובדרך זו יש להם על-כפלי-פנים פסקי הלכות איך להתנהג בכל ענין; ואשרי מי שזוכה להגות בפוסקים תמיד.

פשוטות

מוהרא"ש נ"י אמר, שבעבודת השם יתברך עקר החכמה הוא לעשות כל העבודות באופן הפשוט ביותר, עד שלא יכירו עליו שום דבר מבחוץ, כי זה סימן, שכל פונת האדם היא אמת — רק בשביל השם יתברך לבד ולא בשביל בני-אדם כלל, מה שאין כן כשאדם

מתחיל לעשות כל מיני תנועות משנות ופרסומים שונים בעבודתו, זה סימן שיש לו כל מיני פניות ומחשבות זרות בעבודתו, ועדין הוא רחוק מן האמת לגמרי.

ופעם בסעדה שלישית הביאו לפני מוהרא"ש נ"י חלה גדולה מאד מאד, והקפיד על זה קצת מוהרא"ש נ"י ואמר: "מה אתם חושבים, שאם תביאו לי חלה יותר גדולה, אהיה רבי יותר גדול? ! מהיכן קבלתם דברים כאלו? אולי אצל אנשים אחרים שאין להם מה להראות, רק חלה גדולה או פרחים יפים על הקאפטן שלהם, כי לזכות בני-אדם שיתחילו לדבק עצמם בהשם ותברך ויתבודדו עמו ותברך, זה בודאי אינם יכולים כלל, אבל אצלנו, תהלה לאל, אין צריכין לכל זה, כי הלמוד של רבנו ז"ל הוא למוד אחר לגמרי, אצל רבנו ז"ל העקר הוא פשטות, ולכן לי מספיק גם חלה קטנה ביותר, ומה שיש לי פרחים על הקאפטן, זה מה שקנו לי אנשי שלומנו, בחשבכם שזה יועיל לבני-אדם להתקרב, כשיראו איזו חשיבות חיצונית גם-כן, אבל תאמינו לי, שאין בזה שום חשיבות ומעלה כלל, כי העקר הוא רק פשטות ותמימות".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפשעוֹסִקִים בעבודת השם ותברך בפשטות גדולה, נותנים פתח ויכלת גם לאחרים להתקרב לעבודת השם ותברך ולעשות פמותך, כי בעבודות פשוטות יש לכלם השגה, מה שאין בן כשאדם מתחיל לעשות כל מיני תנועות זרות ומשנות, או כל מיני עבודות קשות לבני-אדם, הוא סוגר בפניהם דרך העבודה, כי הם חושבים שכל אלו העבודות מכרחות לעבודת השם ותברך, והרי אינם אוחזים בזה, ואינם מסגלים לזה, ואם-כן למה להם להתחיל בידעם שלא יוכלו לעמד בזה.

ובשנים הקודמות כשנהג מוהרא"ש נ"י לומר תקון תצות כל לילה בצבור, שאלו פעם אחד מאנשי שלומנו, למה אינו נוהג לומר הקינות הנדפסות שם, וגם הפיוט "דודי ירד לגנו" וגו' הנדפס שם

בסוף, וענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שבודאי ראוי לאמרם, והוא גם נוהג לאמרם כשאומר תקון חצות ביחידות, ויש לו אפלו נגון מיוחד לזה, אבל בצבור אינו רוצה לאמרם, כדי שלא תהיה אמירת תקון חצות באריכות גדולה, ומחמת זה ימנעו בני-אדם מלאמרו לגמרי, כי כן צריכין לעשות את כל העבודות, שתהיינה כמה שיותר קלות ופשוטות, על מנת שיהיו כלם יכולים לעשותן, ואם נתבונן — נראה בחוש, שעקר הסבה למה בני-אדם נמנעין מלומר תקון חצות בכל לילה, מחמת שחושבים שצריכים לאמרו בישיבה על הקרקע, עם שק ואפר ובדמעות שלישי וכו', ויש כל-כף הרבה מזמורים, קינות ופיוטים להגיד, ולכן מתאישים מזה לגמרי, אבל אם היו יודעין, שכל הענין הוא עבודה פשוטה מאד, וכל התקון אורך כמה דקות ספורות, כי עקר התקון הוא העשרה מזמורים הנדפסים עם פסוקי האיכה כמבאר בכתבי האריז"ל, אזי היו כלם מדקדקים לאמרו בכל לילה, והיו מרויחים תקון נורא ונפלא מאד המעלה שעשועים בכל העולמות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שידיעה זו חשובה ונחוצה מאד, לדעת שעקר החכמה הוא לעשות כל העבודות בעולם באפן הקל והפשוט ביותר, כגון בענין למוד התורה הקדושה, צריכין להראות לכלם, שיש דרך קלה ופשוטה מאד לעבר בכל חלקי התורה פלה, כל הש"ס בבלי וירושלמי, כל המדרשים, ספרי הזהר וכתבי האריז"ל וכו', כי באשר לומדים בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות, אזי מגיעים לכל מקום ממש, ועקר הסבה שבני-אדם רחוקים מפלה, כי עושים מזה עסק גדול מאד, עד שנדמה להם שהוא כמו על מנת לעלות לרקיע, ולכן מתאישים לגמרי, אבל אשרי מי שיכול להלביש עבודת השם יתברך בעבודות פשוטות מאד, עד שתהיה בהם השגה לכל הבריות, ואזי תהיה זכות הרבים תלויה בו לדורי דורות.

פְּרִנְסָה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁהָאָדָם צָרִיף לְחַקֵּק בְּדַעְתּוֹ הַיָּטִב הַיָּטִב, שְׁכַל פְּרִנְסָתוֹ תְּלוּיָהּ רַק בְּיָדוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי אֶפְלוּ אִם יֵשׁ לוֹ אֵיזָה מַעֲמֵד בְּפְרִנְסָה, הוּא צָרִיף לְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ בְּכָל יְצֵת, שְׁגָם הַמַּעֲמֵד הַזֶּה הוּא רַק מֵהֵשֵׁם יִתְבַּרֵּךְ, כִּי מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם הֵם, שְׁמִשְׁלָחִים וּמְפַטְרִים בְּנֵי-אָדָם מִמַּעֲמֵד פְּרִנְסָתָם, אֶפְלוּ אִם כָּבֵר עֲבָדוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה, כִּי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הוּא נֹס חֵדֶשׁ מֵהֵשֵׁם יִתְבַּרֵּךְ, שְׂיֵשׁ לְאָדָם פְּרִנְסָה, וְאָסוּר שְׂיִהְיֶה הַדְּבָר יִשָּׁן בְּעֵינָיו כָּלֵל, וּמוֹכָא בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹכֵן אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בְּתַפְלַת שְׁחִרִית שְׁרִית הַיָּם, כְּדִי לְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם נֹסֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁנַעֲשִׂים עִמּוֹ בְּעֵזְבֵן פְּרִנְסָתוֹ, כִּי הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קִיח.): קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּקָרִיעַת יָם סוּף, נִמְצָא שְׁנַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ בְּכָל יוֹם נֹס כְּקָרִיעַת יָם סוּף, רַק הָאָדָם כָּבֵר הַרְגֵּל בְּדַבָּר, עַד שְׁנֹדְמָה לוֹ שֶׁהוּא דָרָךְ הַטָּבַע, וּפְרִנְסָתוֹ בָּאָה לוֹ מֵאֲלֵיָהּ, וְלֹכֵן חֵיב אָדָם לְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ בְּכָל יְצֵת עֲצָם חֲסָדֵי הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, שְׁנוֹתֵן לוֹ פְּרִנְסָה בְּכָל יוֹם מִחֵדֶשׁ, וְעָלָיו לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל לְשֵׁמוֹ יִתְבַּרֵּךְ תָּמִיד בְּעֵת הַתְּבוּדָתוֹ וְעַל כָּל הַחֲסֵד חָנֻם שְׁגוּמַל עִמּוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמָה לְפָרְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁכַפְּשִׁיודֵעַ הָאָדָם שְׁכַל פְּרִנְסָתוֹ בָּאָה לוֹ מֵהֵשֵׁם יִתְבַּרֵּךְ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִּי פְּרִטִּית, כְּמוֹ הַנֵּס שֶׁל קָרִיעַת יָם סוּף מִמַּשׁ, אֲזַי בּוֹדָאֵי יִהְיֶה נִשְׁמֵר מְאֹד לְהִנְהִיג וּלְנַהַל כָּל עֲסָקָיו עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְלֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם פְּעֻלוֹת שֶׁל שְׂקָר וּגְנֻבָה וְכוּ', עַל מְנַת לְהַרְוִיחַ אֵיזָה סְכוּם כֶּסֶף, כִּי מֵה שִׁיף לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר עַל-יְדֵי-זֶה, הֲלֹא לֹא יוֹעִילוּ שׁוּם פְּעֻלוֹת וְתַחֲבוּלוֹת כְּנֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲדַרְבֵּה בּוֹדָאֵי יַפְסִיד עַל-יְדֵי-זֶה הַרְבֵּה, וַיִּצְטָרֵךְ אַחֲרָיְכֶם לְשֵׁלֵם כְּפָל כְּפָלִים, וְלֹכֵן יִמָּטֵר נַפְשׁוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹוֵי יִתְבַּרֵּךְ, וַיַּעֲסֵק בְּעֲסָקָיו בְּתַמִּימוֹת

ובכפשיטות גמורה, ובבדאי ימציא לו הקדוש-ברוך-הוא כל כספי הצטרכותו, ולא יחסר לו דבר כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שלפעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, הִיָּה תלמיד אחד, שסבל עניות ודחקות נוראה מאד, ואשתו דחקה עליו תמיד שילך לעשות משהו בשביל פרנסה, כי מצבם הִיָּה דחוק מאד מאד, אבל התלמיד הנ"ל לא הצליח בשום דבר כלל, ולא הִיָּה לו אפלו איזה סוס, כדי לעשות עמו מלאכה כלשהי, ויהי היום ואשתו כבר לא יכלה יותר לסבל את העניות והדחקות, ולחצה על בעלה שילך לארוה של רבו הפעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, ויקח משם איזה סוס, כדי שיהיה להם כלי לעשות איזו מלאכה, כי הלא לרבו יש הרבה סוסים וכו', ולא רצה האיש לשמע, כי הלא זה אסור גנבה וגזל, אבל אשתו המשיכה לדחק וללחץ עליו, עד שהכרח להספיק לדבריה, ונתישב לילך בלילה לארוה ולקחת משם סוס אחד, והנה הפעל-שם-טוב הקדוש זי"ע ראה הכל ברוח קדשו, וצוה לערל שהיה ממנה על הארוה, שייניח הכל הפקר, ולא יחוש אם יבוא מישוהו לקחת איזה סוס, בלילה בא התלמיד, ולקח הסוס וחזר הביתה, והנה היות שהיה עני ואביון כל-כף, עד שלא היה לו ולאשתו אכל לאכל, מכל שפן שלא היה לו אכל בשביל הסוס, ולכן לא היה לו מה להאכילו, והנה הסוס רעב מאד, ולא רצה לעשות שום מלאכה ועבודה, וכך עברו שלשה ימים, ולא ידעו מה לעשות עמו, עד שביום השלישי כשפא לפני רבו הפעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, הקדימו ויצא לקראתו ואמר: "מה כבר יהיה לך עם סוס שמת ברעב, הלא תהיינה לך צרות גדולות להפטר ממנו..." אז הבין התלמיד שרבו הקדוש ראה הכל ברוח קדשו, ונתחרט מאד, והלך לאשתו וספר לה מה קרה עמו, והחזירו הסוס לבעליו. הרי שלא יועילו לאדם שום תחבולות כלל לפרנסתו, אם הן נגד התורה, חס ושלום, והאדם מכרח למסר עצמו לגמרי אל השם יתברך, ואם לפעמים צר לו מאד, ובפרט כשאשתו דוחקת אותו מאד, עליו להתחמק ממנה באיזו עצה או תרוץ וכו', אבל לא

לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבַר אֲסוּר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי עַל זֶה וְעַל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה נֶאֱמַר (בְּכֹא מְצִיעָא נֵט): כָּל הַהוֹלֵךְ בְּעֵצַת אִשְׁתּוֹ, נוֹפֵל לְגִיּהֲנוּם, וְלֹא יוֹעִילוּ לוֹ שׁוּם תַּחֲבוּלוֹת נֶגְדַּ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, רַק אֲדַרְבֵּה יִסְתַּבֵּךְ בְּצָרוֹת יוֹתֵר גְּדוּלוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שְׂרָאִינוּ כָּאֵן, שְׁהִיָּה נִשְׂאָר בְּפִית עִם נִבְלָה סְרוּחָה, וְלֹא הָיָו יְכוּלִים לְהַפְטִיר מִמֶּנָּה, רַק בְּכַוִּינּוֹת גְּדוּלִים וְעֲצוּמִים. (וּבְדַרְךָ אֲנִי אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁבִשְׁעָה שְׁבַעַל הַתַּנְיָא זי"ע סֵפֶר לְבָנוֹ אֶת הַסְּפוּר הַנ"ל, אָמַר לוֹ בְּנוֹ, שֶׁהוּא מְבִין אֶת הַסְּפוּר מְלֻבָּד דְּבַר אֶחָד, הֵינּוּ מְדוּעַ חֲכָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי"ע שְׁלִשָּׁה יָמִים לְפָנָי שְׂאֵמַר דְּבָרָיו לְתַלְמִידוֹ? וְעַל זֶה עָנָה וְאָמַר לוֹ אָבִיו בַּעַל הַתַּנְיָא זי"ע: "גַּם זֶה אֶתָּה רוֹצֵה לְדַעַת?"... הֵינּוּ שֵׁישׁ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט שֶׁל הַסְּפוּר סוּדוֹת עֲמָקִים). אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוֹכָה לְדַעַת שָׁכַל פֶּרְנָסָתוֹ תְּלוּיָה אִף וְרַק בִּידוֹ יִתְבַּרְךָ.

פְּנִיִּים

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְזַכֵּךְ אֶת הַפְּנִיִּים שְׁלוֹ, עַד שְׁיִהְיֶה יְכוּל לְהַחֲיוֹת אֲנָשִׁים רַק עַל-יְדֵי שְׁיִסְתַּכְּלוּ עָלָיו, וּכְמוֹ שְׂרׁוֹאִים בְּחוּשׁ, שֵׁישׁ הַשְׁתוֹקְקוֹת גְּדוּלָּה לְאֲנָשִׁים לְהַסְתַּכֵּל עַל פְּנֵי צַדִּיק, אֲפֵלוּ אִם אֵינֶם זוֹכִים לְדַבֵּר עִמוֹ אוֹ לְשָׁמַע מִמֶּנּוּ אֵיזָה דְבוּר, כִּי הַסְתַּכְּלוֹת עַל פְּנֵי הַצַּדִּיקִים לְבַד, זֶהוּ דְבַר גְּדוֹל מְאֹד, וּמְעוֹרֵר בְּנֵי-אָדָם לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ (עֵיִן לְקוּיִט-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עה), וְרַבְּנּוּ ו'ל אֹמַר, שֶׁהָאָדָם יְכוּל לְזַכֵּךְ אֶת הַפְּנִיִּים שְׁלוֹ, עַד שְׁבִהַסְתַּכְּלוֹת עָלָיו לְבַד יִהְיֶה יְכוּלִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה (עֵיִן שֵׁם, חֶלֶק א', סִימָן יט), כִּי עַל פְּנֵיו שֶׁל הָאָדָם מְאִירָה פְּנִימִיּוֹת נִפְשׁוֹ, בְּבַחֲמִינָת (קִהְלַת ח, א): "חֲכָמַת אָדָם תֹּאִיר פְּנֵיו", וְכֵן כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה ג, ט): "הַפֶּרֶת פְּנִיָּהֶם עֲנָתָה בָּם", וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֵינַיִם מְזַכְּכוֹת קֶצֶת, יְכוּל לְרֹאוֹת אוֹר גְּדוֹל עַל פְּנֵי הַצַּדִּיק וְהָאִישׁ הַנְּפֹשֵׁר, וְעַקֵּר הַדְּבַר תְּלוּי כְּפִי

שתקן תאוות ממון ותאוות נאוף, כי שתי תאוות אלו מחשיכות פני האדם מאד, ונקראות: אנפין חשוכין^א (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כג), וכפי שאדם זוכה לצאת מתאוות אלו, בן מאירים פניו בבחינת אנפין נהירין, הדרת פנים, ובגיי-אדם יכולים לקבל הרהור תשובה על-ידי הסתכלות על פניו לבד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי-כן בודאי יש על זה בחירה, והאדם צריך להיות מזכך קצת בעצמו, כדי לראות האור הגדול החופף על פני הצדיק, כי מי שהוא פגום מאד בנפשו, לא יראה שום דבר על פני הצדיק, אדרבה יראה את עצמו בו כמי שמסתכל במראה (שקורין "שפיגל"), וכמו שמצינו אצל משה רבנו, עליו השלום, שאף-על-פי שהתורה הקדושה מעידה עליו (שמות לד, כט): "כי קרן עור פניו בדברו אתו", אף-על-פי-כן אלו שלא זכו — לא ראו האור הזה, ואדרבה דברו עליו כל דבר אסור, וחשדו בו במה שחשדו (עין סנהדרין קי. ובמועד קטן יח:), כי אלו שהיו פגומים בעצמם, ראו את כל הרע שלהם אצלו, כמי שמסתכל במראה, ולכן צריך האדם להתפלל הרבה להשם יתברך, שיזכה לזכך את עצמו, עד שיזכה לראות באמת אור פני הצדיקים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שגם אצל מוהרנ"ת ז"ל ראו דבר זה, כי פניו הקדושות היו תמיד אדמות ומלהבות מאד, ותלמידיו האמתיים נתעוררו מאד רק מההסתכלות על פניו לבד, אבל המתנגדים הרשעים אמרו, שפניו אדמות, מחמת שהוא שכור, חס ושלום, ופעם כששמע מוהרנ"ת ז"ל דבר זה, כתב באחד ממכתביו לאנשי שלומנו: "ברוך השם, שמן המשקה של התם — שהוא מים, שאני שותה בכל יום, לא אשתפר".... כי בודאי הבחירה חפשית ביד האדם, ואם אינו זוכה, אזי לא יראה שום דבר כלל על פני הצדיקים, אדרבה יראה שם כל מיני חשך, וכשיסתכל על פני איזה צבוע ושוטה בעלמא, יאמר שהוא רואה פני השכינה הקדושה, אשר זו

ליצנות גמורה, כי האם ראה פעם פני השכינה הקדושה?! אכל כף טבע בני-אדם, שאוהבים לדמות לעצמם דמיונות של הכל כפי השכל המעקם שלהם, ואשרי מי שאינו מטעה עצמו כלל, רק זוכה לעינים מזככות באמת.

צדקה

מוהרא"ש נ"י אמר, שעל מצות צדקה אמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא ט), ששקולה ככל המצוות שבתורה, והטעם לזה, כי בזה שנותן צדקה לזולתו, מתחבר עמו, ובזה שכל בר ישראל מתחבר אחד עם השני, ושומר על כבודו, נתהדקות המצוות שבין אדם לחברו, כי הרי מצות צדקה היא היסוד של כל המצוות בין אדם לחברו, ועל-ידי-זה מתחזקות גם המצוות בין אדם למקום, ואמר, שזו טעות גדולה אצל בני-אדם, שחושבים להפריד בין מצוות שבין אדם לחברו ובין מצוות שבין אדם למקום, הינו שבין אדם למקום הם נזקרים מאד מאד, ובין אדם לחברו פוגמים מאד, זו טעות גדולה, כי הן תלויות זו בזו, הינו מצוות בין אדם לחברו ובין אדם למקום, לכן אשרי מי שזוכה להזהר במצוות בין אדם לחברו, כי על-ידי-זה מורה ומגלה שהוא נזהר במצוות בין אדם למקום, כי הן תלויות אלו באלו.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל הזהירנו מאד מאד לעשות מצוות הרבה, מצוות מעשיות, והעקר שגילה בעבור צדקה, ובזה שאחד עוזר לשני, בזה הוא מגלה את טהר לבבו, שפונתו היא גם לשמים, ועל-כן אשרי מי שהולך בעבור צדקה ועוזר לזולתו, וצריך לדעת כי כל צדקה שבאה קשה וכבד מאד, סימן שהיא צדקה יוצאת מן הכלל.

וספר שֶהֵרַב הַקְדוֹשׁ מֵאַפְטָא, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, כְּשָׁבָא אֵלָיו
 עֲנֵי הַגּוֹן, הֵיטָה דְרָכּוֹ לִילָף בְּעֵצְמוֹ וּלְסַבֵּב בְּעִירוֹ בְּעִבּוּר הַצְדָּקָה,
 וּבִפְרֻט כְּשֶהֵיטָה אִיזוֹ צְדָקָה גְדוֹלָה — פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים אוֹ הַכְּנַסַּת כְּלָה
 וְכַדוּמָה, הֵיזָה הוּא בְּעֵצְמוֹ מְסֻתוֹכֵב בְּכָל הָעֵירָה, וְתַכְף־וּמְיָד כְּשֶׁרַק
 דָּפַק עַל הַדֶּלֶת, מְיָד פִּתְחוּ לְפָנָיו אֶת הַפִּסִּים וְהָאֲרָנְקִים, וְאָמְרוּ לוֹ:
 "רַבִּי, קַח כֶּמֶה שְׁתַּרְצָה", כֹּל־כֶּף כַּבְדוּהוּ, וְהוּא הֵיזָה שְׁמַח, שְׁיִכּוֹל
 לְהַחִיּוֹת אֲלֻמְנוֹת וִיתוּמִים, וּלְפָדוֹת שְׁבוּיִים, וּלְהַכְנִיס לַחֲפָה כְּלוֹת
 עֲנִיּוֹת.

פַּעַם אַחַת נִזְדַּמְנָה לוֹ אִיזוֹ צְדָקָה חֲשׁוּבָה מְאֹד, הֵיטָה שָׁבָא אֵלָיו
 תַּלְמִיד חֲכָם גְּדוֹל, שְׁעִסַּק בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה, אֶף לָרֶשׁ אֵין כָּל, וְהַצְרִיף
 לַחֲתַן אֶת בֵּיתוֹ, וְלֹא הֵיזָה לוֹ בְּבֵיתוֹ אֶפְלוֹ שׁוּה פְּרוּטָה, וְתַכְף־וּמְיָד
 נִזְדַּרְזוּ הֵרַב הַקְדוֹשׁ מֵאַפְטָא כְּדְרָכּוֹ לִילָף לְדַפֵּק עַל דַּלְתוֹת הַנְּדִיבִים
 בְּעִירוֹ, וְהִגָּה הַפַּעַם הֵיזָה פְּלֵא גְדוֹל, בְּכָל דַּלְתֵי שָׁבָא, הֵיזָה לְכָל אֶחָד
 תְּרוּץ אַחֵר, זֶה אָמַר לוֹ: "רַבִּי, אַתֶּם יוֹדְעִים שְׁתַּמִּיד אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם אֶת
 אֲרָנְקֵי וְכִיסֵי שְׁתַּקְּחוּ כֶּמֶה שְׁתַּרְצוּ, אֲבָל עֲכָשׁוּ הַפִּסִּים רִיק וְאֵין בּוֹ",
 וְזֶה אָמַר לוֹ: "רַבִּי, בְּדִיוֹק מִקֶּדֶם הֵיזָה אֶצְלִי מִישָׁהוּ, וְהַלְוִיתִי לוֹ אֶת
 כָּל כֶּסְפִּי, עַל־כֵּן אֵין לִי מַה לַּתֵּן לָכֶם, וְתִסְלְחוּ לִי מְאֹד", וְכֵן כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד שֶׁהֵיזָה רָגִיל לַתֵּת לוֹ, מִצָּא תְּרוּץ אַחֵר לְהַתְחַמֵּק, וְהֵיזָה תְּרוּץ
 אֲמָתִי, וּכְשֶׁרָאָה זֹאת הֵרַב הַקְדוֹשׁ מֵאַפְטָא — הִבִּין, שְׁיֵשׁ לְפָנָיו
 עֲכָשׁוּ צְדָקָה גְדוֹלָה, נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, כִּי אִם הַדְּבָר בָּא כֹּל־כֶּף
 בְּקִשִּׁי, וְכָל אֶחָד מִתְחַמֵּק מִלַּתֵּת לְצְדָקָה זוֹ, בְּוֹדָאֵי הִיא צְדָקָה גְדוֹלָה
 עַד מְאֹד, וְתַכְף־וּמְיָד הִלָּף לְבֵיתוֹ וְאָמַר לְרַבְנֵי, שְׁצַרִּיכִים לְמִשְׁכָּן
 אֶת הַפְּמוֹטוֹת שֶׁל שִׁבְתָּ וְכֵן אֶת כָּל הַתְּכַשִּׁיטִים שְׁלָה, וּכְשֶׁשְׁאַלָה
 אוֹתוֹ: "מַה יּוֹם מִיּוֹמִים?" סִפֵּר לָהּ אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרְהוּ, וְאָמַר לָהּ:
 "בְּוֹדָאֵי עֲכָשׁוּ נִזְדַּמְנָה לִי צְדָקָה כְּזוֹ, שְׁאֵף פַּעַם עוֹד לֹא הֵיטָה לִי,
 כִּי אִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְחַמֵּק בְּתַרוּצִים אַחֲרַיִם, וְאִינוּ רוֹצֵה לַתֵּת,
 מִסְתַּמָּא הַצְדָּקָה הַזֹּאת הִיא עוֹלָה עַל כָּל הַצְדָּקוֹת, עַל־כֵּן עָלֵינוּ לְמִשְׁכָּן

את כל אשר בדינו, ולהלוות ולתן לתלמיד חכם זה, על מנת שיוכל לחתן את בתו, וכן עשה.

וסים מוהרא"ש נ"י, שרואים מכאן, שכל דבר התלוי בין אדם לחברו, כשבא לאדם בקשי גדול, צריך לידע, שבודאי מצוה זו גדולה מאד מאד, כי אחרת לא היו לו מניעות ועפובים רבים כל-כך, ואם יש לו כל-כך הרבה מניעות ועפובים, בודאי המצוה היא גדולה עד מאד מאד, ועל-כך צריך להזהר מאד במצוות שבין אדם לחברו, שעל-ידי-זה יגלה את טהר לבבו, שמזדרז גם לקיים מצוות בין אדם למקום.

צדיק

מוהרא"ש נ"י דבר פעם ממעלת גדלת הצדיקים האמתיים, ואיך שהם יכולים להוריד את עצמם אל כל אחד ואחד מישראל, אף-על-פי שהם גבוהים מאד, ודבוקים בו יתברך בתכלית הדבקות, כי עקר כחם של הצדיקים הוא — שיכולים להוריד את עצמם אל המון העם, ולדבר אליהם בשפתם, וכך לאט לאט הם יכולים להגביה ולהרים אותם, עד שיזכו גם הם להרגיש את אמתת מציאותו יתברך, ולחזור בתשובה שלמה לפניו יתברך, כי הצדיק בעצמו דבוק בו יתברך בתכלית הדבקות, וכשהוא מדבר בעניני תורה ותפלה, הוא מתלהב מאד ומאריך בדבורו מרב התלהבות ודבקות שננקטת בו, אף להמון העם אין בזה השגה, והם אינם יכולים להבין את דבריו של הצדיק, מפנין שמחם אינו מנח בתורה, תפלה ודבקות הבורא, אלא בעסקי העולם הזה, ולכן מכרח הצדיק לדבר עמהם דבורים ושיחות חלין מעסקי ומעניני העולם הזה, אשר דבורים כאלו מענינים אותם מאד, ועל-ידי-זה אט אט הוא מעלה אותם

ממעלה למעלה, עד שהם בעצמם זוכים גם-כן להפיר אותו יתברך, ולהדבק בו באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשעת מעשה, דהינו בשעה שהצדיק מדבר עם המון העם דבורים ושיחות חלין, אין אף אחד יכול להבין את פונתו, ולשומעים נדמה שהצדיק מבטל עתה מזמנו, והוא משוחח בהכלי העולם הזה, ורק אחרי שהם כבר זוכים לעלות ולהתקרב בשלמות אליו יתברך, הם זוכים להבין שפונתו האמתית של הצדיק בשיחות החלין שדבר ושוחח עמהם, היתה — להעלותם ולהחזירם בתשובה שלמה אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנשים רבים אינם מסגלים להבין דבר זה, מדוע הצדיק מדבר דבורי חל, ומדוע הוא כפיכול מבטל מזמנו, אף באמת עקר פונת הצדיק היא — לקרב בני-אדם אליו יתברך, ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן אומר העולם, שאשת הצדיק, ילדיו והגבאי שלו, אינם יכולים להיות חסידים, מפיון שהם רואים משך כל הזמן את הצדיק בשעת פשטות, כשעוסק בדברים של העולם הזה, ולכן אין להם השגה בו כלל, אשתו אינה מבינה מה שונה הוא מאחר, והלא הוא מתנהג בדיוק ככל האנשים האחרים, ילדיו לועגים לו בלבם, פיון שאינם יכולים להאמין, שאביהם באמת גדול כל-כך כמו שאומרים ברחוב, והם מהרהרים לעצמם: "הרי אנו יודעים את האמת", היות שרואים את אביהם כל הזמן, והגבאי של הצדיק, שנמצא עמו כל הזמן, חושב, שהצדיק והוא עושים עסק בשתפות, וכל הענין הוא כשחוק גדול בענינו, כי הלא צדיק הוא איש פשוט וכו', ולכן הם אינם יכולים להשיג בצדיק כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי עקר מעלת הצדיק, שיכול להוריד את עצמו כל-כך לבני-אדם, עד שלאף אחד לא תהיה בו השגה כלל, והאנשים יחשבו שהוא כאחד האדם, איש פשוט, שאינו שונה מאחרים כלל, אף לאמתו של דבר ההבדל בין הצדיק לאנשים שהוא

מקרב, הוא פה־ב־ה־ל בין שמים לארץ, ואין להם שיכות עמו כלל, כי הוא פלו אש להבה, דבויק בתכלית הדבקות בו יתברך, ועקר כחו — שיכול להסתיר כל זאת מעיני בני־אדם, עד שייחשבוהו כחבר טוב שלהם, ויטפחו על השכם, פנהוג בין חברים, וכף אט אט יכול הצדיק לקרבם, להעלותם ולהחזירם אליו יתברך, וההסתרה תהיה גדולה כל־כף, עד שאפלו אחרי שיתקרבו אליו יתברך, יחשבו שהוא אדם פשוט, עד שיהיו כאלה שיזלזלו בו, חס ושלום, וידברו עליו כל דבר אסור, למרות שהוא קרב אותם אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל 'ברסלבר חסידים' יכולים לראות דבר זה יותר מאשר במקומות אחרים, כי במקומות אחרים לא יהין אף אחד לגשת קרוב לרבי, ולהתנהג עמו בידידות רבה וכו', פי החסידים האחרים לא יתנו פזאת בשום פנים ואפן, אף אצל חסידי ברסלב, ראו כל הדורות כיצד אנשים פשרים הדבוקים בו יתברך בתכלית הדבקות, הורידו את עצמם אל המון העם, וקרבו אותם אליו יתברך, למרות שעל־ידי־זה נתבזו, והמון העם חשבו אותם לאנשים פשוטים כמוהם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שנכנס רבנו ז"ל לעיר אומן, באו האפיקורסים דשם לתהות על קנקנו, פי צדיקים רבים רצו להכנס לגור בעיר אומן, והם לא הסכימו, ומררו את חיייהם, עד שעזבו את המקום, כמו הרב הקדוש מבארדיטשוב, זכותו יגן עלינו, והרב הקדוש רבי יעקב שמשון משיפיטובקה, זכותו יגן עלינו, שנאלצו לעזוב את העיר אומן, וכשבא רבנו ז"ל לעיר אומן, נגשו אליו האפיקורסים לתהות על קנקנו, ולבדק מי הוא זה, ונכנסו אליו בשבת אחר הצהררים, ושאל אותם רבנו ז"ל לשם מה באו, וענו שהם רוצים לראות אדם גדול, אמר להם רבנו ז"ל: "אדם גדול גר מעבר לכביש, (פי באותה עת התאכסן שם גנרל רוסי גדול), פנראה יש לכם טעות בכתבתם..." והם יצאו ממנו בבושה גדולה, והבינו שהפעם נתקלו באדם מיחד במינו, והחליטו לחזור בשעה שרבנו ז"ל

אומר תורה, וכשנכנסו, סבב רבנו ז"ל את השיחה באמירת התורה לגמרא בסכה, המדברת על ארץ ורחב הספה, ואיך מודדים זאת כשסכה בנויה בעגול וכרבויע וכו', שהוא חשבון צמק מאד פידוע (עין שם, דף ט.), והאריך בזה מאד מאד, וכשגמר, אמרו האפיקורסים זה לזה: "הוא לא התפונן לחסידים שלו בזה, אלא התפונן אלינו", וכך סבב עמהם רבנו ז"ל בחכמתו הגדולה, והוריד את עצמו אליהם, ופעם אחת תפס את מחשבבתם, והם עמדו נדהמים, ולא הבינו כיצד יכול להיות דבר כזה, שרבנו ז"ל יוכל לתפס מה הם חושבים, ושאלוהו על כך, כיצד יודע מה הם חושבים, ורבנו ז"ל התחמק וענה להם, שאפשר להפיר על-פי השערות של האדם, ויש בזה חכמה גדולה וכו', וכאשר יצאו ממנו, אמרו זה לזה: "עכשו אנו יודעים שהוא חכם גדול מאד, כי הוא הצליח להתחמק מאתנו, ולומר שדבר זה הוא חכמה, והלא זוהי רוח-הקדש ברוחה" וכו', כך התנהג עמהם רבנו ז"ל בחכמה גדולה ועמקה מאד, ופעם אחת נכנסו מוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי לחדרו של רבנו ז"ל, וראו שרבנו ז"ל יושב עם פפה וטלית קטן, בלי מעיל וכובע, ומשחק עם האפיקורסים בשחמט, ונחלשה דעתם של מוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי, כי לא הבינו איזו שיכות יש לאפיקורסים ולרבנו ז"ל, ורמז להם רבנו ז"ל לצאת מהחדר וכו', כי הוריד את עצמו אל אלו האפיקורסים מאד מאד, עד שבסופו של דבר חזרו בתשובה שלמה אליו יתברך, כי דרכו של רבנו ז"ל היתה — להוריד את עצמו אל כל אחד ואחד, וזו היתה גדלתו, וכך ראו בכל דור ודור בין חסידי ברסלב, אנשים שהיו דבוקים בו יתברך בתכלית הדבקות, והורידו את עצמם אל המון העם וכו'.

וספר מוהרא"ש נ"י שמספרים על ר' אברהם בר' נחמן, זכותו יגן עלינו (מחבר ספר "באור-הלקוטים"), שהיה דבוק בו יתברך בתכלית השלמות, אך בני-אדם זלזלו בו מאד מאד, ולא השיגו בגדלותו כלל וכלל, עד שהיו אנשים שלא התבישו אפלו לגשת אליו באמצע שמונה-עשרה, ולבקש ממנו את המפתחות של בית-הכסא

בקלויז באומן, (כי הוא הָיה כִּידוּעַ הַשֵּׁמֶשׁ שֶׁל בֵּית־הַכְּנֶסֶת), עַד כִּדֵּי כֶּף זְלוּזוֹ בּוֹ וְלֹא הַשִּׁיגוּ בְּגִדְלוֹתוֹ, עַל אִף הִיּוֹתוֹ דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּתַכְלִית הַדְּבָקוֹת, כִּי זוֹהִי עֵקֶר מַעֲלָתָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁיְכוּלִים לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמָם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁבְּנֵי־אָדָם לֹא יִדְעוּ מִי הֵם כָּלֵל וְכָלֵל, וְלֹא יִתְפָּסוּ עִם מִי הֵם מְדַבְּרִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁשָּׁמַע פְּעַם מֵאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁאָמַר, שֶׁהַתּוֹרוֹת שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל הֵן כְּמוֹ מַרְשָׁם (רַעְצָעֶפֶט) שֶׁל רוֹפֵא, וְכִדְרִיךְ כָּלֵל כְּשֶׁרוֹפֵא נוֹתֵן מַרְשָׁם, צָרִיךְ לְלַכֵּת לְבֵית־מַרְקַחַת וְלִקְנוֹת אֶת הַתְּרוּפָה, אֲבָל הַרוֹפְאִים שֶׁל פְּעַם, הֵיךְ לָהֶם בֵּית־מַרְקַחַת בְּבֵיתָם, וְהֵיוּ נוֹתְנִים לְחוֹלֵה אֶת הַתְּרוּפָה מִיָּד, וְאָמַר הִלָּה, שֶׁרַבְּנֵנוּ ז"ל הוּא רוֹפֵא שֶׁל פְּעַם, וְאִם הוּא נֹתֵן לָנוּ מַרְשָׁם שֶׁל תְּקוּן עֲוֹנוֹת, שֶׁהוּא שְׁפִיכוֹת דָּמִים וּכְזִיוֹנוֹת, לֹא צָרִיךְ לְלַכֵּת לְבֵית־מַרְקַחַת רְחוֹק וְלִקְבֹּל אֶת הַתְּרוּפָה, אֲלָא בֵּין אֲנָשָׁיו בְּעֲצָמוֹ כְּכֹר יִהְיוּ כְּאֵלוֹ שֶׁיִּדְאָגוּ לְתַתּ לָךְ אֶת הַתְּרוּפָה, דִּהְיֵנוּ שֶׁתִּקְבֹּל שֵׁם בְּזִיוֹנוֹת וְשְׁפִיכוֹת דָּמִים, כִּי מִחֲמַת שֶׁאֵין מְשִׁיגִים בְּגִדְלַת הַצַּדִּיק, וְהוּא מְסַתִּיר אֶת עֲצָמוֹ כָּל־כֶּף, מִזֶּה בָּא שֶׁלְפָעֲמִים מְזוּלְזָלִים בּוֹ בְּנֵי־אָדָם, עַד שֶׁאֵינָם מְבִינִים בְּמָה הוּא אַחַר מֵהֶם, וְזֶה עֵקֶר גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל צַדִּיק כְּזֶה.

צִמְצוּם

מוהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שֶׁכָּלֵל גָּדוֹל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, הוּא מִדַּת הַצִּמְצוּם, דִּהְיֵנוּ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְצִמְצֹם אֶת עֲצָמוֹ, וְלַעֲשׂוֹת מֵה שֶׁיְכוּל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה וְיִרְוֹץ לְמַעַלָּה מִכַּחֲוִתָּיו, וַיִּנְסֶה לַעֲשׂוֹת אֶת מַה שֶׁאֵינוּ יְכוּל, וּמֵה שֶׁלֹּא בִקְשׂוּ מִמֶּנּוּ, כִּי זֶהוּ יִצְרַר הָרַע שֶׁיֵּשׁ אֲצֵל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁהֵם חוֹשְׁבִים שֶׁיְהִיוּ צַדִּיקִים גְּדוּלִים בְּכֶף

שַׁיְעֲשׂוּ דְבָרִים לְמַעַלָּה מִכַּחֲסָם, אוּ דְבָרִים שְׁלֵא צִוּוּ אוֹתָם, וְעַל-יַד־יָזֶה יִזְכּוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְאֵמַת טְעוֹת הַיָּא בְּיָדָם, כִּי כָּל־גְּדוּל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁצַרְיָךְ הָאָדָם לְצַמְצָם אֶת עֲצָמוֹ, וְאָסוּר לְרוּץ וּלְנִסּוֹת לְעֵלוֹת לְמַעַלָּה מִכַּחוֹתָיו.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁזֶה הָיָה הַפָּגָם הַגְּדוֹל שֶׁל קִרְח, שֶׁהִכִּיא אוֹתוֹ לְחֶלֶק עַל מִשְׁה רַבְּנוֹ, עַד שֶׁגָּרַם לְעַצְמוֹ מַה שֶׁגָּרַם, וְנִבְלַע בְּאֲדָמָה, וְכַמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (מוּבָא בְּרֵשׁ"י פֶּרֶשׁת קִרְח, בְּמִדְרָב טז, ב), שֶׁקִּרְח הִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ טְלִית שְׁכֵלָה תְּכֵלֶת, וּבָא אֶל מִשְׁה לְשֹׂאֵל אִם טְלִית זֶה חִיבַת בְּצִיצִית, וּכְשֶׁמִּשְׁה רַבְּנוֹ אָמַר, שֶׁטְלִית זֶה אֲכָן מְחִיבַת בְּצִיצִית, צָחַק קִרְח וְאָמַר, הֲלֹא אִם חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת פּוֹטֵר אֶת הַצִּיצִית, בּוֹדָאי טְלִית שְׁכֵלָה תְּכֵלֶת פּוֹטֵרַת אֶת עֲצָמָה וְכוּ', וְכִךְ הִלְעִיג עַל מִשְׁה רַבְּנוֹ, וְאָמַר שֶׁהוּא הַמְצִיא הַכֹּל מִדַּעְתּוֹ, וְלֹא הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָמַר לוֹ כֶּךָ, וְכֵן שָׁאֵל, אִם בֵּית מְלֵא סְפָרִים חִיב בְּמִזְוָה, וּכְשֶׁעָנָה מִשְׁה רַבְּנוֹ, שֶׁאֲכָן חִיב, גַּם עַל זֶה צָחַק קִרְח מְאֹד, וְאָמַר, הֲלֹא שְׁתֵּי פְרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּמִזְוָה פּוֹטֵרוֹת אֶת הַבֵּית, וּבּוֹדָאי בֵּית מְלֵא סְפָרִים, לֹא יִצְטָרֵךְ מִזְוָה, וְהִעֲלִיל עַל מִשְׁה רַבְּנוֹ, שֶׁבִּדָּה אֶת כָּל הָעֲנִיָּן מִלְּבוֹ וְכוּ', כַּמוּבָא בְּמִדְרָשׁ כָּל זֶה.

וּבְאֵמַת הַפָּגָם שֶׁל קִרְח הָיָה, שְׁלֵא הָיָה יָכוֹל לְצַמְצָם אֶת עֲצָמוֹ, וְלֹא הִבִּין כִּיצַד יִתְכַּן שְׁחוּט אֶחָד יִפְטוּר אֶת כָּל הַצִּיצִית, אוּ שְׁמִזְוָה קִטְנָה תִּגַּן עַל כָּל הַבֵּית, וְכִי מַה עָרַךְ יֵשׁ לוֹ לְחוּט קִטְנָן אֶחָד אוּ לְמִזְוָה קִטְנָה, הֲלֹא לְכֻלּוֹם יִחַשֵׁב הַדְּבָר, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לְצַמְצָם אֶת עֲצָמוֹ וּלְהִבִּין, שֶׁכָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה חֲשׂוּבָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק חֲשֵׁב שְׁצַרְיָךְ לִילֵךְ בְּטְלִית שְׁכֵלָה תְּכֵלֶת, וְשִׁיְהִיָּה הַבֵּית מְלֵא בְּסְפָרִים, וְרַק כֶּךָ אִפְשָׁר בְּאֵמַת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְאֵמַת לֹא כֶּךָ הוּא, אֲלֵא כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה חֲשׂוּבָה מְאֹד מְאֹד לְמַעַלָּה אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שִׁיְהוּדִי עוֹשֶׂה, חֲשׂוּבָה מְאֹד לְמַעַלָּה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפאשר אין האדם זוכה לצמצם את עצמו, איננו זוכה להתקרב באמת אליו יתברך, כי זה תלוי בזה, דהינו מדת הצמצום וההתקרבות אליו יתברך בשלמות, כי מי שחושב שרק פאשר יעשה הכל בשלמות, יתקרב אליו יתברך, אף פעם לא יצליח, ולבסוף לא יעשה כלום, כי אדם אינו מכונה, ואין הוא יכול להעמיס על עצמו יותר מדאי דברים, ובכל פעם צריך לעשות מה שיכול לפי הזמן, השעה והיכלת וכו', אף אם ירצה להיות טלית שפלה תכלת, בסופו של דבר לא ישים אפלו חוט אחד בציצית, כי מרב יאוש שאינו מצליח לזכות לכל בשלמות, יפל בעצמו מאד מאד ולא יעשה מאומה, כי העקר בעבודת השם הוא לדעת, שפל נקדה ונקדה טובה חשובה מאד, ואין צריכים יותר, כי כל נקדה ונקדה מאד יקרה למעלה, ועקר עבודת האדם היא, שיכיר בעצמו, שפל נקדה ונקדה טובה שהוא עושה בעבודת השם יתברך, חשובה מאד מאד, וכך יחיה וישמח את עצמו עם כל נקדה ונקדה טובה שיש לו, ועל-ידי-זה יצליח בעבודת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפלי מדת הצמצום, אי אפשר בשום פנים ואפן להתקרב אל השם יתברך, כי רבוי אור גורם לשבירת הכלים, ואחר-כך נעשה לו חשף גמור, ואין האדם יכול לדחק על עצמו יותר מאשר הוא יכול, רק העקר בעבודת השם יתברך הוא הרצון, שיחזק את עצמו ברצון ובכסופים חזקים אליו יתברך, וירצה לעשות רצונו ולקיים מצוותיו, וכל נקדה ונקדה טובה שזוכה לחטף, תהיה יקרה מאד אצלו, ועל-ידי-זה יצליח בחייו, אשרי לו.

ציון רבנו ז"ל

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר לשער ולתאר כלל את גדל המעלה והזכות של אדם הזוכה להשתטח אפלו פעם אחת על ציון רבנו ז"ל בעיר אומן, כי שם בציון רבנו ז"ל, האדם מקבל תקון נפלא לנפשו, רוחו ונשמתו וכו', עד שיכול לקבל נשמה חדשה לגמרי, ואפלו עבר על האדם במשך כל חייו מה שעבר, יכול לקבל תקון גמור בציון רבנו ז"ל, וכבר ידועים אצלנו דברי מוהרנ"ת ז"ל, שאמר, שאף-על-פי שענש הגלגול הוא הענש הקשה ביותר, ויותר טוב שיתעקש האדם שיגמרו עמו למעלה בעולם העליון, ולא יצטרך להתגלגל שוב בזה העולם, אבל אם היה יודע שיזכה בגלגול זה להשתטח פעם אחת על ציון רבנו ז"ל, היה רוצה גם להתגלגל, כי בציון רבנו ז"ל נעשה ענין אחר לגמרי עם נשמת האדם, והוא מרזי נסתרות הבריאה, איה השם יתברך צמצם תקון נשמות האדם במקום קדוש כזה, ומימות בריאת העולם לא היה צדיק כזה, שיקח שני עדים נאמנים, ויאמר לפניהם הבטחה כזאת, שכל מי שיבוא על קברו, ויאמר שם העשרה מזמורי תהלים שתקן ל"תקון הפלילי", ויתן פרוטה לצדקה בעדו, אזי אפלו אם עצמו וגבהו חטאיו ופשעיו מאד, יוציאו עם הפאות מן השאול תחתית, ולכן מאחר שיש כבר הבטחה כזאת מרבנו ז"ל, בנדאי כדאי וכדאי לכל אחד ואחד, להיות לכל הפחות פעם אחת בימי חייו על ציון רבנו ז"ל, ולקבל שם תקון לנפשו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שאפלו בפעם אחת האדם מקבל תקון נפלא לנפשו כשזוכה להיות בציון רבנו ז"ל, אף-על-פי-כן כל פעם ופעם שהאדם זוכה להיות שם, הוא מקבל תקון חדש לגמרי, ורבנו ז"ל מעלה ומגביה אותו לענינים אחרים לגמרי, ואפלו כשאדם כבר זוכה להיות בעיר אומן במשך כמה ימים, כגון כשנוסעים לציון רבנו ז"ל לימי ראש השנה הקדושים, גם אז האדם צריך לבוא בכל פעם מחדש אל ציון רבנו ז"ל, אפלו כמה פעמים ביום, וכאלו עדין לא היה שם כלל, ולהגיד ה"תקון הפלילי" מחדש, ולקבל תקון חדש מרבנו ז"ל, ולא יהיה הדבר ישן אצלו

כָּלֵל, וְכַמְבָּאָר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב),
שֶׁבְּכֵל פַּעַם בְּפַעַם שְׁנוּסַע לְצַדִּיק, צָרִיף שְׂיִרְאָה שְׂיָבֹא מִחֲדָשׁ, כְּמוֹ
שֶׁמְעוֹלָם לֹא הָיָה אֲצֵלוֹ, עֵינֵי שָׁם.

וְכַשְׂזָכֵינוּ לְהִיּוֹת בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל לִימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים שֶׁל
שְׁנַת תשנ"ב יחד עם מוהרא"ש נ"י, הִיְתָה שְׂמֵחַת מוהרא"ש נ"י עַד
אֵין קֶץ וְתַכְלִית, וּמִמֶּשׁ לֹא הִפְסִיק לְדַבֵּר מִזֶּה כָּל הַזְּמַן, אִיף שְׂזָכֵינוּ
לְמַתָּנָה נִפְלְאָה כְּזוֹ מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וּמַרְבֵּנוּ ז"ל, לְהִיּוֹת בְּצִיּוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ
בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים, וְאָמַר, שֶׁכָּבֵר הָיָה כּוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְכָבֵר נִסָּה פְּעָמִים רַבּוֹת לְהִיּוֹת בְּאוּמָן לִימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה
הַקְּדוּשִׁים, אָבָל לֹא עָלָה בִּידוֹ עַד שָׁנָה זוֹ, וְכָל הַזְּמַן הָיָה מוהרא"ש
נ"י מְעוֹרָר כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוּמֵנוּ שְׂיִרְצוּ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ
ז"ל, וַיֹּאמְרוּ שָׁם הַ"תְּקוּן הַכְּלָלִי", וַיִּתְּבוּדְדוּ שָׁם הַרְבֵּה, וְאָמַר: "הֲלֹא
אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים עֲכָשׁוּ אֲצֵל הַרוּפָא הַמְּמַחֵה בְּיוֹתֵר, וְאֲצֵל הַעוֹרֵף-דִּין
הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְעַל-פִּי-רַב צְרִיכִין לְחַכּוֹת זְמַן רַב מְאֹד, עַד שֶׁמִּקְבָּלִין
אֲצֵלוֹ תוֹר, וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים כְּבָר אֲצֵלוֹ, וְאִם-כֵּן צְרִיכִין לְנַצֵּל
כָּל רַגַע וְרַגַע, לְרוּץ לְשָׁם עוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם וְכוּ', וּכְאֵלוֹ עֲדִין לֹא
הִיּוֹנוּ שָׁם כְּלָל", וְתַהֲלָה לְאֵל, אַנְשֵׁי שְׁלוּמֵנוּ הַיְקָרִים צִיְתוּ לְדַבְרֵי
מוהרא"ש נ"י וְנִצְלוּ אֶת הַזְּמַן כְּרַאוּי, וְתַמִּיד פָּגְשׁוּ אוֹתָם לִיד הַצִּיּוֹן
הַקְּדוּשׁ בְּמִשְׁךָ כָּל שְׁעוֹת הַיּוֹם וְהַלֵּילָה, כְּשֶׁהֵם אוֹמְרִים אֶת הַ"תְּקוּן
הַכְּלָלִי" וּמִתְּבוּדְדִים עִמוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד זוֹכֵה לְבוֹא לְעִיר אוּמָן, אֲזִי
הַדְּבָר הַרְאֵשׁוֹן שֶׁצָּרִיף לְעִשׂוֹת הוּא — לְרוּץ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, וְלוֹמַר
שָׁם הַ"תְּקוּן הַכְּלָלִי", לְפָנַי שֶׁמְסַדֵּר חִפְצָיו בְּאַכְסֵנְיָה שְׁלוֹ, וְלְפָנַי
שֶׁאוֹכֵל אוֹ יִשֵּׁן וְנָח מְעַט, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁעַל-פִּי-רַב מְגִיעַ לְשָׁם עֵינֵי
וְרַעַב מְאֹד וְכוּ', אָבָל כְּבָר אָמַר מוהר"נ"ת ז"ל לְפָנַי הַסֵּתֵלְקוֹתוֹ בְּעֵינַי
אֲמִירַת תְּהִלָּים: "יֹאמְרָם כְּמוֹ שְׂיֹאמְרָם", וְכֵן צְרִיכִין לְקַיֵּם בְּאֲמִירַת
"תְּקוּן הַכְּלָלִי", וְכֵן הָיָה נוֹהֵג מוהר"נ"ת ז"ל, שֶׁבְּהִגִּיעוֹ לְעִיר אוּמָן,
הֵנִיחַ חֲבִילוֹתָיו כְּמוֹ שֶׁהֵן בְּאַכְסֵנְיָה שְׁלוֹ, וְתַכְּף רֵץ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל.

ובימי ראש השנה הנ"ל, הגיע אחד מאנשי שלומנו מארץ ישראל לעיר אומן, ורץ תכף-ומיד לאכסניה של מוהרא"ש נ"י לקבל שלום פנהוג, ותכף-ומיד שאלו מוהרא"ש נ"י, אם כבר היה בציון רבנו ז"ל, ואמר שם "תקון הפללי", וענה האיש הנ"ל למוהרא"ש נ"י, שהוא הגיע עכשו ברגע זה, והוא עיף מאד מהנסיעה וכו', ויש בדעתו לישן קצת, כדי שיבוא לציון רבנו ז"ל בישוב הדעת וכו', ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שאין זו דרך נכונה כלל, רק צריכים לילך לציון רבנו ז"ל תכף-ומיד יהיה כמו שיהיה, כי לעמת הדעת של רבנו ז"ל, אין שיה אצלנו ישוב הדעת כלל, אנחנו כמו שאנחנו מבהלים ומבלבלים מאד, וצריכים לבוא לרבנו ז"ל שיתקן אותנו, ודיקא זה נקרא שבא עם אמת לרבנו ז"ל, כי אם האדם חושב, שכבר יש לו ישוב הדעת ושכל וכו', הלא הוא רק מטעה את עצמו, ואינו בא לרבנו ז"ל עם אמת כלל, ולכן עקר השלמות הוא שיבוא לרבנו ז"ל דיקא עם כל הבלבולים שלו, ויבקש שם תקון גמור ואמתי לנפשו, והלה צית לדברי מוהרא"ש נ"י, ותכף-ומיד רץ לציון רבנו ז"ל, ואחר-כך סדר מה שהיה צריך לסדר; אשרי מי שזוכה להיות אפלו פעם אחת בימי חייו על ציון רבנו ז"ל.

צער-בעלי-חיים

פעם קבל מוהרא"ש נ"י מכתב מאפר אחד, שבו שפך מר לבבו על כל הצרות שעברו עליו בחיים, ובין הדברים כתב, שנוולדו לו חמשה ילדים, וכלם נפטרו כרבע שעה אחר לדתם, ורחמנא לצלן, והוא ואשתו שבורים מאד מרב צער ועגמת נפש, ורחמנא לצלן, והשיב לו מוהרא"ש נ"י במכתב, שיראה לבדק היטב בליל התרנגולים שלו, אם אינן מצטערות מחמת חסרון מים או אכל או

דבר אחר, כי זו יכולה להיות הסבה של מיתת בניו, רחמנא לצלן, כי הקדוש-ברוך-הוא מקפיד מאד על צער-בעלי-חיים.

ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שהיה גם ספור בזה אצל האריז"ל, שאחד קבל לפניו שילדיו נפטרים אחרי לדתם, ואמר לו האריז"ל, שהסבה היא, מחמת שאשתו הורידה מלול התרנגולים את הסלם שהיו מטפסים עליו, כדי להגיע אל המים לשות, והעופות על-פי-רב צמאים מאד, וצועקים להשם יתברך בשביל מים, ומזה נתהוה בשמים קטרוג גדול על אשתו, ומחמת זה מתו ילדיה, רחמנא לצלן, ולכן אם יתקן את זאת יהיו להם ילדים חיים וקיימים, וכן היה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמחזיק חיות או עופות וכיוצא בהם בביתו, צריך לדעת שזוהי אחריות גדולה מאד, וצריך לדקדק מאד שיהיה להם מה לאכל ולשתות תמיד, וכבר הזהירונו חכמינו הקדושים (פרכות מ.): אסור לאדם שיאכל קדם שיתן מאכל לבהמתו, כי צער-בעלי-חיים חמור מאד, וצריכין להזהר בזה הרבה, ואם אינו נזהר, יכול להיות עליו קטרוג גדול בשמים, חס ושלום.

והזכיר מוהרא"ש נ"י כמה פעמים את דברי האריז"ל, שאין ראוי לאדם להרג שום בעל חיים, מלבד את אלה שמזיקים מאד לבני-אדם (עין שער המצוות פרשת נח).

וכמה פעמים ראה מוהרא"ש נ"י בחורים צעירים הקונים דגים קטנים, להחזיקם בכלי קטן, ולא היתה דעתו הקדושה נוחה מזה, כי אמר, שידוע שאין דגים אלו מחזיקים זמן רב בכלי קטן כזה, וזהו סתם צער-בעלי-חיים בעלמא, ולמה יכניס אדם את עצמו בדבר כזה; אשרי הזוכה לרחם על הבריות תמיד.

קול

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לזכור את קולו כל-כף, עד שקולו לבד יעורר בני-אדם בתשובה, וכמו שמספרים על הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שבראש השנה באומן היטה דרכו לומר תורה בבית אחרתו רחל, (פי בקלויז של אנשי שלומנו, היטה כבר חזקה לאנשים מיחדים לומר תורה, ולו לא היטה החזקה הזו, והצריך לומר תורה בבית אחרתו רחל, שגרה שם בעיר אומן, ושם התקבצו כל תלמידיו ומקורביו לשמע דבוריו הקדושים בבין השמשות שבין יום ראשון ליום השני של ראש השנה, ואחר-כך התפללו שם תפלת ערבית, ובדרך אגב אמר מוהרא"ש נ"י, שהרי רואים שכבר היה כן לעולמים דבר כזה, שאפלו הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שכלם מודים היום בגדל קדשתו וצדקתו וכו', וקוראים לו איש האלקים, ובקמיו לא נתנו לו ללמד בפרטים בקלויז בראש השנה, והצרכו תלמידיו להתקבץ באיזה בית קטן בעיר אומן, וגם רואים שעשו מניין לעצמם, והתפללו שם מעריב ולא התפללו כלל עם אנשים אחרים, וכן נוהג עד היום). והיה בין האנשים שבאו לשמע תורתו איש פשוט מאד, אשר לא ידע ללמד כלל, ונדחף עצמו מאד לשמע דבוריו של הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, ובכל פעם נדחף יותר ויותר קרוב אליו, והיה פלא גדול בין כל התלמידים, למה האיש הזה נדחף כל-כף, הלא בודאי לא הבין את דבוריו, פי דרכו של ר' אברהם בר' נחמן ז"ל היטה, להתעמק מאד בדבורי רבנו ז"ל, והיו צריכים לשים לב בעיון עמק להבין את דבוריו הקדושים, לכן נגשו אל האיש הנ"ל, ושאלוהו: "למה אתה דוחף עצמך כל-כף, בשעה שמן הסתם אינך מבין את דבוריו הקדושים?" וענה ואמר להם: "מה אגיד לכם, הקול שלו לבד, מעורר אותי להשם יתברך... פי זהו עקר שלמות האדם — שיזכה לקול קדוש וברור כל-כף, עד שקולו לבד יעורר בני-אדם בהתעוררות גדולה לעבודת השם יתברך."

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר הדבר איך לזכות לקול קדוש בזה, הוא על-ידי תקון הברית, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כז), שעל-ידי שמירת הברית, האדם זוכה להזדככות הקול, עד שעל-ידי השמעת קולו לבד בלי דבור, הקדוש-ברוך הוא מושיעו בעת צרתו, ולהפך מי שפוגם בבריתו, חס ושלום, אזי נפגם קולו, וכמו שכתוב (משלי כט, ג): "ורעה זונות יאבד הוֹן", 'הוֹן' זה בחינת 'קול', וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (עין שם ברש"י מהפסיקתא רבה, ומוכא בזהר יתרו צג.): כבוד את ה' מהונף (משלי ג, ט) — אל תקרי מהונף אלא מגרונף, ולכן צריך להזהר מאד לא לשמע קולו של האיש הרשע, הפגום בברית, רחמנא לצלן, כי קולו לבד מזיק מאד לעבודת השם יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ג), והכל פיו לבד מוציא ארסיים טמאים של נאוף, רחמנא לצלן (שם, סימן מג), וזוהי סכנה גדולה מאד לדבר עמו, וגם מספרים על הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שאחר שהיה מדבר מאיזה איש דלא מעלי, היה תכף-ומיד אומר אחר-כך "תקון הכללי", מחמת החשש הנ"ל, שלא יזיקו לו דבוריו הטמאים, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזכי השמיעה יכולים להבחין בקולו של אדם, היכן הוא אוהו בתקון הברית, כי מי שאוהו בתקון הברית, קולו ערב ונעים, ובגני-אדם תאבים לשמע קולו, מה שאין כן הפגום בברית, רחמנא לצלן, קולו פגום ושבור מאד, ובגני-אדם אינם תאבים לשמעו כלל, ואשרי מי שזוכה לזכך קולו בהרבה דבורים קדושים של תורה ותפלה להשם יתברך, כי ככל שהאדם מכניס קולו בדבורים קדושים, כפי זה הוא מוזכר מחו ומחשבתו, וזוכה לתקון הברית, וממילא חוזר ומזכך קולו בקדשה ובטהרה גדולה מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל מזכיר (עין בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רלד), שיש שם שכשרוצים לעשות מלך, משתמשים בזה

השם, והשם הוא ק'מ'ה', עי'ן שם, ויש לומר בדרך רמז, שק'מ'ה' הוא ראשי תבות ק'זל מ'עורר ה'כ'ונה (עי'ן פ'כות כד:), הינו אם האדם רוצה להמליך את השם יתברך על עצמו באמת, ולקבל עליו על מלכות שמים פראוי, צריך לזכך את קולו עם הרבה קולות של תורה ותפלה, ואזי יזכה שהקול שלו בעצמו יעורר את הכונה לדבק עצמו בו יתברך באמת, וכמו שהאדם יכול לעורר אחרים עם קולו, כמו-כן יכול לעורר את עצמו בקולו, והקול שלו לכד ימשיך על עצמו מחין חדשים בעבודת השם יתברך, ויעלה אותו למדרגות גבוהות ורמות, ובבחינת מה דאיתא בתקוני הזהר הקדוש על הפסוק (בראשית כח, יב): "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה" וכי, סלם דא קול (כג'מטריה זה כזה), הינו שהקול הוא הסלם מצב ארצה, שיכול להגביה ולהעלות את האדם, עד שראשו יגיע השמים, ויהיה דבוק בו יתברך תמיד בדבקות אמתית ונצחית; אשרי הזוכה לזכך את קולו באמת.

קנאה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אין לך עוד מדה שעוקרת את האדם כל-כך כמו מדת הקנאה, כי הקנאה מכלה את האדם לגמרי, וכל אלו בני-האדם שנשתגעו, זהו רק מחמת מדת הקנאה — שמקנאים בזולתם, וזה אוכל אותם לגמרי, עד שיש כאלו שכל-כך נכנסו במדת הקנאה, עד שהיא הורסת אותם לגמרי, ואינם מסגלים לחשב ישר מרב בלבולים וחלישות הדעת שעוברת עליהם, ובאמת הכל הבל ורעות רוח, כי כל אחד צנור בפני עצמו, ויש לו תפקיד מיוחד בזה העולם להוציאו מהכח אל הפעל, וכל אחד ואחד נברא בזה העולם להוציא מהכח אל הפעל ענין אחר לגמרי, אשר אין חבירו יכול להוציאו כלל, כי אם לא — לא היה נברא, הינו כי כל

אָחד וְאָחד נִבְרָא לְכוֹנֵה מִיחַדַּת בְּזֵה הָעוֹלָם, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה אֲשֶׁר אֵין בְּחִבְרוֹ, כְּמוֹ שְׁגִלָּה לְנוֹ רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לד), כִּי יֵשׁ בְּכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל דְּבַר יָקָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִקְדָּה, אֲשֶׁר אֵין בְּחִבְרוֹ, כְּמַעֲשֵׂה דְאֲבִי וְאֲבָא אוּמְנָא (תְּעִינִית כּא:), שֶׁהִשְׁבִּיבוּ לוֹ לֹא מְצִית לְמַעַבְד כְּעִבְדָּא דְאֲבָא אוּמְנָא^א, הֵינּוּ שֵׁישׁ בְּכֹל בַּר יִשְׂרָאֵל נִקְדָּה שְׂאֵין בְּחִבְרוֹ, וְתַכְף-וּמְיָד כְּשִׁידַע הָאָדָם דְּבַר זֶה, אֲזִי לְעוֹלָם לֹא יִקְנָא בְּזוּלָתוֹ, אֲדִרְבָּה יִהְיֶה שְׂמַח מְאֹד עִם הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ, וְזֶה עֵקֶר הַשְּׁלָמוֹת — לְהַגִּיעַ לְכַף שִׁיחָה תְּמִיד שֶׁשׁ וְשְׂמַח עִם נִקְדָּת עֲצָמוֹ, וְיַדַּע שֶׁעֲבוּדָתוֹ שֶׁעֲבַד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּפִי בְּחִינָתוֹ, וְאָף שֶׁהִיא מְלֵאָה פְּגָמִים וְחִסְרוֹנוֹת, עִם כָּל זֹאת זֹו עֲבוּדָתוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְפָּאֵר עִמָּה מְאֹד מְאֹד, וְכִמְאֹר הַתָּם הַקְּדוּשׁ: "זֶה מַעֲשֵׂה שְׁלִי וְזֶה מַעֲשֵׂה שְׁלוֹ", (עֵין סְפָרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה ט', מַחְכֵּם וְחֵם), אֵף שֶׁעֲבוּדָתוֹ הֵיטְהָ מְלֵאָה חִסְרוֹנוֹת — נַעַל עִם שְׁלֹשׁ קְצוּוֹת... עִם כָּל זֹאת הֵיךְ מְאֹד מְאֹד שְׂמַח, וְאָמַר: מַה לִּי עִם אֲחֵרִים, זֶה מַעֲשֵׂה שְׁלִי וְזֶה מַעֲשֵׂה שְׁלָהֶם, וְהֵיךְ מְאֹד שְׂמַח עִם הַמַּעֲשֵׂה שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן הַגִּיעַ אַחֲרֵי-כֵן עַל-יְדֵי גְדֹל שְׂמַחְתּוֹ שֶׁשְׂמַח עִם הַמַּעֲשֵׂה שְׁלוֹ, אִפְלוֹ שֶׁהָיוּ בּוֹ הַרְבֵּה חִסְרוֹנוֹת וּפְגָמִים, עִם כָּל זֹאת לֹא הִסְתַּפֵּל עַל אֲחֵרִים כָּלֵל, וּמִכָּל שְׂכָן שְׁלֹא קָנָא בְּאֲחֵרִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה זָכָה לְעֵלוֹת אֶל תְּכֵלִית הַמַּדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁנַּעֲשֵׂה מִיְנִיִּסְטֵר עַל כָּל הַמִּיְנִיִּסְטֵרִים, הֵינּוּ שׂוֹר עַל כָּל הַשָּׂרִים, שֶׁבּוֹדָאֵי רְמֵז לְנוֹ רַבְּנוּ ז"ל עַל עֲצָמוֹ, אֵיךְ זָכָה לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגָתוֹ הַגְּבוּהָה, וְזָכָה לְהִיוֹת מַה שֶׁהָיָה וְכוּ', שׂוֹר עַל כָּל הַשָּׂרִים, נִקְדָּת הָאָמֶת שְׂבִינן כָּל הַצְּדִיקִים, דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׁהִלָּף בְּדַרְךְ הַנּוֹרָאָה וְהַנִּפְלְאָה הַזֹּו, שֶׁהָיָה שֶׁשׁ וְשְׂמַח עִם כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה שֶׁהָיָה בּוֹ, וְלֹא הִסְתַּפֵּל עַל אֲחֵרִים כָּלֵל, וְעַל-כֵּן זָכָה לְהַכְּלִל בְּמָקוֹם שְׁנִכְלָל.

(א) הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת שֶׁם, שֶׁאֲבָא מִקִּיּוֹ הַדָּם הֵיטְהָ בָּאָה לוֹ "דְּרִישַׁת שְׁלוֹם" מִיִּשְׁבֵּיכָה שֶׁל מַעֲלָה בְּכֹל יוֹם, וְלֵאבִי בְּכֹל עֶרֶב-שַׁבָּת, וְלִרְבָּא בְּכֹל עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים, הֵיטְהָ לוֹ לְאֲבִי חִלִּישוֹת הַדַּעַת מִשׁוּם אֲבָא אוּמְנָא (מִקִּיּוֹ הַדָּם), אָמְרוּ לוֹ: אֵינְךָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂהוֹ שֶׁל "אֲבָא אוּמְנָא", וְשֵׁם מִבִּיאָה הַגְּמָרָא אֶת זְכוּתוֹ הַגְּדוּלָּה וְאֶת רַב צְדָקָתוֹ בְּעַסְקוֹ בְּאֲמָנוֹתוֹ הַקְּדוֹת הַדָּם, שְׂוֹו גְּרָמָה לוֹ לְגַלּוּי שְׂכִינָה מִן הָעֲלִיוֹנִים בְּכֹל יוֹם, וְאֶת זֶה אֵף אֲבִי הָאֲמוּרָא הַגְּדוֹל אֵינּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בשביל זה פרש רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק א', סימן רעח) את הפסוק: "בְּקִנְיָנוּ אֶת קִנְיָנוּ" (במדבר כה,
 יא) — בחינת הצדיק שאינו מקנא בשום צדיק — לא בעולם הזה
 ולא בעולם הבא, רק אותו יתברך לבד, הינו על-ידי שאדם זוכה
 להכליל לגמרי באין סוף ברוך הוא, והוא שש' ושמח עם כל נקדה
 ונקדה שיש בו, ויודע בידיעה ברוחה ומזככת, אשר הוא נברא בזה
 העולם להוציא מהכח אל הפעל נקדת עצמו, ואין לו להתבלבל
 מאחרים כלל, צדיק בזה שזוכה להגיע אל מדרגה כזו, הוא אינו
 מקנא בשום צדיק — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא רק אותו
 יתברך לבד, שרוצה תמיד לעלות מעלה מעלה.

ואי אפשר לזכות להגיע למדרגה כזו — לעלות מעלה מעלה
 עד אין סוף, כי אם כשאינו מקנא בשום בריה שבעולם, כי כל זמן
 שאדם מקנא בזולתו על-ידי-זה אינו יכול לעלות מעלה מעלה, כי
 תמיד חושב מאחרים, מה שאין בן, מי ששש' ושמח עם נקדת עצמו,
 על-ידי-זה אינו מקנא בשום צדיק — לא בעולם הזה ולא בעולם
 הבא, רק בו יתברך בעצמו, ועולה מעלה מעלה, וזה שאמרו חכמינו
 הקדושים (פסיקתא זוטא ורש"י וישב לו, א): "צדיקים אין מנוחה להם,
 לא בעולם הזה ולא בעולם הבא", וכן אמרו (מדרש תנחומא סוף וזאת
 הברכה): צדיקים אפלו במיתתם מודים ומברכים להקדוש-ברוך-הוא
 על כל דבור ודבור, ואיך שיף דבר זה? מפני שאינם מקנאים בשום
 צדיק — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק בו יתברך לבד,
 ועל-כן גם שם הם עולים מעלה מעלה, ונכללים באין סוף ברוך
 הוא, וכמו שהוא יתברך אין סוף, כמו-כן זוכים הצדיקים לעלות
 לאין סוף ברוך הוא מעלה מעלה, והכל תלוי כפי שאינם מקנאים
 בזולתם, ובאמת אמרו חכמינו הקדושים (ספרי עקב ותנחומא שם יא,
 כא): צדיקים אין ביניהם איבה ושנאה וקנאה ותחרות, כי אלו
 הצדיקים האמתיים שזוכים להיות דבוקים בו יתברך בדבקות אמת,
 אינם מקנאים בזולתם כלל, ועל-ידי שאין להם קנאה בזולתם,
 ממילא אינם שונאים את זולתם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דיקא אלו הצדיקים שזוכים להגיע אל מדרגה זו — לשמח עם נקדת עצמם, ולא לקנא בזולתם, וזוכים להכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, דיקא הם זוכים להגיע אל השלמות בתכלית השלמות בדבקות הבורא יתברך, ורק צדיקים כאלו יכולים ליעץ עצות טובות, כי כל זמן שאחד מקנא בשני, ויש לו אילו נגיעות עצמיות, קשה לו לכוון לתן לאדם עצה טובה, לא-כן מי שזוכה כבר להכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, ואין לו שום מחשבה אחרת, רק אמתת מציאותו יתברך, ונכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, וכבר אינו מקנא בשום צדיק בעולם — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, מצדיק כזה טוב לשאל עצה, ועצתו היא עצה נכונה, וזו פונת רבנו ו"ל שאמר (ספר המדות, אות עצה, סימן א): אל תשאל עצה אלא ממי שיודע סתרי תורה; והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי הנה מובא בספר "ישר דברי אמת" מהרב הקדוש רבי משולם פייביש מזאפריז, זכותו יגן עלינו, וכן מובא בספר הקדוש "מאור ושמש", כי סתרי תורה אין הפונה בלמוד עץ חיים, כי זה נקרא היום נגלה דתורה, כי הרי כבר נדפס ומצוי ביד כל אחד, ועל-כן אין זה סתרי תורה, כי מי שאינו מבין בגמרא, גם זה לו סתרי תורה... אלא הפונה של סתרי תורה היא — כשאדם זוכה להגיע אל דבקות הבורא יתברך שמו, והוא דבוק בו יתברך בדבקות אמת, ונכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, וממשיך על עצמו אור, זיו, חיים ודעת בהשגות אלקות, ובכל עת ורגע ממשיך על עצמו ערבות, נעימות, ידידות וזיו אלקותו יתברך, זה נקרא סתרי תורה, אשר לא כל אחד זוכה לזה, כי אם מי שאינו מקנא בשום צדיק — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, אלא בקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ועל-כן דיקא צדיק כזה יכול ליעץ עצות טובות, מאחר שאין לו כבר שום נגיעות בעולם הזה; אשרי מי שזוכה להתקרב אל צדיקים כאלו, שזכו להגיע אל מדרגות אלו, שאז ימשך גם עליהם מאורם הגנוז.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רואים בחוש, שכל אלו בני-אדם שהם בעייתיים, וצריכים ללכת אל פסיכיאטורים ופסיכולוגים, מחמת בלבול ושגעון דעתם, הכל בא להם מחמת המדה הרעה של קנאה, שמקנאים בזולתם, ותמיד חושבים כאלו זולתם יותר מצליח מהם, וכל דבר שרק עושים בזה העולם, הם חושבים ומדמים לעצמם: "בודאי חברי עושה יותר טוב ממני, ועבודתו ודרכו יותר טובים מעבודתי ומדרכי", וכן בכל פרט ופרט, תמיד חושבים שענני זולתם טוב יותר מענינם, כי אינם מאמינים בכחותיהם כלל, ואין להם שום אמונה בעצמם, וזה גורם להם את כל הבעיות בחיים, ועל-כן צריכים ללכת אל פסיכולוגים ופסיכיאטורים, כדי שהם יבנו בהם בטחון עצמי, שידעו שהם גם-כן שוים למשהו, ולא יקנאו בעבודת זולתם כלל, וסוים מוהרא"ש נ"י, שאם היו בני-אדם מכניסים ידיעות אלו היטב היטב בלבבם, אשר אין להם רק הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וכל אחד ואחד הוא צנור ושביל בפני עצמו, כמאמרם ז"ל (מענית ט): כל צדיק וצדיק הקדוש-ברוך-הוא עושה לו חזיו בפני עצמו, וכן אמרו (שבת קנב): כל צדיק וצדיק יש לו מדור בפני עצמו, וכן אמרו (שמות רבה נב, ג): כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו, וגן-עדן בפני עצמו; כשייש לו ידיעות אלו שגלו לנו חכמינו הקדושים, אז לא יצטרף ללכת אל שום פסיכולוגים ופסיכיאטורים, ותהיה לו רפואה שלמה, כי עקר החלי והמחלה שלהם הוא רק מחמת מדת הקנאה, שמקנאים בזולתם, אבל אם יחקקו בדעתם ידיעות אלו, אז דיקא יצליחו, ותהיה להם רפואה שלמה, רפואת הנפש ורפואת הגוף, ויצליחו דרכם בזה ובכא; אשרי מי שעוקר מעצמו את מדת הקנאה, ואז יחיה חיים ערבים ומתקים, כי כל מי שיש לו קנאה בלבו, עצמותיו מרקיבין (שבת קנב), הינו עוד בחיים חיותו עצמותיו מרקיבין מרב קנאה, ועל-כן אשרי מי שבורח ממדה מגנה זו של קנאה, ואינו מקנא בשום ברעה שבעולם, רק שמח עם נקדת עצמו, ואז דיקא יזכה להמשיך על עצמו ערכות, נעימות, ידידות, זיו וחיית אלקותו יתברך.

קשיות

פעם הסביר מוהרא"ש נ"י טעם נפלא — למה תמיד קשה קשיות על הצדיקים, כי הנה עקר מעלת וחיובות האדם, שנקרא בשם 'מהלף', דהינו שהולף תמיד מדרגה לדרגה, וכזה שגבה מעלתו וחיובותו על המלאכים שנקראים עומדים, וכמו שאמר המלאף ליהושע כהן גדול (זכריה ג, ז): "ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה", כי עקר מעלת האדם, כשאף פעם אינו עומד על מדרגה אחת, רק תמיד עולה מדרגה לדרגה בעבודת השם יתברך ובהשגת אלקותו יתברך, והנה מי שפבר זוכה למדרגה זו, אזי בהכרח שתשתנה דעתו בכל פעם, כי הלא עכשו הוא משיג השגות אלקות באפן אחר ממה שהשיג קדם, ובודאי תשתנה דעתו בכמה ענינים, כי כבר רואה אותם בצורה אחרת לגמרי, ומזה נעשה, שהצדיק מתנהג כל פעם בצורה אחרת, ולפעמים גם אומר דברים שנקראים פסותרים זה את זה, כי אתמול אמר כך והיום אומר אחרת, אבל כל זה מחמת השנויים שנעשו במדרגתו והשגתו, שעכשו הוא משיג אור אחר לגמרי, וזה גורם לו להתנהג כך ולומר כך, ולכן אי אפשר לשאל קשיות על הצדיקים, כי בודאי יש להם חשבון מדויק בכל מה שהם עושים, ובהכרח שלא יהיו מעשיהם ודבוריהם שוים בכל פעם, כי זה תלוי באיזו דרגה הם עומדים עכשו, ורק מי שיש לו עינים זפות וטהורות, הוא יכול להבין, שכל מעשה ודבור של הצדיקים אינם פשוטים, רק יש בהם פונה עמקה, וצריכים לדון אותם תמיד לכף זכות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מב).

וספר מוהרא"ש נ"י, שכן היו אנשי שלומנו רגילים לספר על הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שלפעמים היה אומר דברים שהיו סותרים זה את זה, והיו שחשבו שמה אינו חזק כל-כך בדעתו

מרב זקנותו, אכל המקרבים האמתיים ידעו, שיש לו פונה מיחדת
בכל מה שהיה אומר, אלא בכל פעם נכנס ובא למדרגה אחרת,
ולכן שנה את דבורו בכמה ענינים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמאותו טעם קשה לרב בני-אדם הרבה
קשיות על הנהגת השם יתברך, כי הלא הוא יתברך מחדש את
הבריאה בכל עת ורגע, ובהכרח שיש תמיד שנויים חדשים בכל
הבריאה, ומחמת זה קשה לבני-אדם להבין מה קורה בעולם, ולמה
אתמול היה להם טוב, והיום כבר רע להם?! וכיוצא בזה, ואינם
תופסים שכל זה נעשה כפי השנויים שיש במעשה בראשית, ולפי
גזרת חכמתו יתברך כף העולם צריך להתנהג עכשו, ובודאי לא
תהיה ההנהגה כפי דעת הבריות, וכפי שאדם זוכה להכניס עצמו
בתוך האמונה הקדושה, ולדעת שהוא יתברך מחדש בכל יום תמיד
מעשה בראשית, ובודאי יש שנויים נפלאים בכל עת בכל העולמות,
בן נופלים ומתבטלים ממנו כל מיני קשיות וספקות, וחי חיים טובים
ומתקים בלי ספקות ובלבולים כלל; אשרי מי שזוכה להגיע להשגה
כזו.

קרוב רחוקים

פעם בא בעל תשובה אחד לפני מוהרא"ש נ"י, וספר לו,
שדרכו לדרש לפני חילי צה"ל דברי התעוררות לתשובה, אבל הוא
מרגיש, שעדין הוא בעצמו אינו אחוז בכל הדבורים שאומר לפניהם,
ולכן יש לו חלישות הדעת מזה, וחושב שאולי יפסיק מדרכו הזו,
כי איך יאמר לפני אנשים דברים שעדין אינו אחוז בהם?!

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "אדרבה, אני אוהו בדיוק ההפוך, אתה צריך לקיים את הפסוק (תהלים קיט, מו): 'ואדרבה בעולתיך נגד מלכים ולא אבוש', כי דיקא מי שאוהו עצמו לגרוע ביותר בעולם, יש לו הפח להחזיר את כל העולם כלו בתשובה, כי אם אני יכול לחזר בתשובה, אזי כלם בודאי יכולים לחזר, ואם אתה מרגיש שאין אתה אוהו עדין בכל הדבורים שאתה אומר, אזי הדבורים בעצמם יחזרו ויעוררו אותך, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן קפד), שבשעה שאדם מדבר עם אחרים, נעשה אור ישר ואור חוזר, ולפעמים האור חוזר מקדים וכו' לפני האור ישר, דהינו שהוא בעצמו מתעורר עוד לפני חברו, עין שם; וכבר אמרו חכמינו הקדושים (תענית ז): 'ומתלמידי יותר מכלם, שהאדם יכול להתעורר מאד דיקא מאלו האנשים שהוא לומד עמם, ואין בזה שום חסרון ובזיון כלל, אדרבה כשאדם אומר שאינו רוצה לדבר עם אחרים, מחמת שאינו אוהו בזה וכו', זוהי ענוה פסולה הנבאה מהסטרוא אחרא, כי בענינים כאלו האדם צריך להתלבש בעזות דקדשה, ולא להתביש מפני שום ברירה שבעולם, רק כשתבוא לפני חכם אמתי, שבודאי עומד בדרגה הרבה יותר גבוהה ממך, אז תפיר את מקומך, תשב בשתיקה, ותשתמש במדת הענוה הנ"ל, ותקבל כל דבריו בתמימות ובכפשיטות גמורה, אבל לפני חילי צה"ל תהיה חזק מאד, ותתאזר בעזות דקדשה, ובודאי תפעל אצלם הרבה מאד."

ואמר מוהרא"ש נ"י, שענין זה מבאר בדברי מוהר"ן ז"ל (עין לקוטי הלכות, לא ילבש), על הלאו של: "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה" (דברים כב, ה), הינו בשעה שהאדם צריך להיות איש גבור חיל, ולצאת בעזות דקדשה ובכח גדול, אסור לו ללבש בגדי אשה, ולישב בשקט ובענוה גדולה וכו', כי אסור להתביש מפני המלעיגים בעבודת השם ותפרוך, רק צריכים להתגבר בעזות דקדשה, אבל בשעה שהאדם צריך להיות בכחינת אשה, הינו בכחינת מקבל, ולקבל דברי הרב והחכם שפדור, אזי אסור לו ללבש בגדי איש, ולהשתמש בעזות ובגדלות וכו', רק עליו

לישב בְּשֶׁקֶט וּבַעֲנָה יִתְּרָה, וּלְהַפִּיר מְקוֹמוֹ בְּאַמֶּת, וְאִזִּי יִזְכֶּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂזוּהֵי צָרָה גְדוֹלָה מְאֹד אֲצֶל הַרְבֵּה בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁרַק אֶתְמוּל הָיָה בְּתַכְלִית הַמְדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה, וְעָבְרוּ כָּל מִינֵי עֲבֻרוֹת שְׁבָעוּלָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְהַיּוֹם כִּשְׁהַחֲלוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, מִחֲשִׁיבִים אֶת עֲצָמָם לְאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים בְּיִתְרָה, וּכְאִלוּ כְּבָר יְכוּלִים לֹאמַר דַּעוֹת וְחֻוֹת דַּעַת בְּכָל מִינֵי עֲנִינִים בְּעוֹלָם, עַד שְׂרוּצִים גַּם לְהַכְרִיעַ מִי הוּא צְדִיק אֲמֵתִי וּמִי לֹא, וְאִיזוֹ דֶּרֶךְ נְכוֹנָה יוֹתֵר — דְּרָכּוֹ שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע אוֹ דֶּרֶךְ הַגֵּר"א זי"ע וְכוּ', וְהִיא פְּלִיאָה גְדוֹלָה מְאֹד, אִיךָ לֹא יִתְבַּיְשׁוּ אֲנָשִׁים אֵלּוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם בְּיָמִים הַקּוֹדְמִים, וְאִיךָ לֹא יִכְבְּשׁוּ פְּנֵיהֶם בְּקַרְקַע מְרִב בּוֹשָׁה וְחֻרְפָּה וְכוּ', אֲבָל כִּי הִיא דֶּרֶךְ הַבַּעַל־דְּבָר — לְהַכְנִיס בְּאָדָם עֲזוֹת וַיִּשׁוֹת בְּמִקּוֹם שְׂצָרִיף לְהִיּוֹת עָנּוּ, וּלְהַכְנִיס בּוֹ עֲנָה פְּסוּלָה בְּשַׁעַת שְׂצָרִיף לְהִתְגַּבֵּר בְּעֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה, וְצָרִיף לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיזְכֶּה לְדַעַת מֵתִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם שְׁתֵּי הַמַּדּוֹת הַנ"ל, כִּי הוּא שְׂקוּל דֵּק מְאֹד, וּבִזְכוּת הַתְּפִלָּה בְּיָדָיו יוֹרְהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ הָאֲמֵת לְאֲמֵתָהּ.

קְבוּרָה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל צָרִיף לְהַכִּין לַעֲצָמוֹ מְקוֹם קְבוּרָה בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְעוֹרֵר בְּאַמֶּת בְּתְּשׁוּבָה אֲמֵתִית, כִּי כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ אֵיךָ אֵיפֹה הַמְּקוֹם שִׁיקְבֵר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁבָּא לְשֵׁם מַפְעֵם לַפְעַם, וְאוֹמֵר שֵׁם מְזֻמְרֵי תְּהִלִּים, וְנוֹתֵן צְדָקָה, אִזִּי מְקַדֵּשׁ אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה בְּיִתְרָה, וְנֹעֲשֶׂה שֵׁם אֲוִיר הַנַּחַח וְהַזָּף, וְקִבְּרוּ יִהְיֶה מְסֻגָּל מְאֹד לְכָל אֵלּוּ שִׁיבֹאוּ לְשֵׁם אַחֲרֵי־כֵּךְ.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם אחת הלך מוהרנ"ת ז"ל להתבודד עם אחד מתלמידיו באיזה שדה, וראה התלמיד שמוהרנ"ת ז"ל מסתכל ומתבונן מאד על הארץ, ושאלו: "יאמר נא כבודו, מה אתם כל-כף מתבוננים על הארץ?" ענה ואמר מוהרנ"ת ז"ל: "כשאדם נכנס לגור באיזו דירה, הוא מתבונן היטב במצב הדירה, ואיך יגור שם, והנה אני נתעוררתי עכשו מאד מאד, באשר סוף כל סוף תהיה דירתי בארץ, ועל-כן אני מתבונן היטב במקום דירתי".

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר פעם אחת באמצע הלילה אמר רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו, לתלמידו בעל ה"מאור ושמש": "בוא עמי", ויצאו שניהם חוץ לישוב, וכשהגיעו אל בית-החיים, אמר לו רבי אלימלך: "קח מקל, וכשאמר לך תעשה עגול, כן תעשה", וכשבאו אל מקום מסים, ראה שם בעל ה"מאור ושמש" עמודא דנהורא, ואמר לו הרבי: "כאן תעשה עגול, כי כאן יהיה מקום קבורתי", וכן היה אחר-כך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו שחשבו על תכליתם בחיים חיותם, וזכרו היטב היטב את יום מיתתם וקבורתם וכו', הם האירו באפן אחר לגמרי (האבן זיי גאר אנדערש געשיינט); אשריהם ואשרי חלקם, כי מי שמתבונן על היום האחרון, וחושב איך יהיה יום המיתה והקבורה וכו' וכו', הוא כבר מסתכל על החיים בצורה אחרת לגמרי.

וידוע לנו, שמוהרא"ש נ"י הוא חדוש נפלא בדבר זה, ותמיד מדבר מהיום האחרון ומהתכלית הנצחית, וכן מדבר פעמים רבות ממקום קבורתו לאחר אריכות ימים ושנים טובות, ובכמים הקודמים היה רצונו ותפצו מאד חזק שיהיה לו מקום קבורה בהר הזיתים מול הר הבית ומקום המקדש, ובשנת תשמ"ב כשהיה עמנו בהר הזיתים להתפלל שם בקברי הצדיקים, עמדנו לא רחוק מקבר ה"אור

החיים" הקדוש, ופתאום ענה ואמר לכמה מאנשי שלומנו: "דא איז גוט צו ליגן"^ב, והראה באצבעו הקדושה על מקום מסים, ותכף-ומיד לקחו אנשי שלומנו מקל וצינו את המקום, והיה הענין פלא מאד, כי כלם ידעו שזה זמן רב שאין קוברים שם אף אחד, כי היה ידוע, שכל המקום מלא קברים ישנים, שנאבדו במשך השנים, כשהיה הר הזיתים עוד בידי הערבים, ימח שם, אבל אחר-כך כשהלכו כמה מאנשי שלומנו לברר אצל החברה קדישא המטפלת בהר הזיתים, אם יש אפשרות לקנות שם מקום לקבר, אחר חפוש רב נתברר, שבדייק במקום הזה ידוע בברור, שאף אחד אינו קבור, והספיקו למכר את המקום למוהרא"ש נ"י, וחתם על הדבר, ומסר להם הכסף, אבל באמצע סדור הקניה ושטרי המכירה וכו', נתודע למתנגד אחד שעסק שם בהר הזיתים, שרצונו של מוהרא"ש נ"י לקנות שם מקום, ומחה בכל כחו, ועשה כל מיני רשעות ותחבולות למנע את המכירה, וכששמע מוהרא"ש נ"י שאיזה רשע מתנגד ומוחה לזה, ענה ואמר: "לא די שחולקים עלי בחיים חיותי, אלא גם רוצים לרדף אותי אחר הסתלקותי, זה כבר לא אתן להם..." ומאז התחרט על כל העסק, והמתיק סוד לשנים מאנשי שלומנו, שכבר אין רצונו לשכב שם כלל וכו'... אבל אחר כמה שנים פשנתגלה לו הענין של יבנאל עיר ברסלב, והתחיל להקים עיר שלמה על שם רבנו ז"ל, מאז גלה רצונו, שרוצה להשאר שם דיקא בכל מחיר, אפלו שיתנגד לזה מי שיתנגד, ובחר לעצמו מקום מסים בבית החיים דשם, והיה רגיל לצאת לשם בכל ערב-שבת-קדש, ולהתבודד הרבה ולומר מזמורי תהלים וכו' פנ"ל, ופעם נתן רמז בפסוק (תהלים קכו, ו): "בא יבוא ברנה נושא אלמותיו", ראשי תבות יבנאל, ולכסוף אותיות "מותיו", כי שם חלקת מחוקק ספון, יאריך השם ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים.

רקודין

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁזָהוּ דְּכָר גְּדוֹל מְאֹד, שְׂיִרְגִיל הָאָדָם אֶת עֲצוּמוֹ בְּכָל פְּעַם לְרִקְדַּת רְקוּדִים שֶׁל שְׂמֻחָה, וְלְהַגְבִּיחַ רַגְלָיו בְּשְׂמֻחָה עֲצוּמָה עַל נַעַם חֻלְקָנוּ וְגוּרְלָנוּ, שְׂזַכֵּינוּ לְהַפְרֵא מְזֻרַע יִשְׂרָאֵל, לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, כִּי מִבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (עַיֵן לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פֶּא), שְׁעַל-יְדֵי שְׂהָאָדָם מַגְבִּיחַ אֶת רַגְלָיו בְּשְׂמֻחָה וּבְרִקְוּדִין שֶׁל מִצְוָה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מַעֲלֶה וּמַגְבִּיחַ אֶת כָּל הַפְּדֻרְגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת אֶל הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְמַשֵּׁף עַל עֲצוּמוֹ כָּל מִינֵי הַשְּׂפָעוֹת טוֹבוֹת בְּרוּחָנוּת וּבְגִשְׂמִיּוֹת, כִּי כָּל אִיכָר וְאִיכָר שֶׁל הָאָדָם מִכֹּהֵן כְּנֶגֶד אִיכָרִים וְאוֹרוֹת רוּחָנוּת, וְכִשְׂאָדָם מַגְבִּיחַ אֶת רַגְלָיו בְּשְׂמֻחָה, כְּנֶגֶד זֶה הוּא מַגְבִּיחַ כָּל הַפְּדֻרְגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, וּמְקַשֵּׁר אוֹתָם אֶל אוֹר הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה חוֹזֵר וְנִמְשָׁף שְׂפַע גְּדוֹל מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְכָל הַפְּדֻרְגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת הַנִּקְרָאוֹת רַגְלֵי מְתַעֲלוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂכִשְׂאָדָם רוֹקֵד מֵרַב שְׂמֻחַת הַתּוֹרָה שְׁלוּמֵד בָּהּ, הָרִי הוּא מַעֲלֶה בְּזֶה גַם כָּל הַתּוֹמְכֵי אוֹרֵי-תֵּא הַנִּקְרָאִים רַגְלֵי, הֵינּוּ אֵלּוּ שְׂמֻחָזִיקִים אֶת לוּמְדֵי הַתּוֹרָה בְּכִסְפָּם וּבְמִמוֹנָם, כִּי עָקֵר שְׂלֻמוֹת הַצְּדָקָה שְׁלֵהֶם — כְּשִׁנּוֹתָנִים אוֹתָהּ לְלוּמְדֵי תּוֹרָה כְּאֵלּוּ, הַלוּמְדִים מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה וְחֵיוֹת אֲמִתִּית, וְכֵן כְּשְׂאָדָם רוֹקֵד מֵרַב שְׂמֻחַת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהּ, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לְכָל אֵלּוּ תּוֹמְכֵי אוֹרֵי-תֵּא זְכוֹת וְחֻקּוֹן גְּדוֹל, וְחוֹזֵר וְנִמְשָׁף עֲלֵיהֶם שְׂפַע קְדוּשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָהֶם יוֹתֵר כֶּסֶף וּמְמוֹן לְתֵן לְלוּמְדִים אֵלּוּ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂהֵרַב הַקְּדוּשׁ הַרִי"צ זי"ע מְלִיּוּבֵא-וּוִיטָשׁ אָמַר פְּעַם טַעַם, לָמָּה אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׂכִשְׂמֻחַת תּוֹרָה כָּל פְּשוּטֵי הָעַם וְעַמֵּי הָאָרֶץ דוֹחֲקִים עֲצָמָם מְאֹד לְקַבֵּל הַקְּפָה וְלְרִקְדַּת עִם הַתּוֹרָה, לְכַאוֹרָה זֶה פְּלֵא, כִּי הֵיוּ צְרִיכִים לְהַתְּבַיֵּשׁ מְאֹד מִפְּנֵי הַתּוֹרָה, הֵיוֹת שְׂלֵא לְמַדּוּ אוֹתָהּ כָּל הַשָּׁנָה, וְאִיךָ יְכוּלִים לְהַעֲזוֹ פְּנִים וְלְרִקְדַּת עִכְשָׁו עִם הַתּוֹרָה בְּשְׂמֻחַת תּוֹרָה? וְאָמַר הֵרַב הַקְּדוּשׁ הַנ"ל טַעַם לָזֶה, כִּי

בְּאֵמֶת אֵלֹהֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים, אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינָם לומדים תורה כל השנה, אֲבָל עַל-פִּי-רַב הֵם מְחַזְּקִים אֶת לומדי התורה, וְנוֹתְנִים לָהֶם מִכֶּסֶף וּמִמָּמוֹנָם, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לְלַמֵּד, נִמְצָא שֶׁהֵם בְּחִינַת הַרְגָּלִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכֵאלֹהֵי הַתּוֹרָה עוֹמְדֵת עֲלֵיהֶם, כִּי בְּכַחַם וּבְזִכְוֹתָם יֵשׁ אֶפְשָׁרוֹת לְלוֹמְדֵי הַתּוֹרָה לְלַמֵּד בְּמִנוּחַת הַנֶּפֶשׁ, וְלִכֵּן כִּשְׂמַגִּיעַ יוֹם שְׂמַחַת תּוֹרָה, וְכֻלָּם רוֹקְדִים עִם הַתּוֹרָה, גַּם הֵם דוֹחֲקִים אֶת עַצְמָם בְּיוֹתֵר, כִּי הֲלֹא הֵם הַרְגָּלִים שֶׁהַתּוֹרָה מְהַלְכַת עֲלֵיהֶן, מִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם זְכוּת גְּדוּלָה לְרַקֵּד עִם הַתּוֹרָה גַּם-כֵּן וְדו"ק.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׂמֵבְאָר גַּם מִתּוֹךְ דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּתוֹרָה הַנִּזְכָּר, שְׂעַל-יְדֵי שְׂהָאָדָם מִגְּבִיָּה רַגְלֵי וְרַקְוִידִים מְרַב שְׂמַחָה, הוּא יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ שְׂפַע שֶׁל בָּנִים, וְלִהְפָּקֵד בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא, כִּי אִשָּׁה נִקְרָאת רַגְל, וְכִמוֹ שְׂכַתוּב (שְׂמוּאֵל-א ב, ט): "רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׂמַר", וְעַל-יְדֵי שְׂהָאָדָם מְשַׂמַּח עַצְמוֹ וְרוֹקֵד בְּרַגְלָיו, וּמַעֲלָה אֶת בְּחִינַת רַגְלִים לְשָׂרְשָׁם הָעֲלִיּוֹן, וְיְכוּל לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם בָּנִים, וּבְחִינַת מַה שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּבֵא בְּתָרָא י'): מִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים, יִשְׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ לְדַבֵּר מִצְוָה, כִּי עַל-יְדֵי שְׂהָאָדָם מְשַׂמַּח אֶת עַצְמוֹ וְכֵן אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ בְּשְׂמַחָה שֶׁל מִצְוָה, הוּא מְמַשֵּׁיךְ עַל עַצְמוֹ שְׂפַע שֶׁל בָּנִים.

וְסִפֵּר מוהרא"ש נ"י, שֶׁהָיָה אִישׁ אֶחָד שְׂקָרָאוּ לוֹ רַבֵּי שְׂבֵתִי אֵיִינְבִינְדְעָרָא, וְהָיָה אִישׁ פְּשׁוּט מְאֹד, וְכִבֵּר זָקֵן בָּא בְּיָמָיו, וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וְלֹא נִפְקֵד בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא, וְהָיָה דַּרְכּוֹ וּמִנְהַגּוֹ, שְׂבִכָּל עָרְב־שְׂבֵת-קִדְשׁ הָיָה הוֹלֵךְ וְקוֹנֶה כָּל מִינֵי מַעֲדָנִים וּמֵאֲכָלִים טוֹבִים לְכַבוֹד שְׂבֵת-קִדְשׁ, וְכִשְׁהָיָה בָּא לְבֵיתוֹ מִבֵּית-הַכֶּנֶסֶת בְּלֵיל-שְׂבֵת-קִדְשׁ, הָיָה שְׂמַח כָּל-כָּף בְּשְׂמַחַת הַשְּׂבֵת, עַד שֶׁהָיָה רוֹקֵד בְּהַתְּלַחְבוֹת גְּדוּלָה מְרַב שְׂמַחָה, וְהָיָה לוֹקַח אֶת אִשְׁתּוֹ גַּם-כֵּן לְרַקֵּד עִמָּה, וּשְׂנִיָּהֶם רַקְדוּ זְמַן הַרְבֵּה, עַד שֶׁנִּפְּלוּ מְרַב עֵינָפוֹת, וְכֵן נָחוּ זְמַן מַה, וְאַחֲרֵי-כֵן הִלְכוּ לֵאכֹל סַעֲדַת שְׂבֵת-קִדְשׁ, וְאַחֲד מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר גָּלָה לָהֶם, שְׂרָאָה בְּשָׂמִים, שְׂבִזְכוּת גְּדֹל הַשְּׂמַחָה וְהַרְקוּדִים שֶׁלָּהֶם בְּלֵיל-שְׂבֵת-קִדְשׁ,

הם יזכו להפקד בזרע של קיימא, וכך היה, ונולד להם בן קדוש, והוא הרב הקדוש רבי ישראל המגיד מקאז'ניץ זי"ע, שהאיר עיני ישראל בספריו הקדושים; הרי גדל מעלת הרקודים והשמחה של מצוה, שביכלתם לזכות את האדם בבנים, וכן בשאר כל מיני השפעות טובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך תמיד לעשות חשבון בנפשו מה הוא ירויח בפשיהיה בעצבות ומה יפסיד אם יהיה בשמחה, ועל-כן ירקד תמיד רקודים של שמחה, כי על-ידי העצבות אין האדם מרויח דבר כלל, אדרבה הוא רק מפסיד את ימיו ושנותיו בדפאון ובשכרון לב, ואינו יכול לגמר שום דבר כחפצו וכרצונו, כי העצבות שוכרת אותו לגמרי, מה שאין בן על-ידי השמחה, אין האדם מפסיד שום דבר כלל, רק אדרבה הוא שש ושמח ביום הזה, ומרגיש טעם אחר כל ימי חייו, ולכן פשהבעל-דבר בא לאדם, ורוצה להסית אותו להיות בדפאון ובעצבות, אזי צריך לומר לו: מחר אצית את דבריך, ומחר אהיה בעצבות ובשכרון לב, אכל היום אני אהיה בשמחה, כי אני רוצה לחטף ביום הזה קצת שמחה בימי חיי, ובדרך זו ידחה את היצר הרע מיום ליום, וכך יזכה לחיות חיים אמתיים בשמחה; אשרי מי שזוכה להיות בשמחה תמיד.

רמזים

פעם בפקר השפם טרם התפלה, קבל מוהרא"ש נ"י מכתב מאברך אחד מארץ ישראל, שכותב לפי תמו, שעובר עברות חמורות בפגם הברית, רחמנא לצלן, ואינו יודע אפלו שיש אסור בדבר, ומוסיף עוד לכתב במכתבו, שמרגיש שיש בו בחינת משיח בן יוסף, כי שמו בגימטריה בדיוק כמו משיח בן יוסף וכו', ובשעה שקרא

מוהרא"ש נ"י את המכתב, נתבהל והשתומם בתמיחה עצומה, היאך תהיה הסתרה כזאת בעולם, שאדם יעבר עברות חמורות, רחמנא לצלן, ולא ידע אפלו שיש איזה אסור בדבר, ויחשב עוד שהוא בחינת משיח בן יוסף וכו'.

והנה תוף כדי קריאת המכתב, קרא למוהרא"ש נ"י בעל המלאכה שעסק אז בתקון הגג של בית המדרש, ואמר לו, שעתה בעת תקונו, הבחין שהצנור הראשי שמוביל את המים לבנין מקלקל, וכנראה צריכין להחליפו לגמרי, ומוהרא"ש נ"י התפלא מאד למה בדיוק עכשו ספר לו זאת, אבל לא אמר דבר, רק תכף-ומיד התקשר לבעל מלאכה אחר (אינסטלטור) שיבוא לתקן את הצנור.

בינתיים הלך מוהרא"ש נ"י לטבל במקוה כדרכו לפני התפלה, ואחר שיצא מן המקוה עלה בחזרה לדירתו, וזה היה פלא גדול, כי דרכו היתה לעמד להתפלל תכף-ומיד אחרי המקוה, ואחרי קצת זמן ירד מדירתו לבית-המדרש עם מחברת קטנה בידו, ובת שחוק וחייוף קל על פניו הקדושות. ואז ענה ואמר מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו: "באו וראו מה קורה בעולם, ואיך השם יתברך מרמז רמזים לכל אחד ואחד, בבקר השכם קבלתי מכתב מאחד שעובר עברות חמורות, ואינו יודע שיש איזה אסור בדבר, רחמנא לצלן, וחושב גם שהוא בחינת משיח בן יוסף, ופתאום בו ברגע אומרים לי שהצנור הראשי של המים התקלקל, ואז הבנתי שמרמזים לי מן השמים, שאני מכרח לכתב עוד ספרים יותר פשוטים ויותר מגלים, ושפרסם לכל העולם כלו שיש עון חמור כזה, ואיך יכולים לצאת ולהמלט ממנו, וכשהלכתי אחר-כך למקוה, האיר לי זה הענין מאד, והאיר לי אז לקרא לקונטרס 'טהרת-הבית', ולכן תכף-ומיד אחר-כך הלכתי למעלה, וכתבתי את השער והסעיף הראשון של הקונטרס, (והראה לנו מוהרא"ש נ"י זאת במחברת הקטנה שאחז בידו הקדושה), ובעזרת השם, יהיה קונטרס נאה מאד, ויופץ בכל

תפוצות ישראל ובפרט בארץ ישראל, אשר בעזונותינו הרבים, יש היום הרבה, שאינם יודעים כלל, שיש בזה איזה פגם וחטא".

והנה באמצע שיחתו של מוהרא"ש נ"י, ראיתי דרך החלון, שאינסטלטור ממחה עובר ברחוב ליד הישיבה, אשר גם זה היה פלא גדול, כי בדרך כלל היה קשה מאד למצאו, היות שהיה ממחה גדול, ועסק רק בתקונים גדולים, ואמרתי למוהרא"ש נ"י: "הלא יש פאן בעל מלאכה גדול, שיכולים לשאלו, אם זו בעיה רצינית", ותכף-ימיד קרא לו מוהרא"ש נ"י, והראה לו מה הבעיה, והשיב האינסטלטור, שאין פאן בעיה רצינית כלל, אלא אחד מתבורי הצנור אינו מחבר כהלכה עקב חלודה שעלתה בו, ומשם דולפים מעט מים, אבל אפשר לתקן את זה בנקל.

ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: "ראו באיזו השגחה פרטית השם יתברך מנהיג את העולם, ואיך שמכל תנועה ותנועה צועקים ומזים וסודות התורה ממש, כי השם יתברך זמן לפני את שלשת הדברים הנ"ל בפעם אחת ממש: המכתב, קלקול הצנור והאינסטלטור, המכתב וקלקול הצנור כבר אמרתי לכם על מה הם מרמזים, והאינסטלטור אמר לי עכשו, שהבעיה היא מחמת שהצנור אינו מחבר היטב, הינו שעקר הצרות של האדם באות, כשאינו דבוק ומחבר בו יתברך באמת, כי אז נכנסת בו חלודה וכו', ולאט לאט נתקלקל הכל, ורמז לי בזה, שאתחזק מאד לכתב הרבה ספרים וקונטרסים חדשים, שיגלו לכלם אמתת מציאותו יתברך וגדל מעלת הדבקות בו יתברך, ושאפיץ ספרים אלו בכל תפוצות ישראל.

והיה הדבר הפלא ופלא, איך מוהרא"ש נ"י לא התבלבל כלל מכל העסקים והבלבולים הנ"ל, רק קבל הכל בישוב דעת נורא ונפלא מאד, והיה בשמחה עצומה כל הזמן, והוציא לעצמו ולנו

רמזים נפלאים מכל פרט ופרט, ונתלהב לבנו מאד מזה; אשרי עין
ראתה כל זאת.

ראש השנה

מוהרא"ש נ"י אמר, שראוי לאנשי שלומנו היקרים לשמח
מאד מאד, שזוכים לדעת מרבי אמת כזה, רבי נורא ונפלא כזה, רבי
אשר אמר, שכל ענינו הוא רק ראש השנה, כי באמת אם היה האדם
מישב את עצמו מהו ראש השנה, היה נופל עליו פחד גדול ונורא
מאד, כי בראש השנה עוברים לפניו יתברך כבני מרון, ואז כותבים
מה תהיה הקצפה של האדם והתקציב שלו לכל השנה, כי כל
מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים (ביצה
טז), ובראש השנה נדון מה יהיה בסופו (ראש השנה ב), והכל נדון
בראש השנה, וגזר הדין נחתם ביום הכפורים (שם טז), וכשאדם
יודע דבר זה, אז נופל עליו פחד גדול — מה יהיה, מי יודע במה
ידונו אותי, באיזה ענש, חס ושלום, או באילו הפסדים בגוף ונפש
וממון, חס ושלום, וכשיודעים דבר זה, אז נופל על האדם פחד גדול
מאד, כי מי יודע במה יהיה נדון? ובאמת אם יש לאדם ישוב הדעת
אמתי, אז יראה שהוא מלא חטאים ועוונות ופשעים, ואינו יודע
באיזה דין יהיה נדון, ובאיזה משפט ישפט, ורואים בגשמיות כשיש
לאדם איזה דין, ומשפט הוא לוקח עורף-דין הטוב ביותר, וככל
שיודע שמשפטו ודינו מסבכים יותר, כי נכנס בעסק ביש וכו', הוא
מחפש עורף-דין טוב וגדול יותר, וכמו-כן פשאדם מסתבך בחובות
עצומים, הוא מחפש אחר ערב טוב מאד, שיתן בעבורו ערבות, על
מנת שיצא מהפח, ודבר זה רואים בגשמיות מעשים בכל יום, על
אחת במה וכמה באין ערף כלל, איך האדם צריך להתישב ולזכר מה
יהיה ביום הדין הקדוש והנורא של ראש השנה, שאז ידונו אותו על

כל מעשיו שעשה כל השנה, ועל כל דבוריו שדבר כל השנה, ועל כל מחשבותיו שחשב כל השנה ואז יפל עליו אימה ופחד, יראה ורעד וכו', איך קלקל ופגם כל השנה במחשבה, דבור ומעשה, עד שהוא מלא חובות עצומים, והוא צריך לערב גדול שיערב בעבורו, וישלם את כל החובות שחטא כל השנה, וכן הוא זקוק לעורף-דין גדול מאד שיטען בעבורו ביום הדין וביום המשפט הגדול והנורא, וזהו הצדיק האמת רבנו ז"ל, שאמר, שפל ענינו הוא ראש השנה, וכל העולם כלו עומד ותלוי בראש השנה שלו, כי הצדיק האמת הוא העורף-דין הטוב ביותר בעולם, והוא הערב הגדול ביותר, ועל-כן אשרי מי שזוכה לבוא אל רבנו ז"ל לראש השנה, וראוי לו לשמח כל השנה, שזכה להיות אצל רבנו ז"ל בראש השנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבכל מקום ומקום שמתקבץ קבוץ בראש השנה על שם רבנו ז"ל, ראוי לנסע מסוף העולם ועד סופו לדחף את ראשו להיות שם, וראוי בכל עיר ועיר לעשות קבוץ בראש השנה, ולקשר עצמו עם רבנו ז"ל, ותכף-ומיד כשמתקבצים עשרה אנשים, ומתפללים ביחד בהתקשרות לרבנו ז"ל, הרי ממשיכים את רבנו ז"ל שם אצלם בעירם, היכן שהם גרים, וממשיכים את כל התקונים מרבנו ז"ל, בנדאי עקר הקבוץ הוא באומן בציון רבנו ז"ל, אבל כשאין יכולים לנסע לשם לראש השנה, אין לפל בדעתו כלל, אלא ראוי לעשות קבוץ בעירו, שיתקבצו עשרה אנשים לפחות, ולהתפלל בכונה בהתקשרות אל רבנו ז"ל, ואז יהיה נחשב כאלו רבנו ז"ל הוא אצלו ממש, ובאמת כך אמר רבנו ז"ל: "אם תחזיקו את עצמכם ביחד, עוד תזכו להמשיך אותי אצלכם", ודבר זה טוב ביותר על ראש השנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל אמר פעם: "כל הענין שלי הוא ראש השנה" ("גאר מיין זאך איז ראש השנה"), ויש לומר את הכונה בפשיטות, כי ידוע שכל העולם כלו רועד וזוחל מאימת הדין בראש השנה, ואפלו פשוטי העם נתעוררים מאד לבית-הכנסת

להתפלל במנין ולשמע קול שופר, ומקבלים עליהם קבלות טובות לשוב בתשובה שלמה, לקיים מצוות ומעשים טובים, ורבונו ז"ל רוצה להכניס את ההתעוררות הזו של ראש השנה כל השנה, שבכל יום יום יתעורר האדם בתשובה אמיתית, ויזכה לשוב בתשובה שלמה, כי אדם נדון בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה טז.), וכשאדם יודע זאת, שהוא נדון בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, אז צריך לירא ולפחד ממנו יתברך ממש, כמו שכלל ישראל נתעוררים באימה, יראה ופחד, ברתת וזיע בראש השנה קדם תקיעת שופר, וזה הנה ענין רבונו ז"ל, שרצה שכל השנה נמשיך עלינו את האור הזה של ראש השנה, "גאר מיין זאך איז ראש השנה"א.

וסים מוהרא"ש נ"י, שלכל זה יכולים לזכות רק כשזוכים להיות אצל רבונו ז"ל בראש השנה, ומי שזוכה להיות אצל רבונו ז"ל בראש השנה, כל השנה שלו הולכת בצורה אחרת לגמרי, כי נתעורר בתשובה אמיתית, ונתעורר לירא ולפחד ממנו יתברך, ומתבודד עמו יתברך; אשרי מי שזוכה להוציא מהכח אל הפעל, וכא אל רבונו ז"ל לראש השנה, ואז יקבל ממנו את כל התקונים.

רע

מוהרא"ש נ"י אמר, שרואים אצל בני-אדם טבע רע, שהם אנשים רעים, וכל מגמתם רק לעשות רע, ורבונו ז"ל אמר, שהטבע הזה בא מחמת פגם הברית — הוצאת זרע לבטלה, כי מי שחטא בחטא הזה הוא תמיד רע, כעסן גדול, ועושה רע לבני-אדם (עין שיחות-הר"ן, סימן רמט), ועל-כן אם אדם רואה אדם רע צריך לידיע

(א) כל הענין שלי הוא ראש השנה.

שְהָאָדָם הַזֶּה הוּא פָּגוּם לְגַמְרֵי, כִּי טָבַע שֶׁל יְהוּדֵי אִישׁ כָּשֶׁר —
 לְהִיּוֹת טוֹב, וּבְשִׁבִיל זֶה צָדִיק נִקְרָא אִישׁ טוֹב "גּוֹטְעֵר יוּד"א, כִּי
 צָדִיק לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת רַע, כִּי תָמִיד רוֹצֵה לְהַשְׁפִּיעַ, כִּי זוֹ הַמַּדָּה שֶׁל
 צָדִיק שֶׁהוּא יָסוּד, וְהוּא צָנוּר הַמְשַׁפֵּיעַ טוֹב לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן
 כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאִים אֵלָיו, כִּי כָּל אֶחָד צָרִיף יִשׁוּעָה, לֹא-כֵן מִי
 שֶׁהוּא אִישׁ רַע וּבִלְיַעַל, אֶפְלוּ שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת טוֹב, אֵינּוּ רוֹצֵה בְּשׁוּם
 אִפֹּן, וְזֶה מוֹרָה עַל פָּגָם נַפְשׁוֹ, שֶׁהוּא פָּגוּם מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
 וְעַל-כֵּן צָרִיף לַעֲבֹד עַל עֲצָמוֹ מְאֹד בְּמַדַּת הַטוֹב, לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ
 לְהִיּוֹת טוֹב לְזוּלָתוֹ, וְלַצָּאת מַדְרָכּוֹ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, כִּי
 בְּזֶה תְלוּיָהּ הַצְּלַחַת הָאָדָם — בֵּין בְּגַשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי.

וְדַבֵּר עִמּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י הַרְבֵּה מְאֹד, וְהַזְהִיר אֶת אֶת כָּל
 תַּלְמִידֵי הַיְכָל-הַקֹּדֶשׁ לְהִיּוֹת "אִישׁ טוֹב", לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ,
 וְלִבְרַח מִכָּל הַמַּדּוֹת הַרְעוֹת שֶׁל רַע — לַעֲשׂוֹת רַע לְזוּלָתוֹ, וְתָמִיד
 מִקְפִּיד עָלֵינוּ כְּשֶׁרוֹאֶה שֵׁישׁ בֵּינֵינוּ אֶחָד שֶׁהוּא אִישׁ רַע וּבִלְיַעַל,
 וְעוֹשֶׂה רַעוֹת לְבְנֵי-אָדָם, וּמוֹכִיחֵנוּ בֵּינוּ לְבֵינוּ, וְאִם אֵינּוּ מְקַבֵּל אֶת
 דְּבָרָיו, אֲזִי מְחַרְפוֹ וּמְבַזּוֹ בְּרַבִּים, כִּי אוֹמֵר שֶׁרַע הוּא כְּתוּלַעַת הָאוֹכְלַת
 אֶת הַמָּשִׁי וּמְקַלְקֶלֶת אֶת הַפְּרוֹת, וְאִם הָאָדָם לֹא יַעֲקֹר מֵעֲצָמוֹ אֶת
 מַדַּת הַרַע, אֲזִי יִקְלַקֵּל אֶת כָּלָם, עַל-כֵּן רָאוּי לְגַרֵשׁ אֶת מִי שֵׁישׁ אֶצְלוֹ
 מַדַּת הַרַע.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה סוֹבֵב בְּכָל־לִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת
 וּבַפְּרָטִי פְּרָטִיּוֹת, בְּכָל־לִיּוֹת — צָרִיף לְהִיּוֹת אִישׁ טוֹב לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל,
 וְלְהַפְּיץ לוֹ אֶת אוֹר רַבְּנוֹ ז"ל, כִּי "אִם אָנִי יוֹדֵעַ מְאֹד כִּי זֶה וּמְרַבִּי
 כִּי זֶה וּמִלְמוּדִים כָּאֵלוֹ, רָאוּי לִי לְהִיּוֹת אִישׁ טוֹב, וְלְמַסֵּר אֶת נַפְשִׁי
 וְלְהַפְּיץ זֹאת לְכָל יִשְׂרָאֵל", "אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוֹ בְּהִיּוֹת לְאֵל יָדָךְ
 לַעֲשׂוֹת" (משלי ג, כז), וְכָל אֵלוֹ שֶׁהֵם נִגְדֵי זֶה, סִימָן שֶׁטְמוּנָה אֶצְלָם
 מַדַּת הַרַע, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ מַדַּת הַטוֹב, לֹא יִתְכַּן שְׁלֹא יִרְצֶה לְהִיטִיב
 לְזוּלָתוֹ, וְכֵן בַּפְּרָטִיּוֹת — הָאָדָם בְּבֵיתוֹ צָרִיף לְהִיּוֹת רַק אִישׁ טוֹב, הֵן

עם אשתו — שתמיד ישתדל לעזור לה, ויהיה איש טוב ובעל חסד, וירחם על אשתו ועל ילדיו, וירצה רק הטוב בעבורם, ולא יתפרע בבית להכות את אשתו, חס ושלום, או להשפיל את הילדים, אלא אדרבה מדת הטוב היא להיטיב לאשתו ולהשתדל לעשות הטוב בשבילה, וכן בעבור הילדים, ולעזור להם בכל הצטרכותם, ובפרטי פרטיות — האדם צריך להיות איש טוב לעצמו, שלא יהיה קמצן, אלא יקנה מה שהוא צריך, ולא ישנא את עצמו, כי גם זה מדת הרע, שאדם מסתפל על עצמו תמיד בעין רעה, כאלו הוא הגרוע והמלכלך ביותר בעולם וכו', וכל זה ממדת הרע, וצריך לעקר ממנו את מדת הרע לגמרי, עד שיהיה נעשה פלו טוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבונו ז"ל התבטא פעם: "גאט איז תמיד גוט"^ב, וכמו שכתוב (תהלים קמה, ט): "טוב הויה לכל ורחמיו על כל מעשיו", והאדם צריך לדבק את עצמו בקונו, ולהרגיל את עצמו לילף בדרך ותברך, להיות טוב לכל, ותמיד להיות איש טוב ואיש חסד, ודבר זה ראינו אצל אנשי שלומנו היקרים, כל אלה שזכו להתבודד בכל יום עמו ותברך, זכו להיות אנשים טובים ויקרים, שתמיד רצו לעזור לזולתם, וזה סימן שנפש האדם קדושה, כי מי שרוצה רק לעזור לזולתו, סימן שנפשו מזככת, דבוקה וקשורה ושלובה בו ותברך, לא-כן מי שהוא איש רע, הוא תמיד רוצה לעשות רק רע לזולתו, ועל-כן אשרי מי שזוכה להגיע אל מדת הטוב ואז יירש את שני העולמות, עולם הזה — כי כלם יאהבו אותו, ועולם הבא — כי יזכה להשיג השגות אלקות "עין לא ראתה אלקים וזלתך יעשה למחכה לו" (ישעיה סד, ג).

ב) הקדוש-ברוך-הוא הוא תמיד טוב.

רב

מוהרא"ש נ"י אמר, שלהיות רב בישראל זוהי אחריות גדולה מאד מאד, ואיו זו סתם שררה של כבוד, אלא רב בישראל צריך להיות מורה דרך לעם ישראל, ללמד עמהם תורה, ולמסור את נפשו על קוצו של יוד, לראות שאנשי קהלתו יתנו לבניהם חנוף טוב, חנוף כשר, וימסר את נפשו שיהיה מקנה כשר בעיר, ותהיה בשרות המאכלים בדת וכדין ללא שום פקפוק, וימסר נפשו על כל פרט ופרט מעניני היהדות, וזה נקרא רב אמת, אבל מי שמחניף ל"בעלי-בתים", ומפחד מהם, זה אינו רב כלל, ומוטב לו לילך לחטב עצים, מאשר להיות רב בישראל, וכמו-כן הוא צריך להיות מוכן לקבל בזיונות ושפיכות דמים, ואף-על-פי-כן לא יתפעל מהם כלל, וזה רב אמת, ובנדאי רב חכם יודע לסבב את ה"בעלי-בתים" בצורה כזו, עד שיחזיר בהם תורה ויראת שמים בדרך אהבה, אבל הוא צריך להיות תקיף בדעתו, ולא לחנף אותם ואז יצליח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בכל הדורות, שהיו רבנים מפלגים במעלה מאד, ואף ששאנו אותם ה"בעלי-בתים", עם כל זאת בפנימיות לבכם אהבו אותם, למה? מפני שבפנימיות לבכם ידעו, שהרב הזה הוא ירא שמים גדול, ורוצה רק את רצונו יתברך, אף היצר הרע מתגבר מאד מאד, ועל-כן שפכו את זעמם על הרב, אף שידעו בפנימיותם, שהרב צודק, ועם כל זאת הרב לא התפעל מהם כלל, וכך צריך להיות רב בישראל, שילמד תורה בהתמדה גדולה, וילך ויבדק מה צריך לתקן בעיר, ומה חסר בה, וישתדל לסדר הכל עם אנשי העיר בדרך נעם, בדרך שלום ואהבה, ואז יצליח דרכו, אפלו שיהיו לו שונאים, לא-כן אם הרב הוא איש משחת, בעוונותינו הרבים, שכל כוננתו היא רק כבוד וכסף, הוא צריך לדעת שאף שה"בעלי-בתים" יאהבו אותו כלפי חוץ, אבל בפנימיות לבכם הם ישנאוהו, כי דבר זה ברור, אשר רק התורה אמת, כי התורה היא חכמתו יתברך, ואם רב בישראל לומד תורה בהתמדה רבה, ומוסר

נפשו בעבור התורה, אף שה"בעלי-בתי" מקרפים ומבזים אותו, אבל זה רק כלפי חוץ, כי בפנימיות לבכם הם יודעים, שהרב הזה הוא רב אמתי, ובינם לבין עצמם הם מדברים שזהו רב אמתי, רק בחוץ הם מבזים ומקרפים אותו, לעמת זאת רב צבוע, שאינו לומד תורה, ואין הולך לו בנפשו למסור את עצמו בעבור קיום היהדות, אף שכלפי חוץ ה"בעלי-בתי" אוהבים אותו ומחניפים לו, עם כל זאת בפנימיות לבכם הם שונאים אותו בתכלית השנאה, וביניהם הם מתלוצצים ממנו ואומרים שזה צבוע ולא רב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאת בני-אדם אי אפשר להטעות כלל, ואלו הרבנים שבדור הזה, אשר הם קלים, ריקים ופוחזים, עליהם ועל צוארם כל חטאות הקהלה, כי כל פונתם היא רק כסף וכבוד, ואוי למי שיהיו לגעת בתקציב ובכסף שלהם, ומכל שפן בכבוד שלהם, והם הם אשר גרמו לכל הקהלה, שתראה כמו שנראית.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י, מה נקרא רב אמתי — אדם שלומד כל היום תורה, ומסר את נפשו בעבורו יתברך, ואין לו שום רצון לכסף, אלא כל מגמתו לעזור לאנשים, הוא נקרא רב אמתי, וספר לנו על רבנים רבים יראי ה', שלמדו תורה כל היום, ומסרו את נפשם תמיד בעבור בני קהלתם, והלכו מבית לבית להתודע מה חסר שם, ואם היה צריך לעשות שלום בין איש לאשתו מסרו את נפשם בעבור זה, ולא הסתכלו על כבודם, ואם מצאו ופגשו איזה עני מקהלתם מסרו נפשם בעדו, שיהיה לו טוב, ובאפן ובצורה כזו כבשו את לבות ה"בעלי-בתי", וכלם אהבו אותם, ולבסוף אפלו שונאיהם עשו עמהם שלום, כי את בני-אדם אי אפשר להטעות, ואם רואים שהרב הוא תקיף בדעתו, ורוצה שיהא חנוף הילדים חנוף כשר, ומכל שפן שמשתדל שיהיה מקוה כשר וכשרות המאכלים, אזי יאהבוהו מאד מאד, אבל תכף כשיש לו פניות, אזי ישנאוהו בתכלית השנאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהפיר רב צדיק וירא שמים גדול מאד, הרב מעיר לאקאנבאף, רבי חיים מאיר אונגער, זכר צדיק לברכה, שלמד כל היום תורה, והיו מעילו ונעליו תמיד סמוכים למטתו, ותכף-ומיד כשרק שמע שאיזה יהודי בצער, קפץ ממטתו והתלבש, ורץ תכף-ומיד לקבץ נדבות בעבור היהודי האמלל, ופעם אחת בהיות מוהרא"ש נ"י ילד קטן, שלחו אביו אל הרב מלאקאנבאף לספר לו על איזה מקרה שיהודי נקלע לצרות, כי ידע אשר אצל רב זה יכולים להושע, והיה זה באמצע החורף, וקר מאד היה בחוץ, והנה בא מוהרא"ש נ"י אל הבית, ואמר לרבנית מה שאמר לו אביו, והרבנית אמרה שהרב ישן, אף תכף-ומיד כשרק שמעה את הספור, הלכה והעירה את בעלה (כי כך הזהירה, שבכל פעם שתזדמן איזו מצוה, תעירו ולא תחוס עליו כלל), ומחמת שמוהרא"ש נ"י היה ילד קטן, הלך אחר הרבנית, וראה שהפעלץ שלו מנח על הכסא סמוך לראשו וכן מגפיו, והוא ישן, והרבנית העירה אותו שצריכים לעזר למישהו, ותכף-ומיד קם בזריזות, נטל את ידיו, ותוך דקות ספורות התלבש, וכבר יצא מפתח ביתו, ורץ כילד צעיר, ומוהרא"ש נ"י שהיה עוד ילד קטן, רץ אחריו, וראה ממש כיצד הלך להעיר כמה אנשים לצרוף הענין, ודבר זה חקוק בזכרוננו עד עכשו, ואז ראה מה נקרא רב ביישראל, שכל מגמתו למסר את נפשו בעבור זולתו, וכן ספר לנו מוהרא"ש נ"י, שהיו הרבה רבנים שמסרו את נפשם בעבור טהרת המשפחה, ולמדו עם בני קהלתם בעניני טהרת המשפחה, והקפידו מאד מאד שיהיה להם מקוה כשר בעירה, ומסרו את נפשם בעבור זה ממש, והזהירו את הרבנית, שאם תהיה איזו שאלה, שתעירם מן השנה, כי בדבר כזה אסור לחכות כרגע.

וסיים מוהרא"ש נ"י: "מה נאמר אנון, מה שקורה אצלנו בעירה, אדם שלא שמש ולא למד, ורחמנא לישזבן, אין מקוה, אין חנוף ואין פשרות, ולכסוף נקרא רב ביישראל, ולבטח האדם הזה מעולם לא למד אפלו את ה"יורה דעה", כי הוא עם הארץ גדול".

ותמיד מזהירנו מוהרא"ש נ"י, שְׁנִשְׁמַר אֶת עֲצֻמְנוּ מִרְבָּנִים שְׁקֵרָנִים, וְכַשֵּׁיִשׁ לָנוּ שְׂאֵלָה, צָרִיף לִילֵף אֶל רַב כְּשֶׁר לְשֹׂאֵלוֹ, וְעַל דְּבַר זֶה הוּא תָּמִיד מְבַקֵּשׁ מֵאַתָּנוּ, שְׂאֵף אִם אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים אֶת הַדִּין, תָּמִיד צָרִיכִים לִילֵף אֶל רַב בֵּישְׂרָאֵל וְלִשְׂאֵל אוֹתוֹ, וְצָרִיכִים לְכַבֵּד רַב בֵּישְׂרָאֵל, אֲבָל אִם רוֹאִים אֶחָד צָבוּעַ, יֵשׁ לְבָרַח מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שְׂבוֹרְחִים מֵאֵשׁ, כִּי הוּא יוֹתֵר גְּרוּעַ וְכוּ' וְכוּ', כִּי הַמוֹן־הָעַם נִמְשָׁף אַחַר דַּעוֹת כּוֹזְבוֹת, וְעַל־כֵּן הוּא אֵשׁ בַּדְּבַר, וְרַב אֲמַתִּי אֵינוֹ מִפְּחָד לֹאמַר אֶת הָאֲמַת כְּפִי שֶׁהִיא, וְעַל־כֵּן מַה טוֹב וּמַה נָּעִים אִם נִדְּבַק אֶת עֲצֻמְנוּ אֶל רְבָנִים יְרֵאֵי הַשֵּׁם, רְבָנִים לומְדֵי תוֹרָה, רְבָנִים שְׂמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, דוֹקָא הֵם הֵם רְבָנִים כְּשָׂרִים, רְבָנִים צְדִיקִים, לֹא־כֵן אֵלוֹ שֶׁהֵם קָלִים, רִיקִים וּפּוֹחֲזִים, צָרִיכִים לְבָרַח מֵהֵם, וְלִדְעַת אֲשֶׁר הַלְבוּשׁ שֶׁעֲלֵיהֶם, הוּא כְּמוֹ מִרְדַּעַת עַל גְּבֵי חֲמוֹר (כַּמּוּבָא בַּסֵּפֶר הַמִּדּוֹת), רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְכָל הַצָּרוֹת שְׂבִדּוֹר הֵם גְּרָמוּ, כִּי בַּדְרָף כָּלֵל ה"בַּעֲלֵי־בַתִּים" הֵם קָרִירִים, וְאִם רוֹאִים שֶׁהֵרַב שְׁלֵהֶם קָר... אֵילוֹ פָּנִים יִהְיוּ לְכַנִּי הַקְּהֵלָה, וְאִם כֶּף נִרְאָה הֵרַב... מַה רוֹצִים כְּבַר מֵאַנְשֵׁי הַקְּהֵלָה, וּמַה יֵּאמְרוּ הֵם, אִם כֶּף נִרְאָה רַבָּם? ! וְעַל־כֵּן יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם, אַף אֵלוֹ הַמְּנַהֲיָגִים מוֹלִיכִים אוֹתָם שׁוֹלֵל, וּמְבִיאִים אוֹתָם לְגִיהֵנוּם, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן; הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יִשְׁמַר אוֹתָנוּ מֵהֵם וּמִהַמוֹנֵיהֶם.

וְסִפֵּר לָנוּ מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂרַבְנוּ ז"ל כְּשֶׁנִּכְנַס לְעִיר בְּרִסְלָב, הִתְנַה תְּנָאֵי עִם אַנְשֵׁי הַקְּהֵלָה, שֶׁהוּא רוֹצֵה אֶת הֵרַב שְׁלוֹ, וְהֵם הִסְפִּימוּ, וְהִבִּיא לָהֶם אֶת הֵרַב רַבִּי אֶהֱרָן מִבְּרִסְלָב, זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה, שֶׁהָיָה אִישׁ קְדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, אִישׁ דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרַבְנוּ ז"ל הִתְפָּאֵר עִמּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר: "אֵיף הָאֵב אֵיף גַּעֲבַרְעֵנְגֵט אֵיין כְּשֶׁרִין רַב"², וְהוּא סִדֵּר שֵׁם גִּטִּין, כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הֵרַבִּים, הָיוּ שֵׁם הֵרַבָּה פְּסוּלִים, וְכֵן קָדַשׁ קְדוֹשִׁין חֲדָשִׁים, כִּי הָיוּ שְׂאֵלוֹת קִשּׁוֹת עַל הַכְּתָבָה וְעַל הַקְּדוֹשִׁין וְכוּ' וְכוּ', וּמִמֶּשׁ עָשָׂה מִהַפְּכָה בְּעִיר.

(ב) הַבַּתִּי לְכֶם רַב כְּשֶׁר.

וְסִיּוּם מוֹהֲרָא שׁ נ״י, כִּי גַם הַיּוֹם יֵשׁ, תְּהִלָּה לְאֵל, רַבָּנִים כְּשָׂרִים,
אֲשֶׁר מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בְּשָׂבִיל אֲנָשֵׁי קְהֵלְתָּם, וּמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם
בְּעִבּוּר מְקוֹנָה כְּשֶׁר שְׂיֵהָיָה בְּעִיר, וְלוֹמְדִים עִם הַמוֹן-הָעַם טְהֵרַת
הַמְשַׁפָּחָה, וְכֵן מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְהַקִּים רֶשֶׁת חֲנוּךְ לְבָנִים וּלְבָנוֹת,
וְשִׂיְהִיו מְאֻכְלִים כְּשָׂרִים בְּעִירָה; אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֻלְקָם!

שְׂמֻחָה

מוֹהֲרָא שׁ נ״י אָמַר, אֲשֶׁר עַל נִקְדַּת הַשְּׂמֻחָה צָרִיךְ הָאָדָם לְמַסֵּר
אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי כָּל הַיְהוּדוֹת תְּלוּיָהּ בְּמִדַּת הַשְּׂמֻחָה, כִּי אֲמוּנָה וְשְׂמֻחָה
הוֹלְכוֹת יַחַד, כִּי הַמְּאֻמֵּן הָאֲמִתִּי בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, רְאוּי לוֹ לְשֻׂמַּח כָּל יְמֵי
חַיָּיו, וְאִפְלוּ אִם כָּבֵר עָשָׂה מַה שְּׁעָשָׂה וְחֻטָּא וּפְגָם בְּמָה שְׂחָטָא וּפְגָם,
עִם כָּל זֹאת מֵאַחַר שְׂעֻדֵן מְאֻמֵּן בְּמִלְךְ חַי וְקַיִם, רְאוּי לוֹ בְּזֶה בְּעֻצְמוֹ
לְשֻׂמַּח מְאֹד מְאֹד, וּבּוֹדָאי עַל-יְדֵי תַקְף הָאֲמוּנָה וְהַשְּׂמֻחָה יִזְכֶּה סוּף
כָּל סוּף לְצֵאת מֵהַבוּץ וְהַלְכֵלוֹךְ שְׁנֵפֵל בָּהֶם, וְיִזְכֶּה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
שְׂלֵמָה, כִּי הָאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ הִיא הַדְּבִקוֹת הָאֲמִתִּית, וְתַכְף-וּמְיָד
כְּשֶׁהוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, רְאוּי לוֹ לְשֻׂמַּח מְאֹד מְאֹד, וְהַשְּׂמֻחָה הַזֹּאת
תְּבַעֵר מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שְׂבָרָא עַל-יְדֵי עֲוֹנוֹתָיו, כִּי עַקֵּר הַקְּלָפוֹת
הֵם הָעֲצָבוֹת וְהָעֲצָלוּת, וּבְזֶה שְׂשֻׂמַּח, הוּא מְבַעֵר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא שׁ נ״י, אֲשֶׁר שְׂמֻחָה וְעֲצָבוֹת זֶהוּ הַבְּחִירָה שֶׁל
הָאָדָם, הֵינּוּ הַכֹּל הוּא מִיְדֵי שְׂמִים, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(נִדָּה טו:): אֹתוֹ מְלֵאךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַהֲרִיזוֹן לִילָה שְׂמוֹ, וְנוֹטֵל טְפָה
וּמְעַמִּידָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאוֹמֵר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
טְפָה זֶה מַה תְּהֵא עָלֶיךָ, גְּבוּר אוֹ חֵלֶשׁ, חֲכָם אוֹ טְפָשׁ, עֲשִׂיר אוֹ עָנִי,
וְאֵלּוֹ רְשַׁע אוֹ צְדִיק לֹא קָאֲמַר, עֵינֵן שָׁם; וּפְרַשׁ מוֹהֲרָא שׁ נ״י, שְׂזֶה

סובב על שמחה ועצבות, כי עקר גדלת הצדיק נמדדת כפי מדת השמחה והדבקות שיש לו בו יתברך, ולהפוך עקר גריעות הרשע היא העצבות שלו, שבוה מתבטאת הכפירות והאפיקורסות שלו, כי בזה שהאדם בעצבות, הוא מגלה את פנימיות לבבו, שהוא ככעס עליו יתברך, כמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן מב): עצבות היא שפועס עליו יתברך, ומתרעם עליו על שאינו עושה את רצונו, עין שם; נמצא, שעקר הבחירה של האדם היא רק בדבר מדת השמחה והעצבות, וזה הפרוש (דברים יא, כו): "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", הינו שבכל יום הקדוש-ברוך-הוא מוסר את היום לאדם, ואתה תעשה מזה ברכה או קללה, עצבות או שמחה, הינו כי הרי ממילא יעבר לך היום יהיה איך שיהיה, אם יהיה לך כסף או כבוד וכיו, או לא יהיה לך וכיו, ועל-כן מה ולמה לך להיות בעצבות, ולהמשיך עליך קללה, ראה להיות בשמחה, ותמשיך על עצמך ברכה, כי אין לך עוד יותר קללה מהאדם המסתובב בזה העולם ממרמר בעצבון ובמרירות עמקה, והוא מלא טענות וקשיות וספקות עליו יתברך, אשר דבר זה הורס לו את כל חיו, ולהפוך אין לך אדם מברך ומאשר בחיו כשהוא תמיד שמח, ואינו דואג שום דאגה, ואין לו שום קשיה עליו יתברך, והכל טוב וישר אצלו, כי אדם זה מרגיש כל מיני תענוגי גן-עדן בזה העולם, ועל-כן אשרי מי שבוחר במדת השמחה שהיא הברכה, ועובר את היום בשמחה, ואז חי חיים אמתיים, חיים שלמים ונעימים, לא-כן מי שבוחר במדת העצבות שהיא הקללה, וכל היום הוא מסתובב ממרמר, חיו אינם חיים כלל, והוא ממש כמו מת, רחמנא לצלן; ועל-כן אשרי מי שזוכה לבחור בטוב, שהוא מדת השמחה, והוא תמיד שמח, האדם הזה הוא המאשר ביותר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מוהר"ן ז"ל הרבה לדבר הרבה ממדת השמחה כי הבין שפני גדלת ההשגות הנוראות והנפלאות

שרבנו ו"ל רוצה להאיר בנו, אי אפשר לקבלן, כי אם על-ידי מדת השמחה, אשר היא הכלי המקבל בו כל מיני אורות, וכן כי הוא הבין והשיג היטב את כל הקורות עם בני-אדם בזה העולם, ואי אפשר להתחזק כי אם על-ידי מדת השמחה, ועל-כן ההכרח למי שרוצה לעבר את זה העולם בשלום, שישתדל להיות תמיד בשמחה, ומהרנ"ת ו"ל חדש הרבה ענינים נפלאים על מצות השמחה, והם מפזרים בספרו הקדוש והנורא "לקוטי-הלכות", ובפרטיות בהלכות הודאה (הלכה ו), שם מרחיב ברוח קדשו לדבר ממצלת השמחה, עין שם; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם, ובוחר בטוב שהוא השמחה האמתית, ואז יעבר את זה העולם בשלום.

שם

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר עבודת האדם בזה העולם, שיינה להשלים את השם שלו, ולהוציא מן הכח אל הפעל את כל הכחות המנחים בתוך השם שלו, עד שיהיה נכלל שמו בשמו של הקדוש-ברוך-הוא כביכול, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי מעניית, פרק ב'), ששמו יתברך משתף בשמנו כביכול, כי כשאדם זוכה לתקן את מעשיו ולהשלים עצמו בעבודת השם יתברך כראוי, אזי הוא מקבל שם טוב המאיר בכל העולמות למעלה ולמטה, וכמו שאנחנו רואים בחוש אצל כל הצדיקים, שהשם שלהם נשאר קדוש בין עם ישראל לדורות עולם, כי השלימו את עצמם בתכלית השלמות, ועל-ידי-זה קבלו שם קדוש ונורא מאד, בבחינת מה שכתוב (קהלת ז, א): "טוב שם משמן טוב", ואמרו על זה חכמינו הקדושים (שם בקהלת רבה), שהריח של שמן טוב הולך מחדר קטן לחדר גדול, אבל שם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו, עין שם; ולכן זו מעלה גדולה, כשאדם זוכה להתקרב לצדיק אמת

כֹּה, כִּי אֲזִי גַם הוּא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, וְכִמוֹ שְׂרֹאִים בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שְׁחֹסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה קָרָאוּ לְעֶצְמָם עַל שֵׁם רַבָּם, וְכִמוֹ שְׂאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו קָרָאוּ לְעֶצְמָם "חֹסִידֵי בְּרֶסֶלֶב", עַל שֵׁם רַבֵּנוּ ז"ל, וְזֶה הָיָה עֵקֶר הַגָּאוֹן וְהַתְּפָאֶרֶת שֶׁלָּהֶם, וְכִמוֹ שְׂמוֹהֵרֵנ"ת ז"ל חוֹזֵר פְּעָמִים רַבּוֹת בְּמִכְתָּבָיו בְּעָלִים לְתַרוּפָה: "תְּהִלָּה לְאֵל, אֲנַחְנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ, וְשְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ נִקְרָא עֲלֵינוּ" ... כִּי הָעֵקֶר שְׂיִזְכָּה הָאָדָם לְהִשְׁלִים אֶת שְׁמוֹ, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹ מְנַחִים כָּל הַפְּחוֹת וְהַסְּגוּלוֹת שֶׁלוֹ.

וְהַסְּבִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (עַיֵן שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן עה), שֶׁלִּכְּנֵן כְּשֶׁאֲחָד חוֹלָה מִסְּפָן, חָס וְשָׁלוֹם, עוֹשִׂים לוֹ שְׁנוֵי הַשֵּׁם, כִּי בְּתוֹךְ שְׁמוֹ שֶׁל הָאָדָם מְנַח כָּל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לַפְּעַל בְּיָמֵי חַיָּו, וְכִשֶּׁהוּא בְּמַצַּב מִסְּפָן וְכִבְר נוֹטָה לְמוֹת, חָס וְשָׁלוֹם, הָרִי נִרְאֶה שֶׁכָּבֵד עָשָׂה כָּל מָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְפִי שְׁמוֹ, וְלִכְּנֵן מוֹסִיפִים לוֹ שֵׁם, וְאוּלַי כְּפִי הַשֵּׁם הַזֶּה, יִהְיֶה לוֹ עוֹד מָה לְהִשְׁלִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזֶה יַצִּיל אוֹתוֹ מִן הַמִּיתָה, עַיֵן שֵׁם, וְלִכְּנֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם לַפְּעַל פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת כָּל יְמֵי חַיָּו בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּדִי שְׂיִשְׁלִים אֶת שְׁמוֹ בְּכָל בְּחִינוֹתָיו, וְיִזְכָּה לְשֵׁם טוֹב וְקָדוֹשׁ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְנֶצַח.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁזֶה מָה שֶׁמְבַאֵר בְּדְבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (עַיֵן לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן נט) עַל הַפְּסוּק (יְשַׁעְיָה נו, ה): "וְנִתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת", הֵינּוּ שְׂיִזְכָּה הָאָדָם לְשֵׁם טוֹב, שֶׁכָּל הַנְּפָשׁוֹת יִתְאוּוּ תְּאוּוּהָ לְהִיּוֹת נִשְׂרָשִׁים בְּשְׁמוֹ, כִּי הַשֵּׁם הוּא הַנְּפֶשׁ, בְּבַחֲיִנַת (בְּרֵאשִׁית ב, יט): "נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ", וְיִתְאוּוּ לְהִיּוֹת נִשְׂרָשִׁים בְּנִפְשׁוֹ, בְּבַחֲיִנַת (יְשַׁעְיָה כו, ח): "לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרֶךָ תֵּאֲוֹת נִפְשׁ", וּמִחֲמַת שֶׁהַשֵּׁם שֶׁל הָאָדָם הוּא בְּבַחֲיִנַת נִפְשׁוֹ מִמַּשׁ, לִכְּנֵן רַבֵּנוּ ז"ל גַּם אָמַר (עַיֵן לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן רס), שֶׁמְסִירַת הַשֵּׁם זֹהִי הַמְּסִירוֹת נִפְשׁ הַגְּדוּלָה בְּיֹתֵר, דִּהְיֵנוּ כְּשֶׁאֲדָם מוֹסֵר אֶת שְׁמוֹ, וְלֹא אֲכַפֶּת לוֹ עַל בְּזִיוֹן שְׁמוֹ, וְאֶפְלוּ אִם כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ עוֹמְדִים כְּנִגְדוֹ וּמְבֹדִים שְׁמוֹ בְּרֵאשׁ כָּל חוּצוֹת, הוּא מְמַשֵּׁךְ בְּעַבְדוּתוֹ עַבְדוּת-הַקְּדוֹשׁ

— לפרסם שמו יתברך בכל העולם כּלו, זה נחשב למסירות נפש הכי גדולה, והצדיק מציל את עם ישראל מפל מיני הריגות וגזרות אכזריות, רחמנא לצלן, על-ידי מסירות שמו שהוא נפשו, לכן אין זה פלא כּלל, שעל-פירב השם של הצדיק מבזה מאד בחיים חיותו בעולם הזה, כי הצדיק מרצונו הטוב מוסר את שמו בשביל טובת עם ישראל, להציל אותם מגזרות, חס ושלום, ורק אחר הסתלקותו לחיי עולם הבא, אזי נתקדש שמו בכל העולם כּלו, וזה נשאר קדוש וטהור בלבבות בני ישראל לדורות עולם לנצח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (עין מדרש שחר טוב, תהלים קיד, ד), שאחת מן הזכיות שהוציאה את עם ישראל ממצרים — בזכות שלא שנו את שמם, ולא החליפו שמותיהם לשמות הגוים, כי על-ידי שהאדם מחזיק בשמו הקדוש, ורוצה רק לפעל הפעלות הטובות המשרשות בשמו, על-ידי-זה הוא יכול להחזיק מעמד אפלו בתוך עמק הטמאה והקלפות, כי תמיד יזכר בו יתברך על-ידי שמו שהוא באמת חלק משמו יתברך, וכדברי חכמינו הקדושים הנ"ל, ששמו יתברך משתף בשמנו, וזהו (שמות א, א): "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" וכּו', הינו שעקר הקיום של עם ישראל במצרים היה על-ידי קדשת שמותם, שזהו עקר שרש נפשם בקדשה, וזה גם מה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים נד), שאחד מן הדברים שקדמו לבריאת העולם הוא שמו של משיח, שמו של משיח דיקא, כי קדשת שמו מאיר לעם ישראל בכל הדורות, וכלם מקוים ומחכים תמיד לביאתו שיבוא בקרוב דיין לגאלנו מפל צרותינו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמחמת שהשם של האדם זה עקר כחו בחיים, לכן צריכים להזהר מאד לתן שם אחר צדיק אמתו ולא השמות החדשים הנהיגים היום בעולם, כמו: תאנה ורמון וכּו', וכּו', כל מה שעולה על דעת האדם, כי אחר-כך יכולות לצמח לילד בעיות בחיים, חס ושלום, מחמת שקראו לו שם בלתי הגון, והזכיר

מוהרא"ש נ"י את דברי הרב הקדוש רבי אלימלך זי"ע בספרו "נעם אלימלך" (פרשת במדבר, בדבור המתחיל: "שאו את ראש וכו'), שהשם יתברך ברוך הוא גזר בבריאת העולם, שיהיו כף וכף שמות ראובן, וכף וכף שמות שמעון, ועתה פשנתגלגל איזה אדם בעולם, ונותנים לו שם על שם צדיק אחד שהיה כבר בעולם, זה גורם לאיש הזה, שיהיה גם-כן צדיק, מחמת שנתעורר האור של הצדיק שהוא בעולם העליון וכו', עין שם; הרי בנתינת השם צריכים לדקדק לתן שם אחר צדיק אמתי, ולכן כדאי תמיד להתיעץ עם איש צדיק ובעל רוח-הקדש לפני שנותנים שם לילד, כי הצדיק בודאי יתן לו עצה טובה, שייכנס כחות עצומים בתוך הילד לפעל פעלות טובות בזה העולם להשם יתברך ולתורתו הקדושה, ויזכה להצליח מאד בתיים; אשרי הזוכה לקדש את שמו המשתף בשמו של הקדוש-ברוך-הוא בזה העולם כראוי.

שמונה-עשרה

מוהרא"ש נ"י אמר, שזוהי עבודה גדולה מאד שהאדם יזכה להתפלל תפלת "שמונה-עשרה" נקיה, דהינו שיתפלל עם מחשבות קדושות וטהורות, דבקות באותיות התפלה, ומהתחלה עד הסוף לא יחשב רק מחשבות התבות שהוא מוציא מפיו, כי דיקא אז בשעת "שמונה-עשרה" באים לאדם כל מיני בלבולים ומחשבות זרות, ורוצים לבטל אותו מפונתו, ואפלו מחשבות של קדשה, כמו: כמה תורה ילמד, וכמה ספרים יפיץ היום, הכל נחשב למחשבות זרות בתוך ה"שמונה-עשרה", וכבר אמר הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שלמשיח תהיה עבודה קשה מאד להכניס ביהודי שמונה-עשרה נקי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדיקא בתוך ה"שמונה-עשרה" באות כל המחשבות האלו, כי אז האדם עומד בעולם האצילות, וכמבאר בכתבי האריז"ל, שארבעת חלקי התפלה הם כנגד ארבעה עולמות, מפרשיות הקרבנות עד "ברוך שאמר" הוא בעולם העשיה, מ"ברוך שאמר" עד "ישתבח" הוא בעולם היצירה, מברכת "יוצר אור" עד "שמונה-עשרה" הוא בעולם הבריאה, ו"שמונה-עשרה" הוא בעולם האצילות, והנה כל זמן שהאדם עומד בעולמות התחתונים, אזי יכול להיות שיצמצם את מחשבתו יותר על מה שהוא אומר, כי בפסוקי הקרבנות הוא יכול לצייר בדעתו את כל עבודת הכהנים בבית המקדש ומעשי הקרבנות, שהם מעשים גשמיים, וכן מזמורי שבח ותהלה ופסוקי דזמרה או שבחו של מקום ב"יוצר המאורות" בכל זה יש לאדם תפיסה והשגה, אבל ב"שמונה-עשרה" שהוא עומד בעולם האצילות, מחמת גדל ועמק המשג, היצר הרע בא לבלבל את האדם בכל מיני מחשבות זרות, לכן צריך להיות גבור חיל לעמד חזק כנגדו, ולהכניס את מחו בכונות התבות, ולא לתן למחשבתו מקום ללכת אנה ואנה בכל מיני עסקים ועבודות שונות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-ידי תפלת "שמונה-עשרה", האדם יכול לבחון את עצמו היכן הוא אויזו במדרגות הקדשה ובעבודת השם יתברך, כי ככל שאדם זוכה לקדש ולטהר את מחו, אזי תפלת ה"שמונה-עשרה" שלו יותר ברויה ומזככת, והוא יכול לכונן בה היטב מתחלת התפלה עד סופה, מה שאין פן מי שעדין עומד מחוץ לקדשה, אזי כל ה"שמונה-עשרה" שלו מבלבל מאד בכל מיני בלבולים ומחשבות זרות, וזה להזכיר לו, שעדין יש לו לעבד על עצמו מאד, ולדבק את מחו בהשם יתברך באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל הצדיקים הגדולים, שכל פונות האריז"ל הן אצלם פרוש המלות, אזי כל תפלת ה"שמונה-עשרה" הולכת אצלם בדבקות אחת גדולה, ואינם מכניסים בתוך מחשבתם שום מחשבה אחרת בשעת התפלה, ואם באיזה זמן נכנסת בהם איזו

מחשבה זרה, הם מוצאים את השם יתברך גם בתוך המחשבה הזרה, ומבינים תכף-וימיד איזה רמז בזה, למה נפלה בדעתם מחשבה כזאת בשעת התפלה, והם מעלים את המחשבה הזו להשם יתברך, כי כל מחשבה היא באמת קומה שלמה, ואינה דבר פשוט כלל, והצדיקים יודעים שבתוך המחשבות הזרות מנחים דברים גדולים מאד, והם נשמות ונצוצות המבקשים תקוה, ודיקא בשעת התפלה באים לאדם, כדי לקבל את תקונם, כי הלא הצדיק הוא מכרח לעסק עם בני-אדם, ולהוריד עצמו אליהם, ולשמע כל ספוריהם שמספרים מהרחוב, וכל הלכות והנהגה שנעשים בחוץ, ואף-על-פי שאין זה עושה שום רשם כלל אצל הצדיק, כי מחו דבוק בו יתברך לגמרי, אבל לפעמים מחשבות כאלו באות לצדיק, כדי שיעלה אותן ומצא להן תקוה, ולכן אם באיזו פעם מגיעות מחשבות זרות לצדיק באמצע תפלתו, הוא יודע תכף-וימיד איך להעלות אותן ולעשות מהן עבודה שלמה להשם יתברך, ואין זה מבבל אותו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שיש ענין להאריך קצת בתפלה, ולתן לעצמו מקום לכון בראוי, וכמבאר מזה בספרים, שיש ענין להאריך בכל ברכה של ה"שמונה-עשרה" לכל הפחות דקה שלמה, אבל אף-על-פי-כן אין שום ראיה מאריכות התפלה של האדם על הפונה שיש לו, כי יש אחד מאריך מאד בתפלתו, ואריכותו היא מחמת כל המחשבות הזרות והבלבולים שיש לו בתוך "שמונה-עשרה", כי בכל רגע באות במחשבתו עסקים וענינים אחרים, והמחשבות אינן מניחות לו לגמר את התפלה, ובפרט כשאדם מתחיל לעשות כל מיני תנועות שונות ומזוזות בתוך תפלתו, זה סימן שעכשו הוא חושב כל מיני מחשבות זרות, והן גורמות לו תנועות אלו, כי מי שדבוק מאד בתבות התפלה, וכל מחו וכונתו קשורים ודבוקים בו יתברך, אינו צריך לעשות שום תנועה כלל, רק הוא עומד כעבד לפני המלך באימה ויראה גדולה ואין נכרות עליו שום תנועות חיצוניות מבחוץ כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בהיותו בבית-הכנסת של חסידי ברסלב בירושלים בראש השנה, התפלל לידו איש אחד שחשבוהו כלם לעובד השם גדול, וספרו עליו גדולות וכו', ועמד "שמונה-עשרה" כארבע שעות, וכל האנשים שהיו שם התפעלו מאד מדבר כזה, שאדם יעמד "שמונה-עשרה" כארבע שעות בראש השנה, אבל מוהרא"ש נ"י, שעמד לידו ראה והבחין, שהכל צחוק בעלמא, כי איש זה היה מכסה בטליתו כל הזמן, ותחת הטלית החזיק "לקוטי-מוהר"ן" קטן, וכל הזמן היה מעין ב"לקוטי-מוהר"ן", ומחמת זה היה נראה כמאריך בתפלתו, ובדרך כזו אנשים מערימים על אנשי העולם, כי פאן חושבים אותו לאיזה עובד השם נורא ונפלא מאד, ובאמת כל העבודה שלו היא רק להטעות בני-אדם שיחזיקו ממנו, ואשרי מי שאין לו שום פונות ומחשבות אחרות בתפלתו, רק לדבק עצמו בו יתברך באמת, כי אז יראה דברים נוראים ונפלאים מאד שיפעל בתפלתו, ויתקבלו כל דבריו לפניו יתברך לרחמים ולרצון; אשרי מי שזוכה להתפלל תפלה כזו.

שואה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמצוה לדבר בכל יום מהשואה עם בנינו ובנותינו, לספר להם כל מה שקרה לעם ישראל, ולא כמו אלו שטוענים, שצריכים לשכח את זה, כי מה לנו לפל בדתנו ולהחליש את עצמנו, אדרבה בזה שמדברים ומספרים ממה שקרה לעם ישראל בשואה, בזה מקימים מצות עשה של "זכור את אשר עשה לך עמלק" (דברים כה, יז), כי העמלקים האלה הרגו ורצחו בכל מיני מיתות משנות את עם ישראל, ועל-פן צריכים לדבר מזה תמיד, כדי לידע איך לתעב אותם לגמרי, ושלא תהיה לנו שום

שיכות עם העמלקים הארורים האלו, ולא לקחת לתוך ביתו שום דבר מהתוצרת שלהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שעבר את השואה, מצוה עליו לכתב ספר, ולספר את כל מה שראה ושמע ועבר עליו, ואפלו אם אינו בר הכי לכתב ספר, עליו לילף אל איזה סופר, שיכתב בעבורו את הספר, וזהו בכלל מצות זכירת עמלק, ושכרו ירבה מאד, כי גם עכשו כבר נמצאים רשעים ארורים הרוצים להכחיש את כל ענין השואה, כאלו אף פעם לא קרה דבר כזה, ומכחישים זאת עכשו, בשעה שמסתובבים לאלפים ולרבבות אחינו בני ישראל, שבאמת עברו את השואה, ועדין חקוקות על ידיהם כתובות קעקע עם מספר הזהוי שלהם, שדבר זה רואים בחוש, ומכל שכן מה יהיה בדור הבא, שיקום דור שישפח מזה לגמרי, ועל-כן אשרי מי שכותב ספר בענין השואה, ודבר זה ידליק גם אור אדם לידע, להודיע ולהודע, איך שצריכים להתרחק מכל הגוים בכלל ומהעמלקים הארורים בפרט, ואין לנו שיור אלא התורה הזאת, ואנו צריכים לדבק את עצמנו רק אל חכמים וצדיקים אמתיים ולשמע בקולם, ואין לנו שום עסק עם גוים ערלים, אשר כלם רוצחים, כמאמרם ז"ל (ספרי, בהעלותך ט, י, הביאו רש"י ז"ל וישלח לג, ד): "אמר רבי שמעון בר יוחאי, הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב", ויש על זה פתגם עממי, שזוהי הלכה ברורה שאין עליה חולקים.

ואין שיחה, ספור או תורה שמוהרא"ש נ"י אומר ברבים, שלא יזכיר את רשעות הגוים בכלל ואת רשעות העמלקים הארורים בפרט, אשר מי שרק שומע את הספורים האלו שעשו לעם ישראל, תסמנה שערות ראשו מרב צער, אימה ופחד שסובבים את האדם בשעה ששומע כל זאת.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, אשר בשנים הקודמות התאכסנו אצלו כמה אורחים שעברו את השואה, וספרו לו ספורים שזעזעוהו מאד

מאד, והיה אדם אחד נמך קומה שעבר את שבעת מדורי הגיהנום, והיה כמה פעמים על סף המות, וכפסע היה בינו לבין המות, וכרגע האחרון תמיד נצל, והיתה הרפו לספר שעות ארכות למוהרא"ש נ"י מה שעבר, ושניהם בכו וכששאלנו אותו, מדוע עליו לשמע את הספורים האלה, עד שיזעזעו אותו לגמרי, כי אחר ספורים כאלה היה מזעזע כמה ימים, ענה ואמר לנו: "ראשית, זו היתה מצוה גדולה לשמע את היהודי הזה שנשאר לבדו בלי אשה וילדים, והיה מסכן עד מאד, והיה צריך מישהו שיוכל לספר לו את כל אשר עם לבו, ועל-כן בזה ששמעתי את ספוריו, הרגשתי שאני מגולל מלבו אבנים כבדות, כי כל מה שנשאר לאדם זה היו הספורים, והוא התחלק עמי בזכרונותיו", ואף שיהודי זה היה חדוש גדול בהתמדה, ולמד שעות ארכות בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, עם כל זאת מפעם לפעם היה צריך להסיר מלבו אבנים כבדות, ועל-כן שמע אותו מוהרא"ש נ"י בחפץ לב, כי רצה לעזור ליהודי להקל ממנו יסוריו, וכאמור היה יהודי זה תלמיד חכם גדול, אף אבד אשה עם חמשה ילדים בעת המלחמה, והטעם השני אמר לנו: "בזה שאני שומע את הספורים, אני מקיים את מצות זכירת עמלק, אשר מצות הזכירה היא — שיזכר זאת האדם תמיד, ולא ישכח אף פעם, כי בדרך כלל כשבני-אדם שומעים ספורים מהשואה, הם שוכחים אותם אחר-כך, ואומרים: 'לא, זה כבר לא יקרה, הגוים של היום כבר יותר טובים'... ועל-כן מצוה לשמע את זה תמיד, כדי שגלמד בעצמנו ונלמד את בנינו ובנותינו, שיתרחקו מהגוים לגמרי, כי אין לנו שום עסק עמהם כלל, ונדע כי הגוים הם רוצחים, כי סתם גוי הוא רוצח, ואסור להתיחד עמו, כמובא בגמרא ובשלחן ערוך, ואין על הלכות אלו שום חולקים, ומי שרק מסתכל בספרי שאלות ותשובות ימצא מאות ואלפי ספורים בדיני התרעונויות, שאדם נסע עם בעל עגלה לעסקיו, ובדרך עמד וקם עליו בעל העגלה שהיה גוי, רוצח, והרגו, ספורים כאלו יש הרבה עד מאד בכל ספרי השאלות ותשובות של משך מאות שנים, ועל-כן עלינו להזהר מאד שלא תהיה לנו שום שיכות וחלק עם הגוים, ובפרט עם העמלקים

הָאָרוּרִים, הַרוֹצְחִים, אָסוּר לְקַנּוֹת מֵהֶם שׁוּם דְּבָר, וּמִכָּל שָׁכֵן שָׁאָסוּר לְהִסְתּוֹבֵב בְּמַדִּינַתָּם”.

וְתָמִיד אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי סִפְנֵה גְדוּלָה לְהִיּוֹת בְּמַדִּינַתָּם שֶׁל הַעֲמֻלָּקִים הַגֵּרְמָנִיִּים, יִמַּח שְׁמֵם וְזָכְרָם, וּמִי שֶׁעוֹמֵד עַל אֲדַמְתָּם הָרִי הוּא מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, כִּי בְּכָל רִגַע וְרִגַע יִכּוֹלֶה לְהִיּוֹת שָׁם רְעִידַת אֲדָמָה, וְכֻלָּם יִבְלְעוּ לְתוֹכָהּ, וַיַּעֲנִשׁוּ בְּסִקְלִיָּהּ, שׁוֹרְפָהּ, הָרֵג וְחָנֵק, כִּי בָּא יְבוֹא הַרְגַע וְהַשְׁעָה, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִנְקֵם אֶת נַקְמַתְנוּ וְכָל הָעוֹלָם יִרְאוּ, שְׁכָל הָאָמָה שֶׁל הַעֲמֻלָּקִים תִּמְחַק כְּלִיל, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁשׁוֹהָה בְּמַדִּינַתָּם, הוּא מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, כִּי בְּכָל רִגַע וְרִגַע יִכּוֹלֶה לְהִיּוֹת שָׁם רְעִידַת אֲדָמָה, וְזֶהוּ פֶּחַד גְּדוֹל לְהִיּוֹת שָׁם.

וְתָמִיד מְזַהֵרֵנוּ מְאֹד מוֹהֲרָא"ש נ"י, לֹא לְקַנּוֹת שׁוּם דְּבָר מִתּוֹצֵרַת הַעֲמֻלָּקִים הָאָרוּרִים הָאֵלֹהִים, וּבְכַדָּאֵי לְקַנּוֹת דְּבָרִים אֲפִלוּ בְּיָקָר, אֲבָל הַעֲקָר שְׁלֵא יִהְיוּ מִהַעֲמֻלָּקִים הָאָרוּרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂכַדָּאֵי לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל יוֹם עַל תְּמוּנוֹת שֶׁל הַשׁוֹאָה, אִף שְׁזֶה מְזַעֵזַע אֶת הָאָדָם לְגַמְרִי, עִם כָּל זֹאת תִּפְגַּס בּוֹ שְׁנֵאָה לְעַמֻּלָּקִים הָאָרוּרִים הָאֵלֹהִים, כִּי בְּזֶה שְׂמִסְתַּכְּלִים עַל תְּמוּנוֹת זְנוּעָה, מֵהַ שֶׁעָשׂוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הִרְגוּ וְרָצְחוּ אֲנָשִׁים, נְשִׁים וְטַף בְּכָל מִיָּנִי מִיְתוֹת מְשֻׁנוֹת, בְּזֶה גִדַּע מִי הֵם הַגּוֹיִם, וְאֵל מֵהֶם מְסֻגְלִים, וּבְכַרְט הַעֲמֻלָּקִים, יִמַּח שְׁמֵם וְזָכְרָם, תִּפְּח רִיחָם וְנִשְׁמַתָּם.

שְׁפִלוּת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁעָקַר הַשְּׁלֵמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא — לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל מַדַּת הָעֲנוּוָה, וְאִין לָךְ עוֹד יְפִי בְּמַדּוֹת כְּמוֹ מַדַּת

הַעֲנוּה, וְסִימָן שֶׁל עֲנוּה הוּא כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (בַּמִּדְבָּר יב, ג): "וְהָאִישׁ מָשָׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה", עָנּוּ וְסִבְלָן, עֵינַי שָׁם, כִּי בָזָה שֶׁהָאָדָם שֶׁפֶל בָּרָךְ, וּמִחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ לֹלֵא כְּלוּם, אִז הוּא סִבְלָן גְּדוֹל, וְסוֹבֵל כָּל הַבָּא עָלָיו; וְחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (סִנְהֶדְרִין פח): אִיזְהוּ בֶן עוֹלָם הַבָּא — עֲנוּתָן וְשֶׁפֶל בָּרָךְ; וְכֵן אָמְרוּ (שָׁם מג:): מִי שֶׁדַּעַתוֹ שֶׁפֶלָה, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב כָּל הַקְּרִבָּנוֹת כָּלָם; כִּי מִדַּת הַעֲנוּה הִיא מֵהַמְּדוּת הַיְפּוֹת בְּיוֹתֵר, וְרַבֵּי חַיִּים וִיטָאל ז"ל מְבִיא בְּ"שַׁעֲרֵי קִדְשָׁה", אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל אִיזוֹ הַשְּׂגָה רַחֲנִית, כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲנוּה וְשֶׁפֶלוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עב): סִימָן שֶׁאָדָם מְקָרֵב אֶצֶל צְדִיק אֲמֵת הוּא — כְּשֶׁנוֹפֶלֶת עָלָיו שֶׁפֶלוֹת, זֶה סִימָן שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב אֶל צְדִיק אֲמֵת, מֵה שְׂאִין בֶּן כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ בְּאָדָם גְּדוֹלוֹת וְיִשׁוּת, זֶה סִימָן שֶׁמְקָרֵב אֶל שֶׁקֶרֶן.

וְסִימָן מוֹהֲרָא"ש נ"י: וְאִף שֶׁאֵנוּ רוֹאִים שְׂיִישׁ שְׂזוּכִים לְהִתְקָרֵב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְנִכְנַסְתָּ בָּהֶם יִשׁוּת וְגֵאוּה, וּמִדְּבָרִים בְּלִשׁוֹן הַתְּפָאֲרוֹת וּבְגִדְלוֹת וְכוּ', זֶה סִימָן שֶׁעֲדִין אֵינָם מְקָרְבִים אֶל רַבְּנוּ ז"ל כָּלֵל, אִף שֶׁנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, אִף-עַל-פִּי-כֵן אֵינָם מְקָרְבִים כָּלֵל, וְהַכֵּל דְּמִיּוֹן גְּדוֹל, כִּי רַק זֶה הַסִּימָן שֶׁמְקָרֵב אֶל רַבְּנוּ ז"ל — כְּשֶׁנוֹפֶלֶת עָלָיו שֶׁפֶלוֹת וּבּוֹשָׁה גְּדוֹלָה, כִּי כְּשֶׁאִין לוֹ בּוֹשָׁה, שֶׁפֶלוֹת וְעֲנוּה, הֲרִי סִימָן שֶׁאֵינוּ מְקָרֵב אֶל רַבְּנוּ ז"ל כָּלֵל, וְאֶפְלוֹ שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּזֶה שֶׁמְקָרֵב, כָּל זְמַן שֶׁאִין לוֹ מִדַּת הַעֲנוּה וְהַשֶּׁפֶלוֹת, וּמִדְּבָר בְּלִשׁוֹן שֶׁל הַתְּפָאֲרוֹת, הֲרִי זֶה סִימָן שֶׁאֵינוּ מְקַבֵּל מִרַבְּנוּ ז"ל כָּלֵל, וְהַכֵּל דְּמִיּוֹן, וְהוּא סֵתֵם קוֹרָא לְעֲצָמוֹ עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, וְאִף מִטְעָה אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת אַחֲרִים.

(וְדַבֵּר זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י מִחֲדִיר תְּמִיד בְּתִלְמִידָיו, שֶׁיִּדְעוּ שֶׁהִתְקָרְבוֹת אֶל רַבְּנוּ ז"ל צְרִיכָה לְהִבְיָאֵם אֶל מְדוּת טוֹבוֹת וְלֹא הַהִפּוּךְ, כִּי עַקֵּר הַמְּדוּת הַטּוֹבוֹת הִיא מִדַּת הַעֲנוּה, הַשֶּׁפֶלוֹת

והסבֵּלנות, ולהתנהג בנמוס ובדרך ארץ גדולה כלפי הזולת, ואז כְּשֵׁי לְאָדָם מִדַּת הָעֲנוּהָ, יֵדַע שֶׁהוּא בְּאֵמֶת מִקְרֵב אֶל רַבּוֹנוֹ ז"ל).

ופעם אחת במוצאי-שבת-קדש הרבה מוהרא"ש נ"י לדבר ממדת הענוה, ודבר אז מדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסח): כְּשֶׁבָּאָה לְאָדָם גְּדֻלוֹת, סִימָן שֶׁתּוֹבֵא לוֹ צָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁתּוֹב (משלי טו, יח): "לִפְנֵי שֶׁבֵר גָּאוֹן", וְכֵן כְּשֶׁהוּא שָׁפֵל, סִימָן שֶׁיּוֹבֵא לְכָבוֹד גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁתּוֹב (שם טו, לג): "וְלִפְנֵי כְבוֹד עָנוּהָ".

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה בגדלות אמר הקדוש-ברוך-הוא: אֵין אָנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר (סוטה ה.), ובו ברגע שאדם עוקר את עצמו ממנו יתברך, הרי כאלו עובד עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שם ד:): כָּל אָדָם שֵׁיִשׁ בּוֹ גִּסּוֹת הַרוּחַ, כְּאִלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, וְכִשְׁנִסְתַּמֵּת מִמֶּנּוּ אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזּוֹ בּוֹדָאֵי תּוֹבֵא עָלָיו צָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, וְלִהְיוֹת בְּשֵׁאֲדָם מְבִטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וְיִוֹדַע שֶׁהוּא אֵינוֹ כְּלוֹם, הֲרִי זֶה מִשְׁרָה עָלָיו שְׂכִינַת עִזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִשְׁהִשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עָלָיו, אִזּוֹ נִמְשָׁכוֹת עָלָיו כָּל מִינֵי יְשׁוּעוֹת, וְכִמְאֲמָרָם ז"ל (דרך ארץ רבה, פרק ו'): כָּל מִי שֶׁדַּעַתּוֹ שָׁפֵלָה, הִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִילוֹ מִן הַפְּרַעְנוֹת, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְעַבֵּד הַרְבֵּה עַל נִקְדָּה זוֹ לְבִטֵּל אֶת יִשׁוּתוֹ וְגֵאוּתוֹ וְלָבוֹא לִידֵי עָנוּהָ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי העצה הטובה ביותר לאדם שלא יבוא לידי גאות וגדלות כשמכבדים אותו בכבוד כלשהו — שִׁיבָּזָה אֶת עֲצָמוֹ, הֵינּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עֲצָמוֹ יְבִזָּה וְיִשְׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יַעֲשֶׂה הַכְּבוֹד שׁוֹם רֶשֶׁם אֲצָלוֹ, מֵאַחַר שֶׁמְבִיִּשׁ וּמְשִׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב רבי שמעלקא הֵיזָה צָרִיף לְהַגִּיעַ אֶל עִיר נִיקְלִשְׁבוּרְג לְהַתְּמַנּוֹת לְרַב הָעִיר, וְחָפָה לוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל, אָף קִדְּם שׁוֹנְכָנֵס לְעִירָה, סָגַר אֶת עֲצָמוֹ בְּחֶדֶר מִיְחָד, וְשָׁהָה שָׁם זְמַן רַב, וְהַגְּבֵאֵי הָיָה סָקֵרְזֵן, וְעַמֵּד סְמוּף לְדַלֵּת לְשִׁמְעַע מַה יְכוֹל הַרְבֵּי לַעֲשׂוֹת

בעת פזאת? ושמע שחוזר לעצמו מלים אלו: "ברוך ה' רבי"...
 "ברוכים הבאים רבי צדיק וקדוש הדור"... וכן הרבה שבחים רבים
 עליו, והיתה פליאה נשגבה בעיני הגבאי, איך שרבו משבח את
 עצמו כל-כך, וכשיצא, העז פניו לשאלו: "מה זה ועל מה זה", ענה
 ואמר לו הרב רבי שמעלקא, זכותו יגן עלינו, בפשיטות ובענוה:
 "הלא כשאפגס לעיר, כלם יכבדו אותי, וכל אחד מהרבנים יאמר
 לפני שבחים אלו, אזי הקדמתי לומר לעצמי שבחים אלו, כדי שלא
 יעשו עלי שום רשם, כי הכל הכל הבליים מה שבני-אדם משבחים
 את זולתם".

וכן ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בשמחת תורה היו שמחים
 מאד התלמידים בבית מדרשו של רבי יצחק בלוזר מפעטערבורג
 ז"ל, שהיה מגדולי בעלי המוסר (ותלמידו של רבי ישראל סלנטר
 ז"ל), ובתוף השמחה והרקודים הגביהו התלמידים את רבי יצחק
 על פסא, ורקדו עמו כדרך בני-אדם המגביהים חתן ורוקדים עמו,
 ואחרים מהתלמידים ראו שרבים ממלמל לעצמו, והטו אזנם, ושמעו
 ששלב בתוף הנגון ששרו אז התלמידים מלים אלו: "טראגט די
 נבלה... טראגט די נבלה"א... כי לא רצה להנות מהכבוד שכבדוהו,
 ועל-כן בזה את עצמו כאלו נושאים נבלה...

ואמר מוהרא"ש נ"י: בזה שאדם מבזה את עצמו תמיד, אז
 אף פעם לא יבוא לידי גדלות וגאונה, ועל-ידי-זה ימשיך עליו
 הקדוש-ברוך-הוא כבוד גדול; אשרי מי שזוכה לשים על לבו
 דברים אלו, ואינו מטעה את עצמו באיזו גאונה וגדלות, אשר יביאו
 לו רק צרות ויסורים, כי יותר טוב להמשיך את עצמו תמיד אל
 ענוה ושפלות, ואז יזכה לכל מיני ישועות והשפעות טובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת בדורותינו אלו לא היו צריכים
 לעבד כלל על מדת הענוה, כי בשלמא בימים הקודמים, שהיו

צדיקים כאלו, שהיו נקיים לגמרי מכל חטא ועון, והיו בקיאים בכל התורה כלה וכו', לכן אצלם הייתה עבודה גדולה להגיע אל מדת הענוה, אבל היום, בעוונותינו הרבים, שאנחנו נראים כמו שנראים — מלאים חטאים, עוונות ופגמים, רחמנא לצלן, אם-כן אין אנו צריכים יותר ממראה (שקורין "שפיגל") ולהסתכל היטב בעצמנו, ולהזכיר לעצמנו, איך היינו נראים לפני כמה ימים ושנים, ואיך עשינו כל מיני חטאים ועברות שבְעוֹלָם, ואם-כן איך שיך שיכנס באדם אפלו משהו מגאות וישות, הלא אינו שום דבר כלל, ואם היה האדם עושה לעצמו חשבון כזה, אזי אף פעם לא היה מתרחק מצדיקי האמת שבדור, רק היה תמיד בא ומתקרב אליהם, ומבטל כל ישותו לפנייהם לגמרי, והיה שותה בצמא את דבריהם, ומחיה את עצמו בהם מאד, ולכן תכף-ומיד כשרואים שהאדם מתרחק מהם, ומתחיל גם לדבר עליהם ולרדף אותם, ולהוציא עליהם שם רע וכו', זה סימן שהאדם הזה עדין מנח בתוך לכלוף וטנוף מעשיו, וצריך רחמים גדולים שיזכה לעבר את כל ימי חייו בשלום ובשלחה, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, וזוכה להכניס את מדת הענוה בעצמו, כי אז ירגיש מתיקות אחרת כל ימי חייו.

תורה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אין לה עוד טוב, ערבות ונעימות בחיי האדם כמו למוד התורה הקדושה, ומי שמרגיל עצמו ללמד בכל יום תורה, הרי מרגיש כל מיני טעמים נעימים בחייו, כי עקר החיים האמתיים הוא למוד התורה הקדושה, והבעל-דבר יודע זאת, על-כן הוא עושה כל מיני פעלות בעולם, שהאדם יתרושל מלמוד התורה הקדושה, וצריכים למסור את נפשו לעשות בכל יום ויום התחלה חדשה ללמד את התורה הקדושה, אשר על ידה דיקא הוא

זוכה להיות דבוק בו יתברך, כי התורה היא חקמתו יתברך כפיכול, וכשאדם מכניס את עצמו בתוך התורה הקדושה נמצא שמכניס עצמו בתוך חקמתו יתברך, ואין למעלה מזה, כי זוהי המדרגה הגבוהה ביותר לזכות אליה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר למוד התורה הקדושה נחלק לארבע בחינות: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, והם כנגד ארבעת העולמות: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, ומי שזוכה ללמד בכל יום אלו ארבעת הלמודים, ממשיך על עצמו אור מארבעת העולמות, ומאיר לו מחו באור נורא ונפלא עד מאד, ויצריכים ללמד בכל יום מקרא מפרשת השבוע, ולעין בפרושי התורה: רש"י, הרמב"ן וה"אור החיים" הקדוש חק ולא יעבר, אפלו מעט דמעט בכל יום, ויצין לעצמו בכל מקום שלמד ציון, באפן שבשנה הבאה ילמד היכן שאין עדין ציונים, ובאפן כזה במשך שנתים או שלש שנים יזכה לסיים את כל הרמב"ן וה"אור החיים" הקדוש.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שכך הוא נהג במשך שנים על גבי שנים, וזה אשר עזרו לסיים את כל הספרים האלו בפה פעמים, וכן טוב לעין בספרי חסידות על פרשת השבוע, כגון: ה"נעם אלימלך", ה"תולדות", ה"דגל מחנה אפרים", ה"קדשת לוי", ה"מאור עינים", ה"עבודת ישראל", ה"אוהב ישראל" וכו' וכו', כל ספרי החסידות שיש, וכן ספרי הדרוש, כגון: האלשיך הקדוש ושאר מפרשי התורה הקדושה, כגון: ה"חת"ם סופר" וה"פנים יפות" וכו', כל הפרושים שיש על המקרא ילמד ויעין, וכן הוא בלמוד המשנה, יעין בכל הפרושים שיש על המשנה, וכן יתמיד בלמוד גמרא ופוסקים, כגון: הרא"ש והרי"ף, המרדכי, הרמב"ם, טור ושלחן ערוך, וכן המדרשים כלם על פרשת השבוע ילמד, הזהר הקדוש והתקונים, שכל אלו הלמודים הם כנגד ארבעת עולמות: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, ולכן מפל למוד שרק ילמד, יכון להדביק את נשמתו אל שרשה העליון, ואז יראה את גדל התועלת שיגיע אליה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מובא בכתבי האריז"ל (עין לקוטי-תורה, פרשת ואחחנן) סודות נוראים על סדר הלמודים של מקרא, משנה, גמרא ומדרש, ואיך שיוצאים יחודים נוראים מהלמודים האלו, ואשרי מי שזוכה ליחד יחודים אלו, ואז יאיר לו מחו באפן אחר לגמרי, ואפלו כשלא יזכה ליחד יחודים, הלמוד בעצמו הוא היחוד הגדול ביותר, ובפרטיות כשילמד תורה לשמה — לשם נשמתו להדביקה בחי החיים, אז יאיר לו מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל הוא ענן נורא ונפלא מאד, ואשרי מי שמצית את רבנו ז"ל בסדר-דרך-הלמוד הזה, ואז יזכה להיות ולטייל בכל חלקי התורה הקדושה, ואי אפשר לתאר ולשער את גדל התועלת למי שזוכה לכל זה, כי כף יזכה להיות בכל מקומות התורה הקדושה, כי על-פי סדר הלמוד של רבנו ז"ל יכולים להצליח מאד מאד, ומי שמצית לרבנו ז"ל בזה, אזי מצליח מאד מאד, וראוי לשמח מאד עם סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, כי באפן הזה מצליחים מאד מאד, ומי שזוכה לקיים זאת, אזי במשך ימים ושנים לא יהיה ספר שלא עין בו, ומי שמתלוצץ מזה, ישאר ריקני לגמרי; וסיים מוהרא"ש נ"י: "נראה לבסוף כשנצא מזה העולם מי הצליח... ומי הוא השוטה..."

תוכחה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבשעה שהצדיק אומר מוסר ותוכחה לבן-אדם, כונתו היא רק ללמד אותו דרך השם, ולהדריכו בדרך הישר, ולא לצערו בשום פנים ואפן, חס ושלום, כי הצדיק הוא חכם אמתי, ורואה היטב מה תהינה התוצאות של זה המעשה שיעשה

הָאָדָם, וְלִכְּן הוּא מְזַהֵר וּמוֹכִיחַ אוֹתוֹ עַל זֶה, וְעַל-פִּי-רֹב יֵשׁ לְאָדָם מִחַ קָטָן וּרְאִיָּה קִצְרָה מְאֹד, וְאֵינוּ מִבִּין כָּלֵל מִדּוּעַ הַצְּדִיק מוֹכִיחַ אוֹתוֹ עַל זֹאת, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ יֵשׁ בְּכֹנֶנֶת הַצְּדִיק לְצַעְרוֹ, וּבִקְאֻמַּת זו טַעוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי אֵין כֹּנֶנֶת הַצְּדִיק לְצַעַר שׁוֹם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם, וְעַקֵּר כֹּנֶנֶתוֹ הִיא רַק לְשֵׁם שָׁמַיִם — לְהַדְרִיף אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר כַּנִּל, כְּדִגְמַת יֶלֶד קָטָן הַרוֹצֵה לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאֵשׁ לְחַמֵּם אֶת עַצְמוֹ, וְאָבִיו יוֹדֵעַ שְׁעוֹד מְעַט יִשׁוּף אֶת יָדוֹ, וְלִכְּן צוּעֵק עָלָיו לְהִתְרַחֵק מִהָאֵשׁ, וְהִבֵּן אֵינוּ מִבִּין כָּלֵל לָמָּה צוּעֵקִים עָלָיו, כִּי אֵין לוֹ שִׁכָּל לְדַעַת שְׂזוּהִי סִכְנָה גְּדוֹלָה מְאֹד לְהִתְקַרֵּב אֶל אֵשׁ כְּזוֹ, אֲבָל אָבִיו שֵׁישׁ לוֹ שִׁכָּל גְּדוֹל וּמִפְתָּח יוֹתֵר, יוֹדֵעַ הֵיטֵב מִדּוּעַ הוּא צוּעֵק עָלָיו, וְאֶדְרָבָה אוֹתוֹ אֲב שִׁמְסִתְפַּל מִהַצֵּד, וְאֵינוּ מְזַהֵר אֶת בְּנוֹ, הוּא אֲכֹר גְּדוֹל מְאֹד, וְהוּא יִהְיֶה הַגּוֹרֵם לְכָךְ שִׁישׁוּף הִבֵּן אֶת יָדוֹ, וְכֵן הוּא אֲצֵל הַמְּנַהֵיג אוֹ הַרְבֵּי שֶׁל הָאָדָם, שֵׁאֵינוּ מוֹכִיחַ אוֹתוֹ עַל מַעֲשָׂיו, וְאֶדְרָבָה אוֹמֵר לוֹ: "הַכֵּל בְּסִדְרָה, אֵין צְרִיכִים לְדַאֵג כָּלֵל" וְכוּ', אִישׁ כְּזֶה הוּא אֲכֹר גְּדוֹל וְגַם צְבוּעַ גְּדוֹל, וְהוּא הַגּוֹרֵם לְאָדָם, שִׁימְשִׁיף לִילֵף בְּדֶרֶךְ הַעֲקָמָה שְׁלוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂזוּהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (קִהְלַת ז, ה): "טוֹב לְשׁוֹמֵעַ גְּעֵרַת חָכָם מֵאִישׁ שׁוֹמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים", גְּעֵרַת חָכָם הִיא הַתּוֹכְחָה וְהַמּוֹסֵר שֶׁל הַחָכָם וְהַצְּדִיק הַאֲמֵת, שִׁכָּל כֹּנֶנֶתוֹ הִיא רַק לְהַדְרִיף אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁלְפָעַמִּים בָּא הַדְּבָר קִצְתַּת בְּדֶרֶךְ בְּזִיווֹן, אֲבָל יוֹתֵר טוֹב לְשׁוֹמֵעַ דְּבוּרִים אֵלוֹ מֵאִישׁ שׁוֹמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים, הֵינוּ מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ אֶת הַשִּׁיר שֶׁל מְנַהֵיג וּמִפְרָסֵם שֶׁל שָׁקָר, שֶׁשָּׂר לוֹ שִׁירִים יָפִים, וְאוֹמֵר לוֹ תְּמִיד: "הַכֵּל בְּסִדְרָה, אֵין מָה לְדַאֵג, רַק תִּתֵּן כֶּסֶף וְצִדְקָה וְכוּ', הַכֵּל יִהְיֶה עַל נְכוּן", זוֹהִי צְבִיעוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְזוֹהִי רַק הַעֲרָמָה בְּעֵלְמָא, אֵיךְ לְהוֹצִיא מִן הָאָדָם אֶת כֶּסֶפוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁאָדָם שֶׁשׁוֹמֵעַ תּוֹכְחָה וּמוֹסֵר מֵאִישׁ חָכָם וְצְדִיק אֲמֵתִי, אֲזִי הוּא צְרִיף הַתְּחִזְקוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד שִׁיִּקְבֵּל

את התוכחה והמוסר כראוי, ולא תחלש דעתו כלל מדבורים אלו, רק יבין מרחוק שהכל לטובתו הנצחית, ואדרבה יוסיף אהבה אל הצדיק, ויכיר לו טובה על שאינו מניח אותו לילך שולל, ואזי הוא בעצמו יהיה בבחינת חכם, שעליו נאמר (משלי ט, ח): "הוכח לחכם ויאהבה", אף מי שאינו זוכה ונחלשת דעתו מתוכחת הצדיק, אזי הוא בסכנה גדולה מאד, שלא יכרח לגמרי מהצדיק הזה, כי בודאי יכנסו בלבו כל מיני קשיות וספקות על הצדיק, עד שיתקרר מהתקרבותו לגמרי, וישאר חסר גריק מכל וכל, ועל-כן מי שיש לו קצת שכל במחו, ישפיל מרחוק, שפזה שהצדיק מוכיח אותו בדרך בזיון קצת, זה רק כדי לבחן אותו אם הוא תלמיד הגון, דהינו אם יקבל את התוכחה באהבה, ואז בודאי הצדיק יקרב אותו באהבה גדולה, ויזכה להרבה טוב אמתי ונצחי על ידו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכן היה אצל מוהרנ"ת ז"ל, שקבל כמה פעמים מוסר ותוכחה מרבנו ז"ל בדרך בזיון קצת, ואף פעם לא נתרחק מרבנו ז"ל, חס ושלום, רק אדרבה נתוספה לו אהבה יותר גדולה לרבנו ז"ל, והבין שזהו רק בחינה ונסיון לראות אם הוא תלמיד הגון. ופעם ישב מוהרנ"ת ז"ל ליד השלחן עם רבנו ז"ל ואכל, והתחיל רבנו ז"ל להוכיחו קצת בדרך בזיון, והמשיך מוהרנ"ת ז"ל לאכל, אזי ענה ואמר רבנו ז"ל: "הרי תראה שמוכיחים את האדם, ואף-על-פי-כן הוא ממשיך לאכל..." ועדין המשיך מוהרנ"ת ז"ל לאכל, ואזי ענה ואמר לו רבנו ז"ל: אני מתפונ באמת, שתפסיק לאכל, ואז הניח מוהרנ"ת ז"ל את הכף והפסיק לאכל, ואמר על זה הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שכל זה היה כדי לבחן את מוהרנ"ת ז"ל, אם הוא תלמיד הגון באמת, ועל-כן כששומעים תוכחה מצדיק וחכם אמתי, אפלו בדרך בזיון, צריכים לקבל זאת באהבה, ולדינו לכף זכות, וצריך לזכור דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל), שמה שתוכחתם הולכת לפעמים בדרך בזיון, צריך לדון אותם לכף זכות, כי "אין אדם נתפס על צערו" (בבא בתרא טז:), כי סובלים צער גדול מאתנו, כי אפלו מה

שהוא טוב, הוא רע אצל הצדיקים, כי לא מיבעיא העסקים ושיחות החלין שלנו, שהם בודאי רע אצלם, אלא אפלו טובותינו הינו התפללות שהן בערכנו רק טוב, הם גם רע אצל הצדיקים, ותפללותינו מבלבלות אותם, כי כל ערוב הדעת, כל הבלבולים וכל השטיות שיש לנו, לפעמים הכל נמשך בתפלותינו, וכל התפללות האלו עם כל הערובים הכל בא אל הצדיקים, והם צריכים להעלות אותם, נמצא, שהצדיקים סובלים צער גדול על ידינו, ובשביל זה צריך לקבל תוכחתם אף שמבזים אותנו, עין שם כל זה בדברי רבנו ז"ל, וכן אסור לאדם אף פעם לקבל חלישות הדעת מתוכחה ששומע מפי הצדיק, רק יקבל אותה בטוב, ועל-ידי-זה בודאי תצמח לו טובה אמתית בזה ובכא לנצח.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם היה מקרב אליו אברך אחד, שהפיר בו מוהרא"ש נ"י, שהוא הורס את השלום-בית שלו בידיים ממש, והוכיחו מוהרא"ש נ"י כמה וכמה פעמים ביחידות ובינו לבין עצמו, שיראה לתקן את דרכיו, ויתנהג בדרך ארץ ובנמוס כלפי אשתו, ולא — היא תתגרש ממנו לבסוף, אבל הלה המשיך בדרך הרעה, ולא שם לבו לדברי מוהרא"ש נ"י, ואזי התחיל מוהרא"ש נ"י להוכיחו כמה פעמים ברבים בדרך בזיון קצת, וכונתו הייתה, שאולי בדרך זו ישוב מדרך הרעה, אבל גם זה לא הועיל כלל, אלא להפך על-ידי-זה נפגע האיש הנ"ל מאד, ורצה לברח ממוהרא"ש נ"י, והזהירו מוהרא"ש נ"י: תראה שלא תפעל כלום אם תברח, ואשתך בודאי תתגרש ממך, וכן היה, שלבסוף אשתו עזבה אותו ותבעה אותו למשפט ולדין תורה, וממש בדרך גס נצל בחייו שלא לישב בבית-הסתר, ובאותה עת עדין היה נכנס קצת לפעמים למוהרא"ש נ"י, והזהירו מוהרא"ש נ"י, שאם לא יקבל דבריו, אזי בן יהיה עם אשה שניה, וכן היה, שהתחתן פעם שניה, וגם-כן התחילו אצלו כל מיני צרות ובעיות, והוכיחו מוהרא"ש נ"י פעמים רבות ביחידות וברבים, ואמר לו: "אם תקבל — מוטב, ואם לאו — תראה שיתקיים אצלך 'כל מקדש שביעי', הינו שתתחתן שבע פעמים, ואחר שביעי

בא מפטיר... ומאז נתרחק האיש הנ"ל לגמרי ממוהרא"ש נ"י, ונתקרב אצל איזה צבוע ורמאי, שבכה לפניו כמה פעמים, שאין לו כסף להוצאות שבת, והמקור שלו ריק וכו', והאיש הנ"ל יש לו לב טוב מאד, ונותן לו בכל פעם כסף ומה שצריך, והלה מבטיח לו שהכל בסדר ושלא ידאג כלל, ובינתיים התגרש כבר מארבע נשים, ומחכה כבר לחמישית...

וסיים מוהרא"ש נ"י: נו, היש שיר כסילים יותר מזה, שאיזה מנהיג רמאי וצבוע מניח לו לילה בדרך שולל, ובדרך זו יפטרנו כל ימי חייו, ותהיינה לו רק צרות צרורות, רחמנא לצלן, והלה יוציא ממנו כל פעם כסף בכל מיני ערמומיות שהמקור ריק, ואין לו מה לאכל וכו', הלא היה יותר טוב לקבל גערת חכם, ולהקשיב ולציית לדבריו, ואזי היה טוב לו בזה ובכא לנצח, על-בן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומטה אָזְנוֹ היטב לתוכחת הצדיקים האמתיים, כי אזי בודאי יזכה על ידם לחיים טובים ונעימים; אשרי לו ואשרי חלקו.

תכלית

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להסתפל בכל יום היטב על תכליתו הנצחית, איך שיגיע היום, השעה והרגע, שיצטרך לצאת מזה העולם, ולא יועיל לו שום הון בעולם ושום זכות, אלא ההכרח להפשיט את גופו מנשמתו, והגוף לקבר יובל, והנשמה עולה למעלה, ועל-בן מה טוב ומה נעים להרגיל את עצמו עוד בחיים חיותו לדבק את עצמו בו יתברך, ולהכניס בעצמו תמיד מחשבות של אין סוף ברוך הוא, איך שהוא יתברך מחיה, מהנה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם

עצמיות חיות אלקותו יתברך, כְּאֲשֶׁר גָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (שיחות-הַר"ן, סימן צו), שְׂרָאוּי לְאָדָם לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם הַבָּא עוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, הֵינּוּ לְהַפְרִישׁ עֲצָמוֹ מִכָּל הַתְּאוּוֹת וְהַמַּדּוֹת הַרְעוּת, וְאִף שֶׁקָּשָׁה וְכָבֵד לְאָדָם לְהַגִּיעַ לְזֶה, פִּי הַיָּצָר הַרַע בּוֹעֵר בּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְרוֹצֵה לְהַפִּילוֹ וּלְהַכְשִׁילוֹ, עִם כָּל זֹאת עָלִיו לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְחַיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדִגְמַת הַעוֹלָם הַבָּא, הֵינּוּ שְׂאֵפְלוֹ שֶׁהוּא עֲדִין בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְחַשׁב שֶׁהוּא כְּבָר בְּעוֹלָם הַבָּא, וְאִז יִרְאֶה רַק רִוְחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, מֵאַחַר שֶׁהוּא דְבוּק רַק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְנִדְמָה לוֹ עוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַבָּא, וְאִז כְּשֶׁיִּגִיעַ הַיּוֹם, הַשְּׁעָה וְהַרְגַע, שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהַפְשִׁיט אֶת הַגּוּף מֵהַנְּשֵׁמָה, לֹא יִהְיֶה לוֹ קָשָׁה כְּלָל, אֲדַרְבָּה תִּהְיֶה מִיתָתוֹ מִיתַת נְשִׁיקָה מִמֶּשׁ, מֵאַחַר שֶׁכָּל יְמֵי חַיָּיו הוּא מְשַׁתְּוֵק כְּבָר לְזֶה, אִיךָ לְהַפְשִׁיט אֶת גּוּפוֹ הַגָּשְׁמִי מִנְּשֵׁמָתוֹ, וְלִזְכּוֹת לְעֲלוֹת מַעְלָה מַעְלָה, וְלְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכִבֵּר לֹא יִהְיֶה לוֹ קָשָׁה דְבָר זֶה כְּלָל, רַק יִהְיֶה כְּמוֹ מַעְבָּר, כְּמוֹ אָדָם שֶׁעוֹלָה בְּמַעְלִית.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש ג"י, אֲשֶׁר לְתַכְלִית הַזֶּה צְרִיכִים הַרְבֵּה יְשׁוּב הַדַּעַת, לְהַתְיַשֵּׁב הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב הַיֵּכָן הוּא בְּזֶה הַעוֹלָם, פִּי טֵבַע בְּגַי־אָדָם לְשַׁכַּח עַל-פִּי-רַב מֵהַ תַּכְלִיתָם בְּזֶה הַעוֹלָם, וְנִדְמָה לָהֶם כְּאֵלוֹ יִשְׂאָרוֹ פֹּה לְנִצְחַת, וְעַל-כֵּן שׁוֹכְחִים לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וּמִסְתַּבְּכִים בְּכָל מִינֵי מַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת עִם אַחֲרִים, וְנִכְנָסִים וּמִסְתַּבְּכִים בְּכָל מִינֵי מִסְתָּרִים וְחֻבוֹת, עַד שֶׁכָּל חַיֵּיהֶם נֶעְשִׂים גִּיהֲנוּם מִמֶּשׁ, וּמְרִים וּמְרוֹרִים לָהֶם כָּל חַיֵּיהֶם, מֵאַחַר שֶׁסּוֹבְלִים מִבְּגַי־אָדָם מֵהַ שְׁסוֹבְלִים, לֹא-כֵן אָדָם הַזּוֹכֶה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּבְעוֹדוֹ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ, הוּא כְּבָר מְצִיר לְעֲצָמוֹ, שֶׁהַכָּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, וְהוּא נִמְצָא כְּבָר בְּעוֹלָם הַבָּא, אִז כָּל הַלֶּךְ מִחֲשַׁבְתּוֹ הוֹלֵךְ בְּצוּרָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שְׁלוֹ הֵם תּוֹרָה וְתְּפִלָּה שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, כִּי תָמִיד מְצִיר לְעֲצָמוֹ שֶׁהוּא לוֹמֵד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וּמְחַדֵּשׁ חֲדוּשִׁים עִם אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵינּוּ בְּכָל פְּסוּק וּמִשְׁנָה וּמֵאָמַר חַז"ל בְּהִלְכָה וְאֲגַדָּה, הוּא מְשַׁלֵּב אֶת זֶה עִם אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,

מאחר שלומד רק עמו יתברך, ואז החדושים שלו מאירים מאד מאד, ערכים ומתקים ומלאים חיות, זיו ונהוד, מאחר שעל-ידי חדושו נזכרים באמתת מציאותו יתברך, וכן תפלתו שגורה על פיו תמיד, מאחר שבעת שמתפלל, הוא מרגיש שהקדוש-ברוך-הוא אתו, עמו ואצלו, ומדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, אשר זה עקר שלמות התפלה, וכן בקיום מצוותיו יתברך הוא זוכה להיות כל-כף נכלל בו יתברך, עד שבשעה שעושה את המצוה, הוא מכון מאמרם ז"ל (ברכות ו.): "מנין שהקדוש-ברוך-הוא מניח תפלין", "מנין שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל", שכל זה הוא בחינת תורת השם ותפלת השם המובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כב), שאדם צריך להכלל כל-כף בו יתברך, עד שהתורה, התפלה וקיום המצוות יהיו כדגמת האדם דלעילא בכיכול, שהוא נכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, והוא יתברך לומד, והוא יתברך מתפלל, והוא יתברך מקים את המצוות, וזה עקר השלמות להגיע אליה, וכן הוא בגשמיות שלו, באכילה ושתייה ושנה וכו', הוא צריך להיות כל-כף דבוק בו יתברך, עד שלא יראה ולא ירגיש שום דבר רק אמתת מציאותו יתברך, בסוד "אכילה" — "אכל י"ה", "שתייה" — "שתי י"ה", וכן שנה וזווג וכו', הכל צריך להיות בדבקות גדולה כדגמת דלעילא — ליחד יחודים קדושים, להמשיך על עצמו מחין עלאין, וכל זה מדרגת הצדיקים הגדולים, שזוכים להגיע לתכלית הנצחית הזו, וזה נקרא חיים אמתיים, חיים נצחיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזכה להגיע לתכלית הזו, פי יש בני-אדם שנדמה להם, שעקר התכלית בזה העולם היא רק לרוץ אחר התאוות והמדות הרעות, שמשם נובעות כל המחלוקות והמריבות שיש בעולם, שכל אחד רוצה להתנשאות על זולתו, ורוצה כסף, פי עושה מכסף תכלית, ובאמת עקר התכלית היא רק לעבד את הקדוש-ברוך-הוא, שכל זה הוא סוד הבעל תפלה הקדוש, המובא בספורי-מעשיות, מעשה יב, שזה סובב על רבנו ז"ל בעצמו שהוא הבעל תפלה, שמוציא את אנשיו

חוץ לישוב, ומביאם אל התכלית הזו, ועל-כּן אשרי מי שזוכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל שהוא הפעל תפלה, והוא יביאו אל התכלית הנצחית הזו, ולא לעשות מפסוף עקר, רק כל מגמתו ותפצו ורצונו יהיו איף זוכים להכלל בו יתברך, ולהמשיך על עצמו ערכות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שזוכה להגיע אל התכלית הזו, הוא כבר לא צריך שום דבר, כי זה שוה יותר מכל הון דעלמא, כי כל העולם פלו אינו שוה אצלו אפלו כקלפת השום, מאחר שאינו מסתפל על זה העולם, ואינו שומע מזה העולם, ואינו מדבר מזה העולם, ואינו נושם בזה העולם, ואינו הולך בזה העולם, רק ברוחניות חיות אלקותו יתברך, שזה סוד של השבעה בעטלירסא, שלא היתה להם שום הסתפלות בזה העולם, ולא שמיעה בזה העולם, ולא נשימה בזה העולם, ולא הליכה בזה העולם, כי זכו להגיע למה שהגיעו, כל אחד ואחד כפי שהסתפל על תכליתו הנצחית, ודבר זה רוצה רבנו ז"ל להכניס בנו, על-כּן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך, שנוזקה להיות מקרבים לרבנו ז"ל, ואז הוא יביאנו אל התכלית הנצחית הזו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר השגה זו קשה וכבד מאד מאד להכניס בבני-אדם, כי סוף כל סוף האדם הוא גשמי וחמרי, ונמצא בזה העולם, וקשה וכבד לו להשיג את התכלית הנצחית, מה התכלית בזה העולם, ועל-כּן מזה נתהוו כל החכמות והשטיות שנדבקו באדם, אשר כל אחד ואחד חושב שפכר הגיע לתכלית, וכאמת הוא רחוק לגמרי מהתכלית הנצחית, כי כל זמן שאין האדם בא אל גלוי דעת זה, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך נמצא פאן בזה העולם, ובלעדיו אין שום נמצא, עדין רחוק הוא מהשגת התכלית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אדם צריך להגיע אל מדרגה כזו בהשגת התכלית, עד שישב בחדרו המלא ספרים, ויהיה נדמה לו שהוא כבר בקבר, רק נתנו לו שם רשות להכניס ספרים, מטה, כסא ושלחן, ואז נתאר לעצמנו איך האדם היה מתנהג, אם היה מרגיש תכלית כזו, שהוא כבר לאחר ההסתלקות, ונמצא בקבר, אלא נתנו לו רשות בקבר ללמד ולהתפלל, ולדבר עם אנשים, ולאכל, לשמות ולישן, שאז בודאי ישמר מאד מאד, כי בכל רגע ורגע מי יודע מי יגיע אליו אל הקבר... וכשאדם חי בצורה כזו, אזי זוכה להגיע אל התכלית הנצחית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר באמת מי שזוכה להגיע לזה, כל חייו כבר הולכים בצורה אחרת לגמרי לגמרי, והוא מפשט מהבלי העולם הזה, ואף שמבחוץ לא רואים עליו כלל, עם כל זאת זה הלך מחשבתו וזה רצונו וכסופיו, וכך הוא חי, אשר זו המדרגה הגבוהה ביותר שאדם צריך לזכות להגיע אליה; אשרי מי שמכניס דבורים אלו היטב אל תוך לבו.

תפלה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אי אפשר לזכות אל התפלה, אלא כשמסלק חכמתו, דעתו ושכלו לגמרי, כי באמת האדם הוא איש גס, עב וחקמרי, ומסתובב בזה העולם המלא קלפות והסתרות, והוא מלא קשיות וספקות עליו יתברך, כי הכל הולך נגד רצונו, ואם-כן איך יבוא אדם, טפה סרוחה, בריה קלה, לדבר אליו יתברך, ולבקש ממנו יתברך שיעשה רצונו, כי בהכרח שיהיו לכל אחד ואחד קשיות וספקות עליו יתברך, כל אחד כפי בחינתו, וירדתו ונפילתו, ועל-כן איך יוכל לבוא להתפלל אליו יתברך? אלא ההכרח לכל מי שרוצה

לכּוּא לְהַתְּפַלֵּל, לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׂיִסְלַק וַיִּזְרַק מִמְּנוֹ
 אֶת כָּל חֲכָמָתוֹ, וַיִּבְטַל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, וְאִזּוּ יִזְכֶּה בְּאַמֶּת לְהַתְּפַלֵּל
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְתִהְיֶה תְּפִלָּתוֹ מְקַבֶּלֶת אֲצִלוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְזוֹ פְּנֹת מֵאֲמָרָם
 ו"ל (תענית ח.): אֵין תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת, אֲלֵא אִם-כֵּן מְשִׁים נִפְשׁוֹ
 בְּכַפּוֹ, וְכֵן (סוֹטָה ה.): אֵין תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת אֲלֵא אִם-כֵּן מְשִׁים
 לְבוֹ כְּבָשׂוֹר, הֵינּוּ שְׂצָרִיף לְבִטֹּל אֶת עֲצָמוֹ כֹּל-כֵּן אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַד
 שְׂיִסְלַק אֶת דַּעְתּוֹ וְחֲכָמָתוֹ וּבִינָתוֹ לְגַמְרִי, וַיִּדַע שְׂאֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, כִּי
 תְּכִלִּית הַיְדִיעָה שְׂלֵא גִדַע, רַק צָרִיכִים לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,
 וְאִף שְׂאֵינּוּ יוֹדַע מַה נַּעֲשֶׂה עִם דְּבָרָיו וְתְּפִלָּתוֹ, עִם כָּל זֶה הוּא צָרִיף
 לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ דִּיקָא, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 יִזְכֶּה לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְתִהְיֶה תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת אֲצִלוֹ יִתְבַּרֵךְ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: מִי שְׂיִתְּבוּנָן בְּאַמֶּת — יִרְאֶה, אֲשֶׁר תְּפִלָּה
 עִם חֲכָמָה וְשִׁכָּל הֵם שְׂנֵי הַפְּכִים, כִּי עַל-פִּי חֲכָמָה וְשִׁכָּל הָאָדָם, הוּא
 אֵינּוּ יְכוֹל לְהִבִּין, אִיף תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבִקְשָׁתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וּבִפְרָט
 כִּשֶׁהוּא מְלֵא חֲטָאִים וְעוֹנוֹת וּמְלֵא גְשָׁמִיּוֹת, וְאִיף גְּשָׁמִי יְכוֹל לְתַפֵּס
 רוּחָנִי?! וְעַל-כֵּן רַב הָעוֹלָם מְזוֹלְזָלִים בְּתְּפִלָּה, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (בְּרִכּוֹת
 ו:): "כִּרְם זֵלַת לְבַנְי־אָדָם" — אֵלוֹ דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 וּבַנְי־אָדָם מְזוֹלְזָלִים בָּהֶם, וּמֵאִי נִיְהוּ? תְּפִלָּה, הֵיחֵת שְׂאֵינִם יְכוֹלִים
 לְהִבִּין בְּשִׁכָּלָם וּבְחֲכָמָתָם, שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ גַּם תְּפִלָּתָם,
 וְכֹל זֶה מִחֲמַת הַכְּפִירוֹת וְהָאִפִּיקוֹרְסוֹת שֶׁנַּחֲקַקְתָּ בָּהֶם מִמַּעֲשֵׂיהֶם
 הָרָעִים (עֵין לְקוּשִׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סב), כִּי אִם הִיָּה הָאָדָם יוֹדַע
 יְדִיעָה בְּלֵב שְׁלֵם, שְׂמֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד
 בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְשׁוֹמֵעַ אֶת הַתְּפִלָּה, וְדַאי הִיָּה מִתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַחְבוֹת
 גְּדוֹלָה, וְהִיָּה מְדַקְדָּק מְאֹד לְכוּן בְּדְבָרָיו, אִף הֵיחֵת שֶׁהָאָדָם אֵינּוּ יוֹדַע
 זֹאת הַיְדִיעָה בְּלֵב שְׁלֵם, לְכוּן אֵינּוּ מִתְּלַחֵב כֹּל-כֵּן, וְאֵינּוּ מְדַקְדָּק
 כֹּל-כֵּן, עֵין שָׁם; אֲבָל תְּכַף-וּמֵיד כְּשֶׁאָדָם מְסַלֵּק אֶת דַּעְתּוֹ, חֲכָמָתוֹ
 וּבִינָתוֹ לְגַמְרִי, וַיִּדַע שְׂאֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, רַק צָרִיכִים לְתְּפִלָּה, לְהַשְׁלִיף
 מִמְּנוֹ אֶת חֲכָמָתוֹ הַמְדַמָּה, וְהַקְשִׁיּוֹת, הַסְּפָקוֹת וְהַבְּלָבוּלִים, אִזּוּ דִּיקָא

יזכה להתפלל הרבה אליו יתברך, ותפלתו תהיה נשמעת ונתקבלת
בכל העולמות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדבר זה היה רבנו ז"ל, חדוש נורא
ונפלא מאד, אף שהשיג בכל פעם השגות גבוהות בעבודת השם
יתברך, השגות אלקות במקום שלא נתן אפילו לדבר ולחשב כלל,
כי מקטנותו היה מזדרז מאד מאד בעבודת השם יתברך, והיה
עוסק שעות על גבי שעות וימים על גבי ימים בתפלה ושיחה
בינו לבין קונו, ובכל פעם עשה התחלה חדשה, והשליך ממנו את
כל השגותיו ומדרגותיו, ובכה להקדוש-ברוך-הוא ממש בילד קטן
הבוכה ומתחנן לפני אמו, שתתן לו מה שרוצה, כמו-כן ויותר מכן
התנהג רבנו ז"ל לפני הקדוש-ברוך-הוא בכל פעם, עד שעל-ידי-זה
בעצמו עלה ונתעלה בעליה אחר עליה, וזכה להשיג השגות אלקות
במדרגה גבוהה מאד מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן
עלינו, התבטא פעם לתלמידיו ואמר להם בזו הלשון: "אחר כל
השגותי ומדרגותי שזכיתי, אני משליך את הכל, ומתפלל אליו
יתברך כבער שאינו יודע שום דבר", וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר
המדרגה הזו היא המדרגה הגבוהה ביותר בעולם, כי סוף כל סוף
האדם כבר זכה להגיע למה שהגיע, להפירה באין סוף ברוך הוא כפי
שזכה, עם כל זאת משליך את הכל, ומתחיל מחדש לבכות ולהתחנן
אליו יתברך בילד קטן, וככסיל וכבער שאינו יודע דבר, וזה עקר
שלמות התפלה — לבוא בכל פעם אליו יתברך מחדש, ולומר לו
יתברך, שמעכשו הוא רוצה להיות נעשה איש פשר, ומעכשו הוא
רוצה להפלל בו יתברך ולקיים את מצוותיו בתמימות ובפשיטות,
ולכן בכל פעם פשיבוא לפניו יתברך, יבוא עם התחלה חדשה,
ויסלק את חכמתו, דעתו, בינתו ושכלו לגמרי, אז דיקא יזכה להגיע
אל שלמות התפלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר צריכים לזכור זאת היטב היטב, כי רואים שבני-אדם מזלזלים בתפלה, מחמת שקשה וכבוד להם להשיג איך הקדוש-ברוך-הוא ישמע אותם, כי כל אחד ואחד יודע את נגעי לבבו ומכאוביו מה עשה, מה חטא ומה פגם, ועל-כן נכנסים בו קשיות וספקות לגמרי על עצם התפלה והשיחה בינו לבין קונו, לא-כן מי שזוכה להשליף ממנו את כל החכמות של הכל שנדבקו בו, אזי יזכה באמת להתפלל אליו יתברך בכל פעם מחדש, ותשמע ותתקבל תפלתו, כי רק בזה תלויה כל עבודת התפלה — שישלך את דעתו, חכמתו ובינתו לגמרי, ולא תהיה בו שום מחשבה והשכלה עצמית, רק "בער אנכי ולא איש ולא בינת אדם לי", ובאפן הזה יוכל להרבות בתפלה.

תמימות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אי אפשר להצליח בדרךי רבנו ז"ל, כי אם על-ידי מדת התמימות, כי כל זמן שאדם חכם בעיני עצמו, אז לא יוכל לקבל מרבנו ז"ל בשום פנים ואפן, כי דבר רבנו ז"ל הוא תמימות עמקה, "עמק עמק מי ימצאנו", וכאשר אמר פעם מוהרנ"ת ז"ל: "התמימות והפשיטות של רבנו ז"ל הוא דבר הכי עמק", כי רבנו ז"ל הלביש את כל השגותיו הנוראות והנפלאות בדבורים פשוטים, עד שאפלו אנשים מגשמים ופחותים, יכולים גם-כן להשיג השגות אלקות, אף אי אפשר להגיע אל זה, כי אם על-ידי מדת התמימות והפשיטות, להתנהג בתם ממש, וכאשר התפאר רבנו ז"ל על עצמו ואמר: למה זכיתי להגיע אל מה שזכיתי? כי התנהגתי כפראסטיק, הינו כאדם פשוט, שדבר הרבה עמו יתברך בלי שום חכמות, וקיים את מצותיו יתברך בלי שום השכלות וחקירות, ולמד הרבה התורה הקדושה בהתמדה רבה בתמימות ובפשיטות ממש

כְּאֵדָם פְּשוּט, שְׁזֵה נִקְרָא פְּרָאסְטִיק, הֵינּוּ אָדָם פְּשוּט, וְהִיָּתָה דְרָכּוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל לֹמַר, כִּי פְּשׁוּטוֹת עוֹלָה עַל הַכֹּל, כִּי גַם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא פְּשוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת (עֵינֵי שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָנִים קא, קנד).

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: מִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים וּבִפְּרָט בְּסִפְרֵי קְבָלָה וְהִזְהַר הַקְּדוּשׁ וְהַתְּקוּנִים, יִרְאֶה וַיִּבִּין אֲשֶׁר אֵי אֲפֹשֶׁר לְהַשִּׁיג בָּהֶם, כִּי אִם עַל-יְדֵי מַדַּת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת, כִּי תִכְרֶף-וּמִדָּ כְּשֶׁאָדָם נֶעֱשֶׂה חָכֵם בְּעֵינָיו, הוּא לֹא יִבִּין שׁוֹם דְּבָר, כִּי בְּחֻמַּת הַקְּבָלָה הַהִכָּרַח לְהַשְׁלִיף אֶת שְׁכָלוֹ וְדַעְתּוֹ לְגַמְרֵי, וְלִידַע אֲשֶׁר אֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, וְלֹמַד רַק בִּידִיעַת מְצִיאוֹתָם וְלֹא בִּידִיעַת מַהוּתָם, שְׂאֵז יִשְׁיג בְּסִפְרֵי קְבָלָה, בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ וּבַתְּקוּנִים, וּבְרִגְעַ שִׁיְהִיָּה חָכֵם בְּעֵינָיו, וְיִתְחִיל לַחְקֹר בְּמִשְׁפָּלוֹת, וְיִרְצֶה לִידַע בְּמַהוּתָם וְלֹא בְּמְצִיאוֹתָם, אִזּוֹ יְהִיָּה כְּמִדְּמָה לְגַמְרֵי, וְלֹא יִדַע שׁוֹם דְּבָר, וְיִהְיֶה בְּאֵמֶת בְּעַר וְטִפֶּשׁ גָּדוֹל, שְׁזֵה כָּלֵל הַמְּקַבְּלִים הַחֲדָשִׁים... אֲשֶׁר תָּמִיד מִתְּפָאֲרִים שִׂיּוֹדְעִים הַכֹּל... וּבְאֵמֶת לֹא-כֵן הוּא, בְּלַמּוּדִים רוֹחֲנִיִּים וְדַקִּים כְּאֵלֶּה, צָרִיף לְהַשְׁלִיף אֶת שְׁכָלוֹ, חֲכָמְתּוֹ וְדַעְתּוֹ לְגַמְרֵי, וְלִלְמַד בְּאֵימָה, בִּירְאָה וּבִפְחַד גָּדוֹל, וְיִדַע שְׂאֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל, וְאִזּוֹ יִכּוֹל לְזַכּוֹת כּוּלֵי הָאֵי וְאוּלֵי, שֶׁבְּאֵמֶת יִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת וְחִיּוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְיִהְיֶה כָּל הַלַּמּוּדִים אֲצֻלוֹ צְנוּרוֹת לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלְהַמְשִׁיף אוֹר, זֵיו וְחִיּוֹת, וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִים רַק עַל-יְדֵי מַדַּת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר רָאָה בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הַיְקָרִים, שֶׁכָּל אֶלוֹ שֶׁסִּלְקוּ אֶת חֲכָמְתָם הַמְּדַמָּה לְגַמְרֵי, וְהַתְּנַהֲגוּ בַתְּמִימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, הֵם זָכוּ לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, אָמְרוּ בְּכָל לֵילָה תִּקְוִין חֲצוֹת בַּתְּמִימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת, וְקָמוּ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת שְׁחָרִית וְתִיקִין בַּתְּמִימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת, וְהַקְּדִימוּ לְהַתְּפַלֵּל מִנְחָה בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וְכֵן הַתְּפַלְלוּ מְעֻרֵב בְּזַמְנוֹ, וְכֵן קָבְעוּ עִתִּים לַתּוֹרָה בְּמַקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדָרָשׁ, הַלְכוֹת וְאַגְדוֹת, בְּרִייתוֹת וְתוֹסְפּוֹת, וְזָכוּ לְעֵבֶר וְלִטַּיִל וְלִהְיוֹת בְּסִפְרִים רַבִּים וְכוּ', וְהַתְּבוּדוֹ

בתמימות ובפשיטות גמורה, ואמרו הרבה תהלים, תפלות, תחנונות ובקשות, וקימו את מצוותיו יתברך בשמחה עצומה, והיה דבורם ומשאם ומתנם עם הבריות בנחת, בישוב הדעת וכחן נפלא, והנהיגו את ביתם באפן הפלא ופלא, ואל כל זה זכו דיקא על-ידי מדת התמימות והפשיטות; וסיים מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ראו הרבה אצל אנשי שלומנו היקרים, מרוסיה, שהם היו אנשים פשוטים ותמימים גדולים, ועל-ידי-זה זכו למה שזכו.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שהוא בעצמו היה כמה פעמים בציון רבנו ז"ל, ופגש שם יהודים מאנשי שלומנו הקדושים, שבמראה החיצוני היו נדמים כאנשים פשוטים מאד מאד, אף הוא התבונן היטב בהם, וראה שהם חדושים נוראים ונפלאים במעלת התמימות והפשיטות, כי התפלות שלהם ליד ציון רבנו ז"ל היו בשפיכת נפש כזו ממש כילד קטן המתחנן לפני אביו וכו', ואמירת התהלים שלהם הייתה בנעימות כזו, שאין לתאר ואין לשער כלל, ומחמת שזכה להיות שם בקביעות ימים רבים, אזי ראה גם את שאר עבודתם, כגון: אמירת תקון חצות בתמימות ובפשיטות כזו, שאי אפשר להסביר לאחר כלל גדל שברון לבם ונמיכת רוחם, איך שאמרו את המזמורים והפיוטים, ממש כמי שבוכה ומתחנן, מבקש ומצפה כמי שמתו מטל לפניו וכו', כך אמרו את סדר תקון חצות, וכן השעורים כסדרן למדו בתמימות כזו — חמש ורש"י, וגרסו הרבה פרקי משניות, הרבה דפי גמרא, הרבה סימנים בשלחן ערוך, והרבה דפים זהר ותקונים וכו', בתמימות ובפשיטות כזו, עד שחשבו ממש כאלו יושבים כאן עמי ארצות וגורסים... ובאמת מי שרק התבונן בהם, ראה את נעימות וחביבות התורה שהיתה בהם, ואל כל זה זכו על-ידי שהשליכו את חכמתם ודעתם המדמה לגמרי, והתנהגו בתמימות ובפשיטות, אשר זה עקר השלמות בעבודת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שמרגיל את עצמו להתנהג בצורה כזו, עולמו יראה בחייו, ולא יצטרך אל הבריות כלל, כי

יחיה את החיים שלו, ולא יצטרך את זולתו, כי בדרך כלל כשהאדם הולך עם חכמות, הוא תמיד מסתפל מה יאמר חברו על תפלתו, על למודו ועל עבודתו וכו', ואז כבר מתחילים להכנס בו כל מיני מחשבות, דמיונות ופניות וכו', לא-כן כשאדם מתנהג רק בתמימות ובפשיטות, הוא כבר אינו צריך שום בריה שבעולם, כי חי עם הקדוש-ברוך-הוא, ונושם את הקדוש-ברוך-הוא, ומסתפל על הקדוש-ברוך-הוא, והולך עם הקדוש-ברוך-הוא, כי תמיד מדבר עם הקדוש-ברוך-הוא, ודבר זה אי אפשר להסביר לאחר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שאינו מתנהג בדרך זו, הוא חכם בעיני עצמו, והחכמות תעקרנה אותו סוף כל סוף לגמרי, כי אי אפשר להגיע אל שום מדרגה בזה העולם, כי אם על-ידי שישליך ממנו את החכמות, וידע שאין לו שום חכמה ושכל כלל, ומי שמרגיל את עצמו בעבודה הקדושה הזו של תמימות ופשיטות, הוא דיקא יעלה מעלה מעלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, פשרואים ומתבוננים מהי הצלחת כלל ישראל, ומה מקים אותם משך כל ימי הגלות הארצה והמרה הזו, זהו רק אלו האנשים הפשרים המתנהגים בתמימות ובפשיטות גמורה בלי שום חכמות והשכלות כלל, ומוסרים את נפשם להחזיק ביהדותם בתמימות ובפשיטות, והולכים ערב ובקר לבית-הכנסת להתפלל, וקובעים עתים לתורה בבית-המדרש, ומקיימים את מצוותיו יתברך כמו: סכה ותפלין, שבת וכשרות בתמימות ובפשיטות גמורה, ומוסרים את נפשם בעבור חנוך ילדיהם, בנייהם ובנותיהם, וכל דבר אשר נוגע ליהדות, הם מתנהגים כפי המסורת שקבלו מאבותיהם ומאבות אבותיהם מדור דור, ואינם זזים מהתמימות והפשיטות כהוא זה, ודיקא על-ידי יהודים כאלה נמשכת שרשרת הזקב של היהדות, כי אי אפשר להיות יהודי פשוט, כי אם כשקובע בעצמו את מדת התמימות והפשיטות, ועל-כן אשרי מי שידע שאינו יודע כלל, ומשליך מעצמו את כל החכמות של הבל, ומתנהג בתמימות

ובפשיטות גמורה, שאז יצליח — הן לעצמו והן לילדיו, כי הילדים יסתכלו על הנהגת אביהם, איך הוא מתנהג כָּאָדָם פָּשוט, ומקיים את היהדות בתמימות ובפשיטות גמורה ובמסירות נפש הכי גדולה, ואז גם הם יעשו כמותו, וכן שאר אחינו בני ישראל, כשיסתכלו על עבודתו שמתנהג בקיום היהדות בתמימות ובפשיטות, ומוסר את נפשו במסירות נפש, ואינו מתבייש משום בריה שבעולם להקים סכה בריש גלי, ומגדל זקן ופאות, ומהדר לאכל רק מאכלים כשרים, ושומר שבת בפרהסייה, ואינו מתבייש משום מצוה ממצוותיו ותברך, אדרבה זה עקר שמחתו וחדותו, תענוגו ושעשועו, דיקא יהודים כאלה על-ידי התנהגותם בתמימות ובפשיטות, יזכו להחזיר גם אחרים בתשובה, כי בני-אדם המסתכלים עליהם, יקחו דגמא לעצמם גם-כן להתנהג כן; אשרי מי שמתנהג בתמימות ובפשיטות, שאז יהיה טוב לו ולילדיו ולכל עם ישראל.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

ברוך רחמנא שזכנו לסיים את כל החבור הנפלא הזה, והוא ברוך שביעי, ויזכנו השם יתברך לסדר עכשו לדפוס את הפרך השמיני להגדיל תורה ולהאדירה.

אנא השם הושיעה נא, אנא השם הצליחה נא.

מפתח הענינים

חלק ז'

א'

ט	אמונה
טו	אהבת ישראל
יח	אור
כא	אמונת חכמים
כג	איש וביתו

ב'

כה	בין אדם לחברו
כח	בושה
לב	בית-הכנסת
לד	בר מצוה
לז	בגדים לבנים

ג'

מא	גויים
מה	גזלה
מו	גנב
מח	גאווה

נג גאון

ד'

נד דַּרְדַּר אֶרֶץ
 נח דְּחִיקַת הַשָּׁעָה
 סא דְּבוּר וּשְׁתִּיקָה
 סג דְּבָקוֹת
 סו דְּבוּק

ה'

סט הַפָּאָה
 עג הַפֶּרֶת הַטוֹב
 עה הַפָּצָה
 עז הַתְּבוּדוֹת
 פ הַכְּנָה

ו'

פג וְדָאִי
 פה וְתִיקִין
 פז וְדוֹי
 פח וְתָרוֹן
 צב וִי

שיחות מוהרא"ש

שא

ז'

צג	זמן
צו	זכות אבות
צח	זווגים
צט	זרע
קג	זמה

ח'

קו	חמש רש"י
קז	חסד
קט	חנוך
קיא	חכמות
קיד	חתן

ט'

קטז	טובות
קיז	טעות
קיט	טמאה
קכב	טהרה
קכד	טענות

י'

קכו	יום המיתה
-----	-----------

קכט	יבנאל
קל	יצר
קלב	ישוב הדעת
קלז	יראה

כ'

קלט	כבוד אב ואם
קמב	כפוי טובה
קמז	כסף
קמו	כתיבת ספר תורה
קמט	כשרות

ל'

קנא	למוד
קנג	לב נשבר
קנו	לקוטי-מוהר"ן
קנח	ליצנות
קס	לשון-הקדש

מ'

קסב	מלמדים
קסו	מזוזה
קסט	משפט
קעג	מחלקת

שיחות מוהרא"ש

שג

מסירות נפש קעה

נ'

נס קעח
נצחון קפ
נבואה קפא
נח קפג
נרות קפה

ס'

סמ"ד-מ"ם קפו
סבלנות קצא
ספרים קצז
ספורי-מעשיות ר
סבל רב

ע'

עתונים רה
ענש רו
ענוה רז
עבודת השם רי
עולם ריג

פ'

רטו	פּרסום
רטז	פּוסקים
ריח	פּשטות
רכא	פּרנסה
רכג	פּנים

צ'

רכה	צדקה
רכז	צדיק
רלא	צמצום
רלג	ציון רבנו ז"ל
רלו	צער בעלי חיים

ק'

רלח	קול
רמ	קנאה
רמה	קשיות
רמו	קרוב רחוקים
רמח	קבורה

שיחות מוהרא"ש

שה

ר'

רנא	רקודים
רנג	רמזים
רנו	ראש השנה
רנח	רע
רסא	רב

ש'

רסה	שמחה
רסז	שם
ער	שמונה-עשרה
רעג	שואה
רעו	שפלות

ת'

רפ	תורה
רפב	תוכחה
רפו	תכלית
רצ	תפלה
רצג	תמימות

תיקון הפללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוץ, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (בזה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י וי"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הפללי אמן:

וַיַּעַן: ז אַתָּה סֵתֵר לִי¹, מִצַּר תַּעֲרַנִּי, רָנִי פִלֵּט תְּסוּבְּבֵנִי
 סֵלָה: ח אֲשַׁכִּילָךְ, וְאוֹרֵךְ בְּדָרְךָ זֶה תִלְךָ, אִינְעָעָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אַל
 תַּחֲיוּ כְּסוֹס, כְּפֶרֶד, אִין הַבַּיִת, בְּמַתְגַּ וּרְסֵן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב
 אֵלֶיךָ: ירְבִּים מְכֹאֲוִבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בִּיהוָה חֶסֶד יְסוּבְּבֵנוּ: יא
 שְׂמַחוּ בִיהוָה, וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

מא

א לַמְּנַעַח מְזִמּוֹר לְדוֹד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
 יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ, וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, וְאֵל תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ
 אֵיבָיו: ד יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל עֵרֶשׁ דָּוִי, כָּל מִשְׁכָּבוֹ הַפְּכֶת בַּחֲלִיו: ה אֲנִי
 אֲמַרְתִּי, יְהוָה חֲנּוּנִי, רַפָּאָה נִפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: ו אֵיבֵי יֹאמְרוּ רַע
 לִי, מְתֵי יָמוֹת וְאֶבֶד שְׁמוֹ: ז וְאִם בָּא לְרֹאוֹת, שְׂוֹא יִדְבֵר, לְבוֹ יִקְבֹּץ
 אָן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֵר: ח יַחַד עָלִי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׁנְאֵי, עָלִי יַחֲשְׁבוּ
 רָעָה לִי: ט דְּבַר בְּלִיעַל יַעֲזוּק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לְקוֹם: י גַּם
 אִישׁ שְׁלוֹמִי, אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחֲמִי, הַגְּדִיל עָלִי
 עָקַב: יא וְאַתָּה יְהוָה, חֲנּוּנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֵמָה לָהֶם: יב בּוֹזֵאת יַדְעֵתִי
 כִּי חִפְצֶתָּ בִּי, כִּי לֹא יָרִיעַ אֵיבֵי עָלַי: יג וְאֲנִי בְּתַמִּי תִמְכַּתָּ בִּי,
 וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִהָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

¹ כַּאֲשֶׁר צָרִיךְ לְהַפְסִיק מֵעַט. (עֵינַי בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן רי"ג).

מב

א לְמַנְעַח מִשְׁכִּיל, לְבָנֵי קֶרֶח: ב כְּאֵיל תִּעְרַג עַל אֶפְיֹקֵי מַיִם, כֵּן נַפְשֵׁי
 תִּעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: ג עֲמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים, לְאֵל חַי, מְתֵי אָבוֹא
 וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיְתָה לִי דְמַעְתִּי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר
 אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֲזַכְּרָה, וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי
 אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדַדֵּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הָמוֹן
 חוֹגֵג: ו מֵה תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד
 אוֹדְנֵנִי יִשׁוּעוֹת פְּנִי: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתַּוְּחָח, עַל כֵּן אֲזַכְּרֶךָ
 מֵאַרְץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מִהַר מְעַעְרֶח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל
 עֲנֹרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עֲבָרוּ: ט יוֹמָם יַעֲוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ,
 וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: י אוֹמְרָה לְאֵל סְלַעִי, לְמָה
 שְׂכַחְתָּנִי, לְמָה קִדַּר אֵלֶיךָ בְּלַחַץ אוֹיְבֵי־אֵל בְּרִעַח בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוֹנֵי
 עוֹרְרִי, בְּאָמַרְם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: יב מֵה תִּשְׁתַּוְּחָחִי נַפְשִׁי,
 וּמָה תַּהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדְנֵנִי יִשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

נט

א לְמַנְעַח, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת
 לְהַמִּיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמֵּתִקוֹמִמִי תִּשְׁגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי
 מִפְּעִלֵי אֲנֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי, יַגְרוּ
 עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עֹן, יְרוּעוֹן וַיִּפְּוֹנְנֵנִי,

עורה לקראתי וראה: וואתה יהוה אלהים עבאות, אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל הגוים, אל תחזן כל בגדי און סלה: זישובו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפיהם, חרבות בשפתותיהם, פי מי שמע: טואתה יהוה תשחק למו, תלעג לכל גוים: י עז, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי: יא אלהי חסדי, יקדמני, אלהים יראני בשררי: יב אל תהרגם פן ישכחו עמי, הניעמו בחילך, והורידמו, מגננו אדני: יג חטאת פימו, דבר שפתימו, וילכדו בגאונם, ומאלה ומכחש יספרו: יד כלה בחמה, כלה, ואינמו, וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו וישבו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: טז תזמה יניעון לאכל, אם לא ישבעו, וילינו: יז ואני אשיר עזך, וארנן לבקר חסדך, כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי: יח עזי, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז

א למניעח על ידותון לאסף מזמור: ב קולי אאל אלהים, ואצעקה קולי אל אלהים, והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי, ידי לילה נגרה, ולא תפוג, מאנה הנחם נפשי: ד אזכרה אלהים, ואהמיה, אשיחה ותתעטף רוחי סלה: ה אחזת שמרות עיני, נפעמתי ולא אדבר: ו חשבתי ימים מקדם, שנות עולמים: ז אזכרה נגינתי

² באמרה אל אלהים תכונ המלוי כזה אל"ה א"ל"ה למ"ד אל"ה א"ל"ה למ"ד ה"י יו"ד מ"ם

בְּלִילָה, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדָר
וְדָר: י הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
הִיא, שְׁנוֹת יָמַי עָלִיוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקֶּדֶם
פְּלִאָה: יג וְהוֹדִיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה, וּבְעֵלִילוֹתַיִךְ אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
דְּרָכֶךָ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֵא, הוֹדַעְתָּ
בְּעַמִּים עֲזָה: טז גָּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמֶּךָ, בָּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה: יז רְאוּךָ
מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תְהַמּוֹת: יח זֶרְמוֹ מִיָּם
עָבוֹת, קוֹל נָתַנּוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצַצִּיף יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָה בְּגִלְגָּל,
הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבֵּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכֶךָ, וּשְׁבִילֶךָ
בְּמַיִם רַבִּים, וַעֲקֹבוּתֶיךָ לֹא נִדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמֶּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מֵעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר
וְדָר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אֶרֶץ וְתִבֵּל, וַיַּמְעוּלֶם עַד עוֹלָם
אַתָּה אֵל: ג תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף
שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: ה זֶרְמַתֶּם
שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַת כְּחֲצִיר יַחֲלֶף: וּבְבִקְרַת יַצִּיץ, וַחֲלֶף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאַפָּךָ, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנִגְדָה,
עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָה: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וְרַהֲבָם, עֵמֶל וְאָוֶן, כִּי גֹז חֵישׁ וְנִעְפָּה: יֵאָמֵר יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד,
וְכִירָאֲתָדָ, עֶבְרֵתָדָ: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַעַ, וְנָבֵא, לְבָב
חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוָה, עַד מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל עֶבְדִּיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ
בַּבֶּקֶר, חֲסֻדָּךְ, וְנִרְנְנָה, וְנִשְׂמַחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ, כִּימוֹת
עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאֶה אֶל עֶבְדִּיךָ פְּעִלָּךְ, וְהִדְרֶךְ עַל
בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: ב שִׁירוּ לוֹ,
זַמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נַפְלְאוֹתֵינוּ: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זְכְרוּ
נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשְׁפְּטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרְהָם, עֲבָדוּ, בְּנֵי
יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זְכֹר
לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲזָה, לְאַלְף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרְהָם,
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לְךָ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ פְּנֵעוֹ, חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתֶם
מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֵט, וְגָרִים בָּהֶ: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה
אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מַלְכִים: טו אֶל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלֹנְבִיאי אֶל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לָחֶם שָׁבֵר: יז שֶׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיוֹסֵף: יח עֲנוּ בְּכָל רִגְלוֹ, בְּרִזְל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד יֵת, בֵּא דְבַרוּ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כ שֶׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ: כב לְאֶסֶר שָׂרֵיו,
בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִינוֹ, יַחֲפֵס: כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חָם: כד וַיִּפֹּר אֶת עַמוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לָבֶס לְשֵׁנָא
עַמוֹ, לְהַתְנַפֵּל בְּעֶבְדָּיו: כו שֶׁלַח מִשָּׁה עֲבָדוֹ, אֲחֵרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בוֹ: כז שְׁמוֹ בֶס, דְּבָרֵי אֲתוּתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שֶׁלַח חֲשֹׁךְ,
וַיַּחֲשֹׁךְ, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: כט הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמַת אֶת
דִּגְתָם: ל שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדָּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרֵב, כְּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לג וַיָּד, גִּפְנִים וְתַאנְתָּם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶק, וְאִין מִסְפָּר: לה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לו וַיָּד כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּעֲאֲתָם, כִּי נָפַל
פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהַאִיר לַיְלָה: מ שָׁאֵל,
וַיָּבֵא שְׁלִיו, וְלָחֶם שָׁמִים, יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח עוֹר, וַיִּזְוּבוּ מַיִם, הִלְכוּ
בְּצִיּוֹת נָהָר: מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבָרְהָם עֲבָדוֹ: מג
וַיּוֹצֵא עַמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּירָשׁוּ: מה בְּעֶבֶר וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְעֲרוּ,
הַלְלוּיָהּ:

קלז

א על נְהָרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: ב על
 עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ פְּנּוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַרֵי שִׁיר,
 וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה, שִׁירוּ לָנוּ, מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אִיךָ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה,
 עַל אֲדַמַּת נָכַר: ה אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק
 לְשׁוֹנֵי לְחָפִי, אִם לֹא אֶזְכְּרֶכִי, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ
 שְׂמֵחָתִי: ז זָכַר יְהוָה לְבִנְי אֲדוֹם, אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים, עָרוֹ
 עָרוֹ, עַד הִיסוּד בָּהּ: ח בַּת בְּבַל הִשְׁדּוּדָהּ, אֲשֶׁרִי שִׁישַׁלֵּם לָךְ, אֶת
 גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלֹת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי שִׁיאַחֲזוּ וְנַפֵּץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסַּלְעַ:

קנ

א הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ
 בְּגִבּוֹרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרַב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנֶבֶל
 וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמַחּוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְבִּ: ה הַלְלוּהוּ
 בְּעֻלְצֵלִי שְׂמֵעַ, הַלְלוּהוּ בְּעֻלְצֵלִי תְרוּעָה: ו כָּל הַנְּשָׂמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה,
 הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת
 צדיקים מני, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זכות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומצעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נצח סלה ועד:

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד - נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו - להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובודאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי - יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזב להדפיס ספר שחברתי - אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפוס איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפוס לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366